FRANCISCI ANNATI ... OPUSCULA THEOLOGICA AD GRATIAM SPECTANTIA

François Annat

FRANCISCI ANNATI

SOCIET. IESV

OPVSCVLA THEOLOGICA

AD GRATIAM SPECTANTIA.

LVTETIÆ PARISIORVM,
Apud SEBASTIANVM CRAMOISY, & SEBASTIANVM MABRE-CRAMOISY, Regios Typographos, ſub Ciconiis.

M. DC. LXVI.
CVM PRIVILEGIO REGIS.

INDEX OPVSCVLORVM, CAPITVM, AC PARAGRAPHORVM.

I.

Catholica Disceptatio de Ecclesia præsentis temporis.

CAP. I. DVORVM *nouæ Theologiæ Principum sensus circa præsentis Ecclesiæ infallibilitatem.* pag. 19

CAP. II. *Quid sentiant eorum discipuli.* 25

CAP. III. *Certitudo Traditionis Ecclesiæ antiquæ stare non potest sine infallibilitate hodiernæ.* 28

CAP. IV. *Augustinus docet in Ecclesia seruari depositum Catholicæ doctrinæ, à Patribus traditæ.* 31

CAP. V. *Ecclesia primitiua infallibilitatem asserit Ecclesiæ non primitiuæ ex Augustino.* 39

CAP. VI. *Nullis minùs quàm Nou-Augustinianis exploratam esse traditionis disciplinam.* 59

CAP. VII. *Non sufficere ad infallibilitatem Ecclesiæ quòd illa rectè credat, & fidem suam palam in precibus & orthodoxis loquendi formulis profiteatur, si erret in eorum intelligentia.* 67

CAP. VIII. *Illa Baianorum Theologia secum pugnat.* 77

CAP. IX. *Bicephalorum meditationes meritò suspectæ.* 82

CAP. X. *Parallelum Baianorum & Caluinistarum.* 87

II.

De incoacta Libertate disputatio quadripartita, qua monstratur ex doctrina potissimùm S. Augustini, atque etiam S. Thomæ; Indifferentiam, hoc est agendi & non agendi potentiam, & quidem proximam, & expeditam, ad libertatem arbitrii esse necessariam.

Admonitio ad Lectorem circa relationes Sanct-Amorii in suo Diario. 93

CONTRA NOVVM AVGVSTINVM IPRENSIS EPISCOPI.

CAP. I. *Iansenii sententia refertur, & præcipua ejus fundamenta convelluntur.* 105

§. 1. *Quid sentiat Iansenius.* 105

§. 2. *Explicatur Augustini doctrina, de iis quæ dicuntur esse in nostra potestate.* 108

§. 3. *Augustini doctrina de concordia præscientiæ cum libertate nihil juuat causam Iansenii.* 113

§. 4. *Nihilo magis juuat quod docet Augustinus de duplici necessitate.* 115

CAP. II. *Probatur triginta quinque testimoniis S. Augustini, voluntatem, seu volitionem quæ supponitur esse libera, eo ipso supponi esse à potentia indifferente.* 120

§. 1. *Priora tria testimonia colliguntur ex locis, à Iansenio pro sua sententia citatis.* 120

§. 2. *Testimonia reliqua.* 123

§. 3. *Miracula Ianseniana.* 172

CONTRA VINCENTIVM LENEM.

Examinantur aliquæ Vincentii Lenis cogitationes super ista controuersia.

CAP. I. De quibusdam Vincentii Lenis, atque aliorum Ianſenianorum opuſculis, & quid ille tum de Ianſenio ſentiat, tum etiam de ſe. 176

CAP. II. Examinatur diſtinctio duplicis neceſſitatis ſimplicis; quarum altera tollit, altera ſeruat arbitrii libertatem. 179

§. 1. Ianſenii & Vincentii diſcrepantia. ibid.

§. 2. Oſtenditur diſtinctionem illam Vincentianam ſtare non poſſe. 181

CAP. III. Examinatur alia diſtinctio duplicis libertatis, eſſentialis, & accidentalis. 185

§. 1. Explicatur Vincentii diſtinctio. ibid.

§. 2. Refutantur quæ dicit de libertate Eſſentiali. 186

§. 3. Refutantur quæ addit de libertate accidentali, & oſtenditur cauſæ liberæ neceſſariam eſſe proximam agendi, & non agendi potentiam, conſentientibus Thomiſtis, quibus Vincentius imponit. 187

§. 4. Deſtruitur pons à Vincentio fabricatus, & lucerna Fulgentii extinguitur. 192

CAP. IV. Expenditur Vincentiana interpretatio Concilii Tridentini, & ipſa explicatione oſtenditur quàm ſit inanis. 193

CAP. V. Quomodo ſoluat Vincentius locum D. Thomæ ex quæſtione ſexta de malo, art. vnico.

§. 1. Refertur doctrina D. Th. Reiicitur intempeſtiua, & parum decora Vincentii fabella, & ſolutio, quam affert ab inconuenienti: fruſtra conari Vincentium Thomiſtas implicare Ianſenianis controuerſiis. 198

§. 2. Oſtenditur ex doctrina citata quæſtionis, S. Thomam requirere ad libertatem, agendi & non agendi potentiam, & quidem immediatam. 200

§. 3. Quidquid faciant Ianſeniani, non poſſe diſſimulare quam animo conceperunt parum æquam de doctrina D. Th. opinionem. 203

CONTRA APOLOGISTAM IANSENII.

Expenditur quod respondet Apologista Iansenii.

CAP. I. *Consilium Apologistæ quærere præsidia suæ sententiæ à Scriptoribus Scholasticis exemplo Iansenii: & de approbatione Illustrissimi Vabrensis Episcopi circa librum de Libertate Dei & creaturæ.* 207

CAP. II. *Vtrum Iansenius admiserit libertatem hominum viatorum esse indifferentem.* 211

§. 1. *Probatur admisisse.* ibid.

§. 2. *Ostenditur reuera negasse.* 212

§. 3. *Probatur amplius, speciem tantùm inanem indifferentiæ à Iansenio admissam.* 217

§. 4. *Contradicere Iansenium sibi ipsi, Augustino, Tridentino, Scripturæ sacræ, & communi mortalium sensui.* 221

CAP. III. *An rectè Iansenius dixerit indifferentiam ad contraria, vel contradictoria non pertinere ad rationem liberi arbitrii, sed posse adesse, vel abesse, stante illæsa libertate.*

§. 1. *Ostenditur hoc dixisse Iansenium, & in eo secum pugnare, nec ab Apologista bene defendi.* 231

§. 2. *Pugnat etiam cum sensu Ecclesiæ & S. Augustini.* 229.b.

§. 3. *Inferuntur ex dictis aliquæ contradictiones in Ianseniana Theologia.* 232 b.

§. 4. *Rejicitur quod dicit Apologista, ita se habere indifferentiam ad definitionem liberi arbitrii, sicut* esse mortale *ad definitionem hominis.* 235

§. 5. *Necessitas indifferentiæ ad libertatem arbitrii probatur ex Tridentino, & ex Bulla contra Baium, & Iansenium.* 237

CAP. IV. *De sententia S. Thomæ.*

§. 1. *Explicatur quod objicitur ex S. Thoma, 3. contra gentes cap. 138.* 241

§. 2. *Ostenditur pluribus aliis testimoniis ex eadem Summa contra Gentiles, indifferentiam ad libertatem arbitrii necessariò requiri.* 242

§. 3. *Soluitur aliud testimonium ex quæstione decima de Potentia.* 247

§. 4. *Quam mereantur fidem narrationes Apologistæ.* 248

CONTRA COMMENTATOREM.

Examinatur commentarius Anonymi in tertiam propositionem à Sorbonicis Doctoribus damnatam.

CAP. I. *Causa & ratio scribendi hujus* Commentatoris.

§. 1. *De gestis apud Sorbonam in causa Iansenii.* 250

§. 2. *Commentator proscriptam propositionem apertè tuetur.* 252

CAP. II. *Expenduntur quæ affert testimonia Sancti Thomæ.*

§. 1. *Intactâ Thomistarum doctrinâ damnabilem esse doctrinam Iansenianorum.* 254

§. 2. *Proponuntur decem S. Thomæ testimonia, quæ nullo modo probant indifferentiam non esse libero arbitrio necessariam.* 257

§. 3. *Diluitur undecimum testimonium, & quid passim intelligatur apud S. Thomam, & alios Patres, nomine coactionis, consentientibus ipsis Iansenianis.* 260

§. 4. *Explicatur locus ex 3. Sent. dist. 18. art. 2. ad 5. Quòd determinatio ad unum numero, non tollit rationem meriti & laudis.* 262

CAP. III. *Probatur quinquaginta duobus testimoniis Sancti Thomæ, indifferentiam esse ad libertatem arbitrii necessariam.* 265

III.

Informatio de quinque propositionibus, ex Iansenii Theologia collectis, quas Episcopi Galliæ Romano Pontifici ad Censuram obtulêre.

Admonitio ad Lectorem, & Notæ in Diarium Sant-Amorii. 287

Præfatio, in qua præcipua quædam vitia libri de Gratia victrice breuiter perstringuntur. 295

DE PRIMA PROPOSITIONE.

QVID sentiat Iansenius. 355
Quid sentiant Hæretici. 358
Quid sentiat Ecclesia. 361
Quid respondeant Ianseniani. 362
Quæ sit doctrina S. Augustini. 369
Notantur aliquot Iansenii fallaciæ in referenda Sancti Augustini sententia, de possibilitate diuinorum mandatorum. 372

DE SECVNDA PROPOSITIONE.

Quid sentiat Iansenius. 418
Quid sentiant Hæretici. 420
Quid sentiat Ecclesia. ibid.
Quid respondeant Ianseniani. 424
Quæ sit doctrina S. Augustini. 426

DE TERTIA PROPOSITIONE.

Quid sentiat Iansenius. 429
Quid sentiant Hæretici. 431
Quid sentiat Ecclesia. 433
Quid respondeant Ianseniani. 435
Quæ sit doctrina S. Augustini. 438

DE QVARTA PROPOSITIONE.

Quid sentiat Iansenius. 442
Quid sentiant Hæretici de posteriori parte propositionis. 445
Quid sentiat Ecclesia. 446
Quid respondeant Ianseniani. 447
Quæ sit doctrina S. Augustini. 450

DE QVINTA PROPOSITIONE.

Quid sentiat Iansenius. 452
Quid sentiant Hæretici. 453
Quid sentiat Ecclesia. 454
Quid respondeant Ianseniani. 465

Doctrina S. Augustini. 466
De Deo omnes saluare volente, mens Augustini. 472
De Christo pro omnibus mortuo, mens Augustini. 484
Epilogus ; ad quinque suprà refutatas Propositiones. 498
Fasciculus sententiarum ex Theologia Ianseniana collectarum. 503

IV.

Iansenius à Thomistis Gratiæ per seipsam efficacis defensoribus condemnatus.

Admonitio ad Lectorem, & Notæ in Diarium Santamorii. 513
Præfatio circa V. Propositiones quæ Romæ examinantur. 521

THOMISTÆ CONTRA IANSENIVM.

De prima propositione. 525. & seq.
De secunda proposit. 538. & seq.
De tertia proposit. 546. & seq.
De quarta proposit. 561. & seq.
De quinta proposit. 569. & seq.

V.

Cauilli Iansenianorum contra latam in ipsos à Sede Apostolica sententiam : seu Confutatio libelli trium columnarum & aliarum conjecturarum, queis Ianseniani obtinere conantur vt non videantur esse damnati.

Admonitio ad Lectorem, & Notæ in Diarium Santamorii. 583

Constitutio Sanctissimi in Christo Patris ac D. N. D. Innocentii Diuinâ Prouidentiâ Papæ X. Quâ declarantur, & definiuntur quinque Propositiones in materia Fidei. 600

Litteræ Innocentii Papæ X. ad Episcopos Galliæ. 605

Cap. I. *An damnatæ propositiones fabricatæ sint à Sorbonicis Doctoribus, an ex ipso Iansenio desumptæ.* 609

Cap. II. *Quo sensu damnatæ sint Iansenianæ Propositiones.* 616

Cap. III. *Quid significet exceptio, quâ vsus est Summus Pontifex dum declarauit non esse mentem suam damnare Doctrinam S. Augustini, nec controuersiam attingere de Gratia per seipsam efficaci.* 628

Cap. IV. *Quid probent aliæ quædam conjecturæ Iansenianorum circa mentem Summi Pontificis?* 634

Cap. V. *An Quinque Propositiones damnatæ sint tantùm in genere?* 639

Cap. VI. *An seruatus sit ordo legitimus in hoc negotio, dum recurritur ad Pontificem, non præmisso Episcoporum Galliæ Concilio.* 642

Cap. VII. *Tertia columna Iansenianorum examinatur.* 648

Cap. VIII. *Quæ sit vera columnarum dispositio ad repræsentandam Jansenianorum doctrinam, & censuræ Pontificiæ vim intelligendam.* 654

Constitutio Alexandri VII. PP. quâ damnantur Quinque Propositiones, excerptæ ex libro Cornelii Iansenii. 659

SVMMA PRIVILEGII.

CAVTVM *est auctoritate Regis, ne quis in Regno ejus, aliisve locis ejus ditioni subditis, librum, qui sic inscribitur,* FRANCISCI ANNATI Societatis IESV Opuscula Theologica ad Gratiam spectantia, in tres digesta tomos; *quouis charactere aut formâ excudere, aut alibi excusum vendere, alióve quolibet modo distrahere possit, intra decem annos, computandos à die absolutæ hujus editionis, præter Sebastianum Cramoisy, Regis & Reginæ Architypographum, Regiæ Typographiæ Gubernatorem, necnon vrbis Exconsulem. Qui secus fecerit, mulcta est indicta, prout fusiùs in diplomate Regio continetur, dato Parisiis, die* 10 *Maii* 1666. *& signato de mandato Regis,* BEGVIN.

AD LECTOREM.

VM pronum esset ad diuinandum, doctrinam quam Ianseniani meditabantur, in Ecclesiæ judicium & damnationem incursuram, illi muniendam putauere proposito ejusdem Ecclesiæ statu duplici. Alium enim olim fuisse, dum illa Principum Ethnicorum defuncta persecutionibus, sub Patribus doctrina & sanctitate conspicuis, explicare cœpit veluti florentem omni virtute ac sapientiâ juuentutem : alium postremis hisce temporibus, quibus pro conditione rerum humanarum, senectutis & ipsa detrimenta patitur, & consuetos ætatis jam effætæ ac deficientis casus experitur. Vides, LECTOR, illa distinctio quò pertineat: neque id Ianseniani dissimularunt. Ecclesiam scilicet in illo priore statu vocauere *Ecclesiam in sua puritate*; à qua repetendæ sint & morum & Catholicarum veritatum regulæ. Caue autem vlterius interroges, neu scire velis, quid igitur sentiant *de Ecclesia præsentis temporis*. Statim enim os obstruunt, & ita loquendum esse negant; Ecclesiam siquidem vti & Christum esse heri & hodie & semper eandem : id quod ego satis intelligo, sed tamen peto, dicine possit Ecclesia tempore Innocentij X. esse *in sua puritate*, sicut erat tempore Innocentij primi? Si enim potest, cur tam procul nos mittunt, vt habeamus certas credendorum regulas, cùm videamus oculis nostris, &

auribus audiamus Ecclesiam viua voce loquentem? Si non potest, quis securos faciet regularum Ecclesiæ olim existentis *in sua puritate*, cùm Ecclesia quam potissimùm jubemur audire hoc tempore, impura sit? Nempe hoc intendunt, vt qui per vocem Ecclesiæ in qua viuimus discendum putamus quid illa olim docuerit, è contrario, erigamus aurem, ad audiendum quid olim doceret, & ex ea regula reformemus minùs puram hoc tempore senescentis Ecclesiæ doctrinam.

Hanc ego hujus sectæ peruersitatem, quam nemo non videt totius fidei Christianæ fundamenta conuellere, vt pro virili reprimerem, monstrandum suscepi, ex dato à Iansenianis principio, quòd Ecclesia olim in sua puritate fuerit circa veram fidei morúmque doctrinam, consequens esse, vt hodieque seruare credatur eandem puritatem; antiquam enim Ecclesiam certò promittere puritatem ejusmodi perseueraturam: quòd si vera fuit promissio, perseuerare igitur in Ecclesia hoc tempore doctrinæ puritatem: si vera non fuit, nec illam quam dicunt Ecclesiam fuisse puram, quippe quæ falsa suæ perpetuitatis imagine ludificata, totam quoque posteritatem ludos fecerit. Hoc est vnicum hujusce opusculi argumentum, quod ego ante annos circiter quindecim authore potissimùm Augustino disceptatum, quando Ianseniani vnicum hunc esse voluerunt nostrarum controuersiarum arbitrum, in lucem dedi.

Erat id temporis, inter eos qui partes Iansenii sequebantur, celebris in paucis Fromundi mentio, vt pote quem Iansenius ipse *Augustini sui* Tutorem Cura-

torémque teſtamento ſcripſerat. Ad hunc ergo putaui diſceptationem hanc eſſe dirigendam; itáque *Vincentio Leni*, quo ille nomine tegi voluit in his certaminibus, opponendum cenſui *Vincentium Seuerinum*. Quem ego ludum, Erudite Lector, vereor vt ſatis probes, cùm vtriuſque cauſam & merita agendique rationem penitus inſpexeris. Conſtabit enim fortaſſe, neque illum lenitatis, neque me ſeueritatis quidquam habuiſſe præter nomen.

Iam tempus eſſet confutare hoc loco quæ refert ſarmentitium illud & tot mendaciis, tot erroribus, tótque calumniis infame Diarium Santamorij, qui poſtquam librum hunc à me nominatim ſcriptum intellexit, inſigniuit Auctorem duplici titulo, *Impoſtoris* & *Nequam*: vúltque inter eorum exempla numerari, qui errores fingunt vt habeant vnde aliorum innocentiam calumnientur. Hæc ille opponenda putauit ampliſſimo erudituiſſimi Holſtenij teſtimonio, atque ipſius etiam Eminentiſſimi Cardinalis Barberini graui judicio, quos fateri cogitur opuſculum hoc valde probauiſſe. Ego verò viciſſim oppono huic maledicentiæ talium virorum commendationem, quæ in Santamorium cenſura quædam eſt.

3. Par. c. 9. pag. 141. 3. Par. c. 13. pag. 160. 4. Par c. 11. pag. 151.

Poſſem addere illis Approbatoribus Eminentiſſimum Cardinalem Roma, qui librum hunc proprium habere ſe velle monſtrauit, cum amica expoſtulatione quòd ego illam ſignificationem non præuertiſſem. Et quando incidit tanti viri mentio, dedocendi ſunt ſi qui fortè fidem aliquam habuiſſent Auctori Diarij, qui poſt præclarum atque etiam veriſſimum tanti Cardinalis elogium, indoluiſſe dicit in ejus funere

5. Par. c. 11. pag 243.

Triumuiros Ianſenianos (quartus enim jam abierat) quòd non dubitarent ſe certum habituros fuiſſe in ejus ſuffragio patrocinium. Quæ cùm ego legerem vix riſum tenui, quòd probè ſcirem, non vt Sanctamorius ex aliorum teſtimonio, ſed ex ipſius ore, quàm eſſet ille alienus à Ianſeniſmo, & quantopere cuperet ejus progreſſui limites figi, cùm diceret, *Nullum hoc tempore in Eccleſia Dei occurrere majoris momenti negotium.* Quare indoluimus quidem omnes in tanti viri funere, ſed Orthodoxi doloris cauſam habuere veriſſimam: Ianſeniani, admodum falſam. Non eſt omittenda egregia quædam & reconditæ plena ſapientiæ cogitatio, qua Santamorius ſuum in tanto luctu dolorem ſolari conatus eſt. Dicit enim occurriſſe animo ſuo „ ſpeciem hanc, poſſe Deum vnius patroni jacturam „ compenſare mille alios ſuſcitando, vt olim poterat „ duodecim legiones Angelorum ad Chriſti defenſio- „ nem mittere. ſublimis enimuero, & cordato viro di- „ gna contemplatio.

Quod autem dicit me Ianſenianis imponere contrariam ei doctrinæ quæ in hoc libro proponitur, ſententiam, facilè probauerit, ſi poterit oſtendere quæ profero ex Ianſenio, ex Sancyrano, ex Arnaldo, apud eos non legi, vel alium ab eo quem impugno habere ſenſum: quod ſi obtineri non poteſt, tuæ, Lector, æquitatis erit pœnam talionis adjudicare falſo huic *impoſturæ* & *nequitiæ* accuſatori.

CATHOLICA
DISCEPTATIO
DE
ECCLESIA
PRÆSENTIS TEMPORIS.

Auctore VINCENTIO SEVERINO
Claravallensi.

VINCENTIVS SEVERINVS
VINCENTIO LENI
SALVTEM.

VINCENTIORVM, *ut video, hæc causa est, ideóque ad eam normam tractanda quam Augustinus Vincentio tradit, cùm dicit,* Melius est cum seueritate diligere, quàm cum lenitate decipere. *Ea me ratio compulit, Vincenti Lenis, cui periculo tua te, ac sectatores tuos lenitas exponat admonere, disputatione fortè quàm velles seueriore, sed amica, si me noueris, seueritate, & quia exemplo, consilióque commendatur Augustini, etiam sancta. Mellita quippe venena hujusmodi lenitate tua & hauris ipse, & aliis propinas: dúmque Augustini colore quæsito, leniter errando, leniter fallendo Caluini rem amplecteris; eos quibus superest sensus aliquis caritatis accurrere cogis, atque conari lethale tibi poculum eripere, vel inuito. Et optandum quidem erat, ut hoc officium sola lenitas regeret, sed quando animo es ita obfirmato, ut neque tui Principis mandatis, nec communis omnium Pastoris voce moueare; tempus est quo sibi qui te amant, dictum intelligant,* Solum lenitatis genus est, in hac re esse seuerum. Epist. 48. ad Vincent.

Atque ego quidem mirabar quî fieri posset, ut tu Lenis tibi nomen assumeres, quando tam asperè repugnas; cùm mentem subiit cogitatio, ita te fortasse lenitatem oppugnantibus objecisse, ut rebelles aliquando solent mattas, culcitras, & id genus tormenta; non parendi studio, sed amore vincendi: ut oppositu mollium munimentórum stupefaciant tormentorum bellicorum impulsus, quos fragiles muri ferre non possunt. Iussu Pii concepta Bulla est contra Baium, jussu Gregorii promulgata, jussu

Vrbani renouata, & ab Innocentio tandem feliciter Ecclesiam gubernante commendata. Tu tamen, Vincenti, leniter pertinax es: & Ecclesiâ Romanâ nequicquam prohibente, doctrinam toties damnatam reponere non cessas. Cúmque ita sis animo comparatus, Nos, *inquis,* Romanæ & Apostolicæ Sedis Matris nostræ filij obedientissimi sumus, omniáque nostra dicta, factáque libentissimè ei subjicimus: eam quippe Magistram veritatum, & morum agnoscimus. *O te Doctorum omnium lenissimum! Atqui Ecclesia illa damnat Baii propositiones quas defendis. Non damnat, inquis, sed prohibet, idque ad tempus tantùm. Primùm esto. Solùm prohibeat; cur tu rem à Matre sanctissima prohibitam vsurpas, ô fili obedientissime! illâ præsertim significante nondum elapsum esse tempus prohibitionis? Nam hoc vt minimum voluêre Vrbanus, & Innocentius, dum Nouum Augustinum damnauerunt. Deinde in Bulla quid scriptum est? Quo modo legis?* Quas quidem sententias stricto coram nobis examine ponderatas, quanquam nonnullæ aliquo pacto sustineri possent, in rigore & proprio verborum sensu ab Auctoribus intento, hæreticas, erroneas, suspectas, temerarias, scandalosas, & in pias aures offensionem immittentes, respectiuè, ac quæcumque super iis verbo, scriptóque emissa, præsentium auctoritate, DAMNAMVS, CIRCVMSCRIBIMVS, ET ABOLEMVS. *Quid dicis, Vincenti, non sunt* damnatæ *propositiones quas* damnat, circumscribit, abolet *Apostolica Sedes; Sed tantùm* prohibitæ? *Sed perge.* Deque eisdem & similibus posthac quocumque pacto loquendi, scribendi, & disputandi facultatem quibuscumque interdicimus...... Cæterum, vt jam commoti his de rebus tumultus, & contracta odia faciliùs comprimi possint, simúlque

Epist. prod pag. 93.

animorum

animorum ſaluti pleniùs conſulatur, dilecto filio noſtro Antonio Tituli S. Bartholomæi Cardinali Granuellano nuncupato, per Apoſtolica ſcripta mandamus, vt ipſe quid ad PERPETVAM dictarum ſententiarum, & ſcripturarum ABOLITIONEM; quid ad arcenda hujuſmodi proloquia & diſputationes: quid denique ad vnionem, & pacem cum communi, & Eccleſiæ Catholicæ ſatisfactione componendam facto opus ſit, in primis diligenter expendat. *Ad tempus tantùm prohibitæ ſunt quarum imperatur* perpetua abolitio, *adimitúrque omnibus facultas* de iis poſthac diſputandi? *Et audes qui tam pugnaciter diſputas de earum veritate*, Magiſtram veritatum *agnoſcere cui repugnas? Quis neget te duriſſimæ lenitatis Doctorem eſſe, qui Magiſtræ tam apertè obloqueris?*

Et quid tibi venit in mentem poſtulare, vt promulgetur bulla contra Molinam, veluti finem impoſitura toti huic controuerſiæ? Promulgetur, *inquis*, illa bulla, & debellatum eſt. *Non dico te chimæram inuocare, Vincenti, dum appellas bullam contra Molinam. Non poſtulo vt probes fuiſſe illam non ſolùm promulgatam, non ſolùm ſubſcriptam, ſed vel ſaltem ſcriptam aut etiam conceptam Pontificum juſſu. Non contendo nihil aliud eſſe, quàm otioſum quoddam experimentum, & priuatam, atque vmbratilem exercitationem præludentium, verbi gratiâ, judicio, ante finitam litis conteſtationem. Non defendo ex illis quinquaginta propoſitionibus, quæ in ea cenſentur, multas eſſe, quæ nuſquam apud Molinam reperiuntur, multas, quæ paſſim occurrunt apud Thomiſtas, quippe quæ innoxiæ ſunt, & nullâ dignæ cenſurâ. Et quia dicis à te viſum eſſe ſcriptum hoc, quaſi plurimum juuaret ad faciendam fidem: non addo, & à me pariter viſum eſſe, ſed quo modo vidit aliquando Hieronymus*

Lib. 1. Theriac. cap. 9. ſect. 2.

Pauli, & Theclæ periodos, & totam baptizati leonis fabulam. *Denique totam de bulla contra Molinam controuersiam prætereo, & tua tantùm verba expendo, quibus dicis,* Promulgetur illa bulla, & debellatum eſt. *Ecce promulgata eſt bulla contra Baium, quare igitur bellum trahis? promulgata eſt contra Nouum Auguſtinum, quare tergiuerſaris?* O fili obedientiſſime! *Loquitur* Apoſtolica Sedes: *Loquitur* Mater noſtra, & Magiſtra veritatum, ac morum, *quare non audis? Cur chimæricæ bullæ tantùm tribuis, qui veras flocci pendis? Et quod putas aliis fore ſatis ad faciendam deditionem, & arma ponenda, cur tibi non ſufficit?*

Sed intelligo tuum, Vincenti, conſilium: leniter nimirum illudis, obedientiam pollicitus, ſed conditionatam. Parere vis, dummodò qui jubent tuo velint ſubeſſe judicio. Quid enim Ep. prod. pag. 68. *eſt quod dicis,* Modò illa Sedes, cui adhæremus, & nos, noſtráque ſubjicimus, S. Auguſtini caſtra, in quibus militamus, non proſcribat, parum, aut nihil penſi habemus. *Fieri poteſt, vt caſtra veritatis proſcribat Apoſtolica Sedes, necne? Si poteſt, conclamatum eſt, nec vlla vſquam reſtat* Mater & Magiſtra veritatum. *Si non poteſt, cur times ne dum proſcribitur Noui Auguſtini doctrina, antiqui etiam* caſtra proſcribantur? *Adeo-ne timidus es, vt malis etiam impoſſibilibus terreare? Cui etiam vis committi judicium hoc, an proſcribantur Auguſtini caſtra nuperis ſanctionibus? Tibi, qui damnatione illa,* omnis homo mendax, *concluderis; an Sedi Apoſtolicæ, quæ priuilegio gaudet fidei nunquam defecturæ? Non vides, ſi vera, ſi neceſſaria eſt Auguſtini doctrina, nullibi tutiùs ſeruari poſſe, quàm apud Magiſtram veritatum, ac morum: nec aliunde certiùs repeti? Neque hoc animaduertis, ita te S. Auguſtinum prætexere, quemadmodum hæretici Scripturam ſacram: nec rationem ſupereſſe,*

quâ conuincatur eorum pertinacia, si legitimum est quod opponis? Quæ te suspicio sollicitat? Cede Matri, cede veritatum Magistræ, *promulgata bulla est, sit etiam amabo te, Vincenti, debellatum.*

Non fuimus, inquis, auditi. Deus immortalis! Decem anni sunt, ex quo vestris clamoribus cœlum omne personat, & non fuistis auditi? Tot editiones Noui Augustini, tot Apologiæ, tot Theses, tot Examina, tot Triades, tot Querimoniæ, tot Planctus, tot Monita, tot Notationes, tot Approbationum ostiatim mendicatarum manticæ, incognitam causam esse sinunt? Quod vnquam judicium fuit instructius vberiore Scripturarum hinc inde propositarum varietate? Et vbi est illa, quam vos agnoscere fingitis, Sedis Apostolicæ prærogatiua? Quid enim est, non fuimus auditi? Ita infallibilem putatis, vt tamen possit violare jus naturæ, inauditam partem damnando, & proscribendo doctrinam incognitam, & simul veram? Ergo postquam illa controuersiam aliquam diremerit, promulgatâ toto orbe dogmaticâ definitione doctrinæ, liberum erit priuato cuilibet suspendere assensum suum, dum sciat an vtramque partem audiuerit, & causam plenè cognouerit, quam judicabat? Ecquod esse potest tribunal infelicius, quàm illud, cujus decreta priuatorum censuræ sunt obnoxia, effectum nullum habitura, si videatur iis, quorum interest, non fuisse ritè concepta? Quæ est illa infallibilitas, & quid juuat, si neminem securum reddit? Quem autem reddat securum, si pronuntiare potest in causis fidei absque debita cognitione, & dum ita pronuntiat, etiam falli? Necesse enim erit hæsitare vnumquemque, quamdiu nescietur an causa fuerit plenè cognita: & hoc vnde poterit sciri, ab iis præsertim, qui procul degunt?

Sed Baii olim condemnatio, Vincenti, qualis fuit? Num ipsa etiam fuit illegitima, & ante causæ cognitionem præcipi-

tata? Si affirmas, errauit ergo Ecclesia tota istis septuaginta annis quibus illegitimæ atque injustæ damnationi acquieuit, & repugnante nemine ritè proscriptam putauit Baii doctrinam. Si negas, ergo neque Nouus Augustinus incognitâ causâ damnatus est. Illius enim condemnatio duo tantùm capita continet. Primum est, proscriptam meritò fuisse Baii doctrinam, quod jam conceditur. Secundum, doctrinam eo modo proscriptam fuisse à Nouo Augustino renouatam. Et hoc profitetur Nouus ipse Augustinus: & tu quoque, Vincenti, cùm negare non possis propositionum vtriusque identitatem, cauillaris non fuisse in Baio damnatas, sed prohibitas. Ex hac igitur parte nihil etiam est cur quisquam objiciat damnari reos inauditos, cùm damnentur etiam confitentes. Quid est ergo, Vincenti, quod audiri cupis, & cur te inauditum quereris?

Examinandum erat, inquis, an Iprensis Augustini doctrina sit eadem cum doctrina Hipponensis. At, inquam, hoc non quæritur, & ea quæ fertur sententia, nec eandem esse dicit, neque diuersam: alterius judicii materia hæc est. Interea quod judicatur est, legitimam fuisse contra Baium sententiam, quòd si negas, & Ecclesiam totam accusas, & peculiari ratione Academiam Louaniensem, quæ in illam damnationem jurauit. Si concedis, restat aliud caput, nimirum geminas esse Baii, & Noui Augustini propositiones. Quod cum fateamini, vti jam monstratum est, qui damnatas pronuntiauit quas fatemini geminas esse damnatis, quid peccauit, aut quid aliud audire debuit quàm quod ipsi vltro fatemini?

Verùm fac integram adhuc esse quæstionem, tibique, Vincenti, factam esse legitimæ defensionis copiam; rogo quid vis probare? Probabo, inquis, meritò restitutam à Nouo Augustino doctrinam, quæ fuerat in Baio proscripta, quando constat ipsissimam esse doctrinam senioris Augustini.

Bene habet. Ergo cùm non possit in perpetuum aboleri *quod quandoque restituendum est; sequitur postquam, judice te, meritò restituta est doctrina Baii, immeritò antea fuisse* in perpetuum abolitam. *Ergo jugulum semper stringit idem laqueus: & si non stat æquitas Bullæ Vrbani, stare non potest Bullæ Pii, idem enim quod Vrbanus abolet, Pius abolendum decernit: & quod Vrbanus renouari non patitur; Pius etiam prohibet ne posthac renouetur: & quæcumque ratio probabit contra Urbanum posse renouari, probabit etiam contra Pium non potuisse aboleri. Ergo vel errant, qui Vrbano resistunt; vel errauit totus orbis septuaginta & ampliùs annis quibus consensit Pio. Habes aliud, Vincenti, quod audire velis?*

Ego verò à te audiri velim non Vrbanum modò, non Pium, non Gregorium; sed Ecclesiam totam ipsorum ore loquentem, ipsis adhærentem, ipsis consentientem Baianam doctrinam proscribentibus. Augustinus illam tibi proponit iisdem quibus olim Donatistas alloquebatur verbis. Ecce Ecclesia, rogo quid patimini. *Audiuimus* planctum Augustinianæ veritatis in Belgio oppressæ, *vidimus inutiles lachrymas. Suspiria doluimus emissa sine causa & grauioribus seruanda malis: & quia sapientis consilium est, offerimus* siceram mœrentibus, & vinum iis, qui amaro sunt corde *ab Augustini cellariis missum.* Ecce Ecclesia, rogo quid patimini? *Opprimitur veritas in Belgio; rogo quis opprimit? Ecclesia. Opprimere veritatem Ecclesia potest? Quis igitur, sæcularis potestas? Quomodo autem veritatem opprimit sæcularis potestas, Ecclesiæ contradicendo, an obediendo? In Belgio quid exigitur? vt aboleantur Pontificiæ sanctiones, an vt recipiantur? vt recipiantur, inquis. O vos! Ergo veritatem opprimit qui Episcopi Romani decreta in rebus fidei recipi curat? Quòd si qua vis in eo est; si qua cuiquam importatur injuria:*

cujus erit illud crimen, exequentis, an mandantis? Ergo Romanus Episcopus cujus mandatis obtemperatur, veritatem opprimit in Belgio? factus est veritatis persecutor, qui fuerat à Deo constitutus Defensor? Vincenti quid dicis? Magistra veritatis veritatem opprimit? Ego cùm oppressam *legi* veritatem, *cogitabam prima Ecclesiæ tempora rediisse, & Neronem quendam, vel Decium, vel aliquem Diocletianum Martyria quoquo versum imperare si quis idolothyta non comederet. Fortè Valentem, aut Constantinum ab inferis rediuiuum Orthodoxos insectari, suisque pellere sedibus: aut quod propius erat, præualuisse Batauos, & ademptâ Catholicarum Liturgiarum facultate Romanos cogere innocare Caluinum: & ecce, quæ veritatem opprimit in Belgio ipsissima est Romana Sedes. Deus immortalis, adeò susque deque mutata sunt omnia, & omni prouidentiæ turbatus ordo, atque confusus! Romana Sedes in Belgio veritatem opprimit! O Baiani, fieri potest vt in vos cadat qui proprius est errantium in fide timor? Permittite hoc Geneuensibus, vt malè sibi metuant à Romana Sede. Vt quid causam nostram cum eorum causa conjungitis? Hoc vobis dolet, quod vt illis eueniat bonis omnibus optandum est! Idem est ventus qui tempestatem vtrisque facit?*

Sed amabo te, Vincenti, Romanis Pontificibus per Bullas sub, & obrepticias, *vt dicitis, veritatem opprimentibus, Ecclesia quid facit? Et quia non hodie tantùm hoc accidit, aut nudius tertius, nec clam, nec ab vno; sed iam ab octoginta ferè annis à Pio, à Gregorio, ab Vrbano, ab Innocentio promulgatis receptisque orbe toto diplomatibus, Ecclesia vbi fuit, & quid fecit? Restitit oppressoribus veritatis? Atqui nullum vnquam fuit dissensionis vestigium inter caput & membra. Dissimulauit? Sed quomodo sana fide quam sponso debet, dissimulare potuit oppressionem veritatis ipsius curæ commissæ?*

Nesciuit? Quasi verò nescire potuerit quod adeò publicum erat. Consensit igitur? Et non vides peremptorium esse verbum hoc, & omnem solui controuersiam, cùm dicitur aliqua doctrina Ecclesiâ consentiente *à Romanis Pontificibus oppressa? Non vides esse potiùs conuertendam orationem, nec ampliùs dicendum oppressam Augustinianam veritatem, sed Iansenianum errorem: nec esse plangendi locum, sed jubilandi?* Ecce, *inquam*, Ecclesia, quid patimini. *Mater est, & maternæ curæ quod impenditur beneficium. Nouerca sit quæ filios alienos immeritò vexat. Matrem quis credat suppeditare filiis materiam planctus, nisi omninò depositis, & quorum spes omnis bonæ frugis sit desperata?*

Tuam tamen, ô Vincenti, cogitationem intelligo. Confugere ad Ecclesiam non renuis, sed ad illam, quæ sancti Augustini doctrinam approbauit: & absit vt ego etiam id recusem. Intereà tamen expone qualem fuisse putes Ecclesiam, quæ sancti Augustini doctrinam approbauit, fallibilem, an infallibilem? Si fallibilem, quid facis, dum ejus testimonio niteris, quam tutè mendacem profiteris? Non vides ab Ecclesia fallibili non posse in Augustinum deriuari, nisi magis adhuc fallibilem auctoritatem? Si verò infallibilem, quamdiu vis permansisse illam infallibilitatem? Quando desiisse? Putásne certo sæculorum numero circumscriptam fuisse promissionem specialis prouidentiæ, quâ fundabatur Ecclesiæ infallibilitas, vt elapso tempore constituto desierit esse infallibilis, cœperit autem posse falli? Cedò vbi legatur temporarius ille Christi amor in Ecclesiam, & limitata definito temporis spatio priuilegia? Quòd si eadem est, & vniformis Ecclesiæ conditio sæculis omnibus; ergo vel errare non potuit, quæ jam à septuaginta, & ampliùs annis adhæsit Romano Pontifici Baii doctrinam in perpetuum abolenti; *vel errare potuit, quæ approbauit doctrinam*

Augustini. Elige, Vincenti, vtrum mauis. Potuit errare, quæ doctrinam approbauit Augustini? Nulla est igitur Augustini auctoritas, sequendi necessitas nulla. Errare non potuit, quæ consensit Romano Pontifici Baii doctrinam proscribenti? Ergo meritò illa proscripta est: ergo perperam est restituta: ergo meritò damnatus, qui post hujusmodi proscriptionem eam restituit Nouus Augustinus: ergo si quem tangit solus amor veritatis studiúmque boni communis, non debet plangere, sed exultare, veluti de medio sublato, ad quod offendere poterat simplicitas bonarum mentium, scandalo, sepultóque fidei communis aduersario.

Iterùm, ac tertiò, Ecce Ecclesia, *Vincenti. Et quia præterita videri non potest,* præsentem *intuere, ac* præsentis temporis. *Si te non fallit, ex illa cognosces qualis fuerit antiqua, & quantum Augustino tribui voluerit; si te fallit, quid te securum faciet de fide antiquioris?* Ecce Ecclesia, *nusquam occurret, apud quam tutiùs deponas dolorem tuum. Si causam probauerit* Belgici Planctus, *salua res erit, veritate statim illo testimonio liberatâ. Si non probauerit, etiam sic salua res erit, veritate, pro qua sola pugnatur, illo ipso testimonio statim manifestatâ. Quò fugis ab Ecclesia præsente: viuentem consule, audi loquentem. Vetustioris, & præteritæ nihil superest, nisi quantum in præsenti conseruatur. At, inquis, audiri solùm postulamus. Sed falleris, Vincenti, auditi enim estis, vultis probari. Et quomodo dicitur aliquando Deus ea nescire, quorum non habet scientiam approbationis: ita surdam ipsi putatis Ecclesiam; quia vobis non præbet aures approbationis. Hoc quod est non audiri vos ab Ecclesia, non probari est. Hinc verò intelligatis necesse est, non esse probabilia, quæ proponitis. Et si vt oportet animo ad vtrumque parato Ecclesiam consulitis, ipsa quoque repulsa beneficio deputanda est: quippe quâ*

id

id obtinetur quod quæritur, vt innotescat veritas & error conuincatur. Hæc si poteris meditari animo, Vincenti, libero, miniméque occupato, cessabit Planctus, *& cithara vertetur in gaudium. Quòd si lugere tamen juuat vbi lætandi major est occasio; nec se auelli animo sinit mœror pertinax; per me licet vt ad solatium plangentium, & testimonium oppressæ veritatis ejus sepulchro inscribatur hoc Epitaphium:*

Hîc iacet Augustiniana veritas, quam Christi Vicarii legitimi Petri successores, Romanæ, atque Apostolicæ Sedis Episcopi, communicatis cum toto orbe Christiano decretis, Ecclesiâ infallibili consentiente, oppressêre, adnitentibus piis, atque Catholicis Principibus. Perge, viator, & quia ridere non decet, indignari non licet, vel gratulare feliciter infelicibus, vel iniquorum suæ fortunæ interpretum miserere.

Vale, VINCENTI, *dum expectatur occasio tecum pluribus agendi.*

CATHOLICA DISCEPTATIO DE ECCLESIA PRÆSENTIS TEMPORIS.

CAPVT PRIMVM.

Duorum nouæ Theologiæ Principum ſenſus circa præſentis Eccleſiæ infallibilitatem.

1. NOV-AVGVSTINIANI vehementer queruntur grauari ſe ſuſpicionibus & rumoribus, ipſorum fidei & obſeruantiæ erga vniuerſalem Eccleſiam & Sedem Apoſtolicam contrariis. Et ſi quidem vel falſus rumor, vel temeraria eſt illa ſuſpicio; meritò queruntur. grauis enim calumnia eſt. Sin autem objiciuntur illis aut certò comperta, aut conjecturis adeò probabilibus nixa, vt vim faciant negare cupientibus; juſtiſſima eſt accuſatio, atque inſuper neceſſaria lupis auertendis, qui ſub ouina pelle inter agnos latitantes Dei gregem deuaſtant. Neque verò mouere nos debent con-

Apol. Ianſ. 2. lib. 4. c. 13.

teſtationes illæ quibus vti ſolent *perfectæ*, vt dicunt, *ſubmiſſionis erga Eccleſiam, & S. Sedem,* quam & eorum Magiſtri exhibuerint ſemper, & exhibere pergant diſcipuli, *humilitatis eorum, & obedientiæ, ſicut & ſententiarum hæredes.* Sunt enim hæ ſolemnes naſcentium hæreticorum cantilenæ. Qui cùm intelligant Eccleſiaſticæ auctoritatis mole ſe ſtatim opprimendos, ſi apertè reſiſterent; animum ſimulant parere promptum, & fictitiâ ſubmiſſæ voluntatis ſignificatione tamdiu declinant propoſitas pertinacibus pœnas, donec adulto jam errore latiúſque propagato, ſperent ſe impunè repugnaturos. Fraudis hujus atque perfidiæ luculentiſſimum exemplum dedit Lutherus. Qui cùm ſe pedibus Leonis Decimi proſtratum abjiceret initio, *Cum omnibus*, inquit, *quæ ſum & habeo*, clamarétque, *viuifica, occide: voca, reuoca: approba, reproba vt placuerit. Vocem tuam, vocem Chriſti præſidentis & loquentis agnoſcam. Si mortem merui mori non recuſabo, &c.* Paulò pòſt appellare cœpit *à ſanctiſſimo*, vt ipſe loquitur, *Domino noſtro Papa non bene informato, ad ſanctiſſimum D. noſtrum D. Leonem diuinâ prouidentiâ Papam Decimum, meliùs informandum.* Et deinde an. 1518.

Ep. ad Leonem anno 1517.

Luth. to. 1.

menſe Nouembri audaciâ creſcente, appellauit *à Leone non rectè conſulto, ad futurum Concilium legitimè, & in loco tuto congregatum*, pollicitus *ſe nihil velle dicere contra vnam ſanctam Catholicam & Apoſtolicam Eccleſiam, quam eſſe totius orbis Magiſtram & principatum tenere non ambigeret.* Verùm hæc quoque repagula breui perrupit indomitus furor & deſperatio. Siquidem biennio circiter qui priùs erat pater & dominus, & Chriſti præſidentis in terris Vicarius, factus illi eſt *Anti-Chriſtus, inuocatis ad eum extinguendum omnibus Principibus.* Hinc ſequuta celebris illa Decretalium & Iuris Canonici ad flammas condemnatio; primatus Eccleſiæ Romanæ, frigidiſſimis, vt ipſi videtur, argumentis ab Echio probati, oppugnatio, & abjuratio totius Catholicæ doctrinæ, cùm diceret in ſuis theſibus an. 1523. *Nullam fuiſſe hæreſim & malitiam majorem quàm Papiſtarum.* Talia quædam apparere Nou-Auguſtinianorum initia haud temerè judicabit, qui notauerit Conſtitutionem Vrbani VIII. contra Nouum Auguſtinum reputatam ab

Apologiſta Ianſ. apol. 2.

illis fuiſſe primùm ſuppoſititiam: deinde cùm vrgeret Pontifex, & veram eſſe teſtaretur, dictam eſſe *ſub* & *obrepticiam*;

circumuentum enim fuisse Papam Molinistarum arte, falsisque delationibus, & quidquid continet contra illum Auctorem, *in eam irrepsisse præter & contra intentionem Pontificis*. Hoc verò quid est aliud quàm quod dicebat Lutherus *malè informatum fuisse Papam?* Et ideo Romam iuere qui causam agerent Noui Augustini, & meliùs informarent, quæ fuit quasi appellatio quædam *à malè informato ad meliùs informandum*. Sed cùm post omnes hujusmodi informationes perstaret nihilominus Pontifex, & repetitis Breuibus ad Gubernatores, ad Episcopos, ad Academias, ad priuatos Doctores acceptationem vrgeret Bullæ; vlteriores promere cœperunt cogitationes; & jam scripta quædam circumferuntur queis dicunt. *Si ea Bullæ sententia esset, quam asserunt, qui Nouo Augustino aduersantur, verendum esse ne tandem reuocetur, & pari atque olim animorum motu agitetur antiqua illa controuersia, an in causis fidei à Pontifice ad futurum Concilium prouocare non liceat. Nec deesse qui Bullas pontificias etiam in materia fidei & doctrinæ licitè suspendi posse existiment*, nimirum ab iis quibus proponuntur. Hæc est *perfecta* illa *submissio* discipulorum Noui Augustini erga sanctam Sedem, *hæc hæreditaria humilitas & obseruantia*, quam ab eo vnà cum patrimonio doctrinæ acceperunt.

Atque hoc probarunt nostri quoque Bicephali, qui cùm essent, vt dixi, professi se de S. Sede Apostolica, non nisi præclaras & obseruantiæ, ac religionis plenas fouere cogitationes: agnoscere se illud esse vnitatis centrum, à quo nefas esset vspiam deflectere: esse petram immobilem, cui necesse sit inniti Christianorum fidem: velle se quod etiam debere probè scirent, suos omnes sensus illius judicio subjicere, & id genus alia; quando tandem damnata est à Summo Pontifice, *duorum Capitum assertio*, quid non fecere filii obedientissimi, quid non dixere? non legisse Censores libros quos damnabant: certè non intellexisse, vt pote Gallicè scriptos; eosdem huic judicio partes simul ac judices præfuisse: Cardinalem de Lugo teneri adhuc obedientiæ voto erga Generalem Iesuitarum: Cardinalem Carrafam ejusdem Generalis esse fratrem; periti, scilicet, genealogi: Cardinalem Spadam qui jam antea censuram frustra tentauerat, pudore consiliorum minimè succedentium stimulatum, *existimationis vindicandæ studio cor-*

In Notationibus ad Decretum

tione cum Iesuitis factâ exarsisse, ad eandem censuram tandem aliquando extorquendam: falsa & Gallico nomini contumeliosa insusurrata Pontifici: & rem totam *politicis magis quàm Ecclesiasticis & Theologicis momentis expensam atque libratam esse.* Hæc est illa Bicephalorum erga S. Sedem obseruantia. Iudicari nimirum apud illam volunt, sed eâ lege vt secundùm ipsorum voluntatem pronunciet. Præjudicatas enim afferunt causas, & quod de Donatistis Augustinus refert in ipsos cadit. *Quod volumus sanctum est*, iniquum, illegitimum, irritúmque reputabitur Sedis Apostolicæ judicium omne quod repugnabit.

Restat vt Ecclesiam ipsam, & Concilia suspicentur. Sed neque hoc restat, jam enim perfectum est. Duo sunt Ecclesiæ reformandæ capita, quæ in secessu Cantabrico post collata multis annis studia & consilia sua, magnâ animorum consensione in vnum coaluerunt, & quamuis loco postea distarent, non destitere tamen idem opus promouere. Nouus Augustinus, Louanii, doctrinæ; Parisiis alter (quem vocare possis Aurelium) morum ac disciplinæ reformationem adornauit. Et scitum est solitos illos præterea ex interuallo Rothomagum condicere apud certos cœnobitas, vt suscepti negotii progressus, & impedimenta, & rationes inuicem communicarent. Quid ille de Ecclesia sentiret ostendit quod aliàs notatum est, scholasticorum irruptione adeò turbatam esse fidei doctrinam, vt capitalia quædam dogmata fuerint *obliterata*, atque à duobus Pontificibus Pio V. & Gregorio XIII. ad tempus ideo prohibita, quòd eorum propositio scandalum daret fidelium animis per contrarios errores occupatis: Ecclesiam seruare quidem rectam fidem in suis canonibus & oratione dominica, sed in conclusionibus deinde, vel in expressiori eorum intelligentia & interpretatione, contingere posse tale quidpiam, quale contingit iis, qui in administratione Sacramentorum intentionem habent vniuersalem bonam faciendi quod Christus instituit, particularem verò malam & erroneam: contingere inquam hoc posse *in maiori parte Ecclesiæ.* Et quia nihil obstat quominus ex hac maiori parte Concilium cogatur, facile est ad intelligendum quid hinc sequatur.

De statu puræ naturæ lib. 3. cap. 12.

Lib. Proœm. cap. 3.

Alter eodem se spiritu afflatum multis manifestísque ar-

gumentis probauit. Extant ipsius litteræ, *quibus profitetur se nihil scire præter Ecclesiam duodecim sæculorum.* nescire quippe volebat illam quæ sæcula numerat septemdecim. Extant instructiones quibus monet Sacerdotes *vt amorem erga Ecclesiam primis sæculis addicant, ad eum modum quo ille qui hominem amat* COR ET CAPVT POTISSIMVM AMAT. Quæ nugatoria esset atque insulsa cogitatio, nisi supponeret postremis hisce sæculis restare tantùm pedes Ecclesiæ: & quâ illâ parte nos tangit, *excordem esse ac sine cerebro.* Vnde subjungit, *cùm fuerit Ecclesia primis illis temporibus in maxima virtutis ac disciplinæ perfectione, qui eam sincerè quærit, aliàs minimè reperturum.* Nec virtutem ergo, nec disciplinam inueniet in hodierna Ecclesia qui eam quærit? Inueniet, inquit, sed deriuatam ex antiqua. Verùm vndecumque sit deriuata parum interest, satis est quòd in ea sit, vt possimus attendere ad illius vocem, ex eáque discere perfectionem virtutis ac disciplinæ. Non esset scutica dignus aut fuste, qui propterea quòd auri fodinæ sint in Potosino, negaret aurum *alibi reperiendum?* Nebulo, quare non reperiatur vbicumque inde portatum est? Et quare cum laboris & periculorum compendio quæri non possit in omni loco in quem scitur esse delatum? Quis non videt sub his imaginibus latere venenum Theologiæ nefandæ, dum putant adulteratum esse in decursu quidquid ex antiqua in hodiernam Ecclesiam defluxit?

Extat hujusce rei confirmatio ab testibus omni exceptione majoribus. Publica enim est Epistola Illustriss. Episcopi Lingon. quâ testatur se comperisse hominem hunc ab *vsu & sensu præsentis Ecclesiæ alienum:* Inter arcana ipsius mysteria hoc etiam esse, *Concilium Tridentinum non esse verum Concilium: nec haberi posse fidem ipsius decisionibus, propterea quòd non esset antiquorum Conciliorum ritu celebratum.* Addit, Moniales quasdam hisce placitis imbutas, eò adductas vt raròadmodum ad Pœnitentiæ, multo verò rariùs ad Eucharistiæ Sacramentum sibi accedendum crederent: nihilque frequentius haberent, vel in cogitatione, vel in sermone quàm S. Augustinum de Gratia, sanctum Paulum de Prædestinatione, Concilia antiqua, Canones, Patres, Ecclesiam denique primitiuam. His consonant quæ circumferuntur earum literæ quibus Confessarium

Reliq. Sancyr. 2. edit. pag. 44. quemdam Ecclesiæ primitiuæ requirunt: aliúmque repudiant, quòd sequatur methodum præsentis temporis. Publica est Illustrissimi Vabrensis narratio, quâ refert in sua *fidei defensione*, hunc Mystem suos discipulos initiare solitum impresso doctrinæ communis & receptarum Ecclesiæ consuetudinum contemptu, dum *clausis oculis, pendente in partem alteram capite, sublimi gestu manúque propulsante exclamaret, Ignorantia, ignorantia, tenebræ, errorum prodigia, vbique cæcitas.*

Ib. pag. 23. Publica testificatio viri eruditione ac dignitate conspicui Abbatis Cisterciensis Ordinis, qui juratus affirmat quibusdam in congressibus quos habuit cum Doctore illo dicente *absolutionem sacramentalem supponere peccatorum remissionem vi contritionis perfectæ jam peractam: & ideo esse judicium tantùm declaratiuum: abusum esse quod passim vsurpatur, dum confessionem peccatorum statim sequitur absolutio.* Et cùm ipse opponeret argumenta, quæ Theologia suppeditat, id illum vehementer improbasse, asserentem, scholasticam Theologiam, quæ vulgò traditur, *perniciosam esse doctrinam*. Addidisse cùm Ecclesiæ auctoritas objiceretur, *Ecclesiam nihil esse quàm quod erat ante sexcentos annos: Quæ nunc est Ecclesia, nec alio sensu, nec aliâ ratione veram Ecclesiam esse, quàm quia successit in locum veræ, ad eum modum quo aqua lutulenta & corrupta quæ in aluerum successisset quò anteà defluebat illimis & nitida, ejusdem nominis flumen esset: Tempus esse ædificandi & tempus destruendi: Ecclesiæ veræ destructionem iamdiu cœpisse: Sanctum Thomam veram Theologiam perdidisse, adductis in eam humanis rationibus: In Concilio Tridentino præcipuas fuisse partes Papæ & Scholasticorum, qui doctrinam Ecclesiæ plurimùm immutarunt.* Et alia id genus, quæ ab aliis etiam juratis testibus sunt confirmata, inter quos annumeratur qui nunc est Apamiensis Episcopus, tunc autem Fuxensis Abbas. Quæ si quis conferat cum iis, quæ scripta sunt in ejus Apologia, vbi dicitur Deus *impleuisse sanctorum scientiâ, conjunxisse diuinum ignem cum igne illo cælesti quo ingenium ejus inter homines emicabat: Extinctis humanis omnibus cogitationibus in ejus pectore, vnicam remansisse de rebus cælestibus, de diuina gloria, de obsequiis Ecclesiæ præstandis sollicitudinem: Non aliud fuisse illius consilium quàm vt euaderet defensor idoneus Catholicarum veritatum & Ecclesiæ jurium: Conuenisse in eundem hominem ad componendum summum ex perfectissimis hujus sæculi Theologis, incredibilem ingenii*

viuacitatem, soliditatem iudicij admirabilem, consummatam eruditionem, & quod pluris interest, sublimiorem illis omnibus ornamentis pietatem. Qui hæc, inquam, & similia quamplurima quæ in eo libro referuntur, descripta non ex Aurelii vita; sed ex perfectissima quadam sanctitatis idea, contulerit cum iis quæ jurati testes de moribus illius, déque doctrina juridicè manifestarunt; meritò requiret, quid cogitarit Apologista, vel quid intenderit tam immoderatâ mendaciorum profusione, apologiam texere an comœdiam?

CAPVT II.

Quid sentiant eorum discipuli?

1. DVORVM nouæ Theologiæ capitum discipuli, sunt quod se esse profitentur, earumdem scilicet hæredes sententiarum. Id facilè intelligi potest ex iis, quæ tradunt de *Primitiua Ecclesia.* Illam enim definiunt, *Ecclesiam in sua puritate*, addúntque definitionem hanc esse *propriam*. Vnde colligunt Ecclesiam primitiuam non esse aliam, quàm *Ecclesiam temporis S. Basilij, S. Ambrosij, S. Augustini:* Et rationem afferunt, quòd id temporis Ecclesia fidelium laxitate nondum esset mutata. Quod cùm dicunt, apertè significant se illam Ecclesiam distinguere contra Ecclesiam quam vocant *senescentem, deficientem, finalem*, & jam mutatam, seu, vt illi loquuntur, *alteratam*. Age ergo, postquam propria est illa Ecclesiæ primitiuæ descriptio, consequens omninò est, vt non possit aptari *non primitiua*, hoc est, nostræ huic senescenti. Ergo neganda est hæc nostra esse *Ecclesia in sua puritate*, mutandúmque Symbolum, atque dicendum, *Credo in Spiritum sanctum, & impuram Ecclesiam Catholicam*, si profitemur nos credere in Ecclesiam præsentis temporis, quòd ea non sit ampliùs Ecclesia in sua puritate.

Vide præfationem lib. de Frequenti communione.

2. Sed hîc statim occurrunt, immobilibus principiis confici, Ecclesiam nequaquam dici posse *Ecclesiam præsentis temporis*. Ecclesiam enim esse Christum, de quo scriptum est, IESVS *Christus heri & hodie ipse, & in sæcula.* Ita isti Theologiæ censores Scripturæ verbis abutuntur ad suas præstigias, vt ludificentur

Apolog. Sancyr.

oculos imperitorum, & improuisa cogitationum perturbatione rationes confundant, quibus error conuincitur. Age enim, quæ sunt amabo illa principia, quæ potiùs probant non posse dici Ecclesiam præsentis temporis, quàm Ecclesiam præteriti? Qui dicit Ecclesiam primitiuam, & temporis S. Basilij, non dicit Ecclesiam præteriti temporis? Rectè loquitur qui appellat Ecclesiam temporis sancti Ambrosii, non fuerit autem rectè loquutus, qui appellauerit Ecclesiam temporis S. Caroli.

3. At, inquis, ideo appellatur Ecclesia præsentis temporis, vt opponatur Ecclesiæ antiquæ, quod nefas est, cùm eadem sit Ecclesia. Bene habet. Ergo cùm ipse appellas Ecclesiam *primitiuam*, & *temporis S. Basilii*, hoc est, Ecclesiam præteriti temporis, vis illam opponere hodiernæ, & admittis quod nefas est. An non est ita? Quòd si propter identitatem Ecclesiæ quolibet tempore existentis, non licet præsentis temporis Ecclesiam dicere, ne non videatur eadem esse cum Ecclesia temporis antiqui; quare liceat laudare Ecclesiam antiqui temporis, cùm sit idem periculum ne non videatur eadem esse cum Ecclesia temporis præsentis? Ecclesia, inquiunt, sicut Christus, est heri & hodie. Esto illud. Sed si rectè dicitur Ecclesia heri & hodie, sequitur verè quoque dici hesternam, & hodiernam. Quid est autem verè dici hesternam, & hodiernam, quàm rectè dici & temporis præteriti & præsentis? Quid igitur peccat, qui dicit Ecclesiam præsentis temporis, cùm non neget eamdem esse & præteriti? Et cùm liceat illis hesternam dicere, ac temporis præteriti, dum recurrunt ad tempus sancti Basilii & sancti Ambrosii; quo jure licere nolunt aliis hodiernam vocare, ac temporis præsentis, Vrbani & Innocentii pontificatu designato.

4. Et quando timent ne violetur vnitas, & identitas Ecclesiæ ab iis, qui ita loquuntur; dicant nobis, num reuera sentiant sicuti Christum, ita & Ecclesiam eamdem esse heri & hodie, hoc est eamdem esse hesternam, & hodiernam? Si non est eadem, quare à nobis postulant vnitatis, & identitatis confessionem, quam priores ipsi repudiant? Si est eadem, quare nolunt hodiernam aspicere, vt intelligant cujusmodi fuerit hesterna. Alios videlicet terrent, vnde ipsi nihil for-

midant: & qui præſumptione identitatis nos vrgent, *alterationem* vltrò profitentur, opponúntque ipſi antiquam hodiernæ, hoc eſt, *puram* vt loquuntur *alteratæ*, quo ſcilicet hanc, hoc eſt hodiernam impuram, reformare poſſint ad imaginem antiquæ, quippe quæ aliàs extitit in ſua puritate.

5. Quòd ſi dum ita ſentiunt, ſpectarent mores tantùm antiquorum, & hodiernorum Chriſtianorum; ferendi fortaſſe fuerint. Verùm id ipſi de diſciplina interpretantur, quæ regulis agendorum, & fugiendorum in Eccleſia continetur. In quibus ſi pura non eſt Eccleſia hodierna, ſi eſt alterata, quid ſupereſt niſi vt ipſam accuſemus, ſicuti cauſam illius corruptionis, quæ moribus ineſt malorum Chriſtianorum, doleamúſque nos traditos eſſe illius curæ non tam inſtituendos, quàm deprauandos.

6. Neque diſciplinam tantùm accuſant Eccleſiæ hodiernæ; ſuſpectam etiam eſſe doctrinam ſatis oſtendunt. Vide enim quid colligant ex illa Eccleſiæ temporis antiqui puritate. Nempe, *Nullam aliam agnoſcendam eſſe regulam Catholicarum veritatum, præter Eccleſiaſticam traditionem*: atque hoc colligi *ex ſolida illa Eccleſiæ cognitione*. Ex illa videlicet cognitione, quòd Eccleſia *primitiua*, ſeu temporis ſancti Baſilii & ſancti Ambroſii ſit *Eccleſia in ſua puritate*: quòd *non ſit dicenda Eccleſia præſentis temporis*: quòd *Eccleſia* poſt ſæcula illa ſanctorum Patrum ſit *alterata*, rectè colligitur, *nullam aliam agnoſcendam eſſe regulam Catholicarum veritatum, niſi traditionem. Catholicarum*, inquam, *veritatum*: hoc eſt ſanæ doctrinæ atque hæreſibus oppoſitæ. Ac proinde quemadmodum neceſſitatem recurrendi ad Eccleſiæ antiquæ traditionem in iis quæ ſpectant ad Eccleſiaſticam diſciplinam in eo fundant, quòd Eccleſiæ hodiernæ diſciplina ſit *alterata* atque etiam *corrupta*: ita neceſſe eſt, vt ſimilis recurſus neceſſitatem in his, quæ ſpectant ad *veritates Catholicas* pariter fundent, in quadam alteratione doctrinæ, quam eſſe ſuſpicantur in Eccleſia hodierna. Si enim integram eſſe doctrinam miniméque alteratam ſupponerent, ridiculi eſſent dum ex ſola diſciplinæ corruptione argumentantur, vt probent ex antiqua Eccleſia repetendas etiam eſſe Catholicas veritates.

CAPVT III.

Certitudo Traditionis Ecclesiæ antiquæ stare non potest sine infallibilitate hodiernæ.

1. SED excutere iuuat tantisper hanc Traditionem. Traditio, inquiunt, nos certos facit Catholicarum veritatum. Assentior. Sed cùm nulla possit esse traditio nisi ab aliquo tradente, interrogo, Cujus sit illa Traditio, seu quis tradat ejusmodi veritates? Ecclesiam dicent, ideo enim vocatur traditio *Ecclesiastica*. Verùm, si Ecclesia est quæ veritates Catholicas certò tradit, accipite ergo quod illa vobis per Concilium Tridentinum porrigit, & sit vobis Catholica veritas, possibilitas mandatorum, & adiuuans gratia, vt ea implere possint ii, quibus imputatur transgressio. Sit Catholica veritas, liberi arbitrii sub gratia mouente potestas dissentiendi, atque adeò indifferentia ad consentiendum, vel dissentiendum. Sit Catholica veritas, Christum mortuum esse pro iis quoque, qui mortis ejus beneficium non recipiunt: itaque latiùs patere intentionem moriendi pro salute hominum, quàm ejus fructum. Sit Catholica veritas, firmissimam spem à justificatis in diuino auxilio collocandam, eo quòd Deus non deserat nisi deseratur: vnde certò colligitur gratia sufficiens ad perseuerandum, iis etiam concessa qui non perseuerant. Sit Catholica veritas, potestatis esse hominis, non impositæ necessitatis, quod vias suas malas faciat. Sit Catholica veritas, honestum esse pœnarum timorem, etiamsi non sit actus caritatis: & cum sacramento etiam sufficientem ad justificationem, &c.

2. Et quia non modò per manus Conciliorum Catholicas veritates tradit Ecclesia, sed per manus etiam summorum Pontificum; accipite quas tradidêre quatuor summi Pontifices Pius V, Gregorius XIII, Vrbanus VIII, Innocentius X, in condemnatione Michaëlis Baii: atque hoc etiam reponite inter Catholicas veritates, damnatam fuisse doctrinam quam Nouus Augustinus reduxit, ideóque scandalum ab eo Ecclesiæ datum: spretam sanctæ Sedis Apostolicæ authorita-

tem : & inuectam orbi Christiano perniciem. Ecce, manus adhuc extentas habet Innocentius, vt Bullam tradat prædecessoris, quâ id explicatur, quámque omnino seruandam esse tum verbis ostendit, quæ referre potuerunt Louanienses Deputati; tum scriptis ad multos Breuibus; tum factis, dum ob eam causam ad Episcopatus aspirare vetuit addictos Nouo Augustino Calenum atque Fromundum. Traditio hæc est indubitata ipsius Ecclesiæ; accipite igitur regulam hanc, atque hac metimini Catholicas veritates.

3. Hîc videas hos præcones Traditionis, vt accusatores olim adulteræ, alium post alium terga vertere, ad hunc vsque diem accipere recusantes quod Ecclesia Romana per summos Pontifices porrigere non cessat, aliis atque aliis ad euadendum cuniculis apertis. Ecclesiam enim traditionis auctricem, non aliam intelligunt quàm antiquam : & ideo vetant appellari *Ecclesiam præsentis temporis* : eadémque causa est, cur eos, quos putant SS. Patrum scriptis addictos, elogio singulari vocent, *Discipulos Traditionis:* & qui ritus antiquos hodiernis præferunt, *Defensores Traditionis*: & qui doctrinam nudius tertius damnatam propugnant, per speciem conformitatis cum doctrina SS. Patrum, Augustini præsertim, *versatos in Theologia Traditionis:* vnde est illa Noui Augustini commendatio, qua vocatur *Magnus diebus nostris Episcopus*, magnitudine petita ex eo, quòd mentem suam non alia impleuerit scientia, quàm Scripturæ & *Theologia Traditionis*, id est, inquiunt, *Conciliorum & Patrum.* Vbi vides Traditionem dici, non qua Catholicæ veritates accipiuntur ab Ecclesia, quæ nobis præsens est; sed qua petuntur ab antiqua & jam inde à temporibus Sanctorum Patrum.

Apolog. Sancyr.

de frequenti comm.

4. Nec aliud sentire possunt qui omnia queruntur à Scholasticis Doctoribus pessundata, & *aberrasse hoc tempore* clamitant *ferè omnes ab antiquorum doctrina : facem veritatis ab Augustino accensam in Ecclesia, humanæ philosophiæ nebulis sensim inuolutam* : ideóque eductum singulari Dei prouidentia Nouum Augustinum: vt *caliginem illam dissiparet, reddita veritatis die.* Ex quibus patet, Ecclesiam hoc tempore his Doctoribus ita videri *alteratam*, in his etiam quæ spectant ad cognitionem veritatis, vt quæ illi restituendæ necessaria putatur regula tra-

Apol. Iansf. lib. 3. cap. 29.

Examinator excerpt. prop. p. 4.

ditionis, longiùs petenda sit; nimirùm ab Ecclesia quidem ipsa, sed vt existente in sua puritate, hoc est, vt existente sancti Augustini, atque aliorum sanctorum Patrum temporibus. Hac igitur ratione emendari, & corrigi volunt Ecclesiam ab Ecclesia in rebus fidei, hodiernam à præterita, & senescentem ab adolescente, & hoc quidem per regulam traditionis.

5. Sed cùm in traditione coexistentia quædam necessaria sit, hoc est, mutua inter eum qui tradit, & qui accipit præsentia: neque fieri possit vt vel ipsi manus extendamus ad vsque tempora sanctorum Patrum, vel sancti Patres ad vsque nostra produxerint; agite, ô *Discipuli Traditionis*, quo medio ad vos pervenêre, quas sancti Patres tradiderant, Catholicæ veritates? Quod nunc accipitis, quis dat? Ecclesiane ad nos detulit, an membranæ scriptis eorum consignatæ? Ecclesiam omninò respondere debetis, si vultis audire Basilium, qui seruari vult in Ecclesia *dogmata illa quæ ex traditione Apostolica ad nos deferuntur:* nec fieri potest vt alia deferat ad nos hæc dogmata, quàm ea quæ seruat. Si igitur in Ecclesia seruantur, accipite ab Ecclesia non scripta modò sanctorum Patrum, sed & sensum & germanam intelligentiam. Quòd si membranas præponitis, nec aliud vos debere putatis Ecclesiæ, quàm quòd sanctorum Patrum scripta seruarit ad hunc vsque diem; primùm, quid amplius datis Ecclesiæ, quàm quod Ecclesia concedit Iudæis, quos non negat Scripturas seruasse quibus confutantur? Quid amplius quàm quod eidem Ecclesiæ Lutherus, Caluinúsque acceptum referunt, dum & eamdem scripturam & sanctorum etiam Patrum monumenta se ab ea sumpsisse non diffitentur? An hoc eam tantùm vobis debere vultis quod per vos liceat illi dicere se veritatem in tabulis conseruasse, & sua secum instrumenta ferre quibus hodierna ejus prædicatio & doctrina erroris conuincatur? An vobis satis salua videbitur ejus authoritas, si cadat in illam quod dici solet, *contra suas Bullas ipsam prædicare?*

Lib. de Sp. S. cap. 27.

6. Deinde, quam habebimus regulam vt nascentes circa sensum & veram sanctorum Patrum interpretationem controuersias definiamus? Vnica, vt dicitis, regula est traditio. Quid si non satis intelligamus quid tradatur? Quid si verea-

mur ne mutatum in itinere ſit quod tradebatur, neve admixtum aliquid aliunde? Quid ſi periculum ſit, ne ipſius quoque accipientis manus erret; vel excidere quidpiam patiatur; vel ſibi videatur apprehendere, quod revera non traditur? Dicite amabo quænam hîc erit tenenda regula ne fallamur? Quærite fidelem manum, quæ depoſitam veritatem & religiosè ſeruarit, & tutò reddat. Agnoſcite columnam veritatis, quæ monumentis antiquitatis & integritatem præſtet, & germanam addat intelligentiam. Illa eſt Eccleſia, quæ fluminis inſtar à primis temporibus ad hæc noſtra decurrens, quas accepit initio veritatis merces vehit ſecum, populiſque fidelibus quos alluit, ſuccedentibus ſæculis ad propriam cujuſque ripam exponit. Excipere quiſque debet ex ſuo portu, hoc eſt ab Eccleſia vt ſibi præſente, quod procul miſſum eſt. Quid intenditis in Eccleſiam heſternam quæ nec eſt, nec agit, nec loquitur niſi per hodiernam? Quod heri dicebatur? hodie quis audiat, niſi ſit à quo fideliter hodie quoque referatur? Ecquæ ridicula eſt cogitatio, vt qui ſecundùm idem flumen diſpoſiti ſunt, ſua quilibet ex ripa haurire non debeant vnde bibant? Quis Auenionenſes jubeat Lugduno petere vndam Rhodani quam potent? *Potum vitæ* vocat Irenæus Catholicas veritates, quas Eccleſia propinat, manum manui admouete, nec ſitis adeò inepti, vt de manu alterius temporis vos cuppam apprehenſuros ſperetis. Sed quia Dogmatiſtæ Auguſtinum, Auguſtinum ingeminant, conſentio vt controuerſiam hanc Auguſtinus dirimat. Lib. 3. cont. hæret.

CAPVT IV.

Auguſtinus docet in Eccleſia ſeruari depoſitum Catholicæ doctrinæ, à Patribus traditæ.

1. NON negabunt, opinor, Nou-Auguſtiniani doctrinæ Catholicæ, atque antiquæ traditionem ab eo fieri debere cui ſeruanda commiſſa eſt. hoc enim per ſe ſtatim apparet manifeſtum. Sed neque hoc etiam negare poſſunt, neceſſariæ rem eſſe prouidentiæ, vt qui decedens alteri depoſi-

tum committit, committat superstiti, & qui pertingat ad idem tempus quo sunt victuri qui depositum repetent. Esset enim ridicula conuentio, atque illusoria, qua quis dum abit depositum relinqueret in manu depositarii, simul etiam abeuntis. Vnde sequitur, si majores nostri quidquam sapiebant, & si sapiens etiam erat diuinus ille Spiritus, quo agebantur, & qui futuris sæculis prospiciebat, Catholicarum veritatum depositum, quod tradendum nobis erat, si fuit ab illis Ecclesiæ commissum, committi debuisse Ecclesiæ superstiti, & ad nostra tempora peruenturæ: nec proinde accipi aliunde posse depositum illud, quàm de manu præsentis Ecclesiæ. Sunt enim hæc necessariâ deductione connexa. Nec aliud superest, quàm vt videamus cuinam sancti Patres Catholicam doctrinam commendauerint ad posteros deferendam, & quando ita lubet ea de re Augustinum consulamus de sanctis Patribus ita disserentem: *Quod inuenerunt in Ecclesia tenuerunt; quod à patribus acceperunt, hoc filiis tradiderunt. Hauserunt Catholicam fidem in lacte, in cibo deinde sumpserunt: ac demùm, & lac, & cibum paruis, magnisque ministrarunt. his post Apostolos plantatoribus, rigatoribus, ædificatoribus, nutritoribus Ecclesia creuit: ideo profanas voces vestræ nouitatis expauit, & cauta, ac sobria ex admonitione Apostolica, ne sicut serpens Euam seduxit astutia sua, sic & mens ejus corrumperetur à castitate quæ est in Christo, Catholicæ fidei virginali insidias vestri dogmatis surrepentis exhorruit, & tanquam caput colubri calcauit, obtriuit, abjecit.* Addit accusatores sanctorum Patrum, quorum meminerat, accusatores esse *vniuersæ Ecclesiæ, cui diuinæ familiæ dominica cibaria fideliter ministrantes, ingenti in Domino gloria claruerunt.* Tota ergo sanctorum Patrum intentio circa Ecclesiam occupata fuit. Quidquid in ea suxerunt doctrinæ cælestis à prioribus, facti ex discipulis Magistri, idipsum posterioribus tradidere. Vnde contigit, vt quos Ecclesia heri pepererat, postridie parentes haberet, ab eis videlicet *plantata, rigata, nutrita, ædificata.* Accepit ab illis *dominica cibaria*, quæ seruaret, quibusque velut antidoto vteretur contra subnascentes posteà errores, perstante illibata ejus *virginitate.* Ergo in Ecclesiæ thesauro, & non solùm in chartis doctrina Patrum quærenda est. Quid timemus? vt aruerit humor ille quo rigata est? vt alimenta nesciat quibus creuit? vt in oleastrum

2. con. Iul. lib.

ſtrum degenerauerit, quæ olea fuerat plantata? vt amiſerit formam, quam accepit à ſuis architectis? vt tanto interuallo cibaria dominica conſumpſerit, quæ ſancti Patres miniſtrauerant? Denique vt virginitatem amiſerit, quam illi contra corruptores munierant? Ergo illam interrogemus, vt ſciamus & quas illi Catholicas veritates ſancti Patres tradiderint, quæue fuerit eorum doctrina, vel quæ interpretatio ſcriptorum illorum, quæ ad nos peruenerunt: & tunc demum erit indubitata regula traditionis.

3. Atque vt conſtet ita omninò faciendum eſſe ex Auguſtini præſcripto, quærere iuuat ex Nou-Auguſtinianis, vtra illis videatur potior traditio, Apoſtolorum an Patrum? Opinor Apoſtolorum. Atqui Auguſtinus Apoſtolorum traditioni non fidit, niſi Eccleſia ſecuritatem præſtet: nec aliam agnoſcit cuſtodem doctrinæ ab illis depoſitæ. Quid enim aliud ſibi vult illud, *Euangelio non crederem, niſi me auctoritas Eccleſiæ commoueret?* Apoſtolorum ſcripta, niſi de manu Eccleſiæ, ſecurè Auguſtinus non accipit; quid igitur Nou-Auguſtinianis perſuaſit, & alteri traditas à SS. Patribus, & aliunde accipiendas Catholicas veritates, quàm ab eadem Eccleſia? Ecquis certam facere poterit traditionem, quam ejus auctoritas non confirmauerit? Quæ verò alia intelligitur Eccleſia, niſi illa in qua viuimus; quemadmodum illam etiam Auguſtinus deſignabat, in qua viuebat ipſe? Con. Ep. fund. c. 5.

4. Huc etiam pertinet quod Auguſtinus argumentum Apoſtolicæ traditionis petit ex *communi obſeruatione per omnes Eccleſias*, & argumentum non Apoſtolicæ, ſed *liberæ obſeruationis*, ex eo quòd per *Eccleſias* aliquid *varietur*. Quis enim dubitet quin is qui ſic erat animo diſpoſitus, Catholicam veritatem à Patribus atque adeò ab Apoſtolis traditam crediturus non fuerit, quæ communi per omnes Eccleſias fidei repugnaret? Ejuſmodi autem eſſe quæ ab Nou-Auguſtinianis proferuntur dogmata, ne ipſi quidem negare audent. An ergo putauerit, quod iſti putant, adeò fuiſſe *obliteratas* per omnem Eccleſiam veritates Catholicas, vt earum propoſitio ſcandalum daret, omnium animis opinione contraria occupatis? Adde quòd etiam contra Donatiſtas Auguſtinus vrget. *Nec nos ipſi tale aliquid auderemus aſſerere*; de valore ſcilicet 2. De bapt. cont. Donat. cap. 7. Epiſt. 118. Ibid. cap. 5.

E

baptiſmi ab hæreticis collati, *niſi vniuerſæ Eccleſiæ concordiſſima authoritate firmati. Cui & ipſe* Cyprianus *ſine dubio cederet, ſi illo tempore quæſtionis hujus veritas eliquata & declarata per Concilium plenarium ſolidaretur.* De traditione loquitur Auguſtinus, quâ vult conſtare qui ſint idonei miniſtri baptiſmi. Petit autem illius firmitatem à *concordiſſima* authoritate Eccleſiæ ſui temporis, quæ quia non tam explorata fuerat tempore S. Cypriani, exiſtimat inde habere illum potuiſſe aliquam excuſationem erroris, quem fuerit ſine dubio retractaturus, contrario Eccleſiæ ſenſu perſpicuè cognito. Putat ergo Eccleſiæ tantùm traditam eſſe à Deo veritatem illam cuſtodiendam, quando negat ſe poſſe illam tutò aliunde accipere, atque ita certiſſima eſt illi, firmiſſimáque traditionis regula; conſenſus Eccleſiæ pro illo tempore quo quiſque viuit. Regula, inquam, hæc illi vnica eſt, ad omnem controuerſiam dirimendam, *Credendum teſtimonio Eccleſiæ, quam veracem eſſe Chriſtus teſtatus eſt: ſufficere Catholicis quòd eam teneant Eccleſiam, quæ manifeſtiſſimis ſanctarum, & canonicarum Scripturarum teſtimoniis demonſtratur:* Si quis ſapiens exiſteret, cui Dominus teſtimonium perhiberet, quale perhibuit Eccleſiæ, faciendum quod ille diceret, *ne non tam ipſi, quàm Domino Ieſu Chriſto cujus teſtimonio commendabatur, repugnare iudicaremur*: Qui igitur Eccleſiæ non aſſentiatur, *ipſi Saluatori contra ſalutem ſuam pernicioſiſſimè reluctaturum*, quòd Eccleſiæ non credat ejus teſtimonio commendatæ, cui non credere *nefarium eſt. In opertis immorari* qui contradicunt *ne aperta cogantur fateri. Ecce Eccleſia*, inquit, *rogo quid patimini. Ecce Eccleſia tot manifeſtiſſimis ſanctarum Scripturarum teſtimoniis commendata & expreſſa, prædicta & demonſtrata... Quid tergiuerſaris quomodo ſuſcipiaris*, Donatiſta, *cur detrectas ſic ſuſcipi, quomodo ſuſcipit cui teſtimonium perhibet qui mentiri non poteſt?* Et quamuis hæc à ſancto Doctore in peculiari controuerſia de baptiſmo hæreticorum dicantur, eſt tamen manifeſtum concludere illum contra Donatiſtas ex principiis communibus, ac ſupponere in vniuerſum, Eccleſiam à Deo conſtitutam cuſtodem vnicam earum veritatum quas Chriſtus & per ſe ipſe, & per ſuos Apoſtolos, pérque ipſos ſanctos Patres proponi hominibus voluit.

De vnit. Eccleſ. cap. 19.

5. Et ideo non ſolùm Donatiſtis, ſed Manichæis etiam

Ecclesiam opponit Augustinus, tanquam idoneum confutandis eorum erroribus argumentum. Nam cùm supponat pertinuisse ad diuinam circa salutem hominum prouidentiam, mediam quamdam auctoritatem constitui, quâ homines ab insipientia perducerentur ad Deum, hanc dicit in Ecclesia constitutam, idque *per Prophetarum vaticinia per humanitatem doctrinámque Christi, per Apostolorum itinera, per Martyrum contumelias, cruces, sanguinem, mortes; per sanctorum prædicabilem vitam, atque in his vniuersis digna rebus tantis, atque virtutibus pro temporum opportunitate miracula.* Vnde concludit: *Cùm igitur tantum auxilium Dei, tantum profectum, fructúmque videamus, dubitabimus nos ejus Ecclesiæ condere gremio, quæ vsque ad confessionem generis humani ab Apostolica Sede per successiones Episcoporum frustrà hæreticis circumlatrantibus, & partim plebis ipsius judicio, partim Conciliorum grauitate, partim miraculorum majestate damnatis, culmen auctoritatis obtinuit.* Vides vt ex Augustini sententia, omnes diuinæ prouidentiæ curæ, consilia omnia, operáque id vnum spectauere potissimùm, vt Ecclesiæ conciliaretur auctoritas, & ad præcipiendum & ad persuadendum necessaria? Iam verò quis sit adeò ridiculus, vt alteri creditam putet doctrinam quæ persuadenda erat, alteri verò auctoritatem ad persuadendum? Ecclesiæ igitur credita doctrina est: Ergo quicumque tutò accipere illam cupit, ab Ecclesiæ traditione accipere debet. De vtilit. cred. c. 17.

6. Hinc est illud quod etiam dicit contra Donatistas Ecclesiam matrem esse, *quæ omnibus gentibus & regenerandis sinum pandit, & regeneratis vbera infundit*, quà imagine aliàs quoque sæpissimè Ecclesiam exprimit, vt in oratione contra Paganos, Iudæos, & Arrianos, cùm dicit, *Nec mirum, si has ruinas quotidie fabricatis, qui Christum in fundamento habere noluistis: qui à vestro errore separat veritatis filios, quos sic fouet vt nutriat, non sic blandiendo decipit vt occidat.* Et vt intelligatur vbinam hi veritatis filii nutriantur, subjungit statim: *Apud Catholicam, dilectissimi, noueritis tantùm esse veram fidem, germanam pacem, perpetuam salutem. Non enim in angulo est, sed vbique tota est.* Et paulò pòst, *Hæc est mater vera, pia mater, & casta, intrinsecùs viri sui dignitate ornata, non forinsecùs mendacio fallente turpiter colorata.* Sola igitur Ecclesia ex Augustino ma- Epist. 105. Cap. 19. Cap. 20.

ter illa est, cui veritatis pabulum est commissum, vt inde nutriantur veritatis filii: Ergo qui pabulum hoc se aliunde accepturum sperat, quàm de manu Ecclesiæ; non pabulum veritatis, sed erroris venenum accepturus est.

Cap. 12. & 13. 7. Et in secundo libro de symbolo ad Catechumenos, cùm dicit, *Certè ex me nemo scire quærat quod me nescire scio, nisi fortè vt nescire discat, quod sciri non posse sciendum est. Sed per fidem & patientiam*, ET SANCTAM MATREM ECCLESIAM SPEREMVS NOS ACCIPERE QVIDQVID MAGNIS ET PVSILLIS DIGNATVS FVERIT ILLE DONARE. *Sancta Ecclesia, in qua omnis hujus sacramenti terminatur authoritas, mater & virgo, corpore casta, prole fœcunda, sponsa Christi superiùs declarata, piè nutrit filios, quos Deo patri dignos assignare contendit. Filii boni amate tantam matrem*, &c. Et paulò pòst, *Vos autem dilectissimi, qui ab initio vberibus sanctæ matris Ecclesiæ nutriti, vsque ad solidum cibum estis ab ea perducti, manete in ea:* hìc necessariò compellandi sunt *Traditionis discipuli* vt regulam sequantur, quam præscribunt. Ex traditione cognosci volunt Catholicas veritates; & nos quoque. Traditionis hujus Auctorem Augustinum nominant; agnoscimus. Accipite ergo quod tradit Augustinus, ô Discipuli Traditionis, Monitum tradit vt ad Ecclesiam potiùs, quàm ad ipsum recurramus: vt ab illa nos speremus accipere quidquid Deus dat pusillis, & magnis: vt & lac fidei ab ejus vberibus, & cibum solidum ab ejus penu expectemus: vt in ea credamus terminari auctoritatem omnem, qua niti debet traditio. Riuus est igitur omnis Augustini doctrina, qui ad locum vnde exierat reuertitur, hoc est, ad Ecclesiam; Et quemadmodum id, quod Deus dat per semetipsum, Ecclesiæ tradit pusillis & magnis distribuendum; ita & quod dat per sanctos suos Ecclesiæ Pastores, & Doctores, eidem Ecclesiæ tradit per succedentes alios pastores, doctoresque distribuendum posteris: & quando auctoritas omnis ex Augustino in illa terminatur, interroganda illa est vt sciamus quæ fuerit Augustini fides: & quidquid conjiciemus aliunde commentando, vel falsum erit, vel incertum, vtpote auctoritate necessaria destitutum, quæ sufficiens nulla nisi ab Ecclesia haberi potest. Accipite, ô Nou-Augustiniani, traditionem hanc ab Augustino.

8. Et in libro de moribus Ecclesiæ dum sic eam appellat, *Meritò Ecclesia Catholica mater Christianorum verissima, non solùm ipsum Deum, cujus adeptio vita est beatissima, purissimè atque castissimè colendum prædicas, nullam nobis adorandam creaturam inducens, cui seruire jubeamur: & ab illa incorrupta, & inuiolabili æternitate, cui soli homo subjiciendus est, cui soli rationalis anima cohærendo non misera est, excludens omne quod factum est,* &c. *Sed etiam proximi dilectionem, atque caritatem ita complecteris, vt variorum morborum quibus pro peccatis suis animæ ægrotanti, omnis apud te medicina præpolleat. Tu pueriliter pueros, fortiter juuenes, quietè senes, prout cujusque non corporis tantùm, sed & animi ætas est, exerces ac doces. Tu fœminas,* &c. ac decursis omnibus officiis Christianæ vitæ, quorum disciplinam ab Ecclesia tradi ostendit, addit. *Quod vnum isti hæretici intelligere si valerent, nusquam profectò Deum nisi apud te, atque in tuo gremio minimè superbi, & bene pacati venerarentur.* Ecce Doctrinam fidei omnem, & speculatiuam & practicam, qua & Dei cognitio & officia Christianæ vitæ omnia continentur, Augustinus Ecclesiæ tanquam verissimæ Christianorum matri acceptam refert. Ab illa petenda dicit *omnia remedia* spritualium morborum, vtpote apud quam *præpollet omnis* hujusmodi morborum *medicina*. Et vt sciamus inter eos morbos ignorantiam quoque, atque infirmitatem fidei numerari; ab ea doceri docet *pueros, juuenes, senes, prout cujusque non corporis tantùm; sed & animi ætas est.* Denique hæreticorum superbiæ tribuit quod alibi quàm apud Ecclesiam, & in Ecclesiæ gremio Deum quærant. Est igitur indubitatum apud Augustinum, omnem doctrinam quâ voluit Deus, vt errores hominum pellerentur, in Ecclesiæ gremio fuisse depositam, ac proinde etiam illam quæ traditur per sanctos Patres, quippe quæ ipsa quoque necessaria est, & indiget custode ac depositario fideli. Vnde sequitur ex lege prouidentiæ per Ecclesiam fieri debere illius traditionem: & hanc esse regulam ad certitudinem traditionis necessariam: Et alienos esse à Christiana humilitate, qui aliunde haurire volunt Catholicas veritates, quòd hoc sit proprium superbiæ tantùm hæreticorum. Cap. 30.

9. Addit quod dicit in tractatu de cantico nouo, vbi ne- Cap 5.

gat audiendam esse prædicationem, qua prædicatur Christus, nisi Ecclesiæ authoritate fulciatur. *Si quis tibi Christum prædicat*, inquit, *attende, & considera qualem prædicet, vbi prædicet. Christus enim veritas est, per Scripturas sanctas prædicatur, non in angulis, non occultè, sed palam, publicè. In Sole posuit tabernaculum*
Cap. 6. *suum: hoc est in manifesto collocauit Ecclesiam suam.* & paulò pòst, *Si veritate fulcitur prædicatio tua, publica sit doctrina tua, demonstra mihi Ecclesiam tuam.* Demonstrare Nou-Augustiniani non possunt nisi contradicentem, postquam constat, ipsorum etiam confessione, obliteratam in ea esse doctrinam quam prædicant, & ob receptas contrarias opiniones, scandalosam.

10. Atque hoc principium de auctoritate Ecclesiæ ad confirmandas doctrinæ traditiones, Augustinus ipse fatetur sibi à Deo penitùs impressum ab initio suæ conuersionis, cùm adhuc circa cætera fluctuaret: quod videlicet & necessarium esset fundamentum ad totam illam, quæ superædificanda erat fidei, atque doctrinæ molem fulciendam: & certa etiam regula quâ deinde facile erat cæterorum quæ adhuc supererant
Lib.7.Confess. cap. 7. dubiorum rationem inuenire. *Sed me non sinebas*, inquit, *vllis fluctibus cogitationis auferri ab ea facile quâ credebam, & esse te, & esse incommutabilem substantiam tuam, & esse de hominibus curam & judicium tuum, & in Christo filio tuo Domino nostro, atque in Scripturis sanctis*, QVAS ECCLESIÆ TVÆ CATHOLICÆ COMMENDARET AVCTORITAS, *viam te posuisse salutis humanæ ad eam vitam, quæ post hanc mortem futura est.* Hæc erat Augustino regula credendæ scripturæ, traditio scilicet Ecclesiæ Catholicæ, non corticem tantùm literæ tradentis, sed & interpretationem. Loquitur autem Augustinus de Ecclesia, in qua viuebat ipse, & quam sibi superstitem fore putabat, vt esset etiam posteris eadem regula, idémque recursus ad Ecclesiam in qua quisque viuit, vt monstratum est, & vberiùs adhuc est monstrandum.

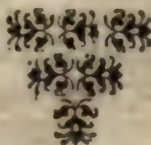

CAPVT V.

Ecclesia primitiua infallibilitatem asserit Ecclesiæ non primitiuæ ex Augustino.

I. VIDENTVR Nou-Augustiniani dum dicunt vnicam regulam Catholicarum veritatum esse traditionem Ecclesiæ primitiuæ, idem facere quod ille qui dicebat se somniasse non esse credendum somniis. Supponimus enim ita distingui Ecclesiam primitiuam à non primitiua, vt distinguitur homo juuenis à seipso sene. Ad illam verò distinctionem pertinere dicunt tanquam propriam Ecclesiæ primitiuæ differentiam, quòd sit *Ecclesia in sua puritate*, cùm non primitiua *alterata* sit: ex quo consequens esse putant, vt Ecclesia primitiua propter illam *puritatem* sit vnica regula Catholicarum veritatum, quod non primitiua esse non potest, eo quòd sit *alterata*. Iuuat autem in hunc modum argumentari. Ecclesia primitiua est vnica regula Catholicarum veritatum, ergo quod illa tradit est Catholica veritas. Sed illa tradit Ecclesiam etiam non primitiuam esse infallibilem in doctrina fidei: ergo Ecclesiam non primitiuam esse infallibilem in materia fidei est Catholica veritas. Iam verò, Omnis Ecclesia infallibilis in materia fidei est regula Catholicarum veritatum. Sed Ecclesia non primitiua est infallibilis: Est igitur regula Catholicarum veritatum: ergo vnica regula Catholicarum veritatum dicit se non esse vnicam, quia dicit non solùm Ecclesiam primitiuam esse regulam, sed etiam non primitiuam. Atque ita qui credunt Ecclesiam primitiuam esse vnicam regulam ad distinctionem non primitiuæ, credunt dicentem se in eo non distingui à non primitiua, sed esse illam quóque perinde regulam earumdem veritatum, deberéque illas ex ejus traditione perinde recipi. Nec aliud restat quàm vt hoc probemus, nimirum Ecclesiam primitiuam non primitiuæ, adolescentem senescenti, & incipientem finali testimonium hoc infallibilitatis dedisse. quod, quando ita volunt, ex vno August. probandum est.

2. Probatur ergo primò. Quia alioqui Augustinus aërem verberaret, dum ad omnem hæresim confutandam Manichæorum, Arianorum, Donatistarum, Pelagianorum, adhibet auctoritatem Ecclesiæ aliunde probatam. Si enim putasset casualem fuisse puritatem illam doctrinæ, quam Ecclesia prædicauerat ad suum vsque sæculum, nec quidquam vetare quo minùs consequentibus annis corrumperetur; quid dicere poterat respondentibus jam cœpisse quod ipse breui futurum non negaret: & cùm fortuita esset atque contingens puritas illa, nulla certa, perpetuáque promissione firmata, nullóque certo tempore definita; nullam habere ipsum rationem, cur hucusque perseuerasse diceret contra negantes, deinceps autem perseueraturum negaret. Atque hîc Manichæi retorquere possent Augustini objectionem, cùm dicit: *Si autem dixeris, rectè credisti Catholicis laudantibus Euangelium, sed non rectè illis credidisti vituperantibus Manichæum: vsque adeò me stultum putas, vt nulla reddita ratione quod vis credam, quod non vis non credam?* Diceret, inquam, Manichæus Augustino: Si dixeris, rectè credidisti Catholicos annis sequentibus non seruaturos doctrinæ puritatem: sed non rectè credis annis præcedentibus vsque ad meam ætatem inclusiuè non seruasse; vsque adeò me stultum putas, vt nulla reddita ratione quod vis credam, quod non vis non credam?

Con. Ep. fund. cap. 5.

3. Retorqueri posset & quod vrget etiam contra Faustum, qui cùm diceret mendosas esse sancti Pauli Epistolas: & quod in eis fauere videbatur doctrinæ Manichæorum, scriptum esse ab Apostolo, quod autem repugnaret, irrepsisse aliunde; Augustinus ridiculum reddit cùm infert: *Tu es ergo regula veritatis, quidquid contra te fuerit non est verum.* Atenim quia statim objicit, *Ecclesiæ Catholicæ authoritatem, quæ ab ipsis fundatissimis sedibus Apostolorum, vsque ad hodiernum, diem succedentium sibimet Episcoporum serie, & tot populorum consensione firmatur:* si crederet Augustinus non duraturam authoritatem illam & firmitatem annis sequentibus, sed erraturam Ecclesiam; Faustus regereret, successio Episcoporum à fundatissimis sedibus Apostolorum, & populorum consensio Ecclesiæ dat authoritatem vsque ad hoc tempus; posteà verò tametsi perseueret eadem & successio, & consensio, non dabit, nec illi tutò credi

Lib. 11. c. 1.

credi poterit. Tu es ergo regula veritatis, qui succeſſioni illi & conſenſioni, quandiu tibi fauet, aſſentiris, quandiu non fauet, contradicis: & cùm ſit eadem ſemper authoritatis ratio, pro tempore quo tibi placet, illam agnoſcis, pro tempore quo non placet, repudias: Tu es ergo regula veritatis. Supponit igitur Auguſtinus *authoritatem illam Catholicam*, qua ſe cogi putat vt perinde credat veteri, ac nouo Teſtamento, & Actibus Apoſtolorum ſicuti & Euangelio, perpetuitatem habere in diuina promiſſione fundatam.

4. Atque hoc eſt argumentum, quo Auguſtinus Donatiſtas premit, tale aliquid Eccleſiæ contigiſſe calumniantes ante Auguſtini tempora, quale conſequentibus ſæculis Nou-Auguſtiniani contigiſſe ſuſpicantur. Dicebant enim Eccleſiam periiſſe, perdita videlicet illa, quam Auguſtinus toties celebrat, virginitate fidei, & doctrinæ caſtitate. Vrget autem illos Auguſtinus Scripturarum teſtimoniis, quibus vel prædicta, vel promiſſa eſt Eccleſia, quibus conſtat illam Eccleſiæ prærogatiuam non alio tempore circumſcriptam eſſe, quàm quo duratio ipſius mundi. hoc enim ſibi velle quod dicitur, *Fundamenta ejus in montibus ſanctis*, *fundatam eſſe ſupra firmam petram*, *portas inferi non præualituras aduerſus eam*, non deſerendam à ſponſo ſuo dicente, *Ecce ego vobiſcum ſum vſque ad conſummationem ſæculi*. & alia id genus, ex quibus Auguſtinus colligit, ſalua Dei fidelitate, ac veracitate, non potuiſſe contingere defectionem illam Eccleſiæ, quam ſomniabant Donatiſtæ. Quæ dico perinde probare nec illam in doctrina fidei impuritatem, quam Nou-Auguſtiniani delirant, contingere poſſe.

5. Et hæc eſt ſecunda probatio, collecta ex interpretatione, quam dat Auguſtinus Scripturæ teſtimoniis de Eccleſiæ firmitate, cujus quanta ſit vis intelligetur facilè ex ipſis Auguſtini verbis.

6. Occurrit ergo primò quod dicit in Epiſtola ad Vincentium, vbi ſponſum Chriſtum Eccleſiæ ſponſæ dicenti, *Indica* Epiſt. 48.
mihi vbi paſcas, vbi cubes in meridie, reſpondentem repræſentat. *Ipſa eſt cui continuò reſpondetur, niſi cognoueris temetipſam, ô pulchra inter mulieres, exi tu in veſtigiis gregum, & paſce hædos tuos in tabernaculis paſtorum. O reſponſio dulciſſimi Sponſi! Niſi cogno-*

ueris temetipsam, inquit, *quia vtique non potest ciuitas abscondi supra montem constituta : & ideo non es operta vt incurras in greges sodalium tuorum. Ego enim sum mons paratus in cacumine montium, ad quem venient vniuersæ gentes : Nisi ergo cognoueris temetipsam, non in verbis calumniosorum, sed in testimoniis librorum meorum : Nisi cognoueris temetipsam, quia de te dictum est : porrige longiùs funiculos, & palos validos; confirma etiam atque etiam in dextram atque sinistram extende. Semen enim tuum hæreditabit gentes & ciuitates quæ desertæ erant inhabitabis. Non est quod metuas, præualebis enim; nec erubescas quod detestabilis fueris*, &c. Vbi vides velle Augustinum vt Ecclesiã se intelligat in illis testimoniis scripturæ, quæ perpetuitatem asserunt, vt cùm dicitur ciuitas supra montem, qui Christus est, posita, & abscondi non potest : & in illis quibus promittitur omnium gentium possessio, quod nec tempore Augustini impletum erat, necdum etiam impletum est : & in illis quibus promittitur illi victoria de inimicis, *non metuas, præualebis enim.* quod esse verum nequit, si aliquando corrumpatur. Et ideo paulò pòst dicit Augustinus : *Ac sic Ecclesia quæ per omnes gentes crescit in frumentis Dominicis, conseruata est*, ET VSQVE IN FINEM DONEC OMNINO GENTES OMNES ETIAM BARBARAS TENEAT, CONSERVABITVR. Et hoc ipsum Isaias promittit illo ipso loco, quem Augustinus interpretatur de Ecclesia, subjungit enim post citata verba:
Isa. cap. 54. *In momento indignationis abscondi faciem meam parumper à te, & in misericordia sempiterna misertus sum tui . . . sicut in diebus Noë istud mihi est, cui juraui ne inducerem aquas Noë vltra super terram, sic juraui vt non irascar tibi, & non increpem te. Montes enim commouebuntur & colles contremiscent, misericordia autem mea non recedet à te, & fœdus pacis meæ non mouebitur.* In illis verbis vult Augustinus vt Ecclesia, quæ peregrinatur & hîc militat, & de qua disputat contra Donatistas, contra quos hanc Epistolam scribit, intelligat ipsa se. Vult ergo vt intelligat se perpetuam.

7. Dicere aliquis posset velle quidem Augustinum vt Ecclesia se perpetuam intelligat, sed non perpetuò infallibilem. Sed ridicula est cauillatio. hoc enim ille vult esse perpetuum in Ecclesia, quòd Donatistæ negabant, & quòd tum ipsi, tum aliis hæreticis conuincendis necessarium est. Atqui

Donatiſtæ quando dicebant Eccleſiam periiſſe, non negabant eſſe formam ejus aliquam externam, & aliquam diuini verbi prædicationem, & aliquam Sacramentorum adminiſtrationem, & vniuerſale quoddam caput ſummum Pontificem, & paſtores alios illi adhærentes. Negabant ergo tantùm infallibilitatem & doctrinæ puritatem. Corruptam enim eſſe volebant in vno aut altero puncto, quod ſpectabat ad valorem baptiſmi ab hæreticis collati, & ad communionem cum improbis, quam nolebant admittere: & Eccleſiam illis periiſſe non erat aliud quàm in hoc erraſſe, itáque amiſſa infallibilitate authoritatem quoque perdidiſſe. Auguſtinus ergo dum ex ſcriptura probat ejus perſeuerantiam, nihil facit, niſi probet perſeuerantiam in recta fide, & in authoritate illa, quam fundat rectæ fidei infallibilitas. hæc autem Auguſtinus apertè ſignificat, quando vult Eccleſiam in illis verbis *non poteſt ciuitas abſcondi ſupra montem poſita* ita ſeipſam intelligere, *vt non ſit operta, vt incurrat in greges ſodalium*, qui ſodales ſunt hæretici. vult ergo non poſſe incurrere in errorem, & fieri talem, quales ſunt illorum Eccleſiæ, quæ non aliter differunt à Catholica, quàm quia illæ corruptæ ſunt in doctrina fidei, & hæc virgo manet.

8. Item hoc ſignificat Auguſtinus dum contendit ſtare perpetuitatem hanc, etiam tum cùm videntur hæreſes præualere, quale fuit tempus illud Arianorum, de quo loquitur Hilarius quem laudat. Inuictam enim tunc quoque perſtitiſſe vult Eccleſiam: nec inuictam modò, ſed etiam *eminentem in ſuis firmiſſimis*. Interrogo autem quis tunc fuerit eorum caſus, qui non perſtiterunt? Nempe, quia fauere Arianis viſi ſunt. Quæ autem *firmitas eminentium* aliorum? Nempe quia non permiſerunt afflari ſe illa, communis erroris aura. Ergo ille caſus, à quo vult Auguſtinus vt Eccleſia ſe ipſa intelligat ſecuram, eſt caſus in errore: & illa firmitas quæ perpetuam facit, non eſt aliud quàm ab errore ſecuritas.

9. Confirmatur. Quia inſana eſſet cogitatio, ſi quis illas Dei promiſſiones de futura Eccleſiæ legis nouæ felicitate ita intelligeret, vt eſſet quidem futura perpetua, ſed non habitura perpetuam authoritatem. Amiſſuram enim illam, amiſſâ doctrinæ puritate. Atqui perdere dignitatem, & authorita-

tem idem est. Quis autem sit adeò demens, vt stare contendat illius fortunas, qui dignitatem & authoritatem perdit? Et quo modo verum esset quod per Isaiam Ecclesiæ promissum Augustinus asserit, nullum ampliùs fore periculum erubescendi? Non erubesceret irrisa & sine honore, quæ perdidisset dignitatem? Quo modo autem retineret doctrinâ fidei corruptâ? Quis putaret ampliùs incumbere sibi obligationem illi adhærendi? Quis fidem erranti committeret, si tutam vellet ab errore? Et Augustinus quid consequeretur, dum tanto nisu contendit Ecclesiam præstare? Intendit enim illâ vt aliàs loquitur *fundatissima authoritate* cogere hæreticos ad parendum Ecclesiæ, eique adhærendum. fac ergo non esse authoritatem, quòd nec securitas sit in Ecclesiæ doctrina, postquam errare supponitur, poterit Augustinus exigere, vt teneri se credant hæretici ad consentiendum illi, quæ fallitur? Sit Ecclesia, dicet Donatista, dicet Arianus, sed mendax, præcipere potest, vt errantem sequar, vt credam mentienti? Est ergo manifestissimum, Augustinum aut probare prorsus nihil, aut probare perpetuitatem illam, quæ promittitur Ecclesiæ, esse perpetuitatem authoritatis & dignitatis, & juris ad exigendam à Christianis obedientiam, & adhæsionem fidei: ac proinde esse perpetuitatem infallibilitatis, & integritatis in fide, atque doctrina.

10. Occurrit secundò quod est in Epistola quæ nomine Fortunati, Alipij, & Augustini scribitur ad Generosum, vbi anathema dicit euangelizanti aliter quàm euangelizatum est à Christo Domino, quando dixit *annuntiandum Euangelium omnibus, & tunc finis erit.* Quibus verbis prædictam putat Ecclesiam perseueraturam vsque ad finem mundi. Et quia Donatistæ suorum Episcoporum seriem, ac successionem jactabant, vt aliquam inde authoritatem conciliarent suo schismati: Subdit Augustinus: *Si enim ordo Episcoporum sibi succedentium considerandus est; quanto* CERTIVS ET VERE SALVBRITER *ab ipso Petro numeramus, cui totius Ecclesiæ figuram gerenti Dominus ait, Super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferorum non vincent eam. Petro enim successit Linus*, & subjicit Romanorum Episcoporum seriem vsque ad Anastasium, qui tunc viuebat, quando hæc scribebat Augustinus. Quibus tandem hæc addit:

In illum ordinem Episcoporum, qui ducitur ab ipso Petro vsque ad Anastasium qui nunc eandem cathedram sedet, etiam si quisquam traditor per illa tempora subrepsisset, nihil præjudicaret Ecclesiæ, & innocentibus Christianis, quibus Dominus prouidens ait de præpositis malis, quæ dicunt facite, quæ autem faciunt facere nolite. dicunt enim & non faciunt. VT CERTA SIT SPES FIDELIBVS, QVÆ NON IN HOMINE, SED IN DOMINO COLLOCATA NVNQVAM TEMPESTATE SACRILEGI SCHISMATIS DISSIPETVR, *sicut isti dissipati sunt.* Vbi vides primò Augustinum Ecclesiam Catholicam Ecclesiæ Donatistarum, & cuicumque aliæ præferre eo nomine, quòd fundata sit supra petram, & quòd portæ inferi non sint præualituræ contra eam, ex Christi promissione. Esset autem falsa promissio, si potuisset Ecclesia illa, sicut & aliæ, post aliquot sæcula, & veram fidem perdere; & quod inde sequitur, auctoritatem ad persuadendum necessariam: & jus obligandi Christianorum conscientiam ad adhærendum sibi, illa igitur omnia etiamnum perseuerant. Vides secundò, Augustinum proponere successionem Episcoporum in Ecclesia sic fundata, velut *certum & salubre* argumentum ad persuadendam vnionem cum tali Ecclesia, hoc est, consensionem fidei, & voluntatis obedientiam. Sed perstat hodieque illa successio: & quàm facilè numerabat Augustinus Romanos omnes Episcopos à Petro ad Anastasium, tam facilè ipsi numerare possumus ab Anastasio ad Innocentium: nec hujusce rei controuersiam faciunt vel ipsi hæretici. Ergo perinde valet argumentum hodie, vt valebat ætate Augustini. Vides tertiò ex Augustino nihil obfuturum, si aliquis fortè in illam Pontificum seriem irreperet officij proditor, eo quòd morum corruptio non impediat doctrinæ puritatem. Hoc enim significant illa verba, *Quæ dicunt facite, quæ autem faciunt facere nolite*: non valet igitur argumentum à moribus ad doctrinam. Vides quartò, quam afferat rationem, cur *certa sit spes* eorum, qui fidem habent etiam malè viuentibus Pontificibus, *quia* inquit, *non in homine, sed in Domino collocata, nunquam tempestate sacrilegi schismatis dissipatur.* Promissio igitur Dei est, quæ facit vt nulla tempestate fallatur eorum spes, qui se tutò putant Ecclesiæ consentire. Vides quintò, quomodo non in Africanis Ecclesiis, quarum vnam Augu-

ſtinus regebat, non in Aſiaticis, non in Orientalibus aut Græcis, ſed in Romana, in qua erat ſucceſſió Epiſcoporum à Petro ad Anaſtaſium, auctoritatem illam, & ſtabilitatem in diuina promiſſione, ac protectione ſpeciali fundatam agnoſcat. Iſta igitur eſt, quæ juxta doctrinam Auguſtini perſeueratura eſt donec *ſit finis*, vel, vt dicit etiam paulo pòſt, vſque ad *tempus meſsis*, quod eſt tempus vltimi iudicii. Illa eſt, in qua reperitur ſucceſſio, quam *certò & ſalubriter* attendere debemus, vt cognoſcamus Eccleſiam quam debemus ſequi. Illa, contra quam portæ inferi non præualent. Illa, quam nunquam tempeſtates diſſipabunt. Illa, cujus doctrina, non caſu aliquo, & fortè fortuna, ſed immobili Dei promiſſione talis eſt, vt qui ei adhærent, fidelitate Dei, atque infallibilitate, non hominum fide, ſint ſecuri. Quæ omnia manifeſtè conuincunt, vel non eſſe credendum Eccleſiæ temporis Auguſtini: vel perinde credendum eſſe Eccleſiæ temporis Innocentii decimi.

11. Eadem mens eſt, eadémque Auguſtini ſententia in Pſalmo contra partem Donati, dum dicit: *Numerate ſacerdotes vel ab ipſa Petri ſede, & in ordine illo Patrum quis cui ſucceſſit videte. Ipſa eſt petra, quam non vincunt ſuperbæ inferorum portæ.* Quibus verbis talis quædam Auguſtini argumentatio continetur, eſſe quandam Eccleſiam, contra quam inferi portæ præualere non poſſint, ex Chriſti promiſſione, & conſequenter, à qua nec Donatiſtæ, nec alii vlli hæretici poſſint meritò recedere, quaſi verò non ſit ampliùs tutum illi conſentire: Ejuſmodi Eccleſiam aliam eſſe non poſſe, qnàm illam quam repræſentat is cui facta eſt promiſſio illa Chriſti, & qui veluti nomine Eccleſiæ promiſſionem illam acceptauit, & is Petrus fuit: A Petro non potuiſſe aliam Eccleſiam repræſentari, quàm illam, ad quam ipſe pertineret tanquam primus ejus Epiſcopus, & fundamentum Chriſto ſubnixum: Nullam Eccleſiamupereſſe, ad quam Petrus ea ratione pertinuerit, aut eſſe illam, in qua eſt ejus ſedes continua Epiſcoporum ſucceſſione conſeruata: Sedem illam, & ſucceſſionem in Eccleſia Romana tantùm reperiri: Ergo Romanam tantùm Eccleſiam illam eſſe, cui facta eſt perpetuitatis illa promiſſio: cæteris autem eatenus tantùm quatenus

& quandiu per adhæsionem titulum illum participant quòd sint Romanæ : Donatistas ergo , & pari ratione alios quoscumque hæreticos Ecclesiam Romanam respicere debere tanquam illam , quæ numquam deficit , vi promissionis Christi; & quæ proinde priuilegio illo perpetuitatis jus semper habet adhæsionem exigendi ab omnibus qui cadere nolunt.

12. Occurrit tertiò, quod docet Augustinus toto libro de vnitate Ecclesiæ, contra Epistolam Petiliani , ex quo perspicuè colliguntur hæc quatuor. Primum est , Ecclesiam à Spiritu sancto in sacris paginis tum noui, tum veteris Testamenti promissam , esse Ecclesiam ex conuersione gentium omnium congregatam, ac proinde toto orbe dispersam, contra stultam Donatistarum cogitationem , qui putabant Ecclesiam nusquam esse , nisi in angulo quodam Africæ , atque in parte Donati. Secundum est , hujusmodi Ecclesiam duraturam vsque ad finem sæculorum, quod erit tempus messis , & separationis frumenti & zizaniorum , & bonorum malorúmque piscium , qui miscentur hoc tempore in ejus sagena. Hoc autem dicit , vt refellat Donatistarum responsionem, qui dicebant fuisse quidem Ecclesiam ex vocatione gentium congregatam , sed jam periisse. *Credimus* , aiebant, Cap. 13. *ista , & completa esse fatemur , sed posteà orbis terrarum apostatauit & sola remansit Donati communio.* Augustinus è contrario adeò clara esse dicit scripturæ testimonia quæ perseueraturam Ecclesiam dicunt , *vt interpretatione non egeant.* Tertium est, Ec- Cap. 19. clesiam hanc ita duraturam vsque ad finem , esse illam *amicam* , illam *sponsam* , *lilium illud* inter spinas , cujus fit mentio in Cantico canticorum : Esse Hierusalem illam , de qua Isaias propheta , *Lætare sterilis , quæ non paris* , & quæ vocatur *voluntas mea in ea* , &c. Quæ non possunt conuenire nisi Ecclesiæ infallibilis fidei. Nam vt omittam amorem illum & voluntatem Dei, vix esse posse in Ecclesia errante ; certè intelligi non potest quo modo Synagoga ideo repudianda fuerit vt Ecclesiam perinde infidelem Christus assumeret : nec satis prouidè dispensatus fuisset Christi sanguis , vt compararet sibi talem sponsam. Lilium verò inter spinas quo modo diceretur ; aut quo modo à spinis distingueretur ; cùm

per illas designentur errantes Ecclesiæ, & conuenticula hæreticorum ex Augustino? Sed ne videatur infallibilitas illa per quandam tantùm deductionem eruta ex verbis Augustini. Quartum quod docet est, Illi Ecclesiæ credendum esse eadem necessitate, quâ credendum est diuino testimonio. Cùm enim supponerent Donatistæ nullum esse modum satis idoneum, quo possent ipsi recipi in eam Ecclesiam, quam Augustinus contendebat esse veram, videbantur enim sibi rebaptizandi, & interrogarent, *Quomodo me suscipis? Cui respondeo*, inquit Augustinus, *sicut suscipit Ecclesia, cui Christus perhibet testimonium.* & deinde, *Quo modo ergo suscipit ista Ecclesia per omnes gentes incipientibus ab Hierusalem, remotis omnibus ambagibus & tergiuersationibus, sic suscipiendus es. Quod si non vis, non mihi aut cuiquam hominum qui vult ita suscipere, sed ipsi Saluatori contra salutem tuam perniciosissimè reluctaris, cui te sic suscipiendum esse non vis credere, quemadmodum suscepit illa Ecclesia quam testimonio suo commendat ille, cui fateris nefarium esse non credere.* Vbi vides quò tendat tota illa contentio Augustini cum Donatistis pro Ecclesia & vniuersali & perpetua. Nempe vt ad manum habeamus, quo cætera deinde dubia sine ambagibus & tergiuersatione resoluamus. Interrogandam enim tantùm Ecclesiam, ejúsque responsis assentiendum, nisi ab ipso Christo à quo illa commendatur, velimus dissentire. Atque ita euidenter supponit Augustinus, illam Christi commendationem, esse commendationem Ecclesiæ cui sit credendum. Et quia putare aliquid falsum ab Ecclesia proponi, est illi non credere, consequenter censet eadem commendatione vetari, ne quis putet falsum aliquid posse ab Ecclesia proponi: hoc autem putare nefarium esse, quando nefarium est non credere Deo id vetanti. Quòd si verum est de Ecclesia vsque ad finem duratura; verum est de Ecclesia præsentis temporis. Et quia aliis in locis sæpiùs anathema dixit contradicentibus Nou-Augustinianis, qui putant aliunde petendas esse Catholicas veritates, quàm ab Ecclesia præsentis temporis, quòd ea sit alterata, cogitandum erit quem alium sint adituri, vt soluantur anathemate quo eos compediuit, quem suum esse mentiuntur Augustinus.

Cap. 21.

13. Occurrit quartò, quod eſt in commentario Pſalmi 70. vbi quod dicitur, *Deus docuiſti me à iuuentute mea, & vſque nunc pronuntiabo mirabilia tua, & vſque in ſenectam, & ſenium*, dicit eſſe vocem Eccleſiæ; cujus iuuentus fuit. *Quando venit Christus, mortuus eſt, crucifixus eſt, ſurrexit, vocauit gentes, cœperunt conuerti; facti ſunt martyres fortes in Christo, fuſus eſt ſanguis fidelis, ſurrexit ſeges Eccleſiæ: progredientibus autem temporibus confiteatur Eccleſia, dicat, vſque nunc pronuntiabo mirabilia tua. Quid poſtea? Et vſque ad ſenectam & ſenium annuntiabo mirabilia tua: vſque ad finem ſæculi erit hîc Eccleſia. Si enim non hîc futura eſt vſque in finem ſæculi, quibus Dominus dixit, Ecce ego vobiſcum ſum omnibus diebus, vſque in conſummationem ſæculi?* & deinde, *Sed cùm iſta dicunt, & ſine fine moriuntur, & permanet Eccleſia prædicans brachium Domini generationi omni ſuperuenturæ*. Vbi vides clarè perſeuerantem vſque ad finem ſæculorum Eccleſiam. Quam verò Eccleſiam? Illam ipſam, quæ fuit Apoſtolorum, & Martyrum tempore: Illam quam Deus docuit à iuuentute: Illam quæ Dei mirabilia ſemper pronuntiat: Illam quæ prædicat brachium Domini omni generationi: Illam cui Deus ſe adfuturum promiſit omnibus diebus vſque ad conſummationem ſæculi. Et quia hoc continetur in Pſalmo, quem Auguſtinus de Eccleſia interpretatur: Illam quæ Dei juſtitiam & potentiam cantat: quæ veritatem confitetur: cujus lingua tota die juſtitiam meditatur, &c. hæccine conuenire poſſunt erranti Eccleſiæ? Illi ſemper Deus adeſt, cujus fidem corrumpi ſinit? Illa brachium Domini prædicat & juſtitiam, & potentiam, & veritatem, quæ mendacia ſpargit? Illa ejus mirabilia annuntiat? Illa fuit ab eo edocta, quæ aberrat à veritate, & reſpondet virilis ætas, quæ falſas admittit opiniones, illi juuentuti, quæ tantùm ſanguinis fudit, vt profeſſionem veritatis conſeruaret? Nulli ergo dubium eſſe poteſt, quin Auguſtinus vniformem ſtatum Eccleſiæ vſque ad finem perſeueraturæ intellexerit: nec putauerit tam vniformem illius commendationem quadrare in Eccleſiam quandam monſtroſam & chimæricam, vtpote media ſui parte veracem, altera media fallacem. Perſtat ergo etiamnum Eccleſia verax, & diuinâ promiſſione ſic perſtat: ac proinde perſtat infallibilis.

vers. 17. 18.

14. Adde quintò quod dicitur in commentario Psalmi 77. *Quis fidelium dubitet Ecclesiam, etiamsi aliis abeuntibus, aliis venientibus ex hac vita mortaliter transit, tamen in æternum esse fundatam?* Quod iterùm inculcatur in commentario Psalmi 85. vbi etiam additur, Vnam dici Ecclesiam, & vnam fidelium gentem, quia est omnium *vna fides, vna spes, & vna caritas, vna expectatio.* Vnde manifestè sequitur, Ecclesiam illam quam dicit in æternum fundatam, ita fundatam esse debere, vt eandem fidem retineat. Si enim mutaretur fides, mutaretur vnitas, esséntque duæ, non vna Ecclesia, rectè sentiens, & errans: nec posset vlla dici in æternum fundata. non enim illa, cujus amissa jam esset veritas, & veracitas: & multò minùs, illa, quæ mendacium foueret.

15. Adde sextò, quod est in commentario Psalmi 101. vbi refertur calumnia hæreticorum qui dicunt, *Iam hoc factum est, Respondit ei in omnibus gentibus Ecclesia, pariens filios plures, quàm illa, quæ habebat virum.... Sed illa Ecclesia, quæ fuit omnium gentium jam non est, periit.* Quibus ita respondet Augustinus, *Hoc dicunt qui in illa non sunt, ô impudentem vocem! Illa non est, quia tu in illa non es? vide ne tu ideo non sis: nam illa erit, etsi tu non sis. Hanc vocem abominabilem, & detestabilem, præsumptionis, & falsitatis plenam, nulla veritate suffultam, nulla sapientia illuminatam, nullo sale condîtam, vanam, temerariam, præcipitem, perniciosam præuidit Spiritus Dei, & tanquam contra illos cùm annuntiaret vnitatem: in conueniendo populos in vnum, & regna vt seruiant Domino; cúmque subdidisset, respondit ei, vtique laus ejus, vtique Hierusalem mater nostra de peregrinatione reuocanda, fætosa cum multis filiis magis, quàm ea quæ habet virum. Quoniam quidam dicturi erant contrà, fuit & non est: Exiguitatem, inquit, dierum meorum nuncia mihi. Quid est, quòd nescio qui recedentes à me, murmurant contra me? Quid est, quòd perditi me periisse contendunt? Certè enim hoc dicunt, quia fui, & non sum: annuncia mihi exiguitatem dierum meorum.......propter illos qui dicunt, impletæ sunt scripturæ, crediderunt omnes gentes, sed apostatauit & periit Ecclesia de omnibus gentibus.* Atque his in hunc modum propositis, Ecclesiæ quærenti quantitatem ætatis suæ in hoc mundo, Christum inducit respondentem: *Ecce ego vobiscum sum vsque ad consummationem seculi.* Et hanc

esse dicit *exiguitatem dierum* Ecclesiæ, *Quia exiguum est omne quod finitur, vt jam in æternitatem ab ista exiguitate transeatur.* Et quasi proprium hoc esset hæreticorum maledictum, dicit posteà, *Pereant hæretici, Non sibi blandiantur hæretici, Non se extollant hæretici.*

Amabo, quid dicebant hæretici? *Periit Ecclesia.* Et quid intelligebant quando dicebant, periit Ecclesia? An putabant factam esse inuisibilem: nec vllam ampliùs illius speciem superesse? Minimè verò. Ecclesiam illis periisse non aliud erat, quàm *apostatasse*, vt constat ex hoc loco. Apostatare verò quid est aliud, quàm deserere rectam fidem? & quo alio sensu apostatare dicuntur Ecclesiæ, quæ separantur & fiunt hæreticæ, quàm quia fidem perdunt: neque hoc in omnibus articulis, sed vel in vno? Sed quia constans erat communísque tum hæreticorum, tum Catholicorum suppositio, non esse ampliùs Ecclesiam Christi, quæ aberrasset ab ejus veritate; ideò Donatistæ, qui rebantur id contigisse Ecclesiæ toto orbe dispersæ, dicebant periisse, hoc est, desiisse esse Christi sponsam, quæ simul etiam virgo esse debet, & integræ fidei. Augustinus verò quid reponit? Negat id posse contingere, supposita diuina promissione, qua dixit Christus, *Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus vsque ad consummationem seculi.* Negat, inquam, Ecclesiam, cui hoc est promissum, *apostatare* posse. Et contendit Ecclesiam, cui promissa est illa perennitas, esse Hierusalem illam dilectam, quæ dicitur *laus Dei;* Hierusalem, quæ est *mater fœtosa multorum filiorum*, habétque ideo maternum jus obsequium ab illis, & adhæsionem exigendi; Hierusalem, in qua gentes omnes, & regna *in vnum conueniunt*, quod intelligi non potest, nisi ratione vnitatis fidei. Quomodo *laus Dei* esse potest Ecclesia errans? Qualis mater, quæ filios gignit infideles? & quod jus habere potest vt se filii sequantur in errores ducendi? Quænam etiam fidei vnitas, dum nunc fallitur & fallit, nunc recta sentit & docet? Nihil ergo tale Augustinus putauit Ecclesiæ posse contingere.

16. Et notandum est, quòd cùm Donatistæ dicerent parti suæ contingere fructum diuinæ illius promissionis: & dictum esse, *vobiscum sum vsque ad consummationem seculi, Quia*

illos prævidebat, Quia pars Donati erat in terra; Auguſtinus vrget hoc promitti *Eccleſiæ, in qua conueniunt in vnum populi, & reges, vt ſeruiant Domino.* Quaſi diceret, non quocumque modo promitti Eccleſiæ, quæ aliquando fuit vniuerſalis, ipſam fore perpetuam, ſed illi promitti perpetuam fore ipſius vniuerſalitatem: & fore vt vſque ad finem ſæculi gentium varietatem in vnum colligat. Quod ipſum eadem prorſus ratione locum habet in fidei, atque doctrinæ integritate, ita vt promittatur perpetuum fore quòd ſit *laus Dei*, quòd ſit *fidelium mater*, quòd populos omnes conjungat *in vnitatem fidei*, quòd habeat poteſtatem, quæ neceſſaria eſt ad conſeruandam illam vnitatem, & conſequenter jus imperandi fidem & conſenſionem: quod Eccleſiæ mentienti competere non poteſt. Perpetuum ergo in Eccleſia fore Auguſtinus credidit, hoc quod eſt, eſſe veram, veracem & veridicam. Plurimum verò refert, Nou-Auguſtinianos aduertere quid Auguſtinus dicat contradicentibus, *Impudentem eſſe vocem, abominabilem, deteſtabilem, præſumptionis, & falſitatis plenam, nulla ſapientia illuminatam, nullo ſale conditam, vanam, temerariam, præcipitem, perniciosam.* Nam quia delicati ſunt ſenſus, & impatientis ad increpationes animi, ſcire illos expedit, ſi malè ſentire, ac loqui pergant de Eccleſia præſentis temporis, impudentiam abominatione dignam & deteſtatione, præſumptionem, mendacia, inſipientiam, fatuitatem, vanitatem, & alia id generis maledicta, quæ meritò de illis prædicari poterunt, fuiſſe priùs ab Auguſtino non ampliùs ſuo conſecrata.

17. Adde ſeptimò, quod in commentario Pſalmi 47. vbi poſtquàm dixit Eccleſiam eſſe montem illum, & ciuitatem, in qua *Magnus Dominus & laudabilis nimis*, ſeu eſſe ciuitatem ſupra montem poſitam, quæ abſcondi non poteſt, & lucernam, quæ ſub modio non occultatur: & poſtquàm monuit, *vt fundamentum noſtrum ibi ſit; debere nos ibi* STABILIRI, ET NON PERFLARI OMNI VENTO DOCTRINÆ. *Extra illam qui eſt nec audire, nec videre: in illa qui eſt, nec ſurdum eſſe, nec cæcum.* ſubdit poſteà, *Non inſultent hæretici per partes conciſi: non ſe extollant qui dicunt, Ecce hìc eſt Chriſtus, ecce illic. Qui dicit, Ecce hic eſt, ecce illic, ad partes inducit, vnitatem promiſit Deus. Reges in vnum collecti ſunt, non per ſchiſmata diſſipati. Sed fortè iſta*

ciuitas, quæ mundum tenuit, aliquando euertetur. Absit. Deus fundauit eam in æternum. Quid times, ne cadat firmamentum? Ecce perpetuitatem Ecclesiæ: & illius Ecclesiæ, in qua nos oportet *stabiliri, & statuere doctrinæ fundamentum*, ne circumferamur omni vento: Ecclesiæ, cui adhærendo, nec cæci, nec surdi ad veritatem esse possumus: Ecclesiæ, cui contradicendo nec audiri verum potest, nec videri: Ecclesiæ ab hæreticorum conuentibus distinctæ, hoc est, ab Ecclesiis, quæ labuntur in errorem: Ecclesiæ demùm in qua est vnitas fidei gentium omnium. O Nou-Augustiniani, hæccine Ecclesia falli potest? Si potest, supponamus factum quod est possibile. Iam quomodo poterimus in tali Ecclesia statuere fundamentum fidei nostræ, in eáque stabiliri? Quomodo veritatem audiet aut videbit, qui erranti credet? Quomodo ad illam cæcus erit, aut surdus, qui contradicet? Vbi erit vnitas in illa errantium & non errantium differentia? Et quomodo ab hæreticis distinguetur quæ similiter errabit? Fatemini ergo perpetuam esse apud Augustinum incorruptæ atque intemeratæ fidei Ecclesiam, atque adeò Ecclesiam vi diuinæ promissionis infallibilem, & quia illa perpetua est, infallibilem esse præsentis temporis Ecclesiam, esséque non ridiculos modò, sed tanquam de matris suæ integritate malè-suspicaces ad tribunal sancti Augustini plectendos, qui necesse putant regredi ad tempora Basilij, vt *stabiliantur* & *fundamentum* inueniant Catholicarum veritatum.

18. Octauò idem eodémque sensu docet Augustinus in commentario Psalmi 61. *Hîc tamen fratres, quia non modico tempore futura erat Ecclesia in hac terra, sed hîc erit Ecclesia vsque in finem sæculi; ideo hîc dixit, inquilinus ero in tabernaculo tuo vsque in sæcula. Non vincetur Ecclesia, non eradicabitur, non cedet quibuslibet tentationibus, donec veniat hujus sæculi finis.* & deinde, *Bene, paucorum dierum velles esse tentationes, sed quomodo colligeret natos omnes nisi diu hîc esset; nisi vsque in finem protenderetur. Noli inuidere cæteris post futuris. Noli quia jam transisti, pontem misericordiæ velle præcidere. Sit hîc vsque in sæcula. Et quid de tentationibus quæ necesse est vt abundent, quanto magis veniunt scandala? Sed illa Ecclesia quæ clamat à finibus terræ, in his est de quibus sequitur dicens, Qui perseuerauerit vsque in finem hic saluus erit.*

Vires autem ad perseuerandum trahendas dicit ex eo quod subjungit Propheta, *Cooperiar in velamento alarum tuarum.* Vides vt hîc quoque Augustinus ex certitudine diuinæ protectionis colligit Ecclesiam nec vincendam, nec cessuram vnquam tentationibus aut scandalis. Iam autem cessisset & victa esset, si conuinci posset alicujus erroris. De qua enim re potissimùm certatur? nonne de doctrina? In hoc autem certaminum genere quis vincitur, quisve cedit, nisi ille qui errasse conuincitur? Nulla igitur talis conuictio cadere in Ecclesiam potest, nec consequenter vlla talis accusatio.

19. Nonò, idem quoque in commentario Psalmi 148. vbi dicit Ecclesiam Sanctorum vsque ad tempus messis perseueraturam, hoc est, vsque ad finem sæculi. Et addit, *Ergo Ecclesia Sanctorum Ecclesia Catholica est. Ecclesia Sanctorum non est Ecclesia hæreticorum. Ecclesia Sanctorum illa est, quam præsignauit Deus antequam videretur, & exhibuit vt videretur. Ecclesia Sanctorum erat anteà in codicibus, modò in gentibus. Ecclesia sanctorum anteà tantummodò legebatur, nunc, & legitur, & videtur. Quando solùm legebatur, & colebatur: modò videtur, & contradicitur.* Vix est vt Nou-Augustiniani cunctentur accipere Catholicas veritates *ab Ecclesia Sanctorum*: aut vt sperent se illas aliunde tutiùs accepturos quàm ab illa. Atqui Ecclesia Sanctorum futura est vsque ad finem sæculi: & nunquam est futura Ecclesia hæreticorum, hoc est, errantium. Possunt igitur semper accipi Catholicæ veritates ab Ecclesia Sanctorum, & consequenter etiam hoc tempore: seu ab Ecclesia hujus temporis, postquàm hujus temporis Ecclesia est Ecclesia Sanctorum, & non est Ecclesia hæreticorum.

20. Decimò, idem & in tractatu 124. in Ioannem, vbi dicit quando Petro dictum est, *Tibi dabo claues regni cælorum*, significasse illum *Ecclesiam quæ in hoc sæculo diuersis tentationibus, velut imbribus, fluminibus, tempestatibus quatitur, & non cadit, quoniam fundata est super petram, vnde Petrus nomen accepit.* vel vnica, vel præcipua est Ecclesiæ illa tentatio, qua conatur inimicus auulsam à veritate in errorem impellere. Sed vides vt Augustinus nequaquàm putat posse succumbere. Posset autem, si posset errare vel præsentis vel alterius cujuscumque temporis Ecclesia.

21. Vndecimò, idem in libro primo de Symbolo ad Catechumenos, cùm dicit, *Demonstratus Deus, & templum ipsius. Templum enim Dei sanctum est, ait Apostolus, quod estis vos. Ipsa est Ecclesia sancta, Ecclesia vna, Ecclesia vera, Ecclesia Catholica, contra omnes hæreses pugnans. Pugnare potest, expugnari tamen non potest. Hæreses omnes de illa exierunt tanquam sarmenta inutilia de vite præcisa. Ipsa autem manet in radice sua, in vite sua, in caritate sua. Portæ inferi non præualebunt aduersus eam.* Cap 6.

22. Adde quod repetit libro quarto, *Propterea hujus conclusio sacramenti per sanctam Ecclesiam terminatur, quoniam si quis absque ea inuentus fuerit, alienus erit à numero filiorum..... Ecclesia mater est spiritalis. Ecclesia sponsa Christi est, gratia ejus dealbata, pretioso sanguine dotata. Totum possidet quod à viro suo accepit in dote. Lego tabulas matrimoniales ejus, recitabo. Audite hæretici quid scriptum sit.* Oportebat pati Christum, *&c. Omnes gentes totus mundus est. Ecclesia totum possidet quod à viro suo accepit in dote. Quæcumque congregatio cujuslibet hæresis, in angulis sedet: concubina est, non matrona. O hæresis Arriana, quid insultas? quid exsufflas? quid etiam ad tempus multa vsurpas? Injuriam à te patitur Domina ab ancilla, multas ei ingeris contumelias. Licèt hæc doleat, non te magna metuit sponsa Christi, sancta Catholica. Cùm enim respexerit ille sponsus, ejicieris tu, vt ancilla cum filiis tuis... Cognoscatur vna sancta & vera regina Catholica, cui Christus regnum tale dedit: quod eam per totum mundum diffundens, ab omni macula & ruga mundans, totam pulchram suo aduentu præparauit.* Cap. 5.

Vel fuit expugnata Ecclesia quæ est præsentis temporis, vel non: si fuit expugnata, fallitur Augustinus: si non fuit; ergo ab illa tutò accipi possunt Catholicæ veritates: ergo non est necessarium ascendere retrorsum vsque ad tempus Basilii, vt illæ accipiantur. Item, vel manet in radice sua, & vite, vel non: si non manet, fallitur Augustinus: si manet, ergo nusquam meliùs, aut tutiùs fidem inserimus. Item, vel perinde perstat inuicta contra cæteras hæreses, ac contra Arianam, vel non: si non perstat, fallitur Augustinus, qui nihilo fortiorem putauit contra Arrianos, quàm contra alios hæreticos: si perstat, ergo nullam ab eis accepit erroris impressionem, hoc enim esset vinci. Item, vel conseruat adhuc jus maternum & dotale, & illam sanctitatem, veritatem, vnitatem, auctoritatem, & dignitatem

regiam, & nitorem illum ſine macula, & ruga, vel non: Si non conſeruat, fallitur Auguſtinus, qui Chriſto credidit dicenti, *Portæ inferi non præualebunt aduerſus eam:* multùm enim præualuiſſent, ſi partem aliquam tam pretioſæ dotis detraxiſſent: Si conſeruat, nullum igitur habet errorem, nullam peruerſam legem, aut conſuetudinem. Quia ſi haberet, non eſſet ſine macula, & ruga: nec eſſet ſancta, & vera: nec ſeruaret illam, quæ debet eſſe talis ſponſæ cum tali ſponſo conſenſionem: nec eſt auctoritas vlla, nec jus, nec poteſtas, quæ poſtulet, vt certò, & ſine hæſitatione credatur matri, quæ putatur à patre diſſentire, atque illi contradicere. Denique illi, qui putant errores eſſe, quæ ſunt generalia Scholaſticorum dogmata, & majorem Eccleſiæ partem illis poſſe conſentire; cùm deſerant ipſi ſenſum vniuerſalem, & vnitatem communis fidei, vt paucorum opinionem, & exiguæ factionis placita ſequantur; videant in quod diuerſorium intraturi ſint. Auguſtinus enim illis hoſpitium conſignauit apud concubinam.

Ep. 56. 23. Duodecimò, inſignis locus eſt in epiſtola ad Dioſcorum, vbi ſic loquitur: *Conantur ergo* AVCTORITATEM STABILISSIMAM FVNDATISSIMÆ ECCLESIÆ *quaſi rationis nomine, & pollicitatione ſuperare. Omnium hæreticorum quaſi regularis eſt iſta temeritas. Sed ille fidei Imperator clementiſſimus, & per conuentus celeberrimos populorum, atque gentium, ſedeſque ipſas Apoſtolorum,* ARCE AVCTORITATIS MVNIVIT ECCLESIAM: *& per pauciores piè doctos, & verè ſpirituales viros, copioſiſſimis apparatibus etiam inuictiſſimæ rationis armauit. Verùm illa rectiſſima diſciplina eſt,* IN ARCEM FIDEI *quàm maximè recipi infirmos, vt pro eis jam tutiſſimè poſitis fortiſſima ratione pugnetur.* Duos ad perſuadendum modos Auguſtinus proponit: auctoritatem, qua fides imperatur; rationem, qua probatur id quod proponitur. Et auctoritatem quidem vides qualem & in quo ponat, *ſtabiliſsimam* nimirum *in Eccleſia fundatiſsima.* Vides etiam ſtabilitatem illam, & firmitatem Eccleſiæ fundatiſſimæ, qua ſpecie repræſentet, *arcis* videlicet, & quidem inexpugnabilis, poſtquàm *tutiſsimè poſiti* dicuntur qui ſe in eam receperunt. Iam quæro à Nou-Auguſtinianis, vel durat hactenus Eccleſiæ authoritas illa, vel non: Si non durat, fallitur Auguſtinus, qui

ſtabi-

ſtabiliſsimam vocauit, & *fundatiſsimam.* Si durat, ergo eſt à quo recipiamus certò, ac ſine periculo errandi, Catholicas veritates, Eccleſia, in qua viuimus, quam videmus, & loquentem audimus: nec eſt neceſſe recurrere ad tempora Baſilii: nec quiſquam meliùs docere nos poteſt quid ſentiret Eccleſia tempore Baſilii, quàm Eccleſia, quæ fidem imperat *Stabiliſsima* hodieque authoritate. Item, vel arcem illam error occupauit, vel non: ſi occupauit, fallitur Auguſtinus, qui *tutiſsimè poſitos* dixit eos, qui ſe in eam recepiſſent: & vel malus fuit Architectus, qui fundauit, & fabricauit tam malè fundatam Eccleſiam: vel Imperator ille fidei parum prouidus, qui arcem auctoritatis, qua cuſtodiebatur, occupari paſſus eſt: Si non occupauit, ſtat igitur hodiéque in arce illa pura fides nullis erroribus permixta: ac prouidè nullum eſt periculum, ne Catholicas veritates poſtulantibus offerat. Et quis non videt, Auguſtino judice, rem hanc non eſſe liberæ optionis, ſed adigi quemlibet parendi neceſſitate, vt aſſentiatur Eccleſiæ præſentis temporis? Ecce, *Imperator fidei* authoritatem ad credendum neceſſariam in Eccleſia poſuit, & ſtabilem poſuit, ac proinde ad hoc tempus duraturam, ex Auguſtino: ergo imperat vt credamus Eccleſiæ ad hoc vſque tempus duranti. Qui enim fidem imperat, imperat vt credamus ei, cui dedit authoritatem, qua fides niti debet: Sed Deus, qui fidem imperat, dedit illam auctoritatem Eccleſiæ, vt dicit Auguſtinus, & ad hoc vſque tempus dat, poſtquam ſtabilem dedit, & quam ipſe ſemper eſſet conſeruaturus: ergo Deus imperat vt credamus Eccleſiæ: ergo quicumque contradicit, vel ſuſpicatur communem Eccleſiæ hodiernæ fidem, & dubitabile putat, ac diſputabile quod illa ſtatuit, Auguſtino judice, præcipienti Deo repugnat. Sunt ergo ridiculi *Diſcipuli Traditionis*, qui Eccleſiam præteriti temporis quærunt in monumentis tantùm ſanctorum Patrum, cùm conſtet ex Auguſtino, Eccleſiam præteriti temporis authoritatem dare Eccleſiæ temporis præſentis, cui neceſſe ſit ſubjici.

Et tandem interrogandi ſunt, qua ſe potiſſimùm arce tutos putent, an illa, quæ fuit & non eſt; an illa, quæ fuit & adhuc eſt? Si primum, ſunt, vt dicebam, ridiculi, qui ſecuritatem ſperant ab arce deſtructa. Si ſecundum,

etiamnum ridiculi sunt, qui se tutandos putant, non ab hac arce quatenus est, sed quatenus fuit, quasi verò juuare aliquid possit, nisi quatenus est.

Ep. 219. 24. Denique vt constet qualem Ecclesiam commendet Augustinus, vt ei credamus; audiendus est cùm dicit, *Sed Ecclesia Dei inter multam paleam, multáque zizania constituta, multa tolerat: & tamen* QVÆ SVNT CONTRA FIDEM, VEL BONAM VITAM NON APPROBAT, NEC TACET, NEC FACIT.

Lib. 3. de stat. pur. nat. cap. 22. Dicant Nou-Augustiniani an non tacuerit Ecclesia, quando, vt volunt ipsi, tacere jussit Doctores omnes, ne vulgarent fundamentales antiquæ fidei veritates, néve contradicerent contrariis erroribus jam quaquauersum per Ecclesiam receptis? Addendum & illud, *Ecclesiæ concessit Christus in spiritu, quod mater ejus habet in corpore, vt & mater, & virgo sit.* Et

De verbis Dom. ser. 50. loquitur de Ecclesia toto orbe diffusa, & vsque ad finem perseueratura contra Donatistas, qui contendebant esse illam in parte tantùm Africæ. Quòd si scire cupis qualis sit

Serm. 119. de temp. Ecclesiæ virginitas, ille ipse docet cùm dicit, *Et venit, & virginem fecit, Ecclesiam virginem fecit.* IN FIDE VIRGO EST. Vt quid ergo Nou-Augustiniani malum cogitant in cordibus suis contra matris dignitatem, contra gloriam diuini illius sponsi, contra suum suorúmque fratrum proprium quoddam, & singulare decus? Videri nolunt virginis filii, neque alios dici patiuntur: & quam Deus dotalem fecit, esse negant incorruptam Ecclesiæ fœcunditatem. *Alteratam* dicunt. Sed res est delicata virginitas, & quæ pati nequit alterationem. Et verò quæ potest esse alteratio sine admixtione contrarii? Contrarium si misceetur, vbi est puritas? Quæ autem & qualis esse potest virgo cui puritas deest? Sed errent illi quantum volent vsque ad patris, & matris, & fratrum, & sui etiam ipsorum injuriam, dum constet, teste Augustino, id eos facere contra positam ab ipsis regulam, & Ecclesiam primitiuam quam definiunt *Ecclesiam in sua puritate*, doctrinæ puritatem illam extendere in omnem ætatem: ac proinde puram esse doctrinam Ecclesiæ præsentis temporis.

CAPVT VI.

Nullis minùs quàm Nou-Augustinianis exploratam esse traditionis disciplinam.

I. TRADITIONIS vſus, atque authoritas ad doctrinæ confirmationem, Eccleſiæ res eſt: vixque reperiantur extra qui eo principio nitantur. Platonicæ, Ariſtotelicæ, Hipocraticæ, Galenicæ doctrinæ traditionem qui jactet non facilè inuenias; nec vlli ſunt qui Ptolomæi, vel Euclidis, ſed neque Iuſtiniani, aut aliorum id genus in qualibet facultate principum hæreditariam penes ipſos doctrinam ſeruari *ex traditione* contendant. Cujus rei non abs re fortaſſe fuerit cauſam cognoſcere. Nam ſi nihil aliud requireretur, quàm vt haberemus monumenta, quibus antiqui ſuam doctrinam tradiderunt, nemo eſt qui non poſſit, & Ariſtotelis, & Platonis, & aliquorum etiam quos olim habuêre diſcipulorum libros oſtendere. Nemo etiam impeditur quo minus totam in eis verſandis & commentandis ætatem poſſit conterere. Quòd ſi cuipiam libuerit, velitque ille quaſi ſingulari quadam nota Philoſophiam ſuam deſignare, quod ſit *Philoſophia traditionis*; ſéque ipſum veluti proprio charactere diſcernere ab aliis, quòd ſit *Diſcipulus Traditionis*, nemo etiam erit qui non liberaliter rideat ineptam nouorum titulorum ambitionem. Nempe quia inſitum animo eſt, non ſatis eſſe quod eorum libri qui tradendis olim ſcientiis incubuerunt per manus ad nos peruenerint, & à nobis legantur diligenter, & attentè, vt cenſeamur accipere doctrinam *ex traditione*: Sed aliud quippiam requiritur. Quid verò illud eſt? Si vna quædam eſſet ſchola, in qua conſtaret Ariſtotelem docuiſſe, ac fuiſſe continuam deinceps in eadem ſucceſſionem diſcentium, ac docentium id quod erat initio traditum; qui ſcholam illam frequentarent dici poſſent *diſcipuli traditionis*: & illa Philoſophia eſſet *Philoſophia traditionis*. Sed quia nulla vſquam eſt talis ſchola, ideo neque vlla vſquam eſt talis Philoſophia,

nec tales discipuli. Non est itaque doctrina traditionis illa quæ non est successiua, nec si quis ingenii, ac diligentiæ suæ beneficio in antiquorum libris verum detegat mediis temporibus incognitum, ideo dici potest didicisse verum *ex traditione;* quod illa interruptio successionem doctrinæ tollat ad traditionem necessariam.

2. Vnde sequitur minimè sufficere inter Theologos quod aliquis Augustini libros per manus ad nos delatos habuerit, eisque intelligendis continuo viginti duorum annorum studio impalluerit, vt dici possit callere ipsum *Theologiam traditionis*. Quidni enim pari ratione diceretur ille callere Philosophiam traditionis, qui Platonis libris ad hoc vsque tempus etiam seruatis similiter incubuisset? Augustini scientia inquies, erat scientia traditionis; vnde qui conantur illam studendo participare, censendi sunt participare scientiam traditionis. Verùm supponamus Epicteti, Plotini, Iamblici Philosophiam fuisse Philosophiam traditionis; quin & ipsam Platonis Philosophiam non à Socrate modò, sed à Chaldæis etiam acceptam; num ideo qui totus erit in legenda, & comprehendenda Platonis, & Platonicorum Philosophia, Philosophus traditionis appellabitur? minimè verò. Nec si daremus Galenum didicisse Medicinam ex traditione, ideo dicerentur studiosi operum Galeni, Medici traditionis. Vt enim non est consequens vt si quis quippiam didicerit ex reuelatione, omnis qui ab isto quocumque modo idipsum accipit dicatur id scire per reuelationem: ita nec sequitur vt si quis successiua, & continua traditione quippiam acceperit à majoribus, id ipsum eadem ratione peruenire dicatur ad eos, qui rem eandem eruunt ex ejus scriptis post hiatum multorum sæculorum quibus ea mansit incognita. Vt omittam ne ipsum quidem Augustinum, si fides habenda Nou-Augustinianis ex traditione accepisse quæ docuit: sed ex propria quadam, atque diuina illustratione. Quis enim illi tradere potuit veritates illas, quæ in Ecclesia incognitæ ante ipsum erant, cæteris Patribus, vt dicunt, Origenem secutis Semipelagianismo præludentem? Et quid est quod dicunt *altissimam illam Theologiam quam omnis posteritas admiratur*, NEMINE PRÆEVNTE, *mox à baptismo illi cælitus inspiratam?* Ex traditione acceperit,

Iansf. to. 3. l. 1. de statu puræ nat. c. 15.

quod accepit *nemine præeunte?* Reſtat ergo nihilo magis dici poſſe diſcipulum traditionis qui diſcit Auguſtini libros legendo, quàm qui diſcit legendo libros Ariſtotelis.

Neceſſaria ergo ſucceſſio eſt, quâ dum continuò manus tradentium, atque accipientium connectuntur, catena fiat: vnde qui vltimum tradit annulum dicere poſſit & primum ſequi. Ac proinde qui repudiata præſentium temporum doctrina, & vno ſaltu prætergreſſus duodecim ſæcula, reſilit in auerſum ad ætatem Auguſtini, vt Catholicas veritates inueniat tot annis ſepultas; non dico quàm ille ſapienter faciat, quantumve ſperare poſſit ejus operæ pretium; ſed hoc pugnaciter contendo, quicumque tandem eſſe poſſit hujus conſilii fructus, dici tamen illum non poſſe *diſcipulum traditionis*, niſi ab iis qui notionem vocum perdiderunt. Quòd ſi hoc etiam conſequutus eſt labore improbo, quod videmus accidiſſe Nouo Auguſtino, vt occupatus iis opinionibus quas ſe haurire putat ex prioribus ſæculis, contradicat iis quæ tradit Eccleſia in qua viuit: vt quid ille traditionem jactet, cùm ejus nec rationem ſcire nec regulam tenere clariſſimum ſit.

3. Neque aliud Auguſtinus voluit quando toties inculcat continuam Romanorum Pontificum ſucceſſionem ad refellendos hæreticos. Duo quippe intendebat illa probatione; Primum, vbi non eſſet illa ſucceſſio, eſſe non poſſe traditæ doctrinæ certitudinem. Agitur enim de doctrina fidei, ad quam perſuadendam diuina quærenda eſt authoritas, qua carent ii, qui recurrere non poſſunt ad diuinum fidei magiſtrum: & hic recurſus impeditur interrupta ſerie diſcipulorum ab illo continuè deſcendentium; Secundum, vbi eſſet ſucceſſio, non poſſe non eſſe certitudinem doctrinæ, quando in ſerie ſibi ſuccedentium inueniri non poteſt aliud doctrinæ, quam docemur, exordium? Ita enim Auguſtinus, contra Donatiſtas diuinam inſtitutionem coniicit ex conſuetudine, *quam homines ſurſum verſus reſpicientes non vident à poſterioribus inſtitutam. Quod vniuerſa tenet Eccleſia, nec Conciliis inſtitutum, ſed ſemper retentum eſt, non niſi authoritate Apoſtolica traditum rectiſſimè creditur.* Nec alia fuit ratio, cur Eccleſiam, in qua notum erat ſucceſſionem hujuſmodi fuiſſe, dixerit

Lib. 4. de bapt. cap. 6. & cap. 24.

Epist. 56. Augustinus *authoritatis arce à Deo munitam.*

4. Atque hoc ipsum intendunt alii SS. Patres, vt S. Irenæus, qui cùm dixisset, *Apostolos quasi in depositorium diues plenissimè in Ecclesiam contulisse omnia quæ sunt veritatis*, addit posteà, *Obaudire nos oportet presbyteris Ecclesiæ, qui successionem habent ab Apostolis*, QVI CVM EPISCOPATVS SVCCESSIONE CHARISMA VERITATIS CERTVM, SECVNDVM PLACITVM PATRIS ACCEPERVNT. Vbi clarè vides depositum veritatis Ecclesiæ manibus ab Apostolis ita commissum, vt ad nos non aliter, quàm successionis beneficio perueniret. Iam verò non negabunt, opinor, Nou-Augustiniani, *Ecclesiæ presbyteros esse* Pium V. Gregorium XIII. Vrbanum VIII. Innocentium X. sed neque hoc negabunt, quod fateri coguntur hæretici, successionem ad illos fuisse continuam jam inde à Diuo Petro Christi Vicario. Petimus autem insuper, an fateantur accepta pariter fuisse *cum Episcopatus successione veritatis charismata*, necne? Si negare audent, actum est de traditionis certitudine. Quis enim illi fidem faciet, & vnde sciam non fuisse inuentum quod dicunt traditum? Si concedunt, quare quas illi tradunt veritates non accipiunt, contra Constitutiones eorum disputantes.

Lib. 3. con. hæres. c. 4. Lib. 4. c. 43.

5. Eadem est Athanasij sententia, lib. 1. de decretis Nicænæ Synodi. *Ecce nos quidem*, inquit, *à patribus ad patres per manus traditam fuisse hanc sententiam demonstrauimus, vos, ô noui Iudæi, & Caïphæ filij, quos tandem nominum vestrorum potestis ostendere progenitores?* Vides hîc quoque quomodo beneficio successionis veritas ad nos descendit, dum *à patribus ad patres per manus traditur.* Annon igitur ita tradiderunt Basilius, Ambrosius, Augustinus? An non similiter, & illi, quibus ipsi tradiderant, & consequenter ad nos vsque? Ergo qui modò sunt, & qui nudius tertius in Ecclesia successores sanctorum Patrum, per manus acceperint traditionem. Quid igitur cunctamur adire vltimos? Et cùm eo tantùm modo fieri possit, vt Ecclesia temporis sancti Basilij ad nos peruenerit, dum continua illa successione eadem sit cum Ecclesia temporis Vrbani, & Innocentii, quanam ratione persuadere nobis certiùs possumus, nos accipere Catholicas veritates ab Ecclesia temporis sancti Basilij, quàm quia eas accipimus ab

Ecclesia temporis Vrbani, & Innocentij? Apertiùs adhuc Epiphanius hæresi 55. vbi traditiones vocat *successiones doctrinæ*. Vnde sequitur ex ipsius mente propriam traditionis naturam tollere, qui doctrinæ interruptionem, quæ successioni contraria est, inducunt.

6. Tertullianus eodem argumento premit hæreticos, *Edant*, inquit, *origines Ecclesiarum suarum, euoluant ordinem Episcoporum ita per successionem ab initio decurrentem, vt primus ille Episcopus aliquem ex Apostolis, vel Apostolicis viris, qui tamen cum Apostolis perseuerauerit, habuerit auctorem, & antecessorem.* Et patet cur successionem illam Tertullianus requirat. Nimirùm vt veritas esse præsumatur in ea Ecclesia, quæ successionem doctrinæ probare potest per successionem Episcoporum, quando constat in Episcoporum ordine nullum assignari posse, qui author sit ipse eorum dogmatum, quæ ad nos peruenêre, sed hæres, acceptâ semper à prioribus eâ fide, quæ posterioribus tradebatur: Esse enim in Ecclesiis illis per Apostolos constitutis, *traducem fidei, & semina doctrinæ*, quæ cæteræ deinde mutuentur: Esse illas *matrices, & originales fidei*; ideóque *deputandam veritati doctrinam, quæ cum illis conspiret, reliquam omnem de mendacio præjudicandam.* Atqui vt constet hanc esse necessariam traditionibus probationem, audiendum quod paulo antè dixit, nimirùm, *vbi apparuerit esse veritatem disciplinæ, & fidei Christianæ, illic fore veritatem scripturarum, & expositionum, & omnium traditionum Christianarum*: hoc autem apparere inquirentibus, *quibus competat fides ipsa, à quo, & per quem, & quando, & quibus sit tradita disciplina, qua fiunt Christiani.* En quò pertineat ille *ab initio decurrens* Episcoporum ordo: vt scilicet dicere possimus id, quod docet is, qui modò præest Ecclesiæ, acceptum esse ab Antecessore, qui rursus à prædecessore sic audiuerat, & sic deinceps vsque ad Apostolos, vel Apostolicos viros, citra quos nullum assignatur initium acceptæ doctrinæ. Quò spectabat illud etiam Irenæi dicentis, consulendas esse *antiquissimas Ecclesias*, nempe illas, quæ olim ab Apostolis, vel Apostolicis viris fundatæ sunt, vt hodie nos doceant quod olim audiuerunt.

De præscr. cap. 32.

Ib. cap. 20. 21.

Ib. cap. 19.

Cont. hær. lib. 3. c. 4.

7. Nimirùm vt familiarum, ita & Ecclesiarum, ex successione probatur antiquitas: & vt familia illa, quæ hodie

viget, antiqua dicitur, vel antiquæ nobilitatis, ex longa generationum successione ab illo, qui primus nobilitatem intulit; ita & Ecclesiæ dicuntur antiquæ, vel antiquæ authoritatis ex longa successione ordinationum eorum qui ipsis præfuere, vsque ad illum à quo fuit principium authoritatis. hanc autem prærogatiuam Ecclesiæ Romanæ vel soli, vel præ cæteris omnibus competere in confesso est apud omnes. Est igitur illa vel sola, vel præ cæteris omnibus sine controuersia *Antiquissima*, est *Matrix Ecclesia*, & *Originalis*, habet *fidei traducem*, *& semina*, *disciplinæ* pariter *veritatem* continuâ illâ ad hunc vsque diem successione firmatam. Ergo si vsquam est, in ea est *veritas scripturarum*, & *expositionum*, *& omnium traditionum Christianarum*. Ergo doctrina omnis quæ cum illa non conspirat, *de mendacio præjudicanda est*. Ergo nemo certus esse potest de veritate traditionum, si illa dubitet; multò minùs si contradicat: Ergo hæc potiùs suggerenda, quærenda, inuenienda est regula & *traditionis*, & *Catholicarum veritatum*: Ergo illi soli sunt probabiles *Discipuli traditionis* qui Romanam Ecclesiam consulunt, vt discant quid traditum sit tum ab Apostolis, tum ab antiquis Patribus, quod pertineat ad fidem: Illi veri *defensores traditionis* qui hujus Ecclesiæ authoritate tuentur quod traditum est, & ritè traditum esse contendunt: Et illa germana est, sinceráque *Theologia traditionis*, quæ argumentatur ex iisdem principiis, vt concludat vel esse vel non esse aliquam traditionem Catholicæ veritatis, prout testimonio perseuerantis ad hunc vsque diem Ecclesiæ vel confirmatur, vel reiicitur. Quod si quis hoc testimonio relicto reuolat in priora sæcula, & ex Patribus tantùm ita præsidium accersit, vt Ecclesiam præteriti temporis nosse nolit ex vultu atque sermone Ecclesiæ temporis præsentis; ille nequaquam dici debet Traditionis Defensor, sed Destructor: nec Discipulus, sed Aduersarius: nec hujus etiam Theologia, Theologia dicenda est Traditionis, nisi eâ significatione quâ intelligatur esse Theologia proditionis.

8. Quare juuat sub finem hujus disputationis Nou-Augustinianos compellare iisdem verbis quibus olim Augustinus Donatistas: *Ecce Ecclesia, rogo quid patimini? Ecce Ecclesia tot mani-*

manifestissimis sanctarum scripturarum, adde & sancti Augustini *testimoniis commendata, & expressa, prædicta, & demonstrata.* Scire vultis quæ sit ratio, quæve efficacia gratiæ medicinalis? Quæ sit in Deo circa salutem reproborum prouidentia? Quis modus administrandi sacramenta Pœnitentiæ, & Eucharistiæ? Ecce Ecclesia, interrogate illam: Quo fugitis à præsenti ad absentem? Catholicas dicitis veritates quæ damnatæ sunt in Nouo Augustino propositiones, ecce Ecclesia cui Deus testimonium perhibet veritatis, & veracitatis. Tradita olim ab Ecclesia prædicatis, quæ somnia vestra sunt. Ecce Ecclesia quæ nihil tradidit quod non etiam seruarit, conferte quod desumptum putatis, cum eo quod relictum in ea est. Sed Ecclesia, inquiunt, nos ad Augustinum mittit: O viri boni! Ecclesia vos ad Augustinum mittit, sed redituros. Augustinum adite per nos licet. Sed audite vos monentem, *Ecce Ecclesia.* Ecce, inquit, Ecclesia, cui Deus successionem promisit perpetuam vsque ad finem sæculorum: cujus successioni authoritatem adjunxit, ad fulciendam fidem: & authoritati potestatem ad eam imperandam: Et hæc omnia conclusit *arce firmissima, fundatissima*, & *inferi portis inexpugnabili.* Adite, inquam, Augustinum; sed illum sequimini reducentem vos ad Ecclesiam, atque dicentem quæ præteriti temporis erat, factam esse temporis præsentis. Illam enim ipsam fuisse ad nos vsque, ac deinceps duraturam. Credite igitur Augustino, & cùm vobis dicitur, *Ecce Ecclesia*, demonstratâ illâ quæ præsens est, quæ viuit, quæ loquitur, quæ vos audit & hortatur, & monet; existimate demonstrari vobis Ecclesiam temporis sancti Basilii, & ipsius etiam sancti Augustini, postquàm eam illi dixere ad nos peruenturam. Discite igitur ab illa Catholicas veritates: & tunc eritis veri Traditionis discipuli.

9. Caluinizant scilicet hujusmodi Doctores, vt in aliis pluribus, ita & in hac controuersia. Neque enim Caluinus, quem tamen constat acerrimum fuisse Traditionum impugnatorem, negare voluit ex Traditione, quæ ad vsque tempora sanctorum Patrum Basilii, Ambrosii, Augustini à temporibus Apostolorum peruenit, colligi potuisse Catholicas veritates: cùm fateatur nullam quatuor aut quinque illis sæ-

culis factam esse doctrinæ mutationem vel Romæ, vel alibi: ac proinde censeat argumentum petitum ex continua successione Romanorum Pontificum fuisse iis omnibus qui adhærebant Ecclesiæ Romanæ argumentum idoneum ad confutandos omnes errores. Sed quia deinde stante licèt Pontificum successione desiisse putat successionem doctrinæ, ideo adduci nunquam potuit, vt quæ consequentibus temporibus ab Ecclesia sunt definita reciperet, causatus doctrinam esse corruptam: Videant qui scientiam Traditionum ostentant quid ipsi minùs dicant, dum docent Ecclesiam primis illis temporibus fuisse *in sua puritate*, deinceps verò fuisse *alteratam*: & sciant, si scire volunt, quod docuit Augustinus, non fortè fortunâ, neque ad tempus, vt Caluinus voluit; sed certâ prouidentiâ, atque immobili decreto Dei constitutum, vt cum perpetua successione pastorum, perpetua esset diuinæ doctrinæ propagatio: nec ob aliam causam promissam successioni perpetuitatem, quàm vt perpetua esset doctrinæ veritas: atque hac confessione distingui Catholicos ab hæreticis. Quòd si admittunt, iterum atque iterum inculco *Ecce Ecclesia*, petamus ab illa decisionem nostrarum controuersiarum. Sed illi *caput torquent*, & *oculos claudunt*, ne præsentem aspiciant, malúntque præteritam somniare: & sub meridiano Sole clamant, *tenebræ*, *tenebræ*, *ignorantia*, *ignorantia*, *cæcitas*, *portenta errorum*: ac tanquam timerent ne in occurrentem vltro Ecclesiam offenderent, manu etiam sibi cauent, quod solent nocturni ambulatores. Hic erat, vt antea narratum est, habitus Aurelii Bicephalorum Magistri, cui hoc vnum concedi potest, jure illum clamare potuisse, *tenebræ*, *tenebræ* postquàm oculos clauserat.

CAPVT VII.

Non sufficere ad infallibilitatem Ecclesiæ quod illa rectè credat, & fidem suam palam in precibus & orthodoxis loquendi formulis profiteatur, si erret in eorum intelligentia.

1. NOV-AVGVSTINIANI dicunt Ecclesiam *nullo erroris in fide, aut hæreseos crimine fœdandam, etiamsi non exigua sed maxima ejus pars in obscuris quæstionibus aliter quàm se res habet opinando conjiceret.* Satis nimirum esse *quòd rectè credat, fidémque suam palam in precibus, & orthodoxis loquendi formulis fateatur*, etiamsi deinde in eorum intelligentia, & explicatione filii ejus conflictentur variis opinionibus, *quibus occultè* FIDES IPSA QVAM TVENTVR EVERTATVR. Atque hoc contigisse in plerisque capitibus doctrinæ, in quibus ab Augustino Scholastici recessere. Nempe rectissimam fidem ab vniuersa Ecclesia seruatam *in suis canonibus, & precibus, ipsáque oratione Dominica; sed quia vim eorum non attendunt, aut non intelligunt; hinc diuersis opinionibus à se diuulsos*, QVIBVS INADVERTENTER FIDEM ALIQVI, QVAM CATHOLICE PROFITENTVR, INTERIMVNT. Sed quemadmodum in Sacramentorum administratione, intentio faciendi quod facit Ecclesia, corrigit latenter opiniones, quibus falsa, imò & hæretica de Sacramentorum formis opinantur, ita & hîc *fidem immobilem, qua credunt verum esse quod in canonibus, vel oratione ad Deum fusa profitentur; corrigere falsas opiniones, juxta quas cum animi submissione sub tribunal Ecclesiæ fidem explicant: ita vt inde nulla in animum credentem hæreseos labes cadat.* To. 2. lib: proœm. c. 30.

2. Vnde concludunt, *Nullam scholasticarum opinationum vetustatem* QVANTOCVMQVE PATROCINANTIVM NVMERO ROBORATAM, QVIBVSCVMQVE LOCIS DIFFVSAM, QVOTCVMQVE ÆTATIBVS PROPAGATAM, *fidem Ecclesiæ labefactare, aut maculare*: nec impedire quo minùs ea hujusmodi opiniones *ad incudem reuocet, & de nouo examinet:* nec sapienter facturum qui recentiorum Doctorum *numerositate, vel authoritate moueatur,*

vnum Augustinum præferendum esse *quantumlibet numerosæ repugnantium multitudini*: Ad ipsum prouocandum *ab omnibus quantumlibet numerosis*: incomparabiliter magis illi vni credendum, *quàm iis, qui sibi de benigniori Ecclesiæ censura gratulantur*.

3. Ex quibus constat id, quod dicunt fieri posse, vt aliqui fidem, quam rectè profitentur in communibus loquendi formulis, & oratione Dominica, praua intelligentia *interimant, & euertant*; non intelligi tantùm de vno, aut altero, sed de majori parte Doctorum, & Doctoribus adhærentium, hoc est, de majori parte Ecclesiæ. Hoc enim ostendit primò, quòd supponunt, NON EXIGVAM, SED MAXIMAM ECCLESIÆ PARTEM *in obscuris quæstionibus sentire posse, opinando aliter, quàm se res habeat*. Quod cùm dicunt, non agunt de quadratura circuli, vel de quiete mobilium in puncto reflexionis, sed de fidei doctrina. Volunt ergo in materia fidei *non minimam, sed maximam Ecclesiæ partem*, per ignorantiam, vel obliuionem eorum, quæ reuelata sunt, aut priùs definita, opinando aliter sentire posse, quàm se res habeat. Secundò, id etiam ostendit quod inferunt, opinionum vetustatem *quantocumque patrecinantium numero roboratam, quibuscumque locis diffusam, quotcumque ætatibus propagatam*, non maculare fidem Ecclesiæ, nec impedire quominùs opiniones illas ad incudem reuocet, & de nouo examinet. Quod falsum esset, si supponerent occultam illam vniuersalis fidei euersionem, & interruptionem, quæ per hujusmodi opiniones fit, paucis tantùm fidelibus, & minori parti Ecclesiæ posse contingere. Hoc enim supposito necessarium esset argumentum, quo sequeretur verum esse tenendúmque quod major pars diceret, postquàm non nisi minor falli potest: ac proinde non liceret *à quantalibet numerositate* appellare, vel ad Augustinum, vel ad aliud vllum tribunal. Existimant ergo, etiamsi tanta supponatur numerositas Doctorum, & Doctoribus adhærentium, vt majorem Ecclesiæ partem conficiat; posse tamen falsâ eorum, quæ in vniuersum rectè credunt intelligentiâ opinando decipi, & occultè *fidem euertere, atque interimere*, dummodò id fiat cum animi submissione, & præparatione ad veritatem recipiendam cùm primùm illuxerit

4. Huc igitur tandem Nou-Augustinianorum doctrina reducitur, vt credatur, *non exigua, sed major pars Ecclesiæ sentire posse opinando aliter, quàm se res habeat, idque in rebus fidei*: Item vt credatur *major pars Ecclesiæ* ita posse opinando interpretari quod in vniuersum rectè credit, vt inscienter rectam illam fidem *euertat, & interimat*: Nec tantùm posse illud accidere, sed accidisse reipsa in controuersiis, quæ modò tractantur: Majorem videlicet Ecclesiæ partem, quamuis rectam fidem teneret in suis formulis, & canonibus, & oratione Dominica, falsâ tamen eorum intelligentiâ rectam illam fidem opinando euertisse, atque interemisse. Et quia doctrina illa, in qua id accidisse putant, continet, vt illi dicunt, *fundamentales doctrinas contra Pelagianam hæresim*, & *bases fidei*, fit vt credenda sit Ecclesiæ major pars *circa fundamentales doctrinas, & bases fidei*, opinando aliter sensisse, quàm oporteret, & *euertisse, atque interemisse* rectam fidem, quam in suis canonibus, & formulis, & orationibus profitetur. Iam verò major pars Ecclesiæ, loquendo simpliciter, & absolutè, est Ecclesia: ergo juxta principia hujus Theologiæ, simpliciter, & absolutè loquendo, *Ecclesia malè intelligens quod rectè credebat circa fundamentales veritates, & bases fidei, opinando aliter sensit, quàm oporteret, suámque illam fidem rectam occultè euertit, & interemit.* Vnde Lector facilè intelligat, an non vtiliter Nou-Augustiniani operam suam posuerint, dum indefesso viginti duorum annorum labore Augustinum versando, hunc doctrinæ thesaurum tam pretiosum, & Ecclesiæ authoritati confirmandæ, tuendæque contra hæreticos illam oppugnantes, tam opportunum inuenerunt.

De statu puræ nat. lib. 3. c. 12.

De statu nat. lapsæ lib. 4. cap. 26. & 27.

5. Nec quidquam juuat temperamentum, quod adhibent, quando dicunt, Ecclesiam hoc facere *opinando*. Clarum enim est, neminem etiam aliter errare posse, quàm *opinando*. Quid enim? num volunt errorem subtrahere generi opinionis, vt sub genere scientiæ collocent? Ecquid aliud est falsum judicium ideo errorem esse negare quòd sit opinio, quàm Æthiopem negare hominem esse, propterea quòd sit animal? Errat igitur Ecclesia per ipsos: & errat in materia fidei, atque etiam circa ipsas fidei bases, & fundamenta, etiamsi opinando erret. Vnde mirum est quod dicunt, Ecclesiam

nullo erroris in fide crimine fœdandam, *quamuis aliter ſentiat*, *quàm ſe res habeat*, quod, vt dictum eſt, intelligitur accidere in materia fidei. Etenim aliter ſentire, quàm ſe res habeat, vt opinor, errare eſt. Nullo igitur erroris in fide crimine fœdatur Eccleſia, cùm errat in fide. Et cùm iſtud aliter ſentire, quàm ſe res habeat, idipſum ſit quod aliis verbis exprimunt, *euertere fidem*, *atque interimere*; fides autem nec euerti poſſit, nec interimi, niſi errore contrario: ſequitur apud ipſos Eccleſiam nullo erroris in fide crimine fœdari, quamuis errore fidei contrario fidem euertat, atque interimat.

6. Hoc facit Eccleſia, inquiunt, ſine pertinacia, & animo ad amplectendam veritatem cùm primùm innotuerit præparato: vnde fit vt ſit error ſine crimine: ideóque verè ſit dictum non fœdari Eccleſiam *erroris crimine*. Intelligo. Volunt ergo Eccleſiam tantùm non poſſe hæreticam eſſe, quòd non poſſit eſſe pertinax? de cætero nihil vetare quominus erret in materia fidei. Atqui Eccleſiæ infallibilitas pro qua pugnatum eſt omnibus ſæculis, immunitate erroris conſtat, non immunitate pertinaciæ, vel rebellionis. Et vt nemo infallibilem dicit hominem cujus eſt certa docilitas, & animi præparatio ad conſentiendum cognitæ veritati, quandiu contingens eſt, vt animo licèt minimè malo & fallat, & fallatur: ita nullo vero, proprióque ſenſu dici poteſt infallibilis Eccleſia, quæ falli, & fallere poteſt in materia fidei, ex eo tantùm quòd hunc defectum citra culpam omnem patiatur. Pertinacem eſſe non poſſe ad quandam morum innocentiam pertinet; infallibilitas doctrinam ſpectat, ejúſque puritatem munit, & ſinceritatem. Ideóque nulla eſſe poteſt infallibilitas vbi eſt alea deceptionis.

7. Addo nec criminis ſuſpicionem vitari, quamuis pertinaciæ culpa vitetur. Neque enim erroris crimen ſola pertinacia eſt: cùm ſit etiam temeritas, & oſcitantia, ſeu in inquirenda veritate negligentia. Et quid eſt illud quod dicunt Baiani contingere labem illam intelligentiæ falſæ eorum, quæ rectè creduntur, dum *eorum vim non attendunt*, *aut non intelligunt*. Nam ſi, vt volunt, id contingat in *quantalibet numeroſitate*, ac multitudine, ac proinde in maxima Eccleſiæ parte: quin & in Eccleſia ipſa tota; ſequitur de tota dici

posse quod *non intelligat & quod non attendat*, quorum alterum ignorantiæ est; alterum verò præcipitationis, aut socordiæ. Et in ignorantia quidem, esto possit esse inculpata Ecclesia, quæ non tenetur scire quod Spiritus sanctus eam non docuit; sed Spiritus ipse sanctus qui se docturum promisit omnem veritatem, quomodo excusabitur? In illa verò socordia, vel attentionis defectu, quo factum fuerit vt error induceretur in totam Ecclesiam, quomodo nulla erit culpa? Nulláne est obligatio conseruandi fidei doctrinam, & quidem necessariam ac *fundamentalem?* Non tenetur ad hoc Ecclesia, cui depositum illud commissum est? Si non facit quod facere tenetur, non peccat? Quomodo ergo hujusmodi errores circa fidei bases, & fundamenta sine crimine admittit? Et vbi fides, vbi vigilantia illorum speculatorum, qui constituti sunt super muros Hierusalem, *vt totâ die, ac totâ nocte in perpetuum non taceant?* Non tacuerunt quando per totam Ecclesiam sparsus est error circa bases fidei? & illud silentium fuerit innoxium? Non jure merito cadet in illos grauis illa reprehensio, *Speculatores ejus cæci omnes, nescierunt vniuersi, canes muti non valentes latrare, videntes vana, dormientes, & amantes somnia .... ipsi pastores ignorauerunt intelligentiam*, &c. Cæci omninò fuerint qui micantem tot sæculis veritatem non viderunt: *nescierint vniuersi* quod scire debuerant, quandoquidem id jam fuerat diuinitùs propositum, & paulò antè per totam Ecclesiam receptum: & *canes muti*, qui suo latratu non indicarunt eos qui diuinam doctrinam superseminatis erroribus corrumpebant: *Pastores* verò dici quis ferat, qui cùm veritatis pabulo pascere tenerentur dominicum gregem, immemores officii *intelligentiam ignorauerunt.* Errat igitur Ecclesia: & errat in fide: & culpabiliter errat, si non errant potiùs ipsi Baiani: Ideóque dici non potest *nullo erroris in fide crimine fædari.*

Isai. 62.

Isai. 56.

8. Nec est tutior illa euasio, dum errorem in fide ideo negant, quòd qui errant, id in quo errant non sic approbent, *tanquam esset catholica fides.* Ridiculũ enim est conditionem hujusmodi requirere ad errorem in fide. Quid? Non erraret in fide qui, esto non vt ertum Catholicâ fide, sed tamen vt certum naturali ratione, sibi persuaderet nullam esse Trinitatem, nullum Christum Deum, & hominem, nullam animæ immortalitatem? &c. Et Ecclesia

Lib. proœm. cap. 30.

si hujusmodi probabilitates amplecteretur non erraret in fide? Non errant in fide Athei, propterea quòd id quod credunt, non vt diuinâ fide certum credunt? Egregium verò priuilegium Ecclesiæ, si non aliter errare possit in fide, quàm quo modo Athei? Errat igitur, errat, si assensus qui videntur tantùm probabiles admittat, quibus fidei bases, & fundamentales veritates conuellantur.

9. Perspicuum scilicet est, vel æquè, vel magis contrarium esse Catholicæ fidei, negare id esse de fide quod reuera de fide est; quàm asserere id esse de fide quod reuera de fide non est. Dum enim aliquid putatur esse de fide, quod de fide non est; opinando fingitur reuelatio: at dum putatur aliquid non esse de fide, quod reuera de fide est; opinando reuelatio destruitur. Quis autem tolerabilius putet, aut minùs contrarium diuinæ fidei, destruere diuinum testimonium, atque illud, vt sic loquar, contradicendo falsificare; quàm illud fingere, dum putatur id dixisse Deus quod non dixit? Primum facit qui opinando putat verum id esse cujus contrarium de fide est. Eo enim ipso negat illud esse de fide, & contradicit diuino testimonio, quod non facit qui aliquid putat esse de fide, quod de fide non est, vel qui falsam opinionem amplectitur, *tanquam esset fides Catholica*, cùm reuera non sit: ille igitur contra fidem errat potiùs quàm iste.

10. Iam quod dicunt animum præmeditatione, ac præparatione Catholicum, & communibus principiis firmiter adhærentem, *corrigere falsas opiniones* circa eorum intelligentiam; primum id exponant quo modo recta illa fides vniuersalium principiorum & corrigere dicatur falsas opiniones illas, & tamen ab eis *euerti* atque *interimi*. Ipsi enim vtrumque dicunt. Deinde præparatio illa, vt jam dixi, culpam excusat, non errorem: & summùm innocentiam Ecclesiæ præstat, non infallibilitatem. Denique nec est illa quam dicunt in Ecclesia præparatio. An enim parata dici potest ad recipiendas propositiones quas solemni decreto toto orbe recepto, censuit esse *in perpetuum abolendas*? Sunt enim illa verba constitutionis duorum Pontificum contra Michaëlem Baium, cui totus orbis parebat sine vlla tergiuersatione, donec

donec Pseudo-Augustinus vexillum explicuit contradictionis. Iam verò quando accessit aliorum duorum Pontificum confirmatio, & declaratio, quâ constat damnatas esse propositiones, quas ille Theologiæ scilicet reparator restituerat; quis sibi persuadere possit esse illam animi suspensionem in illa majori parte Catholicorum? Adde persuasum illis fuisse, maximam partem illius doctrinæ vel contineri apertis definitionibus Conciliorum, Tridentini præsertim; vel cum illis necessariò connecti. vnde minimè fuêre ad mutandam sententiam parati. quod etiam experientia comprobauit illius scandali, quod patiebantur ex doctrina Baii, quæ causa fuit vt ea prohiberetur à Pio V. & Gregorio XIII. vt fatetur etiam ipse Nouus Augustinus: & illius etiam scandali, quod idem Nouus Augustinus præbuit toti Ecclesiæ, vt testatur Vrbanus VIII. in sua etiam Constitutione, dum tueri voluit quod fuerat in Baio damnatum. Quod enim, quæso, ex propositione doctrinæ scandalum nasci potest in animis ad eam amplectendam præparatis? Sed & quis non videt quem animum habeant Scholastici, & quàm determinatum in iis, quæ docent, de possibilitate seruandi mandata diuina in omnibus illis, quibus eorum transgressio ad culpam imputatur; de gratia sufficiente ad perseuerandum, & ad præstandum id omne, cujus etiam omissio imputatur; de bonitate attritionis conceptæ ex timore pœnæ, déque illius sufficientia cum Sacramento; de amore Christi erga reprobos, & intentione illos juuandi ad salutem; de indifferentia voluntatis ad exercitium libertatis necessaria, & de potentia dissentiendi cùm consentit, & similia: quæ constat non quomodocumque à Scholasticis asserta, sed tanquam res aut apertè definitas, aut cum definitis connexas adeò, vt dissentientes passim notent vel erroris, vel temeritatis, vel hæresis? Quæ dispositio cùm fuerit in tanta Doctorum numerositate, ac multitudine, vt majorem partem Ecclesiæ cum adhærentibus conficeret: & tamen erroneum esset, & contra fidem, vt Baiani volunt, quod tam certò docerent; sequitur majorem Ecclesiæ partem, ac proinde Ecclesiam, absolutè loquendo, errauisse in fide, & errauisse sine illa, quam supponunt, animi suspensione, atque expectatione, quæ dubium aliquod, & dis-

De statu pur. nat. cap. 22.

ſidentiam ſignificat, ſed cum firma ad errorem adhæſione.

11. Atque hinc diruitur quæ poterat eſſe vltima munitio Baianorum, Eccleſiam infallibilem eſſe tantùm, dum aliquid ſentit cum poteſtate, atque auctoritate, & quod ſequitur inde, impoſita credendi neceſſitate; aliàs non eſſe: vt de illa tale quippiam dicatur, quale de Papa, qui errare non poteſt quando loquitur vt Papa, & vt aiunt, ex cathedra; poteſt autem, dum agit vt vnus aliquis è numero Doctorum. Quia etiamſi admitteretur illa diſtinctio, tamen adhuc Baiani comprehenduntur, quando conſtat non ex ſimplici Eccleſiæ ſenſu, ſed ex definitionibus Pontificum, & Conciliorum probari falſa, quæ illis ſunt *doctrinæ fundamentales, & baſes fidei.*

12. Sed non eſt in illa diſtinctione quærendum Baianis profugium, quod ſit periculi plenum. Eſt enim certa illa, & fidelibus omnibus velut ingenita perſuaſio, Eccleſiam non ſolùm non poſſe fallere, cùm res fidei cum auctoritate proponit, ſed neque falli, dum eas ipſa credit. Et quis hoc in animum inducat, Eccleſiam Catholicam eſto non præcipiendo, aut ſanciendo, ſed ſimpliciter credendo fieri poſſe Pelagianam, Arrianam, Manichæam, Lutheranam, Caluinianam? Video Baianos talem quamdam Eccleſiam ſomniare, quæ pro temporum differentia, inſtar Chamæleontis, hæreticorum colores varios recipiat. Semipelagianam fuiſſe indicant eo tempore, quod inter Origenem, & Auguſtinum fluxit, dum dicunt, ſanctos Patres, *Quotquot Auguſtini ætatem antegreſſi ſunt, vnanimi penè conſenſione docuiſſe prædeſtinationem ex præuiſis meritis*, quæ ſententia tamen eſt, inquiunt, *perfectè Semipelagiana:* Sed Auguſtinum, qui, vt ipſi etiam dicunt, *ex reuelatione* contrarium didicerat, cùm fuiſſet initio eodem implicitus errore, Eccleſiam correxiſſe: & debellatis Pelagianis, ac Semipelagianis, rectam fidem reduxiſſe, toto orbe Chriſtiano plaudente, ac triumphante. Facta igitur eſt iterùm orthodoxa Eccleſia, ſtetitque veritatis illa poſſeſſio vſque ad tempora Scholaſticorum, qui rationibus humanis, & Ariſtotelicæ philoſophiæ principiis imbuti, veram doctrinam adeò corruperunt, vt, ſepultâ veritate, propoſitiones, quæ fidei baſes erant, ideo fuerint à Pio V. & Gregorio XIII. prohibendæ, quòd cùm eſſent penitùs *obliteratæ*, ſuperinductis

Lib. 7. de hæreſ. Pelag. cap. 17.

Ibid. cap. 4.

De ſtatu pur. nat. lib. 1. c. 22.

contrariis erroribus, in Ecclesia *scandalum parerent*. Ergo Ecclesia tunc fuerit denuò Pelagiana, vel Semipelagiana, quippe cui hæreticorum illorum errores ita probarentur, vt contrariæ veritates scandalo essent. Et quia non erat futurum illud scandalum, nec illa Pontificum prohibitio, si vnus quidam extitisset ex tanto Doctorum numero, qui posset ostendere, *propositiones illas ab Augustino Doctorum omnium coryphæo, tam intrepidè à tot sæculis esse, nemine refragante, sed Ecclesia Romana per diuersos Præsules suos applaudente, traditas*; ideo prouidentia scilicet diuina missus est Nouus Augustinus, qui singulari, qua pollebat, ingenii felicitate, ingressus Antiqui Augustini penetralia, inibique spatio viginti duorum annorum formatus, & reformatus, exiit tandem vniuerso denunciaturus orbi, deceptos fuisse ignorantiâ doctrinæ Augustinianæ Romanos Pontifices, dum propositiones prohibuère, quæ fundamentales erant fidei veritates: Errasse pariter Doctores omnes, qui & ante, & post ejusmodi prohibitionem, easdem propositiones rejecerant: præcessisse noctem, diem autem appropinquasse; & tempus esse vt aperiantur fenestræ Soli reuertenti. Atque hoc jam agitur, vt, canonizatâ Noui Augustini doctrinâ, Ecclesia iterùm, & tertiò purgetur à Pelagianismo, fiátque Augustiniana, hoc est, orthodoxa, & verè Catholica, cujus consilii expectatur exitus, adnitentibus omni ratione summis Pontificibus, vt teneat decretum, quo Noui Augustini doctrina declarata est, esse damnata, Baianis verò in contrarium obduratis: & neque Pontificibus, neque Regibus, neque prouinciarum gubernatoribus vrgentibus Constitutionis acceptationem obedire paratis, deuotissimis de cætero matris Ecclesiæ, & sanctæ Sedis Apostolicæ filiis.

13. Satis scilicet intelligebant, ipsorum dogmata probari non posse ab Ecclesia, nisi fieret vniuersalis quædam communium sensuum & doctrinæ, quaquaversum receptæ mutatio, ideóque vt huic innouationi viam sternerent, & animos Christianorum præpararent, subindicare voluerunt vicissitudines istas, & contrariarum sententiarum alternos recursus minimè alienos esse ab Ecclesiæ constantia, atque ab ea, quam profitetur immobilitate fidei. Vide quid dicat No-

Lib. proœm. cap. 30. uus Augustinus. *Sed absit, vt alterutro modo Ecclesia, siue filii ejus doctrinam Augustini minùs intellectam è scholis exturbauerint, siue nouam introduxerint, siue introductam demùm abolendo proscripserint, vllum de suscepto errore discrimen subeat.* Iam notatum est, supponere illum majorem partem Ecclesiæ istis mutationibus consentire. Atque ita quemadmodum putat Ecclesiæ filios, ipsa consentiente, Spiritus sancti doctrinam initio traditam *exturbasse*, nouâ introductâ inter Origenis, & Augustini tempora; ita eadem consentiente, supponunt ipsius filios Scholasticos *exturbasse* denuò doctrinam Augustini, nouâ introductâ jam à quingentis annis. Et quemadmodum Augustinus diuinâ reuelatione monitus Ecclesiam purgans introductam à tempore Origenis doctrinam illam *abolendo proscripsit*; ita jam sperabant fore vt Nouus Augustinus & eandem purgaret Ecclesiam, & introductam à tempore Scholasticorum doctrinam *abolendo proscriberet.* Hos enim filiorum suorum ludos & pati Ecclesiam, & probare. Vnde est id quod addam, quòd nimirum res illa minimè sit insolita, vel inusitata, Ecclesiam non debere *terreri, aut impediri*, quominùs nouo surgente jam Sole, Scholasticorum opinationes, *quantocumque patrocinantium numero roboratas, quibuscumque locis diffusas, quotcumque ætatibus propagatas*, ad incudem reuocet & examinet, abolendas videlicet & proscribendas, tanquam Augustini sensibus contrarias. Vbi vides hujusmodi Doctores nihil moueri, quamuis concurrant omnes illæ catholicismi notæ, quas as-
Cap. 3. signat Vicentius Lirinensis, *Vniuersitas, Antiquitas, Consensio*; quominus doctrinam aliquam proscribant. Et quasi Ecclesia esset aliquid præter omnes qui eam componunt, quamuis omnes errauerint, & omnibus locis, & omnibus sæculis, negant tamen ipsam *vllum de suscepto errore discrimen subire.* De cætero vt olim vnus Augustinus antiquos omnes emendauit, ita nunc vni Augustino recenti præ omnibus, & super omnes credendum. O quàm bellè illi, dum talem nobis cudunt Ecclesiam, negotium promouent Lutheri, & Caluini!

CAPVT VIII.

Illa Baianorum Theologia secum pugnat.

1. VERVM dum illi hunc in modum oppugnant infallibilem Ecclesiæ authoritatem, suas ipsi machinas, & nouorum dogmatum fundamenta dejiciunt. Sequitur enim primò Augustinum frustra contra hæreticos producere testimonia Patrum antiquorum Cypriani, Ambrosii, Basilii, Chrysostomi, &c. quod tamen sæpe facit, nisi simul ostendat ea quæ dicunt ab ipsis proponi tanquam determinata jam, & decreta, vel à Conciliis, vel à Romanis Pontificibus. Si enim errare potest Ecclesia, nisi dum res ita proponit, omissâ illâ circunstantiâ, argumentum à sensu Ecclesiæ petitum nihil premere potest responsuros, verum quidem esse, quod ita senserint Patres, & Ecclesia, cujus illi sensum exprimebant, sed falsum esse posse sensum illum, dum Ecclesia non definit, nec præcipit vt approbetur.

2. Sequitur secundò, nullius esse momenti quæcumque illi ex ipsomet Augustino congerunt, quamdiu non ostendent id, quod ab illo traditur esse definitum, & cum necessitate credendi ab Ecclesia propositum. Nam esto vbique loquatur Augustinus ex sensu Ecclesiæ, tamen quia sensus ille potest esse falsus ex hypothesi, nihil repugnat quominus Augustini testimonium falsum sit. Et quemadmodum certus est tantùm sensus Ecclesiæ quando proponitur cum obligatione credendi, vt supponunt, ita certus erit Augustini sensus tunc tantùm, quando talem præ se feret obligationem. Quo semel obtento, Baiani ad singula Augustini testimonia sistentur, vt illam obligationem ostendant, quod tamen raro admodum poterunt.

3. Et crescet illis difficultas ex Cælestini declaratione ad Episcopos Galliæ, qui cùm perspicuè distinguat in Augustini doctrina propositiones necessarias ad conuincendos errores à profundioribus quibusdam quæstionibus, quas sicut non audet contemnere, ita nec necesse putat definire; quid-

quid afferetur ex Augustino quod non erit cum prioribus illis propositionibus necessariò connexum, frustra erit: quia non fuerit definitum, eritque reducendum ad quæstiones indecisas: esto fuerit consentaneum communi Ecclesiæ sensui pro illo tempore.

Sequitur tertiò, Augustinum peccare in principiis, quibus & Catholicos confirmat, & oppugnat hæreticos, cujusmodi est illud quod ponit in epistola ad Ian. *Esse insolentissimæ insaniæ* dubitare quin sequendum sit illud, *quod tota per orbem frequentat Ecclesia*, quâ sententiâ significat simplicem vsum Ecclesiæ, sed tamen vniuersalem, sumi debere pro regula agendorum. Quis autem non videt eadem ratione simplicem sensum Ecclesiæ, sed tamen vniuersalem, debere similiter sumi pro regula credendorum? Et quæ veri similitudo est, vt consuetudo vniuersalis aliquid faciendi, transeat eo ipso in præceptum illud faciendi; vniuersalis verò consuetudo aliquid sentiendi, non inducat pariter obligationem idem sentiendi? Aut si potest vllâ ratione putari falsum quod generaliter approbatur ab Ecclesia, esto liberè approbetur, & sine antecedenti decreto id approbandi; quid obstat quominus putari possit malum, ac proinde non faciendum, quod generaliter vsurpatur ab Ecclesia, quando ex simplici consuetudine vsurpatur, ac sine præuio ita faciendi præcepto? Quomodo ergo erit *insolentissima insania* hoc dicere, aut cogitare?

Epist. 118.

Cap. 22.

4. Eódem spectat quod dicit de vnitate Ecclesiæ, recipiendos hæreticos ad fidem redeuntes, *quemadmodum Ecclesia recipit.* Non dicit quemadmodum præcipit recipiendos, sed quemadmodum recipit. Vult enim Ecclesiæ praxim regulam esse, cui conformari debeamus, propter testimonium, quod illi à Christo datum est, quo testimonio confici putat, *vt sit nefarium Ecclesiæ non credere.* Quòd si licitum esse posset illi non credere in iis quæ docet, nisi addat credendi præceptum, eo quód aliter falli possit; quare non erit etiam licitum illi non credere in iis quæ facit, quando non addet præceptum imitandi? Scio Bicephalos, qui Ecclesiam in sua disciplina corruptibilem putant, facilè concessuros currere paritatem: & neque generalem vsum Ecclesiæ, neque gene-

talem sensum dare nobis certam, aut agendi, aut credendi regulam. Sed ego jam non quæro quid illi sentiant, sed quid sentiat Augustinus: qui cùm *nefarium* putet non conformari Ecclesiæ in receptis vbique consuetudinibus, infallibilitatem ejus posuerit, non in ejus præceptis tantùm, aut canonibus; sed in constanti, & vbique recepto vsu, sensúque.

5. Et confirmatur ex eo quòd Augustinus passim minimè confugiat ad præcepta, vel determinationem Ecclesiæ, aut decisiones, sed ad prædicationem ejus, ad commendationem, ad traditionem, ad testimonium, consuetudinem, morem, &c. vt inferat sequendum id esse, quod eo modo proponit. Minimè dubitari vult de veritate scripturarum, quas *commendat*, inquit, Ecclesiæ authoritas. In tractatu de Cantico nouo cap. 5. & 6. audiri vult quod in Ecclesia *prædicatur*. In acceptatione librorum veteris, & noui Testamenti attendit ad *Traditionem* Ecclesiæ. Circa doctrinam de Purgatorio, & vtilitate orationum, quæ fiunt pro mortuis, spectari vult *consuetudinem* Ecclesiæ. Et in rebus, in quibus nihil certi statuit Scriptura diuina, *morem populi Dei pro lege tenendum* dicit. Et in Epistola ad Dioscorum, per paucos piè doctos, & verè spirituales viros, hoc est, per sanctos Patres, *inuictissima ratione* armatam Ecclesiam putat, quod genus munitionis distinguit ab authoritate quam habet ad imperandam fidem: vt ostendat vtroque modo infallibilem esse, & dum imperat fidem per decreta, & canones, & dum constanter aliquid docet sine vsu talis imperii. Et quomodo verum esset quod dicit Ecclesiam esse *sine macula, & ruga?* Sensus erroneus, quo jam tradita diuinitùs doctrina per totam Ecclesiam corrumpatur, nulláne macula est, nulla ruga, nisi spargatur per canones, & decreta? Erroneæ doctrinæ lepra non est lepra, nisi accedat decretum, quo donetur nomine sanitatis?

Confess. c. 7. & con. Ep. fund. cap. 5.
Serm. 191. de temp.
Lib. de cura pro mortuis, cap. 1.
Ep. 86. ad Casul.
Ep. 56.
4. de symb. cap. 13.

6. Adde quod dicit lib. 1. cont. Iul. vbi objicienti Iuliano paucitatem assertorum Catholicæ veritatis, respondet Augustinus, *Quasi parua sit ejus assertio, quòd in hoc fidei firmissimo, & antiquissimo fundamento, ipsa toto orbe diffusa non à se discrepat multitudo.* Quod nihil est, si, vt vult Nouus Augustinus, *quantalibet multitudo* non populi modò, sed & Doctorum, & quod se-

Cap. 7.

quitur inde Præsulum Doctoribus adhærentium, quibuscumque locis diffusa errare potest, & quidem in illis ipsis fundamentis, quæ Augustinus antiquissima vocat, & firmissima, quandoquidem id putat Nouus Augustinus accidere posse, quin & accidisse reipsa *in plerisque capitibus doctrinæ Augustini*, quibus continentur, vt aliàs loquitur, *fundamentales veritates, & bases fidei*. Huc etiam refer quod dicit Augustinus cont. Ep. fundamenti, dum inter eas rationes, quibus se in Ecclesia Catholica teneri fatetur, primam ponit *consensionem populorum*, quæ deberet potiùs vltima censeri, si posset quantalibet Christianorum multitudo quibuslibet locis diffusa circa fidei bases errare.

Lib. procem. c. 3. De statu pur. nat. lib. 3. cap. 22. Cap. 4.

7. Adde quod etiam dicit contra duas Epist. Pelag. *Paucas hæreses esse, propter quas damnandas necessitas Synodalis congregationis extiterit: & incomparabiliter plures esse, quæ vbi extiterunt illic improbari, damnarique meruerunt.* Vix enim damnatæ sunt hæreses vllæ, nisi Ecclesiæ authoritate proposita: quæ si non vrget, nec est necessarium veritatis argumentum, nisi dum aliquid definit, impositâ consentiendi obligatione; cùm hoc facere nequeat, nisi synodaliter congregata, fuissent passim cogendæ Synodi: nec illæ tantùm prouinciales, & paucorum Episcoporum, quippe quæ non habent infallibilem sancti Spiritus assistentiam; sed generales, & Ecclesiam vniuersam repræsentantes. Quod cùm fuisse factum, aut vt fieret necessarium Augustinus neget, signum est non credidisse illam infallibilitatem Ecclesiæ alligatam esse determinationibus illis: & sufficere quòd alia ratione demonstrari possit hæreticis vniuersalis Ecclesiæ consensus ad corrigendos eorum errores. Ergo non putauerit Augustinus hunc consensum esse posse erroneum, cùm erroneus consensus erroribus fouendis potiùs, quàm emendandis prodesse possit.

Lib. 4. c. 11.

8. Ad extremum ex dictis colligi potest inanem esse rationem illam, quam Baiani suggerunt, ad malum, de quo disputamus, eleuandum, & sanandum, cùm dicunt, Ecclesiæ filios suis illis erroribus, quibus rectam fidem inaduertenter *interimunt*, adhærere *cum animi submissione sub tribunal Ecclesiæ*, & ita sentire animo ad corrigendam opinionem præparato, *si fortè scripturis, aut Conciliis, aut Pontificibus Romanis aduersa declaretur.*

declaretur. Ex dictis, inquam, intelligitur hæc frustra esse. Quia cùm hoc malum erronearum opinionum contingere posse dicatur *in quantalibet multitudine, quibuscumque locis diffusa, quotcumque ætatibus propagata*, sequitur, vt jam sæpè dictum est, esse posse malum Ecclesiæ totius: nec abnuunt Baiani, dum fatentur esse posse, malum *non exiguæ, sed maximæ partis Ecclesiæ*. Quo posito, cùm Ecclesia ipsa sit, quæ hoc malo laborat, vbi erit illa *submissio sub tribunal Ecclesiæ*, quæ excusabit errorem? An submitti volunt Ecclesiam Ecclesiæ tribunali? An duas confitentur Ecclesias, vnam inaduertenter errantem, quæ est ista nostra, diffusa per omnes gentes, & aliam in concauo Lunæ sitam, vel in spatiis imaginariis regnantem, cui se nostra ista submittat? Et quod dicunt quis præstabit? Quis, inquam, declarabit *contrarium esse scripturis, aut Conciliis, aut Pontificibus Romanis id, in quo Ecclesia tota consentit?* Et si cui satis est fiduciæ, vt declarationem hujusmodi obtrudat Ecclesiæ, num rectæ rationi consentaneum putant, vt ei tota Ecclesia credat? non debet ille potiùs cogitationes suas habere suspectas, quas videt communi consensui Ecclesiæ repugnare? Non debet audire monentem Augustinum, *Agnosce, fili, consonas Catholicas voces, & ab eis desine dissonare?* Non erit tali monomacho obiiciendus à quo debelletur, *Vbique diffusus Christi exercitus?* Credendum erit *vsque adeò miscuisse ima summis longum diem, vsque adeò tenebras lucem, & lucem tenebras dici*, vt videant priuati quidam Doctores, & cæci sint qui lumen sequuntur vniuersalissimæ approbationis Ecclesiæ? Ecquis ordinem instituit adeò peruersum, vt in illa matris tot filiorum cum eorum vno dissensione, cogatur illa immensæ familiæ sententiam vnanimem, atque adeò suam mutare, vt vnius sensum approbet? Vbi præceptum est matri, vt filio credat, quemadmodum præceptum est filio, vt credat matri? Et vbi præceptum est vt credat vni contra omnes, cùm, exceptis somniis insanientium, nemo non videat omnibus potiùs credendum esse?

Lib. cont. 2. Iul. cap. 3.
Ib. lib. 3. c. 1.
Ib. cap. 10.

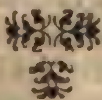

CAPVT IX.

Bicephalorum meditationes meritò suspectæ.

1. HIc nimirùm subintrant Bicephalorum meditationes, qui sollicitè considerandum putant, postquàm Deus loquutus est hominibus per Prophetas, per Filium, per Apostolos, per Patres, qui Apostolis successerunt, collabente successu temporis Ecclesiæ disciplinâ, *non aliter loqui, quàm suscitando magnum quemdam Episcopum*, qui verbo, & exemplo ad primam formam omnia reducat: atque hoc voluisse prophetam cùm dixit, *Semel loquutus est Deus*. Semel, inquam, quia si non audiatur, qui per illum Episcopum loquitur, Deus, in semetipsum ipse recedit, longóque silentio ire homines sinit in desideria cordis eorum. De disciplina loquuntur; sed præterquamquòd vel æqua, vel major est ratio, vt ad doctrinam quod dicunt extendatur, spero me ipsis visum iri minimè malum suarum cogitationum interpretem, si supponam hoc exemplum illi meditationi, Deum Ecclesiæ suæ Pelagianismi speciebus, quas impressêre Scholastici, deformatæ, non aliter loquutum, quàm suscitato magno Episcopo, qui ad Augustinianæ Theologiæ puritatem hodiernos sensus conformaret: cui etiam magnum quemdam Abbatem adjunxit, ad collapsam disciplinam in integrum restituendam.

In præfatione libri de freq. Com.

2. Hic est ille *Declarator*, qui missus est singulari Dei providentia, vt Ecclesiam doceat, quos habet sensus, contrarios esse *scripturis*, *Conciliis*, *Pontificibus Romanis*: & siquidem hujusmodi declarationem acceptat Ecclesia, non erraverit in fide: si non acceptat, quis ejus errorem excusaverit, cùm illa tantùm præparatione ad acceptandam veritatem excusaretur? Non puto vllam esse in hoc meo judicio temeritatem: nec vereor ne me illi falsum dicant Declaratorem suorum mysteriorum, sed tantùm nimis fortasse perspicuum, nimisque candidum. Mallent enim errorem sensim spoliari, vt oculi paulatim assuescerent: qui dum totum subitò monstrum nudum apparet horrere solent.

3. Sed examinandus eſt hic Declarator. Et in primis, quid quæſo, vult declarare? Contrarium eſſe, inquies, *Scripturis, Conciliis, Pontificibus Romanis*, quod *non exigua, ſed maxima pars Ecclesiæ opinatur*, de ſtatu puræ naturæ, de ignorantia inuincibili, de indifferentia liberi arbitrii, de gratia ſufficienti, & oblata reprobis ſalutis facultate. Quid? Ergo Scripturis ſunt iſta contraria? Verùm Aduerſarii ſcripturæ teſtimonia ſegniter vrgent. Conciliis igitur? Atqui Tridentinum Concilium, Concilium eſt. Num eſt contrarius hodiernus ille ſenſus Eccleſiæ Tridentino? Pontificibus ſaltem? Sed fuêre Romani Pontifices Pius Quintus, Gregorius Decimustertius, Vrbanus Octauus, Innocentius Decimus. An horum definitionibus repugnant illæ propoſitiones, quarum contradictorias cenſuerunt in perpetuum abolendas? Sed Aduerſarii neque iſta poſteriorum temporum Concilia, nec modernos Pontifices Romanos intelligunt. Concilia proponunt antiqua, & Romanos Pontifices illos, qui D. Auguſtini doctrinam olim probarunt. Nos verò, & antiqua Concilia, & antiquorum Pontificum approbationes, ac definitiones veneramur, & amplectimur; ſed cùm modò controuerſa ſit eorum intelligentia, quidni ſequamur & poſteriora Concilia, & poſteriores Pontificum Romanorum definitiones: cùm præſertim Auguſtinus regulam tradat, quâ docet priora Concilia poſterioribus explicanda? Hic illi ſpretis Conciliorum, & Pontificum recentiorum definitionibus, fidem haberi volunt declarationibus ſuis. 2. de Bapt. cont. Donat. cap. 3.

4. Atqui Eccleſia contrarias habet definitiones, & declarationes: & in iis, quæ ad ipſa fidei fundamenta pertinent, negat Auguſtinus vni etiam Epiſcopo, etiam magno, quin & maximo credendum contra multitudinem aliorum, pariter Epiſcoporum: neque enim licere tunc vni ab aliis diſſentire. *Itane*, inquit, *iſta verba Ioannis Epiſcopi*, de Chryſoſtomo loquitur, *audes tanquam è contrario tot taliúmque ſententiis collegarum ejus opponere; eúmque ab illorum concordiſſima ſocietate disjungere, & eis aduerſarium conſtituere?* ABSIT ABSIT, HOC MALVM DE TANTO VIRO CREDERE, AVT DICERE. *Alia ſunt in quibus aliquando etiam doctiſſimi, atque optimi regulæ Catholicæ defenſores, ſalua fidei compage, non conſonant; hoc autem vnde nunc agimus,* Cont. Iul. lib. 1. cap. 6.

ad ipsa fidei pertinet fundamenta. Et ideo negat se Chrysostomo adhæsurum, si ejus esset sententiæ, quam illi Iulianus adscribebat. Ad fidei fundamenta pertinere putant Nou-Augustiniani quæstiones illas, in quibus à Scholasticis, atque hodierno Ecclesiæ sensu dissentiunt, vt est quæstio de possibilitate status puræ naturæ, de gratia sufficiente, &c. Ergo juxta Augustinum *malum* erit opponere vnum Episcopum cæterorum collegarum sententiis, eúmque ab illorum concordissima societate disjungere in his, & similibus quæstionibus. Ergo si se illis ipse opponat, atque ab eis disjungat, juxta sententiam Augustini, non erit *magnus quidam*, sed *malus quidam* Episcopus. Hæc enim duo Augustinus opponit, & aliud sapere, quàm quod sapit concors aliorum multitudo, & in Ecclesia eminere, cùm dicit Chrysostomum alloquens, *Sed absit, vt tu aliud saperes, & in Ecclesia tam præcipuus emineres.* Cui etiam paulò antè dixit discessurum se ab illo, si ab aliis ipse discederet.

5. Quòd si contendat iste Declarator, declaratione sua monstrare Pelagianam esse doctrinam, quam maxima pars Ecclesiæ recipit, quid respondebit objicientibus id ipsum, quod objiciebat Augustinus Iuliano, mutatis tantùm nominibus hæreticorum, *Tantúmne apud te possunt* Lutherus, &
Ibid. cap. 5. Caluinus, *vt à Solis ortu vsque ad occasum, tot, ac tantos fidei Catholicæ Doctores & Defensores antiquos, & nostræ ætati contiguos, dormientes, & manentes, non solùm deserere, sed etiam Pelagianos audeas appellare?* Quot enim & quanti sunt omnes illi Doctores, & Episcopi, qui à quingentis annis ad hodiernum vsque diem, Catholicam fidem muniuêre contra omne genus errorum, & sine vlla inter se dissensione docuere, quæ vnus quidam nuper post Lutherum, & Caluinum Pelagiana vocare cœpit Placita? Et ille *magnus* in Ecclesia dicendus erit, qui tantam multitudinem, & talem, non solùm deserere, sed etiam Pelagianam audet appellare?

Augustinus à se reiicit opinionem illam quòd vnus esset,
Ib. c. 7. & 8. qui Pelagianis resisteret. *Vnum me*, inquit, *dicis egressum, qui in se summam prælij sitam esse optat intelligi. Ecce non ego vnus, sed tot, ac tanti Sancti, eruditique Doctores tibi pro me, vel mecum, próque omnium nostrûm, & tua ipsius si cupis, salute respon-*

dent. Atque hæc eſt *authoritatis moles*, qua putat *confringi* argumenta Iuliani omnia. Quid ſimile habuit Auguſtino Declarator noſter, quando vnus egredi auſus eſt, qui cæteros diceret Pelagianos? vel quid non habet quilibet eorum, qui ei reſiſtunt, cùm dicere poſſit, ecce non ego vnus, ſed tot ac tanti ſancti, eruditique Doctores tibi pro me, vel mecum reſpondent, quotquot videlicet doctrina, & ſanctitate floruerunt, ſaltem vt Baiani etiam fatentur à quingentis annis. Hanc *authoritatis molem* cùm oppoſuerit quis contrariis declarationibus, Declarator quid reſpondebit? Quam opponet authoritatem? Sit Epiſcopus, ſed plures alii. Sit Doctor, ſed plures alii. Si Sanctum addideris, dicam etiam, ſed plures alii, & majori certitudine Sancti ſunt. Et Eccleſia cujus communem doctrinam oppugnat, ſancta eſt. Hæc eſt *moles authoritatis*, quid habet quo illam ſuſtineat?

6. Auguſtinus *deuiari* poſſe ſupponit *à veritate*, in iis quæ ſcripſere, vel quæ ſcribunt Epiſcopi, poſt canonem Scripturarum, vt ipſi etiam Nou-Auguſtiniani notarunt: ideóque poſſe illos *reprehendi*, *& per ſermonem fortè ſapientiorem cujuſlibet in ea re peritioris, & per aliorum Epiſcoporum grauiorem authoritatem, Doctorúmque prudentiam, & per Concilia.* Ecce, non opponimus magno iſti Epiſcopo, & abſconditarum veritatum Declaratori, vnum quendam vel Doctorem, vel Epiſcopum alium, ſed numeroſitatem omnium tum Doctorum, tum Epiſcoporum, qui tot ſæculis floruerunt. Opponimus etiam Epiſcoporum Epiſcopos quatuor Summos Pontifices, qui damnarunt doctrinam ab eo declaratam. Opponimus Oecumenici Concilii minimè obſcuras ſanctiones. Hæccine non eſt *grauior authoritas?* Tanta mole quomodo non obruatur quidquid ille proponit? & quo jure poſtulat, vt ſibi potiùs, quàm reliquæ credatur Eccleſiæ?

2. de Bapt. cont. Donat. cap. 3. L. proœm. cap. 30.

7. Quærimus etiam vt dicat nobis vnde ſuas hauriat declarationes. Nam Auguſtinus ſemper profeſſus eſt ex Eccleſiæ ore ſe pendere: & quæcumque contra hæreticos diceret, in tantum probare, in quantum Eccleſia confirmaret, *ne Euangelio quidem crediturus, niſi Eccleſia fidem faceret.* Cæteros verò Patres ideo laudabat, ideo ſequebatur, ideo ſequendos exiſtimabat, quòd ſuam illi doctrinam ab Eccleſia ſumpſiſ-

ſent. *Quod inuenerunt*, inquit, *in Eccleſia, tenuerunt; quod à patribus acceperant, hoc filiis tradiderunt.* Et anteà lib. 1. cap. 7. idem fatetur de ſe ipſo quod de patribus, *docere* nimirùm *quod didicerit.* Satis ſcilicet exploratum illi erat, Eccleſiæ ſoli commiſſum eſſe diuinæ doctrinæ depoſitum: ergo ab ea ſola eſſe repetendum. Hic autem declarator vnde haurit ſuas declarationes? An ab Eccleſia? Sed communiſſimus Eccleſiæ ſenſus contrarius eſt, & ſententiam, quam ille proponit, *euertit*, atque *interimit.* Ecquas poteſt Eccleſia ſuggerere declarationes, quàm quæ ſunt intelligentiæ ipſius vniuerſali conformes? Vniuerſalis eſt, v. c. illa intelligentia, quâ putatur dari gratia per Chriſtum, quæ ſit ſufficiens reſpectu illius effectus, reſpectu cujus non eſt efficax; an ergo ſuggerit Declaratori, *gratiam ſufficientem eſſe monſtrum in Theologia?*

Cont. Iul. Lib. 2. c. 10.

8. Sed Eccleſia, inquit, jubet nos Auguſtino credere: & Auguſtinus docet nullam eſſe gratiam illam ſufficientem. Primò, Auguſtinus, vt anteà dictum eſt, nos viciſſim reducit ad Eccleſiam, & ab illa jubet exſpectare credendorum explicationem. Secundò, Eccleſia, quæ nos ad Auguſtinum mittit, diſtinguit in ejus doctrina ea, quæ neceſſariò credenda ſunt, ab iis, quæ non ſunt neceſſariò credenda. Tertiò, de mente Auguſtini controuerſia eſt: & quod ipſe putas ab eo confirmatum, ego negatum contendo. Quid ergo facimus, & vnde authoritatem accerſis declarationi tuæ? Res, inquiunt, ex ſcriptis Auguſtini eſt manifeſta. At, inquam, ego eadem ſcripta lego, & contrarium inuenio. Hìc illi præjudicium faciunt de ſtudio viginti duorum annorum. Ego verò præjudicium oppono de ſtudio quingentorum, & non vnius hominis, ſed Eccleſiæ vniuerſæ. Et quia quò attentiùs, ac diutiùs Auguſtinum lego, eò confuſiores inuenio Nou-Auguſtinianorum declarationes: quid aliud ſperare poſſum, quàm poſt annos non tantùm viginti duos, ſed & quadraginta quatuor, ſi tandiu liceret incumbere illi ſtudio, cenſenda eorum dogmata magis, magíſque ab placitis Auguſtini abhorrentia? Præoccupatus es, inquiunt, philoſophicis opinionibus, & ſtudio partium. Tu verò, inquam, quid dices cùm hoc ego ipſum tibi reſpondero? Quis enim non

videt idem quoque mihi jus esse pariter calumniandi?

9. Ergo quid habebit magnus ille, quem dicunt, Declarator, vnde intelligi possit Deus illius ore homines alloqui? Scilicet hoc vnum restat, vt tandem ad spiritum priuatum, & arcanam Dei prædestinationem res tota reducatur, dum dicuntur dati prædestinatis oculi qui videant lucem illarum declarationum; reprobis verò negati. Neque verò id magnopere abhorret ab eo quod dicunt Deum, postquam audiri non potuit magnus ille, quem per interualla temporum mittere consueuit Episcopus, recedere in semetipsum veluti limacem in suam cochleam: ac permittere homines sibi suisque affectibus obnoxios in impœnitentia vitam claudere.

CAPVT X.

Parallelum Baianorum & Caluinistarum.

1. CONFERAT igitur Lector Catholicus hujusce doctrinæ seriem cum principiis Caluinismi, & parallelum hoc inspiciat. Interrupto, seu vt aliàs loquuntur Caluinistæ, corrupto Ecclesiæ veræ statu, necesse fuit sanctos quosdam viros à Deo excitari, vt eam restituerent.

Ex sententia Bicephalorum Ecclesiæ in disciplina doctrináque alteratæ, Deus non aliter loquitur quàm excitando *magnum quemdam Episcopum*, qui collapsa restituat.

Regula ad quam reformare debent Ecclesiam illi Caluinistarum *sancti*, non alia est, quàm sacra Scriptura. quam ipsamet Ecclesia suppeditat.

Regula ad quam restituenda est Ecclesia à *magno* illo Bicephalorum *Episcopo*, non est alia, quàm Augustinus ab ipsa Ecclesia, & Romanis Pontificibus commendatus.

Objicientibus Scripturæ obscuritatem Caluinistæ respondent, in iis omnibus, quæ ad salutem spectant, esse perspicuam: nec aliis opus esse adjumentis, ad habendam germanam ejus interpretationem.

Objicientibus esse dubium, ac disputabile, quid senserit

Augustinus in quæstionibus illis, quæ modò disceptantur; Respondent Nou-Augustiniani *constantissimam, certissimam, clarissimam* esse illius doctrinam, & attentis tantùm oculis opus esse.

Si dicamus Caluinistis, non videre nos lucem illam, quam dicunt Scripturarum: & rationem aliquam petamus, qua ex multis interpretationibus, illa quæ vera est eligatur; Respondent, loca varia conferenda, alterum enim ab altero illustrari.

Si dicamus Nou-Augustinianis, nobis quoque obscuram esse claritatem, quam dicunt Augustinianæ Theologiæ; studium longum præscribunt illuminandis oculis, & multiplicem illius lectionem.

Dicimus Caluinistis, post quotcumque inspectiones Scripturæ, & quascumque locorum collationes, nondum tamen videre nos quod illi vident; Illi respondent, id esse tribuendum excæcationi mentis, & arcano Dei judicio, quo negatus est Spiritus, qui testimonium reddat spiritui nostro, quòd ea sit veritas.

Dicimus Nou-Augustinianis, post quotcumque Augustini lectiones, & quantamcumque meditationem, non affulgere nobis illam quam dicunt claritatem. Hîc quid illi respondeant? Locus admonebat, vt nos ad præsentis temporis Ecclesiam, & viua sanctæ Sedis Apostolicæ oracula mitterent. Sed hoc facere non possunt. Postquam enim *Deus non loquitur nisi per magnum quendam Episcopum*: & ego vocem ejus intelligere non possum; quid superest, nisi vt hæc censeatur esse desertio quædam Dei, & excæcatio? & verò id etiam illi tribuendum censent *arcanis tremendisque Dei judiciis*. Huic verò excæcationi remedium Ecclesia facere nullum potest. Quomodo enim potest, si Deus non loquitur nisi per *magnum illum Episcopum*, qui tamen ex hypothesi non admittitur? Nam hoc semel statuto, non est igitur verbum Dei, quod audio in concionibus. Non est diuina doctrina, quam doceor in Scholis Theologicis. Non est Christiana institutio, quæ traditur in tot libris quot editi sunt, & eduntur quotidie, de rebus ad fidem spectantibus. Non loquitur Deus per Romanos Pontifices. Non per Concilia, quæ vltimis

hisce

hisce temporibus coguntur. Denique secluso *magno illo Episcopo*, non loquitur per Ecclesiam, nisi fortè per Ecclesiam temporis sanctorum Basilii & Augustini, hoc est, per Ecclesiam mutam. Quare non intellecto *magno illo Episcopo* sola restat desperatio, pro tota multitudine, quæ non intelligit: hoc est, pro tota Ecclesia præsente, quæ illum explodit. Soli ergo supersunt pauculi illi fortunati, quos peculiari Spiritu suo Deus illustrauit, vt viderent quod cæterorum nemo videre potest. Atque hæc est prædilectio quædam Bicephalorum & prædestinatio.

2. Iam verò quia Ecclesia in qua Deus non loquitur, spectrum potiùs est, & cadauer Ecclesiæ, quàm vera Ecclesia; hoc etiam sequitur, repudiato magno illo Episcopo, Deóque in suum reducto latibulum, otioso pereuntium hominum spectatore; restare nobis simulacrum Ecclesiæ: vt hic etiam Caluinistis concinant visibilis, & inuisibilis Ecclesiæ alternationes fingentibus. Et quomodo non concinunt Aureliani, qui, vt anteà notatum est, hodiernam Ecclesiam nec cor habere supponunt, nec cerebrum: ideóque non aliam esse volunt regulam Catholicarum veritatum, quàm Ecclesiam temporis sancti Basilii, & sancti Augustini? Optabile sit spectaculum, & sapientum oculis dignum, recens à palæstra Bicephalorum pugil cum athleta Geneuensi compositus, in controuersia illa capitali de auctoritate Ecclesiæ, déque suæ cujusque fidei analysi, dum ille ex Augustino, ex Scriptura iste clypeum facit. Saluus sim, nisi propriis ipsius armis Iprensem Geneuensis conficiat, idque eo probabiliore victoria, quòd speciosior sit Scripturæ, quàm Augustini prætextus.

3. Quid ergo, inquies, sibi vult toties repetita solemnis illa testificatio, *Ad extremum vsque spiritum Romanam Ecclesiam ducem sequendi, & beatissimi Petri in Romana Ecclesia successorem, tenendi quidquid ab illo præscriptum fuerit, improbandi, damnandi, anathematizandi quod fuerit ab illo improbatum, damnatum, anathematizatum?* Ego verò malim vt huic objectioni respondeant Nou-Augustiniani, qui suæ doctrinæ condemnationem decies inculcatam à Romanis Pontificibus obstinatè pergunt vocare *sub & obreptitiam*, certi non consentire, donec id definiatur, quod ipsis visum est. Si vera sit, sinceráque sui

Lib. proœm. cap. 39.

M

Coryphæi promiſſio, cur non imitantur ſubmiſſum ac docilem animum? Si non fuit; æquo animo ferant detegi fraudem, & ſimulatorum officiorum hypocriſim. Nempè ille jam oſtendit ſe artem callere, quâ veram fidei profeſſionem praua intelligentia interimere poſſit, & euertere. Bona ſit, an mala diſpoſitio animorum, relinquendum eſt judicio ſcrutatoris cordium; quod prodit exteriùs, legitimam dat occaſionem exiſtimandi Nou-Auguſtinianos Caluinianis arare, ac ſerere: atque hoc agere, vt hæreſis de feneſtra præcipitata, per poſticum reuocetur. Qui legit, intelligat.

DE INCOACTA LIBERTATE DISPVTATIO QVADRIPARTITA.

QVA MONSTRATVR EX DOCTRINA potissimùm S. Augustini atque etiam S. Thomæ; Indifferentiam, hoc est agendi & non agendi potentiam, & quidem proximam, & expeditam, ad libertatem arbitrii esse necessariam.

Contra {
Nouum Augustinum Iprensis Episcopi.
Vincentium Lenem.
Apologistam Iansenii.
Commentatorem Quinque propositionum.

ADMONITIO AD LECTOREM *circa relationes Sanct-Amorii in suo Diario.*

ERRORES ferè omnes quos Ianſenius plurimos ſparſit, ex illa vna radice pullularunt, qua cenſuit libertatem arbitrii excludere ſolam coactionis neceſſitatem; itáque cùm de moribus agitur appetitus rationalis, idem omnino eſſe *incoactum*, & *arbitrio liberum.* Hanc ego veluti arcem Theologiæ Ianſenianæ expugnandam ſuſcepi Romæ, cùm jam quinque propoſitionum, quarum hæc tertia eſt, immineret diſcuſſio. Occurrebant tunc, inter alios, quatuor hujus arcis præcipui Defenſores, ipſe in primis Ianſenius, Vincentius Lenis, Anonymus Apologiſta Ianſenii, Anonymus item alius quinque propoſitionum Commentator, quorum ego ſigillatim euertere conatus ſum proprias cujuſque munitiones, atque vt hoc rite ac legitimè fieret, facultatem petii à ſacra Inquiſitionis Congregatione lucubrationem hanc communicandi cum publico, eámque obtinui ſuffragante deſignatorum ab ea examinatorum teſtimonio, adjunctáque de more facultate Magiſtri ſacri Palatii.

Laborabant tunc Romæ quatuor-viri Ianſeniani pro ſuis erroribus tuendis contra impendentem damnationem: quibus quantopere doluerit opuſculi hujus editio, nuſquam meliùs exprimitur, quàm in illo infami Diario Santamorii. Si cui enim tanta eſt inutilium ſtudiorum patientia, tantúmque tempus ab honeſtis occupatio-

nibus vacuum, vt legere poſſit immanem illum aceruum puerilium narrationum, comperiet Ianſenianos nullum non mouiſſe lapidem, vt editionem hanc diſturbarent. Quoties per ſe ipſi conati ſunt adire Summum Pontificem? Quoties per Oratorem Chriſtianiſſimi Regis? Quoties per certos Cardinales? Quoties per viros quoſdam religioſos ſuis partibus, vt ipſi quidem putabant, propitios; ſi qua ratione obtinere poſſent, vt Typographo interdiceretur labore ſuo! Sed tota hæc ſollicitudo incaſſum fuit: nec impedire potuit editionis progreſſum & manum vltimam Typographi.

Diarium par. 4. à cap. 2. ad 7.

Addam quod Auctor Diarii neſciuit, vel potiùs quod neſcire voluit. Summus Pontifex ne nullam videretur habuiſſe rationem tam potentis interceſſionis, librum jam editum tradi juſſit Eminentiſſimo Spadæ iterum inſpiciendum. Inſpexit & injuncti ſibi muneris rationem ita reddidit, vt ne vnum quidem apicem tota in hac diſputatione vel inducendum, vel mutandum cenſuerit; auctor etiam fuit, vt adirem ipſe Summum Pontificem, & conſilii mei rationes coràm exponerem: quod & factum eſt.

Summus verò Pontifex qui nihil aliud cauebat, quàm ne hiſce tractatibus inſereretur peculiaris duorum Ordinum controuerſia, *de auxiliis Diuinæ Gratiæ*, vbi ſe hujuſce periculi ſecurum intellexit; nihil aliud habuit quod inſuper caueret, quàm ne ſuffragio quodã ſuo cauſa Ianſenianorum ante legitimum examen præjudicata videretur: ergo juſſit vt tantillum expectarem, dum præmiſſâ controuerſiæ deciſione opportunum etiam videretur ad ejus æquitatem tuendam hoc

Opuſculum vulgò exponi. Ego verò, quia vrgebat reditus in Galliam, ratus nullum eſſe locum vbi tutiùs aſſeruarentur exemplaria: & vnde certiùs ſuo tempore reciperentur, rogaui Illuſtriſſimum S. Officii Aſſeſſorem, vt ea ex typographia in Palatium S. Inquiſitionis transferri juberet. Transferri juſſit, ſuæ quidem Sanctitatis nomine, ſed rogatu meo. Promulgatâ verò Innocentii decimi Conſtitutione, eodem aſſentiente, recepta ſunt omnia ſine mora, traditáque Bibliopolis tum Romæ tum alibi diſtrahenda: hæc narratio ne ſuperflua videretur, fecit auctor Diarii, qui minutias iſtas perſecutus trahere omnia conatus eſt in commendationem ſuæ cauſæ & veritatis injuriam.

Duo reſtant, in quibus neſcias vtra plus poſſit, fallendi libido, an fallentis imprudentia. Patrem Fano ſocium Magiſtri ſacri Palatii retuliſſe dicit, cùm librum legiſſet *ſe duas in eo hæreſes Caluinianas animaduertiſſe*: neque tamen obtinere potuiſſe vt emendarentur, Illuſtriſſimo tunc Albizi, pro ea qua valebat authoritate Aſſeſſoris S. Officii, vrgente, vt omni difficultate ſuperata liber ederetur. Non immoror in perſequendis aliis hujus narrationis defectibus. Vnum hoc vrgeo, ſi non potuit obtineri vt purgaretur liber à duabus illis *hæreſibus Caluinianis*, relictæ igitur in eo ſunt. Ergo etiamnum in editione illa Romana reperiuntur. Vbinam quæſo? Poſſent Ianſeniani deſignare paginam vel partem aliquam vbi hæreſes illæ duæ abſcondantur? Viri ſcilicet miſericordes nomini meo parcunt, & compertas hæreſes detegere nolunt, qui fictas tam facilè támque lubenter objiciunt.

Diar. par. 4. cap. 3. ſ. 188.

Ejuſdem ſtuporis eſt quod ſequitur, *librum hunc* de incoacta libertate *proſtare venalem Romæ: Magiſtrum ſacri Palatii ægrè facultatem conceſſiſſe : & vt concederet Summi Pontificis mandato fuiſſe coactum.* Nam quoddicit Magiſtrum ſacri Palatii reſtitiſſe ne publicaretur liber, cujus edendi facultatem ipſe dederat, præeunte ſacræ Inquiſitionis judicio, cui perſuadebit? Et quod additur, ſupremo Pontificis imperio coactum, vt vel inuitus eam facultatem daret, quomodo non aduertit, eſſe hoc eximium quoddam approbatæ hujus libri doctrinæ teſtimonium? Eſt illa quædam Ianſenianorum ſeu fortuna ſeu fatum, vt cùm nihil penſi habeant quibus rationibus ſua dogmata confirment, impedire tamen non poſſint, quin aliqua interdum vera pluribus falſis permixta illis excidant, quæ ſufficiant ad ingentem mendaciorum ſtruem diſſipandam.

par. 7. pag. 554.

Locus admonet, vt quæ dicuntur in Diario de procurata Romæ per Ianſenianos quorumdam D. Auguſtini tractatuum editione, breuiter recenſeam, cùm probè ſciam quidquid hac occaſione geſtum eſt. Inter agendum, vt fieri ſolet, cum hujus libri mei typographo Ignatio de Lazaris, cùm accepiſſem ſuum quoque prælum à Doctoribus Pariſienſibus occupari, quæſiui ecquid illi tandem edendum Romæ ſuſciperent? Reſpondit, ſelecta quædam D. Auguſtini opera. Erant fortè tunc apud me exigua duo S. Auguſtini volumina Pariſiis nuperrimè miſſa, vulgò dicta *Auguſtinus pauperum*, quæ quia jam volveram, & ex eis Ianſenianorum artes indolémque ad fallendum compoſitam certa comprehenſione cognoueram,

ſuſpicatus

ſuſpicatus ſum, velle illos fortaſſe Romanorum fidem ita circumuenire, quemadmodum circumuenerant Pariſienſium. Ergo petii ab Ignatio, vt ad me deferret autographum editionis. Attulit, monſtrauit, & certam fecit rei quæ dubia priùs videbatur cognitionem. Quare cùm viderem detegendos eſſe iſtorum hominum dolos, eos adiui quorum intererat iſta noſſe: oſtendique quomodo Ianſeniani per appoſitas marginibus notas, pérque præcipuarum ſententiarum erroris veneno corruptum indicem, ſupplere conarentur quod textui deerat, innocentémque Auguſtini literam in hæreticos ſenſus detorquerent. Oſtendi quod appoſitum erat ad marginem Epiſtolæ Celeſtini, vbi quia Pelagiani & Semi-Pelagiani dicuntur in textu *Nocentiſsimi liberi arbitrii Defenſores*, propterea quòd libertatem cum injuria diuinæ gratiæ defenderent; è regione ad marginem ſcribitur, *Liberi arbitrii Defenſores nocentiſsimi ſunt*. Quæ ipſiſſima eſt Lutheri Caluinique doctrina. Hæc vbi monſtrata ſunt ipſis Inquiſitorum oculis, legitimam prohibitionem ſuſcepti operis ceſſatio ſequuta eſt. Sed ne qua falleret ſiniſtra interpretatio, tanquam injuriæ auctoritati S. Doctoris illatæ, Ianſenianis querentibus ac vociferantibus data eſt optio, vt Auguſtinum darent, vel ſine notis vllis ac indicibus, ſed nudum & ſimplicem; vel cum germanis & textui reſpondentibus. Cujus conditionis priorem illi partem prætulerunt: & ne ſuccubuiſſe omnino viderentur, cùm edenda propoſuiſſent duo volumina, vnico fuere contenti. Quippe qui ſatis intelligerent, Auguſtinum jam purum & incorruptum, ad doctrinam Ianſenii confirmandam factum inutilem.

Diar. par. 4. cap. 7. pag 114.

Conatus eſt tamen Auctor Diarii excuſare quam dixi Notam ad Epiſtolam Celeſtini, cùm dixit, eſſe intelligendam prout textum reſpicit. Quæ ridicula quædá eſt excuſatio, quòd ex illa comparatione notæ cum textu, nihil aliud ſequatur, quàm textum quidem innocentem eſſe, ſcholion verò videri hæreticum. Nimirum ſicubi ſcriptum occurrat Caluinum fuiſſe nocentiſſimum Diuinæ gratiæ Defenſorem, propterea quòd illam cum jactura libertatis defenderet; licebit Pelagiano exemplo Ianſenianorum ſcribere ad marginem, *Diuinæ gratiæ Defenſores nocentiſſimi ſunt.* Sicubi legatur Arrianos fuiſſe nocentiſſimos Diuinæ Trinitatis Defenſores, propterea quòd non Perſonas modò, ſed ipſam quoque Naturam multiplicarent; licebit Sabellio ad marginem ſcribere *Diuinæ Trinitatis Defenſores nocentiſſimi ſunt.* E contrario, ſicubi ſcriptum eſt Sabellianos fuiſſe nocentiſſimos vnius Diuinitatis Defenſores, eo quòd Perſonas ſolo nomine diſtinguerent, poterit Arrianus ad marginem ſcribere, *vnius Diuinitatis Defenſores nocentiſſimi ſunt*: & obſtrepentibus os obſtruetur notam cum textu conferre juſſis? Ecquid enim aliud confici poterit illa collatione, quàm innocentiſſimos eſſe textus, notas verò nocentiſſimas?

Hinc facilè perſpicis, OPTIME LECTOR, jure meritiſſimo impeditum nocentiſſimum illud Ianſenianorum conſilium: & quod Illuſtriſſimum Aſſeſſorem veluti hujus impedimenti cauſam inuerecundè pungunt, eò tantùm ſpectare, vt ſapientes cordatíque viri non id vlli maleuolentiæ aut nimis incitato partium ſtudio, ſed rectiſſimo ac prudentiſſimo tuendæ Catholicæ veritatis zelo tribuendum eſſe fateantur.

Supereſt vnum in quo ſatisfaciendum eſt Auctori Diarii in antiquis ſcilicet monumentis verſatiſſimo. Inter Auguſtini teſtimonia contra incoactam Ianſenii libertatem, trigeſimum quartum ſumptum erat ex ſermone 191. de tempore. Hîc geſtire gaudio Ianſeniani, hîc exultare, ſicut exultant victores captâ prædâ. Conſtare ſiquidem hanc eſſe Pelagii hæretici Confeſſionem, non autem Auguſtini doctrinam. Eſt verum, eſſe hanc Pelagii confeſſionem: ſed eſt etiam verum hanc eſſe Auguſtini doctrinam. Conſtat vtrumque ex epiſtolis Zoſimi ad Epiſcopos Africanos: ex quibus perſpicuè intelligitur, Pelagium authoritate literarum Apoſtolicarum oppreſſum, conſilium iniiſſe fallendi Romanum Epiſcopum, ſicut antea fefellerat Concilium Palæſtinum, erroris diſſimulatione. Confeſſionem ergo ad Innocentium miſit Catholiciſſimam, ſi verba ſpectentur, & mendaciſſimam ſi mens attendatur confitentis. Perlata Romam eſt, & Celeſtio Pelagii diſcipulo ibi fortè tunc degenti conſignata. Celeſtius ſuam ipſe quoque Confeſſionem adjunxit, & vtramque obtulit Zoſimo, qui ſucceſſerat Innocentio jam defuncto. Zoſimus qui nondum ſatis compertas habebat iſtorum hominum fraudes, putabátque ſententiam eorum verbis expreſſam, & intus animo conceptam eandem eſſe, illo fretus principio quod eſt in ejus epiſtola, *De occultis animorum ſolius Dei noſtri poſſe eſſe judicium: & optimæ mentis indicium eſſe, praua difficiliùs credere*; paſſus eſt ſibi perſuaderi Catholicos eſſe, quos Epiſcopi Africæ tanquam hæreticos accuſauerant: ideóque ad eos ſcripſit cum aliqua etiam increpatione in gratiam Pelagii.

Diar. par. 4. cap. 5. pag. 101.

Apud Baron. an 417.

Epiſcopi Africani, quibus Pelagianorum artes notiores erant quàm Zoſimo, ejus literis minimè perturbati, hoc egerunt, tum per ſuas ipſi literas, tum per Paulinum Diaconum, vt Zoſimus experimentum de fide Celeſtii coram capere vellet: & ejus mente perſpecta, de Pelagio quoque pariter judicaret. Ita factum eſt. Celeſtius ergo variis interrogationibus circumcluſus, mendacem animum atque etiam hæreticum patefacere coactus eſt: itàque qualis eſſet ipſius etiam Pelagii animus palam oſtendit.

Quamobrem Zoſimus, qui ſe deceptum fuiſſe ſenſit, non quòd falſa, ſed quòd ficta fuiſſet fidei profeſſio quam obtulerant; aliis literis Africanorum Epiſcoporum laudatâ conſtantiâ Pelagium Celeſtiúmque ab Eccleſiæ Catholicæ finibus exterminauit. Quod judicium ſequutus *Piiſſimus Imperator Honorius, ſuis legibus damnatos* Pelagianos *inter hæreticos haberi debere conſtituit*, vt loquitur Poſſidius in vita Auguſtini. Cap. 18.

Hinc intelligit Lector, quod ait Santamorius, Zoſimum reuocaſſe quam dederat profeſſionis fidei à Pelagio editæ approbationem, falſiſſimum eſſe. Profeſſionem enim illam non improbauit ſed fictionem: veluti ſiquis ratus Mahumetanum quendam ex animo proferre quod recitat, Symbolum Apoſtolorum, pro Chriſtiano habendum crediciſſet, quem poſtea impoſturâ detectâ, vt verum Mahumetanum & fictum Chriſtianum proſcribendum pronuntiaret; Ille-ne cenſendus eſſet reuocare quam dediſſet approbationem Apoſtolico Symbolo? Nihilo certè magis cenſendus eſt Zoſimus reuocaſſe quam oſtenderat Con-

fessionis Pelagii approbationem, quippe quæ, vt Baronius loquitur, *ne pilum quidem habere videretur hæretici*. Hinc ergo factum vt tanquam maximè Catholica inter opera Augustini referri potuerit, quòd & mentem Augustini Pelagio contrariam contineret, & ab eo probatam acceptatámque fortè etiam scriptam fuisse non ambigeretur. Vnde nihil aliud colligi debet quàm S. Augustini doctrinam inter extremos errores, Pelagii & Iansenii, esse mediam.

Eminentissimi, ac Reuerendissimi Domini.

FRanciscus Annatus Assistens Galliæ Societatis Iesu humillimè exponit Sac. Congregationi, se jam scripsisse aliquos Tractatus, in quibus conatur ostendere doctrinam Iansenianam longè distare à doctrina S. Augustini, intactis prorsus illis controuersiis, quæ inter Patres Dominicanos, & Patres Societatis Iesu vertuntur. Supplicat igitur humillimè Sac. Congregationi vti benignè dignetur ipsi facultatem concedere imprimendi dictos Tractatus, perlectos tamen priùs, & examinatos ab iis, quos deputare visum fuerit Sac. Congregationi.

Feria 4. die 3. Maij 1651.

In Congregatione S. Officij habita in Conuentu S. Mariæ super Mineruа, coram Eminentissimis, & Reuerendissimis Dominis Cardinalibus Generalibus Inquisitoribus à Sancta Sede Apostolica specialiter deputatis.

Eminentissimi, & Reuerendissimi Domini Cardinales Generales Inquisitores prædicti, dicto memoriali audito, concesserunt licentiam imprimendi, sed liber priùs videatur à Reuerendissimo P. Abbate Hilarione, seu à Magistro Modesto de Ferraria Consultore S. Officii Vrbis.

Approbo; Io. Anton. Thomasius Not.

Io. Antonius Thomasius Sanctæ Romanæ, & Vniuersalis Inquisitionis Notarius.

Imprimatur, si videbitur Reuerendiss. P. Mag. Sac. Pal. Apost.

A. Riualdus Vicesg.

Imprimatur.

Fr. Vincentius Fanus, Magister, & Socius Reuerendiss. P. Fr. Vincentii Candidi Sac. Palat. Apost. Mag. Ord. Præd.

DIsputationem quadripartitam de Incoacta Libertate ab adm. Reu. P. Francisco Annato Societatis Iesu Galliarum Assistenti compositam accuratè legi, nihilque in ea reperi, quod Fidei Catholicæ, vel bonis moribus contrarietur, aut quod controuersias, quæ inter Patres Dominicanos, & Societatis ejusdem controuertuntur, tangat; propterea Opus hoc dignissimum censeo, quod impressione decoretur.

Datum Romæ, ex Conuentu Sancti Saluatoris in Vnda die 21. Nouembris 1651.

Fr. Modestus Gauatius Ferrariensis totius Ordinis S. Francisci Minorum Conuentualium Procurator generalis, & Sanctæ Romanæ, ac vniuersalis Inquisitionis Consultor, & Qualificator.

DE Libertate Incoacta Disputationem quadripartitam adm. Reu. Patris Francisci Annati Societatis Iesu Theologi, & Galliarum Assistentis exactissima qua potui diligentia, & legi, & possibili cum sedulitate consideraui; Nihilque cùm mihi occurreret Fidei orthodoxæ contrarium, Conciliis repugnans, Patribúsque alienum, sed potiùs tractatus summa eruditione refertus, in quo Author Diui Augustini, & Angelici Doctoris sensus in re tam graui, æqua ingenii felicitate, & sinceritate mentis exponit: quare Opus dignissimum judico, vt typis mandetur, eo præsertim, quod ab iis ingeniosissimè abstinet, quæ ex Decretis S. Romanæ, & Vniuersalis Inquisitionis in materia de Auxiliis absque ejus licentia prælo committi non possunt. Ex Conuentu S. Marcelli, die 15. Decembris 1651.

Fr. Angelus Maria Cyria de Cremona totius Ordinis Seruorum B. M. V. in Romana Curia Procurator generalis, Patriæ Vrbis Theologus, Sanctæ Romanæ, & Vrbis Inquisitionis Qualificator, & Sac. Indicis Congregat. Consultor.

AVCTOR LECTORI.

OBTENTA facultate à Sacra Congregatione Sanctæ Romanæ, & Uniuersalis Inquisitionis hunc tractatum edendi, OPTIME LECTOR, *habitáque à Censoribus ab eadem Sacra Congregatione designatis approbatione legitima; vt eum hîc Romæ potissimum ederem, ea me ratio compulit. Quia cùm hîc ista controuersia jam ferueat, & præsentia partium materiam præbeat quotidianis hominum sermonibus; expedit esse vnde informari plerique possint, ne aliqui fortè causa non satis intellecta judicium præcipitent.*

Quia verò eorum qui Iansenio, & Iansenianis fauent solennis est prætextus, authoritas Augustini; in hoc in primis incumbendum censui, vt hæc vmbra dissiparetur, constarétque manifestum esse Antiquum inter & Nouum Augustinum doctrinæ discrimen. Quod quamuis præstitum sit tantùm circa Tertiam Propositionem ex illis Quinque, quas Episcopi Galliæ circiter octoginta Summo Pontifici ad censuram obtulere; quia tamen illa fundamentalis est, & nexum habet cum cæteris indissolubilem, si constabit quid sit de ea sentiendum, nulla cujusquam circa reliquas esse poterit hæsitatio.

Ad Sancti Augustini addidi testimonia Sancti Thomæ, ex quo intellexi Iansenianos post repudiatam contumeliosè à Iansenio Scholasticam Theologiam vniuersam, & nominatim Thomisticam, captare tamen auram Thomistarum, eorúmque simulata doctrinæ societate ambire patrocinium. Et spero te,

Optime Lector, judicaturum, si quidem res ista ex sententia S. Thomæ sit metienda, fieri nullo modo posse, vt Theologus quisquam idem sit, & Iansenianus, & Thomista.

Atque hinc tandem patebit quàm sit inane canticum illud quod Ianseniani passim occinunt, dum Molinam Molinam se tantùm petere vociferantur. Quippe manifestum fiet, Molinam in hac causa, quatenus à nobis contra Iansenium defenditur, esse Thomistam, atque ipsum habere patronum D. Thomam. Sed fuit hoc stratagema Iansenianorum fraudulentúmque consilium, ad vitandam inuidiam impugnatæ Catholicæ doctrinæ, fingere se tantùm in Molinam collimare. Fraudem hanc deteget Sedis Apostolicæ judicium, ad cujus æquitatem, & veritatem meliùs percipiendam, tuum, Optime Lector, animum hac disputatione præparare consilium fuit. Vale.

DE

DE INCOACTA LIBERTATE DISPVTATIO.

CAPVT I.

Ianſenii ſententia refertur, & præcipua ejus fundamenta conuelluntur.

QVIA vnicum fere totius Ianſeniſmi fundamentum illo incoactæ libertatis principio nititur, operæ pretium fuerit id examinare ſeorſim, ac videre quàm verum ſit, quod dicunt, eſſe hanc *certiſſimam clariſſimámque* Sancti Auguſtini doctrinam, & ſimul notare, quàm varii nutantéſque, atque inter ſe contrarii Ianſeniani ſint in hoc principio tuendo.

§. 1. *Quid ſentiat Ianſenius.*

ERGO Ianſenius poſtquam ex longa 22. annorum indagine in *Cubile* tandem libertatis, vt ipſe vocat, ingreſſus eſt, hanc ejus formam expreſſit iis, quibus non licuit hæc adyta penetrare. *Implicare contradictionem vt voluntas,* To.3. lib. 6. de gr. Salu. c. 5. & 6.

O

seu volitio non sit libera, sicut implicat, vt volendo non velimus: latere contradictionem in eorum dictis qui dicunt voluntatem, id est, volitionem esse posse, quæ non sit libera: apud Augustinum, esse liberam & esse aliquam hominis vel Angeli voluntatem, seu volitionem pro iisdem prorsus vsurpari: voluntatem seu volitionem, & liberam voluntatem idem esse, sicut etiam velle, ac liberè velle: & esse impossibile vt velle non sit liberum: liberam esse voluntatem ratione sui, eo quòd sit essentialiter libera: Et alia id genus, quæ passim inculcat, & per omnes operis sui partes versat, vnde concludit solam necessitatem coactionis esse contrariam libertati voluntatis.

Aduertendum autem est. Primò, Iansenium nomine coactionis non intelligere tantùm strictam illam coactionem, quâ vis ab extrinseco principio infertur passo resistenti; sed latiùs sumere, vt comprehendit etiam necessitatem, quæ prouenit à naturali & intrinseca inclinatione, qualis est in appetitu brutorum, & in motibus indeliberatis concupiscentiæ. Hoc enim ipse significat, cùm dicit, *Hæc ergo necessitas*, quæ scilicet libertatem tollit, *valde generalis est, & sub se naturales omnes impetus comprehendit, qui non possunt volendo impediri. Nam & isti quantumcumque naturales sint, renitente tamen voluntate, suum effectum operantur. Nam velit nolit homo, nascitur, viuit, &c. Ex quo fit vt quemadmodum necessitas & necessarium apud Augustinum, ita & natura & naturale opponatur voluntario, siue libero.* Ex quibus sic postea concludit. *Doctrina igitur Augustini, est, necessitatem illam primam, prout etiam naturam sic explicatam complectitur, nec aliud est respectu voluntatis, quàm quædam vis aut violentia, aut coactio, quæ operatur id quod potest, etiam nolente voluntate, capitaliter repugnare libertati, eámque funditus perimere.* Præter hanc duplicem necessitatem, quam sub vno nomine *coactionis* comprehendit, negat Iansenius aliam vllam esse quæ tollat libertatem: ac proinde quando Sanctus Augustinus & alii Patres asserunt libertatem tolli necessitate operandi, minimè exponendos de simplici necessitate, quæ dicit tantùm determinationem ad vnum; sed de alterutra ex jam dictis, naturali scilicet aut violenta. Vnde loco jam citato negat perimi libertatem ab ea necessitate *quæ est simul voluntaria*: & voluntariam esse sic

Loc. cit. lib. 6. c. 6.

explicat, *qua ſcilicet ſimpliciter neceſſe eſt aliquid fieri, non repugnante, ſed immutabiliter volente voluntate.* Et vt oſtendat ſe quippiam ſingulare ac paradoxum dicere, ſubdit, *Mira videbitur Scholaſticis iſta doctrina, &c.* Nec aliud excipit quàm motus indeliberatos, qui rationem præueniunt. Nam ſi ſit actus voluntatis deliberatæ, hoc eſt, agentis ex plena cognitione, quamuis ſit neceſſarius, liberum tamen eſſe contendit, vt patet ex c. 35. lib. 6. Nec alia de cauſa damnabilem putat propoſitionem jam à quatuor Pontificibus damnatam, *quod voluntariè fit, etiamſi neceſſariò fiat, liberè tamen fit*, quam quia non excipit *motus indeliberatos*, eodem lib. c. 36. Et ideo liberrimos fuiſſe putat, & maximè meritorios actus Chriſti, dum eſſet viator, etiam illos qui erant maximè neceſſarii: Et modò Beatos merituros per actum amoris beatificum, ſi eſſent in ſtatu merendi, lib. 7. cap. 15. Dæmones è contrario peccare, ac demereri per actus ſimiliter neceſſarios: In nobis mutabiles eſſe, ac tranſitorias iſtas neceſſitates, ſibique viciſſim ſuccedere neceſſitatem bene agendi, & neceſſitatem malè agendi, *Sed hoc non oriri ex natura liberi arbitrii, ſed ex inſtabilitate quam habet in bono:... Itaque ſi etiam, in hac vita Dei inſpiratio tam ſtabiliter, ac delectabiliter Deo operante, inhæreret voluntati, vt eam non poſſet abiicere; fortiſſimum liberrimúmque meritò dicendum liberum arbitrium: Eſſe hoc illius vitæ priuilegium, non poſſe diſſentire gratiæ Dei,* QVOD SI DARETVR ETIAM IN PRÆSENTI EXILIO, NON VIOLARET, SED SVMME PERFICERET ARBITRII LIBERTATEM. Ita lib. 8. c. 7. Vnde patet Caluini doctrinam negantem voluntatem poſſe diſſentire Deo mouenti, non violare, ſed ſummè perficere arbitrii libertatem. Hinc eſſe quod antiqui nunquam de neceſſitate agendi cogitauerint in exprimenda libertate arbitrii; *Nihil,* inquit, *de neceſſitate agendi curauerunt, ſed non obſtante immutabili neceſſitate omnem omnino voluntatem rationalem, hoc eſt voluntatis motum, & liberam & electiuam objecti ſui poſuerunt.* Et iterum, *Nullam immutabilitatis, ineuitabilitatis, vel quocumque vocis nomine, ſed ſolùm coactionis neceſſitatem ei repugnare ex eorundem antiquorum ſententia*: Indifferentiam autem contradictionis, quâ dicitur liberum arbitrium ſic agere, vt poſſit non agere, nullo modo neceſſariam eſſe: & hoc probari Lib. 6. c. 38. Lib. 7. c. 14. 15.

ſeptem abſurdis quæ ſequerentur ſi eſſet neceſſaria : Augustinum in defendenda libertate, conciliandáque cum diuina gratia nunquam ex eo capite defendiſſe, quòd ſalua eſſet indifferentia : Item, ne vnum quidem ex Patribus Latinis ante ætatem Scholaſticorum ad eandem indifferentiam recurriſſe : Neminem reperiendum, qui ab illa, quam eſſe putat Sancti Auguſtini, doctrina per annos octingentos diſceſſerit.

Lib. 8. c. 5. & 19.
Lib. 8. c. 12.
Lib. 6. c. 13.

§. 2. *Explicatur Auguſtini doctrina, de iis quæ dicuntur eſſe in noſtra poteſtate.*

ADVERTENDVM ſecundò, diſtinguendas eſſe quæſtiones quas Ianſenius inuoluit : non enim quærimus vnde fiat vt mors, verbi gratia, quæ infertur alicui violenter non ſit libera voluntati morientis : vel vnde fiat vt motus concupiſcentiæ, qui naturaliter excitantur, non ſint eidem voluntati liberi; hoc eſt, non quærimus vnde impediatur hominis libertas in illis actionibus quæ ſunt extra voluntatem, cujuſmodi ſunt mori, viuere, nutriri, iraſci, timere. Quæſtio eſt de internis actibus ipſiuſmet voluntatis, ſeu de volitionibus, & quidem efficacibus, in quibus poteſt eſſe libertas, etiamſi non ſit in illis aliis actionibus quæ in homine, vel ab homine fiunt. Mortem enim violenter illatam & non liberam acceptare poteſt voluntas per actum liberum : & concupiſcentiæ naturaliter motæ, per actum ſimiliter liberum poteſt conſentire, aut diſſentire : de his ergo actibus quærimus quid poſſit eorum libertatem impedire.

Aduertendum tertiò, Diuum Auguſtinum nunquam & nuſquam dixiſſe ſolam coactionem, illo modo antea expoſito ſumptam; impedire iſtorum actuum libertatem : vel nullam eſſe poſſe aliam neceſſitatem, quàm duplicem illam, naturalem ſcilicet, quæ reperitur in motibus appetitus, & violentam, quæ infertur extrinſecus paſſo renitenti, quâ hujuſmodi libertas deſtruatur. Dico nunquam, & nuſquam id eſſe traditum ab Auguſtino : quod ei facilè perſuadebitur qui percurret omnia quæ Ianſenius afferre ſolet teſtimonia :

& confirmabitur ipsa Vincentii Lenis confessione qui præter duplicem illum modum interimendæ libertatis, seu duplicem illam necessitatem, aliam inuenit, quâ etiam libertas tollatur, vt postea referam. Ergo quod non exprimitur apud Augustinum, id illi sibi videntur colligere quibusdam ex locis, quæ id minimè continent, si absit praua, & violenta, & à mente Augustini alienissima interpretatio.

Verbi gratia, Iansenius id vrget maximè, quod cùm constet tum ex aliis auctoribus passim, tum ex ipso etiam Augustino, id esse liberum *quod est in nostra potestate*; Augustinus id esse in nostra potestate definiat, *quod cùm volumus facimus*, seu quod quisque, *si vult facit, si non vult non facit.* Additque ex Augustino *hoc maximè conuenire ipsi voluntati* seu volitioni, vnde sequitur ipsam esse maximè liberam: cætera verò quæ fiunt, etiamsi nolimus, vel non fiunt, etiamsi velimus, censeat Augustinus non esse libera. Vnde Iansenius infert, necessitatem simplicem, seu quæ simpliciter determinat voluntatem ad vnam volitionem, non tollere illius libertatem: quia non impedit quominus verissimum sit de illa volitione, *Voluntas si vult, eam facit; si non vult, non facit*, nullo autem modo dici potest eam facere, etiamsi nolit, quia hoc esset nolentem velle, & volentem nolle, quod implicat.

Loc. cit. lib. 6. c. 5.
Lib. 3. de L. arb. c. 3.
De sp. & lib. c. 31. 5. de ciu. c. 10.

Sed hæc probatio laborat duplici vitio. Nam primò, concludit contra Iansenium, ne ipsam quidem necessitatem naturalem tollere libertatem. Supponamus enim, quod nimis sæpe contingit, eodem impetu naturæ quo mouetur ira, concipi etiam in voluntate, non expectatâ rationis aduertentiâ, efficacem & absolutam volitionem vindictæ; totum hoc quod dicit Iansenius illi conuenit; fit in voluntate cùm voluntas vult, & quando volet non fieri, statim non fiet. Accedente enim rationis aduertentiâ, si voluntas diuinitus mota nolit vindictam, poterunt quidem adhuc superesse simplices motus iræ, & inefficaces vindictæ velleitates; efficax autem & absoluta illa volitio nullo modo manebit, alioqui voluntas nolens vellet, & volens nollet vindictam quod implicat. Quomodo ergo negabit volitionem illam esse in nostra potestate, & consequenter esse liberam? Et

tamen illa coacta est necessitate naturali.

Neque dicas hanc volitionem sic expressam ante aduertentiam rationis, non esse actum, seu volitionem appetitus rationalis, vt rationalis est, quia hoc est dicere Sanctum Augustinum non esse idoneum Definitorem; siquidem definiendo actionem liberam omisisset id quod erat illi proprium, esse nimirum actum appetitus rationalis, vt rationalis; & expressisset tantùm id quod est commune actioni liberæ cum non libera, quod est, fieri si volumus, & si nolumus non fieri. Sufficit nobis, quòd tota illa definitio, prout exprimitur apud Augustinum, & prout explicatur à Iansenio, conueniat etiam actioni, quæ naturali necessitate coacta est. Inde enim sequitur, vel non esse definitionem actionis liberæ, vel malè intellectam esse à Iansenio; vel liberum esse illud quoque, quod naturali coactioni subjicitur, quod Iansenius negat.

Et certum est malè intellectam fuisse à Iansenio definitionem Augustinianam, quod est alterum vitium ratiocinationis illius. Quando enim dicit Augustinus id esse in nostra potestate *quod cùm volumus facimus*, vel quod idem est apud eum, *quod si volumus facimus, si nolumus non facimus*; loquitur more mortalium omnium, qui aliqua ratione vtuntur, & sciunt quid dicant; nec ita nobiscum agit, vt dum vsitata cæterorum phrasi vtitur, singularem habet, & propriam cogitationem communibus verbis minimè respondentem. Atqui modus ille loquendi, *cùm volumus facimus*, vel, *si volumus facimus, si nolumus non facimus* nunquam vsurpatur nisi de re cujus faciendi, & non faciendi potestas adest: contenditque Iansenius id esse verum de illis actionibus, quæ sunt objecta voluntatis, & mediatè liberæ, vnde non putat liberum esse ipsum *crescere, nutriri*, imò nec *irasci* aut *metuere*, si sumantur prout sunt motus appetitus, quia, inquit, etiamsi nolimus, nutrimur tamen, crescimus, irascimur, timemus, hoc est, quia non habemus potestatem impediendi actiones illas, etiam si non desit voluntas: moueri autem motu progressiuo in homine valente, sano, & vinculis atque compedibus soluto liberum est, quia vtrumque est in potestate, moueri & non moueri. Vnde rectè dicimus, si vult mouetur: & si non

vult non mouetur. Cùm ergo dicat Augustinus, id quod affirmatur de actionibus illis externis mediatè tantùm liberis quatenus liberæ sunt, maximè conuenire volitionibus immediatè, ac primò liberis, consequens omnino est, vt juxta Augustinum de illis volitionibus dici non possit, quod cùm volumus, sunt, & cùm non volumus, non sunt: ac proinde quòd sint liberæ, nisi quando adest potestas eliciendi, & non eliciendi, quæ est indifferentia determinanti ad vnum necessitati opposita. Hæc argumentatio ad formam demonstratiuam sic reduci potest. Id quod facit actiones externas esse mediatè liberas, maximè conuenit volitionibus internis immediatè liberis: Sed procedere à principio, quod habet potestatem ponendi, & non ponendi actionem, facit actiones externas esse mediatè liberas: Ergo procedere à principio, quod habeat talem potestatem, maximè conueniet volitionibus intrinsecis immediatè liberis. Major, & minor ex Augustino colliguntur, vt jam ostensum est, & adhuc ostendi potest, cùm dicit: *Non est in nostra potestate, nisi quod cùm volumus fit.* VBI PRIVS ET MAXIME EST IPSVM VELLE. Vbi quæro, quare de primis iræ motibus non dicitur, cùm volumus fiunt? quia nimirum fiunt etiam si non velimus: quod non est aliud quàm, quia tametsi oriantur à principio, quod potest elicere, non tamen à principio, quod possit non elicere. Ergo cùm hoc, quod deest motibus illis ad libertatem, conueniat prius, & maximè ipsi velle, vt ait Augustinus, prius & maximè conueniet illi, oriri à principio in quo sit potestas eliciendi, & non eliciendi. Idem clariùs, *Si necessitas nostra illa dicenda est, quæ non est in nostra potestate, sed etiam si nolumus efficit id quod potest, sicut est necessitas mortis, manifestum est voluntates nostras, quibus rectè vel perperam viuitur, sub tali necessitate non esse. Multa enim facimus quæ si nollemus non vtique faceremus,* QVO PRIMITVS PERTINET IPSVM VELLE, *quia si volumus est, si nolumus, non est, non enim vellemus, si nollemus.* Si tam possemus non mori, quàm possumus mori, perspicuum est, juxta Augustinum non dicendam mortem subesse necessitati, quæ non sit in nostra potestate: ergo per hoc præcisè mors non est in nostra potestate, quia non habemus potestatem non moriendi, sicut habemus moriendi.

1. Retr. c. 1.

5. de Ciu. cap. 10.

Atqui Augustinus in hoc distinguit necessitatem mortis à necessitate volitionum liberarum. Igitur supponit nos, quod non possumus circa mortem, hoc tamen posse, circa liberam volitionem : ac proinde tam posse nos illam non elicere, quàm possumus elicere. Et quid aliud quæso significant verba illa, *multa facimus, quæ si nollemus non faceremus*, quàm, *multa facimus cum potestate illa non faciendi*, & hoc, inquit, *primitus* reperitur in ipso velle, seu in ipsa volitione libera, ergo de illa *primitus* verum est, nos illam facere cum potestate non faciendi : & ab illa primitiua faciendi, vel non faciendi, hoc est volendi, vel non volendi indifferentia, deriuatur ea quæ consequentibus inde actionibus externis conuenit. Similia habet lib. 1. de lib. arb. cap. 12. cùm dicit, *Quid enim tam in voluntate quàm ipsa voluntas sita est?* & cap. 19. *Noli ergo mirari si cæteris per liberam voluntatem vtimur, etiam ipsa libera voluntate per eam ipsam vti nos posse, vt quodammodo se ipsa vtatur voluntas, quæ vtitur cæteris: sicut se ipsam cognoscit ratio, quæ cognoscit cætera.*

Objici potest Augustinum non dicere actiones externas esse liberas, ex eo quòd procedant à principio quod potest facere, & non facere, sed ex eo quòd procedant à principio, quod potest facere si velimus, & si non velimus non facere: hoc autem *primitus* conuenire volitionibus etiam necessariis. Sed objectio friuola est. Nam esse causam, quæ si velimus producit aliquam actionem externam, & si non velimus, non producit; non est aliud quàm esse causam, quæ potest producere, & non producere; cum subordinatione ad voluntatem: hoc autem quod principio, vel causæ actionum externarum conuenit cum subordinatione ad voluntatem, hoc ipsum sine subordinatione, sed *primitus* & ex proprio dominio conuenire vult Augustinus voluntati ipsi, respectu suorum actuum: ergo voluntati ipsi *primitus*, & ex proprio quod habet in suos actus dominio, non ex subordinatione ad aliam aliquam facultatem conuenit posse agere & non agere. Et esset inepta locutio, qua quis diceret, nos actus illos internos, si volumus, elicere, & si non volumus, non elicere, nisi significaretur illa potestas eliciendi, & non eliciendi, quia hoc nunquam dicitur de actu necessario. Sicut enim nemo

est, qui non putaret eum nugari qui diceret, Pater æternus si vult, generat Filium, & si non vult, non generat; ita nemo non censeat impropriè loqui eum qui diceret, Deus si vult amat se, si non vult non amat se; & de Beatis, si volunt, amant Deum, si non volunt, non amant, suppositâ necessitate quoad exercitium illius amoris: quòd scilicet omnes qui aliquid sapiunt, putent eo loquendi modo significari potestatem ad vtrumlibet: & hanc esse mentem Diui Augustini, præter ea quæ jam dicta sunt, paulo pòst monstrabitur.

§. 3. *Augustini doctrina de concordia præscientiæ cum libertate nihil juuat causam Iansenii.*

VTITVR præterea Iansenius eâ doctrinâ, quam tradit Augustinus, dum ostendit quomodo præscientia futurorum non adimat libertatem. Augustinus enim non vtitur aliâ ratione, nisi quia quod præscitur est voluntas, & nihil est magis in nostra potestate quàm voluntas. Vnde si necessarium est, vt quod præscitur futurum, sit futurum; necessarium est vt voluntas, quæ præscitur futura, sit futura. Ergo necessarium est tantùm, vt sit futurum illud, quod est in nostra potestate, ac proinde quod est liberum: quæ solutio Augustini nulla esset, si posset esse aliqua voluntas, quæ non esset libera. Diceret enim Euodius contra quem disputat Augustinus, est verum præsciri voluntatem, & esse necessarium, vt quod præscitur sit futurum; sed cùm possit esse voluntas, quæ non sit libera, non concluditur, etiam si ex præscientia sequatur futuram voluntatem, illam fore liberam. Valet autem responsio, supposito quòd omnis voluntas, seu volitio eo ipso quod est voluntas, sit libera: hoc igitur supponit Diuus Augustinus. Et quia subesse necessitati simplici ad vnum determinanti, non impedit ne voluntas sit voluntas: consequenter nec impediet ne sit libera.

Tom. 3. lib. 6. cap. 5.

Verùm tota hæc etiam probatio in fumum resoluitur, & tenues auras, si tantùm exponatur, quid intelligat Augustinus, nomine *voluntatis*, cujus interpretatio ab ipsis Aduersariis exprimenda est. Nam cùm supponant per voluntatem intelligi actum voluntatis, non ipsam facultatem; statim

Iansf. loc. cit.

monent, non comprehendi eo nomine ſimplices affectus, habentes neceſſariam connexionem cum motibus appetitus, qui quòd ſint indeliberati, non ſunt liberi. Poteſt etiam illis objici actus efficax voluntatis, qui ſæpe concipitur non expectatâ, vt dictum eſt anteà, rationis aduertentiâ, ideóque non eſt liber ob eandem rationem. Ergo Sanctus Auguſtinus, per voluntatem illam, quam ſupponit eſſe neceſſariò liberam, intelligit actum voluntatis elicitum ex plena rationis aduertentia. Quid eſt autem hæc plena rationis aduertentia? Loquitur de viatoribus, quorum bonæ malæque voluntates in judicium deinde vocandæ ſunt, præmióque vel pœnâ afficiendæ, vt ex illo loco patet. Ergo quid eſt in illis plena hæc rationis aduertentia? Nimirum eſt talis cognitio, quæ ſi habeat pro objecto bonum infinitum, repræſentat illud & obſcurè, & cum difficultate acquirendum: ſi bona creata, repræſentat eorum modicitatem, & inſufficientem ſatiandæ voluntati bonitatem: necnon & adjunctas alias mali rationes auertendæ voluntati idoneas. Vno verbo, quæ bona quæ repræſentat, eo modo repræſentat, vt perinde non amari poſſint, atque amari. Et hæc vocatur *indifferentia judicii*, quæ dicitur radix eſſe libertatis, vt deinde ex Sancto Thoma monſtrabitur: quæ cauſa eſt, cur voluntas, quæ tali cognitione regitur, ſit indifferenter appetitiua. Quid ergo mirum eſt, ſi Auguſtinus voluntatem ita intellectam, pro volitione ſcilicet quæ ſequitur ex principio conſtituto in indifferentia amandi vel non amandi, per indifferentem illam cognitionem, dicat illam, eo ipſo quod talis eſt, eſſe liberam; cùm hoc nihil aliud ſit, quàm dicere, eo ipſo quod talis eſt, elicitam eſſe à principio indifferenti? Eſt igitur hæc confirmatio potiùs indifferentiæ ad libertatem neceſſariæ, quàm impugnatio: & impugnatio neceſſitatis ad vnum determinantis liberam facultatem, potiùs quàm confirmatio.

Et creſcit ſolutionis hujus euidentia, ex eo quod addit Vincentius Lenis, qui vult Auguſtinum non ſolùm intelligi de volitione, quæ ſupponit illam cognitionis plenitudinem, ſed quæ inſuper elicitur connaturaliter. Exiſtimat enim fieri poſſe, vt ſtante plenâ rationis aduertentiâ, talis & tanta inferatur voluntati agendi neceſſitas, vt operatio non ſit li-

bera; ac proinde ad ejus libertatem requiri, vt non patiatur talem necessitatem: non passuram autem, si sinatur agere *connaturaliter.* Accipimus ergo quod dat iste Iansenianorum sensuum depositarius & hæres: & dicimus voluntatem, quæ suppositâ cognitionis plenitudine circa objecta creata, vel circa increatum obscurè cognitum, connaturaliter operatur, operari hoc ipso cum indifferentia: & operationem inde consequutam, ita esse contingentem, vt possit esse & non esse, stante illâ voluntatis dispositione. Esse igitur verissimum quod docet Augustinus, volitionem illam eo ipso quod est talis volitio, esse liberam: quia eo ipso elicitur à principio indifferenti: & præscientiam ideo non tollere libertatem, quia non impedit quominus id quod præscitur futurum, sit talis voluntas seu talis volitio, quæ scilicet connaturaliter elicitur à principio in indifferentia constituto per cognitionis plenitudinem. Vnde nihil aliud sequitur, quàm in conceptu principii liberi indifferentiam includi, contrariam necessitati ad vnum determinanti. En quò tandem resoluuntur Iansenianorum machinæ.

§. 4. *Nihilo magis juuat quod docet Augustinus de duplici necessitate.*

TERTIÒ vrget Iansenius locum illum ex 5. de Ciu. vbi dicitur: *Vnde nec illa necessitas formidanda est, quam formidando Stoici laborauerunt causas rerum distinguere, vt quasdam subtraherent necessitati, quasdam subderent. Itaque in his quas esse sub necessitate noluerunt, posuerunt etiam nostras voluntates, ne videlicet non essent liberæ, si subderentur necessitati. Si enim necessitas nostra illa dicenda est, quæ non est in nostra potestate, sed etiam si nolumus efficit quod potest, sicut est necessitas mortis; manifestum est voluntates nostras, quibus rectè vel perperam viuitur, sub tali necessitate non esse. Multa enim facimus, quæ si nollemus non vtique faceremus,* QVÒ PRIMITVS PERTINET IPSVM VELLE. *Nam si volumus, est; si nolumus, non est; non enim vellemus, si nollemus. Si autem ista definitur esse necessitas, secundùm quam dicimus, necesse est vt ita sit aliquid, vel ita fiat; nescio cur eam timeamus ne nobis au-* Cap. 10.

ferat libertatem voluntatis. Neque enim & vitam Dei & præscientiam Dei sub necessitate ponimus, si dicimus necesse est Deum semper viuere, & cuncta præscire, sicut nec potestas ejus minuitur, cùm dicitur, mori fallique non posse, . . . sic etiam cùm dicimus necesse est vt cùm volumus, libero velimus arbitrio; & verum procul dubio dicimus: & non ideo ipsum liberum arbitrium necessitati subjicimus, quæ adimit libertatem. Sunt igitur nostræ voluntates, & ipsæ faciunt quidquid volendo faciunt, quod non fieret, si nollemus. Quæ verba vbi retulit Iansenius, *Ecce*, inquit, *clarissimis verbis distinguit hîc duplicem necessitatem, vnam quæ non relinquit actum in nostra potestate, hoc est vt ipsemet explicat, quæ nobis etiam nolentibus, seu inuitis & coactis operatur effectum suum: alteram qua simpliciter necesse est aliquid fieri, sicut viuere, præscire, non mori, non falli respectu Dei; illam repugnare docet libertati, istam minimè.* Bene habet. Ergo quia secunda hæc & simplex necessitas non tollit libertatem arbitrii, liberum est Deo libertate arbitrii viuere, præscire, non mori, non falli: & quia jam definiuit id esse liberum quod est in nostra potestate: & illud esse in nostra potestate juxta Augustinum, quod si volumus facimus, si nolumus non facimus; consequens est vt de Deo dicatur, si vult, viuit, si non vult, non viuit: si vult, præscit futura, si non vult, non præscit: si vult, moritur; si non vult, non moritur: si vult, errat; si non vult, non errat. Et quisquam est qui possit ferre ita loquentem? Non mori, non falli, spirare Spiritum sanctum, arbitrarium Deo est? Si vult, existit, si non vult, non existit, si vult, generat Filium & spirat Spiritum sanctum, si non vult, nec generat, nec spirat? O Nou-Augustiniani vnde vobis hæc tanta fiducia, vt non vereamini tribuere Augustino cogitationes adeò absurdas, & linguam, quam non nouerat in Ecclesiam inducere? Quomodo igitur, inquies, Augustinum licebit interpretari?

Respondeo, in allato loco esse aliquid clarum & minimè ambiguum, & aliquid obscurum. Quod clarum est, jugulat doctrinam Iansenii, & nostram confirmat: quod est obscurum non debet nocere, & admittit bonam interpretationem. Clarissimum est quod dicit Augustinus, *nostras voluntates non subesse necessitati, quæ non sit in nostra potestate*, & quæ dicat impotentiam, & defectum virtutis ad oppositum ejus, ad quod

determinat; hoc enim omnino ſignificant verba illa, *Si neceſſitas noſtra illa dicenda eſt, quæ non eſt in noſtra poteſtate, ſed etiam ſi nolumus efficit id quod poteſt, manifeſtum eſt voluntates noſtras, quibus rectè vel perperam viuimus, non eſſe ſub tali neceſſitate.* Hæc dico jugulare doctrinam Ianſenii. Nam ſi neceſſitas quæ non eſt in noſtra poteſtate, non cadit in liberum arbitrium, ſequitur liberum arbitrium non admittere vllam neceſſitatem, niſi quæ ſit in noſtra poteſtate: & quia jam dictum eſt ex Auguſtino, id tantùm eſſe in noſtra poteſtate quod ſi volumus, eſt, ſi non volumus, non eſt; ſequitur liberum arbitrium non pati aliam neceſſitatem, quàm illam, quam admittere aut rejicere, retinere aut excutere poteſt, hoc eſt, ad quam habendam, aut non habendam eſt indifferens: atque ita ſemper ſtat intrinſeca libero arbitrio indifferentia. Si etiam liberum arbitrium non fert illam neceſſitatem, quæ efficit etiam ſi nolumus, hoc eſt, quæ tollit facultatem aliud faciendi, quàm id ad quod determinat; ſequitur pariter libero arbitrio neceſſariam eſſe illam facultatem, hoc eſt neceſſariam eſſe facultatem, quæ vtrumque poſſit facere, & non facere, reſpectu actionum externarum, & *priùs ac primitus* reſpectu internarum, & ipſarum volitionum, quæ immediatè liberæ ſunt, vt antè diximus: vnde ſtatuitur hac etiam ex parte indifferentia; & hoc eſt quod clariſſimè traditur ab Auguſtino. Obſcurum autem eſt, quem in finem adducat in exemplum neceſſitatem, qua neceſſe eſt Deum viuere, & non mori. Neque enim eò ſpectare poteſt, vt ſignificet arbitrariam eſſe Deo vitam & immortalitatem, aut vitam & immortalitatem eſſe in poteſtate Dei, eo ſenſu quo aliàs definiuit id eſſe in poteſtate, *quod ſi volumus, eſt; ſi non volumus, non eſt*, quòd hæc ſit abſurdiſſima cogitatio. Conſequenter non poteſt velle Auguſtinus volitiones noſtras liberas eſſe libertate arbitrii, etiam ſi ſint ita neceſſariæ, ſicut eſt neceſſarium in Deo viuere, & eſſe immortalem. Poſtquam enim viuere in Deo, & eſſe immortalem ita eſt neceſſarium, vt non pendeat à libero arbitrio; nec volitiones noſtræ cenſendæ ſunt pendere à libero arbitrio, ſi eo modo ſunt neceſſariæ. Ergo quærenda eſt alia quædam ratio cur Auguſtinus ejuſmodi exemplis vſus ſit. Neque admodum difficile eſt eam

inuenire. Nempe hoc agit Augustinus, vt intelligamus nec omni necessitati subtrahendas esse nostras voluntates, quod velle videbantur Stoici: neque Ciceroni auscultandum, qui ob eandem causam diuinationem & præscientiam futurorum negabat. Et quia ex eo capite videri poterat neganda omnis necessitas, quòd illud sit nomen impotentiæ, imperfectionis, & seruitutis: cùm libertas sit nomen perfectionis & dominii; voluit Augustinus vmbram hanc dissipare, ostensa necessitate, quæ potiùs est assertiua, quàm negatiua perfectionis. Quia quamuis omne necessarium explicetur per τὸ *non posse aliter fieri*, istud tamen *non posse* interdum significat virtutis & perfectionis excessum potiùs, quàm defectum: & ita virtutis & summæ perfectionis est in Deo, non posse mori, non posse falli, non posse non viuere, non posse non præscire. *Sic enim hoc non potest* (inquit Augustinus) *vt potiùs si posset minoris esset vtique potestatis.* Hoc igitur sensu concedit esse necessarium, *vt cùm volumus, libero velimus arbitrio.* Quod enim dicit *cùm volumus*, volitionem intelligit, qualis antea descripta est, quæ plenam sequitur cognitionem objectorum, in quæ voluntas fertur, quæque connaturaliter elicitur: talem autem voluntatem esse liberam, proportione quadam ita est necessarium, sicuti necessarium est hominem esse rationalem. Et quod dicitur esse necessarium vt sit libera, non est aliud quàm esse necessarium vt sine necessitate, & cum indifferentia eliciatur. Atque ita hæc necessitas non sonat imperfectionem, & seruitutem in voluntate, sed perfectionem potiùs, & dominium in suos actus: & in illa exclusione seruitutis & miseriæ similis est necessitati viuendi, vel non moriendi, quam habet Deus.

loc. cit.

Hinc deinde colligit Augustinus præscientiâ minimè destrui libertatem. Quia nimirum si qua inde sequatur necessitas, ea est affirmatiua potiùs, quàm destructiua ejusdem libertatis. Eò enim spectat, quod sequitur: *Non ergo propterea nihil est in nostra voluntate, quia Deus præsciuit. Porro si ille qui præsciuit quid futurum esset in nostra voluntate, non vtique nihil, sed aliquid præsciuit; profectò & illo præsciente est aliquid in nostra voluntate.* Loquitur Augustinus de libera voluntate: & vides vt ex ejus præscientia libertatem illam confirmet, cùm dicit,

porro si ille qui præsciuit non vtique nihil, sed aliquid præsciuit, profectò & illo præsciente est aliquid in nostra voluntate. Hoc enim non est aliud quàm, si qui præsciuit, reuera præsciuit futuram liberam voluntatem, necesse est ex ea hypothesi, vt sit futura libera voluntas: atque ita illa necessitas est libertatis confirmatiua. Quod etiam patet ex tertio de lib. arb. cùm dicit, *Non igitur per ejus præscientiam mihi potestas adimitur, quæ propterea mihi certior aderit, quia ille cujus præscientia non fallitur, adfuturam mihi esse præsciuit.* Quomodo autem id fieri possit, ostendit postea, *Neque enim ideo peccat homo, quia Deus illum peccaturum præsciuit: imò ideo non dubitatur ipsum peccare cùm peccat, quia ille cujus præscientia falli non potest, non Fatum, non Fortunam, non aliquid aliud, sed ipsum peccaturum esse præsciuit.* Quibus verbis manifestè ostendit consequentem esse necessitatem illam, qua ex præscientia sequitur res futura, non antecedentem. Quod ostendit etiam in lib. 3. de lib. arb. vbi præscientiæ futurorum comparat memoriam præteritorum: nec magis putat obesse libertati rei futuræ, quàm nocetur libertati rei præteritæ, quòd ex nostra recordatione sequatur necessariò, esse præteritam. nempe quia sicut memoria nostra non est causa cur præterierit id cujus recordamur; ita nec præscientia causa est cur futurum sit id quod præscitum est: sed è conuerso, sicut rem præteriisse facit vt possimus ejus recordari, ita rem futuram esse facit vt possit præsciri.

5. de Ciu. cap. 10.

Cap. 4.

Et quia hæc sunt præcipua testimonia, quibus Iansenius confici putat ex Augustino solam necessitatem, qua vel violenter vel naturaliter aliquid esse cogitur, impedire libertatem; cùm jam constet id minimè ex illis confici potuisse, spero Lectorem sibi persuasurum, neque ex aliis vnquam conficiendum. Restat vt ostendamus esse longè plura & euidentiora quæ contrarium persuadeant.

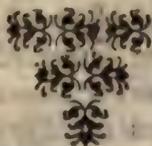

CAPVT II.

Probatur triginta quinque testimoniis S. Augustini, voluntatem, seu volitionem quæ supponitur esse libera, eo ipso supponi esse à potentia indifferente.

§. 1. *Priora tria testimonia colliguntur ex locis, à Jansenio pro sua sententia citatis.*

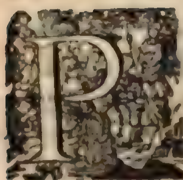

OTENTIA agendi, & non agendi, vel quæ ita agit vt posit non agere, & potentia indifferens, se habent vt definitio, & definitum: & ideo vt constet potentiam liberam esse debere indifferentem ex Augustini sententia, satis est quòd constet talem esse debere, quæ posit agere, & non agere: vel quæ sic agit vt posit non agere. hoc autem probatur ex iis tribus locis quibus Iansenius conatur probare contrarium. quia (vt ex dictis constat) quæ ille conatus est erigere contra communem Ecclesiæ doctrinam ita conuelluntur, vt eorum ruinâ opprimatur ipsius sententia.

Nam primò ex eo quod docet Augustinus, dum definit quid sit *Aliquid esse in nostra potestate*, resultat hæc ratiocinatio, quæ juxta ejus principia demonstratiua est: Ea ratio propter quam actus externi sunt liberi, & in nostra potestate, primitus conuenit actibus internis liberis, elicitis immediatè à voluntate ex Augustino.

Sed ratio propter quam actus externi sunt liberi & in nostra potestate, ea est ex eodem Augustino, quòd possint esse & non esse, prout voluntas determinauerit: Ergo hoc quod est posse esse & non esse dependenter à determinatione voluntatis; seu quod idem est, voluntatem posse producere vel non producere suum actum est primitiua ratio, quæ conuenit actibus internis liberis, & elicitis immediatè à voluntate: hæc autem est indifferentia necessitati ad vnum determinanti opposita. Ergo &c. Tota hæc ratiocinatio patet ex dictis sup. cap. §. 2. Secun-

Secundò probatur ex iis, quæ docet Augustinus de necessitate, quæ tollit, & quæ non tollit arbitrii libertatem, loco jam citato de Ciuitate Dei. Quia ex eo constat libertatem arbitrii compati eam tantùm necessitatem, quæ est in nostra potestate, hoc est, quam possumus admittere vel rejicere, vt placuerit; sed quæ talis est, est necessitas consequens, & stat cum antecedenti voluntatis indifferentia. Ergo ex Augustino liberum arbitrium compatitur tantùm necessitatem consequentem, & quæ stat cum antecedenti voluntatis indifferentia.

Probatur tertiò ex discursu Augustini, eodem libro 3. de lib. arbitrio, vbi difficultatem illam tractat de præscientia, quomodo non tollat libertatem. Nam cùm tota ratio dubitandi an tollat libertatem, petatur ex eo quòd ex præscientia sequi videatur necessitas in rem præscitam: necessitas autem libertatem impediat; Augustinus neque negat vnquam non esse liberam voluntatem, si necessitate fiat: neque recurrit ad distinctionem illam necessitatis violentæ, aut naturalis, quas solas Iansenius putat destruere libertatem. Sic enim facilè poterat respondere vno verbo, necessitatem quæ sequitur ex præscientia non esse violentam, nec naturalem, qualis est lapidis deorsum cadentis; sed quasi non dubitaret, quin omnis necessitas antecedens, & causalis tollat libertatem; stat præcisè in illa contradictione, quòd si daretur talis necessitas ex præscientia, sequeretur id quod præscitur non præsciri. Præscitur enim voluntas illa, quam jam dixi, quæ significat volitionem connaturaliter elicitam, supposita judicii indifferentia; superueniente autem necessitate non esset ampliùs talis voluntas. Atque ita Augustinus nunquam negat oppositionem inter necessitatem & voluntatem; quin potiùs illam concedit, dum negat ex suppositione quòd præsciatur voluntas interuenire posse necessitatem. *Attende, quæso, quanta cæcitate dicatur, si præsciuit Deus futuram voluntatem meam, quoniam nihil aliter fieri potest quàm præsciuit, necesse est vt velim quod ille præsciuit: si autem necesse est, non jam voluntate, sed necessitate id me velle fatendum est.* Hæc est objectio, in qua vides ex præscientia inferri duo contradictoria, nimirum voluntatem seu volitionem liberam, & necessita-

tem. August. autem respondet contradicere ipsum sibi, qui hæc objicit, non enim posse esse necessitatem, si præscitur voluntas, vel non esse voluntatem, si sequatur necessitas. Vide quid dicat, *O stultitiam singularem! Quomodo ergo non potest aliud fieri quàm præsciuit Deus, si voluntas non erit, quam voluntatem futuram ille præsciuit?* Quare autem non erit voluntas, Augustine? Nempe quia qui hæc objicit, supponit quòd erit necessitas: & ideo sibi contradicit, dicendo non posse aliud fieri quàm præsciuit Deus, & supponendo præscitam voluntatem. Cùm enim inducat necessitatem, cum qua non stat voluntas; sequitur contra ipsum, aliud fieri quàm præsciuit. Præsciuit enim voluntatem, quæ inducta necessitate non erit. Quod iterum confirmat sequentibus verbis, *Omitto illud æquè monstruosum, quod paulò antè dixisti, eundem hominem dicere, necesse est vt ita velim: qui necessitate superposita auferre nititur voluntatem. Si enim necesse est vt velim, vnde volet, cùm voluntas non erit?* Vbi manifestum est ab Augustino, contradictionem agnosci in eo quod dicitur, *necesse est vt velim*, propterea *quòd necessitas superposita auferat voluntatem*, & ideo quærit, *vnde volet, cùm voluntas non erit:* quæ scilicet per necessitatem aufertur? Hæc est clarissima Sancti Augustini sententia, quam Baiani frustra conantur corrumpere, suâ illâ glossâ de more textui contrariâ, cùm dicunt intelligendam ibi esse violentam, aut naturalem necessitatem. Qui enim objiciunt ex præscientia sequi necessitatem, nusquam significant se loqui de violenta, vel naturali; sed simpliciter de illa omni, quæ causa est vt aliquid fiat. Omnem autem rejicere Augustinum patet ex tribus argumentis euidentibus. Primum petitur ex comparatione, quâ vtitur Augustinus, inter præscientiam quam habet Deus eorum quæ facturi sunt homines, & eorum quæ facturus est ipse. Vult enim sicut ex eo quòd Deus præsciat se aliquid facturum, non sequitur necessitate facere quæ facit; ita neque homines. Diuina autem præscientia non solùm non inducit in diuinam voluntatem necessitatem violentam, aut naturalem; sed neque vllam omnino, quæ sit antecedens, & causalis: cùm sit certissimum causalem istam esse veram, Quia Deus vult facere, præscit se facturum: non autem istam, Quia præscit se fa-

ćturum, vult facere. Auguſtini verba ſunt, *Nonne igitur caues vt tibi dicatur etiam ipſum Deum quæcumque facturus eſt, non voluntate, ſed neceſſitate facturum, ſi omnia quorum præſcius eſt, neceſſitate fiant, non voluntate?*

Secundum argumentum eſt, Quia non aliam ex præſcientia futuri neceſſitatem ſequi putat, quàm ex memoria præteriti, vt ibi ſignificat, cùm dicit, *Sicut tu memoriâ tuâ non cogis facta eſſe quæ præterierunt, ſic Deus præſcientiâ ſuâ non cogit facienda quæ futura ſunt.* Atqui ex memoria non ſequitur neceſsitas vlla antecedens & cauſalis in rem præteritam: nullam ergo talem ſequi putat ex præſcientia in rem futuram.

Tertium argumentum eſt, Quia Auguſtinus ex illa neceſſitatis excluſione infert Deum non eſſe authorem eorum omnium quæ præſcit, *Et ſicut tu*, inquit, *quædam quæ feciſti meminiſti: nec tamen quæ meminiſti omnia feciſti: ita Deus omnia quorum ipſe eſt auctor præſcit, nec tamen omnium quæ præſcit ipſe auctor eſt. Quorum autem non eſt auctor, juſtus eſt vltor.* Hoc dicit, vt ſoluat dubium Euodii, qui oppoſuerat; *Scire vellem quâ juſtitiâ puniat peccata, quæ neceſſe eſt fieri, aut quomodo non ſit neceſſe fieri, quæ futura eſſe præſciuit?* Auguſtinus dicendo, non ideo auctorem eſſe Deum eorum quæ præſcit, quia neceſſe eſt vt eueniant, ſi præſcita ſunt; ſignificat hanc neceſsitatem nec violentam eſſe, nec naturalem, nec vllam aliam antecedentem & cauſalem: quia quæcumque talis eſt, ſufficit vt is à quo procedit cenſeatur auctor eſſe eorum quæ tali ex neceſsitate eueniunt. Vnde addit, *hinc ergo jam intellige quâ juſtitiâ Deus peccata puniat, quia quæ nouit futura non facit.* Quia ſcilicet præſciendo nullam inuehit cauſalem neceſsitatem & quâ cenſeri poſsit fieri quod fit. Illam ergo intelligit, dum neceſsitatem à voluntate libera excludit, ejus autem excluſio indifferentiæ confeſsio eſt.

§. 2. *Teſtimonia reliqua.*

PROBATVR quartò ex lib. 3. de libero arbitrio. *Quis peccat in eo quod nullo modo caueri poteſt? peccatur autem; caueri igitur poteſt.* Nulla eſt ratio cur peccatori non eſ-

ſet imputandum peccatum, ſi caueri ab eo non poſſet, quàm quia non putaretur peccare liberè: Ergo ad libertatem, quæ neceſſaria eſt ad peccandum, requirit Auguſtinus, vt qui peccat poſſit non peccare: quod eſt indifferentem habere libertatem ad peccandum & non peccandum.

Reſpondent Baiani hæc dici ab Auguſtino contra Manichæos diſputante, cum quibus contentio erat de prima origine mali, & de ſtatu naturæ integræ, cujus primum peccatum nullum fuiſſet, niſi caueri potuiſſet. Aliud autem ſentire Auguſtinum quando agit de natura lapſa, cujus peccata conſequuntur ex primo illo peccato, quo lapſa eſt: & ideo non deſinunt eſſe peccata, etiam ſi caueri non poſſint à peccante.

Contrà. Quæ dicit Auguſtinus contra Manichæos diſputans, eadem valere putat contra Pelagianos: ergo quæ dicit de natura integra, quantum ſpectat ad hoc caput, extendenda putat ad naturam lapſam. Probatur hoc ex ipſomet Auguſtino 1. Retractationum, vbi relatis ſuperioribus verbis ſubjungit, *In his atque hujuſmodi verbis meis, quia gratia Dei commemorata non eſt, de qua tunc non agebatur, putant Pelagiani, vel putare poſſunt, ſuam nos tenuiſſe ſententiam. Sed fruſtra hoc putant.* Quibus verbis Auguſtinus ſignificat Pelagianos ſententiam illam vniuerſim accepiſſe, quaſi comprehenderet etiam præſentem ſtatum: ac proinde credidiſſe, veluti Auguſtino etiam conſentiente, in præſenti ſtatu caueri poſſe peccata ſine gratia, propterea quòd gratia non eſſet ibi commemorata. *Sed fruſtra hoc putant*, inquit Auguſtinus. Quare verò fruſtra hoc putant? Quia in præſenti ſtatu quiſque peccat in eo quod caueri non poteſt? Minimè. Auguſtinus nullo modo ſignificat ex eo capite Pelagianos errare. Ex quo igitur? Nimirum ex eo, quòd quia gratiæ nulla fuerat mentio, putant à nobis peccata vitari poſſe ſine gratia: & eadem facilitate qua vitari poſſent, ſi eſſet illæſa natura: nec à concupiſcentia per tenebras ignorantiæ præcipitaretur, vt modò fit. Confitere gratiam ſine qua *rectè piéque viui à mortalibus non poteſt*, & de cætero dic quantumcumque voles, *Nemo peccat in eo quod caueri nullo modo poteſt.* Nec aliò tendit quod addit poſtea, ſe vel tunc cùm Manichæos impugnaret, *agno-*

Cap. 9.

uisse etiam per ignorantiam facta quædam improbari & corrigenda judicari : & quædam etiam necessitate facta improbari, vbi vult homo rectè facere, & non potest : vnde sunt illæ voces; non enim quod volo bonum hoc facio. Et propterea dicit *longè antequam Pelagiana hæresis extitisset, se sic disputasse velut jam contra illos disputaret.* Neque enim aliam ob causam dicit se contra Pelagianos disputasse, quàm quia dixerat hanc miseriam, *ignorantiæ* scilicet & *concupiscentiæ*, *non esse naturam instituti hominis, sed pœnam damnati* : atque ita docuerat agnoscendum esse Cap. 16. peccatum originale, quod Pelagiani negabant; vnde sequeretur diuinæ gratiæ necessitas, quod iterum inculcarat his verbis, *Ad quam miseriam justæ damnationis pertinet ignorantia & difficultas, quam patitur omnis homo ab exordio natiuitatis suæ :* nec ab isto *malo, nisi Dei gratia quisquam liberatur.* Quòd si quis vtrumque illud caput, peccati originalis, & necessitatis gratiæ, concedat; jam dixi nihil impedire Augustinum quominus quoque verum sit, *peccatur, caueri igitur potest.* Et ideo in lib. de natura, & gratia, vbi Pelagio respondet eadem Cap. 67. illa verba, *quis peccat in eo quod &c.* objicienti, Augustinus, *Agnosco*, inquit, *verba mea sunt, sed etiam ipse dignetur agnoscere superiùs cuncta quæ dicta sunt, de* GRATIA QVIPPE DEI AGITVR QVÆ NOBIS PER MEDIATOREM MEDICINA OPITVLATVR, *non de impossibilitate justitiæ.* Quæ manifesta est confessio, quòd ipse non neget etiam in hoc statu, de quo cum Pelagio disputat, verum esse quod dixerat contra Manichæos. Non enim agere se de impossibilitate justitiæ, qua continetur impossibilitas cauendi peccatum, sed de necessitate medicinalis Christi gratiæ, cujus beneficio sit vt peccatum caueri possit. Adesse verò hujusmodi gratiam, quotiescumque necessaria est, vt transgressio præcepti imputari possit ad culpam, eáque ratione verum esse caueri posse peccatum, dum peccatur, apertè significat Augustinus eodem loco, dum confirmat quod dixerat in tertio illo libro, *Non tibi ad culpam imputatur quod inuitus ignoras, sed quod negligis quærere quod ignoras : neque illud quod vulnerata membra non colligis, sed quod volentem sanare contemnis.* Quò etiam pertinent illa ex eodem libro tertio de libero arbitrio, *Non enim ante omne meritum boni operis parum est accepisse naturale judicium, quo sapientiam præ-*

ponat errori, & quietem difficultati: vt ad hæc non naſcendo ſed ſtudendo perueniat. Quod ſi agere noluerit, peccati rea tenebitur, tanquam quæ non bene vſa ſit ea facultate, quam accepit. Quanquam enim in ignorantia & difficultate nata ſit, non tamen ad permanendum in eo quod nata eſt ALIQVA NECESSITATE *comprimitur.* Ex quibus omnibus perſpicuum eſt ex mente Auguſtini, etiam ſuppoſita ignorantia & concupiſcentia, quæ ſunt lapſæ naturæ vulnera, verum eſſe quod dixerat, *Quis peccat in eo quod nullo modo caueri poteſt, peccatur autem, caueri igitur poteſt.* Neque fortè deerit qui putet ſuperfluo labore id probatum eſſe, quòd ipſe loquendi modus id omnino præſeferat. Illa ſiquidem interrogatio, *Quis peccat in eo quod nullo modo caueri poteſt*, æquiualet huic negatiuæ vniuerſali, *Nullus peccat in eo quod nullo modo caueri poteſt*, quam falſam & ridiculam reddit, qui negat comprehendere præſentem hominum ſtatum. Deſtruit enim illius vniuerſalitatem & ſignificationem illam per verbum de præſenti, cùm reducitur ad iſtam per verbum imperfecti præteriti, *In ſtatu innocentiæ*, in quo erant tantùm duo homines, *nemo peccabat in eo quod caueri non poterat.* Certè ille affatim ridendus eſſet, qui diceret, *Quis moritur qui mauult viuere?* quæ huic æquiualet, *Nullus moritur ſi viuere malit*, quæ vera fuit in ſtatu innocentiæ. Sed quia jam eo modo prolata præſentem ſtatum deſignat, ideo ſimpliciter falſa eſt, & ejus contraria eſt vera, etiam apud Auguſtinum, locis antea citatis, vbi dicit viuere & mori non eſſe in noſtra poteſtate. Breuiter dico, iſtarum duarum propoſitionum, *Nemo peccat in eo quod cauere non poteſt*, &, *Nemo moritur ſi mori nolit*, apud Auguſtinum vna affirmatur, alia negatur. Apud Ianſenium deſignato ſtatu innocentiæ vtraque eodem modo, eodémque ſenſu vera eſt: & vtraque falſa, deſignato præſenti ſtatu: Ergo Auguſtini & Ianſenii contraria doctrina eſt.

C. 1. Probatur quintò ex eodem lib. 3. de libero arbitrio, *Reſtat igitur vt mentis ſit proprius iſte motus, quo fruendi voluntatem à Creatore ad creaturam conuertit: qui motus ſi culpæ deputatur, vnde qui dubitat irriſione dignus tibi viſus; non eſt vtique naturalis, ſed voluntarius; in eóque ſimilis eſt illi motui, quo deorſum verſus lapis fertur, quòd ſicut iſte proprius eſt lapidis, ſic ille animi;*

VERVMTAMEN IN EO DISSIMILIS, QVÒD IN POTESTATE NON HABET LAPIS COHIBERE MOTVM QVO FERTVR INFERIVS, ANIMVS VERO CVM NON VVLT NON ITA MOVETVR, *vt superioribus desertis inferiora diligat : & ideo lapidi naturalis est ille motus, animo verò iste voluntarius. Hinc est, quòd lapidem si quis dicat peccare, quòd pondere suo tendit in infima, non dicam ipso lapide stolidior, sed profectò demens judicatur. Animum verò peccati arguimus, cùm eum conuincimus superioribus desertis adfruendum inferiora præponere.* Quibus auditis respondet Euodius, *Video & quodammodo tango & teneo vera esse quæ dicis. Non enim quidquam tam firmè atque intimè sentio, quàm me habere voluntatem, eáque me moueri ad aliquid fruendum &c.*

Vbi primò constat euidenter, Augustinum in vniuersum ita loqui, vt comprehendat etiam statum præsentem. Nam quod dicit *arguimus*, *conuincimus*, & quod respondet Euodius, *video*, *tango*, *teneo firmè*, *atque intimè sentio*, quis adeò desipiat, vt transferat ad statum innocentiæ ? Num exercet Augustinus præceptum fraternæ correctionis erga Adamum, dum dicit *arguimus*, *conuincimus ?* Et Euodius num experitur in se dispositionem animi, quam habuerat Eua dum dicit, *sentio*, *teneo*, *tango ?* Adde quòd ex his postea infert, opportunè moneri homines, vt spretis inferioribus bonis superna requirant. Quos verò homines ? Ad Adamum & Euam scribendas putat paræneses, atque ad futuram, si illi non peccassent, in statu innocentiæ rempublicam ?

Secundò constat ibidem, in eo distingui motum lapidis à voluntario & deliberato animi motu, quòd lapis, qui mouetur deorsum, non habeat in potestate non moueri : hoc enim est quod dicit, *verumtamen in eo dissimilis, quòd in potestate non habet, lapis cohibere motum, quo fertur inferius*, habet igitur animus, dum voluntario illo motu mouetur, *in potestate* illum cohibere, postquam in eo dissimilis est lapidi.

Tertiò constat hanc assignari causam ab Augustino, cur lapis cadendo peccare non possit : *Hinc est*, inquit, *quod lapidem si quis dicat peccare &c.* Ergo à contrario, eam esse causam putat, cur animus peccet : & nihilo magis peccaturum quàm lapidem, *si non haberet in potestate* motum cohibere, quo mouetur. Atqui hoc est non aliam esse rationem, cur lapis

non peccet, nisi quia non mouetur cum indifferentia vt moueatur vel non moueatur: & cur animus peccet, nisi quia cum illa indifferentia mouetur: siquidem moueri sine potestate cohibendi motum, est moueri sine indifferentia. Manifestum igitur est Augustinum indifferentiam postulare ad libertatem peccando necessariam.

Probatur sextò ex eodem lib. 3. de lib. arbitrio, vbi repræsentat homines expostulantes de diuina prouidentia, quasi ipsis injustè imputaret aliena peccata, scilicet Adami & Euæ. *Dicunt enim*, inquit, *si Adam, & Eua peccauerunt; quid nos miseri fecimus, vt cum ignorantiæ cæcitate, & difficultatis cruciatibus nasceremur: & primò erraremus nescientes quid nobis esset faciendum: deinde vbi nobis inciperent aperiri præcepta justitiæ, vellemus ea facere, & renitente carnalis concupiscentiæ nescio qua necessitate non valeremus?* hæ sunt hominum querelæ, *Quibus breuiter respondetur*, inquit Augustinus, *vt quiescant, & aduersus Deum murmurare desistant. Rectè enim fortasse quererentur, si erroris & libidinis nullus hominum victor existeret.* hoc est si nullo exemplo vel experientia constaret difficultates illas vinci posse. *Cùm verò vbique sit præsens, qui multis modis per creaturam sibi Domino seruientem auersum vocet, doceat credentem, consoletur sperantem, diligentem exhortetur, conantem adjuuet, exaudiat deprecantem*, hoc est, cum gratia, per quam aliqui sunt victores erroris & libidinis, iis etiam adsit qui se vinci patiuntur, *non tibi ad culpam imputatur quod inuitus ignoras, sed quod negligis quærere quod ignoras: neque illud, quod vulnerata membra non colligis, sed quod volentem sanare contemnis.* Quod est dicere, non jam ampliùs damnaris propter peccatum Adami, sed propter propriam negligentiam, quâ oblatis à Deo mediis ad cognoscendam veritatem, & sanitatem recuperandam abuteris. vnde addit, *Ista tua propria peccata sunt.* NVLLI ENIM HOMINI ABLATVM EST SCIRE VTILITER QVÆRERE, QVOD INVTILITER IGNORAT. *Et humiliter confitendam esse imbecillitatem vt quærenti & confitenti ille subueniat, qui non errat dum subuenit, nec laborat.*

Cap. 67. Vides ex hoc loco qui totus ab Augustino approbatur contra Pelagianos disputante in libro de natura & gratia, quomodo murmuratores illos, qui querebantur se plecti propter peccata quæ videbantur ab eorum voluntate aliena esse, nimirum

mirum propter peccata Adami & Euæ, Sanctus Doctor compescat cùm dicit, falsò illos & immeritò suam culpam in Adamum & Euam conari conjicere: esse enim *propriam* ipsorum, *Ista tua* PROPRIA *peccata sunt.* Quare verò sunt propria; *seu propriæ voluntatis peccata?* Quia inquit, *vbique præsens est, qui multis modis per creaturam sibi Domino seruientem auersum vocet: & ideo nulli homini ablatum est scire vtiliter quærere, quod inutiliter ignorat.* Hæc est propria voluntatis negligentia, propriúmque peccatum.

Ex quibus ita licet argumentari, Tota ratio quam affert Augustinus cur ignorantia & libido imputentur ad proprium & personale peccatum, quando quis ab iis superatur, ea est, quòd iis, qui sic superantur, non desit gratia, qua victores essent, si vellent. Atqui superari cum tali gratia non est aliud, quàm talem esse eorum voluntatem, vt superari, & non superari posſit: Ergo talem esse voluntatem vt superari & non superari posſit, est tota ratio, quam affert Augustinus, cur ignorantia & libido imputentur ad proprium & personale peccatum. Sed talem esse voluntatem est esse indifferentem, & liberam à neceſsitate ad vnum determinante. Ergo ea est Augustino tota ratio, cur aliquid imputetur ad proprium & personale peccatum.

Atque hoc Augustinus iterum inculcat dum subjungit: Cap. 20.
Non enim ante omne meritum boni operis, parum est accepisse naturale judicium, quo sapientiam præponat errori, & quietem difficultati: quod si agere noluerit, anima peccati rea jure tenebitur, TANQVAM QVÆ NON BENE VSA SIT EA FACVLTATE QVAM ACCEPIT. *Quamquam enim in ignorantia & difficultate nata sit, non tamen ad permanendum in eo quod nata est* ALIQVA NECESSITATE COMPRIMITVR. Non comprimi aliqua neceſsitate, est nulla necessitate comprimi, quo pacto excluditur, non tantùm violenta & naturalis necessitas, sed quæcumque alia antecedens & causalis: & ea sola est causa, cur anima teneatur rea ex Augustino, dum per ignorantiam vel concupiscentiam peccat: ergo ratio cur peccet est, quia caret antecedenti necessitate, quâ seclusâ restat indifferentia.

Et iterum eodem loco, juxta eam sententiam propagationis animarum, quæ alicui placere posset, quòd scilicet

animæ alibi productæ sua sponte veniant ad corpora, *Negligentibus*, inquit, *& sua peccata de infirmitate defendere volentibus, non ipsam ignorantiam difficultatémque pro crimine objiceret Deus, sed quia in eis potiùs permanere, quàm studio quærendi atque discendi, & humiliter confitendi atque orandi, ad veritatem ac facilitatem peruenire voluerunt, justo supplicio vindicaret.* Vbi iterum vides & reatus imputationem, & supplicii justitiam ab Augustino refundi in facultatem non peccandi, quam habere supponit eos qui peccant, quod est, ad indifferentiam recurrere.

Probatur septimò ex libro de duabus animabus, contra Manichæos, & ex illa definitione voluntatis, quam tradit & approbat, *Voluntas est motus animi cogente nullo*, vbi quid intelligat per τὸ *cogente nullo*, explicat ipse postea cap. 12. *Si ita coguntur* animæ peccare, *vt potestas resistendi nulla sit, non peccant: si est in potestate sua resistere & propria voluntate consentiant, cur tanta bona in summo malo? cur hoc malum in summo bono?* Vbi clarè vides *cogente aliquo* apud Augustinum idem esse, ac *nullam superesse resistendi potestatem*: & *nullo cogente*, idem esse, ac *esse in potestate* τὸ resistere. Hoc verò quid aliud est, quàm voluntatem esse talem animi motum, vt sit in potestate resistere mouenti, seu esse talem motum, quem animus possit admittere, & reprimere? Hæc autem est indifferentia.

Cap. 15. Et hoc confirmatur ex ptimo Retractationum, vbi Augustinus hanc definitionem recognoscit & confirmat, *Quisquis sciens peccat, si potest cogenti ad peccatum sine peccato resistere, nec tamen facit; vtique volens peccat. Quoniam qui potest resistere non cogitur cedere.* Vbi iterum vides non coactionem poni in potestate resistendi, & pro eodem haberi, non cogi & posse resistere. Iam verò vide quid addat: *Qui verò cogenti cupiditati bona voluntate resistere non potest; & ideo facit contra præcepta justitiæ, jam hoc ita peccatum est, vt sit etiam pœna peccati.* quæ verba relatiua sunt ad ea quæ præcesserant, cùm dixit, *potest etiam putari falsa esse ista sententia, qua diximus, nusquam nisi in voluntate esse peccatum, quia dixit Apostolus, si autem quod nolo, hoc facio, jam non ego operor illud, sed quod habitat in me peccatum, hoc enim peccatum vsque adeò non*

est in voluntate, vt dicat, quod nolo, hoc facio. Quomodo ergo nusquam est nisi in voluntate peccatum? Sed hoc peccatum, de quo sic loquutus est Apostolus, ideo peccatum vocatur, quia peccato factum est, & pœna peccati est.

En quo sensu dicat peccatum illius qui cogenti cupiditati bona voluntate resistere non potest, esse peccatum & pœnam peccati. Nimirum vult esse peccatum, cui quando bene viuitur, non consentit voluntas, quódque ob eandem causam non est in voluntate: à quo peccato distinguit illud quod etiam in voluntate est, quódque committitur, dum concupiscentiæ consentitur. *Quamquam*, inquit, *& hoc peccatum quo consentitur peccato concupiscentiæ, nonnisi voluntate committitur.* Cogi autem homines ad consentiendum cupiditati, pleno & deliberato consensu, dico Augustinum nec dixisse vnquam, nec cogitasse. Ideo autem non cogitauit quemquam cogi, quia putauit nullum non posse resistere. Atque ex his refutatum manet quod Baiani objiciunt, Augustinum hîc loqui de voluntate eorum, qui primi peccarunt. Quia jam ostensum est, etiam intelligi de voluntate, qua concupiscentiæ consentitur. Est enim hoc quoque peccatum in voluntate, prout voluntas definita est, quod euidentiùs fiet ex mox dicendis.

Probatur octauò, ex illa definitione peccati, quam tradit Augustinus eodem libro de duabus animabus, cùm dicit, *Peccatum est voluntas retinendi, vel consequendi quod justitia vetat, & vnde liberum est abstinere. Quanquam si liberum non sit, non est voluntas. Sed malui crassiùs quàm scrupulosiùs definire eam rem.* Quod dicit, *est voluntas*, intelligit voluntatem jam à se definitam *motum animi, cogente nullo.* Et vide quid dicat, supposità illà voluntatis notione, redundare particulas illas in definitione, *vnde liberum est abstinere.* Nempe quòd voluntas eo ipso quod est voluntas jam definita, hoc ipsum dicat. Quæ est manifesta quædam confirmatio explicationis jam datæ verborum illorum *cogente nullo. Sed malui*, inquit Augustinus, *crassiùs quàm scrupulosiùs definire eam rem.* O saluberrimum consilium! Ita enim expediebat sanando stupori hominum, qui capere vel non possunt vel nolunt, quod apud Augustinum expositum est, voluntatem qua peccatur, esse Cap. 11.

actum facultatis, quæ poteſt agere, & non agere: ac proinde facultatis neceſſitate carentis ad vnum determinante. O felix Auguſtini peccatum, quo maluit ſcrupuloſas dialecticorum leges violare, quàm vllum ignorandæ, negandæue huiuſce veritatis prætextum relinquere! Sed quid fiet Baianorum oculis, qui poſtquam tam multis annis Auguſtinum in omnem paginam verſarunt, cùm toties occurriſſet, nunquam viderunt, *non eſſe voluntatem, ſi non ſit liberum abſtinere:* ideóque contumaciter pugnant, & eſſe voluntatem: & eſſe liberam voluntatem illam, quæ ſequitur ex neceſſitate ad vnum determinante: hoc eſt illam, à qua *non eſt liberum abſtinere*, contra manifeſtam Auguſtini ſententiam? Neque enim dici poteſt illud, *vnde liberum eſt abſtinere*, cadere in rem volitam, non verò in ipſam voluntatem. Eſſet enim hoc modo Auguſtini definitio falſa, & erronea: cùm certum ſit peccatum eſſe etiam voluntatem eius rei, à qua non eſt liberum abſtinere. Quis enim negat voluntatem delectationum concupiſcentiæ peccatum eſſe, quamuis non ſit liberum abſtinere ab illis? Nempe quia tametſi non ſit liberum abſtinere à delectationibus, eſt tamen liberum abſtinere ab earum voluntate. Ergo illud, *vnde liberum eſt abſtinere*, in voluntatem ſeu volitionem ipſam cadit, non in eius obiectum.

Hic iterum Ianſeniani objiciunt, Auguſtinum intelligendum de primo peccato, quod fuit peccatum tantùm, non de conſequentibus inde peccatis, quæ modò committuntur in ſtatu naturæ lapſæ. Sed hæc eſt aperta quædam præuaricatio & Auguſtinianæ ſententiæ corruptela. Quia quamuis verum ſit, & ipſe Auguſtinus ſignificet, ſe, quia quærebat primam originem mali, dum hæc diſputabat, primum peccatum reſpexiſſe; credidiſſe tamen hoc quod dicebat de primo peccato, illi tantùm conuenire, non autem conſequentibus, quæ propria & perſonalia peccata ſunt in hoc rerum ſtatu, in quo nunc verſamur, deliberatè commiſſa; non ſolùm falſum eſt, ſed ab ipſo etiam Auguſtino adeò perſpicuè declaratum, vt ſi qui negent, proditæ veritatis excuſari minimè poſſint. Conſtat hoc primò ex eo quod dicit Auguſtinus in opere imperfecto contra Iulianum, qui hanc illi definitio-

nem objecerat, vt probaret contradicere ipsum sibi. Respondet autem Augustinus, etiam nunc multa peccare homines, à quibus liberum est abstinere, *Multa quoque sunt quæ agunt homines mala, à quibus liberum est abstinere.* Num. 48.

Constat secundò ex discursu Augustini in hoc ipso libro de duabus animabus, vbi tantum abest vt quod dicit veritatem habere putet solùm in primo peccato; vt hoc colligat potiùs ex communi hominum sensu circa peccata, quæ jam fiunt, & applicet deinde primo peccato. Vide enim quid addat post allatam definitionem. *Nec hi libri obscuri mihi scrutandi erant, vnde discerem neminem vituperatione supplicioue dignum, qui aut id velit, quod justitia velle non prohibet, aut id non faciat, quod facere non potest.* Hoc est, ego cùm essem Manichæus, & cum illis vel non crederem, vel nescirem peccatum originale, sequutámque inde humanæ naturæ corruptionem; non egebam tamen speculatione magna, & scrutatione arcanorum librorum, vt intelligerem verum esse quod jam dixi, neminem videri peccare, quòd non faciat quod facere non potest, quod est peccare in ea re, à qua non est liberum abstinere. Quare autem non egebat Augustinus magno studio, vt hoc intelligeret? *Quia*, inquit, *nonne ista cantant in montibus pastores, & in theatris poëtæ, & indocti in circulis, & docti in bibliothecis, & magistri in scholis, & Antistites in sacris locis, & in orbe terrarum genus humanum?* Ex hac autem vniuersali notione mortalium infert Augustinus, se non modò nunc quando instructior est, sed tunc quoque quando cum Manichæis errabat, potuisse peccatum definire vt jam definit, *peccatum est voluntas retinendi vel consequendi quod justitia vetat, & vnde liberum est abstinere.* De quo autem quæso peccato cogitant pastores in montibus, poëtæ in theatris, indocti in circulis? De quo, inquam, peccato cogitant, quando negant esse peccatum à quo liberum non est abstinere? Alia peccata cogitant quàm ea quæ jam fiunt, & quorum experientiam & cognitionem habent? Quid illis cum peccato, quod Christiana tantùm fides reuelauit primum fuisse? Perspicuum igitur est, nihil aliud velle Augustinum, quàm ita esse notum omnibus hominibus, esse intrinsecum & essentiale ipsi rationi peccati, quod est di-

gnum vituperatione & supplicio, vt qui peccat possit non peccare; quemadmodum notum est totum esse maius sua parte, vel quod paulo antè dixit, notum est vnicuique se viuere; & se voluntatem habere. Nam superiorem quoque definitionem voluntatis, quâ dicta est, esse motus animi cogente nullo, Augustinus pariter colligit ex communi omnium sensu, cùm dicit, *Hoc vbique manifestum esse, & non doctrina, sed natura omnibus promptum: hoc proclamare naturam ipsam in omnibus, quos non absurdè interrogare possumus; à puero vsque ad senem, a ludo literario, vsque ad solium sapientiæ: hac esse luce clariora: nec esse tantùm suæ notitiæ, sed notitiæ generis humani, veritatis ipsius liberalitate donatæ*, sine voluntate prout jam definita est peccatum esse non posse, *idque omnem mentem apud se diuinitus conscriptum legere.* Ergo Augustinus ita progreditur, vt à Manichæis exigat confessionem ejusce veritatis, quam sine studio, sine disciplina, ipsum lumen rationis impressit mortalibus omnibus, peccatum esse non posse supplicio & vituperatione dignum, à quo non est liberum abstinere. Mortales autem omnes dum hoc judicant, non aliud cogitant peccatum, quàm quod eodem lumine naturali cognoscitur conuenire tanquam genus iis speciebus, quæ sunt illis in hoc statu rerum cognitæ, hoc est furtis, adulteriis,
Cap. 15. homicidiis, &c. Ergo supponit Augustinus veluti rem, quam nec ipse ignorare poterat, dum esset Manichæus, nec modò ignorare potest vllus, qui lumine rationis fruatur, peccatum quod dicitur de iis quæ in hoc rerum statu committuntur, vt sunt adulteria, furta, homicidia & similia, inuoluere voluntatem, à qua liberum sit abstinere. Vnde vlteriùs procedit, vt ostendat minimè fuisse necessarium ad inueniendam mali originem & primam causam confugere ad permixtionem duarum animarum in eodem homine, quarum vna esset de gente tenebrarum & mala, alia verò ex Dei substantia & ex se bona; posse enim huiusmodi originem inueniri in voluntate vnius & eiusdem animæ, quæ priùs bona, libera tamen voluntate, seu voluntate à qua liberum est abstinere, dum peruersè amat quæ odisse debuerat, vel peruersè odit quæ amare debuerat; initium dedit malo, illæsa Dei bonitate ac prouidentia. Atque ita tan-

tum abest vt Augustinus excluserit ab illa definitione peccata consequentia, quæ committuntur in præsenti rerum statu; vt supponat cognitum priùs & judicatum euidenter euidentiâ luminis naturalis istis conuenire: atque ab iis abstractam & præcisam applicari debere peccato, quod primò commissum est, vt confutentur errores Manichæorum, & sanctitas vnius rerum omnium Creatoris ab omni suspicione mali purgetur. Hanc esse liquidissimam Sancti Augustini mentem, si negare pergant Baiani; ne jactent se in inuestiganda Sancti Doctoris sententia plurimos annos consumpsisse: quia nihil aliud obtinere poterunt ab æquis judicibus, quàm se diu laborasse vt eius doctrinam inuoluerent, & absconderent veritatem.

Probatur nonò, ex eodem libro, dum ait, *Dicere animas esse malas, & nihil peccare, plenum est dementiæ: dicere autem peccare sine voluntate, magnum deliramentum est: & peccati teneri reum quenquam, quia non fecit quod facere non potuit, summæ iniquitatis est, & insaniæ. Quamobrem illæ animæ quidquid faciunt, si natura non voluntate faciant; id est, si libero ad faciendum & ad non faciendum motu animi carent; si denique his abstinendi ab opere suo potestas nulla conceditur, peccato earum teneri non possumus.* Cap. 12.

Si petam à Nou-Augustinianis de peccatis quæ in hoc statu naturæ lapsæ à nobis deliberatè committuntur, vtrum natura fiant, an voluntate; nolent vt opinor contradicere Augustino dicenti, dum hunc librum de duabus animabus recognoscit, *Etiam hoc peccatum quo consentitur peccato concupiscentiæ, nonnisi voluntate committi.* Ergo dum peccamus, non naturâ sed voluntate peccamus ex Augustino. Iterum si quæram, quid est hoc, nos non naturâ, sed voluntate peccare? Habentne aptius aliquid quod respondeant, quàm Augustinianum illud, *id est*? Natura, non voluntate aliquid facere, *id est*, inquit Augustinus, *carere libero ad faciendum & non faciendum animi motu*: atque ita pro eodem habet, natura non voluntate aliquid fieri, & fieri sine libero ad faciendum & non faciendum animi motu. Vnde sequitur pro eodem etiam habendum apud Augustinum, aliquid non naturâ sed voluntate fieri, & fieri libero animi motu ad faciendum, & non faciendum. Atqui peccatum non naturâ, sed volun- 1. Retr. cap. 15.

tate fieri, & fieri libero animi motu ad faciendum, & non faciendum. Atqui peccatum non naturâ, ſed voluntate fit apud eundem Auguſtinum, etiam in hoc ſtatu naturæ lapſæ: Ergo peccatum, etiam in hoc ſtatu naturæ lapſæ fit libero ad faciendum & non faciendum animi motu. Videamus quam partem huius ſyllogiſmi negare velint, cùm ſit totus Auguſtinianus. Sed quid opus eſt argumentatione, cùm Auguſtinus concluſionem ipſam totam ponat, cùm dicit, Si animæ quæ peccant, *carent libero ad faciendum, & non faciendum animi motu: ſi denique abſtinendo ab opere ſuo poteſtas nulla conceſſa eſt; peccato earum teneri non poſſumus?* Et vide quid excipiat dum relegit hunc locum in retractationibus, *Quod autem dixi,* inquit, *illæ animæ quidquid faciunt: ſi natura non voluntate faciunt, id eſt, ſi libero ad faciendum & non faciendum animi motu carent, ſi denique his abſtinendi ab opere ſuo poteſtas nulla conceditur, peccatum earum tenere non poſſumus: propterea non perturbat de paruulis quæſtio; quia ex illius origine rei tenentur, qui voluntate peccauit, quando libero ad faciendum & non faciendum motu animi non carebat, eique ab opere malo abſtinendi poteſtas ſumma erat.* Vbi vides Auguſtinum manifeſtè ſupponere, contra id quod dixerat, objici tantùm poſſe peccatum originale paruulorum, quòd ſcilicet nulla ei occurreret ratio dubitandi, quin peccato actuali & perſonali, quod propriâ voluntate contrahitur, totum hoc conueniat, quòd dixerat, *minimè reum teneri qui caruit libero ad faciendum & non faciendum animi motu, nec habuit poteſtatem abſtinendi ab opere ſuo.* Ac proinde juxta regulam illam quâ dicitur exceptio firmare legem, cùm Auguſtinus peccatum tantùm paruulorum excipiat, propterea quòd origine tantùm ex Adami voluntate ducta peccatum ſit; manifeſtum eſt argumentum, comprehendiſſe Auguſtinum lege illa omne aliud peccatum, quod non origine, ſed propria voluntate contrahitur in hoc rerum ſtatu.

Probatur decimò, ex eodem libro, cùm dicit, *Propterea corporea diligendo peccamus, quia ſpiritualia diligere & juſtitiâ jubemur & naturâ poſſumus: & tunc in noſtro genere optimi & beatiſſimi ſumus.* Quem locum vbi recognoſcit Auguſtinus, *Quæri poteſt*, inquit, *cur, naturâ & non gratiâ poſſumus, dixerim, ſed contra Manichæos de natura quæſtio verſabatur: & vtique id*

agit

agit gratia, vt sanata natura, quod vitiata non potest, possit per eum qui venit quærere & saluum facere quod perierat, quanquam etiam gratiam tunc recolens oraui &c. Vbi vides totam illam sententiam approbari, dummodo exprimatur quod erat subintellectum de necessitate gratiæ, dicatúrque, *propterea corporea diligendo peccamus, quia spiritualia diligere, & justitiâ jubemur, & naturâ per gratiam adiutâ possumus &c.* Ergo causam cur peccare censeamur corporea diligendo, Augustinus eam tantùm assignat, quòd dum diligimus corporea non desit gratia, qua possimus non solùm non ea diligere, sed diligere etiam spiritualia. Atqui hoc est dicere propterea peccari, quia habemus facultatem indifferentem vt faciamus, vel non faciamus id in quo peccamus, quod est carere omni necessitate antecedenti, ad vnum determinante.

Probatur vndecimò, ex insigni loco eiusdem libri, vbi ex honestate, necessitate, & possibilitate pœnitentiæ Augustinus subtilissimè confutat figmentum illud duarum animarum, quarum altera nihil mali committat, altera nihil admittat boni. Ergo ita ratiocinatur Augustinus: *Horum simile est quod de pœnitendo nunc dicam. Nam vt inter omnes sanos constat, & quod ipsi Manichæi non solùm fatentur, sed etiam præcipiunt; vtile est pœnitere peccati . . . . . vox est etiam ista naturæ, neminem stultum rei huius notitia deseruit, hoc nobis nisi etiam penitus insitum esset, periremus. Potest aliquis dicere, se non peccare: non autem sibi esse, si peccauerit, pœnitendum, nulla barbaries hoc dicere audebit. Quæ cùm ita sint, quæro ex duobus illis generibus animorum, cujus sit pœnitere peccati? Scio quidem nec illius esse posse, qui malè facere: neque illius qui bene facere non potest. Quare vt eorum verbis vtar, si anima tenebrarum peccati pœnitet, non est de substantia summi mali. Pœnitendi enim affectio illa, quæ prodit malè fecisse pœnitentem, & bene facere potuisse testatur.*

Baiani nihilo magis quàm Manichæi negant pœnitendum esse de quolibet peccato: ne non solum Dei testimonium, sed ipsum etiam rationis lumen, quo nulla gens est tam barbara quæ careat, oppugnare videantur: atqui *pœnitere*, inquit Augustinus, quod ab omni peccatore exigi potest, non potest tamen vt dictum est exigi ab eo, qui bene facere non potest, hoc est qui non potest pœnitere; quo-

modo ergo peccatum erit impœnitentia? In tantum enim peccatum esse potest, in quantum omittitur quæ meritò exigitur pœnitentia: pœnitentia verò, inquit Augustinus, meritò exigi nequit ab eo qui non potest bene facere: quia hoc ipso quod non potest bene facere, nec potest pœnitere. Quod si dicas, vitio suo peccator contraxit impotentiam illam pœnitendi: & ideo illi imputari debet, quod non pœniteat. Diceret pariter Manichæus, vitio suo incapacem esse pœnitentiæ, quæ mala supponitur, animam, vnde sicut imputantur eius vitio alia peccata, ita & impœnitentiam imputandam esse, supponit ergo in vniuersum Augustinus, non posse præcipi pœnitentiam nisi ei, cui pœnitendi facultas datur aut offertur. Et quia non est potior ratio de pœnitentia, quàm de quolibet alio virtutis exercitio; supponit in vniuersum ad omne peccatum omissionis requiri facultatem faciendi quod omittitur: & à pari, ad omne peccatum commissionis requiri facultatem omittendi quod committitur: quæ est exclusio necessitatis ad vnum determinantis, & assertio indifferentiæ tali necessitati oppositæ, tanquam requisitæ ad necessariam ad peccandum libertatem.

Probatur duodecimò, ex eo quod dicit Augustinus citato jam primo libro Retractationum, dum retractat librum de duabus animabus. Dicit autem allatam peccati definitionem
Cap. 11. veram esse, *Quia id definitum est, quod tantummodo peccatum est,* cuiusmodi fuit peccatum Adami, & est modò consensus deliberatus voluntatis, quo concupiscentiæ consentit, *non quod est etiam pœna peccati*, cuiusmodi sunt motus concupiscentiæ, qui voluntatis consensum sollicitant. *Nam quando tale est, vt idem sit & pœna peccati, quantum est quod valet voluntas sub dominante cupiditate, nisi fortè si pia est, vt oret auxilium? In tantum enim libera est, quia in tantum liberata est, & in tantum appellatur voluntas*: ALIOQVI TVTIVS CVPIDITAS QVAM VOLVNTAS PROPRIE NVNCVPANDA EST. Quærimus quid intelligat Augustinus, dum dicit nos voluntate peccare, voluntate bene viuere, & præscientiam ideo non tollere libertatem, quia semper id quod præscitur est voluntas, qua vel peccaturi sumus, vel bene acturi. Ecce id Augustinus hoc loco explicat, cùm dicit, non esse *propriè* vocandam voluntatem,

nisi sit ita libera & liberata vt possit facere quod ab ea exigitur. Ergo si supponatur aliquis necessitate peccare, impellente cupiditate; ille non potest dici juxta Augustinum voluntate peccare, *propriè* loquendo: quandoquidem voluntas quæ non est adeò libera vel liberata, vt possit excutere jugum cupiditatis, non debet dici voluntas, sed cupiditas. Vnde sequitur, cùm nonnisi voluntate peccetur, voluntas autem non dicatur, quæ non est soluta à necessitate concupiscentiæ, & potens non peccare, vt Augustinus significat; non peccari, quando non est liberum abstinere à peccato, ac proinde quando non est indifferentia.

Quod vt clariùs intelligatur, peto à Baianis, quando constat Augustinum loco citato distinguere voluntatem à cupiditate, quid censeant de propositione ista, *homo in hoc rerum statu non peccat voluntate, sed cupiditate*, vera-ne sit an falsa juxta doctrinam Augustini? Si vera est, errauit Augustinus, qui non solùm de peccato Adami, sed de eo quoque quo à nobis concupiscentiæ consentitur hoc ipso in loco pronuntiauit, *nonnisi voluntate committi*: idque non semel, sed ter, quater, & quinquies. Si falsa est, & consequenter si voluntate peccamus, prout voluntas à concupiscentia distinguitur; Ergo necessaria est ad peccandum indifferentia; quia voluntas illa sine qua non peccatur, non distinguitur à cupiditate, nisi per hoc quòd sit ita libera, vt ei possit non consentire, vt patet ex citato loco.

Dices, Augustinus non loquitur propriè, quando dicit nos voluntate peccare, & propriè loquitur quando distinguit voluntatem à cupiditate. Sed quid erit certum, & vbi figemus pedem in doctrina Augustini, si liceat ita interpretari, præsertim vbi aliquod nomen in eodem contextu, vt hîc accidit, sæpiùs vsurpatur? Et cùm *voluntatem* eodem modo ponat in definitione peccati, cujus hîc meminit, quando dicit, *peccatum est voluntas &c.* num dicemus voces impropriè sumi ab Augustino, etiam in definitionibus, vbi earum proprietas maximè requiritur? Et quomodo quæso accipit voluntatem, dum dicit, peccatum primum *quod justa damnatio sequuta est, nusquam esse nisi in voluntate?* certè tunc propriè voluntas sumi debet: quia tunc non erat cupiditas. Atqui statim subiungit, *quanquam & hoc peccatum quo consenti-*

tur peccatis concupiſcentia, NONNISI VOLVNTATE COMMITTITVR. Hîc ergo non ſumit voluntatem eodem modo, ſed impropriè? Atqui hoc dicere nugari eſſet. Voluntas vtrobique ſumitur eodem modo: ſed ſupponitur in nobis tentari & ſollicitari à concupiſcentia, non autem cogi, vel neceſſariò impelli: quod non fuit in Adamo.

Dices iterum Auguſtinum hæc ſubiungere, vnde pateat ipſum interdum confundere voluntatem cum cupiditate. *Quòd ſi quiſquam dicat etiam ipſam cupiditatem nihil aliud eſſe quàm voluntatem, ſed vitioſam, peccatóque ſeruientem, non reſiſtendum eſt: nec de verbis, cùm res conſtat, controuerſia facienda.* Reſpondeo hinc potiùs confirmari quod dixi, cùm conſtet hanc eſſe conceſſionem tantùm, vt quis aliter loquatur, quàm ipſe loquutus ſit: vnde manifeſtè colligitur, ipſum non illo modo de *voluntate* loquutum.

Probatur decimotertiò, ex libro contra Fortunatum, vbi Auguſtinus ſic loquitur, *Animæ rationali, quæ eſt in homine, dedit Deus liberum arbitrium, ſic enim poſſet habere meritum, ſi* VOLVNTATE NON NECESSITATE *boni eſſemus. Cùm ergo oporteat non neceſſitate, ſed voluntate bonum eſſe, oportebat vt Deus animæ daret liberum arbitrium.* Liberum arbitrium homini datum, erat arbitrium indifferens; & neceſſitas, quam excludebat, non erat tantùm neceſſitas coactionis, aut naturalis: ſed erat omnis omnino neceſſitas antecedens, & ad vnum determinans, vt Ianſenius paſſim fatetur. Vide autem quare dicat Auguſtinus oportuiſſe vt ita fieret. Nempe, *vt poſſet habere meritum:* & quia oportet *non neceſſitate ſed voluntate bonum eſſe.* Vnde dico, Vel eſt neceſſarium in vniuerſum tale liberum arbitrium, ad hoc vt ſit meritum, & vt ſit bonum morale, vel non; ſi eſt in vniuerſum neceſſarium: Ergo neque modò poſſumus habere meritum, ſi non habeamus idem liberum arbitrium; ſi non eſt in vniuerſum neceſſarium: Ergo neque Adamus propterea deſiiſſet habere meritum, & eſſe bonus, contrà quàm dicat Auguſtinus: qui propterea cenſendus eſt ad bonum morale requiſiiſſe arbitrium indifferens in quocumque ſtatu.

Probatur decimoquartò, ex eodem loco, & hiſce verbis, *Liberum voluntatis arbitrium in ipſo homine fuiſſe dico, qui*

primò formatus est: ille sic factus est vt nihil omnino voluntati eius resisteret, si vellet Dei præcepta seruare. Postquam autem libera ipse voluntate peccauit, nos in necessitatem præcipitati sumus, qui ab eius stirpe descendimus. Hîc Baiani gaudio exiliunt, sed pergant legere, *Potest autem vnusquisque nostrûm mediocri consideratione inuenire verum esse quod dico. Hodie namque in nostris actionibus antequam consuetudine aliqua implicemur,* LIBERVM HABEMVS ARBITRIVM FACIENDI ALIQVID VEL NON FACIENDI: *cùm autem ista libertate fecerimus aliquid, & facti ipsius tenuerit animam perniciosa dulcedo & voluptas; eadem ipsa consuetudine sic implicatur, vt postea vincere non poßit quod sibi ipsa peccando fabricata est.*

Baiani, quid est hoc, *Nos in necessitatem præcipitati sumus, & tamen* etiam hodie *habemus liberum arbitrium faciendi, aut non faciendi malum*, antequam consuetudinem contraxerimus? Nonne hoc est asserere, in natura lapsa indifferentiam ad peccandum vel non peccandum? Nonne hinc intelligi potest necessitatem illam non esse aliud, quàm magnam aliquam difficultatem, qualis nascitur ex malo habitu, quæque non tollit physicam potentiam faciendi contrarium? Nonne tertiò hinc colligitur hanc non esse nisi specialem quamdam necessitatem diuinæ gratiæ, quâ juuante possimus vincere malam consuetudinem, contrariâ inductâ, quæ nos inclinet ad bonum. Id enimverò Augustinus satis indicat, cùm subdit: *Ipsa nimirum est carnis prudentia, quæ quamdiu ita est, legi Dei subjici non potest. Sed illuminata anima, desinit illa esse carnis prudentia; sic enim dictum est, prudentiam carnis non posse legi Dei esse subjectam, quemadmodum si diceretur glacialem niuem calidam esse non posse: Sed quemadmodum illa nix calore resoluitur & desinit nix esse, vt poßit calescere, sic illa carnis prudentia, id est consuetudo facta cum carne, cùm fuerit mens illuminata & ad arbitrium legis totum hominem sibi Deus subjecerit, pro illa animæ consuetudine mala, facit consuetudinem bonam.* & eò spectare dicit Euangelicum illud, *aut facite arborem bonam, &c.* Vnde concludit, *si* Matth. 12. *ergo imperatum est nobis vt faciamus arborem aut bonam, aut malam,* NOSTRVM EST ELIGERE QVOD VELIMVS. En quæ sit illa necessitas in quam præcipitati sumus. Nimirum illa est quâ prudentia carnis necessariam facit diuinam illustrationem

ad habendam ſpiritus obedientiam, & mutandam malam arborem in bonam. Sed cùm aduenerit diuinum illud lumen, quid facit? nempe vt facere poſſimus *arborem aut bonam aut malam.* Et quibus quæſo dicitur illud? carentibus diuina gratia? non poſſunt facere bonam; habentibus diuinam gratiam? non poſſunt facere malam, per vos: quid ergo eſt quod addit Auguſtinus, *Noſtrum eſt eligere quod volumus?* Noſtrum eſt eligere alterum duorum, quando vnum eſt impoſſibile? Nonne manifeſtè colligitur ex hoc loco juxta doctrinam Auguſtini in hoc ſtatu naturæ lapſæ, & in libertate ad peccandum, quam inuoluit hic ſtatus, & in libertate ad bene agendum, quam recuperamus per Dei gratiam, includi indifferentiam ad agendum vel non agendum, & excludi neceſſitatem inſuperabilem ad vnum determinantem?

Probatur decimoquintò, ex libro contra Adimantum, diſcipulum Manichæi, vbi locum illum de duabus arboribus, altera bona & altera mala, quo Manichæi abutebantur, ſic explicat: *Quanquam iſtæ arbores manifeſtiſſimè in ſimilitudine duorum hominum poſitæ ſunt, id eſt juſti & injuſti. Quia niſi quiſque voluntatem mutauerit, bonum operari non poteſt;* QVOD IN NOSTRA POTESTATE ESSE POSITVM *alio loco docet, vbi ait, aut facite arborem bonam, & fructum ejus bonum, aut facite arborem malam, & fructum ejus malum.* Ecce juxta ſententiam Auguſt. idem eſt, Chriſtum dicere, facite arborem bonam, facite arborem malam, &c. & docere *hoc eſſe poſitum in noſtra poteſtate.* Atqui omni peccatori, etiam peccanti dicitur *vt faciat arborem bonam* & ne faciat arborem malam: Ergo eo ipſo docetur etiam peccatorem & peccantem habere in poteſtate vt benefaciat, & non peccet; Ergo peccat cum libertate, ac poteſtate non peccandi, imò potiùs cum libertate, ac poteſtate bene agendi. Nempe Auguſtino perſuaſum erat, vt patet, tum ex hoc loco, tum ex alio ſimili in libro 2. de actis cum Felice Manichæo cap. 4. Deum nihil poſſe præcipere quod non ſit poſitum in poteſtate illius, cui præcipitur; ac proinde dum dicitur, aut facite arborem bonam, hoc ipſo ſignificari aut dari aut datam eſſe poteſtatem homini faciendi arborem bonam. Item nec cenſendum Deum permittere quippiam aliter, quàm relinquendo illius optioni, cui permittitur, vt fa-

ciat aut non faciat, concessâ vtriuslibet potestate: & hoc significari cùm dicitur, *aut facite arborem malam:* hoc verò quid est aliud, quàm putare nec præcepto, nec consilio, nec permissioni locum esse, nisi vbi adest faciendi & non faciendi potestas, hoc est indifferentia, qua necessitas, quæ ad vnum determinat, excluditur? Et vides minimè hîc locum habere quod dicunt; hæc esse vera in statu naturæ integræ; Cùm sit manifestum locum habere in illo statu, de quo loquitur Christus, cùm dicit, *aut facite arborem bonam, &c.* qui certè non alloquitur Adamum & possibiles in statu innocentiæ filios.

Sed neque illud effugium prodest, quòd hæc dicuntur ab Augustino, contra Manichæos disputante, quasi aliud dicturus fuerit dum disputaret contra Pelagianos; Constat enim ex 1. Retract. perstare ipsum in eadem sententia, cùm Cap. 22. dicit repetitis superioribus verbis, *Quòd non est contra gratiam Dei, quam prædicamus, in potestate quippe hominis est mutare in melius voluntatem, sed illa potestas nulla est, nisi à Deo detur.* Quasi diceret, dummodo potestas non peccandi aut bene viuendi censeatur à Deo data, dic quantum voles in potestate illius cui præcipitur vt bene viuat, esse id quod præcipitur. Atque in hac potestate faciendi, aut non faciendi, fundat Augustinus æquitatem pœnarum, quæ à Deo infliguntur. Intendit enim ostendere quomodo bonus sit Deus, de quo dicitur *non esse malum in ciuitate quod non fecerit.* Augustinus dicit malum illud esse tantùm malum pœnæ: malum autem pœnæ bene fieri posse à summo Iudice, siquidem bene fit, quod justè fit: *hæc sunt mala,* inquit Augustinus, *quæ Deus facit, id est peccatoribus pœnas; quòd in ignem mittet arbores, quæ in malitia perseuerantes fieri bonæ noluerunt.* Nimirum velle hoc poterant, quia jam dictum est fuisse positum in earum potestate, sed noluerunt, & ideo justè puniuntur.

Probatur decimosextò ex eodem loco, vbi ex illo Pauli Cap. 27. ad Rom. 11. *potens enim est Deus iterum inserere illos, simul etiam ostendit,* inquit Augustinus, *in nostra potestate esse vt vel inseri bonitate ejus, vel excidi seueritate mereamur.* hoc etiam Augu- Lib. 1. c. 22. stinus approbat in Retract. dummodo non excludatur diuina gratia. Quid autem est esse in nostra potestate vt vel inseri, vel excidi mereamur? Si nullus eorum qui inseritur,

vnum potestate? Nempe Augustinus satis intelligebat determinatam illam ad vnum potestatem minimè negari à Manichæis, sicuti neque modo negatur à Caluino; & tamen credidit liberum arbitrium ab illis negari: Ergo prætereà requirebat indifferentiam.

Probatur decimooctauò, ex eodem loco, vbi probat Manichæum incautum, & contra suam intentionem admisisse liberum arbitrium, cùm scripsit, *Hi verò qui negligentiâ suâ à labe prædictorum spirituum purgari se minimè permiserint, & mandatis diuinis ex integro parum obtemperauerint, legémque sibi à Deo liberatore datam pleniùs seruare noluerint, neque vt decebat, se se gubernauerint, &c.* quibus relatis subdit Augustinus, *vides in his verbis confirmatum esse etiam à nesciente quid loqueretur, liberum arbitrium. Qui enim seruare legem non vult, in potestate ejus est, si velit.* NON ENIM DIXIT, NON POTVERINT, SED NOLVERINT; *hoc certè quòd nolunt seruare legem, non à gente tenebrarum coguntur; si enim coguntur, non nolunt, sed non possunt. Si autem nolunt, non vtique coguntur vt non faciant; sed voluntate sua nolunt. hoc ergo quod in eorum voluntate est vt nolint, peccatum est certè sine aliqua necessitate gentis tenebrarum, & inde vides vnde veniant omnes culpæ, vnde merita culparum, vnde distributiones pœnarum.* Vbi perspicuum est Augustinum oppositionem agnoscere inter id quod est *non velle*, vel *nolle* obseruare mandatum, & *non posse*: cùm obseruat Manichæum non dixisse, *non potuerint*, sed *noluerint*: & consequenter non putare de eo qui non potest, dici debere quòd non vult. Item constat oppositionem agnoscere inter quamcumque necessitatem, & voluntatem: ita vt de eo qui dicitur voluntate aliquid facere, dici debeat id facere sine *aliqua necessitate*. Sine aliqua verò, & sine vlla idem sunt. Quod clarè significat illis verbis, *hoc ergo quod in eorum voluntate est, vt nolint, peccatum est certè sine aliqua necessitate*, vnde jam interrogandi sunt Baiani: Vel ille qui diuinum præceptum transgreditur, potest velle illud seruare, vel non: si potest velle seruare, ergo illud transgreditur ex indifferenti voluntate ad bonum & ad malum; si non potest velle, ergo malè dicitur ideo transgredi, quia seruare non vult: quia juxta Augustinum, de quo dicitur, quòd ideo non seruet, *quia non vult*, non dicitur, *quòd non possit*: Cap. 5.

T

Item, vel ille qui transgreditur, impellitur *aliqua necessitate*, vel non: si non impellitur aliqua necessitate, ergo habet voluntatem indifferentem: quia indifferentia non tollitur nisi aliqua necessitate: Si impellitur aliqua necessitate, ergo non peccat voluntate: quia vt constat ex dictis, Augustinus vt sit voluntas, requirit vt non sit *aliqua necessitas*. Quod addit, *Inde vides vnde veniant omnes culpæ, vnde merita culparum, vnde distributiones pœnarum.* Ostendit Augustinus videri necessariam illam voluntatis indifferentiam ad peccatum, & meritum pœnæ.

Iam dicere hîc non agi de statu naturæ lapsæ ridiculum esset, cùm agatur de eo statu, de quo agebat Christus Dominus cùm diceret, aut facite arborem bonam, &c. eodem enim contextu hæc dicuntur, eódemque referuntur.

Cap. 8. Probatur decimononò, ex eodem loco, vbi Felici interroganti de illis quibus dicit Christus, Ite in ignem æternum, *Quare non purgati sunt*, Augustinus bis repetit, *quia noluerunt:* & hoc dicit, vt respondeat Felici, qui putabat eludi posse objectionem Augustini de impotentia Dei Manichæorum, *qui quòd non potuisset totum purgare, velut tectorium fecisset genti tenebrarum, vt ibi in æternum damnetur quod purgari non potuit.* Hanc, inquam, calumniam vt dilueret Felix, interrogat, *isti peccatores*, qui scilicet mittuntur à Christo in ignem æternum, *quare non purgati sunt?* Putabat Augustinum pariter cogendum dicere, *quia non potuerunt.* Sed ille constanter respondet, *quia noluerunt:* vt ostendat non defuisse reprobis facultatem salutis, sed voluntatem. Atque vt hoc probet, recurrit ad liberum arbitrium, per quod etiam *hodie* homines LIBERA VOLVNTATE *faciunt consuetudinem, quam cùm fecerint*, FACILE SVPERARE NON POSSVNT. Cùm incipiunt ergo, possunt non facere quod faciunt: ideóque habent indifferentiam: nec illa postea perditur impossibilitate, sed difficultate aliter faciendi minuitur, & per diuinam gratiam restituitur. *Eos igitur qui concipiunt timorem Dei, & per liberum arbitrium subdunt se sanandos optimo medico: & sicut bono curatori, ita & misericordi Creatori per humilitatem confessionis & pænitentiæ sanari: superbos autem per ipsam superbiam suam insanabiles fieri: & non esse indignum vt Deus dicat, Ite in ignem æternum, eis qui diuinam miseri-*

cordiam per liberum arbitrium respuerunt: & dicat, Venite benedicti, eis, qui per liberum arbitrium fidem ejus susceperunt, peccata sua confessi sunt, &c. Vides quò pertineat illud, *quia noluerunt.* Nimirum vt excludatur, *non potuerunt.* Potuerunt igitur per Dei gratiam (quam Augustinus non expressit quia non erat necessarium, vt ipse monet 2. Retract. cap. 8.) saluari, qui per liberum arbitrium damnantur: & potuerunt per liberum arbitrium damnari, qui per diuinam gratiam saluantur. Damnari autem potentem saluari, quid est aliud quàm vel peccare, potentem non peccare: vel non pœnitere, atque conuerti, potentem conuerti ac pœnitere? hoc verò quid est aliud quàm indifferentia, expers necessitatis ad vnum determinantis? Et cùm hæc proponat Augustinus, vt Dei justitiam tueatur, & prouidentiam in distribuendis pœnis ac præmiis, quis dubitare potest ex mente ipsius ejusmodi indifferentiam requiri ad imputationem peccatorum & meritum virtutum: & consequenter ad libertatem ad hoc necessariam?

Probatur vigesimò, ex eodem libro, vbi cùm Felix teneretur omnino comprehensus argumentis Augustini, nullâ relictâ ad euadendum viâ, ex iis quæ dixerat Augustinus de libero arbitrio, occasionem sumpsit objiciendi, *Si in arbitrio nostro sumus, nemo neminem cogat. Quando voluero, ero Christianus: voluntas nobis subjacet, aut esse Christianum, aut non esse.* Ex quibus manifestum est ita ipsum concepisse liberum arbitrium, vt potestatem ad vtrumlibet includeret: idque in præsenti statu naturæ lapsæ, in quo agitur de amplectenda, vel non amplectenda Fide Christiana. Quam ejus cogitationem August. non solùm non corrigit, quin potiùs confirmat, cùm dicit, *quia voluntas nobis adjacet, manifestum est, & hoc de diuinis scripturis docui, quod coactus est etiam inuitus dicere, etiam ille qui vos in istum induxit errorem.* Manichæum intelligit, qui allato superiùs loco meminit eorum, qui Dei legem seruare *nolunt*, quasi non esset dubium quin possint, pergit autem Augustinus: *Quod autem dicis, nemo cogatur, quando voluero ero Christianus; nemo planè te cogit, quando volueris, esto. Quia ex voluntate tua huc venisti, & ex voluntate tua, ista disputasti. Et væ voluntati malæ, si mala est; pax bonæ voluntati, si bona est. Siue autem mala sit, siue bona sit, voluntas est. Bonam voluntatem sequitur corona: malam sequitur*

Cap. 12.

sup. arg. 17.

pœna, Deus Iudex voluntatum est, Creator autem naturarum. Quæ tota oratio perſpicuè ſignificat datam eſſe homini optionem vt ſit vel non ſit Chriſtianus, tantùm eſſe illi cauendum, ne malè eligat: Deum enim, etiam ſi non ita ſit Creator voluntatum, quemadmodum eſt naturarum, quòd in voluntatibus ſinat homines agere, ſéque ipſos ad vtrumlibet determinare; at eſſe nihilominus ſeuerum judicem præmii vel pœnæ quam mala electio meruerit.

Cap. 14. Probatur vigeſimo-primò, ex libro contra Secundinum, vbi quod ille dixerat in ſua ad Auguſtinum epiſtola, *peccare animam carni permixtam, ſi voluntate ſua, cùm ſe ipſam cognouerit, conſentiat malo*, Auguſtinus diſcutit inquirendo quid poſſit eſſe iſta *conſenſio* juxta Manichæorum principia, & dicit, *ſi ſuſtantia eſt iſta conſenſio, quam malam eſſe conſtat, inuenimus eſſe in animæ poteſtate vt aliqua ſubſtantia mala vel ſit vel non ſit, quid eſt autem aliud ſubſtantia, quàm natura? erit ergo aliqua natura quæ nec animæ naturalis ſit, quoniam ſi nolit, non erit: nec illi malo, cui anima voluntate conſenſit, &c.* vbi vides Auguſtinum ſupponere tanquam certum *conſenſionem liberam*, & quâ peccatur, ita eſſe in poteſtate illius qui peccat, vt vtrumlibet poſſit, exprimere illam aut ſupprimere: alioqui quid valeret iſta illatio, *ſi ſubſtantia eſt iſta conſenſio, inuenimus eſſe in animæ poteſtate, vt aliqua ſubſtantia mala vel ſit, vel non ſit.* Et cùm Auguſtinus hoc inferat ex eo quòd Secundinus concedit, illa conſenſione peccari; quid aliud intelligere poſſumus, quàm juxta mentem Auguſtini non peccari, niſi cùm eſt in poteſtate noſtra vtrumlibet, conſentire malo vel non conſentire, & hanc eſſe libertatem, quæ ad peccandum neceſſaria eſt?

Cap. 19. Probatur vigeſimo-ſecundò, ex eodem libro, vbi Auguſtinus de illa conſenſione animæ in malum, ita vrget Secundinum. *Deinde ſi habet in poteſtate vel conſentire vel non conſentire, non ergo victa conſentit. Quæro igitur vnde habeat iſtam conſenſionem malam, nulla contraria cogente natura? Si autem cogitur conſentire, ita* VT NON SIT IN EIVS POTESTATE ALITER FACERE; *non ergo vt dicebat voluntate peccat, quando non voluntate conſentit.* Vbi vides quid intelligat Auguſtinus per illud *cogi*, quo fit vt aliquid non ſit liberum, nec in noſtra poteſtate, neque

peccatum, quamuis malum ſit. Nempe non eſt aliud, quàm quo fit vt non ſit in ejus poteſtate qui cogi dicitur, aliter facere. Ergo cùm per omnem neceſſitatem ad vnum determinantem antecedenter, fiat vt non ſit in noſtra poteſtate aliter facere, conſequenter omnis hujuſmodi neceſſitas juxta mentem Auguſtini eſt illa coactio, quæ libertatem tollit.

Et verò Manichæos non aſſeruiſſe cogentem illam neceſſitatem in eo ſenſu ſtricto & proprio, perſpicuè colligitur ex iis quæ paulò antè Auguſtinus diſſeruit his verbis, *Iam vt arbitror facile eſt tibi intelligere ex ipſis verbis epiſtolæ tuæ, quibus dixiſti, animam, cùm conſentit malo, voluntate peccare, nullum malum eſſe naturam malam, vel dilectionem naturæ malæ. Sed cùm omnes naturæ in ſuo genere bonæ ſint, malum eſſe peccatum, quod fit voluntate animæ, cùm diligit pro ipſo Creatore creaturam, ſiue ſuo malo, cùm ſit mala; ſiue alterius perſuaſu, cùm conſentit malo.* En tibi perſuaſionem tantùm mali, non violentam coactionem ex epiſtola Secundini, hoc eſt, ex doctrina Manichæorum collectam. Quod iterum inculcat cùm dicit, *Fateris tamen eam naturam, quam bonam eſſe dicis, malo conſentiendo, malè facere, hoc eſt voluntate peccare. At ego ambas bonas eſſe aſſero, ſed vnam earum malefacere ſuadendo, aliam malefacere conſentiendo.* de quibus probat Auguſtinus, admiſſa illa vnius naturæ perſuaſione, alterius conſenſione, rectè ſequi contra Manichæum ambas eſſe bonas, ſed hanc conſentiendo malo, illam ſuadendo fieri malam.

Probatur vigeſimotertiò, ex libro de vera Religione, cùm Cap. 1·
dicit: *Defectus autem iſte, qui peccatum vocatur, ſi tanquam febris inuitum occuparet, rectè injuſta pœna videretur, quæ peccantem conſequitur, & quæ damnatio nuncupatur: nunc verò vſque adeò peccatum, voluntarium eſt malum, vt nullo modo ſit peccatum, ſi non ſit voluntarium: & hoc quidem manifeſtum eſt, vt nulla hinc doctorum paucitas, nulla indoctorum turba diſſentiat. Quare aut negandum eſt peccatum committi, aut fatendum eſt voluntate committi. . . . . poſtremò ſi non voluntate malè facimus, nemo objurgandus eſt omnino, aut monendus: quibus ſublatis Chriſtiana lex, ac diſciplina omnis religionis auferatur neceſſe eſt. . . . Tales enim ſeruos ſuos meliores Deus judicauit, ſi ei ſeruirent liberaliter. quod nullo modo fieri poſſet ſi non voluntate, ſed neceſſitate ei ſeruirent.*

Cap. 13. Quo sensu hîc *voluntarium* vsurpet Augustinus, intelligi potest ex 1. Retract. vbi locum hunc recognoscit, & hanc definitionem peccati dicit esse *verissimam*. Nam cùm dicat, peccatum, quod hîc definitur, esse illud *quod peccatum tantùm est*: & Ianseniani sæpe fateantur, peccatum quod *est peccatum tantùm*, esse illud quod committitur ab indifferenti voluntate; seu quod ita committitur, vt sit liberum ab eo abstinere; sequitur etiam ex illorum sententia *voluntarium* hîc accipi pro eo quod est ita liberum, vt fieri ac non fieri possit, hoc est, pro eo quod sequitur ex voluntate ad agendum & non agendum indifferente. Et ideo putant Augustinum hîc definiuisse primum tantùm peccatum ab Adamo commissum. Cæteris autem quæ sunt peccata & pœnæ, in tantum conuenire hanc definitionem, in quantum ad illud primum reducuntur.

1. Retr. c. 15. Sed conuincuntur ab ipso Augustino loco jam citato, vbi clarissimè significat extendi etiam definitionem illam, & comprehendere peccata, quæ jam committuntur. Nempe Augustinus supponit, etiamnum esse peccata quæ sunt tantùm peccata, & non pœnæ primi peccati, quod constat ex eius verbis. Nam cùm definitionem illam repetiisset, subdit, *Potest videri falsa hac definitio, sed si diligenter discutiatur, inuenietur esse verissima; peccatum quippe illud cogitandum est, quod tantummodo peccatum est, non quod est etiam pœna peccati.* Vides loqui Augustinum per verba de præsenti de peccato, quod est; sed pergit. *Quanquam & illa quæ non immeritò peccata non voluntaria dicuntur; quia vel à nescientibus vel à coactis perpetrantur, non omnino possunt sine voluntate committi.* En tibi peccata illa, quæ sunt peccatum & pœna, nempe illa quæ fiunt per ignorantiam, ortam ex peccato originali: & ex impulsu concupiscentiæ, post illud ipsum peccatum rebellis, quæ fieri dicit à coactis. Iam vide quomodo in eo distinguat, quod est pœna, & peccatum. *Quoniam & ille qui peccat ignorans, voluntate vtique facit, quod cùm faciendum non sit, putat esse faciendum.* Quare peccat, quòd putat esse faciendum quod faciendum non est? Nimirum quia voluntariè hoc putat: & si vellet adhibere diligentiam, & inquirere, non hoc putaret. Ergo pœna est quod ignorat: sed quod scire negligat

peccatum eſt, & non pœna. Quod adhuc magis patet in eo quod ſequitur. *Et ille, qui concupiſcente aduerſus ſpiritum carne, non ea quæ vult facit; concupiſcit quidem nolens, & in eo non facit quod vult,* En tibi coactum illum per pœnalem impulſum concupiſcentiæ, *ſed ſi vincitur,* CONCVPISCENTIÆ CONSENTIT VOLENS: ET IN EO NON FACIT NISI QVOD VVLT, *liber ſcilicet juſtitiæ, ſeruúſque peccati.* En quod eſt peccatum tantùm, & non pœna, conſenſus ſcilicet in concupiſcentiam. Itaque, & in peccatis ignorantiæ, & in peccatis concupiſcentiæ, ſi vera, & propriè dicta peccata ſunt, inuenit Auguſtinus *veriſſimam eſſe* definitionem, qua dixerat, *vſque adeò peccatum, voluntarium malum eſt, vt nullo modo ſit peccatum, ſi non ſit voluntarium.* Quia etiam hîc inuenit aliquid, quod eſt peccatum tantùm. Nam eſto ignorantia ſit pœna, & peccatum; pœna propriè, quatenus intuitu peccati originalis ſubtracta eſt ſcientia; peccatum impropriè, ſicut ſcriptura dicitur manus, & ſermo dicitur lingua, vt Auguſtinus aliàs loquitur. Eſto etiam non ſit voluntaria, niſi in cauſa, hoc eſt in peccato Adami; at negligentia diſcendi, cùm poſſis, & debeas, peccatum eſt & non pœna peccati Adami. Licèt enim in pœnam peccati Adami ſimus ignorantes, nemo tamen putat, nos in pœnam eiuſdem peccati eſſe negligentes. Eſto, pariter concupiſcentiæ motus, pœna, & peccatum ſint; pœna propriè, quatenus ſubtracta eſt gratia originalis rectitudinis, qua rationi perfectè ſubjiciebantur: peccatum impropriè, quòd ex peccato ſint, & ad peccatum ducant; deliberatus tamen conſenſus voluntatis eorum, qui ſe vinci patiuntur, peccatum eſt tantùm, & non pœna. Neque vnquam inuenietur Auguſtinus dixiſſe aut cenſuiſſe nos volentes & deliberatè conſentire concupiſcentiæ, in pœnam peccati Adami. In pœnam tentamur, ſed in pœnam non conſentimus. Et Deus qui pœnæ auctor eſt, abſit vt dicatur auctor illius conſenſus, niſi apud Caluinum & Manichæos, & ſi ita velint, Ianſenianos.

Et hanc eſſe mentem Auguſtini confirmatur ex eo quod ſequitur. *Et illud quod in paruulis dicitur originale peccatum: cùm adhuc non vtuntur arbitrio voluntatis, non abſurdè vocatur etiam voluntarium, quia ex prima hominis mala voluntate contra-*

ctum, factum est quodammodo hæreditarium. Non itaque falsum est quod dixi, vsque adeò peccatum voluntarium malum est &c. En quomodo Augustinus vt probet quod dixerat, definitionem à se datam esse in vniuersum *verissimam* : atque adeò etiam in peccato originali : differentiam tantùm ponit inter hoc & alia peccata, recurrendo ad peccatum Adami, vt inueniat in peccato originali suum illud *voluntarium.* Quo recursu non vtitur in peccatis ignorantiæ, & concupiscentiæ, quæ propriè & formaliter peccata sunt, hoc est in culpabili negligentia discendi, & in deliberato consensu voluntatis à concupiscentia tentatæ. Nempe quia sine tali recursu Augustinus in his peccatis supponit esse illam de qua loquitur, voluntarii rationem; sed illa ratio indifferentiam inuoluit, vt monstratum est. Ergo indifferentiam Augustinus supponit esse ad peccandum necessariam.

Cap 89. Probatur vigesimoquartò, ex libro de Fide contra Manichæos, vbi cùm dixisset Augustinus peccatores injustè judicari si non voluntate peccant, & ideo malum esse in potestate, & non esse naturale, subdit. *Sed etsi aliquos naturaliter dicimus malos, propter originem veteris peccati dicimus, in quo jam nostra mortalitas nascitur, totum itaque quod vocatur malum, in hominibus peccatum est & pœna : peccatum fit ab anima rationali, cui liberum hominis arbitrium est : ea pœna infligitur justitiâ Dei, quæ nihil facit injustè.* Vides quomodo præter originem veteris peccati, cujus pœnam Deus justè nobis infligit, Augustinus aliud peccatum in nobis agnoscit, cujus Deus auctor non est, & consequenter quod est peccatum tantùm, & non pœna: & cujus causa in libero arbitrio posita est. Et quia Manichæi repugnant, negantes hanc liberam voluntatem, *Non vident*, inquit Augustinus, *cæcitatem suam. Quis enim non clamat*

Cap. 10. *stultum esse præcepta dare ei, cui liberum non est, quod præcipitur facere : &* INIQVVM ESSE EVM DAMNARE CVI NON FVIT POTESTAS IVSSA COMPLERE ? *Et has injustitias, & iniquitates miseri non intelligunt se Deo adscribere ? Sed quid verum est nisi & Deum dare præcepta : & animas liberæ esse voluntatis : & malum naturam non esse, sed esse auersionem à Dei præceptis : & esse justum judicium Dei, quo damnet peccatores ?* Igitur Augustinus distinguens in nobis malum quod est pœna, & originem ducit

cit ex veteri peccato, & cujus Deus auctor est vindicans justè vetus illud peccatum istâ pœnâ; & malum aliud, quod est proprium peccatum, & quod est à propria voluntate, non autem à Deo; concludit ideo posse nos hoc non committere, quia non committere jubemur, & stultum est cogitare nobis præcipi quod facere non possumus. Loquitur autem de præceptis quæ Manichæi agnoscebant, quando ex eo *cæcitatem* eorum arguit; quòd cùm non negarent imponi hominibus præcepta, negarent tamen esse illos liberæ voluntatis. Manichæi autem non agnoscebant alia præcepta, quàm quæ nobis in hoc statu dantur: nec alias animas peccantes, quàm quæ nunc sunt: nec alias injustitias & iniquitates, quæ Deo adscriberentur, quàm quæ nunc committuntur. Vno verbo loquitur Augustinus de statu præsenti, & vult peccatum quod in eo reperitur, tribui libero arbitrio, & liberum arbitrium probari ex præceptis, quæ jam dantur.

Vide autem quomodo liberum arbitrium ex præceptis probet, nempe quia *stultum est præcepta dare ei, cui liberum non est quod præcipitur facere, & iniquum esse damnare eum, cui non fuit potestas jussa complere.* Atqui hoc est significare non censeri liberam voluntatem, quæ non habet facultatem omittendi quod facit: & faciendi quod omittit, quod est non esse liberam, sine indifferentia. Sine indifferentia, inquam, quæ sit quando datur præceptum: quòd præceptum aut stultè detur, si non detur eam habenti, vel habere potenti per gratiam in tempore recipiendam, si non ponatur impedimentum.

Dicere autem imponi posse præceptum ei qui vitio suo indifferentiam perdidit, denegatâ omni ad recuperandum facultate; hoc non est referre sententiam Augustini, sed componere illam ex proprio cerebro. Et ne sic quidem *stultitia* vitatur, quam ille vitare vult: quòd perinde sit huiusmodi homini aliquid præcipere, ac præcipere illi qui sibi oculos effodit, vt stellas numeret. Hujus autem *stultitiæ* si quis dicat reos esse Ianfenianos, qui præcepta in lege veteri data putant, sine *vlla ad implendum facultate: quin etiam repugnasse scopo illius legis quod daretur gratia, faciendo quod præcipiebatur necessaria*; tuebitur se authoritate S. Augustini. to. 3. lib. 3. de gr. Salu. c. 5. & 8.

Hæc dixit Augustinus, dum contra Manichæos disputaret, quorum nihil vnquam postea retractauit, dum libros illos recognosceret, post refutatam Pelagianorum hæresim: quin etiam pleraque omnia confirmauit, cum ea sola præcautione, vt vbi non est expressa diuinæ gratiæ necessitas, non putaretur exclusa; vt plus etiam demus, quàm postulet posita à Iansenio regula, *quidquid non retractauit Augustinus in libris quos recognouit, censendum approbasse.* & vt constet constantem hanc fuisse Augustini sententiam.

lib. 1. de gra. Salu. c. 32.

Probatur vigesimoquintò, ex comm. in Psal. 51. cùm dicit, *Benignitas ante te, iniquitas ante te, compara & elige,* & *Ante te erat benignitas, illam diligeres, non enim aliquid eras erogaturus, aut quod diligeres de longinqua nauigatione allaturus.* Insani hominis est, vel vafri ac perfidi circulatoris, cùm faciat alteri copiam vnius tantùm rei, duas tamen offerre ac dicere, *compara & elige.* Ergo in eo qui diligit iniquitatem, quem Propheta hîc alloquitur, est potestas diligendi benignitatem, ac proinde indifferentia ad diligendam, vel non diligendam iniquitatem, quæ confirmatur ex sequentibus, cùm dicitur eidem iniquitatis amatori: *Ante te erat benignitas illam diligeres, non enim aliquid eras erogaturus, aut quod diligeres de longinqua nauigatione allaturus.* Disputamus an ille, qui diligit iniquitatem habeat proximam & expeditam facultatem ad diligendam benignitatem, potuit-ne autem ab Augustino clariùs id exprimi, quàm cùm dicitur, nec perdendum aliquid esse vt possit diligi, nec expectandum aliunde? Atqui totum hoc dicit Augustinus paucis illis verbis, *non aliquid eras erogaturus, aut de longinquo eras allaturus.* Est igitur hæc expressissima immediatæ ad vtrumlibet potentiæ, hoc est indifferentiæ confessio.

hom. 11. Probatur vigesimosextò, ex libro 50. homil. cùm dicit, *Cùm per Dei adiutorium in potestate tua sit, vtrum consentias diabolo; quare non magis Deo, quàm ipsi obtemperare desideras?* Increpat Augustinus diabolo consentientes; & increpat ex eo quod per Dei adiutorium habeant in potestate, vt consentiant Deo. Nonne hoc est etiam indifferentiam ad consentiendum confiteri, eámque supponere, veluti fundamentum justæ increpationis? Adde quæ sequuntur. *Rogo*

ergo vos fratres cariſsimi, quare Sathanas ſeducit ad peccandum, cùm Deus poſuerit homini in poteſtate non conſentire Sathanæ? Vbi vides per Dei gratiam non auferri, ſed conferri potiùs indifferentiam illam, quam Deus homini dedit in prima conditione.

Probatur vigeſimoſeptimò, ex libro de ſpir. & lit. dum ad hoc vt aliquid dicatur eſſe in noſtra poteſtate, requirit *vt voluntati adiaceat poteſtas*, intelligit autem poteſtatem faciendi, vel non faciendi, vnde concludit poſtea *fidem eſſe in noſtra poteſtate*, ſuppoſito ſemper auxilio gratiæ, quia quiſque credit, ſi vult, & non credit, ſi non vult, *Vides nunc vtrum quiſque credat, ſi noluerit, aut non credat, ſi voluerit, quod ſi abſurdum eſt. . . . . profectò fides in poteſtate eſt*, & deinde, *Cùm ergo fides in poteſtate ſit &c.* hoc autem eſt dicere, libertatem illam, ratione cujus aliquid dicitur eſſe in noſtra poteſtate, eſſe debere, vt vtar verbo Ianſenii *bicornem*, & quæ ſpectet vtrumlibet duorum oppoſitorum. Cap. 31.

Et hoc confirmat ſenſus communis, quem hîc approbat Auguſtinus, circa eos qui coguntur aliquid facere. Statuamus enim duos homines, quorum vnus metu tormentorum cogitur v. gr. prodere ſecretum. Ille juxta Auguſtinum, *etſi non plena & libera voluntate* prodit ſecretum, non prodit tamen *niſi voluntate.* Quare hoc? Quia, inquit, *ſi tanta voluntas ſit, vt malit hoc non facere, quàm illud non pati, cogenti procul dubiò reſiſtit, nec facit.* Quod eſt dicere, ideo voluntate prodit ſecretum, quia poteſt non prodere. E contrario, ſit alter, qui poſitus in eadem tentatione, forti voluntate patiatur tormenta, ne ſecretum prodat: ſi de ſuis doloribus queratur, *Solent*, inquit Auguſtinus, *illi qui cogunt vel ſuadent dicere: quod habes in poteſtate quare non facis, vt hoc malo careas?* Quod eſt illum ideo pati liberè, quia habet in poteſtate non pati, & ideo habere in poteſtate non pati, quia liberè non tollit cauſam propter quam patitur. Tertius detur qui non poſſit aperire ſecretum, quia reuera illud neſcit, & cogatur tamen iiſdem tormentis: ille excuſando reſpondet, juxta Auguſtinum, *facerem ſi eſſet in poteſtate.* Eſtque juſta hæc excuſatio, quâ ſignificat non debere ſibi imputari quod patitur, propterea quòd non habeat poteſtatem ad impediendum ne patiatur. Ex his tribus ergo, primus liberè

prodit, quia potest habere voluntatem non prodendi. Secundus liberè patitur, quia potest habere voluntatem prodendi & consequenter non patiendi. Tertius nec prodit, nec liberè patitur, defectu potestatis in oppositum: & consequenter defectu voluntatis, quam effectus sequi possit, hoc est absolutæ & efficacis. Ex quibus constat juxta mentem Augustini, ex eo censeri aliquid esse in potestate, & voluntate fieri, quòd detur potestas in oppositum, quæ subsit voluntati. Sequitur etiam eum, qui cogente metu aliquid facit, posse velle non facere. Et quia non est major ratio de metu, quàm de cupiditate, sequitur à pari eum qui cupiditate aliquid facit, si facit deliberatè, posse non facere. Item eum qui honestatis amore & conscientiæ remorsu aliquid negat, & tormentis resistit; posse cedere & non resistere: & ex illa ad oppositum facultate hæc omnia imputari, quod est, & dari *bicornem* libertatem, & illi imputari quæ bene, vel malè fiunt: nec esse hanc Peripateticam tantùm philosophiam, vt Baiani vociferantur, sed & Augustinianam.

quæst. 62. Probatur vigesimo-octauò, ex lib. 83. quæst. vbi dicit eos qui vocati noluerunt venire ad cœnam, *non debere alteri tribuere* quòd exclusi sint, sed sibi; *quia vt venirent vocati, erat in libera voluntate.* Quod est istos quoque habuisse libertatem ad vtrumlibet, vt venirent, & non venirent: & propterea illis imputari quòd non venerint. Scio Iansenio videri August. errasse, cùm hoc diceret; sed tenet posita ab ipso regula, quando illud non retractauit, cùm hunc locum recognosceret, censendum approbasse: & approbandum quoque ab omnibus, qui Augustiniani videri volunt, censuisse.

Probatur vigesimo-nonò, ex eo quod est in libro 2. de Peccatorum meritis, vbi dicit iis qui putant *hominem in hac vita esse posse sine peccato, non esse continuò incauta temeritate resistendum. Si enim esse posse negauerimus; & libero hominis arbitrio qui hoc volendo appetit: & Dei virtuti, vel misericordiæ, qui hoc adiuuando efficit, derogabimus.* Loquitur vt patet de peccatis actualibus; nam originale non pendet à nostro libero arbitrio. Quod igitur dicit, non esse resistendum iis qui dicunt hominem in hac vita esse posse sine peccato, vt sit verum, concedendum est homines, qui peccant, posse non peccare:

quod est indifferentiam aliquam ad peccandum & non peccandum agnoscere. Iam quod dicit derogare libero arbitrio qui hoc negant, nonne manifestè probat ex mente Augustini pertinere indifferentiam illam ad liberum arbitrium? Nam si non pertinet, qui eam negat, quid nocet libero arbitrio? Atqui Ianseniani eam negant, quia dicunt amissâ libertate ad bonum, vel ad abstinendum à peccato, remanere tamen libertatem arbitrii ad malum: videant ergo qua ratione vitare possint quam Augustinus imprimit notam *iis qui* INCAVTA TEMERITATE *resistunt.*

Iam verò suppositâ huiusmodi doctrinâ proponit Augustinus quatuor quæstiones, quarum tertia est, *cùm voluntate humanâ, gratiâ adjuuante diuinâ, sine peccato in hac vita possit homo esse, cur non sit?* Vides iterum supponi eos qui peccant, gratiâ adjuuante diuinâ posse non peccare, quod est non deesse illis gratiam necessariam vt possint non peccare, quo posito dicit Augustinus, *possem facillimè, & veracissimè respondere, quia homines nolunt.* Non dubitat scilicet quin possint, per adjuuantem illam gratiam: sed quamuis possint, *nolunt.* Et recordandum est, quod antea retulimus ex Augustino, non solere dici de eo, qui non potest facere quod ab illo exigitur, *non vult*; sed dici debere, *non potest.* Homines igitur qui nolunt esse sine peccato, potentes esse nolunt. Quid est autem quod requiritur vt homo sit sine peccato, seu quid debet facere? Certè nihil aliud, quàm velle non peccare, aut non velle peccare. Est enim peccatum primariò in ipsa voluntate; ideóque fieri non potest, vt qui non vult peccare, peccet. Ergo qui potest esse sine peccato, potest velle esse sine peccato: & consequenter dum non vult, potest velle, ac proinde habet indifferentem voluntatem, vt velit, vel non velit esse sine peccato. Et hoc, inquit Augustinus, non solùm facillimum est ad soluendam interrogationem illam, cur homo non sit sine peccato, cùm esse possit; sed etiam *veracissimum.* Ergo *mendacissima* est doctrina, quæ repugnat. Sed quia vidit Augustinus statim quæri posse, cur homines nolint esse sine peccato, cùm velle possint; *Imus in longum*, inquit, *verumtamen sine præjudicio diligentioris inquisitionis, breuiter dico, nolunt homines facere quod justum est; siue quia* Cap. 20.

latet an justum sit, siue quia non delectat. Vbi vides interea dum expectatur major inquisitio, solutionem esse, vt vocant *prouisionalem*, in qua affertur causa remouens prohibens, ejus quod quæritur. Notum est enim illud, omnis peccans est ignorans: quia licèt habeat totam notitiam, quæ illi necessaria est, vt possit non peccare, posset tamen habere majorem: & si haberet, non peccaret. Item, licèt habeat in voluntate motus quosdam, quibus & auertitur à peccato, & ad virtutem allicitur, possent illi esse vehementiores, & si essent, voluntas abstineret à peccato. Atque ita Augustinus affert pro causa, defectus illos antecedentes in peccatore, *quia latet, vel non delectat quod justum est*, qui minimè impediunt quominus sufficientem habeat facultatem ad non peccandum is qui peccat: sed impediunt ne habeat id, quo dato, infallibiliter non peccaret. Hæc est Augustini doctrina, quæ procul distat à doctrina Iansenii. Siquidem juxta doctrinam Iansenii, dum quæritur an possit homo in hac vita esse sine peccato, respondebitur quidem esse posse diuinâ gratiâ adjuuante; sed si quæras quo sensu dicatur illud, *diuinâ gratiâ adjuuante?* Debet responderi sensum esse conditionalem, & ita resoluendum, posse si Deus gratiâ suâ adjuuet: non verò absolutum, qui sic resoluitur, potest cùm non desit gratia necessaria Dei quæ adjuuet. Vnde si jam instes, cùm possit homo esse sine peccato, adjuuante gratiâ, quare non est? Genuina responsio in doctrina Iansenii est, quia deest illa gratia. Nullus enim eorum qui peccant, habet gratiam ad non peccandum. Itaque quòd homo posit esse sine peccato, non refertur ad arbitrium hominis, sed ad arbitrium Dei, qui potest dare, vel non dare homini gratiam ad non peccandum necessariam. Ex quibus sequitur primò, si quis absolutè neget hominem in hac vita esse posse sine peccato, verum dicere; & qui absolutè affirmat, dicere falsum. Quia quod non est verum, nisi positâ aliquâ conditione, quando constat sublatam esse conditionem, absolutè falsum est. Conditio autem diuinæ gratiæ, ex qua pendere dicit Augustinus illud *posse non peccare*, in sententia Iansenii absolutè tollitur; quippe qui putat neminem peccare, qui non careat diuina gratia ad impediendum peccatum necessaria; seu quod idem est, nulli

peccanti adesse gratiam ad impediendum peccatum sufficientem. Vnde conficitur demonstratiuum hoc argumentum in doctrina Iansenii, designato quolibet homine. hic homo non potest esse sine peccato, nisi diuina gratia adjuuet in qualibet occasione peccandi; sed diuina gratia non adjuuat in qualibet occasione peccandi: Ergo hic homo non potest esse sine peccato. Et tamen, inquit Augustinus, hoc non potest dici sine nota *incautæ temeritatis*: Ergo ex Augustino Ianseniani hoc charactere notandi sunt.

Sequitur secundò, in eadem sententia interroganti, quare homo non sit sine peccato in hac vita? Obuiam, & quæ statim occurrit, responsionem esse, quia non potest. Cùm enim vt hoc posit, necessaria sit gratia; & illa desit in omni occasione, in qua homo peccat; & certò ac necessariò necessitate ad vnum determinante sit non peccaturus, si ea daretur; quicumque interroganti cur homo non peccet, aliam quærit responsionem, effugia quærit & fucos adhibet, quibus abscondat veritatem: Atqui constat Augustinum nolle ita respondere. nempe quia non putat verum esse quod Iansenius dicit.

Sequitur tertiò, eos qui ita philosophantur, reos esse duplicis illius peccati, quod Augustinus monuit vt vitaremus, quòd scilicet *derogent, & libero hominis arbitrio, qui appetit non habere peccatum, & Dei misericordiæ, quæ adjuuando efficit, vt homo hoc possit.* Injuria enim quam Augustinus timere potest inferendam libero hominis arbitrio, non potest esse alia, quàm quod dum homo appetit esse sine peccato, appetat rem impossibilem: Atqui hoc verum est ex principiis Iansenii: Ergo ex Augustino, sententia Iansenii derogat libero arbitrio. Injuria verò quæ infertur diuinæ misericordiæ, quæ hoc adjuuando *efficit*, hoc est quæ adjuuando efficit, vt homo *possit esse* sine peccato; non potest esse alia, quàm quòd reuera hoc non efficiat adjuuando. Atqui in sententia Iansenii hoc non efficit: quia reuera in omni occasione in qua homo peccat, Deus non dat gratiam quæ necessaria est, vt possit non peccare. Ergo ex Augustino, sententia Iansenii derogat Dei misericordiæ.

Sequitur quartò, verum esse quod diximus, propositio-

nem illam Augustini, *hominem diuinâ adjuuante gratiâ, esse posse sine peccato*, resoluendam esse per sensum absolutum. *Quia diuina gratia adjuuat*; & non per conditionatum, vt vult Iansenius, *si diuina gratia adjuuet*. Absoluta enim est affirmatio, quâ Sanctus Augustinus dicit diuinam misericordiam adjuuando efficere, vt possimus esse sine peccato. Et verò sicuti laus liberalitatis non consistit in eo quod habeat adjunctam facultatem benefaciendi, quippe quam etiam adiunctam habere potest auaritia, & tenacitas: sed in vsu ipso & exercitio benefaciendi; ita laus misericordiæ non consistit in eo quod adjunctam habeat facultatem subueniendi miseris; adjunctam enim habet & rigor atque seueritas: sed consistit in exercitio miserationis. Ergo Augustinus, qui cauet ne diuinæ misericordiæ derogetur, dum dicitur homo in hac vita non posse esse sine peccato; non hoc intendit tantùm, vt intelligatur Deus posse juuare hominem, dando facultatem abstinendi à peccato, sed vt intelligatur re ipsa juuare: atque hanc facultatem concedere, quotiescumque necessaria est; & hoc est exercitium misericordiæ, quod Iansenius tollit, tollendo simul ejus gloriam. Quod valde notandum est, non solùm pro indifferentia liberæ volitionis, pro qua jam disputamus, sed etiam pro gratia sufficiente quæ illi *monstrum est*, quippe qui domesticis, ac familiaribus scholarum catholicarum sententiis non satis assueuit.

Cap. 7. Probatur trigesimò, ex lib. de corr. & gratia, cùm dicit, *Iustior videtur excusatio dicentium, non accepimus* audientiam, quàm dicentium non accepimus *perseuerantiam*; *Quoniam potest dici, homo in eo quod audieras & tenueras, in eo perseuerares, si velles*. Quod est, justam esse accusationem, & injustam esse excusationem eorum, qui accepto per Dei gratiam beneficio reconciliationis, non perseuerant, propterea quòd perseuerare potuerint, si voluissent. Ceciderunt igitur potentes stare, hoc est, cum indifferentia, & sine necessitate ad vnum determinante: & ideo justè increpantur; & injustè se excusant. Nam quod dicit, *si velles*, manifestum est supponi velle posse quibus hoc dicitur: alioqui nullum est discrimen, quod ponit Augustinus, inter non perseuerantem, non accepto dono perseue-

ſeuerantiæ : & non venientem ad Chriſtum , non audito euangelio , cùm dicit juſtiorem eſſe huius excuſationem. Quare enim juſtior eſt, niſi quia vt audiret euangelium, ſine quo ad Chriſtum venire non poterat , non fuit in ejus poteſtate? Quod ſi pariter non fuit in poteſtate ejus, qui non perſeuerat , *vt vellet* perſeuerare , hoc eſt , *ſi non potuit* velle perſeuerare, ſine qua voluntate perſeuerantia eſſe non poteſt; quomodo non eandem excuſationem habebit, cùm dicet, perſeueraſſem quidem, ſi voluiſſem , ſed velle non potui? Et eò ſpectant ſimiles apud Auguſtinum locutiones , vt cùm dicit in Enchiridio, Coroſaitas *potuiſſe ſaluos eſſe ,ſi vellent*, & quod eſt in ſecundo libro de peccatorum meritis, interrogantibus, cur homines non ſint ſine peccato, poſtquam adiuuante gratia eſſe poſſunt, *veraciſſimè reſponderi, quia nolunt* , qui modi loquendi ſunt omnino inepti , niſi ii de quibus hoc dicitur , intelligantur velle poſſe. Et ideo ex communi ſenſu, loquutiones illæ non vſurpantur, vbi eſt voluntatis illius impoſſibilitas : nec quiſquam dicit Deum poſſe ceſſare ab amore ſui, ſi velit ; aut beatum ab amore Dei. Nempe quotieſcumque poſſibilitas rei alicujus intelligitur pendere à conditione impoſſibili , hoc ipſo creditur nulla eſſe : & rem eſſe in tali caſu abſolutè impoſſibilem. Et ita non dicimus eſſe poſſibile bouem volare , quamuis hoc ſit poſſibile, ſi haberet alas ; eo quòd habere alas , ſit impoſſibile naturæ bouis. Ergo in illa hypotheſi, in qua deeſt facultas volendi , qui dicit hominem poſſe aliquid ſi velit, nugatur , quòd conditio voluntatis, ex qua pendet id quod poſſibile dicitur, ſupponatur impoſſibilis: & ideo dici debet in tali caſu ſimpliciter impoſſibile. Cap. 95.

Probatur trigeſimo-primò, ex lib. de bono perſeuerantiæ, dum dicitur : *Quiſquis audet dicere, habeo ex me ipſo fidem , non ergo accepi; profectò contradicit huic apertiſſimæ veritati* (quid habes quod non accepiſti) NON QVIA CREDERE VEL NON CREDERE NON EST IN ARBITRIO VOLVNTATIS HVMANÆ , *ſed in electis præparatur voluntas à Domino. Ideo ad ipſam quoque fidem, quæ in voluntate eſt , pertinet, quis enim te diſcernit? Quid habes quod non accepiſti?* Quibus verbis confirmat Auguſtinus quod aliàs dixerat in libro de ſpiritu , & litera. *Attendat, & videat,* Cap. 5.

non ideo tantùm istam voluntatem diuino muneri tribuendam, quia ex
Cap. 34. *arbitrio libero est, quod nobis connaturaliter concreatum est; verùm etiam, quod visorum suasionibus agit Deus, vt velimus, & vt credamus, siue extrinsecus per euangelicas exhortationes, siue intrinsecus, vbi nemo habet in potestate quid ei veniat in mentem*, SED CONSENTIRE, VEL DISSENTIRE PROPRIÆ VOLVNTATIS EST. Vbi vides postremam hanc definitionem, *sed consentire, vel dissentire* gratiæ, nimirum ad fidem mouenti, *propriæ voluntatis est*, superioribus illis verbis apprime respondere, *Non quia credere, vel non credere, non est in arbitrio voluntatis*. His autem perspicuum est significari potestatem ad vtrumlibet, nempe ad credendum, & non credendum, de eo enim qui vnum tantùm potest, vt jam suprà notatum est, nunquam dicitur habere in arbitrio voluntatis, vt alterutrum faciat: nec si nulla sit cymba, quâ fluuius transmittatur, quisquam sit adeò insanus vt dicat, stantem ad ripam, habere in potestate, vt natando, vel nauigando transeat. Quæro igitur quem intelligat Augustinus quando dicit, *credere vel non credere positum esse in arbitrio voluntatis?* an hominem gratiâ destitutum? an hominem præditum gratiâ ad credendum necessariâ? Si primum, falsum est, & Pelagianum quod dicit, posse illum credere, vel non credere; nam esto possit non credere qui gratiâ destituitur, tamen quomodo dicetur posse credere, nisi ab eo qui negat necessariam esse gratiam ad credendum? Ergo ille vnum tantùm potest, non pro arbitrio voluntatis alterutrum. Quòd si intelligat Augustinus hominem gratiâ præditum, sicut ostendunt omnino circumposita vtrique loco verba intelligendum esse, quomodo potest esse verum quod dicit, habere illum in libero arbitrio credere, vel non credere: & propriæ voluntatis esse quod consentiat, vel dissentiat? Esto enim dici possit, *posse consentire, & credere*, vt in sententia Iansenii non potest dici, *posse dissentire*. Quomodo enim potest, si sequatur ex illa gratia, necessitas ad vnum tantùm determinans, vt ille docet? Quomodo potest, si vsus, vel non vsus illius gratiæ non permittatur libero arbitrio? Quomodo potest, si per victricem illam gratiam, quâ fit, vt velle credere sit in potestate voluntatis, excludatur contrarius, & victor concupiscentiæ motus, per quem fit vt nolle credere

ſeu diſſentire in ejuſdem poteſtate ſimiliter ſit ? Hæc enim ſunt Ianſenii principia, juxta quæ qui habet gratiam ad credendum requiſitam, pro tempore quo illam habet, nullo modo dici debet, poſſe non credere. Ergo hic quoque non poteſt alterutrum pro arbitrio voluntatis, *credere nimirum aut non credere*, ſed vnum tantùm. Ac proinde nunquam reperietur tempus, in quo veritatem habeat effatum illud Auguſtini, *quod credere vel non credere ſit in arbitrio voluntatis*, quia ſublatâ gratiâ *credere* non eſt in arbitrio : nec eâ præſente *non credere* juxta Ianſenium, qui propterea cenſendus eſt tollere indifferentiam, quam adſtruit Auguſtinus.

Sed expendenda ſunt adhuc illa verba quibus dicit Auguſtinus *propriæ voluntatis eſſe conſentire, vel diſſentire*. Supponunt enim manifeſtè præſentiam gratiæ, cùm nemo cōnſentire dici poſſit, niſi ſit cui conſentiat: nemo etiam à non exiſtente diſſentire. Ergo ſi quando verum eſt hominem pro ſuo arbitrio poſſe conſentire, aut diſſentire, debet tunc ſupponi eſſe gratia, cui conſentiat, aut diſſentiat; Conſequenter debet ſupponi talis gratia, quæ non tollat, τὸ *poſſe diſſentire*, hæc eſt igitur Auguſtiniana libertas arbitrii. Confirmatur ex ſimili loco in Pſ. 91. *Sathanas non cogit inuitum*, IN TVA POTESTATE EST CONSENTIRE, AVT NON CONSENTIRE. Peccatores alloquitur, atque adeò Diabolo conſentientes, in quorum poteſtate cùm dicat eſſe non conſentire, admonente Deo (hoc enim præmiſit) ſequitur agnoſcere illum beneficio gratiæ ſufficientis indifferentiam in eo, qui peccat, ad non peccandum.

Probatur trigeſimo-ſecundò, illis omnibus locis quibus docet Auguſtinus Deum non præcipere impoſſibilia, quæ cùm plurima ſint, emicat tamen inter alia quod eſt in libro de natura & gratia. Vbi dum Pelagium refutat, qui dicebat poſſe hominem in hac vita eſſe ſine peccato, & vt eſſe poſſit pertinere ad bonitatem Dei, quaſi ni poſſet, putandus eſſet Deus præcipere impoſſibilia. Reſpondet Auguſtinus aliam eſſe rationem hominis lapſi, & hominis integri. *Nunc*, inquit, *de illo agitur, quem ſemiuiuum latrones reliquerunt, qui grauibus ſaucius confoſſuſque vulneribus, non ita poteſt ad juſtitiæ culmen aſcendere, ſicut potuit deſcendere. Qui etiam ſi jam in ſta-* Cap. 47.

bulo est, adhuc tamen curatur; Et quia murmurare aliquis posset ac dicere; Ergo ab homine lapso postulat Deus id, ad quod non habet vires; pergit Augustinus: *Non igitur Deus impossibilia jubet: sed jubendo admonet, & facere quod possis, & petere quod non possis*: Quasi diceret, quotiescumque Deus aliquid jubet, supponit te alterutrum posse: nempe aut facere quod jubet, aut petere faciendi facultatem; atque ita dum præcipit, ejusmodi præcepto admonet, vt alterutrum facias, quandoquidem alterutrum potes. Et ne cui videretur excludi gratiæ necessitas, sequitur: *Iam nunc videamus vnde possit. Iste*, Pelagius, *dicit, voluntate non est quod natura potest. Ego dico, voluntate quidem non est homo justus, si natura potest; sed medicina poterit quod vitio non potest.* Nempe inter Augustinum, & Pelagium perfectè conuenit, quòd Deus non jubeat impossibilia: nec cum eo vult contendere Augustinus vtrum possit homo esse sine peccato. Tota inter eos contentio est, *vnde hoc possit*, per naturam, inquit Pelagius, per medicinam, inquit Augustinus, quia natura

Cap. 42. vulnerata est. Et ideo paulo antè. *Nam neque illud nimis curo, vtrum fuerint hîc aliqui, vel sint, vel esse possint, qui perfectam, cui nihil addendum esset, habuerint, vel habeant, vel habituri sint caritatem Dei..... quoniam id quod voluntate hominis adjutâ per Dei gratiam fieri posse confiteor, & defendo, quando, vel vbi, vel in quo fiat, nimium certare nolo: neque de possibilitate ipsa contendo, cùm sanatâ, & adjutâ hominis voluntate, possibilitas ipsa simul cum effectu in Sanctis proueniat.* Vides quò reducat Augustinus quæstionem cum Pelagianis. Non, an sit aut esse possit homo sine peccato: quod est, an possit seruare mandata; sed an possit ea seruare sine gratia, quæ naturæ superaddatur ex meritis Redemptoris. Vnde postea cùm retulisset Pelagii verba, quibus negabat se *defensare illam possibilitatem, sine Dei gratia*, quin potiùs fateri, *debere illam Deo tantùm*

Cap. 44. *deputari*; Augustinus subiungit: *Si nesciremus quæ sequantur, istis tantùm auditis, falsi nos de illis jactante fama & quibusdam fratribus idoneis testibus asseuerantibus credidisse putaremus. Quid enim dici breuius potuit, & verius, quàm possibilitatem non peccandi, quantacumque est, vel erit in homine, nonnisi Deo debere reputari? hoc & nos dicimus*, IVNGAMVS DEXTERAS. En vt Augu-

ſtinus ſola confeſſione Pelagii contentus eſt, paratúſque inire cum eo pacem, ſi verbis mens reſponderet. Vide autem quomodo quæ rectè dixerat Pelagius, prauâ intelligentiâ corrumpat. Subdit enim Auguſtinus: *An audienda ſunt cætera? Audienda ſunt & corrigenda*, & ſtatim refert Pelagii verba hæc: *Nam cùm dicitur ipſum poſſe arbitrii humani omnino non eſſe, ſed auctoris naturæ Dei ſcilicet: ecqui fieri poteſt, vt abſque gratia Dei intelligatur, quod ad Deum propriè pertinere cenſetur?* En tibi totum illud venenum erroris Pelagiani. Gratiam admittit quæ ſit à Deo vt auctore naturæ, hoc eſt gratiam naturalibus donis, quæ per creationem accepimus, minimè ſuperadditam. Hoc ſolum tolle, & clamat Auguſtinus, *jungamus dexteras*; hoc autem eſt Auguſtinum non ſolùm non negare, ſed aſſerere poſſibilia eſſe, etiam tranſgreſſoribus Dei mandata. Cap. 45.

Quod iterum perſpicuè confirmat ſub finem hujus libri cùm dicit ſe *non nimis curare vbi, & quando pleniſſima juſtitia perficiantur, qui proficiunt in virtutibus; ſed confirmare ſe, nonniſi gratia Dei per Chriſtum perfici poſſe.* Et tandem, *valde autem bona ſunt præcepta, ſi legitimè iis vtamur; eo quippe ipſo, quo firmiſſimè creditur, Deum juſtum & bonum impoſſibilia non potuiſſe præcipere: hinc admonemur, & in facilibus quid agamus, & in difficilibus quid petamus.* Quibus verbis Auguſtinus clarè ſignificat alterutrum nobis eſſe facile, aut implere quod jubemur, aut implendi vires orando poſtulare. Quæ cauſa eſt cur paulò antè, negligentiæ, ac pigritiæ attribuerit, quod homines non bene viuant: ideóque cenſuerit exhortandos, terroribus verberandos, præmiorum laudibus erigendos. Nemo autem pigritiam, vel negligentiam agnoſcit, niſi in rebus poſſibilibus. His adde quod eſt in lib. de gratia, & libero arbitrio, *Magnum aliquid Pelagiani ſe ſcire putant, quando dicunt, non juberet Deus quod ſciret non poſſe ab homine fieri. Quis hoc neſciat? ſed ideo jubet aliqua, quæ non poſſumus, vt nouerimus quæ ab illo petere debeamus.* Cap. 48. Cap. 49. Cap 48.

Supponit igitur Auguſtinus poſſibilia eſſe tranſgreſſoribus Dei præcepta, quod eſt homines potentes ea ſeruare, non ſeruare; hoc autem eſt ſupponere homines habere indifferentiam ad ſeruandum, & non ſeruandum. Et quia inde putat dari locum terroribus, minis, exhortationibus, laudi-

bus, consequenter supponit, pertinere indifferentiam hanc ad libertatem, peccando & merendo necessariam.

Probatur trigesimo-tertiò iis omnibus locis, quibus Augustinus calumniam purgat, à Pelagianis irrogatam, quòd tolleret liberum arbitrium; quod facit potissimùm in libro de gratia, & libero arbitrio. Notandum enim est libertatem indifferentiæ, quam Iansenius *bicornem* vocat (quòd sit ad vtrumlibet) ab eodem censeri libertatem Pelagianam, hau-

In præf. lib. 6. de gra. Salu.

stam ex lacunis Philosophiæ Peripateticæ, *Desinat*, inquit, *hic obstrepere Aristotelica Philosophia qua in ista causa cum Pelagio atque Iuliano plenis buccis eam crepante damnata est. Neque enim aliud est quidquam hæresis Pelagiana de gratia & libero arbitrio, quàm pura puta Aristotelica Philosophia*: Item, *Ex quo fit vt nihil magis in hoc argumento de libero arbitrio suspectum esse debeat, quàm Aristotelica philosophia, cujus solius armis instructi Iulianus, & Pelagius libertatem humani arbitrii defenderunt.* Quibus similia sparsim habet per omnes ferè paginas. Igitur libertas quam Pelagiani queruntur ab Augustino destrui, est libertas ad vtrumlibet duorum, contrariè vel contradictoriè oppositorum: & hoc est liberum arbitrium quod Pelagiani putant se tueri contra Augustinum. Augustinus autem, quid respondet? Absolutè negat se tollere liberum arbitrium: quin potiùs fusè probat, accumulatis Scripturæ sacræ testimoniis esse admittendum, vt constat ex tribus prioribus capitibus libri de gratia & libero arbitrio.

Iam dico. Vel Augustinus dum affirmat retinendum esse liberum arbitrium, idem intelligit quod Pelagius, vel non: si idem intelligit, habemus intentum, & bicornis libertas Augustiniana est; si non idem intelligit, dolosè cum illis agit, ejusdémque fraudis reus est, cujus aliàs ipse Pelagium accusauit, fingentem se gratiam admittere, sed alterius generis, à gratia quam Augustinus requirebat. Ita enim modò Augustinus liberum arbitrium admittet, sed aliud intelligendo quàm quod Pelagiani postulant. Quòd si Pelagiani malè concipiunt liberum arbitrium, in eo debebat Augustinus laborare, vt conceptum eorum corrigeret, quod nunquam facit: Legatur enim non solùm trigesies sexies, vt legisse dicitur Iansenius, sed etiam millies: & nunquam in-

uenietur aliud corrigere in ſententia Pelagianorum, & in eo quod dicebant liberum arbitrium poſſe facere, vel non facere; quàm vt faterentur *illud poſſe*, quando ſalutem reſpicit, & ad ea refertur quæ pertinent ad vitam æternam, ex gratia eſſe: ſeù quod idem eſt, gratiam efficere vt hoc poſſimus. Conſtat hoc, ex loco paulo antè citato ex libro de natura & gratia, vbi Pelagio dextram porrigit, ſi velit hoc confiteri: quod iterum repetit in eodem libro vbi de poſſibilitate ſeruandi mandata, & viuendi ſine peccato quam adſtruebat Pelagius, *Rectè quidem diſputat*, inquit . . . . *ſed hoc vnde ſit poſſibile, fateatur, & pax eſt. Ipſa eſt enim gratia Dei per Ieſum Chriſtum &c.* Conſtat & ex jam citato libro de gratia, & libero arbitrio; vbi poſtquam admiſit, & admittendum probauit liberum arbitrium; vide quid caueri velit in doctrina Pelagianorum. Non enim illud, vt non concipiatur eſſe facultas ad vtrumlibet, ſed ne *iſta omnia diuina teſtimonia, & quæcumque alia ſunt, quæ ſine dubitatione ſunt plurima, in defenſione liberi arbitrii ſic intelligantur, vt ad vitam piam, & bonam conuerſationem cui merces æterna debetur, adjutorio, & gratiæ Dei locus non relinquatur; & audeat miſer homo quando bene viuit, & bene operatur, vel potiùs bene viuere, & bene operari ſibi videtur, in ſe ipſo, non in Domino gloriari; & ſpem rectè viuendi in ſe ipſo ponere, vt ſequatur illum maledictum Hieremiæ Prophetæ docentis, maledictus homo &c.* Et ſtatim explicans illud, *& firmat carnem brachii ſui, firmat*, inquit, *carnem brachii ſui, qui potentiam fragilem, atque inualidam, id eſt humanam ſibi ſufficere ad bene operandum putat; nec adjutorium ſperat à Domino; Propter hoc enim ſubjecit, & à Domino diſcedit cor ejus. Talis eſt hæreſis Pelagiana, &c.* Hæc nimirum eſt hæreſis Pelagiana, non quòd credat liberum arbitrium includere indifferentiam, quo nomine damnatam eſſe ab Auguſtino, neque Ianſenius, neque Ianſeniani vnquam probare poterunt; ſed quòd talem habeat indifferentiam, vt *ad vitam piam, & æternæ vitæ meritoriam, non relinquat locum Dei adjutorio; ſed ſufficere ſibi putet humana potentia; velitque in ſeipſa ſpem ponere, & non in Deo*, nec aliud deinde probat toto libro. Ergo Auguſtini conceptus de libero arbitrio, conceptui Pelagianorum apprime reſpondet, dum aſſerit liberum arbitrium, quod

Cap. 44. & 59.

Cap. 4

isti eum negare mentiebantur: Concedit, inquam, Augustinus id esse liberum arbitrium, quod Pelagiani putant, facultatem scilicet operandi, & non operandi; sed in iis quæ spectant ad salutem, hanc facultatem nonnisi per Dei gratiam constitui putat.

Et confirmatur euidenter ex eo quòd inter ea loca, quibus Augustinus probat liberum arbitrium, citat etiam illud Eccles. vbi dicitur homo *positus in manu consilii sui, appositum esse illi ignem & aquam, vt ad quodcumque voluerit extendat manum suam: esse in conspectu ejus, vitam & mortem, & quodcumque placuerit, ei dandum.* Quibus verbis significatur euidenter indifferentia ad opposita; Augustinus vide quid addat, *Ecce*, inquit, *apertissimè videmus expressum liberum humanæ voluntatis arbitrium?* Exprimitur ergo liberum humanæ voluntatis arbitrium, quando exprimitur indifferentia ex Augustino. Et notandum est contra Caluinum, & Iansenianos aliquos, qui volunt locum illum pertinere ad statum naturæ integræ, Sanctum Augustinum agere de libero arbitrio naturæ lapsæ, quia non accusabatur quòd destrueret liberum arbitrium naturæ integræ, sed lapsæ; ergo ex mente Sancti Augustini locus ille pertinet etiam ad naturam lapsam: eóque significatur vim illam agendi naturæ intelligentis propriam, ita fuisse impressam in natura integra, vt perseueret etiam in lapsa, sicut perseuerat esse risibile, esse admiratiuum, esse capax disciplinæ; cum ea tantùm differentia, quòd ex originali corruptione nascatur specialis gratiæ necessitas. *Neque negetis Dei gratiam*, inquit Augustinus, *neque liberum arbitrium sic defendatis, vt à Dei gratia separetis, tanquam sine illa vel cogitare aliquid, vel agere secundùm Deum vlla ratione possimus, quod omnino non possumus.* Hoc postulat Augustinus, hoc vnum commendat: indifferentiam insuper negare, somnium est.

Cap. 15.

In epist. vnà cum libro de grat. & libero arbitr. ad Valentinum missa.

Probatur trigesimo-quartò, ex Sermone 191. de tempore, qui est tertius de Festo Sanctissimæ Trinitatis, vbi S. Augustinus fidei suæ professionem sic concludit. *Liberum sic confitemur arbitrium, vt dicamus nos Dei semper indigere auxilio, & tam illos errare qui cum Manichæo dicunt hominem peccatum vitare non posse, quàm illos qui cum Iouiniano asserunt hominem non posse peccare. Vterque enim tollit arbitrii libertatem. Nos verò dicimus*

homi-

hominem semper, & peccare, & non peccare posse, vt nos liberi confiteamur esse arbitrii; hæc est fides, dilectissimi fratres, quam in Catholica didicimus Ecclesia, quámque semper tenuimus, & tenemus: quam credimus & à nobis deinceps posse teneri. Manichæi non dicebant hominem esse in continuo actu peccandi; sed volebant tantùm in illis occasionibus, in quibus peccat, ita præualere suggestionem malæ animæ supra bonam, vt hæc non possit vitare peccatum. Hoc est igitur quod Augustinus putat tollere arbitrii libertatem, & pertinere ad hæresim Manichæam: ac proinde censet pertinere ad Fidem Catholicam, quòd credatur is qui succumbit tentationi, posse non succumbere: & qui peccat, posse non peccare, quod est indifferentiam pertinere ad liberum arbitrium, etiam prout dicit potentiam expeditam voluntatis ad non faciendum quod facit. Nam remotam non negabant Manichæi, cùm non negarent esse mutuas vices in conflictu animæ bonæ cum mala, & bonam aliquando vincere, seu non semper vinci. hoc enim illi nusquam dixisse reperientur, quin potiùs supposuisse contrarium, præsertim in illis, quos vocabant Electos, & Purgatores partis diuinæ, quam nobis inesse fabulabantur. Iam quod dicit Iouinianum quoque tollere liberum arbitrium, dum negat hominem posse peccare; non eò pertinet, vt nusquam putetur esse liberum arbitrium sine potentia peccandi, sed quia Iouinianus loquebatur de puris hominibus, quos negabat posse subuerti si baptizati essent non tantùm in aqua, sed etiam in spiritu, vt constat ex libro de hæresibus ad Quodvultdeum, & ex Hieronymo lib. 2. contra Iouinianum; Augustinus, qui videbat in illa suppositione inseparabilem esse potentiam peccandi à libero arbitrio, censuit eum qui hanc negaret, illud etiam negare, voluítque duo hæc principia fixa esse, liberum arbitrium tolli, si negetur is qui consentit concupiscentiæ posse non consentire: item liberum arbitrium tolli, si negatur Christianus in hac vita, in qua videt tantùm per speculum in ænigmate, posse peccare dum tentatur.

Claudet hæc Augustini testimonia trigesimum quintum, Cap. 11. ex libro 12. de Trinitate, vbi clarissimè exprimitur, & dominium voluntatis, & indifferentia, tanquam ad peccandum ne-

ceſſaria, his verbis: *Neque enim poteſt peccatum, non ſolùm cogitandum ſuauiter, verùm etiam perpetrandum efficaciter mente decerni, niſi & illa intentio penes quam ſumma poteſtas eſt, membra in opus mouendi, vel ab opere cohibendi, malæ actioni cedat & ſeruiat.* Si Molina quidam, vel aliquis Leſſius dixiſſet, penes liberum arbitrium hominis eſſe *ſummam poteſtatem mouendi, vel cohibendi membra*, Ianſeniani centum buccis clamarent, blaſphemauit, humanum arbitrium diuino dominio ſubtrahit. Atqui Auguſtinus ita loquitur, & S. Thomas approbat, vt poſtea conſtabit. Et eundem ſenſum habet quod dictum erat antea, *In ſpecula conſilii præſidere ſuperiorem hominis portionem, eique demandatam temporalium rerum adminiſtrationem: & cenſeri illam conſentire immoderato appetitui, cùm non cohibet, nec refrenat.* Summa poteſtas membra mouendi, vel cohibendi; eſt-ne poteſtas, clauo neceſsitatis vni parti affixa? Et quæ aliam atque aliam diſpoſitionem expectat, vt modò in vnum feratur, & poſtea in aliud, eſt-ne ſumma? Numquid ea quoque brutis competit? Quis non rideat præſidem illam in ſpecula conſilii, & ſuperiore hominis portione poteſtatem, quæ ſic regit appetitum, vt dum conſentit, non poſsit cohibere, & dum cohibet, non poſsit habenas laxare? Rem tantulam Auguſt. tam ſpecioſis nominibus ſignificauerit? Ergo & indifferentiam Auguſtinus tanquam ad peccandum neceſſariam requirit; & talem indifferentiam, quæ ſine proxima, & ad vtrumque expedita voluntatis facultate non poſsit explicari.

Cap. 8.

§. 3. *Miracula Janſeniana.*

HÆc ſunt teſtimonia numero quinque ſupra triginta, nec tamen omnia, quibus probamus Auguſtinum in conceptu liberi arbitrii id incluſiſſe, quod indifferentiæ nomine ſignificatur, hoc eſt poteſtatem agendi & non agendi. Sunt verò hæc (ſi Ianſenio credimus) triginta & quinque miracula. Siquidem ille ita animo perſuaſum habet, neceſſitatem huic indifferentiæ contrariam, ex doctrina Sancti Auguſtini, non obeſſe libertati, *vt ingenuè fateatur ſe* miraculi *loco habiturum, ſi in Auguſtini doctrina oſtendi poſsit, voluntatem quæ potentiſsimè, & immobiliter, & perpetuò juſtitiam diligit, & opera-*

to. 3. l. 6. cap. 8.

tur, non esse in ista volitione, & operatione liberam. Quibus verbis quid intelligat, constat ex superioribus, dum dicit. *In illo acerrimo, diuturnóque conflictu, quo cum Pelagianis de gratia, & libertate voluntatis decertatum est, in nullis Augustini libris, vel semel inueniri posse vnum textum, vel vestigium opinionis istius, quod idcirco voluntas, sub gratia quæ facit eam facere, maneat libera, quia cessare potest.* Hoc scilicet huic Auctori miraculum est, inueniri apud Augustinum vnum textum, quo significetur causam liberam ideo esse liberam, quia sic agit, vt possit non agere. Videat lector an superioribus locis contrarium satis probatum sit: simúlque decernat, si pergant Ianseniani rem adeò manifestam negare, quid sit sentiendum de illa contumacia, quæ triginta quinque miraculis sanari non poterit.

Est verò vicissim magnum hoc miraculum, hominem ingenii, & eruditionis minimè vulgaris, viginti duobus annis Augustini libris incubantem; postquam decies circiter omnia ejus opera legit: & quæ sunt scripta contra Pelagianos facilè sexies & tricesies, nusquam vidisse aut intellexisse quod tam multis locis proponebatur. Cujus ego rei causam vix aliam inuenire possum, quàm quia fascinati amore propriarum sententiarum oculi videre nequeunt quæ illis aduersantur; hinc verò intelligitur quàm meritò suspecta esse debeant cætera quæ de Sancti Augustini doctrina hic auctor confidentissimè pronuntiat, quasi ex præjudicio tam diuturni studii minimè dubium cuiquam esse posit, quin affirmet Augustinus quæ ille affirmare testatur, quin neget quæ negare ipsum refert. Quippe jam constat tum hoc experimento, tum aliis multis, minimè tutam esse regulam hanc, nec Lectorem sapienter facturum, qui neglecta propriorum oculorum indagine fidem suam testimonio Iansenianorum committet. Quare facilè quidem admittimus quod dicunt, *miram visum* iri eorum doctrinam scholasticis: *doctrinam hanc inauditam esse recentioribus, & non mediocriter miram videri: ad nomen incoactæ libertatis exhorrescere* non tantùm *nonnullos*, sed plerosque omnes, catholicos doctores: *perstrepere nunc scholas illo modo conciliandæ libertatis cum gratia; Doctoré[s]que fatigari, vti sub nomine libertatis indifferentiam illam libratam contrarietatis aut contradictionis muniat & stabiliat;* tom. 3. c. 6. ibid. c. 11. ibid. lib. 7. c. 21. ibid. cap. 8.

hæc inquam admittimus non inuiti. Neque enim poteſt non mirum videri quod in Catholicis ſcholis nouum eſt: nec recentiores non exhorreſcere, dum poſt Sancti Thomæ ſententiam, quâ pronunciauit *hæreticam eſſe* opinionem, quâ putatur voluntas ex neceſſitate moueri, dummodo citra violentiam, & neceſſitatem moueatur, *eo quòd tollat rationem meriti, & demeriti ad quam requiritur, vt quod fit non ita ſit ex neceßitate quin vitari poßit* poſt manifeſtam duorum Pontificum definitionem, duas iſtas Baii propoſitiones damnantium. *Quod voluntariè fit, etiam ſi neceſſariò fiat, liberè tamen fit, & ſola violentia repugnat libertati hominis naturali*: poſt decretum Concilii Tridentini, quo ad ſaluandam contra Caluinum arbitrii libertatem definit *conſentientem diuinæ gratiæ poſſe diſſentire*, quod eſt eſſe indifferentem ad vtrumlibet; poſt communem Catholicorum omnium ſenſum, quo putatur Caluinus libertatem arbitrii deſtruxiſſe, cùm tamen incoactam admiſerit; erumpat tamen vnus aliquis è tenebris, & non jam *perſtrepentibus*, ſed conuenientibus miro conſenſu ſcholis omnibus, quamuis ſuo vnaquaque modo, Geneuenſe canticum intonet, incoactæ libertatis. Sed quod addunt eſſe doctrinam hanc in Auguſtini principiis *indubitatam, & in tot libris, quot exarauit de libero arbitrio contra Manichæos, & de gratia, non tollente libertatem aduerſus Pelagianos, vix vllum veſtigium reperiri poſſe, vbi de libertate indifferentiæ loquatur: Nullam vel tenuem vmbram in ſcriptis ſuis reliquiſſe, quod libertas arbitrii in hujuſmodi indifferentia collocanda ſit: Solicitum eſſe de ſola voluntate ſeu volitione, nihil curando de libertate, eo quòd eſſentialiter libertas ſit conjuncta voluntati: horrorem illum, & admirationem recentiorum oriri ex intolerabili antiquitatis imperitia, remotiſſimos eſſe ab ea libertatis intelligentia, quam Auguſtinus, ac diſcipuli cum tota Eccleſia antiqua tradiderunt: Argumenta quibus, vel ſua probant, vel aliena improbant, ſola doctrinæ à majoribus traditæ ignoratione & humanæ ratiocinationis libertate niti*. Hæc, inquam, & alia id genus multa, quæ concionabundus amplificare Ianſenius ſolet, judicio Lectoris ita permitto, vt poſtquam ſuperiora Diui Auguſtini loca expenderit, qua æquitate, ac veritate nitantur, ipſe pronunciet.

Tom. 3. lib. 6. c. 6. Ibid. cap. 8. — Ib. cap. 10. — Ib. lib. 8. cap. 21.

Idem dico de illo ferali vaticinio, quo in ſuam ipſe doctrinam malè ominoſus ſic loquitur: *Fidenter dico, quicumque*

doctrinam istam à nobis traditam erroris insimulare ausus fuerit, non Augustinum, non Bernardum; sed philosiphiam fortassis Aristotelis ducem ac patronam habiturus est; & in ista doctrina culmina, & columina necesse est vt anathema priùs dicat. Nempe constare cuilibet potest ex dictis, suffragatorem habere Augustinum, quotquot in hanc Iansenii sententiam anathema dicunt, nec dubium est quin præeuntem Augustinum Bernardus sequatur ejus sectator indiuisus. Omitto rationes alias, aliorúmque Patrum testimonia, quia propositum est hoc loco vnius Augustini sententiam exquirere. Sed videamus quid dicant alii quidam Iansenii Sectatores, & quid objiciant. Ex eorum enim refutatione superiora illustrabuntur.

EXAMINANTVR ALIQVÆ VINCENTII Lenis cogitationes super ista controuersia.

CAPVT I.

De quibusdam Vincentii Lenis, atque aliorum Jansenianorum opusculis, & quid ille tum de Jansenio sentiat, tum etiam de se.

NTER eos, qui Ianſenianæ Theologiæ tuendæ veluti procurationem accepiſſe videntur, eminet in paucis Vincentius Lenis, *Theriacæ* primùm diſpenſator, idémque deinde *Fulgentius*, *Lucernæ Augustinianæ* faber. Siue enim imitari voluit fugitiuos, qui nomen, & profeſſionem cum locorum mutatione ſubinde mutant : ſeu Græcos artifices, apud quos, vt ait Tullius, qui citharœdi eſſe non poſſunt, aulœdi fiunt, pharmacopœam primùm profeſſus in componenda *Theriaca*, ſub nomine *Vincentii*, in cudenda deinde *Lucerna* ſub nomine *Fulgentii*, videri voluit Laternarius. Quin etiam quòd vſu venit malè occupatis opificibus, pertæſus artium ac nominum inutilium, animum adjecit ad militiam, & factus eſt, *Stratagematis* auctor anonymus. Nec jurare poſſum, nullam illum habuiſſe partem in illa celebri venatione, quæ *vulpem captam* anno ſuperiore per Italiam, Galliam, Hiſpaniam, circumduxit, tanto cum triumpho, vt diceres captam à Romanis Carthaginem. Crediderim equidem nonnullum in exequendo ejuſmodi conſilio fuiſſe vſum canis illius, quem alere ſe Vincentius narrat. Canem enim alere ſe ne genus humanum ignoraret, ſibi narrandum eſſe duxit, à quo inter duo oſſa deliberante, quæ ſit indifferentia liberi arbitrii didicerit. Verùm ſiue ille ſit, ſiue alius quiſpiam qui vulpem cepiſſe dicitur, ſupereſt nobis non leuis ſcrupulus, dicendum-ne ſit captam à cane vulpem, an potiùs à vulpe canem. Mittamus ambages, Ioannes Martines de

Vincentius Lenis de ſuo cane lib. 1. Theriacæ cap. 22.

Ripalda in opere illo erudito, quod edidit contra Baianos, mille ac mille modis errores eorum conuicit, in vna, & altera citatione, ſeu propria ipſius hallucinatione, homo enim erat, ſeu vitio Amanuenſium & Typographorum negligentia, à quibus procul diſtabat, dum ejus ſcripta ederentur, aberraſſe deprehenſus eſt; hìc Baiani vocem tollere, plaudere manibus, lætitiâ exultare, totique mundo inexpectatam nuntiare victoriam; *Vulpem captam.* Sed illa, ô viri boni, elapſa eſt integra & adhuc currit, eſto pilos aliquot tanquam ex cauda reliquerit in canum dentibus. Nobis verò haud paulo major eſt occaſio gloriandi ob proſtratos atque deuictos eoſdem canes, quos vulpes illa denſis morſibus confoſſos reliquit.

Fatigatos ex laborioſa venatione ac ſitientes expectabat *Collatio Antuerpienſis* inſtructa bellariis à Ianſeniano penu petitis. Neſcio cur non maluerint vocare cœnam, quàm vernacula & impropria ſignificatione, *Collationem.* Ita enim ipſi antiquo atque honeſto nomine dici potuiſſent, dipnoſophiſtæ. Collationi ne fructus deeſſent, & raræ apud Belgas vuæ recentes; decreta eſt, *Racematio*, ſi tamen illa vuarum fuit, & non potiùs labruſcarum. Conuiuio muſicam addiderunt, ſed lugubrem: Nam cùm Summus Pontifex omnino vellet vt obediretur Bullæ contra Baium & Ianſenium; cùm eam Rex Catholicus recipi juberet; cùm id vrgeret Sereniſſimus Gubernator, rati Neroniana rediiſſe tempora, edidere *Planctum veritatis in Belgio patientis.* Atque vt nullæ forent Muſæ quæ Ianſenio non canerent: & nouo dogmati litarent pariter Oratores & Poëtæ, addidere rhythmos, hoc eſt, *Rhythmicam conſiderationem*, quæ cum ſenſu Eccleſiæ comparata, diſſona eſt & nomen perdit. Ex quibus intelligi poteſt, quàm ingenioſi fuerint Ianſeniani in inueniendis variis artibus quibus receptæ jam pridem per totum orbem doctrinæ, ac repetitis Sedis Apoſtolicæ decretis reſiſterent. Sed Vincentium audiamus, qui ſic de Ianſenio; *Se oculis clariſſimè cernere, & manibus, vt ſic dicam, palpare Ianſenium Sancti Auguſtini & Eccleſiæ mentem diuina prorſus luce, & explicatiſſimo ordine attigiſſe.* Quæ ſi vera ſunt, neceſſe eſt Eccleſiæ hodiernæ cæcitatem damnemus, damnatam eſſe Ianſenii doctrinam pro- Ep. prodr. pag 51.

nuntiantis. Damnari enim non potuit nisi à cæco judice, quæ veræ, ac veracis Ecclesiæ mentem attingebat. Addit, *clarissimam lucem à diuina sapientia his temporibus, quando caligines, & tenebræ in dies crescebant, ingeniosissimæ illi animæ infusam, vt alii etiam inde mutuarentur.* Quod ostendit iniquissimè factum à Pontificibus Romanis, qui damnato Iansenio tanta nobis luce interdixerunt. Denique Iansenium pronuntiat Vincentius, *cæteris Augustiniani æui Doctoribus adjungendum esse*, Ambrosio videlicet, Hieronymo, Augustino, accensendum. Atque vtinam doctrinæ discrimen non impediisset ne in album Sanctorum illorum Patrum referri posset. Sed vereor vt Romanum Calendarium vnquam conjungat, quos tanta discordia sententiarum diuisit. Scire autem velim, non cujus æui, sed cujus Ecclesiæ doctor sit ille, qui cùm non nesciret, quid de Ianseniana Theologia pronuntiarint Ecclesiæ Romanæ Summi Pastores ac Præsides, resistere illis in faciem ausus est, atque affirmare, diuinam esse doctrinam, quam illi reprobassent. Hæc est Vincentii de Iansenio sententia; de se autem quid sentiat explicat ipse.

Nam cùm aduertisset in his nominibus, *coactionis, violentiæ, necessitatis*, æquiuocationem latere, quæ confusionem magnam, & tenebras in doctrinam Sancti Augustini, & Ecclesiæ inuexisset, maximáque parte peperisset ignorantiam istam; qua *non pauca etiam magna hujus æui ingenia mirum, & miserandum in modum laborant. Ego quoque*, inquit, *olim, fateor, in hac caligine fui, sed non segni operum Sancti Augustini, & discipulorum ejus lectione adjutus, lucem in ea philosophia, & quis Sancti Augustini, ac scholæ ejus in re liberi arbitrii sit sensus, tam clarè quàm quidquam aliud philosophiæ humanæ, me videre jam existimo. Ad tenebrarum igitur fugam face aliqua distinctionis est opus, quam capite sequenti ascendemus.* O nos beatos, quibus in obscurissima difficultate laborantibus datum est talem sequi luciferum, facem igitur hanc distinctionum intueamur.

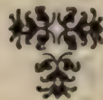

CAP.

CAPVT II.

Examinatur distinctio duplicis necessitatis simplicis, quarum altera tollit; altera seruat arbitrii libertatem.

Jansenii & Vincentii discrepantia.

ANSENIVS cùm putaret volitionem eo ipso quod est volitio, esse essentialiter liberam; consequenter nihil agnouit, quo destrui posset libertas volitionum, quam quo fieret vt volitio desineret esse volitio. Sed quia statim sequebatur motus primos, & affectus voluntatis indeliberatos, qui sunt etiam quædam volitiones, esse liberos; suam ipse mentem ita est interpretatus, vt per volitionem intelligeret tantùm eam, quæ plenum intellectus judicium & aduertentiam supponeret, vt constat ex libro 6. cap. 5. & 36. & lib. 8. cap. 9. To. 3. de gra. Salu. Ergo supposita judicii plenitudine putauit Iansenius volitionem omnem esse necessariò liberam, nec posse fingi quid destrueret libertatem, præter quam aut necessitatem illam, quæ respectu actuum internorum voluntatis imaginaria est, & impossibilis, violenta scilicet, & propriè cogens necessitas: aut naturalem, quâ scilicet naturæ impetu, non expectatâ rationis aduertentiâ, voluntas afficitur; quæ quia speciem etiam habet coactionis, ideo vno nomine necessitatis cogentis, vel violentæ, comprehendit id omne quod aduersatur libertati nostrarum volitionum. Præter hanc autem agnouit necessitatem aliam, quam vocat *simplicem, ad vnum determinantem, qua simpliciter necesse est vt aliquid fiat, non repugnante, sed immutabiliter volente voluntate*, & quam ideo vocat *voluntariam*, putátque non repugnare libertati. Constat hoc ex libro sexto citato, cap. 6. & lib. 8. cap. 19. vbi dicit juxta principia Augustini, Prosperi, & Fulgentii, *nullam gratiæ efficaciam, nullam necessitatem actibus voluntatis liberis formidandam esse: sed solam vim, coactionem, & necessitatem violentiæ, quæ*

videlicet, vt loquitur Augustinus, non est in nostra potestate, sed etiam si nolumus, hoc est, nobis inuitis, & nolentibus & reluctantibus efficit id, quod potest: quibus similia sparsim aliis in locis inuenies.

Vincentius Lenis, quia vidit ex illa philosophia sequi, minimè culpandos esse, vel Manichæos, vel Stoicos fatum admittentes, vel Astrologos ex influxu planetarum liberos actus diuinantes, vel Caluinum decretoriam, & ineluctabilem agendi necessitatem in voluntates nostras inuehentem, quasi liberum arbitrium destruxissent; quod nemo eorum vel neget aduertentiam, & plenitudinem judicii, vel admittat eam coactionem, quâ volitiones nostræ *nobis inuitis, & nolentibus, & reluctantibus fiant*, & idcirco perinde dici posse voluntariam necessitatem ab illis admissam, ac illam, quam admittit Iansenius: ne contra sensum communem Catholicorum omnium & antiquum & hodiernum pugnare videretur, ampliandum putauit quod Iansenius strinxerat: & dicendum, volitionem illam quæ se ipsa libera est, non solùm sequi debere plenam rationis cognitionem, sed etiam elici *connaturali modo*.

Hinc statim necessitatem illam simplicem ad vnum determinantem, saluâ rationis aduertentiâ, quam vnicam Iansenius posuerat, putauit in duas ita diuidendam, vt altera libertatem volitionum tolleret, quod impelleret ad agendum, *non connaturali modo*, altera seruaret. Vnde facile deinde fuit ostendere, potuisse Manichæos, & Stoicos, & Astrologos, & Caluinistas libertatem eripere, etiam si supponerent præuiam, & plenam rationis aduertentiam, inducta scilicet necessitate illa, quæ connaturalitati operationum voluntatis opponitur: Iansenium autem non eripere, quòd non admittat necessitatem eidem connaturalitati repugnantem. Colliguntur hæc ex iis, quæ docet lib. 1. Theriacæ, vbi voluntatem definit, potentiam, *quæ ex vi essentiæ suæ specificæ, si naturali suo modo agendi relinquatur, nunquam ad agendum aut suspendendum actum suum cogi potest*. Et ideo *incogibilitas*, inquit, est instar differentiæ, prout scilicet excludit necessitatem illi modo connaturali agendi repugnantem. Et deinde. *Et breuiter quotiescumque necessitas voluntatem ad agendum ex sufficienti judicio rationis*, ET CON-

Cap. 10. Cap. 11. Cap. 13.

NATVRALI MODO *compellit, toties necessitas est voluntaria, nec libertatem consensus euertit.* Alia igitur, quæ licèt ex sufficienti judicio rationis, non tamen *connaturali modo* compellit; non est voluntaria, & libertatem euertit. Ex quo fundamento postea lib. 2. Iansenianam à Caluiniana, & Manichæa, & Stoicorum, & Astrologorum sententia conatur distinguere.

§. 2. *Ostenditur distinctionem illam Vincentianam stare non posse.*

ET hæc quidem rectè, dummodo constitui possit certa quædam, & plana duarum illarum necessitatum differentia. Sed hoc exponendum restat. Age igitur, Vincenti, Caluinus libertatem euertit, admissâ tali necessitate, quæ voluntatem compellit ad agendum *modo non connaturali*, Iansenius libertatem confirmat, admissâ tali necessitate, quæ volúntatem compellit ad agendum *connaturaliter:* vterque autem supponit sufficiens judicium rationis. Quid igitur est illa connaturalitas, quam vnus tollit, alius retinet; & quid est in vnius necessitate, quo tolli censeatur connaturalitas illa, quod non sit etiam in necessitate alterius, qui eam seruat. Eò, vt vides, tota resoluitur controuersia; & in hoc puncto necesse est vt se se explicent illi radii, qui te videntem in hac difficultate fecerunt, non minùs clarè, quàm in alia vlla philosophiæ parte. Te consulimus, Vincenti, nos qui *mirum, & miserandum in modum laboramus in hac ignorantia. Accende quæso distinctionis facem* illam, qua pellantur, quibus obsidemur, tenebræ. Age, inquam, cur Caluini necessitas impedit *connaturalem modum agendi* voluntatis; Iansenii non impedit: & consequenter, cúr illa libertatem euertit, ista non? cur ista vocatur voluntaria, illa non item? Ego si meis cogitationibus adhærerem, dicerem ideo Caluiniana necessitate tolli connaturalem agendi modum, & euerti libertatem, quia illa sic compellit ad agendum, vt voluntas non possit non agere: hoc est quia tollit indifferentiam. Adderem, si hoc ipsum faceret Ianseniana, nullum esse inter vtramque discrimen. Sed hæ sunt antiquæ illæ tenebræ, ex quibus tu Vincentì diuinis illustrationibus adjutus emersisti tandem. Nos qui adhuc iis implicamur

ad te confugimus, tui luminis participes futuri. Dic ergo tandem, quod sit inter necessitatem Caluinianam, & Iansenianam discrimen?

℟ Non nego quin disertus sit iste Vincentius, & verborum diues, sed inutilium. Postquam ex longa & vsque ad lepores, atque facetias facunda dissertatione, quod facit ad propositam difficultatem expresseris; vix aliud colligas, quàm eam necessitatem, quæ libertatem euertit, qualem concedit esse Caluinianam, mouere nostram voluntatem *sicut Atropos*, Iansenianam verò *sicut Lachesis*; Illam influere in voluntatem *sicut Rhodanus in Sequanam*, istam se illi miscere *placidiùs*. Et hæc similitudo adeò illi arrisit, vt lectorem moneat. ***Rhodanum appetitum bruti, Sequanam humanam voluntatem esse cogita, & ista comparatione ostium tibi aperi ad aspiciendum id, quò te mox capite sequenti deducam.*** Addit illam necessitatem esse ***arctam, ferream, suffocantem, strangulantem, dominantem.*** Istam esse ***molliorem, suauem, voluntariam, cedentem voluntati; quæ sinat voluntatem esse imperiosam sui, & imperatricem:*** ac proinde quæ sit ***necessitas seruiens*** voluntati potiùs quàm ***dominans.*** Nec credi potest quàm multis modis & quàm præclaris vocabulis significet nihil. Si enim quod subest phrasibus illis in ejus sententia apprehendere coneris, præter tinnitum verborum nihil supererit.

Lib. 1. c. 11. & l. 2. c. 5.

lib. 1. c. 13.

Et in Ep. prodr. pag. 21.

Esset quidem optimè constituta distinctio, si quod dicit ***voluntariam*** esse hanc secundam necessitatem, ***& cedere voluntati,*** & voluntatem sub illa ***dominium*** in ***suos actus retinere.*** eo modo intelligeret, quo intelligunt illi à quibus hæc sumpsit: & quem propria & vsitata verborum acceptio præsefert. Quis enim cùm audit ***voluntariam*** esse aliquam necessitatem, non intelligat eam, quæ vel existit, vel operatur ita dependenter à voluntate, vt possit voluntas impedire ne vel existat, vel operetur: & si hoc velit, vel non futura, vel non operatura sit? Et hoc sine dubio intendebat Augustinus, cui Vincentius tribuit appellationem hanc voluntariæ necessitatis. At num etiam ipse ita intelligit? Annuat, & habemus indifferentiam, quam impugnat à libertate inseparabilem. Renuat, & quomodo vel erit hæc necessitas voluntaria, vel non erit etiam Caluiniana?

Similiter quod dicit hanc necessitatem cedere voluntati, si ad mentem Sancti Bernardi, ex quo sumpsit; & juxta com-

munem ſignificationem acciperet, ſalua res eſſet. Neceſſitatem enim cedere voluntati, quid aliud eſſe poteſt, quàm voluntatem poſſe illi reſiſtere, & ſi velit, non ſequuturum neceſſitatis effectum? Alioqui quomodo cedit? At, hoccine intelligis Vincenti? Annue; & habemus indifferentiam cum libertate neceſſariò coniunctam; Renue; quomodo igitur magis cedit voluntati Ianſeniana hæc neceſſitas, quam illa Caluiniana. Et cùm hoc dicatur molle quod tangenti atque impellenti loco cedit: quomodo vel illa *mollis eſt*, vel iſta *dura* vocari poteſt?

Idem dico de illo dominio, quod ſub Ianſeniana neceſſitate ſeruare dicitur voluntas. Intelligitur enim dominium in ſuum actum, quod eſt poteſtas de eo diſponendi: hoc eſt, illum exprimendi, vel ſupprimendi, ſi velit: Et cùm dico, ſi velit, intelligitur poteſtas hoc volendi, vel in actu ſignato, vt loquuntur, vel in actu exercito. Quæro igitur, vtrum voluntas, quæ actum exprimit, habeat poteſtatem ſupprimendi, nec ne? & vtrum voluntas quæ ſupprimit, habeat poteſtatem exprimendi? Si habet, habemus indifferentiam; ſi non habet, quomodo concipitur ſui actus domina ſub Ianſeniana neceſſitate, magis quàm ſub Caluiniana.

Nam quod addit Vincentius, voluntatem ſub Ianſeniana neceſſitate retinere connaturalem agendi modum, quo caret ſub Caluiniana, vox eſt & præterea nihil. Quis enim eſt ille connaturalis agendi modus, ſi non eſt modus, quo voluntas circa objecta finita, & circa infinitum obſcurè cognitum ex ſufficienti judicio rationis, operatur cum indifferentia? Nam de cætero, negat-ne Caluinus agere voluntatem, & ab intrinſeco, & vitaliter, & cum inclinatione & affectu ad objectum, ſiue dum obedit concupiſcentiæ, malè agendo; ſiue dum gratiæ cooperatur, bene agendo? Quæ igitur eſt connaturalitas in vno caſu, quæ non ſit in alio? Rapitur, inquit Vincentius, ex Caluino *raptu fatali*, & *Manichæo*. At nunquid hæ quoque meræ ſunt phraſes, de quibus quæro, quid inueniant in vna neceſſitate ad ſignificandum, quod non pariter occurrat in alia?

Quare neceſſariò deueniendum eſt ad hoc principium, id quo vnico, quæ dicitur Caluiniana neceſſitas,

libertatem tollit, hoc esse; Quia voluntas sub illa sic agit, vt non possit non agere: sic non agit, vt non possit agere. Hoc vnicum tolle; cætera omnia retine, & statim mutabitur Atropos in Lachesim, Rhodanus in Sequanam, durum in molle, ferrum in lanam, & quod suffocabat, & strangulabat in auram vitalem. Tolle, inquam, hoc vnum, & nihil aliud; & necessitas Caluiniana contradicente nemine, fiet Catholica. Inde verò demonstratiua ducitur argumentatio. Si totum illud, quo Caluiniana necessitas est Atropos, & Rhodanus, & ferrea, & strangulans, & dura, reperitur in necessitate Ianseniana; hæc quoque Atropos est, & Rhodanus, &c. Sed totum illud in hac reperitur: Est igitur ista quoque Atropos, Rhodanus, &c. probatur minor. Nam illud totum non est aliud quàm talis agendi modus sub necessitate Caluiniana, vt voluntas agens non possit non agere, & non agens, non possit agere. Dicat autem Vincentius, reperiatur-ne hoc in voluntate, quæ subest alteri necessitati, nec-ne: si reperitur, est igitur Atropos, &c. sicut Caluiniana, si non reperitur; manet igitur indifferentia, & illa necessitas non est Ianseniana, quia hæc indifferentiam excludit. Denique si relegantur superiora Sancti Augustini testimonia, statim intelligetur quid rei necessarium sit, vt statuatur distinctio inter eam necessitatem, quæ tollit libertatem, & eam, quæ non tollit. Cùm enim toties, & tam constanter, & tam clarè libertatem exprimat Augustinus illo agendi modo, quo voluntas agens potest non agere, quæ est indifferentia; satis significat nullum hîc esse locum fabulis, & Atropon esse necessitatem omnem, quæ cum indifferentia non stat.

Non desinam autem monere Lectorem vt aduertat, Vincentium, qui *ex diuina illustratione, & assidua Sancti Augustini, & discipulorum ejus lectione*, adeò clarè hujus difficultatis solutionem viderat, nihil vt clarius in tota philosophia cernere posset, duxisse tamen Lectorem suum in domum Erebi, ad consulendas Noctis filias, vt intelligi posset: & ne in ea quoque Parcarum distinctione fuisse constantem, dum modò Lachesim repræsentat libertatis conseruatricem cap. 11. modò destructricem cap. 16.

CAPVT III.

Examinatur alia distinctio duplicis libertatis, essentialis, & accidentalis.

§. I. *Explicatur Vincentii distinctio.*

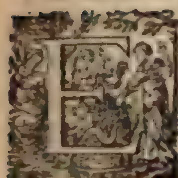

X dictis intelligi potest, quid sit sentiendum de alia distinctione, quam tradit Vincentius Lenis, duplicis libertatis, *essentialis* nimirum, & *accidentalis*. Essentialem vocat illam, quam voluntas *omni suo actui, quem elicit ex seipsa, & ex directione rationis infundit; mouere enim seipsam modo agendi igemonico & actum suum sibi imperare: Item ex potestate illa sublimi & imperiosa, qua supra modos agendi agentium naturalium eminet, efficere suum actum, eique dominari, & à se exire quodammodo imperare;* Hunc agendi modum significasse Damascenum, eúmque accepisse ab Aristotele: Intelligi etiam ex illa virtuali reflexione, qua voluntas aliquid volendo vult se velle, item *ex incogibilitate, &c.* Illi enim repugnare solam coactionem, seu coactiuam necessitatem: Præter illam libertatem ab omni actu voluntario, cum sufficienti rationis aduertentia elicito inseparabilem, esse aliam accidentalem quæ vocatur contradictionis, aut contrarietatis: accidentalem autem ideo esse; quia siue accedat, siue recedat, semper remanet idem modus agendi, & seipsam mouendi voluntatis, in quo consistit libertas essentialis: Libertatem hanc accidentalem esse *expansionem* libertatis essentialis, seu *libertatem expansam*; Et Diuum Thomam, & veteres, quando negant amorem beatificum esse liberum, negare tantùm *expansam* libertatem, non autem essentialem. Nam si de essentiali sit quæstio, liberum esse, & amorem beatificum, & amorem, quo se Deus amat, atque adeò ipsam quoque spirationem actiuam, hoc est productionem Spiritus Sancti: Sufficere ad meritum libertatem illam essentialem, & ob eam tantùm causam Deum per amorem sui ipsius, vel productionem Spiritus Sancti nihil mereri, quia

l. 1. Ther. cap. 2. 8 9. 10. 22. 26. Ep. prod. pag. 11. 12. 13. 19.

ipſe non eſt capax meriti, cùm non ſit creatura, beatos autem ideo non mereri per amorem beatificum, quia ſunt extra viam, &c.

§. 2. *Refutantur quæ dicit de libertate Eſſentiali.*

INTELLIGITVR, inquam, ex dictis, his phraſibus, vel nihil ſignificari, vel ſignificari quid peruerſum, & damnabile. Et primò conſtat ex ſuperioribus omnibus Sancti Auguſtini teſtimoniis, libertatem illam, cujus præſentia meritum fundat, cujus abſentia impedit, eſſe libertatem, quâ voluntas ſic agit, vt poſſit non agere. Ergo ſi hoc conuenit *expanſæ* tantùm; expanſa tantùm ex Auguſtino eſt fundamentum moralitatis, & *contracta*, quæ dicitur eſſentialis, non eſt. Deinde quid ſonant voces illæ *imperii, dominii, authoritatis*, quo libertatem eſſentialem explicat? propriè loquitur an impropriè? Si loquitur impropriè atque abuſiuè: ſaluus ſit, neſcimus enim quid velit. Si propriè loquitur, quando libertatem eſſentialem reperit in amore, quo ſe Deus amat; eſt igitur ibi dominium, & imperium, & authoritas; & conſequenter eſt aliquid quod eis ſubjiciatur. Quid autem eſſe poteſt? Imperioſæ, inquam, & dominanti libertati qua Deus ſe amat, quid ſubjicitur? Debet enim hoc dominium referri ad id, in quo libertas exercetur: Ergo ſubjicitur amor, quo ſe Deus amat, vel ejus objectum, quod eſt Deus ipſe? An hoc concedit Vincentius? An vult Deum ſibi ipſi ac ſuæ authoritati eſſe propriè ſubjectum? Et cùm extendat *imperioſam* hanc, & *dominantem* libertatem ad productionem Spiritus Sancti, audebit nominare *imperium*, *& dominium*, & *authoritatem* Patris & Filii in Spiritum Sanctum, & ſuſcitare ſepultas hæreſes, atque ab inferis Macedonium euocare?

Putat autem ſe rem magnam dicere, cùm dicit eſſe in exercitio illo libertatis eſſentialis virtualem quandam reflexionem, qua velit ſe velle, quaſi verò hoc non etiam reperiatur in volitione, quæ ſubeſt neceſſitati Caluinianæ. Iuuaret, ſi volitio quatenus eſt reflexa, eſſet magis in poteſtate, quàm ſit, prout eſt directa; ſed cùm eadem neceſſitate feratur voluntas ad volitionem volitionis reflexam illam & virtualem,

tualem, atque ad ipſam volitionem, quæ volita eſt; ecquod inde trahi poteſt argumentum dominii & libertatis? Si quod eſt virtuale explicaretur, & fierent duo actus diſtincti, quorum vnus alium vellet; an cenſeretur actus volitus, mutuare libertatem à volente, ſi volens nihilominus eſſet neceſſarius, & magis in poteſtate, quàm volitus? Ergo cùm duæ illæ rationes, dum in vno actu identificantur, non aliter ſe habeant quoad hoc, quàm ſi eſſent diſtinctæ, ac ſeparatæ; altera alterius libertatem nihil juuat. Nec niſi aliquid aliud addatur, intelligi vnquam poterit, quare potiùs ille actus, quo quis vult ſe velle, ob reflexionem virtualem dominium indicet, quàm ille, quo vel Deus ipſe intelligit ſe intelligere: vel creatura, Deo juuante, id ipſum intelligere poteſt. Itaque tota illa explicatio libertatis eſſentialis, fumus eſt.

Sed dum, quod citat ex Damaſceno pro illa eſſentiali libertate, ſumptum dicit ex Ariſtotele, an ſibi ſatis conſtat? Non ſentit ipſe cum Ianſenio Ariſtotelicam eſſe philoſophiam, quæ perſuaſit Pelagianis, eorúmque ſequacibus, nullam eſſe veram libertatem, niſi quæ includeret indifferentiam? Non dicit Diuum Thomam, propterea quòd in vltimis præſertim operibus non videtur agnoſcere libertatem aliam, quàm libertàtem indifferentiæ, & ob eam cauſam negat amorem beatificum vel liberum eſſe, vel merendo idoneum, *loquutum eſſe vt philoſophum Peripateticum?* Loquitur Damaſcenus, vt philoſophus Peripateticus, dum exprimit libertatem eſſentialem: Loquitur Diuus Thomas vt philoſophus Peripateticus, dum eam ſupprimit? Tuam ô Vincenti memoriam.

§. 3. *Refutantur quæ addit de libertate accidentali, & oſtenditur cauſæ liberæ neceſſariam eſſe proximam agendi, & non agendi potentiam, conſentientibus Thomiſtis, quibus Vincentius imponit.*

NIHILO felicior eſt in exponenda, quam vocat, libertate accidentali, hoc eſt indifferenti ad contraria vel contradictoria. Vide enim definitionem illam vſitatam, quâ hu-

l. 2. Ther. cap. 16. jusmodi libertas exprimitur, quomodo accipiat. *Est potentia*, inquit, *quæ positis omnibus ad agendum prærequisitis, ita potest actum suum sibi imperando agere, vt etiam in ejus simul potestate sit, ex simili imperio non agere, seu actum suum suspendere .... Non tamen iterum, quasi semper voluntas* ILLO INSTANTI, TAM PROXIME *ad suspensionem actus, quàm ad eliciendum actum, vt Petauius & Ricardus falsò imaginantur, accincta sit. Fieri enim potest, vt tunc nulla de suspendendo directè, vel indirectè actu voluntatis in intellectu cogitatio adsit: sed quia rationes aliquæ subsunt, quas voluntas sibi applicare potest, propter quas actum suum suspendere possit. Quia enim super actus suos, & actus potentiarum sibi obedientium se reflectere valet; potest auertere intellectum, aut ei imperare, vt rationes suspendendi actum, vel contrarium volendi exquirat, & sibi renuntiet. Vnde per istam potestatem, qua intellectui hoc imperat, potest sibi vt sic dicam* FABRICARE PONTEM, *per quem ab vno latere indifferentiæ, ad oppositum transeat.* Hujus difficultatis rationem deinde petit ex necessitate judicii practici, sine quo *actus positiuus, inquit, rationali, & humano more suspendi nequit... Vnde licet actui positiuo libero, qui eo instanti elicitur in eadem voluntate conjungatur potestas, ad suspendendum actum*, NON TAMEN PROXIMA *& accinctissima est. etiam si sit talis quæ per imperium suum & applicationem intellectus ad conquirendas rationes possit se ad potestatem proximam promouere.*

Ep. prodr. pag. 21.

Addit exceptionem quorumdam casuum, in quibus ob aliquam in intellectu incertitudinem de bonitate objecti, aut dubitationem de eliciendo circa illud amore, quod contingit scrupulosis hominibus, voluntas potest esse æquilibris, & proximè accincta, vt vel non obstante scrupulo se determinet, vel certè ibi subsistat, & suspendat actum. *Et hinc*, inquit, *in philosophia Petauii & Ricardi, manifestum est quomodo voluntas in eo instanti quo agit, possit etiam non agere.* Hinc est quod deinde scribit in epistola prodroma: *Dicit Sanctus Thomas liberum arbitrium versari posse inter opposita, non quomodo vos imaginamini, quasi prædeterminatione ad vnius medii electionem voluntati impressa, voluntas ad alterius medii electionem proximè expedita, & inter vtrumque indifferens, quod nemo magis quàm montem sine valle imaginari potest, adhuc permaneat*, SED QVIA ILLA FACVLTAS QVA AB HAC PRÆDETERMINATIONE IN VNAM

PARTEM FLECTITVR, IN ALIAM PARTEM AB ALIA PRÆDETERMINATIONE SE REFLECTERE POTEST. *atque ita quia, & sub hac, & sub illa prædeterminatione se ipsam mouere sinitur, libertatem suam essentialem ambifariam exercet. Hoc est opinor, quod dicere volunt Thomistæ doctiores, quando aiunt voluntatem prædeterminatam posse vertere se in oppositum in sensu diuiso, non in sensu composito*, EXCVSSA PRÆSENTI DETERMINATIONE, NON EA RETENTA.

Ex quibus patet hunc Auctorem non admittere immediatam indifferentiam ad agendum, vel non agendum, hoc est immediatam agendi, & non agendi potentiam: sed immediatam ad vnum tantùm, & mediatam ad alterum. Excipit solùm scrupulosos illos qui perplexi sunt an debeant, vel non debeant agere. Et nescio quare illos excipiat. Nam si, vt vult, necessarium est ad eliciendum humano modo actum, vt de eo eliciendo sit judicium practicum, & ad suspendendum etiam humano modo, vt de suspendendo sit aliud judicium: & illa duo judicia simul esse non possint, in quo deceptos putat Petauium, & Ricardum; cùm scrupulosus supponatur liberè agere, atque adeò humano modo, quomodo non erunt etiam tunc judicia contraria, si proximè ad vtrumlibet liber est: & si non sunt, cùm sint tamen vt putat ad libertatem necessaria, quomodo potest dici liber ad vtrumlibet? Sed longum esset, & has & id genus alias omnes hallucinationes hujus Auctoris conuincere. hoc solum miror, cur Ricardo, & Petauio tantùm contrariam attribuat sententiam, cùm sit Catholicorum omnium, qui se dicere aliquid putauerunt in hac quæstione supra Caluinum. Vbi enim, & quando negauit Caluinus proximam in voluntate ad vnum oppositorum potentiam, simul & remotam ad aliud? Negátne Caluinus illum, qui dominante concupiscentia potest proximè peccare, susceptiuum esse gratiæ, quæ si adueniat & concupiscentia reprimatur, non peccabit: atque ita remotè posse non peccare? negátne in hoc infelici statu succedere posse vicissim abeunti gratiæ concupiscentiam, ac proinde eum, qui præsente gratia immediatè potest bene agere, simul posse, sed remotè, malè agere? Et tamen, inquit Iansenius, Tom. 3. lib. 6. cap. 19. admittenda est in hoc statu quædam indifferentia: *contra ha-*

reticos nostri temporis : Ergo admittenda est major, quàm quæ dicit proximam potentiam ad vnum oppositorum, & remotam ad aliud. Nempe hic fuit hactenus communis omnium sensus, hunc agendi modum esse proprium causæ liberæ; & qui eum illi concedunt, putant se concedere aliquid, quod non conueniat causæ necessariæ. Nulla est autem causa necessaria, quæ non habeat proximam potentiam ad vnum saltem contradictoriè oppositorum, & remotam ad aliud. Quòd si hoc sufficeret ad indifferentiam, nulla esset quæ non posset dici indifferenter actiua; quod tamen de nulla dicitur. Non solùm, inquam, negatur intellectus noster, verbi gratiâ, esse liber; sed negatur etiam esse causa indifferenter actiua: eadémque ratio est de appetitu brutorum, in quo, si quando dicitur esse species quædam indifferentiæ, vt in cane Chrysippi in triuio deliberante quâ herum sequeretur, & in cane quoque Vincentii, cujus memoriam putauit posteritati commendandam, propterea quòd cùm ei è mensa os objecisset, & ille cœpisset rodere, altero deinde objecto, substiterit paulisper canis, & quasi dubitans tandem relicto priori, ad posterius accesserit, sed eo olfacto mox ad priùs redierit; hæc, inquam, si quam habent vmbram indifferentiæ, ideo habent, quia videtur inibi esse proxima, & expedita ad vtrumlibet potentia: videri dico, non autem esse. Vbi autem hæc non apparet; nec apparet vlla indifferentiæ vel libertatis vmbra.

l. 1. Ther. cap. 22.

Et confirmatur; Quare enim putat Vincentius in amore beatifico, reperiri tantùm libertatem essentialem? An non ibi etiam reperietur accidentalis, si consistit in ea indifferentia, quæ includat solùm potentiam ad vnum proximam, & remotam ad aliud? Si subtrahatur illa causa ex qua oritur amandi necessitas, vel si esset præceptum cessandi ab amore, ex suppositione, quam Vincentius videtur admittere; numquid cessaret amor? Et quidquid sit de beatifico amore, supponit Vincentius esse posse in via, *raptum* quendam amoris *transeuntem*, similem illi, qui perpetuus in cœlo est: neque tamen liberum fore putat, nisi libertate essentiali: at numquid in tali raptu, cùm proxima ad amandum potentia, esset etiam remota ad non amandum? Et tamen abesset indifferentia, seu libertas, vt vocat, accidentalis. Ergo ad illam non sufficit

proxima ad vnum potentia, cum potentia remota ad alterum. Persuasum videlicet omnibus est, propriè loquendo, & ad communem sensum, eo momento quo est potentia ad vnum, & impotentia ad alterum, non posse dici esse indifferentiam ad alterutrum.

Thomistis autem debet pœnas dare Vincentius, quòd eam illis sententiam imponat, quam nunquam professi sunt; potentiam, inquam, consentiendi, & potentiam dissentiendi successiuè dici de voluntate prædeterminata: & dum potest consentire, ideo tantùm posse dissentire, quia excussa priore prædeterminatione potest contraria succedere; quo tempore poterit proximè dissentire: atque hanc esse interpretationem distinctionis sensus diuisi, & sensus compositi, qua vtuntur. Nego id vnquam dixisse Thomistas: aio semper id negauisse. Sed est, inquit Vincentius, tam necessaria sequela, quàm necessarium est esse vallem, vbi supponitur esse mons. Ego verò non disputo modò, an sit hæc necessaria sequela ex eorum principiis. Est enim illa propria controuersia nostra, quam ego non tango. Tantùm dico, non debere tribui sententiæ Thomistarum, nisi sequelam quam illi vident, & approbant; hæc autem non est hujusmodi, illam enim negant, nec putant esse connexam cum eorum principiis. Ad quod probandum vnus sit instar omnium Didacus, qui quæst. Num. 10.
112. de auxiliis, *Eos qui non recipiunt in se ipsis, nec habent auxilium* IMMEDIATE SVFFICIENS *ad credendum.* negat pecare contra fidem si non credant; quia scilicet non est omissio fidei libera, si non est immediata ad credendum potentia, & disp. 23. num. 29. *Motio prædeterminans non aufert à voluntate* PROXIMAM POTENTIAM *ad actum oppositum.* Idem disput. 70. vult hoc auxilium *ita esse sufficiens, vt nullum aliud requiratur ad hoc, vt homo dicatur posse bene agere, & saluari.* Et disp. 94. ex professo rejicit sensum illum, quòd voluntas non possit dissentire toto tempore, quo est motio: sed sequenti tempore, & quando illa abierit. Et disp. 115. *sensum esse* Num. 5.
verissimum, quòd in causa libera, simul cum omnibus prærequisitis ad operandum, stat simul potentia ad operandum & non operandum. Et disp. 122. *potentiam dissentiendi simul compati, & componi in eodem arbitrio cum gratia efficaci, ac proinde cum potentia consentiendi.* Et hoc probat ex sancto Thoma; ac proinde minimè censet excutiendam esse gratiam efficacem, & expectandam contrariam prædeterminationem, vt sit potentia dissentiendi.

§. 5. *Destruitur pons à Vincentio fabricatus, & lucerna Fulgentii extinguitur.*

QVOD addit Vincentius, voluntatem proximè potentem ad vnum oppositorum, posse imperare intellectui vt quærat rationes, quibus adducatur ad proximam etiam in oppositum potentiam, itáque *pontem sibi fabricare*, quo transeat ab eo quod est posse hoc, ad posse illud; hoc est quod jam refutauimus, sufficere nimirum ad indifferentiam, quòd istæ potentiæ sibi succedant. Sed præterea, plebeia est hæc cogitatio, nec solidi quicquam continet; aut quod explicari facilè possit ac defendi. Statuamus enim quando ita vult Vincentius duo ista littora, posse amare, & posse suspendere amorem. Quando voluntas in eo est vt possit proximè amare, distátque toto fluminis alueo ab vlteriore ripa, in qua possit amorem suspendere, potest, inquit, fabricare pontem. At, inquam, interea dum fabricat, quid facit? Amat nec ne? Si non amat; ergo proximè ac sine ponte potens est ad suspendendum amorem. si amat; eò igitur tota reducitur indifferentia amandi, vel non amandi, quòd postquam amauerit potest non amare. Egregia scilicet indifferentia, & agentis voluntarii admodum propria. Atqui, vt hoc posset, nullo indigebat ponte: quia nullus est canis, nullus equus, nulla bestia, quæ sine ponte non possit, postquam appetiuerit aliquid, illud non appetere; itaque transire ab eo quod est posse appetere, ad posse non appetere. Præterea, quando voluntas imperat inquisitionem hanc rationum, vel ita imperat, vt possit proximè non imperare, vel non: si primum; habemus in hoc imperio proximam ad vtrumque potentiam: & quare non possit similiter esse in aliis actibus? si non potest; explicanda igitur erit hujus imperii indifferentia, per alium pontem, de quo fiet similis interrogatio: & ita nullus erit finis pontium sibi superpositorum in philosophia Vincentii.

Sed nihil magis miror quàm conclusionem dissertationis, quam instituit Vincentius de judiciis practicis. Quæstionem enim Theologicam, & sancti Augustini doctrinam vt expo-

neret, ad philoſophorum tricas putauit deducendam. Ergo poſtquam diu egit de neceſſitate judicii practici ad actum liberum, an debeat eſſe vnum, an duplex: an ſic liberum, & quomodo pendeat, aut non pendeat à voluntate: de conſultatione, quæ debet illud præcedere &c. quærendo, ſcrutando, fodiendo, & in omnes partes verſando quæſtionem longis tandem laboribus ad hanc difficultatis hujus deciſionem peruenit. *Altæ hic tenebræ ſunt, qui poteſt videre videat, & capere capiat: ſi non capis; intellectum in tali judicio practico eliciendo eſſe formaliter liberum cum Durando dicere poteris. Igitur vt finiamus* &c. ô Vincenti, ô Fulgenti, quid factum eſt *lucerna tua?* Quid illa *face diſtinctionum*, quam ad ſolem Auguſtini, & diſcipulorum ejus te accenſurum eſſe promiſeras? Quòd ſi ea in quæſtione, qua nullam à te in tota Philoſophia clariùs comprehenſam eſſe dixiſti, clamare cogeris, *altæ hic tenebræ ſunt*; rebus in obſcuris quid facies?

CAPVT IV.

Expenditur Vincentiana interpretatio Concilii Tridentini, & ipſa explicatione oſtenditur quàm ſit inanis.

NDIFFERENTIA liberi arbitrii nuſquam diſtinctiùs exprimitur quàm in Concilio Tridentino, dum definit accipientem diuinam motionem poſſe abjicere, & conſentientem poſſe diſſentire. Vnde etiam inferri poteſt dari poſſe gratiam merè ſufficientem, quia quàm verum eſt conſentientem diuinæ gratiæ poſſe non conſentire; tam verum eſt gratiam quæ eſt efficax eſſe poſſe merè ſufficientem. Et quia minimè dubium eſt, quin Concilium hæc definierit ad tuendam veram & propriam libertatem contra hæreticos noſtri temporis; conſequenter dicendum eſt, & eſſe indifferentiam illam, & eſſe ad veram, & propriè dictam libertatem, quæ ad meritum præmii, vel pœnæ requiritur, neceſſariam: & talem eſſe qualem hæretici reſpuere ſoleant.

Igitur Vincentius lib. 2. Theriacæ, vt Tridentino ſatiſ- Cap. 7. ſect. 1. & 2.

faciat, difficultatem inprimis eleuat; & saccharum addit ad condiendam solutionem, *Vnde*, inquit, *Petauii, Ricardi, Suarij, Molinæ, Leßii, Raynaudi, disputatio videtur mihi ferme de lana caprina, & quærere nodum in scirpo, quandoquidem homo non aliter suauitati gratiæ Christi, quàm suauitati mellis aut sacchari in ciborum condimentis, voluntatem suam liberè inclinet.* Atqui, ô Vincenti, æqui bonique consulas oportet, vt de ista lana disputemus: quod si tibi amarum est, amabo te, tuo tibi sacchato ac melle consule. Non contendimus nullum esse discrimen inter gratiam hominis stantis, & lapsi. Non negamus ita à suauitate diuinæ gratiæ inclinari voluntatem ad bonum, quemadmodum suauitate sensibilium delectationum inclinatur ad malum. Quodcumque volueris ea in parte tibi concedimus, hoc tantùm doce, Quomodo in tua sententia verum sit quod docet Tridentinum; hæc tibi lana pectenda est.

Postquam supposuit diuinum illud gratiæ auxilium esse suauitatem quandam, ac proinde actum vitalem, sed indeliberatum, *Igitur*, inquit, *verißimum estquod affirmant Tridentini Patres, liberum hominis arbitrium, à Deo motum, & excitatum posse dissentire si velit. Ratio est, quia si primo instanti, quo gratiæ prima suauitas per actum vitalem indeliberatum infunditur, non illico addatur consensus voluntatis (potest enim tam velox esse, vt sine mora adjiciatur, potest etiam differri) nihil vetat quin liberum arbitrium non tantùm poßit dissentire, sed etiam ipso facto dissentiat.* Quibus verbis, duo dicit; Primum, Ideo liberum arbitrium posse dissentire, juxta mentem Tridentinorum Patrum, quia si non addat consensum, quando gratia primùm infunditur, potest dissentire, imò ipso facto dissentit. Et quia addere consensum, vt patet, consentire est; sensus erit, ideo liberum arbitrium posse dissentire, quia si non consentiat, potest dissentire. Quæ interpretatio, quia puerilis est, & perabsurda, addit conditionem illam, *si non addatur consensus*, interdum purificari, itáque transire quod dicit, in propositionem absolutam, & liberum arbitrium interdum non tantùm posse dissentire, sed dissentire de facto. Et quia *interdum* tantùm res ita habet, *interdum* verò aliter; sequitur id quod dicit Concilium Tridentinum, interdum

esse

esse verum, interdum esse falsum. Accipiamus tamen quod dat tanquam à malo debitore: & videamus quid intelligat cùm dicit, posse interdum differri, seu non adjici consensum gratiæ. *Fieri enim potest*, inquit, *vt in pugna spiritus, & carnis, dum aliqua fortè tantùm leuis gutta mellis spiritualis in voluntatem pluit; eodem momento major torrens carnalis voluptatis irruat, ad quam voluntas se per consensum conuertat, & à minore dulcedine spirituali se per dissensum auertat.*

Itaque potest voluntas resistere, vel non consentire diuinæ gratiæ, quando illa est tantùm *gutta mellis*, occurrens *torrenti* in contrarium impellenti, quod est voluntatem à torrente raptam; posse resistere guttæ in contrarium occurrenti. Et non videtur hæc esse magna quædam vis voluntatis, magnáque libertas, quòd cùm impellitur à torrente potentior sit quàm cùm repellitur à gutta? Et non erat admodum necessarium, vt tam absconditam veritatem Concilium definiret? Quippe aliqui erant hæretici, qui negabant torrentem esse guttâ fortiorem? Sed videamus adhuc quâ ratione id tandem fiat.

Postquam dixit, si sit major dulcedinis cœlestis affluentia ex proposito & intentione perducendi voluntatem ad consensum, esse impossibile vt voluntas gratiæ dissentiat, addit. *Quia tamen consensum illum modo voluntati liberæ accommodato operatur, sinendo illam suo imperio, vt sphæram minorem sub majore, & vt rotam in rota se ipsam mouere, idcirco non violat essentialem ejus libertatem: nec eam naturali impetu ad vnam partem coactiua necessitate alligat: sed vtrumque contradictionis cornu (quantum ex modo actionis) expansum, & bipatens relinquit.* Vides vt abundat similitudinibus vndequaque petitis, modò ex cœlo, modò ex inferno: nec desunt phrases, & expansa bipaténsque ad idem negandum, & affirmandum eloquentia, atque asylus ambiguæ locutionis quò se recipiat, si vrgeatur. Sed quid hoc tandem rei est? *Adeò*, inquit, *vt si voluptas carnalis major superueniret, aut rationes suspendendi consensus, vel agendi contrarium haberet suspendere eum aut se vertere in oppositum posset. Quod quia Caluinus negabat, qui voluntatem humanam actione quidem sua gratiæ cooperari, sed naturali quodam irresistibili impetu ad vnam partem alligari dicebat; ideo Concilium definit posse dissentire, si velit.*

En tibi propalatum hujus Theologiæ totum mysterium. Quid est voluntatem consentientem diuinæ gratiæ posse dissentire si velit? Quid est habere expansum, & patens alterum cornu? Non est aliud, inquit, quàm posse superuenire voluptatem carnalem majorem, & occurrere rationes suspendendi consensum, vel agendi contrarium: quo posito suspendet, aut vertet se in oppositum. Et Caluinus hoc negabat? Negabat Caluinus successiuè fieri posse vt minuatur impetus ad bonum crescente impetu ad malum? Negabat posse occurrere apparentes aliquas rationes, quibus adducamur ad mutandum bonum propositum? Quando, & vbi hoc negauit Caluinus? Et quid possunt Baiani gloriosiùs prædicare de hoc Hæresiarcha, quàm dum indicant esse damnatum propter crimina, quæ nec probata sunt, neque probari possunt? Quòd si certum est, & meritò damnatam esse Caluini doctrinam, & non ob eam causam esse damnatam: quippe cùm ille non esset adeò bardus, vt negaret rem vniuersalissimâ hominum experientiâ comprobatam; quid superest, nisi vt dicamus ideo esse damnatam, quòd libertatem negaret, vt loquitur ipse, *in vtramque partem solutam*: hoc est, in qua cum potentia consentiendi, non successiuè, sed simul coniuncta esset potentia dissentiendi? Et ea de re adeò inter Catholicos omnes conuenit, vt ipsimet Thomistæ, quorum maximè intererat negari posse, id tamen semper conciliare conati sint cum physica prædeterminatione. Concedendum scilicet est, id definiuisse Concilium quod aliquis mortalium negaret, aut negare posset sine amentia; sed nemo est qui negare possit sine amentia, voluntatem quando non potest consentire, posse non consentire: nec similiter in hoc statu mutabili, & vicissitudinibus exposito, voluntatem quæ non potest consentire vno tempore, alio tempore, mutatis circunstantiis, posse consentire: & quæ potest consentire, alio iterum tempore atque aliis in circunstantiis posse non consentire, vel posse dissentire. Ergo non hoc tantùm definiuit Concilium; sed verò definiuit illud quod & negarunt plerique, & cujus negandi apparentes habuerunt rationes, posse voluntatem eodem tempore accinctam esse ad consentiendum & dissentiendum, esto successiuè id possit, succe-

2. Inst. c. 2. sect. 7.

dentibus ſibi inuicem neceſſitatibus, quarum vna compelleret ad conſenſum, altera ad diſſenſum.

Huc refer quod dicit Vincentius in epiſt. prodr. vbi abſurdam hanc interpretationem Tridentinorum verborum. *Quippe qui illam abjicere poteſt* Auguſtino affingit, *vnumquodque auxilium à nobis rejici poſſe, poſtquam proximum velle ad quod à Deo deſtinabatur operatum fuerit.* Et antea. *Quandoquidem gratia medicinalis Chriſti ſit adjutorium qua datur ipſum velle*, SEMPER SINE DVBIO EFFICAX EST, *vſque ad illud velle propter quod proximè datur.* Itaque nunquam eſt ſufficiens ad id, ad quod non eſt efficax. Pergit: *Verùm vbi iſtud adjutorium primam hanc impreſſionem in voluntate fecit, rejici & excuti à libero arbitrio, ne progrediatur vlterius, poteſt.* Quod quis non videt quàm ſit abſurdum? Quid enim mirum eſt, quòd poſſit impediri ne progrediatur vlteriùs id quod nullam habet vim progrediendi vlteriùs, poſtquam ſupponitur feciſſe totum id, ad quod deſtinabatur, & ad nihil aliud ſufficit? Et quid ſibi vult quod addit, *pulſat ſæpe ſemiſurdis iſtis, & tamen reſpuitur?* Reſpuitúrne ita vt non aſſequatur id ad quod datur, & ad quod ſufficiens eſt, vt paulo antè docuit? Et audet contrariæ ſententiæ fœdiſſimam, & indelebilem maculam inurere Semipelagianiſmi? Et vult Semipelagianos fieri Tridentinos Patres, ab iis qui non attribuunt illis tam abſurdos ſenſus? Quaſi verò nullum ſit medium inter Semipelagianos, & Caluinum. Pag. 75. Pag. 17.

Hinc patet quid ſibi velit quod priùs dixerat, *præter victricem delectationem & inſuperabilem, eſſe alteram inter quam & oppoſitam tam ſæpe voluntas etiam jam noſtra libratur, & fluctuat, & cardinem ſuum volendi huc & illuc torquet.* Neque enim putat ita fluctuare voluntatem, vt ſub eadem diſpoſitione huc & illuc torquere poſſit cardinem ſuum: ſed quia recurrentibus viciſſim bonæ malæque delectationis fluctibus, nunc vno impellitur ad bonum, & imperfecto aliquo niſu illud appetit; nunc alio viciſſim ab eo repellitur, & tunc etiam ab eo auertit ſeſe: ſemper autem ſupponit fluctus gratiæ extorquere à voluntate quidquid ab ea extorquere apti ſunt, vt antea oſtenſum eſt. Pag. 6.

Hujus diſputationis hæc ſumma eſto, Definitionem quâ dicitur, hominem quando vel non habet gratiam, vel non

habet sufficientem ad eliciendum consensum, posse illi non consentire; esse definitionem, non falsam, sed absurdam, & ridiculam: & œcumenico Concilio indignam, & quam nullus vnquam hæreticorum negauit; & tamen sequitur ex Vincentio Tridentinum nihil aliud definiuisse, cùm dicit hominem posse diuinæ gratiæ dissentire si velit, quàm posse non consentire cùm gratia abierit, quod est non consentire, quando non est gratia: vel posse non consentire, quando eadem gratia, superante concupiscentiâ, facta fuerit insufficiens ad exprimendum consensum.

CAPVT V.

Quomodo soluat Vincentius locum D. Thomæ ex quæstione sexta de malo art. vnico.

§. 1. Refertur doctrina D. Th. Rejicitur intempestiua, & parum decora Vincentii fabella, & solutio, quam affert ab inconuenienti: frustrà conari Vincentium Thomistas implicare Jansenianis controuersiis.

EST etiam illustris locus Diui Thomæ ad confirmandam libertatem indifferentiæ, quæst. 6. de malo art. 1. cùm dicit: *Quidam posuerunt quod voluntas hominis ex necessitate mouetur ad aliquid eligendum: nec tamen ponebant quòd voluntas cogeretur. Non enim omne necessarium est violentum: sed solùm id cujus principium est extra. Vnde & motus naturales inueniuntur aliqui necessarii, non tamen violenti, violentum enim repugnat naturali, sicut & voluntario; Quia vtriusque principium est intra: violenti autem principium est extra.* HÆC AVTEM OPINIO EST HÆRETICA. *Tollit enim rationem meriti, & demeriti in humanis actibus.* NON ENIM VIDETVR ESSE MERITORIVM, VEL DEMERITORIVM QVOD ALIQVIS SIC EX NECESSITATE AGIT, QVOD VITARE NON POSSIT.

Tractat hunc locum Vincentius lib. 2. cap. 8. ſed nauſea- Sect. 7.
bundus adeò, vt tam facilem nodum ſolutione ſua vix dignari videatur. Miratur enim inprimis cæcitatem noſtram, quòd non videamus, ſi eſſet is ſenſus quem dicimus Sancti Thomæ, fore ipſum phyſicæ prædeterminationi liberarum cauſarum contrarium. Deinde intelligendum dicit de neceſſitate ſimplici coactiua, non verò de alia illa ſua de qua ſuprà. Tertiò demum ad abducendam, vt opinor, Lectoris Sup. cap. 2.
cogitationem à difficultate, inducto de Manichæis ſermone; narrat hiſtoriam illam de Diuo Thoma, menſæ Regis Galliæ accumbente, & cùm eſſet abſtractus à conſideratione rerum præſentium, percutiente manu menſam ac dicente, *concluſum eſt contra Manichæos*. Quam ille narrationem ad objectam difficultatem aſſuit adeò intempeſtiuè, & extra locum, & filo tam craſſo, vt videri poſſit defectum aliquem paſſus ejus ſapientiæ, quæ decebat grauem ac maturum Theologum: ſed eò fortè ſpectabat ejus conſilium, vt locum inueniret huic additioni; *Fama publica etiam addit*, inquit, *manus in iſta ecſtaſi otioſas non fuiſſe: ſed caponem ante ſe poſitum, per incogitantiam diſcerpſiſſe.* Expectabam, vt adderet; *Et per hæc patet ſolutio ad propoſitam difficultatem.* Vincenti, & ita jocaris in re ſeria? Et audes tam inficetis ſalibus aſpergere mentionem virorum ſanctorum, & primorum ſcholaſticæ Theologiæ principum? *Fama publica*, inquit, *hæc addit.* Sed quarum gentium quorumve populorum? Ego enim tametſi non attigerim annos Priami, nec æquauerim peregrinationes Vlyſſis, videor mihi tamen, & ſat vixiſſe, & tot hominum mores, atque vrbes vidiſſe, vt poſſim non neſcire famam publicam: & teſtor tamen, idque bona fide, me hujuſce fabellæ primum odorem hauſiſſe ex tua Theriaca: quam tu Vincenti compoſuiſti ex hiſce *Ingredientibus*, pellendo ſcilicet Semipelagianiſmi veneno perquàm efficacibus.

Cæterum quod putat D. Thomæ ſententiam, vt à nobis proponitur, eſſe contrariam phyſicis prædeterminationibus, eò ſpectat, vt cauſam Ianſenianorum miſceat cum cauſa Thomiſtarum: ſed fruſtra. Conueniunt enim nobiſcum Thomiſtæ in aſſignanda verborum Diui Thomæ intelligentia Ianſenianæ ac Vincentianæ contraria. Iam quid inde ſequa-

tur, aut non ſequatur contra prædeterminationem phyſicam, inter nos deinde ſic diſputatur, vt illi potiùs negaturi ſint phyſicam prædeterminationem, quàm conceſſuri falſam eſſe, vel eſſe Ianſenianam Diui Thomæ, tum hoc, tum ſimilibus locis, doctrinam.

§. 2. *Oſtenditur ex doctrina citatæ quæſtionis S. Thomam requirere ad libertatem, agendi & non agendi potentiam, & quidem immediatam.*

ERGO quomodo eſt intelligendus Diuus Thomas? Eſt ita intelligendus, inquit Vincentius, vt cenſeatur damnare opinionem eorum, qui dicebant voluntatem noſtram moueri neceſſitate ſimplici coactiua, hoc eſt illa *ferrea* & *ſtrangulante*
Cap. 2. de qua ſuprà: non autem alia molliore ac plumea. Ego verò præciſis hiſce omnibus diſtinctionibus, ad obducendas veritati tenebras adinuentis, dico D. Thomam damnare ſententiam, admittentem neceſſitatem omnem proximæ ad agendum & non agendum indifferentiæ contrariam. Quod probatur manifeſtè ex tota illius quæſtionis doctrina, & primò ex citatis verbis, cùm dicit, *Tollit enim rationem meriti, & demeriti in humanis actibus: Non enim videtur eſſe meritorium vel demeritorium, quod aliquis* SIC EX NECESSITATE AGIT, QVOD VITARI NON POSSIT. Vnde ſic argumentari poſſumus. Vel neceſſitas, quam admittit Vincentius ex Ianſenio talis eſt, vt eâ inexiſtente, voluntas ſic agat, quòd non poſſit non agere, vel non: ſi eſt talis; ergo tollit rationem meriti, & demeriti, & eſt *hæretica* ex Diuo Thoma: ſi non eſt talis; ergo datur indifferentia in libera voluntate: & datur tanquam neceſſaria ad meritum, & demeritum.

Secundò. S. Thomas citato loco negat interuenire in *exercitio* liberorum actuum neceſſitatem, quam illi quos impugnat admittunt circa *ſpecificationem*, dum voluntas fertur in communem rationem boni: Sed hæc non eſt neceſſitas ſtrangulans, & ferrea; ſed eſt mollis, & blandiens; Ergo non ſolùm ferream, & ſtrangulantem arcet ab exercitio liberorum actuum, ſed etiam blandam, & mollem, hoc eſt Vincentianam, Ianſenianámque. Probatur minor ex aduerſariis ipſis,

qui minimè concedunt, nec concedendum putant in doctrina Augustini, Deum ferrea necessitate cogi vt non peccet, sed neque beatos, neque nos ipsos, dum non possumus odisse summum bonum. Major est expressa in sancto Thoma. Postquam enim dixit voluntatem ex necessitate moueri circa bonum quod est conueniens secundùm omnia particularia bona; *Dico autem*, inquit, *ex necessitate quantum ad determinationem actus, quia non potest velle oppositum*: NON AVTEM QVANTVM AD EXERCITIVM ACTVS. *quia potest aliquis tunc non velle considerare, nec cogitare de beatitudine, quia etiam ipsi actus intellectus, & voluntatis particulares sunt.* Et iterum, *Sic ergo quantum ad aliqua, voluntas ex necessitate mouetur ex parte objecti, non autem quantum ad omnia.* SED EX PARTE EXERCITII ACTVS, NON EX NECESSITATE MOVETVR? Moueturne *quantum ad aliqua* illa quorum meminit S. Thomas, necessitate strangulante, & non potiùs molli? Mollem ergo non patitur, quoad exercitium.

Tertiò. S. Thomas non vult majorem esse necessitatem volendi, in eo qui liberè vult, quàm sit in eo qui liberè calefit, admouendi vel remouendi à se foculum, quo calefit: Sed est manifestum illum qui ita calefit, & indifferentiam, & proximam habere potentiam admouendi, vel remouendi foculum à se, vel seipsum à foculo: Ergo idipsum vult S. Thomas in eo reperiri, qui liberè vult. Ecce verba D. Th. Loquitur de libero amore beatitudinis, qualis est in hac vita, & est eadem ratio de quocumque alio libero actu. *Nullum bonum superat virtutem voluntatis, quasi ex necessitate ipsam mouens, nisi id quod est secundùm omnem considerationem bonum: & hoc solum est bonum perfectum, quod est beatitudo, quam voluntas non potest non velle; ita scilicet quòd velit eius oppositum.* POTEST TAMEN NON VELLE ACTV..... ET QVANTVM AD HOC NEC IPSAM BEATITVDINEM EX NECESSITATE VVLT. En tibi confirmationem superioris argumenti, quo negat in exercitio amoris circa beatitudinem esse necessitatem illam, quæ in specificatione reperitur. Pergit: *sicut etiam aliquis non ex necessitate calefieret, si posset à se calidum repellere, cùm vellet.*

Quartò: Libertas qua voluntas facit, vt stante sufficienti alicuius actus principio, impediatur tamen ille actus, est libertas

indifferentiæ proximæ ad vtrumlibet: Sed talis est libertas pro qua pugnat D. Thomas contra necessitatem: ergo pùgnat contra necessitatem huic indifferentiæ oppositam, quæcumq; tandem illa sit, siue ferrea, siue lanea. Maior patet ex penetratione terminorum: Minor apertè continetur in respons. ad 15. Cùm enim obiiceretur, si voluntas aliquid determinatè vult, necesse esse vt sit aliqua causa, quæ faciat illam velle: & si est talis causa, positâ causâ, effectum necessariò sequi: vel si non sequatur, necessarium signum esse quòd illa causa non fuerit sufficiens; Respondet S. Thomas. *Ad decimumquintum. Dicendum quòd non omnis causa ex necessitate inducit effectum*, ETIAMSI SIT SVFFICIENS, *eo quòd causa potest impediri....... Sic ergo illa causa quæ facit voluntatem aliquid velle, non oportet quòd ex necessitate hoc faciat:* QVIA POTEST PER IPSAM VOLVNTATEM IMPEDIMENTVM PRÆSTARI, *vel remouendo talem considerationem, quæ inducit eam ad volendum: vel considerando oppositum, scilicet quòd hoc quod proponitur vt bonum, secundùm aliquid, non est bonum.* Vult ergo, & esse posse *sufficientem* causam, quæ faciat voluntatem velle, *& voluntatem impedire ne hoc faciat.* Quo tempore voluntas tali causæ coniuncta, potens facere, non faciet: qui est status indifferentiæ immediatæ, pro quo sanctus Thomas contra necessitatem ei contrariam disputat.

Quintò: sanctus Thomas hoc loco pugnat, vt obtineat causam liberam esse simul potentem ad opposita: Ergo necessitas, quam reiicit, est necessitas quæ hoc impedit: Sed omnis necessitas, quæ impedit ne voluntas possit vnum oppositorum, quando potest aliud, impedit ne sit simul potens ad opposita: Ergo pugnat sanctus Thomas contra necessitatem omnem, quæ impedit ne voluntas possit vnum oppositorum, quando potest aliud: hæc autem est necessitas omnis ad vnum determinans, & indifferentiam tollens ad vtrumlibet: Ergo contra talem omnem necessitatem, siue *mollem siue duram*, hoc est, siue rubram siue viridem pugnat: sunt enim perindè impertinentes hæ distinctiones, si semper stat, necessitatem quocumque vocetur nomine, indifferentiæ aduersari, & tollere simultaneam facultatem ad opposita.

Esse autem hanc mentem S. Thomæ patet ex responsione ad

ad 18. & ad 19. In priore loco sic loquitur : *Potentia voluntatis ad opposita se habens, cognoscitur à nobis, non quidem per hoc, quòd actus oppositi sint simul; sed quia successiuè sibi inuicem succedunt,* AB EODEM PRINCIPIO. En vt distinguit inter actus oppositos, & inter potentiam ad illos. quòd scilicet actus simul esse non possint, quasi diceret potentiam simul esse : quod etiam exprimit, cùm dicit actus illos oppositos sibi succedentes esse ab *eodem principio*, contrà quàm superiùs dixerat Vincentius, qui vult potentiam ad vnum tantùm actum *proximè accinctam* esse, & deinde facta mutatione in principio, hoc est, excussa priori prædeterminatione, & adueniente alia, fieri potentiam ad aliud oppositum accinctam : quod vides quàm repugnet D. Th. qui vult *idem esse principium* oppositorum actuum, sibi succedentium. Et hoc adhuc magis exprimit posteriore loco, ad decimum nonum, *Licèt simul insit homini potentia voluntatis ad opposita se habens : tamen opposita illa ad quæ se habet voluntas, non sunt simul.* Eò etiam pertinet solutio ad 16. Atque hæc manifestè conuincunt mentem Diui Thomæ contrariam esse in hac parte Theologiæ Vincentianæ ; ac proinde etiam Ianseniana. Videant autem qui resistunt, quid dicat Diuus Thomas. Nimirum opinionem, quam impugnat, *annumerandam esse inter extraneas philosophiæ opiniones, vtpote quæ subuertat omnia principia philosophiæ moralis. Induci autem homines ad huiusmodi opiniones partim propter proteruiam, partim propter sophisticas rationes, quas soluere non possunt.* Si se pungi queruntur Ianseniani, Diuum Thomam conueniant.

§. 3. *Quidquid faciant Ianseniani, non posse dissimulare quam animo conceperunt parum æquam de doctrina D. Th. opinionem.*

AD extremum, vt intelligatur quid sentiat Vincentius de doctrina sancti Thomæ, in quæstione proposita, referre iuuat quod dicit in epistola prodroma. Dum enim videt se non posse negare, quin neget sanctus Thomas meritum esse vbi est necessitas, indifferentiæ contraria ; ac proinde quin putet ob talem necessitatem, amorem beatificum non esse meren-

do idoneum; distinguit inter priora & posteriora opera sancti Thomæ: & fatetur illum ita loqui in posterioribus operibus, sed non in prioribus. Vide autem quid dicat pag. 24. *Sanctus Thomas in prioribus operibus suis magis simpliciter, & Theologicè in posterioribus, vbi iam philosophiâ peripateticâ expolitior & consummatus esset, magis philosophicè loqui solet.* Et pag. 25. dicit *componere Ethicam suam ad normam Aristotelicæ phrasis*: Addit, *Etiamsi modum loquendi Aristotelicum religiosiùs seruet, non deserere tamen sententiam antiquam.* Quod admodum absurdum est. Quia si phrasis Aristotelica Pelagiana est, vt volunt, & Augustinianæ contraria, quid aliud est sanctum Thomam antiquam sententiam & veram exprimere phrasi Aristotelica, quàm Pelagianis verbis fidem Catholicam profiteri? Eadem repetit deinde, vbi obiicitur sanctum Thomam negare libertatem esse in amore felicitatis. *Nempe*, inquit, *quia in illa responsione ad tertium, loquitur phrasi peripatetica.* Et iterum pag. 26. *Peripateticè loqui*, dum negat laudem esse vbi non est agendi, & non agendi libertas. Sed quid refert Peripateticè, an Platonicè: Academicè, an Stoïcè loquatur? Dic Vincenti, loquiturne verè, necne? Non audet dicere Vincentius quod in animo habet. Audiendus est iterum, cùm dicit:
Pag. 21. *Sanctus Thomas libertatem strictè, pro illa libertate indifferentiæ, quæ liberum ac deliberans arbitrium sequitur, accipere solet: & proportionaliter meritum, quod ex libertate oritur, pro merito liberi & deliberantis arbitrii plerumque accipit; loquitúrque vt philosophus Peripateticus: Vnde passim ad meritum strictè sumptum libertatem contrarietatis requirere videbis. Attamen non vbique est tam præcisus, & scrupulosus*, & citat 3. sent. distinct. 18. quæst. 2. art. 1. *Vbi*, inquit, *non ampliùs vt philosophus peripateticus loquitur.* Diceres commentarios in libros sententiarum scriptos esse post Summam, & libros contra Gentes. Quidquid sit, Sanctus Thomas ex Vincentio Leni, *scrupulosus*, & *præcisus* factus est, ex quo etiam factus est Peripateticus: & cùm magis Theologicè discurreret, conscientiæ fuit liberioris ac laxioris.

Videntur autem hæc eò tendere quod habet Iansenius. Cùm enim ad probandam suam libertatem incoactam produxisset testimonia præcipuorum Scholasticorum, S. Tho-

mæ, S. Bonauenturæ, Scoti, Gandauensis, Ricardi, Marsilij aliorúmque à Magistro Sententiarum, vsque ad Gabrielem inclusiuè; quia intellexit quàm nulla essent quámque facilè solui possent ex aliis eorumdem auctorum verbis, quibus eorum mens clariùs exprimitur, fatetur tandem ex illis quos laudauerat, non solùm alios ab aliis, hoc est recentiores ab antiquioribus sensim deflexisse; sed constare insuper. *Nonnullos veteres Scholasticos initio ad amussim, cum Magistro sentientes, imò longè audaciùs, & apertiùs illius sensa promentes quàm ipse prompserat, deinde sub finem vitæ, in alterum extremum, quamuis nonnihil vacillando vergere.* Nec animaduertit, hîc igitur damnandum esse tritum illud, *Secundæ cogitationes sapientiores.* Sed quomodo quærimus, hinc patet, huic Iansenii iudicio apprimè respondere illud Vincentii, S. Thomam in hac controuersia initio magis Theologicè, sub finem magis philosophicè loquutum, atque etiam magis scrupulosè, stringente illius conscientiam Philosophia, quam Theologia laxauerat.

Cæterum si ex istis verbis Iansenij formetur vna quædam propositio, *Desinat obstrepere Aristotelica philosophia, quæ in ista causa cum Pelagio atque Iuliano plenis buccis illam crepante, damnata est. Neque enim est aliud quidquam hæresis Pelagiana de gratia, & libero arbitrio* QVAM PVRA PVTA ARISTOTELICA PHILOSOPHIA, *& nihil magis in hoc argumento suspectum esse debet* QVAM ARISTOTELICA ILLA PHILOSOPHIA, *cuius solius armis instructus Iulianus, & Pelagius libertatem humani arbitrii defenderunt.* In præf. lib. 6. de gr. Saluat.

Si ex his quoque Vincentii formetur alia, *S. Thomam in posterioribus præsertim operibus*, loqui vt *philosophum peripateticum.* Item, *In philosophia peripatetica consummatum, magis philosophicè loqui*, de libertate scilicet ad merendum, & demerendum necessaria, & *suam Ethicam composuisse ad normam Aristotelicæ phrasis*; Si, inquam, formentur hæ duæ propositiones, prima ex verbis Iansenij, in quæstione quam tractamus, pro eodem habendum aliquem esse Aristotelicum, seu Peripateticum, & esse Pelagianum; Secunda ex verbis Vincentii, in eadem quæstione S. Th. loquutum vt philosophum Aristotelicum, & suam Ethicam composuisse ad normam Aristotelicæ phrasis; quænam alia conclusio inde potest deduci, quàm

Reliq. de S. Cyra. p. 17. illa quam Sancyranus expressit; vt testatur vir fide dignus Abbas de Precibus Cisterciensis Ordinis, *S. Thomam destruxisse veram Theologiam, inductis in eam humanis rationibus, & Aristotelicis principiis?* Scio Iansenianos vri dum hæc audiunt, sed æqui bonique consulere debent, vt quod dicunt in tenebris, super tecta prædicetur.

EXPENDITVR QVOD RESPONDET Apologiſta Ianſenii.

CAPVT I.

Conſilium Apologiſtæ quærere præſidia ſuæ ſententiæ à Scriptoribus Scholaſticis exemplo Janſenii: & de approbatione Illuſtriſſimi Vabrenſis Epiſcopi circa librum de Libertate Dei & creaturæ.

POLOGISTA Ianſenii, qui maluit videri vir eſſe nullius nominis, quàm proprio cognoſci, Apologiæ 2. lib. 3. cap. 3. pro libertate incoacta pugnat etiam ipſe, ſicuti pro arce Ianſeniſmi, aſſumpto ad diſputandum hoc argumento, *Doctrinam eſſe Antiquorum Scholaſticorum, vt & Auguſtini, quòd ſtet libertas cum ineuitabili agendi neceſſitate.* Tum verò producit vnum aut alterum Auguſtini locum, vnde nihil inferri poſſe contra doctrinam communem monſtratum eſt ſuperiùs. Addit teſtimonia Scholaſticorum illa ipſa quæ ſunt apud Ianſenium lib. 6. & 8. de grat. Saluat. & quæ ſigillatim ſoluit Antonius Ricardus, prolatis eorumdem Auctorum manifeſtiſſimis aliis in contrarium teſtimoniis; vt nihil neceſſe ſit in iis immorari. hoc ſolùm monendus eſt Lector, vt aduertat Ianſenium in hoc puncto, vt aliàs ſæpe, ſecum pugnare. Fatetur enim, vt antea notatum eſt, ea quæ de libertate docet, non poſſe non videri *noua* Scholaſticis doctoribus, eſſe illis, *inaudita*, & non *mediocriter mira*, *exhorreſcere* illos ad nomen incoactæ libertatis: & tamen eadem extare dicit apud Magiſtrum Sent. Victorinos ambos, Alenſem, D. Thomam, D. Bonauenturam, Scotum, Marſilium, Ricardum, Henricum, Dionyſ. Gabrielem, &c. At quinam ſunt illi Scholaſtici, quibus inauditæ ſunt, atque ad horrorem

Lib. 3. de lib. Arb.

ſupra 1. par. c. 1. §. 3.

vſque miræ, quæ ſunt communes ſententiæ illorum omnium auctorum? Eſto, eſſe poſſint qui non approbent; ſed qui neſciant, neque audiuerint vnquam ea quæ ſunt ab eis, communi conſenſu tradita; ſi vſpiam reperiantur, negamus eſſe in numero ſcholaſticorum recenſendos. Sed quod retulimus ex Ianſenio, etiam antiquos Scholaſticos tandem in contrariam ſententiam, licèt *nonnihil vacillando* deflexiſſe: & quod eſt in cap. 13. eiuſdem libri ſexti. *Neminem, quod ſciat, inuentum eſſe in Eccleſia Latina per annos octingentos, qui diſſenſerit*; ſatis oſtendit ipſum quoque vacillare. Quare enim octingentos tantùm annos ponit? Quare non & mille ducentos? Non audet nimirum polliceri quidquam ſibi de ſuffragio Scholaſticorum. Et ideo citra ſæculum illorum continet prædicationem antiquæ approbationis eius ſententiæ, quam tuetur. Sed num etiam Hincmari Remenſis, & Rabani Moguntinenſis, & aliorum qui nono ſæculo reſtiterunt Goteſcalco, oblitus erat? An vult illos pertinere ad Eccleſiam Græcam, quando de Latina tantùm loquitur? An expungendos ex tabulis octingentorum annorum, qui intercurrerunt inter ſæculum Auguſtini, & ſæculum Scholaſticorum? hæc ſcilicet oſtendunt in hoc auctore pleraque vacillare.

Apologiſta in affirmandis rebus incertis, atque incompertis generoſior eſt. Nihil eum terret, quod Ianſenius de illa declinatione antiquorum Scholaſticorum dicit: nihil illa ſuſpicio quam oſtendit, dum octingentorum tantùm annorum ſpatio definit poſſeſſionem eiuſmodi doctrinæ. Magno animo pronuntiat, ſine metu, ſine dubitatione, ſine exceptione, eſſe illam Antiquorum Scholaſticorum ſententiam: quod quàm falſum ſit, iam ab aliis, vt dixi, demonſtratum eſt: & ex iis quæ de Sancto Thoma ſuprà retuli, de quo addam plura poſtea, coniectura ſumi de cæteris poteſt.

Suprà p. 2. cap. 5.

Præterea vrget Apologiſta argumentum petitum à libertate Chriſti, quod quia fusè tractatur à Theologis ad tertiam partem, actum agerem, ſi vellem hic reſpondere. Hoc ſolum dico, ex illa varietate ſententiarum, qua conantur Theologi explicare, quomodo Chriſtus cum impeccabilitate, & cum neceſſitate amoris beatifici, potuerit exhibere Deo liberam, quoad exercitium, obedientiam, de re ipſa certos eſſe, de modo verò

rei dubios: & sollicitudinem illam tantam, & tam anxiam, quam ostendunt circa quæstionem, quomodo sit; ostendere apud illos definitam esse quæstionem an sit. Ergo fuit liber etiam Christus libertate exercitij, hoc est, potens ad vtramlibet contradictionis partem, in omnibus illis actibus qui fuerunt per se, ac formaliter meritorij, ac satisfactorij.

Denique illustrissimum Vabrensem Episcopum nominatim insectatur, quòd cùm approbarit olim Gibieufi librum *De libertate Dei & creaturæ*, modò damnet doctrinam Iansenii de libertate incoacta, cùm tamen doctrina vtraque eadem sit; hæc ille loco iam citato. Ego verò non suscipio defensionem Clarissimi Cap. 4. Antistitis: non quòd aut voluntas desit aut ratio; sed quia ille nullius ope indiget, vt se tueatur. Nam præter dignitatem quam in Ecclesia præcipuam obtinet, & quam merito virtutis, & eruditionis est consequutus; quæ hactenus edidit opera pro tuenda Ecclesiasticæ doctrinæ veritate, & Sanctæ Sedis Apostolicæ auctoritate; iis omnibus quibus liuor, & affectus malè ordinati non perturbarunt oculos, satis ostendunt sufficere ipsum sibi, & habere vnde iis qui se allatrant, excutere dentes possit. Quòd si meam etiam admittere operam vellet, dicerem Apologistæ. Primò, Gibieufi librum à Iansenio quoque fuisse approbatum atque laudatum: & tamen ab eodem Iansenio postea damnatam esse illius doctrinam. De illa enim loquitur lib. 7. de grat. Saluatoris cap. 16. vbi recensitis iis, quæ placere poterant in eius opinione, alia improbans, sic incipit. *Quapropter illa opinio tribus in rebus ab Augustini sensu mihi videtur deuiare. primo, &c.* Sensus Augustini Iansenio sensus est Ecclesiæ: ac proinde qui *deuiat* à sensu Augustini deuiat à sensu Ecclesiæ. Quomodo autem approbari, atque laudari potuit ea doctrina, quæ sciebatur *deuiare à sensu Ecclesiæ?* Iprensem Apologista purget, & Vabrensem absoluerit.

Possem addere secundò, non esse ita seuerè agendum cum amicis approbatoribus, vt nihil omnino gratiæ dent, & præconceptæ de Auctore opinioni, præsertim in emendicatis approbationibus, quæ non tam quæruntur ad censuram & emendationem librorum edendorum, quàm ad commendationem, & laudem editorum. Quare si quippiam relinquant

in ejuſmodi libris indiſcuſſum, & inemendatum; non ideo ſtatim dicenda illis dies eſt, tanquam reis commodati erroribus ſuffragii. Neque deſunt recentia magnorum virorum exempla, quorum honori ac dignitati vix alia ratione, quàm hac epieikeia conſuli poteſt.

Et hoc tertiò addendum eſt, doctrinam de incoacta libertate non ita expreſſam eſſe in opere *de libertate Dei, & creaturæ*, quin poſſit etiam expreſſa videri contraria; vt nihil cauſæ ſit, cur qui librum approbarunt, videri poſſint approbaſſe potiùs hoc, quàm illud. Siquidem Auctor illius operis, quamuis eſſet vir bonus, nec ineruditus; quia tamen non ſatis erat in ſcholarum palæſtra exercitatus, cùm vellet nouam philoſophando viam inire, Platonicas imagines cum ſcholaſticis ita miſcuit, vt emerſerit neſcio quid, de quo dubitatum eſt an eſſet ab auctore ipſò ſatis comprehenſum. Præter alia quæ id temporis notata ſunt, eſt qui ex primo tantùm libro, & vno aut altero capite ſecundi, contradictiones collegerit ſeptuaginta, quas totis viginti annis nec ſoluere auctor, nec edere quos dixerat ſe prælo paratos habere de gratia commentarios auſus eſt.

Denique conſtat eorum teſtimonio, qui cum eo Auctore, poſt editum Ianſenii Auguſtinum familiariùs egerunt, minimè illi probatam fuiſſe Ianſenianam Theologiam, ſicuti nec Sancyranam. Vnde cùm nec ipſe Ianſenio, nec ipſi Ianſenius ſat fuerit probatus; quid ſentiendum de Apologiſta, qui vult amborum eamdem fuiſſe doctrinam? Sed omitto totam illam cauſam, quippe cùm hoc potiſſimum ſuſceperim inquirendum, quæ ſit in hac controuerſia mens Auguſtini, & S. Thomæ: & an illi ſit conformis doctrina Ianſenii. Ergo ex omnibus quæ tractat Apologiſta duo tantùm ſuperſunt examinanda. Primum eſt, an Ianſenius negauerit reipſa eſſe in hoc ſtatu viatorum indifferentiam libertatis, ſeu indifferentem libertatem. Secundum, an rectè ſenſerit, & ad mentem Auguſtini ac S. Thomæ, cùm dixit, non eſſe indifferentiam ad libertatem neceſſariam.

CA-

CAPVT II.

Vtrum Jansenius admiserit libertatem hominum viatorum esse indifferentem.

§. I. *Probatur admisisse.*

DMONET Apologista, Iansenium confessum libertatem hominum viatorum immunem esse, non solum à violentia, & coactione, sed etiam ab illa immutabili necessitate, quæ opponitur indifferentiæ: & quod docet, stare libertatem cum tali necessitate, pertinere tantùm ad statum beatorum, & damnatorum. Velle enim ipsum cum immutabili necessitate Deum amandi, & cum immutabili necessitate odio habendi, stare tam in beatis libertatem amoris, quàm in damnatis libertatem odii: contendere autem nullam esse talem necessitatem in hoc statu medio: ac proinde esse in hoc statu medio, indifferentiam. Contineri confessionem hanc integris apud Iansenium capitibus &c. Loc. cit. punct. c. 1.

Ita est, Iansenius, *hominum viatorum non solùm coactionis expertem esse libertatem, sed etiam necessitatis immutabilis voluntariæ, hoc est, eam ad vtrumque indifferentem esse, cum scripturis, Augustino, & Patribus, & Catholica fide perlibenter fatetur; sed in illa indifferentia sitam esse generaliter arbitrii libertatem eosdem Patres asseruit pernegare . . . sed posse illam adesse, vel abesse à voluntatis arbitrio, sine dispendio libertatis.* Iterum, excepto amore beatifico, & motibus indeliberatis, *Cæteras*, inquit, *humanæ vitæ actiones, quamuis etiam juxta tradita jam Augustini principia, sine indifferentia nihil vetaret esse liberas, reipsa tamen non solùm sine violentia, sed & cum quadam indifferentia contradictionis, imò contrarietatis, ex Augustini, & veterum citatorum mente fieri credimus.* Et antè, *Nec quicquam ad illam sententiam reprobandam facit, quod in eadem distinctione dicit* (loquitur de Magistro Sentent.) *liberum arbitrium esse liberum ad vtrumlibet, videlicet bonum, &*

Lib. 6. c. 34. Ib. c. 37. Cap. 20.

centiores? Illi admittunt-ne aliam indifferentiam, quàm illam quam admittit Ecclesia? aut Ecclesia negat-ne quam admittunt Scholastici? Ostendant quæso aliquod esse discrimen, vel quoddam dissidium inter Ecclesiam, & consentientem Scholasticorum sententiam circa conceptum illius indifferentiæ, quæ *sine fidei læsione*, vt dicunt, non potest negari? Sinit quidem Ecclesia Scholasticos disceptare circa modum defendendi indifferentiam, sed non circa conceptum ipsum indifferentiæ, pro quo retinendo illi & inter se, & cum Ecclesia consentiunt. Ergo non ab illis modò, sed ab Ecclesia quoque dissentit Iansenius, dum negat talem indifferentiam, & aliam substituit.

Secundò. Quando admittenda est indifferentia contra *hæreticos nostri temporis*, vt dicit Iansenius, admittenda est illa quam hæretici nostri temporis negant: Sed quam illi negant, illa est quam admittunt Scholastici: Igitur admittenda est illa, quam admittunt Scholastici. Minor patet apud Caluinum, qui dum disputat de libero arbitrio, negátque illi *vim electiuam ad vtrumlibet*, quæ est indifferentia, de qua disputamus, profitetur se potissimùm à Scholasticis dissentire, ideóque Sorbonicos doctores *Sophistas* vocat, & ætatis nostræ *Pelagianos* qui *Pelagium patrem suum imitantur*. Vide autem in quo dissentiat, nempe quòd illi putent in manu nostra esse respuere, vel accipere oblatam Dei gratiam: & ideo nos cooperari Dei gratiæ, *quòd nostri iuris sit eam vel respuendo, irritam facere, vel obedienter sequendo, confirmare, dissentire se à senioribus Scholasticis, sed longiore interuallo à recentioribus sophistis, qui etiam à vetustate longiùs recesserunt*, quæ verba Iansenius videtur ob oculos habuisse cùm scriberet, *Eosdem nonnullos scholasticos veteres, initio ad amussim cum Magistro sentientes, deinde sub finem in alterum extremum, quamuis nonnihil vacillando, vergere visos, & paulatim ab illa primæua libertatis intelligentia declinari cœptum, eóque rerum nostra ætate ventum, vt illa Augustini, Bernardi, Magistri, & cæterorum doctrina, vix auribus quorumdam ferri, vix sine erroris suspicione tradi possit.* Itaque negat Caluinus illam tantùm indifferentiam, quam putat tenuisse quidem antiquos Scholasticos, sed non cum illa expressione, & firma adhæsione, quæ cernitur in recentioribus. Ergo si est af-

2. Inst. c. 3.

Ib. sec. 11. & ca. 42.

sect. 6. 6. de gr. Salu. c. 33. & ante cap. 20.

firmanda quam negat Caluinus, vt fatetur Ianſenius, affirmanda eſt illa, quæ licèt apparuerit in antiquis ſcholaſticis, expreſſiùs tamen, & firmiùs defendi cœpit à modernis. At illam ipſam Ianſenius negat. Ergo negat quam affirmandam putat, poſtquam affirmandam putat quam negat Caluinus.

Tertiò. Quando eſt admittenda indifferentia cum Auguſtino & Patribus, admittenda eſt quam illi admittunt: Sed quam illi admittunt, non eſt alia, quàm illa quam admittunt Scholaſtici: Ergo ſi negatur à Ianſenio quam admittunt Scholaſtici; negatur quam Auguſtinus, & Patres admittunt, & quam ipſe putat non poſſe negari *ſine Leſione fidei Catholicæ.* Minor probatur. Et quidem quod ad cæteros Patres attinet, nulla eſt difficultas. Ianſenius hæret in Auguſtino, & nos etiam. Legantur autem illa 35. Auguſtini teſtimonia ſuperiùs adducta, & conſtabit ſtatim, indifferentiam, quam ille poſtulat, in eo ſitam eſſe, quòd voluntas agens poſſit non agere; & non agens, poſſit agere: Scholaſtici nihil aliud poſtulant. Ergo &c.

Sup. contr. Nou. Aug. c. 2.

Quartò. Expreſſa eſt apud Ianſenium indifferentiæ negatio, dum Suarem, Bellarminum, & Vaſquem eo nomine accuſat, quòd gratiam admittant, cum qua voluntas *indifferenter* operetur, *vt probent, inquit, gratiam quæ nunc hominibus ad credendum diuinitus datur, ita eſſe libero arbitrio attemperatam, vt inſtar gratiæ potentialis, quam Auguſtinus adjutorium ſine quo non appellat, ea ſtante in libero arbitrio, poſſit arbitrium* INDIFFERENTER *velle, vel nolle.* En tibi peccatum Bellarmini, & Suaris, ex Ianſenio, quòd nimirum putent *ſtante gratia in libero arbitrio, poſſe arbitrium indifferenter velle, vel nolle.* Et tamen, inquit Apologiſta, non negat indifferentiam. Pergit, & allato Auguſtini teſtimonio, quo illi quos impugnat, vtuntur, *Ex quibus verbis*, inquit, *iſtam* INDIFFERENTIAM *voluntatis, quam cum gratia ſua congrua vel ſufficiente copulant, ſub adjutorio gratiæ remanere contendunt.* Et addit citata illa verba, ex quibus indifferentia colligitur, non continere ſententiam Auguſtini, ſed eſſe *verba doctrinæ Pelagianæ poſtea Semipelagianæ.* Itaque Pelagianum putat, quòd admittatur *indifferentia*, quâ ſtante gratiâ, poſſit voluntas velle, vel nolle. Iterúmque negat *à nutu* INDIFFERENTE *voluntatis, pendere ne-*

Paral. not. 79.

Tom. 3. lib. 2. degr. Sal. c. 4.

strum velle, vel nolle. Et antea, *Adjutorium ante ruinam erat tale, vt influxus adjutorii perinde atque voluntatis in opus, ab ipso liberæ voluntatis nutu penderet, adeóque salua maneret illa libertatis in vtramque partem flexibilis* INDIFFERENTIA: *Nunc verò post ruinam &c.* Itaque ante ruinam erat flexibilis in vtramque partem indifferentia sub Dei adjutorio, jam non est. Et iterum, sententiam quam refutat ita refert. *Per libertatem autem intelligunt, non id quod in scriptis suis omnibus de gratia Augustinus intelligit, sed semper illud jus dominatiuum voluntatis, quo penes ipsam illa vltima manet ac decretoria sententia, vt* PRO SVA IN VTRAMQVE PARTEM INDIFFERENTIA *se determinet, aut non determinet, quamuis determinatio hîc & nunc non fiat sine gratia concurrente.* Vides, vt negat flexibilem in vtramque partem indifferentiam. Et iterum, dum agit de scientia conditionata, & modum tuendæ per eam libertatis refutat. *Istius,* inquit, *præscientiæ beneficio hoc assequuntur, ne adjutorium inuictè rapiat voluntatem,* ADIMATQVE POTESTATEM ILLAM INDIFFERENTEM, QVA VTITVR VEL NON VTITVR ADIVTORIO SI VOLVERIT: *hoc est vt per hoc adjutorium detur voluntati posse, si velit: velle verò, & nolle vti, & non vti adjutorio, in ejus libero relinquatur arbitrio.* Vbi vides quid Iansenio displiceat, in illa doctrina, nempe quòd adjutorium non *rapiat inuictè voluntatem, ita vt adimat potestatem indifferentem vtendi, vel non vtendi adjutorio, si voluerit.* Et vides quid intelligat per indifferentem potestatem; nempe, *quòd vti vel non vti adjutorio Dei libero relinquatur arbitrio.*

Ib. cap. 5.

Ib. cap. 8.

Vnde probatur jam quintò, non solum nomen indifferentis potestatis, sed rem eo nomine significatam à Iansenio disertissimè rejici, nempe *potestatem vtendi, vel non vtendi Dei adjutorio.* Patet ex distinctione quam afferre solet inter gratiam integræ naturæ, & gratiam naturæ lapsæ. In eó enim distinguit, quòd *gratia sanæ voluntatis in ejus libero arbitrio relinqueretur, vt eam si vellet, desereret, aut si vellet, vteretur: gratia verò lapsæ, ægrotaque voluntatis* NVLLO MODO *in ejus relinquatur arbitrio, vt eam deserat aut arripiat, si voluerit.* Posse accipere, vel non accipere gratiam, & posse vti, vel non vti, est habere indifferentem potentiam ad accipiendum, vel non

Lib. 2. de gra. Salu. cap. 4.

accipiendum, vt Iansenius ipse superiùs explicuit: illud non conuenit ægrotæ voluntati, vt idemmet jam significat: ergo neque istud. Eódem pertinet quod dicit eodem loco, voluntatem integram, hoc est ante lapsum, fuisse *optioni suæ relictam*, quod non conuenit jam voluntati ægrotanti.

Cap. 5. ib. Idem iterum sic explicat discrimen gratiæ Adami, & nostræ, quod *nullum adjutorium gratiæ, cujus vsus ita ponitur in arbitrio voluntatis, vt illo vtatur, aut non vtatur, vt illud amplectatur aut deserat, vt illi consentiat, aut non consentiat si voluerit, quantumuis sine illo non velit, aut velle non poßit; esse adjutorium quo fit vt velit, sed tantùm sine quo non: & proinde ad medicinale adjutorium Christi nullo modo posse pertinere, sed ad adjutorium primi hominis, & sanæ voluntatis esse referendum. Nam in eo consistit essentialiter differentia vtriusque adiutorii, sine quo non fit actio, & quo fit; & consequenter sanæ voluntatis, & infirmæ.* Non est quo euadat Concilium Tridentinum. Postquam enim definiuit liberum arbitrium *dissentire posse, si velit* à gratia, quæ jam datur, ignorauit consequenter essentialem illius, & gratiæ primi hominis differentiam. Vides autem quomodo nullam relinquat indifferentiam, neque *ad vtendum aut non vtendum* gratia; *neque ad eam amplectendam, aut deserendam*; neque *ad consentiendum illi, aut dissentiendum*, vt videantur Iansenio defuisse verba, & modi ad exprimendam, vt volebat, indifferentiæ negationem. Eadem sæpe repetit, & inculcat in eodem libro, & præcipuè cap. 27. cùm dicit, *Quapropter, quisquis iam alia diuinæ gratiæ adiutoria infirmis hominibus afferre nititur, quæ deserant, si velint: & in quibus permaneant, si velint; cum quibus tanquam sufficientibus operentur, si velint; nihil aliud imprudens facit, nisi vt originalis peccati virus euacuet, illæsas liberi arbitrii vires esse, Christum frustra venisse, & gratis mortuum esse persuadeat.* Ejusmodi plura passim occurrunt apud hunc au-

Tom. 2. ctorem, præsertim in libro de gratia primi hominis, & An-

Tom. 1. gelorum, & libro octauo de hæresi Pelagiana, vbi vult ad Semipelagianam hæresim pertinere quòd internæ gratiæ possit aliquis cooperari, si velit, & si velit, etiam non cooperari.

Iam verò cùm proprius indifferentiæ conceptus in causa efficiente nihil aliud esse possit, quàm hoc quod est, posse facere vel non facere; seu, posse facere hoc, vel illud; quem-

admodum nec in causa recipiente potest esse aliud, quàm hoc quod est, posse recipere, vel non recipere, seu posse recipere hoc, vel illud; cùm jam constet Iansenium hoc negare, sequitur negare illum id quod propriè loquendo, & secundùm communem vsum vocum intelligitur nomine indifferentiæ: ac proinde negare, & nomen, & rem.

At existimandum est etiam, & Augustinum, & Bernardum, & Patres alios, & ipsam demum Ecclesiam, quæ dicitur agnoscere in hoc statu aliquam in arbitrio libero indifferentiam, non abuti rerum nominibus, sed intelligere id quod ea voce intelligi solet, dum ad liberum arbitrium applicatur. Nec hæretici, quibus ad errorem tribuitur quòd negent indifferentiam, meritò reprehenderentur, si negarent tantùm illud, cui hoc nomen propriè conuenit, postquam id etiam modò negandum supponitur. Igitur & Augustinus, & Patres, & Ecclesia postulant, vt agnoscatur in libero arbitrio potentia faciendi, & non faciendi: vel faciendi hoc, aut illud, prout libuerit. Quod cùm Iansenius neget, negat quod Augustinus, & Patres, & Ecclesia affirmandum putant: & absoluit hæreticos, quippe qui nihil negare videantur, dum negant indifferentiam, quod, si propriè loquamur, negandum non sit ex Iansenio.

§. 3. *Probatur ampliùs, speciem tantùm inanem indifferentiæ à Jansenio admissam.*

QVOD vt magis explicetur, & constet Iansenium verâ, quæ ab auctoribus admittitur, indifferentiâ negatâ, substituere spuriam, seu potiùs laruam quamdam, & inane simulacrum indifferentiæ, Lib. 8. de gr. Salu. cap. 10.

Examinandum est sextò, quod dicit, fateri se indifferentiam ad contraria, hoc est ad volendum, faciendúmque bonum, & malum, siue in infidelitate ante gratiam, siue jam sub gratia, semper inesse libero arbitrio, *Sed non*, inquit, *eo modo, quo isti Scholastici putant..... qui quocumque modo arbitrium siue gratiæ, siue peccati delectationibus imbuatur, semper existimant* CVM VTRAVIS EIVS DISPOSITIONE *posse fieri, vt vtrum-*

libet velit, siue bonum, pro illa sola scilicet innata indifferentia voluntatis, quæ sub quacumque dispositione actum præueniente, sese sua libertate in vtramuis partem flectit. Vides quid velit. Liberum arbitrium gratiæ delectationibus imbutum, negat posse velle vtrumlibet, sed posse velle tantùm bonum; imbutum verò delectationibus peccati, negat posse velle bonum, sed tantùm posse velle malum; atque ita cum vna dispositione posse vnum tantùm, cum alia aliud tantùm: Ergo totam ejus indifferentiam in eo positam esse, quòd possit habere hanc, vel illam dispositionem. Quod ampliùs declaratur ex eo quòd alibi docet, præter nudam voluntatis facultatem, esse
Tom. 3. lib. 7. cap. 2. *aliquid aliud, quo actus ponatur in ejus potestate:* & hoc esse respectu boni *victricem delectationem gratiæ*, respectu mali *victricem delectationem peccati;* vtrâque illâ delectatione voluntatem fieri *liberam, & potentem* agere, & actum ad quem ordinatur, poni *in ejus potestate, alterutra omnino absente, fieri impotentem, & actum illi respondentem esse omnino extra potestatem voluntatis: has easdem delectationes esse vincula, quæ voluntatem à volendo certum genus actuum retrahunt, & impediunt; ita vt tale velle non sit in ejus potestate, nisi tunc tantùm, quando illa potestas aliunde datur:*
Ib. cap. 5. *Iustitiæ, & peccati delectationem esse illud vinculum, quo liberum arbitrium in justitia, vel peccato ita firmiter ligatur & retinetur, vt quamdiu illo stabiliter possidetur & constringitur, actus oppositus sit extra ejus potestatem, ita videlicet, vt arbitrium non liberatum, eum velle non possit.*

Neque hoc tantùm verum esse putat de indifferentia voluntatis ad contraria, sed etiam ad contradictoria. Et ideo postquam reiecit sensum illum Scholasticorum, qui voluntatis indifferentiam ad vtrumlibet ita intelligunt, vt *cum vtrauis eius dispositione*, vel *sub quacumque dispositione* vtrumlibet velit bonum, & malum, dixitque hanc esse libertatem à Pelagianis contentiosissimè postulatam, & ab Augustino constantissimè negatam, subdit,
Lib. 8. ca. 20. *Alio igitur sensu liberum arbitrium ante gratiam, quemadmodum etiam alio sensu sub gratia indifferentiam contrarietatis, & contradictionis habet.* Ac proinde alio sensu habet libertatem contradictionis, quàm eo, quo intelligatur sub ea dispositione, sub qua potest agere, posse etiam non agere. Vult ergo sub vna dispositione posse agere, & sub alia non agere: & consequenter indifferen-

tiam contradictionis in eo ſitam eſſe, quòd poſſit voluntas habere alterutram diſpoſitionem.

Et ideo putat victricem delectationem imponere voluntati *neceſſitatem* conſentiendi, non quidem *immutabilem*, hoc eſt perpetuam, ſicut eſt in cœlo, ſed pro tempore, quo ipſa eſt: nec aliter diſtingui quoad hoc amorem Dei in beatis, & in viatoribus, quàm quia perpetua ibi eſt amandi neceſſitas, hîc tantùm eſt temporaria. Et hoc confirmatur ex fundamentali principio hujus Auctoris, quòd nulla poſſit eſſe gratia ſufficiens in hoc ſtatu, ſequitur enim inde, non poſſe voluntatem ſuſpendere illius effectum, non agendo. Adde quod dicit, gratiam Chriſti *diametraliter repugnare philoſophicæ libertati, ſeu indifferentiæ libertatis, quia illam extrahit ab indifferentia agendi*: & ideo in beatis, vbi conſummata eſt gratia, ſtirpitus tolli illam indifferentiam, in terris non tolli omnino: nimirum quia gratia non tanta eſt, vt ſit perpetua, & ſemper victrix, ſed poteſt ſuccedere illi præpollens concupiſcentia.

Tom. 3. lib. 6. c. 34. & lib. 8. c. 20. & 27.

Tom. 3. l. 7. c. 14.

Præterea Ianſenius perpetuam ſeruari vult proportionem inter delectationem concupiſcentiæ, reſpectu mali, & delectationem gratiæ, reſpectu boni: & ita eſſe voluntatem noſtram per delectationem gratiæ ſeruam iuſtitiæ, & liberam à peccato; quemadmodum per delectationem concupiſcentiæ libera fit à iuſtitia, & peccati ſerua. Atqui ſub præpollente concupiſcentia non poteſt abſtinere à malo; *nam*, inquit, *ipſum non conſentire, & non facere id ad quod impellit concupiſcentia, gratiæ victricis effectus eſt*: ac proinde, quia non poteſt eſſe gratia victrix ſimul, & præpollens concupiſcentia, ſequitur non ſolùm non poſſe voluntatem elicere actum contrarium bonum, ſed nec ſuſpendere quidem malum. Ergo à pari, non conſentire victrici gratiæ, ſeu non facere id, ad quod impellit, erit effectus præpollentis concupiſcentiæ; quæ quia eſſe non poteſt cum victrice gratia, ſequitur nec eſſe poſſe ſuſpenſionem conſenſus, & actionis eiuſdem gratiæ; ſed eſſe iſta quoad exercitium neceſſaria, & quod idem eſt, carere indifferentia contradictionis. Et hoc ſatis declarat quod dicit, *Quemadmodum igitur qui ſub gratia ad opus bonum determinante operatur, ſimul etiam peccare poteſt, ita quoque è contrario, qui iſta gratia deſtituitur, ſiue fidelis, ſiue infidelis, & peccati tentationibus quatitur, poteſt benefacere. Non qui-* Lib. 8. c. 20.

dem quaſi ſemper etiam ante ſuſceptam Chriſti aut Dei fidem, gratiâ ad non peccandum muniatur, quo nihil alienius ab Auguſtini doctrina dici poteſt: aut arbitrium etiam ante gratiam ſit in illius indifferentiæ æquilibrio, quæ ſe ad vtrumlibet NVLLA MVTATIONE FACTA IN REQVISITIS AD AGENDVM, *pro libero voluntatis nutu flectat, quod non minus capitaliter principiis Auguſtini aduerſatur.* Sed &c. En quid requirat, vt vel ille, qui eſt ſub diſpoſitione gratiæ, poſſit non conſentire: vel ille, qui eſt ſub diſpoſitione concupiſcentiæ, non peccare: nimirum *vt fiat aliqua mutatio in prærequiſitis ad agendum.* & ideo negat illum, qui dicitur poſſe peccare, habere gratiam ad non peccandum neceſſariam. Ergo per id quod dicitur, eum qui peccat poſſe non pecare, intelligendum eſt tantùm eſſe illum in ſtatu, in quo poſſit recipere gratiam; & quando illa aduenerit, poſſe non peccare, quod adhuc exprimit, cùm dicit excitari homines & corripi, *Non vt ſignificetur adeſſe illam* IMMEDIATAM *operandi poteſtatem, quam tribuit gratia, vt nutu voluntatis ei tantùm accedente, influxum eius ſequatur, aut non ſequatur.* Sed nimirum, quia fieri poteſt, vt recipiant incrementum quoddam bonæ diſpoſitionis, quo poteſtas quæ *mediata* tantùm erat, fiat immediata. Ac proinde, cùm dicitur quis poſſe non conſentire concupiſcentiæ, cui ſuccumbit, nihil aliud ſignificatur, quàm poſſe illum habere poteſtatem non conſentiendi: & quando illam habuerit, poſſe non conſentire. Et ideo iterum indifferentiam ita explicat, *Quia ſi Spiritus ſanctus aſpirauerit, bonam voluntatem ſuſcipere poteſt* homo in hac vita. Interea verò fatetur eſſe præſentem conſentiendi, & peccandi neceſſitatem, vnde dicit poſtea, *Itaque Sanctus Auguſtinus huiuſmodi peccata, quæ ex iſta contracta* per peccatum ſcilicet Adami, *peccandi neceſſitate contingunt, vera peccata eſſe profitetur*, QVAMVIS EA VOLVNTAS ITA CONSTITVTA VITARE NON POSSIT. Tandémque concludit hæc omnia indiſcriminatim intelligi, tam de indifferentia contradictionis, quàm contrarietatis. Quæ omnia, licèt cum aliquo fortè lectoris tædio, fuere tamen referenda, vt euoluatur Ianſenii doctrina, nec poſſint Ianſeniani criminari aliquid imponi Magiſtro. Hæc igitur ſumma eſt hujus doctrinæ. In hac vita poteſt excogitari quadruplex ſtatus voluntatis. Primus, vt ſit ſine vlla delectatio-

ne boni, & sine vlla delectatione mali: & tunc voluntas non est libera, quia nihil habet in potestate. Delectatio enim est id, per quod habet aliquid in potestate, quæ cùm hîc deesse supponatur, consequenter nec quidquam esse in potestate dici potest. Secundus est, vt habeat voluntas delectationem boni victricem, & delectationem mali pariter victricem; vnde fiat vt vtrumque habeat in potestate, facere & non facere bonum, & facere ac non facere malum. Et hic status est impossibilis, vt patet ex terminis, quòd repugnet duos de vna & eadem re pugnantes, esse ambos victores. Supersunt igitur alii duo status liberæ voluntatis. Primus est, vt voluntas supponatur habere delectationem boni tantùm, aut si habeat etiam mali, inæqualem tamen, & minorem. Et tunc voluntas habet tantùm in potestate facere bonum: non facere autem non est in potestate, sed erit, si hæc boni delectatio tollatur aut minuatur, & mali delectatio, vel adueniat de nouo, vel crescat. Et in hoc consistit ejus indifferentia. Alter status oppositus est, si supponatur voluntas habere delectationem mali tantùm, boni autem vel nullam habere, vel minorem, & inæqualem. Et tunc voluntas habet in potestate tantùm facere malum; non facere autem, vel facere bonum non habet in potestate; sed potest habere, quatenus potest aut tolli, aut minui mali delectatio, adueniente aut crescente delectatione boni: & in hoc pariter indifferentia ejus posita est. Ego verò contendo hanc esse meram laruam, seu potiùs spectrum quoddam illius indifferentiæ, quam dicit Iansenius à Sancto Augustino, & à Patribus agnitam: ab hæreticis negatam: & à Catholicis, si velint *illæsam esse fidem*, retinendam, quod mox probabitur.

§. 4. *Contradicere Jansenium sibi ipsi, Augustino, Tridentino, Scripturæ sacræ, & communi mortalium sensui.*

ET primò, hæc doctrina contradicit ipsi auctori. Ille enim fatetur ita conuenire indifferentiam libero arbitrio, *vt quibuscumque positis, quæ ad agendum bonum & malum requisita sunt, possit liberum arbitrium in hac vita facere bonum & malum,* Lib. 8. cap. 10.

facere alterutrum, & non facere. Et iterum, *Dicimus liberum arbitrium, quantumcumque vehementi atque efficaci gratiæ delectatione præuentum atque determinatum ad faciendum bonum, adhuc tamen posse bonum non tantùm non facere, sed etiam malum. Verum est enim istud, non in sensu composito vt vulgò dici solet, sed in sensu diuiso.* Quid est hoc? *Omnibus positis quæ prærequiruntur* potest facere alterutrum, & non potest facere alterutrum, *nisi fiat aliqua mutatio in prærequisitis?* Quid est *quantumcumque vehementi delectatione præueniatur*, potest non facere, hoc est suspendere actionem suam; &, non potest suspendere *sub vtrauis dispositione*, non potest suspendere *potentia immediata*, non potest suspendere nisi *desinat* delectatio, quæ vehementer mouet, & adueniat contraria? Non est hæc mirabilis quædam pugna, confusióque cogitationum?

Ib. cap. 4. Adde quod dicit eodem libro, dum putat se suam sententiam defendere posse eadem ratione, qua Thomistæ, *In libero arbitrio, quantumcumque per gratiam præparato atque determinato, reperiri simultatem potentiæ ad operandum, & non operandum:* Ib cap. 10. *esto non sit potentia simultatis.* Et quod idem est: *Quamuis duo actus contrarii sint oppositi, & in eadem voluntate simul esse non possint, potestates tamen ad opposita, non sunt oppositæ: nec sibi inuicem, nec actibus oppositis: sed in eodem simul subjecto siue agente, siue quiescente simul commorantur.* Est simultas, inquit, potestatum, & potentiarum: & potestas hæc datur voluntati, per victricem delectationem: Ergo-ne igitur est simultas victricium delectationum? Est simultas potestatum: & voluntas sub ea dispositione sub qua potest vnum oppositorum, non potest alterum, nisi fiat mutatio in prærequisitis? Et quæ est illa mutatio, quæ fieri debet in prærequisitis, nisi quia debet cessare id, quo dabatur potestas ad vnum, adueniente potestate ad alterum? Et ibi est simultas potestatum, vbi necesse est vt potestates sibi succedant, & vna det locum alteri?

Iterum, Quid est potestatem ad vnum non habere oppo- Lib. 7. de grat. Salu. cap. 2. 3. sitionem cum actu opposito? Non recordatur se docuisse mouente voluntatem delectatione victrice, *actum oppositum esse* EXTRA ILLIVS POTESTATEM? Et fieri potest vt simul sint ambæ potestates, & tamen actus, qui vni opponitur, non possit dici esse in potestate, ratione alterius? Quod si non po-

test, quomodo non habet oppositionem cum illa potestate, per quam excluditur?

Visitata est ista diffidentium cogitationum pugna in Ianseniana Theologia. Hic autem inde processit deceptio, quòd putauerit se eodem modo philosophari posse quo Thomistæ, cùm diuersissima sint eorum principia. Nam Thomistæ cum victrice concupiscentia, verbi gratia, ponunt sufficientem gratiam ad resistendum peccato: & cum victrice gratia supponunt etiam naturam esse sufficientem ad resistendum: nec putant quidquam requiri in alterutro casu, quod habeat rationem principii, & virtutis actiuæ: & ideo dicere possunt simultatem esse potentiæ ad vtrumlibet oppositorum, immediatè ac proximè. Neque vnquam sensum compositum & diuisum sic explicuerunt, vt dicerent voluntatem posse vnum in sensu composito, & in sensu diuiso, hoc est successiuè, atque ex hypothesi, quòd fiat mutatio in prærequisitis, posse alterum. Nunquam Thomistæ ita sensum illum compositum & diuisum explicuerunt. Iansenius cùm neget sub victrice concupiscentia gratiam esse sufficientem ad resistendum, & vicissim; itáque putet necessariam esse successionem aliquam potentiæ sufficientis ad vnum oppositorum, & sufficientis ad aliud; vult tamen videri idem sentire quod Thomistæ, eadémque distinctione sensus diuisi, & sensus compositi euadere posse. In quo admodum fallitur, nec vllum vnquam inueniet ex Thomistis, qui hactenus scripserunt, qui non repellat insinuantem sese, ac doctrinæ societatem in hac parte falsò affectantem. Scio id quod dicunt Thomistæ suas habere difficultates, de quibus inter nos contentio est; sed aliud est videre quid sentiant, aliud quid contra eorum sententiam objici possit.

Secundò hæc doctrina contradicit Augustino, ex cujus sententia Iansenius putat admittendam esse necessariò indifferentiam in hoc statu viatorum. Probatur. Quia si quando Augustinus docuit necessariò admittendam esse indifferentiam; hoc docuerit, dum impugnaret eos, qui eam negabant, cujusmodi fuerunt Astrologi, Philosophi Stoici Assertores Fati, & potissimùm Manichæi: Et ideo testimonia pleraque, ex iis quæ allata sunt superiùs ad probandam indif- Sup. contr. Nou. Aug. c. 2.

ferentiam, sumpta sunt ex libris scriptis contra Manichæos.
Lib.6.c.34. Et Iansenius ipse hoc fatetur, cùm dicit, *Itaque respondeo, argumentum esse verissimum, quo concluditur admittenda indifferentia. Quod ab ipso Augustino, Damasceno, Bernardo & cæteris, non solùm admittitur, sed velut* CATHOLICÆ FIDEI IMMOBILIS BASIS *aduersus Manichæos* ALIASQVE PESTES, VERITATIS ET LIBERTATIS INIMICAS, *inuictissimè defenditur, ac defendi debet.* Debet igitur admitti juxta mentem Augustini indifferentia, quam illæ *pestes* negabant. Atqui non negabant illam, quam admittit Iansenius. Quodnam enim est vestigium, quod Manichæi dixerint esse in hac vita in quibusdam perpetuam amandi Dei, verbi gratia, necessitatem, in aliis perpetuam necessitatem odio habendi? Vsquam-ne colligi potest ex iis quæ docet Augustinus adeò illos insaniuisse, vt negarent vllam esse illorum actuum vicissitudinem, vllamve interruptionem in hac vita, ne in dormientibus quidem?

Et Astrologi & Fatidici, qui ex stellis, vel ex fato in hominum voluntates deriuant certorum actuum necessitatem, deriuant-ne immutabilem necessitatem? Non admittunt varias ac discrepantes pro variis temporibus actuum, etiam contrariorum necessitates? An non igitur admittunt cum proxima ad vnum potentia, esse in voluntate potentiam mediatam, & remotam ad oppositum? An non concedunt voluntati eam flexibilitatem, quâ, *facta mutatione aliqua in prærequisitis ad agendum*, voluntas verti possit ad opposita? Sed hæc est Ianseniana indifferentia: Ergo & illam admiserunt Manichæi, & cæteræ *pestes humanæ libertatis*, & aliam requisiuit Augustinus, cùm eos refutauit: ac proinde minimè contentus fuit Ianseniana indifferentia.

Atque hinc patet quàm verum sit, & quàm cohærenter dictum id quod suprà retulimus ex Iansenio, cùm Pelagiani *contentiosissimè* postularent indifferentiam, Augustinum *constantissimè* illam negasse: neque vnquam dum eos impugnat, concordiam diuinæ gratiæ cum libertate per indifferentiam explicuisse. Hæc enim quomodo stare possunt cum eo, quod
Lib. 6. de grat. Salu. cap. 34. docet Iansenius, qui putat ex loco illo Ecclesiastici, *Deus reliquit hominem in manu consilii sui*; probari indifferentiam con-

tra Manichæos? Etenim Locus idem adhibetur ab eodem Augustino in libro de gratia & libero arbitrio, vbi disputat contra Pelagianos, & refellit calumniam violatæ libertatis, admissa necessitate gratiæ. Ergo vt satisfaciat Pelagianis, eo testimonio vtitur, quo continetur confessio indifferentiæ à Manichæis negatæ.

Et ideo quod dicit Iansenius ab Augustino *constantissimè* negatam indifferentiam, quam Pelagiani postulabant, adeò non est verum, vt potiùs dicendum sit constantissimè concessam, dummodo non excluderent gratiam. Quod est, placuisse Augustino rem ipsam, sed improbatum rei modum, quo Pelagiani vtebantur. Volebant enim hanc indifferentiam, etiam ex ea parte qua bonum respicit, constitui per naturam, seclusâ gratiâ: & hoc est quod *contentiosissimè* postulabant. Augustinus è contrario volebat constitui per gratiam: & hoc est quod *constantissimè* contendebat, de cætero paratus *inire pacem* cum illis, & *dextras jungere*, si gratiam illam admitterent, vt manifestè constat ex iis, quæ diximus superiùs. Vnde jam ita possumus argumentari, Sup. contra Nou. Aug. c.2. arg. 33.

Pelagiani petebant vt admitteretur immediata liberi arbitrii ad vtrumlibet facultas: Sed Augustinus putauit concedendum quod petebant, dummodo non excluderetur gratiæ necessitas; Ergo Augustinus putauit concedendam immediatam ad vtrumlibet facultatem, dummodo non excluderetur gratiæ necessitas. Et hanc fuisse mentem Augustini probari potest ex omnibus iis testimoniis, quæ loco jam citato adducta sunt. Significant enim illam expeditam ad vtrumlibet potestatem, sed respectu boni salutaris, per gratiam, respectu mali, per naturam. Non est quod ea hic repetam. Lector id statim intelliget, si ea relegat.

Tertiò hæc doctrina contradicit Tridentino: quia continet in terminis contradictoriam definitionis ejus sententiam. Dicere enim liberum arbitrium *motum & excitatum* à Deo; est dicere liberum arbitrium *sub motione, & excitatione*: & dicere, *potest dissentire*, est dicere, habet potentiam & potestatem dissentiendi. Atqui Tridentinum definit liberum arbitrium *motum & excitatum posse dissentire*. Ergo definit liberum arbitrium sub motione, & excitatione habere potentiam, & po-

teſtatem diſſentiendi. At juxta doctrinam Ianſenii ſuperiùs relatam & explicatam, liberum arbitrium *ſub vtrauis diſpoſitione* non poteſt oppoſita, ſed per diuinam motionem accipit poteſtatem tantùm ad conſenſum, & vt ſit poteſtas ad diſſenſum, oportet vt abeat hæc motio, & contraria adueniat. Ergo ſub diſpoſitione diuinæ motionis, ſicut caret motione contraria, ita etiam caret poteſtate, & potentia diſſentiendi. Ac proinde aut verum eſt, *motum & excitatum* à Deo, hoc eſt ſub diuina motione *non poſſe diſſentire*: quod eſt contradictorium Tridentino: aut verum eſt, quando non habet poteſtatem, aut potentiam diſſentiendi, poſſe diſſentire, quod eſt ridiculum. Iam autem oſtenſum eſt quàm non habeat locum in ſententia Ianſenii diſtinctio ſenſus compoſiti, & diuiſi, quæ locum habet in ſententia Thomiſtarum, ob diuerſas eorum hypotheſes.

Quartò hæc doctrina contradicit Scripturæ. Nam locus
Cap. 15. ille Eccleſiaſtici ſignificat euidenter immediatam facultatem ad bonum & malum: quid enim ſibi velle poſſunt verba illa, *Appoſuit tibi aquam, & ignem, ad quod volueris porrige manum tuam. Ante hominem vita & mors, bonum, & malum, quod placuerit ei dabitur illi*: poſtquam ex Sancto Auguſtino qui eis vtitur contra Pelagianos, locum habent etiam in natura lapſa? Quid inquam ſibi velle poſſunt? Nonne manifeſtè ſignificant facta per gratiam boni copiâ, perinde expoſitum eſſe ignem & aquam, vitam & mortem, hoc eſt bonum & malum? Ecquis audeat vbi paritatem Scriptura ponit, diſparitatem inducere? Quis ferat nullum eſſe tempus, in quo poſſit eſſe optio boni vel mali: ſeu in quo vtrumque ſit homini propoſitum; ſed vno tempore appoſitum eſſe bonum tantùm, & tunc non poſſe malum operari; expectandum enim eſſe vt fiat ſucceſſio diſpoſitionis alterius, quâ adueniente manus extendi poterit ad malum, ſed non poterit tunc extendi ad bonum, niſi fiat alia iterum mutatio? Hoc dicere, interpretari eſt Scripturam, an corrumpere?

Eandem vim habet, quod continetur Deuteronom. cap. 30. *Mandatum hoc, quod ego præcipio tibi hodie, non ſupra te eſt, neque procul poſitum: nec in cælo ſitum vt poſſis dicere, quis noſtrûm*

valet ad cœlum ascendere, vt deferat illud ad nos, vt audiamus, atque opere compleamus. Neque trans mare positum, vt causeris, & dicas, quis ex nobis possit transfretare mare, & illud ad nos vsque deferre, vt possimus audire, & facere quod præceptum est. SED IVXTA TE EST SERMO VALDE, ET IN CORDE TVO VT FACIAS ILLVM. Supponamus hominem sub motione concupiscentiæ positum, & vt vult Iansenius motione gratiæ carentem. Ille hoc ipso quod caret gratia, caret etiam potestate obseruandi mandatum, contra quod à concupiscentia impellitur, quia illa potestas non datur nisi per gratiam. Quo sensu igitur potest illi dici, quod tibi præcipitur *non est supra te, nec procul positum, sed est juxta te, valde in corde tuo?* Habere gratiam, quam Deus non vult dare, non est supra me? Est valde juxta me, & in corde meo, vt faciam id ad quod habeo tantùm potentiam remotam? Et si expectandum est vt veniat Dei gratia, non est pariter expectandum, vt de cœlo veniat, vel vt in cœlum ascendat, qui gratiam illam afferat? Pete, inquies, & Deus dabit tibi. At numquid pariter verum est in schola Iansenii, dum non peto, denegari gratiam ad petendum? Quid ergo faciam, & quid exigitur à me? Deus non vult mihi dare gratiam, vt impleam mandatum; non vult etiam mihi dare, vt orem, & petam quo indigeo; an est positum in potestate mea, vt Deus habeat voluntatem, quam habere illi non placet? Et quod pendet ex illa voluntate non est supra me? Et ego censebor id posse quod non possum, nisi supposita conditione, quæ non est; & quam ego ponere non possum? Et dicitur juxta me positum, quod tam procul distat à me, quàm procul eleuatur supra dominium creaturæ Dei voluntas? Non est quæstio jam quid perdiderim, aut potiùs quid mihi perdiderit Adamus.

Quæritur quomodo verum sit, quod Deus jam post illam jacturam mihi dicit: & constat euidenter, si vera sit doctrina Iansenii, falsum atque illusorium esse quod dicit, quod cogitare blasphemum est.

Adde illud quoque Ecclesiastici, quo beatus dicitur *is, qui potuit transgredi, & non est transgressus, facere malum, & non fecit.* Cap. 31. Vbi enim est, vel quando fuit ille beatus? nonne manifestum est in doctrina Iansenii nullum vnquam fuisse, qui posset trans-

gredi, & non transgrederetur? Age, cùm propositiones de præterito verificari debeant per verba de præsenti, quodnam vnquam fuit momentum, in quo verum esset de aliquo, *Ille iam potest transgredi, & non transgreditur?* Potest-ne quisquam transgredi iuxta Iansenium, si delectatio præpollens concupiscentiæ non ponat transgressionem in potestate voluntatis? Et si illa transgressionem ponit in potestate voluntatis, quisquam-ne potest non transgredi? Quid hîc laudatur nisi voluntas, seu volitio non transgrediendi? Est-ne autem vllus, qui potuerit habere illam volitionem, & non habuerit? vel est-ne vllus, qui potuerit volendo transgredi, & non transgressus sit? Laudat ergo Scriptura vel quod nunquam fuit, vel quod omnium est. Nam si sit quæstio de potentia proxima volendi transgredi, nunquam illa fuit, quin fuerit transgressio, vel in effectu, vel in affectu: si verò sit quæstio de potentia tantùm remota, nemo est qui ea ratione possit transgredi, & tamen transgrediatur: ac proinde cùm dicit Scriptura, *quis est hic, & laudabimus eum?* respondere debet Iansenius, vel nullus est huiusmodi, vel omnes sunt: & consequenter fictitia sunt mirabilia illa, quæ fecisse dicitur hic beatus *in vita sua*, quia vel nusquam sunt, vel communia sunt omnibus hominibus, ac proinde non sunt mirabilia.

Tom. 3. lib. 7. de grat. Salu. cap. 2.

Quintò, contradicit hæc doctrina communi sensui omnium mortalium, qui quoties libertatem indifferentiæ concipiunt, concipiunt libertatem solutam à vinculo necessitatis ad vnum determinantis, quæ in sententia Iansenii nunquam reperitur. Semper enim est necessitas, non eadem quidem; sed semper est vna, vel altera: nempe vel illa, quam imponit delectatio justitiæ, vel illa, quam imponit delectatio concupiscentiæ. Vnde hîc reperitur mutatio tantùm necessitatis, non verò exemptio. Quemadmodum autem cùm cui mutantur compedes, ita vt dum vnæ tolluntur inserantur aliæ, nemo solutum dicit aut liberum; quòd semper compediatur, esto non eadem compede; ita ridiculum est tribuere voluntati solutionem à necessitate, propterea quòd non eidem semper subsit, si semper subest alicui.

Confirmatur, quia quotquot indifferentiam tribuunt voluntati, intelligunt indifferentiam actiuam, & quæ illi conueniat tanquam causæ efficienti; at in sententia Iansenii, si quam habet passiua est, eique conuenit, tanquam subiecto recipienti.

Eò enim res tota reducitur, vt dicatur indifferens voluntas, quia potest recipere vel motionem gratiæ cum qua recipiet necessitatem bene agendi; vel motionem concupiscentiæ, cum qua recipiet necessitatem malè agendi. Ipsa verò nullam prorsus habet optionem ad alterutram, sed tota optio penes Deum est, cui si placuerit dare motionem gratiæ, imponet voluntati vnam necessitatem; si placuerit eam subtrahere, vel negare; statim alia succrescet ex concupiscentia, ipsa etiam nolente, & in contrarium conante iuxta Iansenii principia. Igitur tota quæ hîc reperitur actiua indifferentia penes eum est, qui potest hoc aut illo modo ligare, tota verò quæ in voluntate reperitur, passiua est, & mera non repugnantia, vt hoc aut illo modo ligetur. Quo igitur sensu dici poterit per hanc indifferentiam libera voluntas ad agendum, & non agendum? Esse passiuum necessitatis agendi, vel necessitatis non agendi, hoccine liberum est? Quis hactenus libertatem ita est interpretatus?

Deinde, Esto, posit voluntas, quæ vni motioni subest dici libera ad agendum id ad quod ea impellit: at tunc non potest dici libera ad oppositum, quia deficiente opposita motione, oppositus etiam effectus extra potestatem voluntatis ponitur ex Iansenio: ac proinde quod dicitur, liberum arbitrium esse liberum ad opposita, falsum erit. quia nullo vnquam tempore poterit verificari propositio. Quotiescumque enim dicetur liberum ad vnum oppositum; aliud erit extra ipsius potestatem. Atque ita dicetur ad summum liberum ad vnum, & aptum recipere libertatem ad aliud, si ea detur: itaque esse actu liberum ad vnum, & hac amissa libertate posse fieri liberum ad aliud. Quem autem vnquam inuenient, qui hanc indifferentiam ita interpretatus sit?

Adde, nec stare posse quod docet Iansenius, ex communi hominum sensu, arbitrium esse liberum idem esse, atque esse *inalligatum*, *inimpeditum*, *&c.* Sequitur enim inde, si sit liberum ad opposita, debere esse inalligatum ad opposita. Quando autem verum est, liberum arbitrium non esse alligatum ad opposita. Nunquam enim est liberum nisi beneficio alicuius delectationis, vt ille dicit. Sit ergo delectatio iustitiæ, illa vt idem dicit *vinculum* est, per quod alligatur amori iustitiæ, & im- Tom.3.lib. 6. de grat. Salu. c. 2.

peditur ab amore iniquitatis : quomodo ergo tunc dicitur *inalligatum*, respectu oppositorum, cùm sit respectu vnius oppositi ligatum, & respectu alterius impeditum ? Certè quotquot hactenus existimarunt libero arbitrio concedendam esse aliquam indifferentiam, existimarunt talem esse concedendam, quæ propria illius esset, quà liberum est. Ea verò quam concedit Iansenius, vt causas alias prætercam, conuenit omnino appetitui brutorum. Non nego aliunde differre, quòd voluntas sequatur cognitionem perfectiorem; sed ex parte indifferentiæ, & modo quo voluntati conuenit iuxta Iansenium, constat ex dictis nullum prorsus esse discrimen. Potest enim canis eodem modo in opposita ferri, & eandem rem fugere, quam appetebat, si fiat aliqua mutatio in requisitis ad actionem: & dum vni obiecto per suum appetitum ligatur, solutus est atque inimpeditus respectu cuiuscumque alterius : ac proinde quanta homini tribuitur à Iansenio indifferentia, si attenditur ipsa præcisè indifferentiæ ratio, indifferentia canis est. Atque ex his satis colligitur quod initio propositum est, negatam à Iansenio indifferentiam illam, quam naturalis ratio, quam Augustinus, quam Concilium Tridentinum, quam Scriptura admittendam definiunt : & Apologistam, vel non intellexisse Iansenii sententiam, vel eam dissimulasse, quando dixit non negare illum indifferentiam humanæ voluntatis in hoc statu rerum. Sed examinandum est quod insuper addit, negasse tantùm esse libertati necessariam, & videndum an hoc quoque rectè negare potuerit.

CAPVT III.

An rectè Jansenius dixerit indifferentiam ad contraria, vel contradictoria non pertinere ad rationem liberi arbitrii, sed posse adesse, vel abesse, stante illæsa libertate.

§. 1. *Ostenditur hoc dixisse Jansenium, & in eo secum pugnare, nec ab Apologista bene defendi.*

Oc dixisse Iansenium fatetur Apologista, & constat ex locis superiùs citatis. Loquimur autem de libertate, quæ necessaria est ad meritum, vel demeritum, præmium, vel pœnam. Hoc igitur inprimis nego potuisse à Iansenio dici, nisi vellet secum pugnare. Quid enim est quod paulo antè retulimus, argumento quo concluditur indifferentiam esse admittendam, consentire Augustinum, Damascenum, Bernardum, & cæteros, eámque conclusionem *inuictissimè defendere veluti* CATHOLICÆ FIDEI BASIM IMMOBILEM *aduersus Manichæos*, ALIASQVE PESTES *veritatis*, *& libertatis*? Annon hinc rectè deducitur, ergo qui conclusionem illam negant, hoc est qui negant indifferentiam, *sunt pestes veritatis*, *& libertatis*? At, si potest abesse indifferentia manente illæsa libertate, quid ei nocent qui eam tollunt? Et quid est quod dicit, esse *basim*? Quid cadet, si tollatur illa basis, post quam libertas nihilominus stat? Iansenii verba sunt ista. *Itaque si etiam in hac vita Dei inspiratio tam stabiliter, ac delectabiliter, Deo operante, inhæreret voluntati, vt eam non posset abiicere* FELICISSIMVM, FORTISSIMVM, LIBERRIMVMQVE *meritò diceretur, atque esset arbitrium*, hoc est, si non esset indifferentia, fortissimum, liberrimúmque maneret arbitrium. Quid ergo sustinet illa basis? Et cur dicitur *immobilis*, quæ tolli potest sine rei vllius ruina? Quod si *pestes* sunt libertatis, qui *tol-*

Lib. 6. de grat. Sal. cap. 34.

Cap. 34. lib. 6. de grat. Sal.

Lib. 8. de grat. Sal. cap. 17.

lunt hanc basim, nonne hac lue infecta est Ianſenii Theologia, quæ docet non eſſe neceſſariam?

At dicet Apologiſta, quamuis indifferentia non faciat ad rationem libertatis, eſt tamen argumentum, quo libertas probari poteſt, vnde qui hoc negant, cenſeri poſſunt eſſe peſtes libertatis. Contrà, eſt-ne argumentum neceſſarium, necne? Si eſt, errat Ianſenius, qui neceſſarium eſſe negat: ſi non eſt, ergo quamuis à Manichæis negetur, non ideo libertas tollitur. Sed examinemus huius argumenti vim. Voluntatem poſſe facere, vel non facere, medium eſt, inquiunt ad inferendam ejus libertatem. Ego verò contendo in doctrina Ianſenii, medium hoc vel nullum eſſe, vel eſſe inutile. Quia ſi nihil aliud adjungatur, nullum eſt hoc medium: ſi quid aliud adjungatur, eſt inutile. Duobus enim modis poteſt confici argumentum. Primo in hunc modum. Agens appetitiuum, quod poteſt agere vel non agere, conſequenter eſt liberum: Sed hominis voluntas eſt talis. Ergo &c. Dico nullum eſſe argumentum. Quia ſi illud, poteſt agere & non agere, intelligatur de potentia proxima & immediata, minor eſt falſa. Conſtat enim ex Ianſenio, talem potentiam non conuenire voluntati, in hoc ſtatu. Si verò intelligatur de potentia remota, & ex ſuppoſitione quòd fiat mutatio in requiſitis ad agendum, maior falſa eſt. nam eo modo appetitus canis poteſt agere, & non agere, & tamen non eſt liber. Eſt igitur addendum aliquid ad illud medium. Vnde poteſt formari hoc alio modo argumentum. Agens appetitiuum, quod ex plena rationis aduertentia poteſt agere & non agere, liberum eſt; Sed talis eſt voluntas. Ergo &c. Concludit quidem argumentum. Sed illud, *& non agere*, quod eſt in maiori, ſuperfluum eſt in doctrina Ianſenii: quia perinde valet ſi dicatur, Agens appetitiuum, quod ex plena rationis aduertentia poteſt agere, liberum eſt. Si quis diceret, agens ſenſitiuum, & riſibile eſt animal, quæreremus ſtatim, quid ibi facit *riſibile*, cùm eo ſublato, nihilominus valeat propoſitio? Pariter dici poteſt de alia illa, quid ibi facit, *& non agere*, cùm perinde valeat, & concludat in doctrina Ianſenii, qui vult actionem appetitus rationalis, operantis ex plena rationis aduertentia, eo ipſo & incoactam, & liberam eſſe? Ex eo igitur capite

non ſunt rei Manichæi; quòd negent id ex quo libertas inferri poteſt quocumque modo; ſed quòd negent id quod cum ea tam neceſſariò eſt connexum, vt nec adeſſe poſſit, quin adſit libertas, nec abeſſe, quin eadem deſtruatur. Huiuſmodi autem eſt indifferentia, prout dicit proximam, & immediatam agendi, & non agendi potentiam. Hæc igitur eſt *peſtis* Manichæorum, qua tacti probantur quotquot ſimiliter dicunt indifferentiam adeſſe, & abeſſe poſſe, illæſa libertate.

§. 2. *Pugnat etiam cum ſenſu Eccleſiæ & S. Auguſtini.*

VNDE addo ſecundò, & Eccleſiam, & S. Auguſtinum indifferentiam ſumere ad probandam arbitrii libertatem tanquam medium conuertibile cum prædicato, quale debet eſſe medium demonſtratiui ſyllogiſmi. Medium, inquam, quo affirmato, affirmatur quod quis vult concludere, & quo negato, id ipſum negatur. Quòd hæc ſit mens Eccleſiæ diſcimus ex Diuo Thoma quæſtione illa ſexta de malo, vbi *hæreticam* pronuntiat eam doctrinam, non ſolùm quæ negat ex indifferentia colligi poſſe libertatem, ſed quæ putat eam retineri poſſe ſine indifferentia, cùm dicit *tollere rationem meriti, & demeriti. Non enim*, inquit, *videtur eſſe meritorium, vel demeritorium, quod aliquis ſic ex neceſſitate agit, quod vitare non poſſit.* En quid requirat ad meritum, ſeu quo ſublato ruit libertas ad merendum, & demerendum neceſſaria, *voluntatem ſic agere, quod vitare poſſit*, hæc eſt indifferentia.

Hanc eandem eſſe Auguſtini mentem conſtat ex argumentis cap. 2. allatis. Nam cùm liberum definiat, per hoc quod eſt *aliquid eſſe in noſtra poteſtate:* & aliquid eſſe in noſtra poteſtate declaret per hoc, *quod ſi volumus, facimus*, hoc eſt cujus faciendi, vel non faciendi facultas penes nos eſt, quæ eſt expreſſio indifferentiæ: & hoc *primitus* conuenire dicat actibus voluntatis; manifeſtum eſt ex Auguſtino, indifferentiam pertinere ad definitionem liberi, poſtquam pertinet ad conceptum ejus, quod eſt aliquid eſſe in noſtra poteſtate, per quod liberum definitur. Ergo illa non magis poteſt abeſſe, aut negari de libero, quàm poſſit abeſſe aut negari de definito id quod pertinet ad ejus definitionem.

Secundò, De quo negatur necessitas quam non possimus admittere aut rejicere, de eo affirmatur indifferentia saltem ad admittendam, aut rejiciendam hujusmodi necessitatem: Sed de actibus omnibus, *quibus perperam, aut rectè viuimus*, negatur necessitas, quæ non sit in nostra potestate, & consequenter quam non possimus admittere, aut rejicere, vt patet ex secundo argumento. Ergo de iisdem affirmari debet indifferentia. Et quia Augustinus non putat admittendam esse *vllo modo* talem necessitatem; consequenter nec putat excludendam *vllo modo* indifferentiam oppositam. Ergo repugnat Iansenio, qui dicit hanc indifferentiam *abesse posse*.

Tertiò, Augustinus non putat volitionem esse liberam, quæ non est elicita, connaturaliter suppositâ plenâ rationis aduertentiâ, vt constat ex tertio argumento, Iansenio & Iansenianis consentientibus. Esse autem sic elicitam, est esse elicitam à principio, habente rationes agendi & non agendi, vt ibidem ostensum est, & consequenter à principio constituto in indifferentia. Ergo non putat Augustinus volitionem esse liberam, quin sit elicita à principio constituto in indifferentia agendi, & non agendi.

Quartò, Interrogatio illa Augustini, de qua in argumento quarto, *Quis peccat in eo quod nullo modo caueri potest?* æquiualet huic negatiuæ, *Nemo peccat in eo quod nullo modo caueri potest:* hoc autem idem est, ac dicere, neminem peccare, nisi potentem non peccare, quod est esse indifferentem. Ergo hîc quoque apud Augustinum valet consequentia à negatione indifferentiæ, ad negationem libertatis sufficientis ad peccandum. Ergo falsum posse illam abesse.

Quintò, Eundem sensum habet quod relatum est in quinto argumento, de illa disparitate, quam ponit Augustinus inter motum hominis, & motum lapidis, dum dicit, ideo motum hominis illi imputari, quia habet in potestate, vt non moueatur; lapidi autem non imputari, quia non potest non moueri. hoc enim est clarè significare potestatem mouendi se, vel cohibendi motum suum, esse rationem quâ positâ, imputatur motus ei qui se mouet, & quâ sublatâ, non imputatur. Ergo non potest adesse & abesse, stante imputabilitate illa.

In ſexto pariter oſtenſum eſt, vnicam rationem, qua vtitur Auguſtinus, cur inexcuſabiles ſint homines, qui vel ex ignorantia, vel ex infirmitate peccant, eam eſſe, quòd non deſit Dei auxilium, quo poſſint vincere difficultates illas: ideóque reos eſſe propriæ negligentiæ, de cætero abſoluendos, ſi & aliorum exemplo, & continuis, quibus à Deo pulſantur & intus & foris, inſpirationibus, non conſtaret nulla eos neceſſitate ſuccumbere tentationibus, ſed quia vti nolunt oblata facultate erigendi ſeſe; Ergo hîc quoque monſtratur, poſſe non peccare in peccatoribus requiri, vt iis peccatum imputetur: alioqui non imputandum. Idem expreſſiſſimè ſignificatur in ſeptimo, & in verbis illis relatis ex libro de quantitate animæ. *Si ita coguntur*, animæ peccare, *vt poteſtas reſiſtendi nulla ſit, non peccant.* Idem & in octauo, & illa definitione peccati, ad quam requirit, vt ſit *liberum abſtinere*, quod monſtratum eſt ex mente Sancti Auguſtini pertinere ad omne peccatum, propriè dictum, etiam in ſtatu naturæ lapſæ. Idem & in nono, *vbi ſummæ iniquitati, & inſaniæ attribuit Auguſtinus, peccati reum teneri quemquam, quia non fecit quod facere non potuit.* Et *carere libero ad faciendum, & non faciendum animi motu* negat coniungi poſſe cum eo, quod eſt, *voluntate peccare.* Et in decimo, vbi dicit, *nos ideo peccare diligendo corporea, quia & iubemur, & naturâ* PER GRATIAM ADIVTA *poſſumus diligere ſpiritualia*, quæ ratio nulla eſſet, ſi peccare poſſemus, etiamſi nec gratiam vllam, nec facultatem haberemus ad abſtinendum à peccato. Cap. 12.

Poſſem hoc modo percurrere argumenta cætera, & monſtrare perpetuam hanc fuiſſe Auguſtini cogitationem, non ſolùm adeſſe indifferentiam libero arbitrio; ſed etiam requiri, hoc eſt *abeſſe non poſſe*, contrà quàm ſentiat Ianſenius. Sed hæc ſufficiunt, & præſtat euitare tædium inutilis repetitionis. Relegat ea lector, ſi lubet, & inueniet illis ferè triginta quinque Auguſtini teſtimoniis perinde probatum, liberum arbitrium ſtare non poſſe ſine indifferentia, ac probatur reipſa non ſtare.

§. 3. *Inferuntur ex dictis aliquæ contradictiones in Janseniana Theologia.*

Tom. 3. lib. 8. de grat. Saluat. c. 9. ATQVE ex his primò constat, quàm sit verum quod dicit Iansenius, Augustinum *nihil omnino de indifferentia* ad peccandum, & non peccandum *fuisse sollicitum, mordicus illam negauisse* Iuliano postulanti: *Tantum esse silentium istius indifferentiæ contradictionis, tanquam libertati necessariæ, vt ad saluandam arbitrii libertatem sub gratia, numquam vel semel eam adhibuerit in vniuersis suis aduersus Pelagianos lucubrationibus*, vnde suspicari quis possit *esse merum philosophiæ fœtum, & à nullis antiquis Gratiæ defensoribus Augustino, Prospero, Fulgentio sub nomine libertatis arbitrii, propugnatam, requisitam, agnitam.* Item ib. c. 18. modum hunc saluandi libertatem per indifferentiam contrarietatis, aut contradictionis, vel *ignotum, contemptúmque esse* priscis gratiæ defensoribus. Item, *ne vel semel probesse Augustinum* in libro de libero arbitrio, *esse illud indifferens.* Et, si *Augustini monumenta lustremus vniuersa, quæ contra inimicos gratiæ Pelagianos exarauit, nusquam vestigium apparere vllum, ex quo colligas ea ratione, vel ab ipso defensam arbitrii libertatem, vel gratiam cum libero arbitrio esse conciliandam*, *quod scilicet sub gratia voluntatem determinante*, vt dicunt Thomistæ, simul potestas maneat, vt non velit, & non agat, vt iidem affirmant, dum vtuntur distinctione sensus compositi & diuisi.

Patet inquam ex dictis quàm hæc verè dicantur. Cùm ex testimoniis illis allatis ad probandam indifferentiam, aliqua sumantur ex lib. de Bono perseuerant. de Correptione & gratia, de Gratia & libero arbitrio, de Peccatorum meritis, de Spiritu, & litera, qui scripti sunt contra Pelagianos. Alia ex libris de Ciuitate Dei, & ex libris Retractationum, in quibus post exortos & confutatos Pelagianos scriptis, confirmantur. Ad quid autem prædicauit indifferentiam contra inimicos veritatis, nisi vti libertatem ea ratione tueretur? Possem addere, hinc quoque conspici, quàm parum sibi constet hic auctor, dum dicit Augustinum indifferentiam propugnasse aduersus *pestes libertatis, veluti basim immobilem Ca-*

tholicæ Fidei. Quid enim hæc quæso sibi volunt? Disputauit Augustinus cum Manichæis, vt libertatem defenderet: disputauit & cum Pelagianis, vt probaret stare cum gratia, hoc est de libertate disputauit contra illius destructores: disputauit & contra nimios illius defensores. Vt esse probaret libertatem contra illos, indifferentiam docuit *veluti basim immobilem* Catholicæ veritatis, vt manere monstraret contra istos, de illa basi nihil omnino fuit sollicitus? *Quin & mordicus negauit* Iuliano postulanti? Mordicus negauit *basim immobilem* Fidei Catholicæ? Indifferentiam negabant Manichæi *Catholicæ Fidei basim*; Augustinus quia eam etiam negare videbatur, à Pelagianis Manichæus vocatus est; & vt se purgaret apud Pelagianos, quòd eam destruxisset, numquam negauit se destruxisse, nusquam illius meminit, *numquam vel semel eam adhibuit, non propugnauit, non requisiuit, contempsit, non agnouit?* Quid? Augustinus numquam negauit crimen, cujus accusabatur à Pelagianis? Iuliano poscenti noluit vnquam confiteri *Catholicam veritatem, & basim fidei*, quam contra Manichæos propugnarat? Zelus an prouidentia illi defuit in Pelagianis ad fidem reducendis, dum quod poterat, & quod debebat, recusauit, negata poscentibus confessione *catholicæ veritatis, & occultata basi Catholicæ Fidei?* Saltem hoc diceret, se quidem indifferentiam admittere, sed non tanquam necessariam ad rationem libertatis. At, ne semel quidem illius meminisse, nec agnouisse, contempsisse etiam veluti somnium humanæ philosophiæ, quis hoc ferat? Eamdem fidei basim petunt, & Manichæi, & Pelagiani: Manichæi, vt diruant; Pelagiani, vt opponant necessitati diuinæ gratiæ; contra vtrosque Augustinus pugnat, & ita pugnat, vt contra Manichæos indifferentiam omnino propugnet, contra Pelagianos verò an stet cum diuina gratia, numquam asserat, hoc est, ejus rei de qua est quæstio, numquam loquatur? Si est basis Catholicæ Fidei esse indifferentiam; est etiam basis Catholicæ Fidei esse sub gratia; vtrumque Augustino defendendum est, alterum contra Manichæos, alterum contra Pelagianos; illud defendit, de isto Pelagianis nequicquam vrgentibus non cogitauit? O Nou-Augustiniani, ita-ne verò!

Tom. 3. lib. 8. de grat. Salu. cap. 4. ib. cap. 5. Sed vide, Lector, rem aliam in Ianseniana Theologia mirabilem. Postquam ostendit Iansenius se suam doctrinam tueri posse per vsum distinctionis sensus compositi, & diuisi, vt Thomistæ suam; addit postea quod paulo antè retulimus, *si Augustini monumenta lustremus vniuersa contra Pelagianos exarata, nullum vestigium appariturum, quòd eo modo ipse libertatem tueatur.* Quod est, vsum sensus compositi, & diuisi, rem esse apud Augustinum ignotam, præsertim in ea disputatione, qua Pelagianos impugnauit, negantes libertatem & indifferentiam stare posse cum gratia. Et deinde vt tueatur phantasticam illam indifferentiam, quam admittit, *Dicimus igitur*, inquit, *liberum arbitrium quantumcumque vehementi atque efficaci* Cap. 20. *gratiæ delectatione præuentum, atque determinatum ad faciendum bonum, adhuc tamen posse bonum, non tantùm non facere, sed etiam malum. Verum est enim, non quidem in sensu composito, vt vulgò dici solet, sed in sensu diuiso .....qua de re qui plura volet, auctores, qui de physica prædeterminatione tractant consulendi sunt, sic enim illi indifferentiam contradictionis, atque contrarietatis, quam ipsi libertatem arbitrii vocant, cum illa prædeterminatione conciliant.* HOC EST IGITVR QVOD SANCTVS AVGVSTINVS TRADIT, *quando toties docet concupiscentiam, & ignorantiam, per quam nunc omnia peccata committuntur, non auferri ex nobis, quamdiu in hac mortali vita versamur: hinc fit enim quod in nobis non solùm ipsa potentia voluntatis, quæ de se ad malum flexibilis est; sed etiam pondus ad peccandum remanet, quod est peccandi potestas perfectissima ......propter quam sanè liberum arbitrium, qualicumque gratia ad agendum rapiatur, rectissimè dici potest posse peccare, licèt fieri nequeat, vt ipsum peccatum simul in sensu composito cum gratiæ operatione societur.* Hoc est, inquit, quod Sanctus Augustinus tradit. Quid tradit? Hoc quod dicunt Thomistæ, dum vtuntur distinctione sensus compositi, & diuisi. Tradit igitur distinctionem illam, & licèt iisdem terminis non vtatur, tradit tamen ipsam rem. Hinc verò quid fit? Fit, inquit, *vt potestas perfectissima peccandi* maneat in nobis, etiam sub motione gratiæ. Vnde iterum fit, liberum arbitrium, quantumcumque rapiatur à diuina gratia, posse peccare, *non tamen in sensu composito.* Hoc autem est liberum arbitrium esse indifferens: ergo ex doctrina Augustini colligitur, & esse indif-

ferens liberum arbitrium, quantumuis à diuina gratia raptum; & illam indifferentiam bene saluari per distinctionem sensus compositi, & diuisi, siue per rem illis vocibus significatam. Hæc autem vbi tradit Augustinus? Certè si vsquam, maximè in libris contra Pelagianos scriptis, & in ea potissimum quæstione, qua contendit necessariam esse gratiam libero arbitrio concupiscentiæ seruo, hoc est, in ea quæstione, qua coniungi, & conciliari vult liberum arbitrium, & gratiam. In ea igitur quæstione, & indifferentiam docet stare cum gratia, & distinctionem tradit sensus compositi & diuisi, ad eam tuendam. Et tamen Augustinus nihil omnino de indifferentia fuit sollicitus: *mordicus* eam negauit Pelagianis: *contempsit* illam, *non agnouit*: & nullum est in omnibus ejus scriptis vestigium, quòd putauerit ea ratione gratiam cum libero arbitrio conciliandam: aut quòd adhibuerit distinctionem sensus compositi & diuisi. Hæccine stare simul possunt?

Sed illud quod dicit mirabilius, Augustinum in libro de Gratia & libero arbitrio, *ne vel semel* probasse, esse illud indifferens: cùm constet, quod jam antè notatum est, ad probandum liberum arbitrium attulisse locum illum Ecclesiastici, quo, ipso Iansenio consentiente, continetur probatio indifferentiæ contra Manichæos. Eadem scriptura an alium habet sensum quando Manichæis proponitur, & alium quando proponitur Pelagianis? Et quod dicit Augustinus, vt alia omittam. *Semper est autem in nobis voluntas libera, sed non semper est mala*, quem sensum habet? Nonne intelligit esse liberam ad bonum, & ad malum? Esse autem liberam ad bonum & ad malum, non est esse indifferentem, apud Iansenium? Ergo indifferentem probat Augustinus in libro de gratia & libero arbitrio.

Eccl. c. 15.

lib. de gratia, & lib. arbit. cap. 15.

§. 4. *Rejicitur quod dicit Apologista, ita se habere indifferentiam ad definitionem liberi arbitrii, sicut* esse mortale *ad definitionem hominis.*

CONSTAT tertiò, nihil esse quod dicit Apologista, Patres ita definire liberum arbitrium per indifferentiam

agendi & non agendi, quemadmodum definiunt interdum hominem, quòd sit *animal rationale, mortale*. A qua definitione sicut tolli potest τὸ *mortale*, retentâ hominis essentiâ, ita manere naturam liberi arbitrii, sublatâ indifferentiâ: sed est absurda cogitatio. Ponamus enim duas istas definitiones, Homo est animal rationale, mortale: & istam, Liberum arbitrium est facultas agentis intellectiui, quæ potest agere, & non agere. Tolle jam à priore τὸ *mortale*: remanet integra definitio, nempe homo est animal rationale. Tolle à posteriore τὸ, *quæ potest agere, & non agere*. Quid manet? Facultas agentis intellectiui præcisè est-ne liberum arbitrium? Manifestum igitur est discrimen: & vel ex hoc conuincitur ex mente Patrum, indifferentiam esse libero arbitrio essentialem. Quia; id quo sublato destruitur alicuius rei definitio, maximè pertinet ad essentiam: Sed sublatâ indifferentiâ destruitur liberi arbitrii definitio illa, quam sancti Patres solent tradere: Ergo indifferentia maximè pertinet ad essentiam liberi arbitrii, ex mente Patrum. Patres, quorum meminit Apologista, numquam definiunt hominem per τὸ *mortale* solùm, sed per rationale mortale, hoc est per differentiam necessariam, & superfluam. Vnde ablatâ superfluâ, remanet necessaria. At verò liberum arbitrium passim definiunt, indifferens ad agendum & non agendum, nullâ aliâ appositâ differentiâ. Et ideo si hæc tollatur, exhauritur definitio, sublatâ differentiâ, & relicto solo genere. Quare Apologista parum feliciter vsus est occasione ista explicandæ suæ eruditionis.

Addo neminem ex Patribus dicere vnquam, si homo desinat esse mortalis desiturum esse hominem, hoc enim hæreticum est. At jam constat plusquam triginta testimoniis Sancti Augustini, liberum arbitrium non fore liberum, quantum satis est ad merendum, & demerendum, si non esset indifferens. Vidimus idipsum teste Sancto Thomâ pertinere ad doctrinam fidei. Ostendimus id dicendum consequenter ad principia etiam ipsius Iansenii. Et si hæc non sufficiunt,

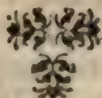

§. 5. *Necessitas indifferentiæ ad libertatem arbitrii probatur ex Tridentino, & ex Bulla contra Baium, & Jansenium.*

PROBATVR vltimò tum ex Concilio Tridentino, tum ex definitionibus Pontificum, contra Michaelem Baium, atque Iansenium. Nam quod attinet ad Concilium Tridentinum. Nemo dubitat quin definierit quod erat necessarium ad tuendam libertatem arbitrii contra Caluinum : hoc enim, & Catholici omnes putant, & Caluinus ipse ita interpretatus est, dum credidit se peti definitionibus Tridentini. Atqui neque Caluinus in alio contradicit Tridentino, quod attinet ad hanc quæstionem : neque Tridentinum in alio damnat Caluinum, quàm in hoc puncto, quòd liberum arbitrium possit dissentire motioni gratiæ, eóque sensu habeat *vim electiuam in vtramque partem solutam & liberam*, quod est id quod potissimum Caluinus negat, cùm consentiat in cæteris v. g. quòd liberum arbitrium agat, quòd agat voluntariè, quòd agat sine coactione, vel sine necessitate coactionis, quòd agat cum maxima inclinatione, quòd agat suppositâ rationis aduertentiâ : ista omnia concedit Caluinus, & illud vnum negat, *ita agere, vt possit non agere*. Ergo vel non destruxit arbitrii libertatem, contraquàm putant omnes Catholici; vel in hoc destruxit : & pariter, vel Tridentinum non asseruit arbitrii libertatem, contra Caluinum, vel in hoc asseruit. Ergo indifferentia est id, quo stabilito, stabilitur arbitrii libertas, &c. quo negato, negatur. Et qui repugnant, hoc demum agunt, vt videatur Caluinus pugnasse pro vera & propria, hoc est essentiali libertate arbitrii: Tridentinum autem pro spuria, & accidentali.

De definitionibus Pontificum constat ex Bulla, contra Baium, & contra Iansenium, in qua damnantur hæ propositiones. *Quod voluntariè fit, etiamsi necessariò fiat, liberè tamen fit. Sola violentia repugnat libertati hominis naturali. Is libertatis modus, qui est à necessitate, sub libertatis nomine non reperitur in scripturis, sed solum nomen libertatis à peccato. Homo peccat etiam*

damnabiliter in eo, quod necessariò facit; quibus addi possunt hæ: *Pelagianus est error dicere quòd liberum arbitrium valet ad vllum peccatum vitandum.* Item, *Liberum arbitrium sine Dei adiutorio nonnisi ad peccandum valet. Definitiua hæc sententia, Deum homini nihil impossibile præcepisse, falsò tribuitur Augustino, cùm Pelagii sit.* Quibus propositionibus damnatis, apertum est, damnari doctrinam, quæ indifferentiam non putat esse necessariam libero arbitrio.

Tom.3. l. 6. cap.36. Iansenius duas tantùm priores refert, & duplicem adhibet solutionem, vt eligat Lector eam, quæ illi magis arriserit. Respondet igitur primò, *Respectum haberi ad significationem huius temporis, quo liberum nihil dicitur à Scholasticis, nisi quod sit cum indifferentia, saltem contradictionis: & quidquid non ita sit, non liberum vocant. Illam autem significationem non ita fuisse à veteribus Patribus vsurpatam, ex allegatis testimoniis id expressè contestantibus apertissimum esse, & multo pluribus demonstrari posse: hoc ergo sensu vulgatissimo certum esse, vtramque propositionem falsam.* Istorum verborum hæc est candida sinceráque sententia, Scholasticos iam libertatem arbitrii constituere in indifferentia agendi, & non agendi: Patres antiquos constituisse illam in immunitate à coactione, suppositâ rationis aduertentiâ: Pontifices damnantes propositiones prædictas conformasse iudicium suum Scholasticis potiùs, quàm Patribus. Atqui videndum est vtri potiùs verum dicant. Hoc etiam Iansenius explicat his verbis: *Et sanè* Tom. 3. l.7. cap.14. *si non est alia libertas vera voluntatis quàm agendi & non agendi, seu faciendi & abstinendi ab eo quod facis; grauissima absurda euitari nequeunt, quibus non solùm tota doctrina Augustini funditus concutitur; sed etiam sensus Christianæ pietatis læditur, & communis offenditur.* Ita ille orditur caput, cui titulum præfixit, *Afferuntur quatuor absurda, quæ ex necessitate talis indifferentiæ contradictionis sequuntur.* Addit paulò pòst, *effectum gratiæ diametraliter repugnare philosophicæ libertati, seu indifferentiæ libertatis.* Similia pleraque apud Iansenium occurrunt contra indifferentiam, tanquam libertati arbitrii necessariam. Vnde sequitur in hac controuersia, qua disputatur, *vtrum libertas consistat in indifferentia, vel eam includat necessariò,* Scholasticos qui partem affirmantem sequuntur, non solùm Augustino repugnare,

sed

ſed etiam *lædere ſenſum Christianæ pietatis*: & docere *quæ diametraliter repugnent eff ctui gratiæ* : & vnde ſequantur *ſeptem abſurda* admodum grauia : qui verò contrà ſentiunt, conſentire Auguſtino. Et quia in hac parte Auguſtini ſenſus, Eccleſiæ antiquæ ſenſus eſt, vt dicitur in præfatione libri ſexti; eoſdem antiquam Eccleſiæ fidem tenere. Quæ cùm ita ſint, quatuor tamen Summos Pontifices, qui vel promulgarunt, vel confirmarunt Bullam contra Baium atque Ianſenium, Tom. 3. ſequi maluiſſe Scholaſticos quàm Patres illos, hoc eſt, ſequi maluiſſe errantes, quàm rectè ſentientes. Hæc eſt ſententia Epiſcopi Catholici, de cætero auctoritatis Sedis Apoſtolicæ obſeruantiſſimi. Sed mirabile eſt quod addit, *hoc ſenſu vulgatiſſimo* ſcholaſticorum, *certum eſſe propoſitiones illas eſſe falſas*, quaſi diceret, conſequenter fuiſſe damnandas. Ex eo enim ſequitur potiùs non fuiſſe damnandas. Cùm enim vulgatiſſimus ille ſenſus, erroneus ſenſus ſit; quod non eſt falſum niſi ex præſumpta veritate erroris, dici debet verum potiùs quàm falſum : neque vt falſum damnari poteſt, niſi ab eo qui errat.

Secunda ſolutio eſt, prædictas propoſitiones eſſe falſas, quòd non excipiantur motus improuiſi, qui & voluntarii ſunt, & ſine violentia, nec tamen ſunt liberi. Voluiſſe igitur Pontifices ſtabilire tales motus non eſſe liberos, ne iretur in errorem humanæ vitæ pernicioſum, quem hæretici hujus temporis protulerunt. Sed primò oſtendendum eſſet quinam ſint hæretici hujus temporis, qui dixerint motus illos eſſe liberos. Dicunt quidem eſſe peccata, ſed non ideo eſse liberos. An illis majorem tribuunt libertatem, quàm ipſis actibus voluntatis beneficio gratiæ elicitis, quibus eam negant? Deinde, ne quod dicitur in primis illis propoſitionibus intelligeretur de motibus indeliberatis, ſatis erat prouiſum à Baio in prop. 75. vbi habetur, tametſi motus illi ſint prohibiti præcepto *non concupiſces*, & contineant tranſgreſſionem, & veram inobedientiam, *non tamen in peccatum deputari:* quod eſt dicere, non habere ſufficientem libertatem ad imputabilitatem culpæ & demeriti.

Quòd ſi ea cogitatio Pontifices tangebat in damnandis propoſitionibus illis, ne ſcilicet *occaſionem darent hæreticis*, nonne debuerant juxta doctrinam Ianſenii, abſtinere potiùs à

censura : cùm sit manifestum ex illa censura conjuncta cum doctrina Iansenii sequi conclusionem Caluini ? Nam cùm doctrina quæ continetur duabus illis propositionibus: *Quod voluntariè fit, etiamsi necessariò fiat, liberè tamen fit*, & *Sola violentia repugnat libertati hominis naturali*, hac vna propositione includatur, *Sola necessitas agendi quæ violenta est, repugnat libertati:* & hujus propositionis damnatio sit approbatio contrariæ; sequitur hanc esse approbatam, *Necessitas agendi, etiam illa quæ non est violenta, repugnat libertati.* Et quia violentia cum coactione confunditur apud Iansenium, sequitur istam pariter appobatam, *Necessitas agendi, etiam illa quæ non est coactiua, repugnat libertati:* cui si hæc alia addatur Ianseniana propositio, *Sed in actu voluntatis consentientis diuinæ gratiæ, vel concupiscentiæ, est talis agendi necessitas*; inde sequitur Caluini conclusio, *Quod in illo actu non est libertas.* Occasionem ergo ita concludendi vitare potiùs debuerant Summi Pontifices, si bene Iansenius philosophatur. Supponi autem aduertentiam rationis in iis de quibus fiunt propositiones illæ, perspicuum est; quia vbi non est talis aduertentia, dicitur transgressio non imputari ad peccatum, vt retulimus ex Baio; & vbi est prædicta necessitas, dicitur imputari: vnde est illa propositio, *homo peccat etiam damnabiliter in eo quod vitare non potest.* Igitur vbi est talis necessitas, supponitur non deesse vsus rationis, & tamen definitur quòd tollat libertatem. Videant igitur Baiani quid negare velint, an minorem propositionem quæ Iansenii est, an majorem quæ definitur à Summis Pontificibus, ne cogantur conclusioni consentire, quæ est Caluini. Certè admodum absurdum esset, si quis vellet omnes illas propositiones antea relatas, quibus excluditur indifferentia, de pueris interpretari, vel de amentibus, quasi Baius de illis tantùm loquutus sit. Et est notandum inprimis id quod dicit idem Baius, *Scripturam non vocare libertatem, eam quæ est libertas à necessitate.* Vult enim significare, dummodo sit libertas à peccato, parum referre iuxta sensum Scripturæ, quòd sit aut non sit libertas à necessitate, quæ est ipsa Iansenii doctrina, consequenter damnata in illa propositione.

Tom. 3, lib. 7. cap. 7.

CAPVT IV.

De Sententia S. Thomæ.

§. I. *Explicatur quod objicitur ex S. Thoma, 3. contra gentes cap. 138.*

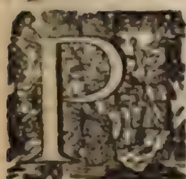

ROPOSITVM est in hac controuersia sententiam potissimùm exquirere Sancti Augustini. Sed quia monet Apologista, quid senserit Sanctus Augustinus, ex Sancto Thoma posse disci; videamus quid sentiat Sanctus Thomas iis locis quos ille citat. Citat autem inprimis lib. 3. contra gentes cap. 138. vbi Sanctus Doctor dicit, *Esse quandam necessitatem ex interiori inclinatione procedentem, quæ laudem virtuosi actus non minuit, sed auget. Facit enim voluntatem magis attentè tendere in actum virtutis; & quantò fuerit perfectior, tantò vehementiùs voluntatem faciet tendere in bonum virtutis, & minùs ab eo deficere, & si ad finem perfectionis deuenerit, quandam necessitatem infert bene agendi, vt in beatis qui peccare non possunt.* Lib. 3. Apol. 2. cap. 3. punct. 4.

Vnde inferendum est, ergo indifferentia contradictionis non est necessaria libero arbitrio. Sed huic Apologistæ dici potest illud, *Putas-ne intelligis quæ legis?* Quid enim est *esse quandam necessitatem, quæ cùm deuenerit ad finem perfectionis infert quandam necessitatem bene agendi vt in beatis?* Non hinc rectè sequitur, ergo antequam deueniat ad illum finem, est necessitas quæ nullam infert necessitatem bene agendi? Ergo est necessitas quæ relinquit in hac vita paratam in vtrumque oppositorum facultatem, & *bicornem* illam libertatem, à qua ne feriatur Iansenius tantopere sibi cauet. Quid igitur fiet de illa doctrina, qua sub delectatione iustitiæ dicitur esse in hac vita inuicta necessitas bene agendi, & sub delectatione concupiscentiæ inuicta necessitas malè agendi, adeò vt oporteat mutari dispositionem illam, vt voluntas feratur in oppositum? Non intelligit Apologista Sanctum Augustinum

hoc loco Sancti Thomæ lingua verberare Iansenismum, & præcipuas quibus fulcitur columnas subuertere? Sed pergamus.

Hæc necessitas (inquit Diuus Thomas) cùm deuenerit ad finem perfectionis, *quandam necessitatem infert ad bene agendum.* Quænam est ista *quædam necessitas?* Id ipse statim explicat, *sicut est in beatis qui peccare non possunt.* Hæc verò est necessitas opposita indifferentiæ ad contraria, hoc est ad faciendum bonum, aut malum: & quæstio nostra est de necessitate opposita indifferentiæ ad contradictoria, hoc est, ad agendum vel non agendum. Nonne igitur in Apologistam aptissimè quadrat quod alicubi Iansenius exprobrat ei qui de cæpis interrogatus, de aliis respondet? In beatis excepto Deo clarè viso, & iis objectis quæ cum eo intelliguntur habere necessariam connexionem, indifferentia est perfectissima ad agendum vel non agendum: ideóque est liberum arbitrium, quamuis sit impossibilitas malè agendi, hoc significat Diuus Thomas, & nihil aliud.

Quòd si Apologista seriò voluisset cognoscere mentem Sancti Thomæ, & consequenter sancti Augustini circa necessitatem indifferentiæ contradictionis ad constituendam rationem liberi arbitrij, non deerat vel ex hoc ipso opere contra gentes vnde Iansenismum dedisceret.

§. 2. *Ostenditur pluribus aliis testimoniis ex eadem Summa contra Gentiles, indifferentiam ad libertatem arbitrii necessariò requiri.*

cap. 68. OCCVRRISSET enim primò quod est in libro primo, vbi cum influentia causæ primæ stare dicit dominium quod habet voluntas in actus suos: & illud dominium indifferentiam includere ad contradictoria: & excludere determinationem virtutis ad vnum. Vnde sequitur nec in Deo esse dominium respectu amoris quo se amat; nec in beatis respectu amoris quo Deum amant; cùm vtrobique sit virtus ad vnum determinata, & absit indifferentia. Verba Sancti Thomæ sunt: *Dominium autem quod habet voluntas supra suos actus,*

per quod in ejus est potestate velle, vel non velle, EXCLVDIT DETERMINATIONEM VIRTVTIS AD VNVM, *& violentiam causæ exteriùs agentis : non autem excludit influentiam superioris causæ à qua est in esse, & in operari.*

Occurrisset secundò ex libro 2. *Inueniri in substantiis creatis quasdam, quæ non agunt seipsas ad operandum, sicut inanimata, plantæ, & animalia bruta. Non enim est in eis agere, & non agere. Esse autem substantias intellectuales quæ se agunt ad operandum : & hoc esse proprium voluntatis, per quam substantia aliqua est domina sui actus*, VTPOTE IN IPSA EXISTENS AGERE ET NON AGERE. Et quia Iansenius fatetur dominium in suum actum pertinere ad rationem liberi arbitrii ; statim intulisset, pertinere igitur ad rationem liberi arbitrii, *agere, & non agere*, quæ est indifferentia contradictionis : nec aliam esse rationem cur illud non reperiatur in brutis, quàm quia in illis non reperitur talis indifferentia. Cap. 47.

Occurrisset tertiò ibidem vera ratio, cur liberum arbitrium non possit non esse indifferens. Nempe quia *intellectualia habent judicium de agendis non determinatum ad vnum.* Vnde fit, quia voluntas quæ ab intellectu mouetur, debet esse proportionata mouenti se, *nec ipsam esse à natura determinatam nisi ad bonum in communi :* & quia communis illa ratio boni participatur ab hoc & illo particulari bono ; consequenter manere voluntatem indeterminatam ad quodcumque bonum particulare: nec adigi ex natura sua vllâ necessitate, vt vnum appetat : quandoquidem aliud quoque bonum pariter est: Ergo dum prælucet illa indeterminata cognitio, esse consequenter indifferentem, & indeterminatam voluntatem ad sequendum quod proponitur : ac proinde idem esse loqui de volitione, quæ sequitur ex præuia rationis aduertentia, circa bona creata, vel circa increatum obscurè cognitum; ac loqui de volitione elicita à principio indeterminato, & indifferenti. Qua vna solutione, velut vno ictu præcidisset Apologista immanem syluam inutilium argumentorum, quibus Iansenius conatur ostendere, tum ex Sancto Augustino, tum ex Sancto Bernardo, atque aliis, propterea non requiri indifferentiam ad libertatem arbitrii, quòd illi Sancti Patres asserant, hoc ipso quod aliquid voluntate

sit, liberè fieri. Cùm enim intelligant volitionem prælucenti judicio rationis conformem; quid mirum, quòd significent eo ipso quòd est talis volitio, esse liberam, cùm eo ipso sit elicita à principio indifferenti?

Cap. 73. Occurrisset quartò quod est libro 3. Vbi pro eodem accipit libertatem voluntatis, & modum illum quem habet operandi contingenter, & cum potestate ad vtrumlibet. Et ideo vt probet pertinere ad prouidentiam conseruare libertatem, argumentum petit ex eo quòd debeat conseruare quod est perfectionis in creatura, potiùs quàm quod est imperfectionis. *Perfectionis autem esse in voluntate quod contingenter agat*, QVIA NON HABET VIRTVTEM LIMITATAM AD VNVM: ET HABET IN POTESTATE PRODVCERE HVNC EFFECTVM VEL ILLVM: *propter quod est contingens ad vtrumlibet.* Vnde concludit, *magis igitur pertinere ad prouidentiam diuinam, conseruare libertatem voluntatis, quàm contingentiam in naturalibus causis.* Quæ ratio nihil probaret, nisi potestas illa ad vtrumlibet, crederetur esse à Sancto Thoma vel ipsa libertas, vel intrinseca libertati. Et valde notandum est, quòd contingentiam in causis naturalibus tribuat imperfectioni, in voluntate autem perfectioni. Nulla enim est alia ratio, quàm quia numquam contingit causam naturalem non producere effectum suum, quin sit aliquis defectus, seu defectus alicujus necessarii ad agendum: at verò voluntas non agit, etiam tum cùm nihil deest ad agendum; sed ex mero dominio quod habet in suum actum, cujus exprimendi aut supprimendi arbitrium habet. Quod apertè significat immediatam ad vtrumque potentiam.

Cap. 155. Occurrisset quintò ex eodem libro 3. *Quòd licèt homo per voluntatem & liberum arbitrium sit dominus sui actus, non tamen est dominus suarum naturalium potentiarum: & ideo licèt liber sit ad volendum, vel ad non volendum aliquid; non tamen volendo facere potest quod voluntas in eo quod vult, ad id quod vult vel eligit immobiliter se habeat.* Supponitur adesse vtrobique Dei gratia, & cùm homo ex libertate & cum indifferentia aliquod bonum vult; & cùm immobiliter se habet ad id quod vult. Et tamen in ea suppositione negat S. Thomas & dominium & libertatem esse in secundo casu, asserit autem es-

ſe in primo, in quo reperitur indifferentia. Quod quis non videt quàm capitaliter repugnet doctrinæ Ianſenii, qui contendit & dominium perfectum, & plenam arbitrii libertatem reperiri potiſſimùm in iis actibus atque objectis quibus voluntas *immobiliter inſeparabiliterque* adhæret.

Occurriſſet ſextò ex eodem libro, *Cùm ſit in poteſtate liberi arbitrii* IMPEDIRE DIVINÆ GRATIÆ RECEPTIONEM, VEL NON IMPEDIRE; NON IMMERITÒ IN CVLPAM IMPVTARI EIQVE IMPEDIMENTVM PRÆSTAT GRATIÆ RECEPTIONI. *Deum quantum in ſe eſt paratum eſſe omnibus gratiam dare. Velle enim omnes homines ſaluos fieri, & ad cognitionem veritatis venire, vt dicitur ad Tim. 2. Sed illos gratia priuari, qui in ſe ipſis gratiæ impedimentum præſtant; ſicut ſole mundum illuminante imputatur ei qui oculos claudit, ſi ex hoc aliquid malum ſequatur, licèt videre non poßit niſi lumine ſolis præueniatur.* Quid eſt autem ideo imputari homini, quòd ad Deum non conuertatur, quòd ſit in poteſtate liberi arbitrii impedire vel non impedire ne gratiam ad conuerſionem neceſſariam recipiat? Nonne idem eſt, ac ex indifferentia quam habet ad impediendam vel non impediendam Dei gratiam, ſequi imputabilitatem non conuerſionis, quæ nulla foret, ſi talis indifferentia deeſſet? Nam quod dicit ſequenti capite, *Si homo per inordinationem præcedentem declinauerit ad malum, non eſſe omnino in poteſtate ejus nullum impedimentum gratiæ ponere* per peccatum: explicat Sanctus Doctor quomodo intelligatur. Nimirum vult non poſſe abſtinere ab omni peccato longo tempore: ſed aliquo tempore abſtinere poſſe putat ab omni: & ſemper à quocumque determinato ſigillatim ſumpto. Hoc enim ſignificat cùm dicit, *Etſi enim ad aliquod momentum ab aliquo peccati actu particulari poßit abſtinere* PROPRIA POTESTATE, *ſi tamen diu ſibi relinquitur, in peccatum cadet, per quod gratiæ impedimentum præſtatur.* Et iterum: *Præterea, licèt ille qui eſt in peccato non habeat hoc in propria poteſtate, quòd omnino vitet peccatum;* HABET TAMEN POTESTATEM NVNC VITARE HOC VEL ILLVD PECCATVM, *vt dictum eſt, vnde quodcumque committit, voluntariè committit, & ita non immeritò ei imputatur ad culpam.* Vbi vides iterum propterea imputari quodcumque peccatum, quia ita voluntariè

Cap. 159.

fit, vt vitari possit, hoc est, quia cum indifferentia committitur. Quomodo autem aliquo tempore vitari possit & aliquo non possit, paulo antè docuit cùm dixit. *Illud autem ad quod mens magis se habet eligit, nisi per rationis discussionem ab eo quadam sollicitudine abducatur. Non est autem possibile mentem hominis continuè in illa vigilantia esse, vt per rationem discutiat quidquid debet velle, vel agere. Vnde consequitur, quòd mens aliquando eligat id ad quod inclinatur inclinatione manente. Et ita si inclinata fuerit in peccatum; non stabit diu quin peccet, impedimentum gratiæ præstans, nisi ad statum rectitudinis reducatur.* Constantiam nimirum, & diuturnam in peccato vitando perseuerantiam tantùm negat, propterea quòd etsi per rationis discussionem abducere mentem possit à peccando in vna occasione; at ita semper vigilare succedentibus aliis occasionibus, non est fragilis & corruptæ ac cæcutientis naturæ. Itaque hinc habemus & indifferentiam ad imputabilitatem peccati necessariam, & potestatem liberi arbitrii ad vitandum peccatum in quod cadit, saltem cum communibus auxiliis; vnde fiat indignus vlteriori gratia conuersionis: quod capitaliter repugnat Iansenianæ peccandi necessitati.

At numquid dissimulandum est illud quoque, quo aliam Iansenismi columnam euertit, de Deo nolente saluare nisi prædestinatos, & de salute reproborum hominum nihilo magis cogitante quàm de salute diaboli? Quid est, *Deus quantum est de se paratus est omnibus gratiam dare quod velit omnes homines saluos fieri, & ad cognitionem veritatis venire?* De iis loquitur qui gratiæ impedimentum præstant ne conuertantur & saluentur. Ergo illis ex Sancto Thoma paratus est Deus quantum est in se dare gratiam conuersionis, si ipsi non se impediant per peccatum, idque consequenter ad voluntatem quam habet vt omnes salui fiant. Quid igitur faciet Iansenius, ne videatur Sanctus Thomas hac in parte cum Molina, cum Lessio, cum Suare, cum Vasquesio Pelagianus? Huc huc debuerat Apologista oculos vertere, vt videret antiquum Augustinum ore Sancti Thomæ contra nouum tonare.

§. 3.

§. 3. *Soluitur aliud testimonium ex quæstione decima de Potentia.*

LOCVM alium proponit Apologista ex quæstione decima de Potentia ar. 2. ad 5. vbi dicit *Deum liberè se ipsum amare, & Spiritum Sanctum liberè procedere à Patre & Filio, non tamen posibiliter, sed ex necessitate.* Sed non debuit dissimulare quod Guillelmus Estius 2. sent. dis. 24. §. 2. aliique auctores passim obseruant, libertatem apud Diuum Thomam, & libertatem arbitrii, sic distingui, quemadmodum genus à specie: ac dici quidem à D. Thoma Spiritum Sanctum *liberè* procedere, sed non arbitrariè, cùm constet ex centum locis, libertatem arbitrii versari tantùm circa contingentia. Et hoc significat D. Thomas, cùm dicit Spiritum Sanctum procedere à voluntate *naturaliter* & *in quantum voluntas est natura quædam ad vnum determinata;* non verò inquantum voluntas contra naturam distinguitur, in eo quòd *voluntas sit eorum quæ possunt sic vel aliter esse:* Deum etiam *velle & amare se naturaliter*, hoc est voluntate quidem, sed non vt est voluntas, sed vt est quædam natura: eodémque modo tendere hominem in beatitudinem: quæ est clarissima distinctio inter operationes voluntatis arbitrarias & non arbitrarias: hoc est liberas libertate arbitrii, & non liberas, sed naturales & necessarias. Qua distinctione intelligitur quæ sit legitima interpretatio aliorum etiam locorum, quæ objici solent. 1. par. q. 41. art. 2. in corp.

Nec habent Ianseniani quod opponant. Distinctio enim admittitur à Iansenio, cùm dicit, *Ex quo fit vt quemadmodum necessitas & necessarium; ita & natura, & naturale opponatur voluntati & voluntario, siue libero.* Et hoc probat ex Augustino, apud quem dicit *idem valere*, aliquid esse naturale, quod non esse in nostra potestate. Vnde jam ita possumus argumentari. Quod oritur ex aliquo principio naturaliter, seu per modum naturæ, prout opponitur modo proprio voluntatis, non est liberum libertate arbitrii ex Iansenio: Sed tum spiratio actiua, tum amor quo se Deus amat, oritur à voluntate *naturaliter*, seu vt illa participat quemdam modum naturæ, qui to. 3. l. 6. cap. 6.

opponitur modo voluntatis ex Sancto Thoma. Ergo nec spiratio actiua : nec amor quo se Deus amat est liber libertate arbitrii. Vide quæ dicentur inferiùs contra Commentatorem cap. 3. testimonio 9. & 41.

§. 4. *Quam mereantur fidem narrationes Apologistæ.*

HÆc impræsentiarum cum Apologista visa sunt disputanda: ex quibus conjectura sumi possit quàm ille solidè, quámque securè Theologiam tractet in aliis quæstionibus. Sed vt etiam conjici possit quantum illi fidei debeatur in iis quæ narrat; adjungam duo vel tria, quæ id ostendunt. Nam primò fidenter asserit bullam Vrbani contra librum Iansenii esse subreptitiam : & quidquid in ea continetur de Iprensi Episcopo, intrusum fuisse ab inimicis illius auctoris, contra intentionem Summi Pontificis, hæc ille Apologiâ 2. lib. 1. cap. 14. atque hoc ei videtur ita clarum , vt dubitare posse neminem putet, *nisi qui sibi oculos eruerit*.

Il faut se creuer les yeux, pour douter encore, que cette Bulle soit obreptice, & que ce ne soient les aduersaires de Monsieur d'Ipr. qui par des menées secretes ont empesché qu'on ne suiuist les intentions de sa Sainteté : & ont rendu cette Bulle aussi conforme à leur passion qu'elle est contraire à la volonté du Pape.

Erant jam tunc tot *breuia* , tótque declarationes Summi Pontificis in confirmationem bullæ , vt necesse fuerit , non oculos sibi eruere qui hæc scripsit, (neque enim puto adeò cæcum fuisse, vt non viderit se falsum scribere) sed frontem perdere , dum tam confidenter mendacium adeò publicum affirmare ausus est.

Intererat autem sciri , quinam essent illi, quos tantæ prævaricationis reos accusabat. Id ipse declarat alio , nihilominus splendido mendacio, lib . 4. cap. 12. cùm dicit *Iesuitas esse qui circumuenere sanctam Sedem*, & Vrbani bullam suffurati sunt; cùm constet eorum omnium testimonio, qui rerum hac occasione gestarum conscii sunt , Iesuitas nec in censura libri, nec in bullæ dispositione , aut editione vllam prorsus partem habuisse.

lib 1. cap. 11. Nous soustenons, que le nombre des Euesq. de France, qui soustié-

Non omittam tertium hujus hominis mendacium, quo generosè *sustinet numerum Episcoporum Galliæ, qui librum Iprensis Episcopi positiuè propugnant, sicut librum excellentem , & plenum sanctissima & Catholicissima doctrina , majorem esse quàm numerum eorum qui improbant.* Quod quàm sit verum , intelligi potest ex eo quod nunc agitur. Cùm enim Episcopi Galliæ vniuersi, sint circi-

ter centum quatuordecim, qui contra Ianſenium nuper ſcripſere ad Summum Pontificem, numerantur aliquot ſupra octoginta: qui pro Ianſenio, decem aut duodecim.

Ex his Lector facilè intelliget, quantum ſit illi fidei habendum in iis, quæ ſub finem Apologiæ ſecundæ fabulatur, de diſputationibus tempore Clementis VIII. & Pauli V. habitis, ſuper controuerſia de auxiliis: vbi teſtimonia ex actis quibuſdam manuſcriptis, quibus notæ omnes deſunt authenticæ ſcripturæ, nec aliud ſunt quàm farrago quædam fabellarum, ex variis incertiſque rumoribus collectarum, eâdem fiduciâ proponit, ac ſi ſumpta eſſent ex ipſo Euangelio. Obedientem affectui fidem habuit; ſed habere debuerat & conformem prudentiæ, ac neceſſario, quo tenentur ſcriptores, veracitatis officio.

nent poſitiuement le liure de Monſieur d'Ipres, cõme vn liure excellent, & d'vne tres-ſainte & tres catholique doctrine, ESTRE PLVS GRAND QVE LE NOMBRE DE CEVX QVI L'IMPROVVENT.

EXAMINATVR COMMENTARIVS Anonymi in tertiam propoſitionem à Sorbonicis Doctoribus damnatam.

CAPVT I.

Cauſa & ratio ſcribendi huius Commentatoris.

§. 1. *De geſtis apud Sorbonam in cauſa Janſenii.*

VO circiter anni ſunt, cùm Pariſiis, in conſuetis Sorbonæ comitiis, prima menſis Iulii Syndicus conqueſtus de quorumdam Baccalaureorum audacia, qui expunctas è theſibus Ianſenianas propoſitiones reponebant & propugnabant, petiit vt deſignarentur certi Doctores, ad examinanda talia quædam pronuntiata, quorum audito iudicio, ſequenti menſe Auguſto ſtatui poſſet à tota Facultate quid permittendum, quid vetandum eſſet. Placuit conſilium, deſignatique ſunt Doctores nouem variorum Ordinum, variarúmq; Domorum, qui toto menſe Iulio, & ſtudio quilibet priuato, & ſtatis ſimul omnes congreſſibus, cùm ſuam concepiſſent cenſuram in aliquas huiuſmodi propoſitiones, initio Auguſti referendam ad eadem comitia; Ianſeniani, quia minimè dubiam eſſe intellexerunt ſuæ doctrinæ condemnationem, quod idoneis rationibus, impedire non poterant, diſturbare conati ſunt factionibus, atque tumultu. Iniecto videlicet diſcordiæ pomo, litem mouerunt de præcedentia inter Decanum, & Cancellarium, qua factum, vt tota congreſſus hora his altercationibus conſumpta, re infectâ reditum ſit in ſuam ab vnoquoque domum. Sequutæ ſunt nouæ deinde artes, & nouæ lites, de Religioſis Doctoribus ab hoc cœtu excludendis, de legitima Syndici electione, déque aliis id genus quæſtionibus, quæ liberam non re-

liquerunt hactenus toti Facultati controuersiæ determinationem, nisi quod declaratum est, vt refert D. Hallier in suis ad D. Fileau, Regium in Præfectura Pictauiensi Aduocatum, Regiúmque in Academia quoque Pictauiensi Professorem legum, *propositiones illas satis supérque iam fuisse damnatas, tum à Concilio Tridentino, tum per bullas Pontificum, tum per antiquiora Sorbonæ decreta.*

Vulgatum tamen est illorum nouem iudicium: & ad tertiam propositionem, quæ illa ipsa est de qua disputamus, comprehensam hisce verbis, *Ad meritum, & demeritum in statu naturæ lapsæ, non requiritur in homine libertas à necessitate, sed sufficit libertas à coactione.* sic dicuntur subscripsisse doctrinali de more censura, *Hæc doctrina destruit rationem meriti & demeriti: estque hæretica.* Non fuit hæc noua in Sorbonam inducta definitio, vt iam monui; renouarunt id tantùm quod iampridem statutum fuerat. Siquidem anno 1270. damnata est hæc sententia, *Quòd voluntas hominis ex necessitate vult, vel eligit.* Et eódem spectabat antecedens alia damnatio anno scilicet 1226. istius: *Quod voluntate existente in tali dispositione, in qua nata est moueri, & mouente sic disposito quod natum sit mouere, impossibile est voluntatem non velle.* Et longo pòst tempore, cùm Erasmus ex eodem quo Ianseniani laborant errore, destructæ per Augustinum indifferentiæ voluntatis, dixisset Augustinum vix posse constituere merita; dictum reprobauit Sorbona in censura Erasmicarum propositionum, titulo 16. sanxitque *Augustinum conformiter ad cæteros Catholicos Doctores, meritum constituere, asserentem meritum constare ex libero arbitrio* VERTIBILI, *& diuina gratia, vt sit meritum opus & gratiæ & liberi arbitrii* VERTIBILIS, hoc est, indifferentis ad opposita. Aliquo pòst tempore, scilicet anno 1560. 27. mensis Iunij, damnauit istas: *Liberum arbitrium hominis non habet potestatem ad opposita: nec illi conuenit ea potestas ex ipsius naturali & intrinseca ratione.* Et hanc pronunciauit *hæreticam, falsam, & erroneam, & morali philosophiæ aduersam.* Item. *Libertas & necessitas eidem conueniunt respectu eiusdem, &, Sola violentia repugnat libertati hominis naturali.* Et hanc similiter, *quoad primam partem hæreticam* dixit. Item, *Liberum arbitrium liberè vult quidquid sponte sua voluntariè vult. Ita vt quod necessariò vult,*

idem liberè velit. Et hujus ſecundam partem dixit *implicare contradictionem, & eſſe hæreticam.*

Ex quibus patet, nouem illos Doctores, qui ſuperiorem propoſitionem *hæreticam* cenſuerunt, innouaſſe tantùm antiquam Sorbonæ cenſuram, non nouam intuliſſe: & eos qui impedierunt ne tota Facultas ſuper eorum ſententia deliberaret, minimè id aſſequutos quod ſperabant: quòd, eſto, nouam impedierint damnationem, antiquis tamen tam multis teneantur, nec ſperare poſſint recentem Sorbonam à vetere diſceſſuram.

Illi tamen nec animo cadunt, nec vel in cauſa deſperata ſpem amittunt. Eſt inter eos neſcio quis. incognitus enim eſſe voluit, nec ſub alio nomine titulóve intelligi, quàm *Immeritiſſimi Sacerdotis*, qui commentarium ſcripſit in illas quinque propoſitiones, vt earum cenſuram eleuet, obtineátque vt impunè proponi ac propugnari poſſint. Cum quo paucis mihi modò agendum duxi, vt diſcutiantur quæ ille affert in defenſionem tertiæ jam dictæ, de qua hìc agimus.

§. 2. *Commentator proſcriptam propoſitionem apertè tuetur.*

ET quidem ille nihil moratur, nec vt in aliis ſolet, diſtinctionibus variis, diuiſionibúſque ac ſubdiuiſionibus, Lectoris intentionem eludit; poſt teſtimonium Diui Thomæ, qui vt ſuprà retulimus propoſitionem illam cenſet *hæreticam*: poſt Sorbonæ cenſuras idem pronuntiantis: poſt bullam Pij V. & Gregorij XIII. quâ ejuſdem damnatio continetur, ab Vrbano VIII. renouatam, & confirmatam ab Innocentio X. feliciter regnante, contendit *Sacerdos immeritiſſimus* theſim illam conceptis terminis non eſſe damnandam: & Sorbonicos Doctores qui damnauerunt vocat *bonos viros*, quibus metuendum eſſe pronuntiat, *ne videantur exiſtimaſſe libertatem ſolam à coactione ad merendum vel demerendum per ſe & ex natura ſua non poſſe ſufficere.* Magnum ſcilicet eſt periculum, & grandis alicujus mali, ſi putentur id exiſtimare: *Quin & timendum*, inquit, *magnopere, ne videatur illorum etiam laudata eſſe ſententia, qui omnem remouent à merito neceſſitatem: cumque ſolum mereri volunt, qui immediatâ, proximâ & rotundâ quâdam*

indifferentiâ, diuinæ gratiæ vel resistere, vel parere possit, ipsa parendi non datâ voluntate: quod falsum tamen esse, & D. Thomæ expressissimis testimoniis repugnare, demonstratum putat.

Mox discutiam demonstratiua hæc testimonia: Interea constat hunc Auctorem *rotundam* quam vocat indifferentiam, hoc est, veram excludere: & quod dicit Tridentinum cum Catholicis omnibus, *liberum à Deo motum posse dissentire*, ita interpretari, vt intelligatur posse dissentire *non immediatè, & proximè, sed remotè*, hoc est, cùm motio diuina euanuerit, & contraria successerit, quod nullus vnquam Caluinus, nullus Lutherus, Manichæus omnino nullus negauit, quamuis hi omnes libertatem negasse credantur. Et hæc est quam vocat necessitatem agendi *conditionatam*: quam dicit *in natura lapsa per accidens parere meritum*. Vocat autem *conditionatam*, quia pendet ex conditione præsentis, vel absentis gratiæ. Si enim est præsens gratia, est necessitas consentiendi; si est absens, est necessitas non consentiendi, pertinétque ad statum naturæ lapsæ, in qua est vicissitudo præsentis, & absentis gratiæ. Sed in vita beata est necessitas absoluta, vbi non est ejusmodi vicissitudo. Iam quod addit, necessitatem illam conditionatam in natura lapsa per accidens parere meritum, perabsurdum est; dubitóque an satis intelligat ipse quod dicit. Multum esset si posset probare, necessitatem illam meritum non impedire: addere autem, non solùm non impedire, sed etiam *illud parere*; viderit ipse quo sale condire possit cogitationem adeò insipidam. Atque hæc quæ sunt tam absurda sic pronuntiat, vt velle videatur imperare nobis fidem.

abierit, & aduenerit alia? Quis non fatetur recipiendum Concilij Tridentini canonem sincerè ac sine fuco, iuxta propriam verborum significationem? Quòd hæc sint, aut non sint ad conciliandum facilia cum gratia physicè prædeterminante; alia deinde quæstio est inter nos disputanda: & sufficit, quòd illi non aliter hanc gratiam tueantur, quàm ex suppositione, quòd cum principiis stare possit, quæ Iansenianis contraria sunt: quæ cùm sint vtrique parti communia in controuersia de auxiliis; quid aliud sperare possunt Iansenii discipuli, quàm vt cùm ab vna parte fugantur, lapidentur ab alia, si animum mutare noluerint?

Sed quia Commentator sententiam suam probare maluit testimoniis D. Thomæ, quàm D. Augustini; pergamus examinare quid sentiat Sanctus Thomas, quando jam satis monstratum est, quæ Sancti Augustini mens fuerit. Monendus tamen priùs est, vt calumniam retractet, qua Scholas inquinat, cùm dicit, Sancti Augustini auctoritatem esse jam in scholis *euanidam & emortuam, cùm Sancti Thomæ vegeta sit, & florens.* Viget & floret etiamnum Sancti Augustini auctoritas in Scholis Catholicis: sed ægrè ferunt quotquot illum seriò colunt, Iansenianos abuti tanto nomine ad suas opiniones persuadendas; atque hanc veram esse contendunt Augustinianæ auctoritatis injuriam, equidem maximam & inexpiabilem, cogere illum, velit nolit, damnatarum sententiarum auctorem esse ac defensorem.

§. 2. *Proponuntur decem S. Thomæ testimonia, quæ nullo modo probant indifferentiam non esse libero arbitrio necessariam.*

ERGO videamus quid sentiat Sanctus Thomas de indifferentia ad libertatem arbitrii necessaria, vel de necessitate, quæ illi contraria est. Contendit Commentator duodecim testimoniis, solam coactionem, vel cogentem necessitatem obesse libertati arbitrii, aliam verò nullam obesse.

Sed primò delendum est ex hoc numero quod affertur ex 3. contra gent. cap. 138. quia jam suprà solutum est, contra Apologistam cap. 4. §. 1.

Quæst. 58. art. 3. Secundò delendum quod affert ex secunda secundæ, vbi dicitur *Necessitas ex obligatione præcepti, siue ex obligatione finis non tollere rationem meriti.* Quia non disputamus de necessitate morali, quæ relinquit in voluntate physicam non agendi potentiam, cujusmodi est necessitas præcepti, quod quisque violare potest; & necessitas ex fine, qua liberatur quisquis vult intentionem mutare. Et vide, Lector, quàm sint demonstratiua hæc testimonia. Eodem modo soluitur quod indidem sumitur ex quæst. 81. (Art. 6. ad 3.) Quia ibi etiam agitur de necessitate debiti, & obligationis, quæ non solùm non destruit arbitrii libertatem, quin potiùs cum ea necessariò connectitur.

Quæst. 4. art. 4. in corp. Quartò expungendum quod affert ex 1. 2. Quia nihil aliud probat, quàm stare libertatem sine indifferentia ad contraria: cùm sit tantùm quæstio de indifferentia ad contradictoria, quæ ibi non excluditur.

Quæst. 182. art. 2. ad. 2. Quintò expungendum quod affertur ex secunda secundæ, dum dicitur, si status beatorum esset capax meriti, illos magis merituros propter majorem caritatem. Quia non dicitur magis merituros per actum caritatis necessarium, & qui est proprius actus comprehensoris; sed per alios qui sunt etiam actus caritatis, & cum indifferentia à Beatis, sicut & à Viatoribus exercentur.

Sextò expungendum quod refert, non ex quæst. 169. vbi nihil reperitur eorum quæ refert: sed ex 186. nec, vt etiam dicit, ex art. 2. sed ex 5. nec ex corpore art. sed ex respons. ad 4. Qui omnes lapsus in eundem locum concurrentes, satis ostendunt non legisse Sacerdotem quæ citabat. Ergo quod dicit S. Thomas, necessitatem coactionis impedire meritum, non autem necessitatem, quæ consequitur obedientiam, quid probat, & quid nocet indifferentiæ? Necessitas quæ consequitur obedientiam, hoc est necessitas obediendi, quam habent religiosi (de illa enim loquitur) tollit-ne indifferentiam etiam ad contraria, id est expeditam ad obediendum, vel transgrediendum potentiam? Et vide quàm sit bonus iste Sacerdos & quàm perspicax, dum blanditur sibi de hoc testimonio, & exclamant *Quàm perspicuè?*

Eadem peccauit in alio testimonio, quod etiam septimò expungendum est, cùm dicitur *laudabilius esse bonum opus, ex*

eo quod procedit ex voluntate firmata in bonum, sicut peccatum est grauius, ex eo quod procedit ex voluntate obstinata in malum. Quæ quis non videt procedere tantùm contra indifferentiam ad contraria? In voluntate enim firmata vel ad bonum, vel ad malum, remanet indifferentia ad contradictoria.

Eadem iterum peccat in citatione quæst. 189. ex tertia parte, quæ est quæstio 89. post vltimam. Sed quod refert reperitur in decima nona: non in art. 2. sed in 3. nec in corpore articuli, sed in responsione ad prim. Vbi dicitur *Christus meruisse per caritatem, non in quantum erat caritas comprehensoris; sed in quantum erat caritas viatoris.* Ergo (inquit) Christus desiit mereri, non ex eo quòd immobiliter affigatur amori Dei, sed quia viator non est. Sed hoc quoque octauò expungendum est. Quia & in Christo viatore fuerunt, & modò sunt in Christo comprehensore actus caritatis indifferenter eliciti: per hos merebatur in via, per hos non meretur in patria: nec aliud vult Sanctus Thomas.

Expungendum nonò quod citat ex eadem tertia parte, vbi dicitur natura integra in primo instanti mereri posse bonum volendo, etiamsi malum velle non possit. Quod similiter nihil probat, nisi contra indifferentiam ad contraria, cùm sit quæstio de indifferentia ad contradictoria. Quæst. 34. art. 4. ad 1.

Expungendum decimò quod refert ex 1. par. cùm dicitur *Per hoc quod voluntas ab alio moueatur, non impediri meritum, quod non excludatur quin ipsa etiam moueatur à se.* Expungendum, inquam, quia nec expressè, nec per necessariam consequentiam probat, non requiri indifferentiam contradictionis ad meritum: subjicit hic Commentator: *Bone Lector, beati aut Angeli qui liberi sunt à sola coactione, non mouentur ab intrinseco?* Sed, inquam, ô Bone Commentator, etiam bruta nonne mouentur ab intrinseco? Ergo hoc quod est moueri ab intrinseco, est quidem aliquid requisitum ad meritum, sed non est totum, quod requisitum est: neque D. Thomas dicit id sufficere. Interea caue, ne Beatos aut Angelos à sola coactione liberos dicas in omnibus suis actibus, ne cum Diuo Thoma pugnare videaris. Quæst. 105. art. 4. ad 3.

§. 3. *Diluitur vndecimum testimonium, & quid passim intelligatur apud S. Thomam, & alios Patres nomine coactionis, consentientibus ipsis Iansenianis.*

EXPVNGENDVM est vndecimò quod citatur ex 3. Sententiarum, vbi dicitur *impotentiam coactionis, quæ opponitur voluntario, tollere rationem meriti, & demeriti: non autem impotentiam, quæ est ex perfectione in bonitate vel malitia: quia hæc voluntarium non tollit, sed ponit voluntatem, confirmatam ad vnum*, hoc inquam, expungendum est. Quia etiam non procedit nisi contra necessitatem indifferentiæ ad contraria, nos autem pugnamus tantùm pro indifferentia ad contradictoria, quæ reperitur adhuc in iis, qui habent voluntatem confirmatam ad vnum, hoc est, confirmatam ad bonitatem, vel confirmatam ad malitiam. Et vt semel præcidantur multa loca, quæ Iansenius ac Ianseniani producunt, tum ex S. Thoma tum ex aliis Patribus, qui nihil aliud requirunt ad libertatem, quàm vt voluntas non cogatur; Aduertendum est, sumere illos coactionem latè, prout confunditur cum necessitate, præsertim antecedenti atque independenti à voluntate & insuperabili: ac proinde idem est solam coactionem impedire libertatem: ac solam necessitatem quæ talis est, hoc est, quæ, vt loquitur Augustinus, *non est in nostra potestate*, libertatem impedire.

Ita sumi coactionem vel necessitatem coactionis constat 1. ex confessione Aduersariorum. Vide enim quomodo Vincentius Lenis inchoet cap. 11. libri 1. Theriacæ. *Coactio & necessitas in hoc liberi arbitrii materia idem prorsus significant. Quibus vnica vox Græca ἀνάγκη respondet, ideoque à sacris interpretibus nunc coactio, nunc necessitas verti solet. Et licèt nomen istud frequentiùs vertatur, necessitas, quàm coactio, verbum tamen ἀναγκάζειν inde deductum semper Latinè, cogere redditur quia necessitare non Latinum sed barbarum est.* Inde infert Vincentius, eos *turpi hallucinatione*, & errore laborare, qui quotiescumque vocem necessitationis audiunt, vim quandam ferream concipiunt. Ego verò nescio quinam illi sint, qui hoc morbo laborant. Sed

dico ex dictis Vincentii sequi, eos *turpi hallucinatione* & errore laborare, qui quoties legunt apud Sanctos Patres coactionem tantùm destruere libertatem, interpretantur, necessitatem non destruere illam: cùm jam ex ipso constet, coactionem & necessitatem in hac materia idem prorsus significare: ac proinde eos qui dicunt libertatem destrui coactione, significare libertatem destrui necessitate.

Et quòd hæc sit mens quoque Sancti Thomæ, probatur ex hoc ipso loco. Nam qui dicit in responsione ad 3. *impotentiam coactionis opponi libertati*, idem in responsione ad 2. significat *eidem opponi necessitatem*, cùm dicit, potentiam peccandi in tantum conferre ad laudem, in quantum ostendit opus quod laudatur *non fuisse factum ex necessitate*. Impeditura nimirum erat laudem *necessitas bene agendi*, si nullam relinqueret indifferentiam, saltem ad contradictoria: quam adesse constat, ex eo quod supponatur esse etiam ad contraria.

Confirmatur ex eo quod citatum est ex secunda secundæ, Qu. 58. vbi Sanctus Thomas diuidit necessitatem, in necessitatem coactionis, & necessitatem ex obligatione præcepti vel finis, quæ est moralis necessitas. Nam cùm debeamus supponere diuisionem esse bonam & adæquatam, consequenter fatendum est Sanctum Thomam sub necessitate coactionis comprehendisse omnem, quæ non est moralis, seu quæ antecedens & physica est. Idem constat ex simili distinctione, quam exprimit, cùm dicit *necessitatem coactionis facere inuoluntarium, non autem necessitatem, qua consequitur obedientiam*, vbi intelligit obedientiæ votum.

Posset hoc confirmari ex aliis Sanctis Patribus, Augustino, dum contra Manichæos indifferenter vtitur voce coactionis & necessitatis, vt significet etiam naturæ insitam ad peccandum inclinationem: & Bernardo, qui bruta dicit *pati vim* à natura: Anselmo, qui dicit *violentiam naturalis conditionis cogere cœlum volui*, sed hæc sufficiunt ad probandum, quando Sanctus Thomas dicit & eo loco qui objectus est, & aliis, quæ objici possunt, *necessitatem coactionis opponi* perfecto voluntario, quod est liberum, non sumere coactionem strictè, sed ex vsu Ecclesiæ & Patrum intelligere necessitatem omnem antecedentem, quæ non relinquat potentiam suf-

lib. 1. de actis cum Felice Man. c. 8.
Serm. 81. in cant.
lib. 1. cur. Deus homo cap. 18.

pendendi actum, seu quæ non est in nostra potestate. Et vti nos non sumus contenti, quod Sancti Patres dicant necessitatem agendi repugnare libertati; sed ostendimus positiuè qualem intelligant, nempe illam, sub qua voluntas *non sit potens agere, & non agere;* ita & Ianseniani operam ludunt, quando Patres inducunt dicentes arbitrium esse liberum, eo quod non cogitur; nisi ostendant illos coactionem sumere strictè: & non eo sensu, quo solet comprehendere ex eorumdem Patrum vsu antecedentem, & independentem à voluntate agendi necessitatem. Quâ vnâ solutione euanescit aceruus inutilis testimoniorum, quæ Iansenius congessit lib. 6. & 8. de gra: Salu.

§. 4. *Explicatur locus ex 3. Sent. dist. 18. art. 2. ad 5. Quod determinatio ad vnum numero, non tollit rationem meriti & laudis.*

RESTAT ergo vnicum Sancti Thomæ testimonium, quod à Commentatore primo loco positum est. Sumitúrque ex 3. Senten. dist. 18. art. 2. ad 5. cùm dicitur de libero Christi arbitrio. *Dicendum quòd etiamsi esset determinatum ad vnum numero, sicut ad diligendum Deum, quod non facere non potest; tamen ex hoc non amittit libertatem aut rationem laudis: quia in illud non coactè, sed sponte tendit, & ita est actus sui dominus.*

Ad hunc locum respondeo in primis, fuisse referenda quæ præcedunt. Cùm enim objectum esset, ideo nos non mereri naturalibus, quia sunt determinata ad vnum: & ideo neque Christum posse mereri, quia ejus etiam liberum arbitrium est determinatum ad bonum. Respondet Sanctus Thomas in hunc modum. *Ad 5. dicendum, quòd liberum arbitrium Christi non erat determinatum ad vnum, secundùm numerum, sed ad vnum secundùm genus, scilicet ad bonum: quia in malum non potest.* SED TAMEN HOC POTEST FACERE, ET NON FACERE, ET HOC NON EXCLVDIT LIBERTATEM ARBITRII: *quia posse peccare non est libertas arbitrii, nec pars libertatis, vt dicit Anselmus.... Vel dicendum, quòd si etiam esset determinatum ad vnum numero &c.*

1. Ex his habemus primò Sanctum Thomam absolutè pro-

nuntiare liberum Christi Domini arbitrium non fuisse determinatum ad vnum, ita vt non haberet indifferentiam ad contradictoria, qua posset *facere & non facere* : Ergo ruit argumentum, quo potissimùm vtitur & Iansenius, & Apologista Iansenii & Vincentius Lenis, & alii passim, sumptum ex arbitrio Christi, quod dicitur, & liberum fuisse, & indifferentia caruisse: cùm jam constet ex absoluta Sancti Thomæ sententia, non caruisse hujusmodi indifferentia. Vnde ruet pariter argumentum, sumptum ex voluntate beatorum, atque etiam ipsius Dei.

Secundò quod addit Diuus Thomas, *vel dicendum, quòd si &c.* quamuis haberet illum sensum, quem intendunt Aduersarii; quærerem ab illis, cùm nullo vsquam alio loco S. Th. hanc secundam solutionem eo sensu confirmauerit: sed hæserit in priori omnibus in locis quibus occasio recurrit eadem tractandi; quid illis videretur, an esset justa præsumptio, quòd prior solutio esset ad mentem S. Thomæ, quam scilicet toties inculcasset, secunda, cujus nusquam meminisset, non esset?

Tertiò possemus hîc etiam vti confessione Iansenii, si esset vera, cùm dicit aliquos ex antiquioribus Scholasticis, cùm initio negarent indifferentiæ necessitatem, sub finem tamen declinasse in sententiam, quæ jam est communis. Iam enim monstratum est D. Thomam potissimùm designari ex interpretatione Vincentii Lenis. Ergo aduersariis etiam annuentibus dici posset S. Thomas sententiam mutasse: & quod illi perperam negant, præferendam priori posteriorem, quòd non sit credibile illius sapientiam in deterius profecisse, ætate procedente.

to. 3. lib. 6. cap. 33.

Quartò: Sed nihil est necesse nos ad has solutiones confugere, quæ tamen sufficerent. Videndum quid intelligat S. Th. per hoc quod est, *esse determinatum ad vnum numero*, & constat intelligere objectum numero vnum, cujusmodi est Deus. Opponit enim hoc bonum numero vnum, bono genericè vni, & loquitur ex suppositione, quòd liberum arbitrium determinatum sit tantùm vt versetur circa hoc numero objectum, quibuscumque tandem actibus versetur. Atqui hæc determinatio non tollit varietatem actuum, quibus

voluntas exerceri poteſt circa illud numero objectum, nec indifferentiam contradictionis circa quemlibet actum in particulari. Ergo non ſupponit S. Thomas ablatam illam indifferentiam. Et confirmatur ex eo quod dicit, *quia in illud objectum non coactè, ſed ſponte tendit, & ita eſt actus ſui dominus.* Cap. 47. Iam enim conſtat ex 2. contra gentes, & aliis multis locis, voluntatem liberam ideo dici dominam ſui actus, *quia in ipſa eſt agere & non agere.* Ac proinde, cùm dicit, non coactè, ſed ſponte, ſpontaneitatem intelligit perfectam. Nam illa quæ reperitur in brutis nihil facit ad libertatem: & conſequenter coactionem excludit non ſtrictam ſolùm, ſed vt comprehendit omnem neceſſitatem, quæ non eſt in noſtra poteſtate.

Hæc igitur eſt ſumma doctrinæ Diui Thomæ, loco citato. Ad argumentum propoſitum primò reſpondet abſolutè, liberum arbitrium Chriſti, eſſe quidem determinatum ad vnum genericè, nempe ad bonum in communi, prout opponitur omni malo; ſed habere indifferentiam circa ſpecifica & numerica bona: & hoc ſatis eſſe, vt ſit capax meriti. Secundò reſpondet ex hypotheſi, quòd quis contendat liberum arbitrium Chriſti eſſe determinatum ad vnum numero bonum, verbi gratia ad Deum, quem non poteſt non amare; quia tamen varii ſunt modi, quibus ferri poteſt in hoc vnum numero bonum, retinere adhuc libertatem & indifferentiam circa illos actus omnes, qui cadere poſſunt in viatorem (nam amor beatificus comprehenſoris actus eſt) eóſque elicere ſine vlla eliciendi neceſſitate: ac proinde ſine coactione, ſed ſponte, ac voluntariè, voluntate perfecta & deliberata. Et hic eſt finis teſtimoniorum Sacerdotis, quibus conſtat S. Thomam minimè teſtari quod ipſe vult.

CAPVT

CAPVT III.

Probatur quinquaginta duobus testimoniis Sancti Thomæ, indifferentiam esse ad libertatem arbitrii necessariam.

SED experiendum est, an testetur etiam quod ipse non vult. Et adductum jam est testimonium ex quæst. sexta de malo art. 1. quod vnum instar multorum est. Ex libris contra gentes numerauimus saltem sex admodum expressa. Suprà con. Vincent. c. 5. Et con. Apolog. cap. 4.

Octauum ergo sequitur ex Quodlibeto 1. vbi & libertatem à necessitate humanæ voluntati asserit : & veluti proprium virtutis rationalis assignat, quòd se habeat ad opposita, eique ita Deum motionem suam accommodare, vt resistere homo possit, his verbis. *Ad secundum dicendum quòd Deus mouet omnia, secundùm modum eorum : & ideo diuina motio à quibusdam participatur cum necessitate, à natura autem rationali cum libertate, propter hoc,* QVOD VIRTVS RATIONALIS SE HABET AD OPPOSITA : *& ideo sic Deus mouet mentem humanam ad bonum, quòd* TAMEN POTEST HVIC MOTIONI RESISTERE, *& sic ex Deo est vt homo se ad gratiam præparet.* ar. 7. ad 2.

Nonum ex quæst. de potentia, vbi sic distinguit voluntatem, prout est voluntas, à se ipsa prout est naturale principium, vt ei sub priori ratione sicuti libertatem, ita & indifferentiam omnino attribuat. Et ideo negat voluntatem, vt voluntas est, esse posse principium diuinarum productionum. His verbis. *Voluntas, inquantum voluntas, cùm sit libera,* AD VTRVMLIBET SE HABET. (Nota quomodo ex libertate infert indifferentiam) *potest* ENIM VOLVNTAS AGERE, VEL NON AGERE : SIC VEL SIC FACERE, VELLE ET NON VELLE. *Et si respectu alicujus hoc voluntati non conueniat ; hoc accidet voluntati, non inquantum voluntas est : sed ex inclinatione naturali, quam habet ad aliquid, sicut ad finem vltimum, quem non potest non velle &c.*

art. 7. ad 13. Decimum ex eadem quæst. Vbi à voluntate libera excluditur necessitas, indifferentiæ opposita, his verbis. *Ad 13, dicendum, quòd voluntas dicitur habere dominium sui actus, non per exclusionem causæ primæ; sed quia causa prima non ita agit in voluntate,* VT EAM DE NECESSITATE AD VNVM DETERMINET, *sicut determinat naturam: & ideo determinatio actus relinquitur in potestate rationis & voluntatis.* Confer hæc cum illa Iansenii sententia, qua censet Semipelagianum esse, Deum per gratiam suam sic mouere voluntatem, vt consentire, vel non consentire eius arbitrio relinquatur.

art. 1. ad 3. Vndecimum ex quæst. 9. de potentia, vbi dominium agentis liberi in suos actus sic explicatur. *Hoc quod est per se agere, excellentiori modo conuenit substantiis rationalis naturæ, quàm aliis. Nam solæ substantiæ rationales habent dominium sui actus:* ITA QVOD IN EIS EST AGERE, ET NON AGERE: *aliæ verò substantiæ magis aguntur, quàm agunt. Et ideo conueniens fuit, vt substantia indiuidua rationalis naturæ speciale nomen haberet.*

ar. 3. ad 8. Duodecimum ex quæst. 3. de malo. Vbi dicit in tantum reperiri peccatum in concupiscentia carnis, in quantum ratio potest illam impedire vel refrænare, quod nullum foret, si non esset hæc potestas: hoc est, si necessariò, & sublata potestate consentiendi, vel dissentiendi, concupiscentia moueret voluntatem. Verba illius sunt. *Ad octauum dicendum, quòd concupiscentia carnis contra spiritum est actus sensualitatis, in qua potest esse peccatum,* SECVNDVM QVOD MOTVS EIVS POTEST IMPEDIRI VEL REFRÆNARI RATIONE. *Vnde si motus sensualitatis insurgat ex aliqua transmutatione corporali, ratione actualiter resistente, quod est in arbitrio voluntatis, nullum est ibi peccatum.* Ideo ergo peccatur, quia cùm possit resisti, non resistitur: & ratione hujus potestatis resistendi, verum est quod concludit Sanctus Thomas. *Vnde patet, quòd omne peccatum est in arbitrio voluntatis.*

art. 5. Decimumtertium ex quæstione 22. de veritate, vbi iterum repetit, voluntatem circa ea, in quæ fertur, non vt natura quædam, sed vt voluntas, versari secundùm propriam determinationem, non ex necessitate. Necessitas autem quam excludit, illa ipsa est quam admittit in amore beatitudinis, quam Aduersarii non putant habere speciem vllam coactio-

nis. Et cùm objectum esset, Esse nos dominos nostrorum actuum, & in eo situm esse dominium illud, *quòd possimus velle, & non velle*, vnde sequitur nos non habere necessitatem aliquid volendi; Respondet S. Thomas: *Ad 7. dicendum, quòd ratio illa procedit de voluntate, secundùm quod voluntas est; hoc enim est proprium voluntatis* INQVANTVM EST VOLVNTAS, *quòd sit domina suorum actuum.* Obiectionem ergo approbat intellectam de voluntate, vt est voluntas, hoc est, vt est libera, non vt est natura.

Decimumquartum ex eadem quæst. vbi pariter libertatem exponit in vniuersum, & in quolibet statu, per oppositionem ad necessitatem, quâ impediatur indifferentia volendi vel non volendi, his verbis: *Cùm autem voluntas dicatur libera, inquantum necessitatem non habet, libertas voluntatis in tribus considerabitur. Scilicet quantum ad actum*, IN QVANTVM POTEST VELLE VEL NON VELLE: *& quantum ad objectum, in quantum potest velle hoc vel illud, & ejus oppositum: & quantum ad ordinem finis, inquantum potest velle bonum vel malum. Sed quantum ad primum horum inest libertas voluntati* IN QVOLIBET STATV NATVRÆ RESPECTV CVIVSLIBET OBIECTI *&c.* art. 6.

Decimumquintùm ex eadem quæst. dum quærit an aliquis mereatur volendo illud quod necessitate vult. Et concludit. *Quando ergo ex propria ratione adjutus diuina gratia, homo apprehendit aliquod speciale bonum, vt suam beatitudinem, in quo verè sua beatitudo consistit, tunc meretur. Non ex hoc quòd appetit beatitudinem, quam naturaliter appetit, sed ex hoc quod appetit hoc speciale* QVOD NON NATVRALITER APPETIT *vt visionem Dei: in quo tamen, secundùm rei veritatem, sua beatitudo consistit.* Hoc verò est disertè significare, indifferentiam ad merendum requiri. Quare enim non meretur homo, dum fertur in beatitudinem per modum naturæ, sed per modum voluntatis, nisi quia quatenus naturaliter fertur, necessariò fertur; quatenus fertur voluntariè, fertur sine necessitate, & consequenter cum indifferentia? art. 7.

Decimumsextum ex eadem quæstione, vbi clarè docet etiam inclinationem, quam Deus superaddit voluntati per art. 8.

ſuam gratiam, relinquere indifferentiam, his verbis: *Sed hæc quidem inclinatio ſuperaddita quandoque eſt perfecta, quandoque imperfecta. Quandoquidem eſt perfecta, facit neceſſariam inclinationem in id, ad quod determinat. Sicut per naturam de neceſsitate inclinatur voluntas in appetendum finem, ſicut contingit in beatis, in quibus caritas perfecta inclinat ſufficienter in bonum: non ſolùm quantum ad finem vltimum, ſed quantum ad ea quæ ſunt ad finem. Aliquando verò forma ſuperaddita non eſt vſquequaque perfecta, ſicut eſt in viatoribus: & tunc ex forma ſuperaddita voluntas inclinatur quidem,* SED NON EX NECESSITATE. Vides quando forma illa eſt imperfecta, vt in viatoribus, non ſolùm excludi coactionem, ſed etiam neceſſitatem, qualis eſt in beatis?

art. 1. Decimumſeptimum ex quæſt. 24. de veritate, vbi ex indifferenti atque indeterminata cognitione rationalis agentis, colligit liberum arbitrium. *Et ideo,* inquit, *eſt liberi arbitrii, quaſi diceretur liberi iuditii de* AGENDO, VEL NON AGENDO. E contrario negat eſſe poſſe in brutis liberum arbitrium, quòd inſtinctu quodam naturæ idem eodem modo ſemper apprehendant: ſicut omnes hirundines, *quæ ſimiliter*, inquit, *faciunt nidum.* Et in reſponſione ad ſecundum, *quòd homo non poteſt ſine gratia agere opera meritoria, nihil derogat perfectæ libertati. Quia homo dicitur liberi arbitrii ſecundùm quod poteſt agere hoc vel illud, non ſecundùm quod poteſt ſic vel ſic agere,* hoc eſt meritoriè, vel demeritoriè. Et cùm objecta eſſet peccandi neceſſitas, quæ contraria eſt indifferentiæ, nequaquam reſpondet vt Ianſenius, admittendo neceſſitatem illam, ſed negando, & concludendo *voluntatem reſpectu nullius peccati habere neceſsitatem.* Et cùm iterum objectum eſſet, immobilem adhæſionem ad Deum, quæ maximè decet creaturam rationalem, repugnare illius libertati, quòd ſcilicet excludat indifferentiam; non cogitauit de reſponſione Ianſenii, qui putat in illa immobilitate libertatem eſſe perfectiſſimam: ſed vide quid dicat, *Si tamen aliqua creatura immobiliter adhæreret Deo, non propter hoc priuaretur libero arbitrio:* QVIA POTEST ADHÆRENDO, MVLTA FACERE, VEL NON FACERE. Nempe intantum eſſet libera, in quantum eſſet indifferens ad multa, ſalua immobili adhæſione ad vnum. Et cùm objecta eſſet naturalis inclinatio ad beatitudinem, quaſi non poſſit ſtare cum indifferentia, nec proin-

de cum libertate; negat hinc impediri arbitrii libertatem, *Quòd diuersæ viæ remaneant eligibiles ad consequutionem illius finis.* Denique, nec ex passionibus oriri putat necessitatem illam, quam admittit Iansenius, *eò quòd in potestate animæ rationalis sit,* ACCIPERE VEL REFVTARE PASSIONES SVBORTAS, quam eandem potestatem admittit circa vsum habituum. Hæc autem omnia indifferentiam clamant libertati arbitrii necessariam. Et hoc vnum testimonium vide quàm multiplex sit.

Decimumoctauum ex eadem quæst. dum quærit an sit admittendum in brutis liberum arbitrium. Vbi constat totam rationem, cur illud negetur in brutis, admittatur in hominibus, ex indifferentia peti. *In brutis* (inquit) *est aliqua similitudo liberi arbitrii, inquantum possunt agere, vel non agere vnum & idem, secundùm suum judicium: & sic est in eis quædam conditionata libertas. Possunt enim agere, si judicant esse agendum, vel non agere si non judicant. Sed quia judicium eorum est determinatum ad vnum,* PER CONSEQVENS ET APPETITVS ET ACTIO AD VNVM DETERMINATVR. Quod quid aliud est, quàm dicere bruta in iisdem circumstantiis semper idem judicare, & supposita identitate judicii, semper idem appetere: & ideo non esse in illis nisi conditionatam libertatem, quia scilicet non est nisi conditionata indifferentia? Vnde intelligas juxta Diuum Thomam, & ea quæ antea de doctrina Iansenii dicta sunt, non esse nisi conditionatam, quam admittit hic auctor, libertatem, qualis est brutorum. Quia sicut in brutis debet mutari judicium, vt possint appetere aliud, quàm quod appetunt; ita & in homine, inquit Iansenius, debet mutari dispositio. Sed D. Th. *in potestate hominum est*, inquit, *vt eisdem rebus similiter repræsentatis, siue sint præcepta, vel prohibitiones, siue sint beneficia & flagella,* ELIGANT VEL FVGIANT *judicio rationis.* Item, *Ouis visó lupo necesse habet timere & fugere: & canis insurgente passione iræ, necesse habet latrare & prosequi ad nocendum: sed homo non necessariò mouetur ab iis, quæ sibi occurrunt, vel à passionibus insurgentibus:* QVIA POTEST EAS ACCIPERE VEL REFVGERE: *& ideo homo est liberi arbitrii, non autem bruta.* Vide etiam responsionem ad tertium, vbi ad libertatem requiritur indifferentia, non circa actiones externas, sed circa internos, & art. 2.

elicitos actus appetitus, quæ non reperitur in brutis.

Decimumnonum ex eadem quæst. vbi probat esse in Deo
art. 3. in corp. liberum arbitrium, quia circa alia à se habet indifferentiam, propterea quòd eius bonitas illis non egeat, nisi ad sui manifestationem. *Vnde remanet & liberum iudicium* AD VOLENDVM HOC VEL ILLVD, SICVT IN NOBIS EST. *Et propter hoc oportet dicere in Deo liberum arbitrium inueniri.* Et in resp. ad 3. *Dicendum quòd voluntas diuina se habet ad opposita: non quidem vt aliquid velit, & postea nolit; quod eius immutabilitati repugnaret: nec vt possit bonum & malum, quia defectibilitatem in Deo poneret. Sed* QVIA POTEST HOC VELLE, ET NON VELLE.

art.1. Vigesimum ex eadem quæst. Vbi obstinationem in malo in hac vita ponit, non in impossibilitate benè agendi, vt facit Iansenius: sed in difficultate. Et in responsione ad tertium, *Dicendum quod Augustinus comparat amorem ponderi, quia vtrumque inclinat. Non tamen oportet quòd sit similitudo, quantum ad omnia: & ideo non sequitur quòd ille qui amat aliquid, nullam habeat ad contrarium inclinationem, nisi fortè de amore perfectissimo.* Et ad quartum, *Dicendum quòd ille, qui peccat ex malitia, dicitur esse impœnitibilis, non quòd nullo modo possit pœnitere; sed quia non de facili pœnitere potest.* En vt semper saluat indifferentiam, id est potestatem non faciendi quod fit, vt salua sit libertas.

art.1. Vigesimumprimum ex eadem quæst. dum quærit an existens in peccato mortali possit per liberum arbitrium vitare alia peccata mortalia: & asserit posse vitare in qualibet occasione: & ex disputatis ita concludit. *Patet ergo ex dictis, quòd nec liberum arbitrium tollimus, cùm dicimus quodlibet peccatum singulariter liberum arbitrium posse vitare.* En in quo seruari putet liberum arbitrium sub illa necessitate, quam patiuntur qui voluntatem habent peccato mortali habitualiter adhærentem, alia peccata, si diu ita maneant, committendi. Pergit, & discrepantes in speciem Doctorum sententias sic verificari & conciliari ostendit. *Quorum quidam dicunt hominem absque habituali gratia gratum faciente, posse peccatum mortale vitare, quamuis non sine diuino auxilio, quod hominem sua prouidentia ad bona agenda & mala vitanda gubernat. hoc enim verum est, cùm contra peccatum conari voluerit, ex quo contingit, vt possit sin-*

gula vitare. En tibi diuini auxilii præſentiam ad vitanda ſingula peccata, etiam in exiſtentibus in peccato mortali. Pergit, *Alii verò dicunt, quòd non poteſt homo ſine gratia diu ſtare quin peccet mortaliter. Quod quidem verum eſt, quantum ad hoc quod non diu contingit hominem eſſe habitualiter diſpoſitum ad peccandum, quin occurrat ſibi repente aliquod operandum, in quo ex inclinatione mali habitus labitur in conſenſum peccati mortalis: cùm non ſit poſſibile hominem diu eſſe vigilem, ad hoc quòd ſufficientem ſollicitudinem adhibeat ad vitandum peccatum mortale.*

Et in reſponſione ad quartum, quo dicebatur peccator non poſſe niſi peccare, ſicut tibia curua non poteſt niſi claudicare; ſignificat claudicare ſimilitudinem hanc, his verbis: *Exemplum Auguſtini de curuitate, quantum ad aliquid non eſt ſimile. Quia ſcilicet non eſt in poteſtate tibiæ, vt vtatur ſua curuitate vel non vtatur: ideo oportet omnem motum tibiæ, curuæ claudicationem eſſe. Liberum autem arbitrium* POTEST VTI, VEL NON VTI SVA CVRVITATE.

Et ad decimumſecundum, *Cupiditas dicitur cogens liberum arbitrium, propter vehementiam inclinationis, cui tamen poteſt reſiſti, licèt cum difficultate.* Ad 13. de habitibus idem dicit, *poſſe ſcilicet liberum arbitrium agere contra habitum, licèt cum difficultate.*

Et iterum in reſponſione ad primum ſecundæ ſententiæ, dicit *præiudicari libertati*, SI HOMO NON POSSET VITARE PECCATVM *in contrarium conando, non verò ſi homo non poſſit eſſe in continua ſollicitudine vitandi peccatum.* Idem repetit in reſponſione ad ſecundum, & ad ſeptimum. *Dicendum quòd aliquis exiſtens in peccato mortali, poteſt vitare omnia peccata mortalia, auxilio gratiæ,* POTEST ETIAM EX NATVRALI VIRTVTE SINGVLA VITARE, *quamuis non omnia: & ideo non ſequitur quòd peccatum committendo non peccet.* Idem repetit in reſponſ. ad octauum. Vide, Lector, quot teſtimonia pro ſaluanda indifferentia liberi arbitrii, vnico in articulo S. Thomæ, & quàm diſertè contradicat Ianſenianæ impoſſibilitati ſeruandi mandata, ſeu quod idem eſt, peccandi neceſſitati.

Vigeſimumſecundum ex eadem quæſt. Vbi concludit art. 13.
hominem exiſtentem in gratia, poſſe non peccare, loquendo de peccato mortali, quia habenti gratiam non ineſt ali-

qua habitualis inclinatio ad peccatum, quin potiùs ineſt ei aliqua habitualis inclinatio ad vitandum peccatum: & ideo quando occurrit ei aliquid, ſub ratione peccati mortalis, ex habituali inclinatione diſſentit ab illo, niſi in contrarium nitatur, concupiſcentias ſequendo. Item. *Quia nullus motus liberi arbitrii in eo præcedit plenam deliberationem pertrahens ad peccatum, quaſi inclinatione habitus, ideo poteſt* OMNIA PECCATA MORTALIA VITARE. Audiant iterum qui dicunt, *eſſe aliqua Dei præcepta hominibus juſtis orantibus, conantibus, volentibus, ſecundùm præſentes quas habent vires, impoſſibilia: deeſſe quoque gratiam qua poſſibilia fiant*, quin etiam, *deeſſe gratiam orationis* ad impetrandas vires. Addit S. Thom. *Etiamſi poſſit homo juſtus vitare ſingula peccata, donum tamen perſeuerantiæ non eſſe in illius poteſtate; ſed à Deo petendum eſſe, quod aliàs declaratum eſt.*

art. 4. Vigeſimumtertium, ex eadem quæſt. Vbi juſtitiam correptionis infert ex poteſtate, quam habet is qui corripitur, non peccandi, hoc eſt, ex indifferentia, his verbis: *Ad ſecundum dicendum, quòd rectè homo corripitur, qui præcepta non implet, quia ex ejus negligentia eſt, quòd gratiam non habet, per quam poteſt ſeruare mandata, quantum ad modum:* CVM POSSIT NIHILOMINVS PER LIBERVM ARBITRIVM EA SERVARE QVANTVM AD SVBSTANTIAM. Modus ille, modus eſt caritatis, ita vt obſeruatio meritoria ſit: ſubſtantia verò eſt facere quod præcipitur, ita vt peccatum vitetur: vt conſtat ex antecedentibus & conſequentibus.

art. 6. ad. 1. Vigeſimumquartum ex quæſt. 29. de veritate. Vbi libertatem ad meritum neceſſariam in Chriſto ſic defendit. *Ad primum ergo dicendum, quòd licèt anima Chriſti eſſet determinata ad vnum, ſecundùm genus moris, ſcilicet ad bonum; non tamen erat determinata ad vnum ſimpliciter,* POTERAT ENIM HOC VEL ILLVD FACERE ET NON FACERE, ET IDEO LIBERTAS *in eo remanebat quæ requiritur ad merendum.*

diſt. 16. qu. 1. art. 2. Vigeſimumquintum ex 1. ſentent. Vbi ex libertate diuinæ voluntatis colligit contingentiam volitorum, & indifferentiam ad eſſe & non eſſe. *Voluntas*, inquit, *quantum eſt in ſe, libera eſt: vnde principiata voluntatis ſunt tantùm ea, quæ poſſunt eſſe vel non eſſe.* Quia vt ſuppoſuit, procedunt à voluntate, ſecun-

cundùm conditionem voluntatis, quæ conditio est libertas. Libertas autem quomodo communicare potest contingentiam illam, nisi quia indifferens est vt velit, vel nolit esse ea quæ producit? Et quomodo conciliabitur hoc cum sententia Iansenianorum, qui volunt Spirationem esse liberam in Deo, libertate quæ sufficeret ad meritum, si Deus esset capax merendi?

Vigesimumsextum expressissimum est ex 2. sentent. vbi cùm dixisset, esse proprium agentis intellectualis determinare se ipsum, constituendo sibi finem actionis per intellectum, & per voluntatem eligendo hanc vel illam actionem, vnde sequatur & libertas arbitrii, & dominium in suum actum; postea in responsione ad secundum, sic loquitur: *Dicendum, quòd ad rationem liberi arbitrii non pertinet vt indeterminatè se habeat ad bonum vel ad malum, quia liberum arbitrium per se in bonum ordinatum est &c. sed hoc ad libertatem arbitrii pertinet,* VT ACTIONEM ALIQVAM FACERE VEL NON FACERE POSSIT, ET HOC DEO CONVENIT. *Bona enim quæ facit potest non facere: nec tamen malum facere potest.* dist. 15. qu. 1. art. 1.

Vigesimumseptimum ex eodem loco, cùm dicit, *Voluntatem nostram non posse cogi, neque ratione subjecti, quia non est affixa organo: neque ratione objecti, quia quantumcumque aliquid ostendatur esse bonum,* IN POTESTATE EIVS MANET ELIGERE ILLVD VEL NON ELIGERE. Loquitur de statu præsenti, & deinde: *In his autem quæ ad finem vltimum ordinantur, nihil inuenitur adeò malum, quin aliquod bonum admixtum habeat: nec aliquod adeò bonum, quod in omnibus sufficiat. Vnde quantumcumque ostendatur bonum vel malum,* SEMPER POTEST ADHÆRERE, ET FVGERE IN CONTRARIVM, *ratione alterius, quod in ipso est: ex quo accipitur, si malum est simpliciter, vt apparens bonum: & si bonum est simpliciter, vt apparens malum: & inde est quod in omnibus, quæ sub electionem cadunt, voluntas libera manet, in hoc determinationem habens, quod felicitatem naturaliter appetit: & non determinatè in hoc vel illo.* En tibi, & indifferentiam ad libertatem arbitrii requisitam, & causam illius, atque rationem, seu radicem ex qua oritur. Disputat autem Sanctus Thomas vtrùm liberum arbitrium possit cogi, & constat ex textu, τὸ cogi, sumi latè pro eo, quod est ne- art. 2.

M in

cessitari. quam enim coactionem voluntati negat, intellectui concedit, dum ab euidentia objecti necessitatur. Necessitatem ergo rejicit à libero arbitrio, etiam illam simplicem indeterminationi, hoc est, indifferentiæ oppositam. Et hoc vult dicere, cùm addit, quamuis liberum arbitrium cogi non possit, nihilominus tamen posse inclinari ad agendum aliquid per aliquas dispositiones & habitus, ex quibus pronior efficitur ad eligendam alteram partem.

art. 4. Vigesimumoctauum ex eodem loco. Vbi supposita distinctione eorum, quæ compellunt, cujusmodi est veritas euidenter repræsentata intellectui, & eorum quæ impellunt, cujusmodi est habitus, quibus jam sæpe dixit posse resisti; ad quartum dicit. *Quod liberum arbitrium nunquam ita vincitur, aut seruituti subiicitur passionibus peccati, vt ad peccatum compellatur.* QVIA SIBI IN PECCATVM NON IMPVTARETVR: *sed dicitur esse subjectum peccato, in quantum ex peccato inclinatur ad peccandum, sicut à disponente, non sicut à compellente.* Et ab hac necessitate compellente liberum esse dicit arbitrium in omni statu, ex sententia Magistri, *sine qua libertate peccatum imputari non posset.*

quæst. 19. art. 13. Vigesimumnonum ex prima parte. Vbi ex indeterminatione causæ liberorum actuum, hoc est ex indifferentia, quam habet ad agendum, vel non agendum, infert non posse futurum contingens in sua causa certò cognosci. *Alio modo,* inquit, *potest considerari contingens vt est in sua causa, & sic consideratur vt futurum, & vt contingens, nondum determinatum ad vnum, quia causa contingens se habet ad opposita: & sic contingens non subditur per certitudinem alicui cognitioni.* Si ex voluntate præuenta delectatione concupiscentiæ, necessariò sequitur peccatum, quare illud in tali causa non potest per certitudinem subjici cognitioni? Et si ex voluntate præuenta delectatione justitiæ, necessariò pariter sequitur bonus affectus, quare ille non similiter subjicitur per certitudinem cognitioni talis causæ?

art. 3. Trigesimum ex quæst. 19. ejusdem primæ partis, vbi quærit an diuina voluntas imponat necessitatem rebus volitis, & dicit imponere iis, quæ sunt à causis, quæ vocantur necessariæ, non verò iis, quæ sunt à causis, quæ vocantur contin-

gentes: sed potiùs efficere summâ suæ voluntatis efficaciâ, vt hujusmodi causæ contingenter operentur. Verba Diui Thomæ sunt. *Resp. dicendum quòd diuina voluntas quibusdam volitis necessitatem imponit, non autem omnibus .... Quod contingit propter efficaciam diuinæ voluntatis. Cùm enim aliqua causa efficax fuerit ad agendum, effectus consequitur causam, non tantùm secundùm id quod fit, sed etiam secundùm modum fiendi, vel essendi .... Cùm igitur voluntas diuina sit efficacissima. Non solùm sequitur quòd fiant quæ Deus vult fieri. Sed quòd eo modo fiant, quo Deus ea vult fieri. Vult autem quædam fieri Deus necessariò, quædam contingenter, vt sit ordo in rebus ad complementum vniuersi: & ideo quibusdam effectibus aptauit causas necessarias, quæ deficere non possunt, ex quibus effectus de necessitate proueniunt: quibusdam autem aptauit contingentes defectibiles, ex quibus effectus contingenter eueniant. Non igitur propterea effectus voliti à Deo eueniunt contingenter, quia causæ proximæ sunt contingentes.* SED QVIA DEVS VOLVIT EOS CONTINGENTER EVENIRE, *contingentes causas ad eos præparauit.* Si quæram. Quare vult Deus hominem contingenter orare, & non vult canem contingenter latrare, juxta præsentem dispositionem. Quid responderi potest, nisi quia vult hominem orantem habere potestatem non orandi, canem autem latrantem non habere potestatem non latrandi? Hoc verò quid aliud est, quàm velle hominem orare cum indifferentia, quæ importet proximam potestatem in oppositum? Nam canis habet remotam. Et hoc est hominem esse causam defectibilem in orando, canem autem non esse causam defectibilem in latrando, quia suppositâ eâdem dispositione, canis semper latrat, homo non semper orat.

Trigesimumprimum, ex quæst. 19. Vbi constituto hoc art. 10. principio, quòd non habemus liberum arbitrium, respectu eorum, quæ necessariò volumus, ita dirimit quæstionem, qua petitur an Deus habeat liberum arbitrium. *Cùm igitur Deus ex necessitate suam bonitatem velit, alia verò non ex necessitate, vt suprà ostensum est;* RESPECTV EORVM QVÆ NON EX NECESSITATE VVLT, *liberum arbitrium habet.* Et in respons. ad 2. *Quantumuis Deus non possit velle malum culpæ, tamen ad opposita se habet, in quantum velle potest hoc esse vel non esse.* Vbi

vides libertatem arbitrii in Deo non ſaluari niſi per indifferentiam.

art. 2. ad 3. Trigeſimumſecundum ex eadem prima parte quæſt. 41. Vbi ſanctus Thomas negat liberam eſſe Spiritus Sancti proceſſionem: quia etiamſi procedat ex amore, quia tamen procedit ex amore, quo Deus amat ſeipſum, qui naturalis eſt & non liber; ideo naturalis eſt, & non libera Spiritus Sancti proceſſio. Verba illius ſunt: *Deus naturaliter vult, & amat ſeipſum. Sed circa alia à ſe voluntas Dei ſe habet ad vtrumque quodammodo vt dictum eſt. Spiritus autem Sanctus procedit vt amor, in quantum Deus amat ſe ipſum, vnde naturaliter procedit, quamuis per modum, voluntatis.* Vides autem quomodo alium modum, qui eſt modus libertatis exponat, per hoc quod eſt *ſe habere ad vtrumque*: & quomodo in voluntate Dei diſtinguat inter volitionem *naturalem* & *liberam* contra Ianſ. tom. 1.

art. 2. in corp. Trigeſimumtertium ex quæſt. 42. ejuſdem primæ partis. Vbi D. Th. vt probet Filium in diuinis eſſe Patri coæternum, argumentum ſumit ex diſcrimine, quod eſt inter principia neceſſaria, & principia libera. Quòd ſcilicet neceſſaria ſimul ſint cum ſuo principiato, ſi non impediat in ipſis, vel aliquis defectus virtutis neceſſariæ ad agendum, vel ipſius actionis natura, quæ ſucceſsionem poſtulat, quorum neutrum reperitur in æterna generatione. At verò principium liberum, etiamſi nulla re careat ad agendum neceſſaria, nec ejus actio ſucceſsionem poſtulet, poteſt eſſe antiquius effectu ſuo. Verba Diui Thomæ ſunt, *Quia ſicut in agentis voluntarii poteſtate eſt eligere formam, quam effectui conferat; ita in ejus poteſtate eſt eligere tempus, in quo effectum producat.* Ergo proprium eſt ex D. Th. liberi agentis, prout diſtinguitur à non libero, vt quamuis nulla re careat ad agendum neceſſaria, poſſit tamen ſuſpendere actionem, & non ponere effectum hoc tempore, ſed alio, quod magis placuerit. Et quia potentia, cui nihil deeſt proxima eſt; conſequenter proprium eſt agentis liberi non agere, cum proxima ad agendum potentia, quæ eſt propriiſſima indifferentia.

qu. 82. art. 1. ad 3. Trigeſimumquartum ex eadem prima parte, vbi quod aliàs ſæpe dixit inculcat, dominium in ſuum actum, quod eſt neceſſariò conjunctum cum libertate, includere indiffe-

rentiam ad opposita, his verbis, *Ad tertium dicendum quòd sumus domini nostrorum actuum: secundum quod possumus* HOC VEL ILLVD ELIGERE.

Trigesimum quintum ex eodem loco. Vbi docet volun- art. 2. in tatem indifferenter se habere etiam circa illa, quæ necessa- corp. riam habent connexionem cum beatitudine, nisi per visionem beatificam intelligantur habere talem connexionem, his verbis: *Sunt quædam particularia bona, quæ non habent necessariam connexionem ad beatitudinem: quia sine his potest esse aliquis beatus, & hujusmodi voluntas non de necessitate inhæret. Sunt autem quædam habentia necessariam connexionem ad beatitudinem, quibus scilicet homo Deo inhæret; in quo solo vera beatitudo consistit. Sed tamen antequam per certitudinem diuinæ visionis necessitas hujusmodi connexionis demonstretur*, VOLVNTAS NON EX NECESSITATE DEO INHÆRET, NEC HIS QVÆ DEI SVNT. *Sed voluntas videntis Deum per essentiam, ex necessitate inhæret Deo: sicut nunc ex necessitate volumus esse beati.*

Vides talem in hac vita negari necessitatem adhærendi Deo, qualis est in beatis; idque non ex mutabilitate cognitionum nostrarum, sed ex obscuritate: ita vt quamuis eædem permaneant, non sequatur necessariò amor, sicut sequitur in beatis, propter certitudinem diuinæ visionis. Quod autem dicit nos nunc velle necessariò esse beatos, non cadit in vllum actum singularem, & determinatum: sed confusè in omnes: quia nullus est, nec esse potest, qui non feratur in objectum suum, sub ratione boni, & ita semper vult bene esse: quod non impedit indifferentiam ad quodlibet.

Trigesimumsextum, ex eadem prima parte, vbi liberum quæst. 83. art. 1. arbitrium infert ex indifferenti judicio rationis circa operabilia. Quid autem sequi potest ex indifferenti, & indeterminato judicio, quàm indifferens, & indeterminata vis appetendi? Putat ergo S. Thomas se libertatem inferre, dum infert indifferentiam: & pro eodem habet appetitum liberum, & indifferentem. Verba illius sunt: *Homo agit judicio, quia per vim cognoscitiuam judicat aliquid esse fugiendum vel prosequendum. Sed quia judicium istud non est ex naturali instinctu in particulari operabili, sed ex collatione quadam rationis; ideo agit libero judicio, potens in diuersa ferri. Ratio enim circa contingentia*

HABET VIAM AD OPPOSITA, *vt patet in dialecticis syllogismis, & rhetoricis persuasionibus. Particularia autem operabilia sunt quædam contingentia; & ideo circa ea judicium rationis ad diuersa se habet, & non est determinatum ad vnum. Et pro tanto necesse est quòd homo sit liberi arbitrii, ex hoc ipso quod rationalis est.*

Et quia huic indifferentiæ videbantur obstare tum innatæ passionum, tum acquisitæ vel infusæ habituum inclinationes, obstaculum remouet in respons. ad quintum, dicens, has omnes inclinationes subjacere judicio rationis, etiam quæ sunt ex habitibus, *in quantum in nobis est tales qualitates acquirere, vel causaliter, vel dispositiuè, vel à nobis excludere*: Atque ita S. Thom. nunquam alia ratione saluare se putat libertatem, quàm saluâ indifferentiâ ad agendum, & non agendum.

quæst. 6. art. 2. Trigesimumseptimum ex prima secundæ. Vbi voluntarium perfectum, quod est liberum, ab imperfecto & non libero, quod reperitur in brutis, per eandem indifferentiam, seu potestatem agendi, & non agendi distinguit: ejúsque radicem ex indifferenti judicio rationis similiter petit. *Perfectam*, inquit, *cognitionem finis sequitur voluntarium, secundùm perfectam rationem, prout scilicet apprehenso fine aliquis potest, deliberans de fine & de his quæ sunt ad finem*, MOVERI IN FINEM VEL NON MOVERI. *Imperfectam autem rationem finis sequitur voluntarium, secundùm rationem imperfectam, prout scilicet apprehendens finem non deliberat, sed subitò mouetur in ipsum. Vnde soli rationali naturæ competit voluntarium, secundùm rationem perfectam; sed secundùm rationem imperfectam competit etiam brutis.*

Et in responsione ad 2. dominium sui actus ponit in eadem indifferentia, seu in hoc, quòd cùm ratio deliberans se habeat ad opposita, VOLVNTAS IN VTRVMQVE POSSIT. Et in resp. ad 3. hoc esse dicit *fundamentum laudis & vituperii*, quod in brutis non reperitur.

art. 3. Trigesimumoctauum ex eadem quæst. Vbi ad hoc vt omissio voluntaria censeatur, requirit vt voluntas possit agere: & ad hoc vt imputetur ad culpam, vt etiam debeat agere. Quod est primò contra Iansenium, qui vult imputari nobis omissiones diuinorum præceptorum, quando impletio est impossibilis. Secundò, si ex D. Th. non imputatur omissio, nisi

cùm est potestas & obligatio faciendi quod omittitur; non est cur imputari posſit commiſsio, niſi dum est potestas & obligatio omittendi quod committitur. Atque ita ſemper ad imputabilitatem requiritur indifferentia, quod Ianſenius & Ianſeniani negant. Verba D. Thomæ ſunt. *Sed ſciendum eſt quòd non ſemper id quod ſequitur ad defectum actionis, reducitur ſicut in cauſam, in agens, ex eo quod non agit: ſed* SOLVM TVNC CVM POTEST, ET DEBET AGERE ..... *Quia igitur voluntas volendo, & agendo poteſt impedire hoc quod eſt non velle, & non agere, & aliquando debet; hoc quod eſt non velle, & non agere imputatur ei, quaſi ab ipſa exiſtens.* &c. Et hoc quoque expreſſiſsimum eſt D. Th. teſtimonium contra Ianſenianam peccandi neceſsitatem, & mandatorum diuinorum impoſsibilitatem.

Trigeſimumnonum ex eadem quæſt. Vbi D. Thomas rationem reddit cur voluntaria, & imputabilia ſint ea, quæ impellente concupiſcentia facimus, ex poteſtate non faciendi: quod ſimiliter, & indifferentiam probat eſſe neceſſariam ad libertatem, & Ianſenianam mandatorum impoſsibilitatem iterum oppugnat. Verba S. Thomæ ſunt. *Quandoque in his quæ per concupiſcentiam aguntur, non totaliter tollitur cognitio, quia non tollitur poteſtas cognoſcendi, ſed ſolùm conſideratio actualis in particulari agibili: & tamen hoc ipſum eſt voluntarium, ſecundùm quod voluntarium dicitur quod eſt in poteſtate voluntatis, vt non agere, & non velle; ſimiliter autem & non conſiderare. Poteſt enim voluntas paſsioni reſiſtere; vt infrà dicemus.* Eadem ratione ignorantiam dicit eſſe voluntariam, *ejus quod quis poteſt ſcire, & debet.* Et ita ſemper requirit poteſtatem ad id, quod à nobis exigitur, vt ejus omiſſio imputetur.

art. 7. ad 3.

art. ſeq.

Quadrageſimum, ex eadem parte, vbi, ad objectionem, quòd ſi Deus voluntatem moueret, illa nuſquam moueretur ad malum, non aliter reſpondet, quàm retenta cum diuina motione voluntatis indifferentia, qua ſcilicet fiat, vt quamuis Deus ad bonum moueat, ipſa tamen deflectat ad malum. his verbis: *Ad tertium dicendum, quòd Deus mouet voluntatem hominis ſicut vniuerſalis motor, ad vniuerſale objectum voluntatis, quod eſt bonum: & ſine hac vniuerſali motione homo non poteſt aliquid velle. Sed homo per rationem determinat ſe ad* VOLENDVM HOC VEL

Quæſt. 9. art. 6. ad 3.

ILLVD *quod est verè bonum vel apparens bonum. Sed tamen interdum Deus mouet aliquos ad aliquid determinatè volendum, quod est bonum, sicut in his quos mouet per gratiam vt infrà dicetur.* Vide quàm scitè loquatur S. Th. etiam dum Deus vt motor specialis specialiter adiuuat ad bonum: non dicit determinare voluntatem, sed *mouere* ad determinatè volendum, vt sit semper salua libertatis indifferentia, vel indifferentiæ libertas.

quæst. 10. art. 1. ad 1. Quadragesimumprimum ex eadem parte, vbi modum agendi, qui conuenit voluntati, quatenus est libera, & domina sui actus, in eo distinguit à modo agendi, qui eidem conuenit, quatenus est natura, vel in aliqua natura fundatur, quòd posteriori modo sit determinata ad vnum, priori autem non, quod est esse indifferentem. Verba illius sunt. *Ad primum ergo dicendum, quòd voluntas diuiditur contra naturam, sicut vna causa contra aliam. Quædam enim fiunt naturaliter, & quædam fiunt voluntariè. Est autem alius modus causandi proprius voluntatis, quæ est domina sui actus, præter modum, qui conuenit naturæ, quæ est determinata ad vnum. Sed quia voluntas in aliqua natura fundatur, necesse est quòd modus proprius naturæ, quantum ad aliquid, participetur à voluntate.*

art. 2. Quadragesimumsecundum ex eadem quæst. vbi continetur expressa confessio indifferentiæ ad contradictoria, circa quodcumque objectum, voluntati propositum, excepto Deo clarè viso, his verbis: *Respondeo dicendum, quòd voluntas mouetur dupliciter. Vno modo quantum ad exercitium actus, alio modo quantum ad specificationem actus, quæ est ex objecto. Primo ergo modo voluntas à* NVLLO OBIECTO EX NECESSITATE MOVETVR. *Potest enim aliquis de quocumque objecto non cogitare, & per consequens neque actu velle illud.* Et deinde. *Si proponatur aliquod objectum voluntati, quod sit vniuersaliter bonum & secundùm omnem considerationem, ex necessitate voluntas in illud tendit, si aliquid velit. Non enim velle potest oppositum.*

Sed quia diceret aliquis. Esto, non determinetur voluntas necessariò ab objecto, determinatur tamen aliunde, nempe à passionibus, quibus impellitur, vel à Deo à quo mouetur; S. Tho. hoc etiam rejicit duobus sequentibus articulis. Nam in tertio concludit, *aut motum voluntatis non esse in homine, sed solam passionem dominari*, sicut in phreneticis, & amentibus: *aut si sit*

motus

motus voluntatis non ex necessitate sequi passionem. Et hoc colligit, ex eo quòd necesse sit, si est aliquis motus voluntatis, hoc est rationalis appetitus, vt non totaliter absorbeatur ratio à passione, sed quantum ad aliquid remaneat iudicium liberum & non subjectum passioni. Et in tantum voluntatis motum qui manet, non ex necessitate tendere ad hoc ad quod passio inclinat: *& secundùm hoc posse quempiam, vel totaliter passionem repellere*, VEL SALTEM SE TENERE, NE PASSIONEM SEQVATVR. Quæ sunt diametraliter opposita Iansenianæ Theologiæ. ad 2.

Item de Deo mouente vide quid dicat. *Respond. dicendum, quòd sicut Dionysius dicit cap. 4. de diu. nom. ad prouidentiam diuinam non pertinet naturam rerum corrumpere sed seruare. Vnde omnia mouet secundùm eorum conditionem: ita quod ex causis necessariis per motionem diuinam consequuntur effectus ex necessitate: ex causis autem contingentibus sequuntur effectus contingenter. Quia igitur voluntas est actiuum principium non determinatum ad vnum, sed* INDIFFERENTER *se habens ad multa; sic Deus ipsam mouet quod non ex necessitate ad vnum determinat: sed remanet motus ejus contingens, & non necessarius, nisi in his ad quæ naturaliter mouetur.* Augustinus, inquit, Iansenius *nunquam in omnibus suis libris, est vsus isto modo conciliandi motionem diuinam cum libertate voluntatis.* Nos verò vel ipsis Iansenianis auctoribus, mentem Augustini ex D. Thoma discimus doctrinæ illius probè conscio: & intelligimus non aliter seruari cum diuina motione libertatem, quàm quia saluatur indifferentia. Quòd si reus est etiam ipse D. Thomas, vel ignoratæ, vel corruptæ Augustinianæ Theologiæ, malumus cum illo accusari ab Aduersariis, quàm approbari cum Iansenio. art. 4.

Quadragesimumtertium ex quæst. 13. ejusdem partis, vbi ex indeterminatione seu indifferentia voluntatis infert proprium esse illius eligere vnum præ alio. *Est differentia*, inquit, *inter appetitum sensitiuum & voluntatem, quia vt ex prædictis patet, appetitus sensitiuus est determinatus ad vnum particulare secundùm ordinem naturæ. Voluntas autem est quidem secundùm naturæ ordinem determinata ad vnum commune, quod est bonum*, SED INDETERMINATE *se habet respectu particularium bonorum: & ideo propriè voluntatis est eligere, non autem appetitus sensitiui.* Indeter- art. 2.

minatio illa ſeu indifferentia non poteſt eſſe cauſa cur eligere ſit proprium voluntatis, niſi ſit ipſa quoque propria voluntatis, prout ea diſtinguitur contra naturam, & eſt cauſa libera. Adde quod dicit in reſponſ. ad ſecundum, brutum animal ideo non propriè eligere quando vnum præ alio accipit, QVIA ILLIVS APPETITVS EST NATVRALITER AD ILLVD DETERMINATVS. Debet igitur eſſe indeterminatus appetitus hominis, vt cenſeatur eligere liberè, hoc eſt, debet eſſe indifferens.

art.6. Quadrageſimumquartum ex eadem quæſt. vbi continetur etiam manifeſta indifferentiæ confeſſio tanquam conſequentis ex ipſa rationalis appetitus natura: & non vt Ianſenius dicit *per accidens* tantùm. S. Thom. ſic loquitur: *Reſpondeo dicendum, quòd homo non ex neceſſitate eligit: & hoc ideo, quia quod poßibile eſt non eſſe, non neceſſe eſt eſſe. Quod autem poßibile ſit non eligere, vel eligere; hujus ratio ex duplici hominis poteſtate accipi poteſt. Poteſt enim homo velle, & non velle: agere, & non agere. poteſt etiam velle hoc aut illud: cujus ratio ex ipſa virtute rationis accipitur. Quidquid enim ratio poteſt apprehendere vt bonum, in hoc voluntas tendere poteſt. Poteſt autem ratio apprehendere vt bonum, non ſolùm hoc quod eſt velle, aut agere; ſed etiam quod eſt non velle, & non agere. Et rurſum in omnibus particularibus bonis poteſt conſiderare rationem boni alicujus & defectum alicujus boni* &c.

En tibi cauſam indifferentiæ voluntatis ad volendum, & non volendum: & ad volendum, vel nolendum idem, ſi ſit particulare bonum.

art.2. Quadrageſimumquintum ex quæſt. 15. ejuſdem partis, vbi Diuus Thomas de conſenſu diſputat, & oſtendit proprium eſſe hominis conſentire, nec conuenire bruto: quòd hominis proprium ſit dominium illud indifferens ad applicandos, vel non applicandos appetitiuos motus. Verba illius ſunt: *Brutum animal appetit quidem, ſed non applicat appetitiuum motum ad aliquid, & propter hoc non propriè dicitur conſentire, ſed ſolùm rationalis natura, quæ habet in poteſtate ſua appetitiuum motum: &* POTEST IPSVM APPLICARE VEL NON APPLICARE AD HOC VEL ILLVD. Et hanc indifferentiam confirmat in reſponſ. ad tertium cùm dicit, *homines qui ex paßione agunt*, POSSE NON SEQVI PASSIONEM, vt intelliga-

mus in tantum censendos consentire, in quantum possunt non sequi.

Quadragesimumsextum ex quæst. 74. ejusdem partis, vbi peccatum esse posse dicit in ratione dupliciter. Primò quando ratio ignorat aliquid quod debet, & potest scire: à quo peccato excusantur amentes. Secundò, quando non dirigit alias vires, *Et hoc*, inquit, *semper imputatur ad peccatum*, QVIA HVIC DEFECTVI OCCVRRERE POTEST *per proprium actum*. En tibi iterum indifferentiam in peccante, vt causam imputabilitatis peccati. art.5. ad 1.

Quadragesimumseptimum ex eadem quæst. vbi pariter consentire peccato attribuit indifferentiæ, seu potestati in oppositum. *Ad secundum dicendum quòd in hoc ipso quòd ratio superior non dirigit actus humanos secundùm legem diuinam, impediens actum peccati, dicitur ipsa consentire: siue cogitet de lege æterna, siue non. Cùm enim cogitat de lege Dei actu eam contemnit: cùm verò non cogitat, eam negligit per modum omissionis cujusdam. Vnde omnibus modis consensus in actum peccati procedit ex superiori ratione.* Et vt constet nos ex Diuo Thoma Theologiam Augustini discere, id quod faciendum monent Iansenistæ, subdit, *Quia vt Augustinus dicit duodecimo de Trinitate, non potest peccatum efficaciter perpetrandum mente decerni, nisi illa mentis intentio, penes quam* SVMMA POTESTAS EST MEMBRA IN OPVS MOVENDI, VEL AB OPERE COHIBENDI, *malæ actioni cedat, aut seruiat.* En vt Augustinus cum D. Thoma conspirat ad inculcandam indifferentiæ necessitatem. art. 7. ad 2.

Quadragesimumoctauum ex quæst. 75. ejusdem partis, vbi ex indifferentia voluntatis, vel ad sequendum quod ratio suadet, vel ad consentiendum passionibus: seu quod idem est, ex eo quòd nulla causa exterior necessariò impellat voluntatem ad peccandum, concludit solam voluntatem esse causam sufficientem peccati. *Aliquid exterius*, inquit, *potest esse aliqua causa mouens ad peccandum, non tamen ad peccandum* SVFFICIENTER INDVCENS: *sed causa* SVFFICIENTER *complens peccatum est sola voluntas.* Nempe quia positis omnibus aliis adhuc ipsa potest non peccare, & ita eludere omnem alium impulsum ad peccandum, quod est esse indifferentem. art.3.

Quadragesimumnonum ex quæst. 78. eiusdem partis, vbi can- art.8.

dem indifferentiam ſeu potentiam in oppoſitum requirit ad peccandum. *Cùm ex paſsione*, inquit, *aliquis procedit ad actum peccati, vel ad conſenſum deliberatum; hoc non fit ſubitò. vnde ratio deliberans poteſt huic occurrere*, POTEST ENIM EXCLVDERE, *vel* SALTEM IMPEDIRE *paſsionem, vt dictum eſt. Vnde ſi non occurrat, eſt peccatum mortale.* & in reſp. ad tertium requirit etiam talem aliquam indifferentiam ad peccatum veniale.

art. 8. Quinquageſimum ex quæſt. centeſima nona ejuſdem partis, vbi ſimiliter aſſerit indifferentiam ſeu potentiam ad vitandum quodcumque peccatum mortale, atque etiam veniale: quod voluntatem poſſe dicit, etiam antequam per gratiam reparetur, pro aliquo tempore, & hoc requirit ad imputabilitatem peccati.

quæſt. 18. art. 1. ad 3. Quinquageſimumprimum ex tertia parte. Vbi vt libertatem Chriſti tueatur ab ejus actibus excludit neceſſitatem oppoſitam indifferentiæ. *Ad tertium dicendum*, inquit, *quod ipſa potentia voluntatis eſt naturalis, & conſequitur naturam ex neceſſitate. Sed motus vel actus hujus potentiæ, qui etiam voluntas dicitur, quandoque quidem eſt naturalis & neceſſarius, putà reſpectu felicitatis: quandoque autem* EX LIBERO ARBITRIO RATIONIS PROVENIENS ET NON NECESSARIVS, *neque naturalis .... & ideo præter voluntatem diuinam oportet in Chriſto ponere voluntatem humanam.* En vt diſtinguit actum liberi arbitrii contra illum qui fertur in felicitatem, hoc eſt, contra neceſſarium.

art. 4. ad Quinquageſimumſecundum ex eadem quæſt. his verbis: *Ad tertium dicendum quòd voluntas Chriſti licèt ſit determinata ad bonum, non tamen eſt determinata ad hoc vel ad illud bonum: Et ideo pertinet ad Chriſtum eligere per liberum arbitrium confirmatum in bono ſicut ad beatos.* Hoc dicit vt ſoluat objectionem, qua ex determinatione ad vnum impugnabatur liberum arbitrium Chriſti: Et vides hîc confirmari quod dictum eſt ſuprà capite 2. §. 4. & D. Thomam etiam in Chriſto Domino agnoſcere arbitrium voluntatis, non ſolùm à coactione, ſed etiam à neceſſitate liberum: atque ex illa carentia neceſſitatis, hoc eſt, ex indifferentia inferre aptitudinem ad merendum.

Hæc vt opinor ſatis ſunt ad cognoſcendam ſententiam S. Thomæ: ac vereor ne pleriſque videantur eſſe pluſquam ſa-

tis. Sed imperitorum necessitas eruditorum tædio præferenda fuit, & tota hæc causa semel exhaurienda, vt esset vnde facilè os obstrui possit iis, qui post corruptam prauis interpretationibus S. Augustini Theologiam, S. Thomam in partes etiam trahere conantur. Iam autem constare puto quàm immeritò id faciant, & quàm illi non possint quidquam sperare præsidij ab Theologia S. Thomæ: vnde nemo etiam est qui non videat consequens esse, nec veros S. Thomæ discipulos posse Nou-Augustinianis esse propitios. Et mirum est quî fieri potuerit, vt qui tot probris Theologiam Scholasticam vniuersam inquinauere, suffragium modò exquirant Principis Scholasticorum: & qui nominatim dixere S. Thomam ideo excellere non potuisse in Theologia Positiua, quæ sola per illos vera Theologia est, quòd excelluerit in Scholastica; persuadere hominibus tantopere conentur, Thomisticam esse doctrinam quam proponunt. Sed siue id acciderit ex familiari Doctoribus istis inconstantia: seu pro more illorum quos afflictæ res & impar aduersariis facultas ad extrema consilia compellit; ambire coguntur eorum fauorem quos priùs offenderant, ac dicere, vel Iansenianis consentire Thomistas, vel Thomistis Iansenianos. Quæ fraus quia jam ex voto succedebat apud plerosque in vtraque illa Theologia Thomistica, & Ianseniana parum versatos; qui nimium credulos dedoceat, ille certè videtur, non modò de veritate bene meritus; sed Thomistas insuper officio prosequi tam opportuno, quàm optabile illis est, vt quisque intelligat, doctrinam quam sequuntur longè à damnata diuersam esse.

Ianſ. toto ferè lib. procem. Idem ib. cap. 9.

INFORMATIO
DE QVINQVE
PROPOSITIONIBVS,
EX IANSENII THEOLOGIA
COLLECTIS,

Quas Episcopi Galliæ Romano Pontifici ad Censuram obtulêre.

ADMONITIO AD LECTOREM,

& Notæ in Diarium Sant-Amorii.

Opvscvlvm hoc ſcripſi Romæ anno 1652. indéque digreſſus ſcriptum reliqui, vt iret per eorum manus quorum erat de quinque Propoſitionibus ferre judicium. Tangit enim ſumma capita quæ ad plenam cauſæ cognitionem requiruntur & ſufficiunt. Ob eandem rationem cùm Pariſios appuliſſem, vt eſſet publici juris prælo ſubdidi, & examini eruditorum expoſui. Fuerit-ne aliquod operæ pretium conjici poteſt ex iis, quæ deinde tum Romæ, tum Pariſiis conſequuta ſunt in cauſa Ianſeniana. Auguſtini certè mentem circa quamlibet ex quinque Propoſitionibus, quantum ſatis erat aperui. Sed quia prima capitalis eſt, & ſequentes in eandem vel damnationem, vel approbationem trahit, exiſtimaui diligentiùs excutiendam numeroſam illam teſtimoniorum ſyluam, quâ Ianſenius putauit ejuſmodi propoſitionem eſſe fulciendam. Hoc autem præſtiti deſignatis duodecim ſolutionibus, quæ ſunt duodecim Ianſenianæ interpretationis fallaciæ, quibus omnia illa Auguſtini teſtimonia comprehenduntur. Vt aliquid ſimile præſtarem circa quintam Propoſitionem rogauit D. Hallier Epiſcopus deinde Cauellicenſis, qui tunc Romæ quoque

controuersiæ decisioni vrgendæ adlaborabat, cui ego non inuitus parui.

Obstupescit Auctor Diarii ad hanc Sorbonicos inter & Iesuitas studiorum communicationem, *Quippe quæ*, inquit, *alio tempore in Doctore Parisiensi non nisi magnæ instar præuaricationis habenda erat*. Existimat, vir scilicet Christianæ caritatis studiosus & tenax, Doctores Parisienses & Iesuitas reciproco anathemate separandos; fallórque nisi cœlum quoque ipsum diuidendum putat, ne fortè sit idem vtrorumque Paradisus. Proprius est ille genius heterodoxorum, doctrinam affectare singularem, neque fidem amplecti velle nisi diuisam à communi. Sed væ illi seu Facultati, seu Societati quæ gloriari poterit se sensus habere peculiares. Necesse enim est vt vel ipsa rerum nomina nesciat, qui putet, eandem sententiam & singularem esse posse simul & Catholicam.

Chose surprenāte & qui n'eust passé auant ce dernier temps en vn Docteur de Paris, que pour vne grande preuarication. *par. 4. di. 11. pag. 253.*

Huc etiam pertinet quod est in eodem Diario, Chimæram esse ridiculam quæ objicitur Iansenio, quando admisisse dicitur *gratiam necessitantem*, à qua voluntas eo sensu potest dissentire, quatenus abeunte gratiâ non operatur illud bonum quod eâ præsente necessariò perficit. Hanc verò Chimæram, quæ vim actiuam resistendi in voluntate destruit, quandiu subest efficaci gratiæ, natam esse dicit primùm ex meo cerebro. At ego chimæram quoque censeo talem gratiam: Sed quod dicit è meo natam cerebro, admodum fallitur, & rerum origines ignorat. Nata enim est olim è cerebro Manichæi, vnde insiliit in cerebrum Prædestinatianorum, quos Ianseniani majores suos agnoscunt: inde propagata est in cere-

C'est là proprement cette chimere ridicule de cette grace necessitāte qui destruit le pouuoir actif d'y resister pendant qu'elle est presente, qui est née premierement dans l'imagination du P. Annat. *par. 6. di. 11. pag. 417.*

brum Wiclefi ejúſque diſcipulorum : à Wicleuiſtis tranſiit ad cerebrum Caluini, vnde inuolauit cerebrum Ianſenii. Hæc eſt vera hujuſce chimæræ genealogia. Cujus ignorantia condonanda eſſet Auctori confitenti ſe Ianſenii librum non legiſſe. Sed verendum eſt ne ſit ipſe perinde ridiculus, ac illa de qua loquitur chimæra. Ego enim Ianſenianam doctrinam ejúſque Defenſores tantùm peto. Pacem habeo cum cæteris. Vnde vel Auctor Diarii pars eſt aliqua Defenſorum illorum, vel nulla : ſi nulla eſt, quis non rideat hominem, cui placet occurrere jaculis in alios miſſis, & alienos ictus gratìs excipere? ſi eſt aliqua, quis ferat Doctorem Pariſienſem doctrinam ſuſcipere defendendam quam ignorat? Currere pecudum more, non quò eundum eſt, ſed quò itur, hoc in popularibus Ianſenianis tolerandum fortaſſe fuerit : Doctorem Pariſienſem eſſe gregarium non pudet ? Non pudet ex alieno pendere teſtimonio, & ſui ſimilibus ſuam mancipare fidem, atque hoc pertinaciter tueri quod ipſe neſciat, ſed quod acceperit ab aliis ? Et cùm hæc ita ſint, hoc eſt cùm ignoratâ Ianſenii doctrinâ, totius controuerſiæ fundamentum ignoret, vult tamen inter præcipuos cauſæ hujus Actores digito monſtrari theatróque ſupereminere fronte retectâ, cùm alii ſine larua conſpici nolint. Sed quando Ianſenium ſe non legiſſe confitetur, indicabo vbinam poſſit inuenire Ianſenianam chimæram, hoc eſt *gratiam* vt ipſe vocat *neceſſitantem*. Legat ſextum, ſeptimum, octauum librum tomi tertii, & millies occurret neceſſitas illa, quam gratia imprimit libero arbitrio. Atque vt hoc ipſum intelligat Ianſenianum eſſe quod

Il ſe mit ſur Ianſenius: je répondis à S. E. que je ne luy en pouuois que dire, parceque je n'auois pas leu le liure de cét Eueſque. *Ib. pag.* 418.

dico, gratiam destruere vim actiuam resistendi pro tempore quo ipsa est; videat num inde satis colligatur, quod inter Massiliensium errores Iansenius numerat, quòd dicerent voluntatem esse indifferentem ad consentiendum, *pro illo momento* quo mouetur; *ita vt poßit abstinere ab illo motu.* Quid enim, si est ille Massiliensium error ex mente Iansenii, nonne sequitur ex eadem mente contrariam sententiam & veram & suam esse, postquam ille cum Massiliensibus errare non vult? Ergo censet voluntatem à Deo motam, non posse non consentire pro illo momento quo mouetur: Ergo vt possit non consentire, expectandum est aliud momentum, in quo illa motio non sit. Sunt igitur admittenda duo momenta, in quorum vno præsente gratiâ voluntas consentire potest; in alio eâdem absente non potest. Quam doctrinam, quod Auctor Diarii vocat ridiculam ego non repugno; sed quando ea manifestè sequitur ex Iansenii principiis, cogitur ipse quoque Iansenii doctrinam fateri ridiculam, quam tamen vt incognitam defendebat.

Iansf. tom. 1. l. 4. de hæresi Pelag. c. 1. & seq.

Legat etiam libri octaui caput vigesimum, & meditetur quod dicit Iansenius, Non esse admittendum „ indifferentiam quam admittunt scholastici, qui do„ cent quocumque modo arbitrium, siue gratiæ, siue „ peccati delectationibus imbuatur, sub vtrauis ejus „ dispositione, posse fieri vt vtrumlibet velit, siue „ bonum, siue malum, pro innata voluntatis indif„ ferentia, quæ sub quacumque dispositione actum „ præueniente, sese sua libertate in vtramuis partem „ flectit. Si non potest, arbitrium sub vtrauis dispo„ sitione actum præueniente, flectere se in vtramli-

Tom. 3.

bet partem;nonne consequens est, vt alia & alia debeat esse dispositio, quando potest consentire, & quando potest dissentire? Ac proinde nonne consequens est, dispositionem sub qua potest consentire, abesse debere vt det ei locum sub qua possit dissentire? Quid autem aliud sibi vult quod dicitur voluntatem abeunte gratiâ posse omittere bonum, quod eâ præsente non potest non operari, & quod idem est; quod ea præsente NECESSARIÒ operatur.

Vlteriùs progrediatur & legat quod paulo pòst sequitur, non posse voluntatem flectere se in vtramuis partem, *nisi fiat mutatio in requisitis ad agendum.* Quid enim est debere fieri mutationem in requisitis ad agendum, nisi stante dispositione gratiæ vnum tantùm oppositorum fieri posse: ac proinde illud tantùm NECESSARIÒ fieri: abeunte verò illa dispositione, & alia succedente ac præualente fieri posse alterum? Et hoc Auctori Diarii videtur ridiculum, rideat ergo per me licet: & affatim rideat: & Iansenii doctrinam tantùm irridebit: Rideat etiam seipsum, vel potiùs confundatur & erubescat, quòd doctrinam suo judicio ridiculam Disputator absurdus atque inconsultus susceperit propugnandam.

Denique videat & si potest intelligat quod Iansenius non semel inculcat, periisse quæ fuerat ante lapsum hominis, *bicornem*, vt ipse vocat, *libertatem*: & quod inde sequitur *vnicornem* tantùm remansisse. Nam quid est aliud bicornem in eo statu fuisse libertatem, quàm fuisse in hominis arbitrio facultatem promptam & expeditam ad vtrumlibet oppositorum, ideóque tunc neutrum ex necessitate præoptasse? Et quid aliud in-

telligi poteſt, cùm dicitur eſſe modò *vnicornem*, niſi, mouente gratiâ victrice extrorſum prodire facultatem ad bonum, retentâ introrſum ligatáque diſſentiendi facultate: itáque tunc bonum *neceſſariò* operari, eo quòd facultas diſſentiendi impedita tunc ſit? Hæc enim ſunt duo illa Ianſenii cornua, quæ ambo ſimul in hoc ſtatu nunquam exeruntur. Alterum enim exſerit victrix gratia: alterum victrix concupiſcentia. & quia implicat ambas eſſe ſimul victrices, neque contingit ex Ianſenio eſſe ambas viribus pares; ſequitur quodcumque fit à voluntate, neceſſariò fieri: quia quodcumque fit, eo momento fit quo voluntas caret expedita facultate ad contrarium: & conſequenter recurrentes eſſe in hac vita neceſſitates tum conſentiendi bono tum diſſentiendi: alternáſque vices tum *neceßitantis gratiæ*, tum *neceßitantis concupiſcentiæ*.

Vnde vlteriùs ſequitur, veriſſimum eſſe quod Dionyſius Raimundus alicubi inficiatur, indifferentiam voluntatis quam admittunt Ianſeniani, ita eſſe paſſiuam, ſicuti paſſiua eſt indifferentia canis ad latrandum & ad blandiendum. Sicut enim ſub vna diſpoſitione canis adlatrat, & ſub alia eidem homini blanditur; ita hominis voluntas ſub gratia victrice neceſſariò fertur in bonum, & ſub victrice concupiſcentia neceſſariò fertur in malum, itaque paſſiua tantùm eſt neceſſitatum, hoc eſt diſpoſitionum *neceßitantium* ſucceſſiuè ad bonum & ad malum.

Tom.3. l.8. c.20. Nec quenquam moueat, quod Ianſenius fingit, ſe nodum hunc expedire poſſe, Thomiſtica diſtinctione *ſenſus compoſiti & diuiſi*. Hoc enim non poteſt niſi modum quo vtitur explicandi ſenſum hunc, per di-

uerſas diſpoſitiones, & diuerſa momenta, in quorum vno voluntas poteſt conſentire, in alio diſſentire, omnino retractet ac reprobet. Thomiſtæ ſiquidem illam rationem interpretandi ſenſum compoſitum & diuiſum omnino reiiciunt & damnant vt hæreticam & Caluini propriam, vt conſtat ex Didaco Aluares. Neque ignorauit Ianſenius ſe in eo non conuenire cum Thomiſtis, quando ſub finem capitis illius vigeſimi lib. 8. confitetur, ſe quæ dixerat *ſecundùm aliorum ſententiam dixiſſe*, quaſi diceret non eſſe ſuam quæ Thomiſtarum eſt ſententiam, ſed ſuam eſſe quam Thomiſtæ putant hæreticam.

Aluar. de Auxil. diſp 18. & 91.

PRÆFATIO,

IN QVA PRÆCIPVA QVÆDAM VITIA LIBRI de Gratia victrice breuiter perstringuntur.

OCTOR quidam, vt se ipse nominat, *de bono loco*, & vt probat, *de mala schola*, anno superiori librum edidit triplici titulo gloriosum. Inscribitur enim primò, *Gratia victrix Iesu Christi.* Victricem autem vocat illam, quæ de oppressa hominum libertate triumphat. Rursus titulum illum hoc altero reddit; *Molina & ejus discipuli de Pelagianorum & Semipelagianorum errore conuicti, circa controuersiam de gratia sufficiente libero arbitrio subjecta, ex actis Congregationis de Auxiliis.* Addit tertiò inscribi quoque potuisse, *Apologiam pro Pontificibus Clemente & Paulo, & pro Congregatione de Auxiliis, contra discipulos Molinæ.* Sed omisit titulum, qui maximè conueniebat huic operi. Debuit enim, si voluisset fœtum hunc proprio insignire nomine, vocare, *Vltimum Iansenismi animam agentis conatum, quo præcipui errores, fabulæ, mendacia, imposturæ, calumniæ, thrasonismi, & ventosæ ostentationes, quibus illa secta sese hactenus sustentauit, breui compendio colliguntur, ad auertendam quinque propositionum censuram, & imminentem Iansenianæ factioni ruinam euitandam.* Germana hæc est, & vt ita dicam, *quidditatiua* operis nuncupatio.

I. Quæ sit & quæ debuerit esse inscriptio Ianseniani Libelli.

præf. pag. 19.

Nimirum hunc conatum expressit dolor & desperatio, ex quo intellectum est Episcoporum Galliæ partem longè maximam concurrere ad promouenda Sorbonæ consilia & vrgendam apud Sedem Apostolicam quinque Propositionum censuram. Intellexerunt enim Ianseniani ea ratione dissipandum quidquid hactenus nebularum offundere conati erant simplicium oculis, cùm occinere non cessarent & Sorbonam

II. Quæ fuerit Loco bono scribendi occasio.

à Ianſenio ſtare, & Clerum Gallicanum illi ſubſcribere, & præter mentem Pontificis eſſe quidquid hactenus in illum fuerat jactatum, ex Vrbani Conſtitutione. Ne igitur inulti occumberent, prodiit ex eorum caſtris in ſpeciem laureatus hic campio, profeſſus ſe ſuo ac ſuorum nomine librum mittere *in vniuerſum orbem Chriſtianum*, qui veteres nuntiaret triumphos: vt ſcilicet omnes intelligant, quicumque tandem eſſe poſſit, qui nunc expectatur rerum euentus, cauſam ſuam jam eſſe antiquis victoriis inclytam, ſeque in vmbra trophæorum, quæ de proſtratis hoſtibus olim erecta ſunt, eſſe poſſe ſecuros.

Præf. pag. 16.

III. Loco boni prouidentia.

Tanta verò fuit hujus doctoris prouidentia, vt cùm ſe ſcribere diceret *ad totum orbem Chriſtianum*, ſcripſerit tamen Gallicè, ratus vt opinor, Gallicam linguam eſſe linguam omnium Chriſtianorum. Quod quia fortè non ſatis perſuaſum habent, vt Germanos omittam & Vngaros, vel ipſi Cantabri noſtri atque Aremorici, ſtatui hunc illi Mercurium adjungere, qui Eccleſiæ Latinæ linguâ omnibus exponat, & quæ dicit dominus Doctor, & quæ dicere debuit: quod hac tota lucubratione præſtabitur.

IV. Quanti faciat ſanctiones Apoſtolicas.

Et primò, vt conſtet quàm ſit dignus illa quam ambit omnium Chriſtianorum communione, plurimùm refert vt omnes intelligant, hominem hunc ſuſdeque habere ſanctiones Apoſtolicas. Nam vt omittam ſcribere illum *ex profeſſo* de Gratia per ſeipſam efficaci, quam eandem eſſe vult cum gratia phyſicè prædeterminante, nulla ejuſce rei obtenta, petitáve facultate, quod toties & tam ſeuerè prohibitum eſt à ſummis Pont. Paulo, Vrbano, Innocentio feliciter regnante: nihili præterea facit adhibitas à Paulo V. cautiones, quando poſt diſputationes de Auxiliis conſtituit, vt quandoquidem dilatâ in aliud tempus controuerſiæ deciſione, liberum manebat quam quiſque vellet partem amplecti, ſuam omnes ſententiam ita tuerentur, vt nemini liceret vllam contrariæ notam inurere. Quod ab eo tempore ita religioſè ſeruatum eſt, vt ante Ianſenium extiterit nemo, qui etiam in priuatis de hoc argumento lectionibus ac diſputationibus, non ſibi reus videretur, ſi conuinci poſſe ſe vel minimam cenſuræ ſpeciem in aduerſarios vſurpaſſe, quod patet ex eo-

rum præfationibus & obtestationibus, si quando incidit aliquod censendi periculum. Sed nimirum hi sunt arenosæ cujusdam Theologiæ scrupuli, qui Doctorem Locobonum minimè premunt. Ille ab ipso statim exordio libri, atque in ipso frontispicio, *Molinam ejúsque discipulos conuictos* prædicat *de Pelagianorum & Semipelagianorum errore.* Et in præfatione Molinam vocat *Patriarcham Semipelagianorum*, eandémque deinde notam imprimit singulis ferè paginis. *Pag. 15.*

V. Profitetur se Iansenio adhærere.

Secundò vix est modò quisquam in orbe Christiano, qui nesciat editam & promulgatam ab Vrbano Constitutionem, quâ damnatur Iansenius eo nomine, quòd doctrinam anteà proscriptam à Summis Pontificibus reducere ausus sit. Extant ejusdem Constitutionis tot confirmationes, tum Vrbani, tum Innocentii feliciter regnantis, vt nemo possit esse tam stupidus, qui se id audiuisse neget, nemo tam contumax, qui non credat. Locobonus nullâ prorsus factâ mentione Decretorum hujusmodi, tanquam ea ne suâ quidem recordatione digna judicaret, profitetur apertè se Iansenio consentire, atque hanc habere velle communem cum illo commendationem, Quòd sit verus germanúsque sancti Augustini discipulus: Esse illum fidelem sancti Augustini interpretem: Verissimas esse quinque propositiones in sensu quo ab illo asseruntur: Quidquid Iesuitæ moliantur, nunquam esse eo sensu damnandas: Horribilem esse calumniam, accusare illum, quasi eas in sensu Caluini contrario decretis Concilii Tridentini defenderit: In sensu in quo admittuntur à Iansenio, neque negari posse neque oppugnari, sine lapsu in Pelagianismum, vel Semipelagianismum: Et tam procul distare ab omni periculo censuræ, vt potiùs contineant fidem Ecclesiæ & doctrinam necessariam veræ gratiæ Dei. *Nimirùm hoc voluit Vrbanus significare quando scripsit in sua Constitutione, quæ incipit*, In eminenti; Cùm autem ex diligenti & matura ejus libri, cui titulus Augustinus, lectione, postmodum compertum fuerit, in eodem libro multas ex propositionibus à prædecessoribus nostris olim, vt præfertur, damnatis contineri, ET MAGNO CVM CATHOLICORVM SCANDALO ET AVTHORITATIS DICTÆ SEDIS CONTEMPTV contra præfatas damnationes *Præf. pag. 10. 11. 16. 18. 21. 22.*

„ & prohibitiones defendi; Nos huic malo IN SCANDA-„ LVM TOTIVS REIPVBLICÆ CHRISTIANÆ ET FI-„ DEI CATHOLICÆ PERNICIEM VERTENTI oppor-„ tunum remedium adhibere volentes, constitutionis, &c. Per hæc, inquam, verba Summi Pontificis ab eo & Successore viginti & ampliùs Apostolicis Breuibus confirmata, Locobonus nihil aliud intelligit, quàm Auctorem libri, cui titulus Augustinus, hoc est Iprensem Episcopum, *esse germanum sancti Augustini discipulum, ejusque fidelem interpretem*: & quæ videri possent in eo deteriora dogmata ad istas quinque propositiones redacta non posse damnari nisi ab Ecclesia Pelagiana: *continere enim Ecclesiæ Catholicæ fidem & doctrinam de diuina gratia necessariam.* Optime Lector, si Doctor iste natus est vnquam in *bono loco*, non videtur tibi abiisse in regionem longinquam, cùm hæc scriberet?

VI. Causæ decisionem præuenit anticipatâ contumaciâ. *præfat. p. 12.* Tertiò. Qualem animum ostendit erga Decreta jam edita, talem quoque præ se fert erga edenda. Supponit enim nullam fieri posse quinque propositionum censuram, quæ non sit æquiuoca, & per fraudem Iesuitarum extorta. Et ideo, *Quæcumque tandem illa esset*, INTREPIDOS DIVINÆ GRATIÆ, *hoc est, vnius è maximis Christianæ religionis mysteriis Defensores monstraturos, doctrinam sancti Augustini*, id est, quæ illi videtur esse sancti Augustini, cùm Iansenii tantùm sit, *de gratia Saluatoris, ex condemnatione tam æquiuoca nullam impressionem accepturam.*

Pag. 81. Quò pertinet id quod etiam dicit sub finem secundæ partis, vbi oratione ad Episcopos Galliæ conuersa, rogat illos obtestatúrque, vt se ipsi retractent: atque à Romano Pontifice petant, ne descendat ad vllam istarum propositionum censuram. Damnare enim illas absolutè *periculosum*: damnare intellectas ad sensum hæreticorum, *inutile*; damnare demum ad sensum Iansenii, *esse impossibile*. Quid igitur facimus, controuersia est inter Catholicos de veritate quinque Propositionum. Pars altera & damnatas & damnabiles asserit. Altera negat. Illi ad eum prouocant, qui summus est in terris hujusmodi causarum Iudex. Isti ad hoc tribunal inuitissimi se trahi sinunt: & constituti ante pedes Iudicis, negant primò se posse damnari, & addunt quæcum-

que censura fiat, non defore generosos damnatæ doctrinæ defensores. Hoc est agnoscere Iudicis auctoritatem? Hoc est obnoxios se sibi videri potestati Ecclesiasticæ? Talia præfari quid est aliud, quàm absolutos ab omni jurisdictione dictare velle Iudici sententiam, ac pronuntiare; Iudex, nisi sit idem approbator, Iudex non sit?

VII. Damnat ea quæ sunt à Summo Pontifice constituta.

Quartò. Parum est non stare superiorum judicio: Locobonus insuper Sedem Apostolicam subjicit suo, pronuntiátque quod ab ea factum constat, perperam factum. Enumerat in præfatione quantùm malorum Iesuitæ deriuaturi essent in Ecclesiam ex censura quinque Propositionum: & prædicit hoc saltem esse consequuturos, vt quæstio de gratia efficaci æquis librata ponderibus videretur, *dicturósque liberum esse quam quisque vellet partem approbare*. Quod si contingeret, inquit, *monstrum gigneretur ex fide & errore: ex mendacio, & ex veritate compositum: & in hanc doctrinæ confusionem tam inusitatam caderet id quod aliàs dixit Prosper in simili casu contra Cassianum, &c.* Nolo nunc cogitationes hujus Doctoris per inane volantes persequi: nec disputare quàm fuerit illa sagax, quámque acuta conjectatio, quâ putauit sollicitos fuisse Iesuitas, vt hoc assequerentur, cujus possessione pacifica jam olim gaudent. Quis enim nescit, & illis & omnibus liberum esse in quæstione de Auxiliis quamcumque partem sequi, & vtramque pari jure gaudere, paríque ab omni censura immunitate? Hoc tantùm vrgeo quod dicit, *esse hoc monstrum ex fide & errore, ex mendacio & veritate compositum*. Nam si non mentitur, damnat Sedem Apostolicam veluti genitricem atque altricem tam horrendi monstri. Ipsâ enim non solùm sciente ac permittente, sed etiam jubente, *monstrosa hæc libertas* inducta in Ecclesiam est. Siquidem olim jam antequàm ederetur in lucem concordia Molinæ, ex quo cœpit efficax gratia insigniri nomine gratiæ *physicè prædeterminantis* in Hispania, cùm inusitata appellatio cœpisset etiam refelli, móxque adueniente Molinæ concordia, contentio cresceret, jussit Clemens VIII. vtrique parti per Inquisitores silentium imponi, quod factum est anno 1594. Sed quia experimento constitit difficilem esse hujus Decreti obseruationem: & quia trunca videbatur & mutila Theologia, præcisâ nobilissimarum disputationum parte, anno 1598.

restituta est ablata facultas, vetitúmque ne pars altera alteram alicujus censuræ notâ perstringeret. Vsus erat anteà simili prouidentia Sixtus Quintus. Cùm enim Baius Baianique, recrudescente dolore Pontificiæ constitutionis in ipsos promulgatæ, & imperatæ damnatarum sententiarum ejurationis per Franciscum Toletum à Romano Pontifice cum potestate missum, inuidiam facti deriuarent in ejus socios; ac ne inulti viderentur, peracerbam ipsi quoque censuram in Leonardi Lessii, cujus erat tunc in Academia illa nomen inclitum, propositiones aliquot de Gratia & Prædestinatione edidissent, Duacensibus vt idem facerent persuasis; Sixtus re cognitâ, missis Coloniam ad Nuntium Apostolicum litteris, jussit illum sine mora Louanium ire, suóque nomine impetum compescere Louaniensium. Erat is Octauius Frangipanius Calatinus Episcopus, qui statim Louanium profectus, auditis partibus, & maturè expensis omnibus, quâ erat Legati à latere potestate, decretum scripsit anno 1588. decimo Iulii, quo *sub pœna excommunicationis ipso facto incurrendæ vetuit, ne quis in his controuersiis alterius partis sententiam vllâ censurâ notaret*, donec aliud à Sede Apostolica decerneretur. In hunc modum Louaniensis ac Duacensis censura suppressa, & Societati confirmata est doctrinæ possessio.

Accessit tertia confirmatio à Paulo V. Nam si quis quærat quis tandem fuerit exitus controuersiæ, spatio septem circiter annorum continua, pugnacique vtrimque contentione agitatæ; quis fructus 47. disputationum coram Summis Pontificibus quadriennio habitarum, præter priuatos sine numero Consultorum congressus; totus constat vnico mandato, quo duorum Ordinum Præpositi Generales ad suos scribere „jussi sunt à Paulo V. sub initium Sept. anni 1607. *Suæ San-„ctitatis voluntatem esse, ne quis alterutri sententiæ alicujus censuræ „notam vllam inureret, neve docendo ac disputando aculeis verborum, „aliisue amari animi signis vterentur: qui secùs facerent à suis Supe-„rioribus seuerè castigarentur, suam se in tempore declarationem emis-„surum.* Habemus in eum sensum conceptam Claudii Aquauiuæ circularem epistolam, scriptam 5. Sept. ejusdem anni, priúsque monstratam Pontifici, & ab eo, in ea qua jam est forma probatam. Vnde constat controuersiam de Auxiliis paribus

momentis fuiſſe hactenus à Sede Apoſtolica libratam.

At, hoc monſtrum eſt, inquit Doctor de Bonoloco, & ea ratione *non tam Pelagiani Catholici ſiunt, quàm Catholici ſiunt Pelagiani, quod Proſper horrebat: contrariorum enim mixtionem defectionem eſſe meliorum, & cùm virtus vitium recipit, non à virtute ſed à vitio recedi.* Ergo quid reſtat, niſi vt tres Romanos Pontifices, immo & quotquot illos intercurrerunt, vel ſequuti deinde ſunt, ratúmque habuerunt quod fuerat à prædeceſſoribus conſtitutum, manibus poſt terga reuinctis, alligemus ad currum *Gratiæ victricis*, in quo iſte *monſtrorum* domitor ſublimis triumphat? Id enimverò ſequitur ex iis, quæ ille tam affirmatè pronuntiat. Nam ſi verum eſt, Molinam & qui eum ſequuntur, *erroris Pelagianorum eſſe conuictos: Si eorum doctrina eſt propria Pelagianorum & Semipelagianorum doctrina: Si hoc ita demonſtratur, vt videatur ipſis oculis ſubjici: Si quæ illi opponitur* ſententia Ianſenii, *continet fidem Eccleſiæ & neceſſariam de vera Dei gratia doctrinam*; nonne ſequitur euidenter Romanos Pontifices, qui compertos de hæreſi ac demonſtratiuè conuictos in Eccleſiæ ſinu fouent, pérque vniuerſum orbem dimittunt, vt docendo, concionando, diſputando, ſcribendo fidei doctrinam diſſeminent: nonne ſequitur, inquam, euidenter, Romanos Epiſcopos reos eſſe proditæ fidei, & corruptæ traditionis ejus doctrinæ, quam puriſſimam acceperant? Paſtores igitur dici poterunt, apud quos eadem eſt ratio canum atque luporum, & vtrorumque indiſcretus vſus? Sed nemo miretur hæc cogitaſſe Ianſenianum Theologum, fluunt iſta de vena Magiſtri, qui Pium V. & Greg. XIII. putauit *fundamentales doctrinas* prohibuiſſe, adeóque tunc præualuiſſe in Eccleſia Dei errorem, VT VERITAS ESSET SCANDALO.

Præf. pag. 15. 2. par. pag. 80. Ib. pag. 22.

Ianſenius de ſtatu puræ naturæ lib. 3. c. 22.

VIII. Quàm ſit contumelioſus in Ieſuitas.

Poſt hæc probra in Sedem Apoſtolicam jactata, habent Ieſuitæ vnde ſibi gratulentur de odio Ianſenianorum, & maledictis in ipſos illiberaliter quidem, ſed manu tamen prodiga conjectis. Glorioſum enim illis eſt, dum ab iis vexantur, qui Epiſcopi Romani authoritatem contaminant, videri cauſam amborum eſſe communem. Et omnium quidem Ianſenianorum mos ille eſt, Ieſuitas ponere in ſignum, cui contradicant, ſed nemo id luculentiùs præſtitit quàm Locobonus iſte. Is enim cùm non alios ſibi aduerſarios proponeret, adeò

est in illos impotenter commotus, vt prope furorem ira sit. Si cui lubet intueri aliquid spumarum hujusmodi, legere poterit quod scriptum est in parte secunda. *Si Iesuitæ velint, vel potiùs si audeant, ante augusta illa tribunalia prodire, seu aggressores acturi, seu defensores, iuuante Deo illis ostendemus, & viua & scripta voce, ipsos esse causam omnium dissensionum, perturbatores Ecclesiasticæ pacis, calumniatores viuorum & mortuorum, authores nouitatum, Aduersarios sancti Augustini, inimicos sanctæ Sedis, quæ illum semper probauit, fautores Pelagianorum & Semipelagianorum*; CALVINI PROTECTORES ET LVTHERI, *destructores veræ gratiæ Christi Iesu, &c.* Quis non contremiscat ad sonitum tam periculosæ prouocationis? Quis non fugiat à facie hujus Amphitryoniadæ? Sed vide, Lector, hominis ingenium & sapientiam. Ne vllum esset malum in ciuitate, quod Iesuitæ non fecissent, *Admonitionem* initio præmisit ad Lectorem, quâ edicit ipsis quoque imputandum, quidquid Typographus inemendatum reliquit in editione *Gratiæ victricis*. Quæ ego non dubito quin Lectoris animum suspendant inter risum & indignationem.

pag. 80.

IX. Non solùm Iesuitæ Iansenio contradicunt.

Sciendum autem esset quare solos accuset Iesuitas? Non sunt alij quoque multi qui Iansenium insectantur? Ego si philautiæ aliquid crederem, gauderem huic Societati propriam ac singularem concedi gloriam. Neque enim gloria exigua est Caluinismi reuiuiscentis occupasse primordia, & ingressis in ouile Christi lupis pellem ouinam excussisse. Sed absit vt proprium esse velim quod est tot Ordinum, tótque insignium virorum commune. Et fortè hoc intendit versutus Doctor, vt cùm obtinuerit solos esse Iesuitas, qui Iansenio bellum indixerunt, videantur cæteri partes illius esse sequuti. Quo pacto traduceret ille quidèm Iesuitarum conatus omnes, apud eos qui norunt, inter Catholicos, dum de re aliqua disputatur quæ ad fidem pertinet, nihil timendum esse magis quàm paucitatem opinantium, nihil magis optandum quàm consentientium vniuersitatem. Sed non patiemur vt hoc ei consilium succedat. Quid enim, octoginta Episcopi Galliæ, qui ad Summum Pontificem scripserunt contra Iansenium, Iesuitæ sunt? Sorbonicorum Doctorum pars longè maxima, quæ impeditam malis artibus Iansenianæ doctrinæ censuram à Sorbona

bona conceptam, illam expectat à Sede Apostolica, Iesuitis constat? Capitulum generale Capucinorum, quo proscriptus est ab Ordine illo Iansenismus, Congregatio fuit Iesuitarum? Iesuitarum quoque fuit Congregatio Fuliensium Cisterciensis Ordinis, quæ in Generalibus Comitiis anni 1646. Iansenium pariter exclusit? Sequuti sunt Benedictini Congregationis sancti Mauri in Gallia, in Comitiis pariter Generalibus, & hi quoque Iesuitæ sunt? Iesuitæ patres Carmelitani discalceati, qui editum ea de re decretum in prouinciali Capitulo anni 1646. confirmarunt in sequenti anni 1649. Denique Iesuitæ sunt patres Minimi Prouinciæ Parisiensis, *qui pœnam priuationis ab officio Prædicatoris & Lectoris constituerunt, in eos qui legitimè conuicti essent, docuisse etiam in priuatis colloquiis, quæ vocantur Iansenii dogmata, per Bullas Pontificias jam damnata, in Capitulo Prouinciali ann.* 1650. Scripsit contra Iansenium ex Ordine S. Dominici P. Sibille. Ex Ordine S. Francisci P. Dubosc. Ex Ord. S. Augustini P. Michaël Paludanus. Ex Ordine Carmelitarum P. Anton. de S. Martin. Ex Ordine Celestinorum P. Ioann. Ginesty, & ante hos omnes ex Ordine Fuliensium, nunquam satis laudatus P. Petrus à S. Ioseph. Scripsere plerique alij Doctores variarum Academiarum, Louanienses, Duacenses &c. Scripserunt Illustrissimi Archiepiscopi & Episcopi Rotomagensis, Bisuntinus, Vaurensis, Vabrensis, Suessionensis, vel publicis ad omnes libris, vel priuatis ad suos decretis; & hi omnes Iesuitæ sunt? Et si fides est penes Locobonum, verum erit quod aliàs jactatum est, Iesuitam esse omnem hominem, dicetúrque vicissim omnem hominem esse Iesuitam?

At, inquit, Iesuitæ cæteros mouère, & etiamnum mouent. Scilicet adeò sunt facilè mobiles Episcopi Galliæ, vt statim inclinent quocumque illos Iesuitæ impulerint. Et Sorbona in omnem se partem vertit ad flatum Iesuitarum. Et illi suffragium habent in omnibus aliorum Ordinum Congregationibus. Diceret potiùs Locobonus, & verum diceret, Iesuitas ab aliis fuisse motos & etiamnum moueri, vti pro sua virili cæteris adlaborent ad auertendum quod imminet Ecclesiæ malum. X.

Deinde videndum esset priùs quid negotii geratur, & quò spectent ista consilia, vt intelligeretur laudandi-ne sint, an Laudandi sint vnde

accuſantur qui Ianſeniſmo reſiſtunt.

culpandi, qui ea promouent. Quænam ergo eſt iſta conſpiratio tam fœda, tam noxia, tam contra fas & communem morem, quæ Authores dicitur habere Ieſuitas? Editur in lucem Auguſtinus Ianſenii: doctrinam annuntiat, vt fatetur ipſe, hoc tempore *miram*, & præoccupatis jamdiu hominum ingeniis *inuſitatam & nouam*. Ita verò illam proponit vt nullum gratiæ, aut indulgentiæ vel communi caritati locum relinquat. Hæreticos enim omninò vocat & Pelagianos vel Semipelagianos, ſi qui auditam repudient. Prudentia igitur ſit inexaminatam fidem ſtatim amplecti? Non fuit deliberandum vtrùm antiquâ poſſeſſione ſubitò relictâ, in nouam tranſcribi doctrinæ ſortem oporteret? Ergo cùm neque noſtro tantùm niti iudicio debeamus, nec temerè ſenſus exuere nobis in Eccleſiæ gremio congenitos, & longa pace confirmatos, petimus vt quæ nobis proponitur, doctrina probetur. Probandam iis offerimus, quorum eſt & amuſſim & limam adhibere. Incipimus ab eo, quod propius eſt, Sorbonam in Gallia ſpectant omnes & poſt Sedem Apoſtolicam & Epiſcoporum deciſiones, communes ejus ſententias amplecti tutum putant. Sorbonam igitur adimus, Ianſeniana proponimus dogmata diſcutienda, vt intelligamus ſatiſne orthodoxa putet. Quid prudentius fieri potuit? Quid antiquæ ſimplicitati conformius? Quid procul magis ab omni fraudis ac doli mali ſuſpicione? At, inquit, Ieſuitæ curarunt ad hunc conuentum aduocari vel ab extremis vſque regni finibus, quos ſperabant ſibi conſenſuros. Primùm accuſationem Locobonus occupat, atque hoc objicit, cujus reos eſſe Ianſenianos ſolos certiſſimè conſtat: & poſſem nominare quos acciuerint partiarios ſuos, oblatis vltrò ſumptibus, vt indemnes venirent. Sed eſto, demus id eos honeſtè feciſſe, quod in aliis vituperant. Quid aliud expetebatur, quàm vt conſtaret quis ſenſus eſſet majoris partis Sorbonæ? Quid igitur optandum magis fuit, quàm vt conuenirent vtrimque quamplurimi? Et quamplurimi reuera conuenerant, conſtabàtque cœtus ille ducentis circiter Doctoribus; ſed cùm Ianſeniani certam haberent mox ſequuturam ſuarum ſententiarum damnationem, diſturbarunt totum negotium, injectâ lite de locorum prærogatiua inter Decanum & Cancellarium. Quam illos eo tantùm fine excitaſſe, vel ex eo manifeſtè con-

ſtat, quòd intermiſſa cenſuræ cogitatione, locorum etiam controuerſia ſtatim ceſſauerit, manſeritque Decanus prioris loci poſſeſſor pacificus.

Ergo ſpe illâ deſperatâ, itum eſt ad proximè ſuperius tribunal, quæſitúmque ab Epiſcoporum authoritate remedium. Illi expenſis cauſæ momentis, attentóque grauiſſimo rei Catholicæ periculo, adeundum putauere ſupremum controuerſiarum Iudicem, Romanum Epiſcopum, literáſque de hoc argumento ſcriptas ſubſcripſere circiter octoginta. Hîc Ianſeniani frendere, hîc cœlum & terram inuocare, hîc ſpumare potiſſimùm in illuſtriſſimum Vabrenſem & Ieſuitas, tanquam præcipuos, vt ipſi quidem putant, hujus conſilii promotores. Verum eſto, pars aliqua hujus negotii ad Ieſuitas pertineat, quid in eo reprehenditis? quid non legitimè? quid non ordine factum eſt? quid non more majorum? Non eſt aliud Ieſuitarum ſcelus, quàm quod res fidei ad ſupremum fidei tribunal curauerint deferendas? Poſtulandum forte priùs fuit, an illud agnoſcatis? An vos ejus decretis obnoxios arbitremini? Ergo date gloriam Deo. Sedes Apoſtolica conceſſam habet à Deo ad cauſas fidei decidendas poteſtatem nec ne? Si non habet; exeſte? Quod enim vobis ius eſſe poteſt in Communione Catholicorum permanendi? Si habet, cur ad eam tam inuiti trahimini? Cur maledictis eos, qui vos eò ducunt, oneratis? Quid timetis? Si certiſſima ſunt veſtra dogmata, certiſſimum adire Iudicem, hoc veſtrâ intereſt. *Monſtrum* eſt, vt dicitis, quòd Ieſuitarum doctrina ſimul cum Ianſeniana toleretur in Eccleſiæ Communione. Vbi eſt ergo zelus veſter? Quid facitis vt hoc *monſtrum* exterminetur? Id verò quis promptiùs fecerit aut efficaciùs quàm qui & ex officio Paſtoris debet, & ex promiſſa cœlitus luce, adjunctáque poteſtate certò poteſt, oues à lupis ſecernere, membrorúmque malè cohærentium diſſoluere commiſſuras? Ecce, proponimus vobis hunc arbitrum controuerſiarum noſtrarum: ad eum vos vocamus, quem æquum erat vt ipſi ſponte conueniretis priùs. Id enim verò fuiſſet vobis glorioſum: & contra ſuſpiciones omnes, accuſationéſque tutamen ſecuriſſimum. Quòd ſi ne vocatis quidem ire lubet, niſi propè vis inferatur; ſi nefandi videntur vobis, à quibus conſilium vocandi profe-

XI. Rectè atque ordine facta eſſe quæ contra Ianſenium facta ſunt.

ctum est, an est temeraria suspicio eorum qui ex hac recurrendi ad Pontificem repugnantia, odióque illorum qui vos eò adducunt, vos à vestra pungi conscientia putant: atque hanc vnam esse rationem, cur apud Sedem Apostolicam judicari nolitis, quia damnari timetis?

XII. Ianseniani examē suarum Propositionum detrectant. *pag. 81. 82. secundæ veritatis.* Perseuerant illi tamen, atque hoc examen constanter refugiunt. Vide, Lector, quid Locobono venerit in mentem. Episcopos, qui ad Summum Pontificem scripsere, rogat atque obtestatur, vt sententiam reuocent, contrariásque prioribus litteras scribant, quibus auertant Pontificis animum ab examine missarum propositionum. Hæc est conclusio libri de *Gratia victrice.* Conclusio equidem ridicula, atque absurda. Nam si summa hæc est, vt dicit, causæ totius, vt admittatur *Gratia victrix*, quid illi vehementiùs optandum fuit, quid ardentiùs procurandum, quàm vt lite apud Summum Pontificem contestatâ, *Gratia victrix* Romæ triumpharet?

Pag. 22. XIII. Prætextus Iansenianorum inanes. Expendere tamen juuat quid ille prætexat. Ait enim primò Iesuitas imponere Iansenio, & *nullam ex illis quinque propositionibus exceptâ primâ*, eo modo quo sunt conceptæ, apud illum reperiri: Deinde conceptas esse propositiones æquiuocas, & quarum potest esse bonus, malúsq; sensus. Tertiò, Iansenium & Augustini discipulos illas semper docuisse & approbasse juxta sensum bonum, qui est Augustini, non iuxta malum, qui est Caluini. Quartò, Iesuitas suggerere tantùm malam earum interpretationem, vt extorta per fraudem ejus censura extendatur deinde ad bonam. Quintò, necessariam esse doctrinam, quæ *Gratiam victricem* admittit; ad eam autem reduci posse Propositiones omnes, & ea reductione facta, esse verissimas. Sextò eò spectare consilia Iesuitarum vt recipiatur doctrina Molinæ. Septimò, sed illam doctrinam jam olim esse damnatam à Clemente VIII. & Paulo V. Hæc quantum meminisse possum, omnia sunt quæ Locobonus iis objicit, qui controuersiam hanc detulere ad Sedem Apostolicam, quæ perspicuè conuincunt ita fieri debuisse, ac Iansenianis fuisse optandum, vt ita fieret.

Causa mihi est cum parte vafra, mendaci, fraudibus assueta & imposturis, cujus sunt periculosa consilia; ego quid magis aueam, quàm vt stemus coram optimo Iudice, cui neque potestas desit ad comprimendos nocentes; neque ratio in-

quirendæ veritatis, neque inflexa recti voluntas ad ſuum vnicuique jus tribuendum? Dicant modò, an putent vſpiam certiùs reperiri, quàm apud tribunal Eccleſiæ, vbi jus dicit Chriſti vicarius? Cur ergo eò venire recuſant? Cur tergiuerſantur? Deberent potiùs exultare gaudio, quòd Aduerſarios tot criminum reos ad hanc petram alligatos tenerent. Non deeſt illis ratio, vt ipſi quidem putant, qua probent vera eſſe de quibus accuſent. Iudicibus non deeſt æquitas, & expedita, quò jus impulerit inclinandi voluntas. Vſquamne igitur illis feliciùs eſſe poterat, quàm in hanc occaſionem incurriſſe? Quid ſibi vult inſolita hæc & inuſitata rerum conuerſio, vt qui rei putantur, iudicium inter humana omnia certiſſimum vltrò depoſcant, innocentes detrectent? Imponitur, inquiunt, Ianſenio; deerit Romæ, à quo impoſtores caſtigentur? Affeруntur Propoſitiones æquiuocæ; deerunt, qui diſtinguant? Catholicus eſt ille ſenſus, in quo eas Ianſeniani defendunt, deerunt qui explorent? Ieſuitæ ſuggerunt peruerſam tantùm earum interpretationem; deerunt periti gnauíque Theologi, qui defectum ſuppleant? Cenſurâ malæ interpretationis abutentur ad damnandam etiam bonam; deerunt qui cautè prudentérque pronuntient, itáque ſua ſenſa exprimant, vt fraudi eſſe nemini poſſint? Doctrina de Gratia victrice & per ſeipſam efficaci neceſſaria eſt, & ex illa conſtat optima quinque Propoſitionum intelligentia; deerunt quibus hæc Theologia ſit perſpecta, ſi vera eſt? Hoc agitur vt abſoluatur Molina; ſed vbinam citiùs diſſipari poterunt ejuſmodi conſilia, quàm vbi dicunt fuiſſe damnatum? Ecquid ridiculum eſt, ex morbo petere rationem non adeundi medicum: & ex ingruentibus malis improbare ad eos recurſum, quorum eſt prouidentia?

Sed retexamus has calumnias. Nulla, inquiunt, iſtarum Propoſitionum, exceptâ primâ, reperitur apud Ianſenium, eo modo, quo ſunt conceptæ. Hoc quàm ſit falſum conſtabit poſt ea, dum ſingulæ diſcutientur. Interea memoriam conuenio Locoboni, qui decimâ ſextâ quàm hæc ſcripſerat paginâ, fatetur & *Dominum Iprenſem, & S. Auguſtini diſcipulos admiſiſſe ac docuiſſe Propoſitiones illas juxta ſenſum verum & Catholicum.* Loquitur enim de Propoſitionibus, vt ſunt conceptæ: & vt

XIV. Quinque Propoſitiones ſunt reuera Ianſenianæ. *Præf. pag.* 11.

sunt conceptæ, dicuntur adhuc habere sensum Catholicum, juxta quem fuerint semper & admissæ & traditæ à Iansenio: sunt igitur apud Iansenium illæ Propositiones: Esto aliter sint interpretandæ, quàm interpretemur ipsi, sed tamen sunt apud illum.

XV. Nec est vlla æquiuocatio quæ censuram impedire possit.

Addunt esse æquiuocas. Est tamen vsitata quædam significatio juxta communem & tritam vocum acceptionem: & illa in ferendis censuris attenditur. Vix enim esset aliquid censura dignum, si haberetur ratio obliquæ alicujus & longè petitæ interpretationis. Dicant ergo juxta communem sermonis vsum, dicendum-ne sit, *Dei præcepta esse peccantibus impossibilia, & deesse gratiam, quâ possibilia fiant?* Sunt-ne vlli vsquam Catholici, qui sic loquantur? Augustinus vnquam ita loquutus est? Non disertissimè id sæpiùs negauit? Eadem est cæterarum ratio, vt deinde constabit ex discussione singularum.

XVI. Sensus Iansenii non differt à sensu hæreticorum.

Atque hinc rejicitur quòd addunt tertiò, Iansenium illas admisisse juxta sensum Catholicum. Quia si Catholicus est sensus, non debet exprimi verbis illis, quæ juxta receptum vsum & quotidianam hominum intelligentiam hæretica sunt. Sed neque illud est verum, respexisse Iansenium ad sensum Catholicum & Augustinianum, diuersum à sensu Caluini. Postquam in ejus sensu nihil aliud continetur, quàm esse potentiam aliquam remotam & aliquam proximam, & juxta illam distinctionem affirmari, vel negari posse Propositiones illas. Quia Ianseniani nunquam ostendent, incognitam fuisse Caluino distinctionem hanc, & potentiam etiam remotam ab eo, atque ab aliis hæreticis esse negatam. Sicuti neque vnquam ostendent, remotam illam potentiam sine proxima, sufficere ad tuenda Conciliorum & Pontificum decreta, & communem Ecclesiæ fidem, vt deinde constabit.

Et hic est sensus quem suggerunt illi, qui censuram vrgent, nempe quòd Dei præcepta ita sint transgredientibus impossibilia, vt eorum nemo habeat proximam & expeditam ad seruandum potentiam. Quòd talis sit omnis actualis Christi gratia interior, vt nemo vnquam habeat proximam & expeditam ad suspendendum ejus effectum potestatem; quòd

talis sit status voluntatis in natura corrupta, vt dum bene agit, careat proxima & expedita non agendi bene potentia, & vicissim dum malè agit; quòd Semipelagiani in eo tantùm errarent circa Gratiam Christi, quòd putarent esse in voluntate proximam & expeditam dissentiendi potentiam; denique quòd Deus ita se gerat cum reprobis, vt qui nunquam recipiunt fidem aut caritatem, nunquam etiam habeant proximam & expeditam recipiendi potentiam: qui receptam amittunt, nunquam habent proximam & expeditam retinendi. Hic hic sensus est Iansenianus. Hîc suggeritur Romanis Iudicibus vt videant, quantùm distet ab hæretico; quantùm Catholico sit conformis.

XVII. Gratia per se ipsam efficax, & quinque Propositiones nullam habent connexionem ex sententia Thomistarum.

Iam quod dicunt quartò de necessitate doctrinæ, quæ gratiam astruit per seipsam efficacem, superuacaneum omninò est: nec in eo quidquam præsidii reperitur ad probandum quem dixi Iansenianum sensum. Et primùm, puto gratiam per seipsam efficacem ab illis ita intelligi, vt sit eadem cum physicè prædeterminante. Ideo enim vt opinor gloriantur se consentientem habere totam scholam D. Thomæ. Hoc autem posito, dico Locobonum inani se labore torsisse, dum tam sollicitè coaceruauit argumenta, quibus admittendam ejusmodi gratiam euinceret. Nam esto, id illi demus animi gratiâ, cujus negandi justissimas credimus & fortissimas nos habere rationes. Si vult iisdem stare conditionibus, quibus Thomistæ se ipsi obstrinxere, quid est consequutus? Habeat quam petit gratiam per seipsam efficacem: & vt est istarum cochlearum diligens inuestigator, voluat & reuoluat diaria Francisci Pennæ, scrutetur Gazophylacium Mauguini, schedas omnes examinet & inanes chartas, quibus putat ea quæ gesta sunt in Congregationibus de Auxiliis fuisse omnia propalata. Vsquam-ne inuenerit affirmasse Thomistas, Dei mandata in aliquo vero & proprio sensu esse peccantibus impossibilia: & deesse gratiam, quâ fiant possibilia? Poterit ostendere vbi & quando negauerunt dari veram, internam & supernaturalem ex Christi meritis gratiam sufficientem, ad proximè agendum, & tamen hominum vitio sterilem? Vbi dixerint stare libertatem merendo & demerendo necessariam, sine proxima & immediata agendi & non agendi indiffe-

rentia? Vbi concesserint liberum arbitrium efficaci gratiâ præmotum, non posse potentiâ proximâ & immediatâ dissentire? Vbi sic explicuerint Dei & Christi voluntatem circa æternam hominum salutem, vt ea solos spectauerit prædestinatos, negaueritque reprobis omnibus auxilia necessaria, vel vt possent ad fidem & caritatem peruenire: vel vt possent, cùm jam peruenissent, perseuerare? Amabo te, mi Doctor, excute iterùm fidelia illa & authentica rerum gestarum in Congregationibus de Auxiliis monumenta; & vide si vlla vnquam fuit nos inter & Thomistas contentio, circa hæc omnia pronuntiata; cùm id illi vltrò concederent quod ipsi petebamus.

Sunt tamen, inquit, ista connexa, & admissâ gratiâ per seipsam efficaci, cætera consequuntur. At, inquam, connexionem illam Thomistæ constanter negauerunt semper: nec aliter admiserunt Gratiam physicè prædeterminantem, quàm ex hypothesi quòd consequutiones hujusmodi negare possent. Adeamus eorum commentarios, qui disputationibus interfuerunt, ac proinde qui totam hanc causam inspexere penitiùs.

XVIII. Didacus Aluarez & gratiam per seipsam efficacem admittit & primam Iansenii Propositionem damnat. Disp. 71. nu. 2.

Disputamus vtrum diuina præcepta ita sint peccantibus impossibilia, vt non habeant dum peccant sufficientem gratiam, quâ possibilia fiant: Didacum Aluarem audiamus, qui primus è Thomistis coram Clemente VIII. disputauit in Congregationibus de Auxiliis. Hic enim disp. 57. de Auxiliis num. 7. concludit omninò & fusè probat, possibilia esse Dei præcepta, quod quo modo intelligat ex sequentibus facilè constabit. *Si de reipsa loquamur*, inquit, NVLLVS CATHOLICVS *dubitare potest de diuisione gratiæ in sufficientem & efficacem.* Iterum, *Item Isaiæ 5. sic loquitur Dominus, Habitatores Hierusalem, &c. Ex quibus constat Iudæos, quos reprehendit Dominus, gratiam efficacem non habuisse, aliàs fecissent vtique fructum bonum. Habuerunt autem* GRATIAM VERE SVFFICIENTEM, *per quam conuerti potuerunt, & fructus dignos pœnitentiæ facere, aliàs non reprehendisset Dominus, quòd vuas non protulerint sed labruscas.* Et allatis Concilii Tridentini verbis ex cap. 11. sess. 6. *Ergo secundùm Concilium Tridentinum datur* GRATIA SVFFICIENS, *quâ potest homo seruare omnia mandata*

data diuina. Et, *Si non daretur gratia* VERE SVFFICIENS *non posset illis qui conuertuntur imputari ad culpam, quòd non conuerterentur, nec adimplerent diuina mandata, & consequenter Deus irrationabiliter quereretur de illis, & sine causa eos increparet*. Rursus, disp. 112. num. 5. concludit, *Dari auxilium supernaturale intrinsecus, necessarium ad implenda præcepta, & ab omnibus recipi omne auxilium illud, saltem pro loco, & tempore, quo præceptum obligat*. Et probat, *Quia alioqui* HOMO OBLIGARETVR AD IMPOSSIBILE, quod ille falsum esse contendit etiam in homine lapso, & peccati originalis pœnam ferente. Iterum, *Qui non recipiunt in seipsis, neque habent auxilium* IMMEDIATE *sufficiens ad credendum, non peccant contra fidem*. Et mox, *Quando præcepta sunt naturalia ex parte objecti*, SEMPER HOMO HABET AVXILIVM SVFFICIENS AD EA IMPLENDA, *quando obligat præceptum: & ita à culpa non excusatur qui illud non implet*.

Ib. num. 11.

Idem disp. 54. n. 7. & lib. 3. respons. cap. 5. num. 11.

Num. 10.

Hæccine satis ostendunt Auctores gratiæ per seipsam efficacis ita illam interpretari, vt fateantur tamen peccata non posse peccantibus imputari, nisi dum peccant, vires habeant, quibus ea vitare possint, si velint: hoc est nisi adsit gratia quæ præcepta illis possibilia faciat, dum ea peccantes transgrediuntur?

XIX. Idem requirit potentiam primam ad agendum, vt imputari possit omissio non agentis.

Sed hærent fortasse Ianseniani circa distinctionem potentiæ remotæ ac proximæ. Recognoscant igitur quæ allata sunt, & videant illud auxilium, quando res ita exigit, esse *supernaturale*, *intrinsecum*, & quod sufficiat ad IMMEDIATE agendum: atque hæc insuper audiant, *illud auxilium ita esse sufficiens*, VT NVLLVM ALIVD REQVIRATVR AD HOC, VT HOMO VERE DICATVR POSSE BENE AGERE ET SALVARI. Item, *Etiam si non sit in voluntate gratia efficax prædeterminans ad conuersionem, nihilominus per auxilium gratiæ sufficientis, habet eadem voluntas potentiam* PROXIMAM *& facultatem* EXPEDITAM, *quâ possit conuerti*, &c. Iterum, *Dicimus enim quòd etiam antequam voluntas moueatur auxilio efficaci, vt actualiter velit tale objectum, est sufficienter constituta in actu primo &* PROXIMO, *vt possit operari si velit*. Iterum. *Quia ergo auxilio efficaci præmouente ad aliquam actionem, saluatur in Libero Arbitrio* EXPEDITA FACVLTAS QVA POSSIT DIS-

Disp. 79: Disp. 3. resp. cap. 7. num. 50.

Dis. 4. resp. cap. 7. num. 12.

Ib. num. 13.

Idem habet 2. Resp. cap. 1. 12. 13. SENTIRE SI VELIT, *ideo potest illi imputari, & imputatur ad culpam, si non abstineat.*

Et quia Ianſenius ab induratis argumentum petit, vt impoſſibilitatem adſtruat mandatorum; Didacus diſertè ſignificat impoſſibilitatem illam eſſe tantùm magnam difficultatem. 2. Resp. cap. 2. num. 15. *Quia*, inquit, *quod eſt valde difficile, dicitur quodammodo impoſſibile.*

XX. Didaco Gonçales de Albelda conſentit. Didaco Aluarez adjungo Ioannem Gonçales de Albelda, qui iiſdem diſputationibus interfuit & ita loquitur: *His ſuppoſitis pro reſolutione veritatis, dico primò, inſtante occaſione temporis, quo obligat præceptum naturale aut ſupernaturale, Deus de facto dat cuicumque viatori auxilium ſufficiens, proportionatum, extrinſecum & intrinſecum, vt poſsit ſi velit, tale præceptum adimplere, ita vt nullus excuſari poſsit à tranſgreſsione præcepti, ob defectum auxilii ſufficientis.* Disp. 77. in 1. p. sect. num. 13. Et deinde: *In tali caſu liberè homo peccat*, ERGO POTERAT NON PECCARE: Num. 14. *ac proinde cujuſcumque ordinis ſit illud præceptum, dicendum eſt talem hominem habere auxilium ſufficiens, intra eundem ordinem, vt poſsit ſi velit, tale peccatum vitare & præceptum implere.* Iterum: *Illi qui in Scriptura dicuntur peculiariter deſerti à Deo, non ideo tales dicuntur, quia auxiliis ſufficientibus priuentur pro loco & tempore, quo inſtat occaſio adimplendi præceptum, ſed quia etiam auxilia ſufficientia habeant, non tamen efficacia..... ſic deſertis* PER QVANDAM EXAGGERATIONEM *dicitur impoſsibilis ſalus, aut quia valdè difficilis, aut quia impoſsibilis ſolùm impoſsibilitate ſequenti permiſsionem & præſcientiam Dei, quæ nullo modo deſtruit aut minuit intrinſecam facultatem ad oppoſitum.* Et deinde: *Ad quartum patet quòd peccatoribus*, QVANTVMCVMQVE OBDVRATIS, *non denegantur auxilia ſufficientia pro loco & tempore, pro quo currit obligatio præcepti.*

Sed fortaſſe latebras adhuc quærent in diſtinctione proximæ ac remotæ potentiæ, Gonçalem iterùm audiant; Disp. 57. sect. 3. n. 46. *Per auxilium ſufficiens & per concurſum paratum à Deo, ex vi voluntatis antecedentis, quâ vult quantum eſt ex ſe, vt ille actus fiat à nobis, niſi per nos ſteterit, habet voluntas noſtra* IN SVA POTESTATE LIBERA ET EXPEDITA *quidquid requiritur vt faciat actum bonum, etiam non prædefinitum.* Disp. 58. n. 16. Iterúmque: *Quare indubiè tenendum eſſe cenſeo voluntatem creatam ſolùm ſufficienter adjutam à Deo, habere* VLTIMVM COMPLEMENTVM PO-

TENTIÆ ACTIVÆ *& concursum gratiam Dei, in quo saluatur essentialis subordinatio causæ secundæ, respectu primæ, in ordine suo, nempè* POTENTIÆ PROXIMÆ OPERATIVÆ. Iterum, *Habere solam illam virtutem sufficit, & requiritur vt in actu primo sit* VLTIMATE COMPLETA ET PROXIME EXPEDITA *ad consentiendum Deo vocanti, si velit. Quare, ex sua malitia non vult, non autem ex defectu principii proximi, vltimatè requisiti necessitate antecedente, seu ex parte causæ.* Rursus, *Necessitas gratiæ efficacis non impedit quò minùs ille, qui solùm habet auxilium sufficiens, habeat* PROXIMAM ET EXPEDITAM *facultatem consentiendi Deo vocanti, si velit.* En quo modo prima propositio de mandatorum impossibilitate reducta fuit ad Catholicum sensum ab Assertoribus gratiæ, per seipsam efficacis, in Congregationibus de Auxiliis. Si manum illis tenuissemus scribentibus, poterant-ne significantiùs exprimere sententiam Iansenianæ contrariam? Num. 55.

Videamus quid sentiant de secunda, qua dicitur, *Interiori gratiæ in statu naturæ lapsæ numquam resisti.* Quam Locobonus ita reducit ad doctrinam de gratia per seipsam efficaci, itáque veram affirmat, vt intelligatur, *in statu naturæ lapsæ numquam rejici internum auxilium, proximè necessarium ad volendum, & non esse aliquam gratiam sufficientem libero arbitrio ita accommodatam, vt eam aliquando rejiciat, aliquando non rejiciat, absque eo quod indigeat gratia diuinitùs efficaci, vt velit.* Sed jam constat ex dictis hunc sensum rejici à Doctoribus gratiæ prædeterminantis; & præcipuis Actoribus in disputationibus de auxiliis. Audiuimus ex Didaco, *Nullum Catholicum dubitare de diuisione gratiæ in efficacem & sufficientem:* Et sufficientem istam esse *auxilium intrinsecum supernaturale;* Hoc auxilium esse *verè* sufficiens, alioqui non imputandam peccatoribus mandatorum transgressionem: *Esse sufficiens* ad *immediatè* agendum: Esse ita sufficiens, vt *nullum aliud requiratur ad hoc, vt homo verè possit agere:* Constituere potentiam *proximam & expeditam* ad agendum, aliàs non imputanda quæ bene vel malè fiunt. Habemus igitur ex Didaco auxilium internum supernaturale, verè ac proximè sufficiens ad operandum, & tamen effectu carens, quod est interno, supernaturali, verè sufficienti, verè constituenti proximam agendi potentiam in statu naturæ la-

XXI. Secundam etiam propositionem rejicit Didacus. pag. 19. 2. par.

psæ voluntatem humanam resistere.

Addi potest, id quod dicit, 3. Respons. cap. 5. num. 46. *Vnde hæc propositio, Liberum arbitrium, motum à Deo auxilio gratiæ sufficientis ad conuersionem, potest conuerti si velit, est verissima* ETIAM IN SENSV COMPOSITO ACCEPTA: si est verissima, qui non conuertitur numquid resistit interiori gratiæ sufficientissimæ ad conuersionem?

XXII. Rejicit & Gonçales. *Suprà disp. 58. num. 16.*

Expressiora sunt adhuc Gonçalis verba, cùm dicit seclusâ præfinitione boni actus, quem peccator omittit, & seclusâ consequenter gratiâ prædeterminante, *Habere illum in sua potestate libera & expedita quidquid requiritur vt faciat actum bonum: Habere in sua potestate expedita actum pœnitendi, & ideò suâ culpâ omittere: Habere vltimum complementum potentiæ actiuæ: Habere totam illam virtutem, quæ sufficit & requiritur vt in actu primo sit vltimatè completa, & proximè expedita ad consentiendum Deo vocanti, si velit:* & peccatorem ex sua malitia nolle, *non autem ex defectu principii proximi, vltimatè completi:* Necessitatem gratiæ efficacis non impedire quominùs ille qui habet solum auxilium sufficiens *habeat proximam & expeditam facultatem consentiendi Deo vocanti, si velit.* Hoc verò quid aliud est quàm constantissimè, disertissimè, euidentissimè Thomistas gratiæ per seipsam efficacis defensores negare secundam propositionem, eodem omnino sensu, quo illam Ianseniani defendi posse putant?

XXIII. Iauseniana interpretatio tertiæ propositionis. *Par. 2. pag. 48.*

Tertia propositio est, *Ad merendum & demerendum in statu naturæ lapsæ non requiritur libertas à necessitate, sed sufficit libertas à coactione.* Cui Locobonus dat hunc sensum, quem putat esse Iansenianum, Augustinianum, Catholicum. Quòd scilicet excludenda sit *indifferentia proxima actionis ad peccandum, aut non peccandum, ad recipiendam aut rejiciendam gratiam, tanquam minimè necessaria ad merendum aut demerendum, in statu naturæ lapsæ:* & hanc vocant *indifferentiam Molinianam*, ac proinde cùm dicitur non requiri libertatem à necessitate ad merendum aut demerendum, esse verissimum, intellectum de necessitate huic indifferentiæ proximæ actionis opposita. Et ideo huc etiam reducit doctrinam de gratia per seipsam efficaci, quatenus putat & cum illa stare libertatem, & stare simul eam necessitatem, quâ tollatur indifferentia proxi-

ma actionis. In quo ille toto errat cœlo. Et quòd gloriatur se consentientes habere Thomistas, adeò non est verum, vt nusquam putem multitudine contrariorum testimoniorum faciliùs illum, citiúsque vel obrui posse vel suffocari. Sed quia doctrinam ille suam deducit ex iis, quæ putat fuisse constituta in Congregationibus de Auxiliis, interrogandi sunt Thomistæ, qui disputationibus interfuerunt.

Suppono autem quam ille nominat indifferentiam proximam actionis, esse indifferentiam proximam agendi vel non agendi. Nam si nugari velit & Lectórem ludificare ænigmaticis phrasibus; suas sibi res habeat, sinátque nos cum Iansenio disputare, qui proximam agendi vel non agendi indifferentiam disertissimè negat esse ad libertatem necessariam; & proinde stare illam putat cum necessitate huic indifferentiæ opposita. Hoc tantùm sensu, hæc propositio ad censuram offertur judicibus.

Ergo Aluarez ita loquitur: *Ad tertium respondetur, quòd potentia potest dupliciter dici proxima & expedita ad operandum. Primò, quia nihil aliud requiritur ex parte ipsius potentiæ, quo in actu primo constituatur ad actualiter operandum siue ad volendum & nolendum: & hoc modo liberum arbitrium, positis omnibus requisitis ad operandum, potest* POTENTIA PROXIMA ET EXPEDITA *operari & non operari, velle & nolle. Vnde S. Thomas 1. p. quæst. 83. art. 2. ad 2. ait, quòd facultas nominat quandoque potentiam expeditam ad operandum, & sic ponitur in definitione liberi arbitrii. Secundo modo potest dici facultas proxima & expedita ad operandum, quia in sua operatione non dependet ab alia priori causa, tribuente ipsam cooperationem vel actualiter concurrente: & in hoc sensu, nulla causa secunda quantumuis ponatur perfecta, est secundùm se, & seclusa præmotione diuina, expedita ad operandum.* XXIV. Damnatur à Didaco Aluarez. *Disp. 117. de Auxil. n. 11.*

Idem lib. 1. Resp. cap. 1. num. 13. *Quia ergo cum auxilio efficaci, præmouente ad aliquam actionem, saluatur in libero arbitrio* EXPEDITA FACVLTAS, *qua possit dissentire si velit: ideo potest illi imputari & imputatur ad culpam, si non abstineat ab actu prohibito, vel si non operetur actum bonum & pium, qui est in præcepto, quem tamen per auxilium sufficiens potest facere si velit, & suâ culpâ noluit facere.*

Idem disp. 23. de auxiliis num. 28. *Ad id autem quod dici-*

tur, quia post receptam motionem efficacem, voluntas necessariò prodit in opus, ita vt non possit non operari; respondetur quòd simpliciter loquendo non exit voluntas in opus NECESSARIÒ, *sed liberè, etiam post acceptam motionem: & simpliciter potest non operari toto tempore, quo habet illam motionem .... Nam motio prædeterminans non aufert à voluntate* PROXIMAM POTENTIAM *ad actum oppositum.* Et disp. 95. num. 13. cùm objectum esset ex gratia prædeterminante sequi, potentiam dissentiendi esse tantùm remotam: *Similiter etiam dicimus*, inquit, *quòd potentia liberi arbitrii ad dissentiendum,* EST POTENTIA PROXIMA, *quia ex parte potentiæ nihil superadditum requiritur, vt verè possit dissentire, si velit.*

Adde quod dicit disp. 92. n. 8. Concilium Senonense, & Tridentinum definiuisse contra hæresim Lutheranorum. *Quod* IN INSTANTI *in quo liberum Arbitrium mouetur à Deo efficaciter, manet in eo libera & expedita facultas: qua potest non operari si velit.*

XXV. Sensus compositus & diuisus Iansenii diuersus à Thomistico. *Lib. Resp. cap. 1. n. 34.*

Et ne quis putaret, id quod dici solet, voluntatem præmotam vel prædeterminatam physicè posse dissentire si velit, vel non operari in sensu diuiso, ita esse intelligendum, *remotè*, vt priùs debeat fieri aliqua mutatio in prærequisitis, vt Iansenius & Ianseniani dicunt, *Sensus compositus*, inquit, *non est ille, qui in argumento insinuatur, quòd videlicet quando gratia efficax est in voluntate, non possit voluntas non agere actum illum ad quem determinatur, ablata verò motione, possit non agere. Hic enim sensus confictus fuit à Caluino.* Et iterum cap. 4. num. 9. Dicit, *Caluinum in eo deceptum, quia putauit illam propositionem, Liberum Arbitrium motum à Deo gratia efficaci non potest dissentire in sensu composito, nihil aliud significare, nisi quòd postquam jam gratia efficax in voluntate posita est, non possit Liberum Arbitrium dissentire ac refragari, ablata verò motione, possit; si enim hoc semel concederetur,* ABSQVE DVBIO EVERTERETVR LIBERTAS ARBITRII, *nec posset per distinctionem illam sensus compositi & diuisi concordari cum decreto absoluto voluntatis diuinæ, prædeterminantis omnes actus bonos futuros, nec cum efficacia auxilii præoperantis gratiæ*, &c. Adde quod antea relatum est, peccatum infidelitatis imputari non posse, nisi adsit auxilium sufficiens ad *immediatè* credendum. Et denique quod significat disp. 95. num. 4. amorem beatificum non esse actum liberum

libertate arbitrii, defectu proximæ hujus indifferentiæ.

Colligamus jam ista. Non est necesse, inquit Doctor *de bono loco*, ad hoc vt libera facultas possit mereri aut demereri, vt sit proximè potens ad agendum & non agendum: & ideo necessitas agendi, quæ tollit hanc proximam potentiam, non tollit libertatem merendo & demerendo necessariam; & hic est sensus Catholicus, Augustinianus, Iansenianus, Thomisticus tertiæ propositionis, necessariò connexus cum doctrina de Gratia per seipsam efficaci, propugnata in disputationibus de Auxiliis. Didacus Aluarez illius gratiæ propugnator, & doctrinæ Thomisticæ interpres, centies repetit potentiam agendi & non agendi, quâ libertas arbitrii, quæ requiritur ad merendum & demerendum constituitur, esse debere proximam, immediatam, expeditam: & ita proximam, ita immediatam, ita expeditam, vt non sit necessarium vel addi aliquid, vel demi ad constituendam hujusmodi potentiam, & talem requiri, vt actio imputetur operanti: & gratiam efficacem in tantum stare cum hac libertate, in quantum stat cum expedita illa & proxima, & vera potentia dissentiendi: & esse sensum Caluini, sic accipere sensum compositum & diuisum, vt intelligatur quando est motio efficax, voluntatem non posse refragari, quod est non posse proximè, sed remotè; ablata verò motione, jam proximè posse, quod est posse dissentire, si mutetur dispositio, & tollatur aliquid ex prærequisitis ad agendum & non aliter, vt Iansenius docet: & contrarium esse definitum à Concilio Senonensi, & Tridentino contra Lutherum, & eo modo non posse saluari arbitrii libertatem, futurámque inutilem distinctionem sensus compositi & diuisi. His inter se collatis, quis non videt Doctori de *bono loco*, vel nomen esse mutandum vel sententiam? Si enim perstat, Aluaris judicio pellendus est è finibus Catholicorum in regnum Caluini & Lutheri, ac proinde in *locum* minimè *bonum*. Videamus si defendi possit à Gonçale.

Quæramus à Gonçale, quare illi qui Deo ad pœnitentiam vocanti non respondet, imputatur quòd non pœniteat? *Quia* inquit, *habet in sua potestate expedita actum pœnitendi.* Quæramus, quare illi qui actu mouetur ad bonum, imputatur quòd

XXVI. Tertia Propositio Ianseniana damnatur

etiam à Gonçale tanquam hæretica.

non consentiat? *Quia*, inquit, *habet totam virtutem, quæ requiritur & sufficit, vt in actu primo sit vltimatè completa, & proximè expedita ad consentiendum: & ideo sua malitia non consentit, non autem ex defectu principii vltimatè requisiti.*

Quòd si vlteriùs quæras, an sicut ille qui non habet gratiam efficacem ad bonum, habet nihilominus per gratiam sufficientem potentiam expeditam & proximam ad volendum bonum; ita qui habet gratiam efficacem censendus pariter sit habere potentiam proximam & expeditam ad non volendum; *Constantissimè*, inquit, *asserimus contra hæreticos Caluinistas, quòd voluntas nostra potest non sequi, si velit, motionem efficacem Dei. Efficacia enim diuinæ motionis non consistit in hoc, quòd tollat à voluntate nostra* LIBERAM ET EXPEDITAM FACVLTATEM EAM ABIICIENDI *si velit, sed in eo quòd de facto eam non abjiciat, cùm possit. Vult enim Deus decreto suo absoluto vtrumque, videlicet quòd liberum arbitrium nostrum sequatur motionem ejus efficacem: & quòd habeat* LIBERAM ET EXPEDITAM *facultatem ad non sequendum, si velit.* Et disp. 73. sect. 2. num. 41. *Gratiam efficacem non prædeterminare omnino ad vnum, nec tollere à voluntate nostra possibilitatem* PROXIMAM ET EXPEDITAM AD OPPOSITVM, *& hinc facilem viam aperiri ad reducendos hæreticos Lutheranos & Caluinistas, qui vsum nostræ libertatis dicunt destrui ex efficacia diuinæ gratiæ.* Et antè disp. 57. sect. 3. num. 34. NON IMPLICARE ABSOLVTE PONI DISSENSVM SIMVL CVM GRATIA EFFICACI, *quòd liberum arbitrium sic excitatum sit proximè & expeditè indifferens.* Denique, cùm numerare cœpissem quoties hic Auctor proximam illam & expeditam ad vtrumlibet potentiam ad libertatem arbitrii requireret, cùm quinquies supra vicesies occurrisset, desii numerare.

Disp. 57. in 1. p. nu. 48.

Quòd autem dicit id esse *constantissimè asserendum contra hæreticos Caluinistas: & inde aperiri viam ad eos reducendos*, annon satis ostendit videri sibi hæreticos esse Caluinistas, qui libero arbitrio negant proximam hanc & expeditam ad vtrumlibet indifferentiam; & in eo ipso, quotquot eam negant, esse pariter hæreticos, & Catholicis oppositos, NISI REDVCANTVR? Cùm igitur Locobonus & neget ipse & rectè negatam à Iansenio contendat; quomodo probabit huic gratiæ

per

per ſeipſam efficacis Defenſori, non aſſeri ab ipſis tertiam propoſitionem in ſenſu hæreticorum; & verum illius ſenſum pertinere ad doctrinam de gratia per ſeipſam efficaci? & quid illo fiet, ſi ſe ipſe *reduci* non patiatur?

Atque hinc patet commentitiam eſſe quam adhibet diſtinctionem indifferentiæ, vt loquitur, *Molinianæ*, & indifferentiæ Thomiſticæ. Quia Moliniana, quam vocat, ipſiſſima eſt Thomiſtica: neque vnquam probare poterit vllam prorſus fuiſſe contentionem Molinam inter & ejus aduerſarios circa conceptum indifferentiæ, vtrum ſcilicet intelligenda eſſent immediata, proxima, & expedita ad vtrumlibet. Dico nullam vnquam nobis fuiſſe ſuper ea re contentionem cum Thomiſtis. Sed eo tanquam immobili principio communi conſenſu conſtituto, diſputatum fuiſſe tantùm, quomodo ſtare ſimul poſſet gratia phyſicè prædeterminans, affirmantibus illis, nobis negantibus. Et ideo Ianſeniani, qui fundamentum illud tanto impetu jam quatiunt, dum à Ieſuitis ad Thomiſtas fugiunt, ab vtriſque neceſſariò damnandi ſunt.

Quarta propoſitio eſt hujuſmodi, *Semipelagiani admittebant præuenientis gratiæ interioris neceſſitatem ad ſingulos actus, etiam ad initium fidei. Et in hoc erant hæretici, quòd vellent eam gratiam talem eſſe, cui poſſet humana voluntas reſiſtere, vel obtemperare.* Cujus ſecunda tantùm pars cenſuræ ſubjicitur, quamuis primam quoque falſam eſſe alibi demonſtratum ſit. Ergo poſtquam ſe Locobonus multùm torſit, multáque perdidit verba vt oſtenderet ſenſus ſecundæ propoſitionis æquiuocos, dum eò ventum eſt, vt dicat in quo ſenſu veram putet, elabitur & fugit, aſſignatâ eâ ſignificatione, quæ propoſitioni non conuenit. Dicit enim veram eſſe, quatenus per eam intelligitur Semipelagianos ideo fuiſſe hæreticos, *quia negabant gratiam per ſeipſam efficacem.* Atqui propoſitio non habet illum ſenſum: neque dicit aut negaſſe illos, aut affirmaſſe neceſſitatem gratiæ per ſeipſam efficacis. Et quamuis darem hoc ſignificari per eam propoſitionem, ea tamen adhuc damnaretur à Thomiſtis, intelligendo nomine gratiæ per ſeipſam efficacis gratiam phyſicè prædeterminantem. Quamuis enim illi plerique omnes hujuſmodi gratiam admittant, nemo tamen eſt qui dicere audeat, id eſſe de fide: & contrarium

XXVII. Locobonus alienam interpretationem adhibet quartæ propoſitioni.

esse errorem Semipelagianorum.

Ergo verus & proprius sensus illius propositionis, & qui censuræ subjicitur est, *Semipelagianos ideo fuisse hæreticos, quòd dicerent interiori gratiæ hominem vel resistere, vel obtemperare posse pro suo arbitrio.* Et hoc sensu dico propositionem illam à Thomistis esse damnatam: siue intelligatur de gratia sufficienti, siue de efficaci. Non enim potest non intelligi de alterutra. Fac enim primò intelligendam esse de sufficienti, vt sit sensus, Semipelagianos ideo fuisse hæreticos, quòd dicerent talem nobis dari gratiam sufficientem, cui vel resistere vel obtemperare possimus; vt constet id esse damnatum à Thomistis, recognosce quæ sunt allata superiùs ex Didaco Aluarez, nempe gratiam illam sufficientem, *de qua nullus Catholicus dubitat*, designatam esse à S. Stephano, cùm dicit, *vos semper Spiritui sancto restitistis*, &c, *non fuisse reprehendendos Iudæos, si per illam inspirationem non potuissent conuerti.* Nam quòd illi potuerint non conuerti, probauit effectus; cùm ergo quòd potuerint conuerti, probet reprehensio, vt dicit Didacus, sequitur per illam gratiam potuisse conuerti & potuisse non conuerti. Idem dicit ad locum Isaiæ cap. 5. Ex quo infert Iudæos efficaci gratia carentes, habuisse *verè sufficientem, per quam conuerti potuerunt & fructus dignos pœnitentiæ facere:* alioqui non potuissent objurgari. Vide cætera quæ ad primam propositionem allata sunt, tum ex Didaco, tum ex Gonçale, vbi etiam euidenter monstratum est, id quod dicunt, gratiam illam sufficientem constituere potentiam & facultatem bene agendi, esse intelligendum de proxima & expedita. Vide & quæ sunt allata contra secundam propositionem. Et potest adjungi locus ex Didaco manifestus 2. Resp. cap. 4. num. 12. vbi allatis Augustini verbis illis: *Dederat & adjutorium* Deus Adamo, *sine quo non posset permanere, si vellet; vt autem vellet, libero ejus reliquit arbitrio.* Pergit, *Isto etiam modo relinquit Deus libero arbitrio vt consentiat, si velit, aut etiam dissentiat, si velit, quotiescumque solum præuenit illud sola gratia sufficienti, & in hoc sensu loquitur Augustinus libro de Correptione & Gratia, cap. 12. in fine, cùm de reprobis ait, dimissi sunt libero arbitrio, non accepto perseuerantiæ dono.* Vbi vides reprobos, aliósque diuinæ gratiæ non cooperantes, Adamo comparari, quoad sufficientiam gratiæ quæ

caret effectu, & quoad expeditam consentiendi, vel dissentiendi facultatem. Videat jam Lector Locoboni vel prudentiam, vel fidem, vel pudorem, dum non veretur hæc scribere in 2. par. *Hæc inspiratio numquid est gratia interior sufficiens vt fatentur Molinistæ? & hæc proxima potentia consentiendi vel dissentiendi numquid est sensus Semipelagianus?* Et numquid jam ex recensitis satis constat, nugatorias esse hujusmodi interrogationes; & Thomistas quoque traduci à Doctore *de bono loco*, ac sub nomine Molinistarum, vocari hæreticos? Pag. 55.

Quòd si malit per gratiam illam interiorem intelligi quæ per seipsam efficax est, ita vt fuerint hæretici Semipelagiani, quòd dicerent hominem illi posse resistere vel obtemperare. Similiter damnatur à Thomistis, vt patet ex iis quæ allata sunt proximè ad tertiam propositionem ex Didaco, *Cum auxilio efficaci, præmouente ad aliquam actionem saluari in libero arbitrio* EXPEDITAM FACVLTATEM, *qua possit dissentire si velit, manere* VERAM ET EXPEDITAM *facultatem ad dissentiendum, post receptam illam gratiam: Posse hominem non operari* TOTO TEMPORE *quo illa est: Non auferri potentiam* PROXIMAM *ad actum oppositum: & vt sit proxima illa potentia non requiri, vt quidquam superaddatur: Et* CVM CALVINO PHILOSOPHARI, *qui* NEGANT PROXIMAM ILLAM ET EXPEDITAM POTENTIAM STARE SIMVL CVM HVIVSMODI GRATIA. Quod etiam sentit, ac sæpiùs inculcat Gonçales. Atque hæc dixere Thomistæ, quia dicenda putauere, vt staret ineluctabilis Tridentini Concilii decisio, quâ dicit hominem Deo mouenti posse dissentire, si velit: quòd dum Ianseniani dicunt pertinere ad errorem Semipelagianorum, Concilium Tridentinum hæreticum faciunt.

XXVIII. Mendaces aliquot narrationes Locoboni.

Atque hîc monendus est iterum Lector, vt judicet quàm vera narret Locobonus, & quam fidem mereantur quas habet relationes eorum, quæ gesta sunt in Congregationibus de Auxiliis, cùm dicit, *Patrem Lemos agnouisse admissam à Semipelagianis gratiam illam sufficientem, quandoquidem cùm Bastida dixisset hominem incitatum & inuitatum per gratiam posse per se illi consentire, vel dissentire, Lemos reposuit, hoc esse compendium quoddam & veluti summam erroris Pelagianorum & Semipelagianorum.* Quid? damnauit Lemos Collegas suos, & commilitones, qui præsentes aderant, Didacum Aluarez & Ioannem Gonçales, Par. 2. p. 55.

quorum jam allata sunt verba, cùm iis quæ Lemos damnabat ipsissima? Patet etiam quàm sit illustre mendacium, quod scribit ad marginem pag. 52. Secundam partem hujus quartæ propositionis, qua dicuntur Semipelagiani ideo fuisse hæretici, quòd putarent talem esse interiorem gratiam, vt ei voluntas posset consentire aut refragari, *fuisse affirmatam à Dominicanis & à Congregatione de Auxiliis*; quasi verò ipsi se Dominicani reos esse pronuntiauerint Semipelagianismi, dum tam disertè docent, quod damnasse dicuntur.

XXIX. Quinta propositio. obiniquam censuram damnandi. 2. Part. p. 68

Quinta propositio, *Semipelagianum* esse pronuntiat, si quis dicat *Christum pro omnibus omnino hominibus mortuum esse aut sanguinem fudisse.* Circa quam vbi multùm auram verberauit Locobonus, concludit conglobatis interrogationibus, quibus petit quid velint illi, qui propositionem hanc damnari petunt. Breuiter respondeo primò, velle damnabilem esse, quatenus ipsa iniustè damnat & iniquæ censuræ notam infligit illi doctrinæ, quæ etiam à Thomistis gratiæ per seipsam efficacis defensoribus approbata est, & communiter asseritur à Catholicis Doctoribus, Christum scilicet morte sua meruisse omnibus, & singulis omnia auxilia, quæ sunt necessaria vt possint saluari. Hanc sententiam vocari Semipelagianam, sicut vocant Ianseniani, dico esse censura dignum. Eam tamen Doctor de Bono loco vocat *periculosam, & diuinæ prouidentiæ injuriosam, contrariam Concilio Tridentino; damnatam à Louaniensibus & Duacensibus ante annos sexaginta: & quæ de medio tollit necessitatem gratiæ per seipsam efficacis.* Interea Didacum audiat, gratiæ per seipsam efficacis propugnatorem.

Num. 6. XXX. Eadem rejicitur à Didaco Aluarez.

Hic enim disp. 112. de Auxiliis, postquam dixit S. Thomam asserentem imputari peccatum etiam illi, qui caruit auxilio ad illud vitandum, esse interpretandum de auxilio efficaci, propterea quòd S. Thomas *apertè doceat* Deum quantum in se est paratum esse omnibus gratiam dare: & id explicet exemplo solis, qui ex parte sua omnes illuminat, subdit: *Major est difficultas de auxilio sufficienti, quod datur immediatè ad actus supernaturales fidei, spei, & caritatis. Quidam enim Thomistæ respondent hujusmodi auxilia dari hominibus pro eo tempore, quo peccarent, si non implerent hæc præcepta: & ita dari vt omnes in seipsis recipiant hujusmodi auxilia intrinseca & sufficientia. Quæ*

doctrina QVAMVIS VERA SIT, *non tamen videtur explicare* "
exactè statum quæstionis. "

Igitur ex Didaco, doctrina S. Thomæ est, Deum non priuare auxilio sufficienti, necessario ad salutem, & esse instar solis, qui quantum est ex se, omnes illuminat. Et vera item est *quorumdam Thomistarum sententia*, qui putant ita dari auxilia sufficientia, intrinseca ad actus supernaturales fidei, spei, & caritatis, *vt omnes in seipsis ea recipiant.* Quòd autem insuper desiderat Num.7
ad explicandum statum quęstionis, ipse statim addit. Conclusionem enim ponit, quâ dicit, si dare, sit correlatiuum ad recipere, non dari omnibus auxilia sufficientia ad producendos *immediatè* actus illos supernaturales, sed hoc iterum ita interpretatur: *Dixi* in conclusione *ad immediatè credendum. Nam ad* "
credendum mediatè vel immediatè, omnes recipiunt pro loco & tempo- "
re auxilium sufficiens, si perueniant ad vsum rationis. Nam vt su- "
prà dicebam, si puer infidelis perueniens ad vsum rationis faceret quod "
in se est, ex auxilio speciali se ad Deum conuertendo, vt ad bonum "
rationis proportionatum, Deus illuminaret illum de mysteriis fidei, vt "
justificaretur per gratiam. Veram illam Thomistarum doctrinam "
sic intelligendam Didacus censet, vt credatur Deus dare omnibus ad vsum rationis prouectis auxilium sufficiens intrinsecum, quo possint ad Deum conuerti, vt Authorem naturæ & bonum creaturæ rationalis: vrgere enim tunc hujusmodi conuersionis præceptum: nondum tamen habere illos auxilium sufficiens ad fidem mysteriorum, Christianæ religionis, quia etiam nondum vrget obligatio credendi, sed habituros infallibiliter, si gratiæ ad illam conuersionem datæ cooperentur: & sequuturam inde, suppositâ eâdem cooperatione, justificationem; atque ita omnes adultos sufficienter & immediatè juuari, vt se ad Deum conuertant, & mediante illa conuersione vt credant, sperent, ament, itáque iustificentur.

Supersunt pueri, vel amentes perpetui, qui non sunt capaces internorum auxiliorum, & juuari tantùm possunt per effectum externorum mediorum: ad eos autem pertinet conclusio prima, quam sic concipit: *si loquamur de auxiliis extrinsecis, Deus omnibus tribuit auxilia sufficientia ad salutem, omnibus ea proponit & offert quantum ex parte sua, quamuis de facto nonnulli ea non recipiant.* Num. 5.

Non examino nunc quàm ſint vera omnia, quæ doctrina hæc vel aſſumit vel ſupponit, & quàm ſint cum cæteris ejus principiis cohærentia, hoc illi dixerint, quorum intereſt. Oſtendo tantùm, id quod Locobonus Semipelagianum putat, & doctrinæ de gratia per ſeipſam efficaci contrarium, videri catholicum celeberrimo ejuſdem gratiæ defenſori & cum principiis S. Thomæ & Thomiſtarum connexum.

Addi poteſt quod dicit diſp. 71. num. 7. vbi præter vocationem ſecundùm propoſitum putat ab Auguſtino agnitam eſſe aliam, quæ non eſt ſecundùm propoſitum, & procedit, inquit, *ex voluntate Dei antecedente, qua vult omnes homines ſalnos fieri & ad agnitionem veritatis venire.* Et allatis D. Thomæ ver-

Diſp. 75. in 1. p. ſect. 3. n. 14. » bis, ſuper 26. Matth. *Ex his*, inquit, *deſumitur argumentum; Paſſio* » *Christi ſatisfecit pro omnibus hominibus, quantùm ad ſufficientiam, &* » *pro aliquibus quantùm ad efficaciam. Ergo ſimiliter gratia, quam nobis* » *per paſſionem meruit, diſtingui poteſt & debet in gratiam ſufficientem,* » *per quam poteſt homo piè operari & ſaluari, & in gratiam efficacem.*

XXXI. Item à Gonçale Diſp. 77 ſect 3. num. 24 » Iungatur Didaco Gonçales, cujus hæc eſt ſententia, *Ele-* » *ctio efficax aliquorum antecedens præuiſionem meritorum, non eſt con-* » *traria vllo modo ſinceræ voluntati Dei generali, quâ vult omnes ho-* » *mines ſaluos fieri. Quia ad ſinceritatem hujus voluntatis ſufficit com-* » *munis prouidentia ſupernaturalis*, QVA OMNIBVS VVLT AVXILIA » SVFFICIENTIA, *vt æternam poſſint, ſi velint, conſequi ſalutem.* Ite- » rum, *Si auxilia ſufficientia ad ſalutem conſiderentur in generali,* » OMNIBVS CONFERVNTVR *à Deo hujuſmodi auxilia, quia pro omni-* » *nibus mortuus eſt Chriſtus, & pro omnibus inſtituit Sacramentum* » *regenerationis, & ſuis Apoſtolis juſſit vt prædicarent Euangelium om-* » *ni creaturæ: & ita* QVAMDIV QVIS MANET IN HAC VITA, EX- » CLVSVS NON EST A REGNO SALVTIS, SIVE ADVLTVS SIT, SIVE » PARVVLVS, CVI PER ALIOS SVBVENIRI POTEST.

XXXII. Quid præterea damnandum in 5. propoſitione, Auctore Didaco Aluarez. Secundò reſpondeo; Accuſatores quintæ propoſitionis petere vt damnetur, præciſâ etiam illâ injuſtæ cenſuræ notâ quam inurit, propterea quòd intentionem Chriſti morientis pro æterna hominum ſalute reſtringit, ex mente Ianſenii, ad ſolos prædeſtinatos; certum enim eſſe atque ab Eccleſia definitum, reprobis ſaltem multis data eſſe media omnino ſufficientia, quibus poſſent ſaluari, vt infrà monſtrabitur. Sed quia hoc nunc agitur, vt Locobonus intelligat etiam con-

cessâ gratiâ per seipsam efficaci, negandam videri restrictionem illam voluntatis Christi, ipsis etiam Thomistis, de quorum suffragio gloriatur, somniátque suam causam esse ab illis peroratam in Congregationibus de Auxiliis, Didacum audiat, dum relato Concilii Arausicani can. 25. sic loquitur: *Quibus apertè docet, omnes existentes in gratia* PER DEI AVXILIVM POSSE PERSEVERARE SI VELINT, *& ea quæ ad salutem pertinent adimplere. Et 3. Resp. cap. 5. num. 10. Similiter etiam* POSSVNT PER AVXILIVM SVFFICIENS SALVARI DVM SVNT IN VIA ETIAM ILLI: QVI DE FACTO NON SALVABVNTVR; *& ad impugnationem dicendum, quia licèt Deus solùm prædestinatis præparauerit, donum perseuerantiæ quo infallibiliter saluentur,* OMNIBVS TAMEN, QVANTVM EST EX PARTE SVA OFFERT AVXILIVM SVFFICIENS QVO SALVARI POSSINT ET REIPSA SALVENTVR SI VELINT, *sed non in omnibus operatur vt velint.* Et mox, *Ex hoc non infertur quòd non possit saluari ille qui non habet donum perseuerantiæ, sed solùm quod reipsa non saluabitur.* Et deinde, *Ad quartum inconueniens respondeo, Deum non deserere hominem justum in tentatione & pugna. Nam reuera confert illi auxilium necessarium, quo peccatum vitare possit, si velit, licèt non conferat illi auxilium efficax, quo peccatum vitet.* Et iterum, *Et nihilominus in eodem libro sæpissime affirmat* Augustinus, *eos qui non perseuerant in accepta gratia, meritò corripiendos esse, quia per* ACCEPTAM GRATIAM POTERANT PERSEVERARE SI VELLENT, *& suâ malitiâ perseuerare noluerunt.* Idem inculcat passim in aliis locis, vnde constat ex mente ipsius, omnes illos, qui aliquando fuerunt in statu gratiæ, ex Dei voluntate & Christi meritis habere quod sufficit, vt salui esse possint. Adde quod dicit disp. 34. de Auxiliis. *Probatur secundò, Deus amore actuali amicitiæ amat reprobum, dum existit in gratia, ergo volitione formali vult illi beatitudinem.* Idémque dicendum de cæteris omnibus, quibus imputandum censet quòd non conuertantur, quòd non doleant de peccatis, quòd fidem propositam repudient. Quia cùm hoc illis imputandum non sit, nisi quia receperunt auxilia sufficientia, quibus facere possent id quod culpabiliter omittunt, consequenter supponit, habuisse auxilia necessaria, quæ haberi non possunt nisi ex meritis Christi: habere autem auxilia necessaria ad credendum, pœnitendum, aman-

Disp. 71. de Auxil. n. 6.

Num. 11

Num. 29

Num. 5.

dum, quia his positis sequuntur etiam necessaria ad perseuerandum, idem est atque habere necessaria ad æternam salutem.

Hoc ipsum clarissimè confirmatur ex doctrina Gonçales,

XXXIII. Didaco Gonçales adhæret

vt constat ex locis antea citatis. Et ex eo quod addit disp. 77. sect. 3. *Illos qui in scriptura peculiariter dicuntur deserti à* » *Deo, non ideo tales dici* QVIA AVXILIIS SVFFICIENTIBVS PRIVENTVR *pro loco & tempore, quo instat occasio* » *implendi præceptum, sed quia etiamsi auxilia sufficientia habeant,* » *non tamen efficacia.* Et deinde, *Sic desertis per quandam exaggerationem dicitur impossibilis salus, aut quia valde difficilis, aut* » *impossibilis solum impossibilitate sequenti permissionem & præscientiam Dei, quæ nullo modo destruit aut minuit intrinsecam facultatem ad oppositum.* Si peculiariter desertis non est impossibilis salus, sed tantùm difficilis; si non desunt illis auxilia necessaria; multò minùs deerunt non ita peculiariter desertis, multóque minùs erit illis salus impossibilis; quorum tamen plerique damnantur. Possibilem autem illis fecit intentio Christi & applicatio meritorum ejus ad impetranda hujusmodi auxilia. Ergo ex Thomistis gratiæ per seipsam efficacis defensoribus, non potest meritum Christi & intentio moriendi pro æterna hominum salute restringi ad solos prædestinatos.

Denique cùm, fatentibus quoque Iansenianis, doctrina de gratia sufficienti hominum arbitrio relicta, vt ea vtantur, vel non vtantur in obseruatione mandatorum & vsu mediorum, quæ ad salutem pertinent, necessariò connexa sit cum facultate consequendi æternam salutem, & jam constet ex Thomistis, qui pro gratia per seipsam efficaci pugnauerunt, ita certam esse doctrinam illam de gratia sufficienti concessa reprobis, saltem multis, vt de ea *nullus Catholicorum dubitare possit*, consequens etiam est, vt nullus Catholicorum dubitare possit de facultate consequendi salutem æternam reprobis concessa: concedi autem non potuit nisi ex intentione & meritis Christi.

XXXIV. Corollaria quædam ex dictis.

Hæc cursim notare libuit circa defensionem quinque propositionum à Locobono tentatam, ex quibus Lector conjicere poterit, Primò, quàm profunda doctrinæ Thomistarum igno-

ignorantia laboret ille Doctor, dum tam sæpe Auctores appellat earum sententiarum, quarum illi apertissimi sunt impugnatores. Secundò, quàm fuerit inconsultus & quàm præfidens, dum illius imperitiæ conscientiâ nihil territus, tam audacter ea exposuit, ex quibus vel mala fides scriptoris, vel inscitia poterat statim conuinci. Tertiò, quàm longam luserit operam, dum ex ea doctrina de gratia per seipsam efficaci, conatus est eruere proprium aliquem & Catholicum sensum quinque propositionum, cùm jam monstratum sit, ipsosmet ejusmodi gratiæ defensores atque interpretes, conatos potiùs omni ratione conciliare illam & aptare ad sensum bono Doctori è diametro contrarium. Quartò, quàm fuerit erga Thomistas inofficiosus, dum nititur eos quantumuis inuitos ac reluctantes secum trahere præcipites in societatem doctrinæ, certò damnatæ, certóque damnandæ, quoties de ea in consultationem ibitur ad iudicium. Quintò, quàm fuerit è contrario erga Molinam, & quos vocant Molinistas, beneficus, dum eorum errores in eo statuit, quòd Thomistæ judicant ad necessariam Ecclesiæ doctrinam pertinere. Sextò denique intelligi potest ex dictis, cui carro, quàm rudi, quàm luxato, quàm malè cohærenti, quàm ingratè atque insuauiter stridenti triumphaturam imposuerit *victricem gratiam*, & quàm sperare non debeat vt ejusmodi spectaculo delectentur, vel oculi intuendæ veritati assueti, vel aures orthodoxis vocibus personare solitæ.

XXXV. Diuersa Iansenianorum & Thomistarum principia.

Omnes autem hi errores ex hac vna origine prodiere, quod res duas, quas Thomistæ necessariò coniungendas semper putauere, ipse juxta Iansenii præscripta dispunxerit, alterâ admissâ, alterâ reiectâ. Nam Thomistæ ad hunc vsque diem omnes credidere doctrinam suam non posse defendi, nisi præter gratiam efficacem & quæ semper facit quod facere apta est, aliam admitterent supernaturalem internam, & ex Christi meritis ita sufficientem ad bene agendum, vt proximam, immediatam, & expeditam potentiam constitueret, & hominis tantùm vitio careret effectu, quem producere apta esset. Atque ita ratione hujus secundæ gratiæ, habuerunt vnde dicerent, & possibilia esse mandata carentibus gratia efficaci; & internæ gratiæ sæpe resisti; & positione

physicæ prædeterminationis liberum arbitrium non ita neceſſitari ad vnam partem, vt non haberet quod ſufficit ad amplectendam aliam, hoc eſt, vt non eſſet indifferens ad vtramque: & non errare qui dicunt diuinæ per Christum gratiæ internæ ac ſupernaturali voluntatem poſſe diſſentire: & habere qui non perſeuerant ex meritis Chriſti, vnde poſſint perſeuerare, & qui non conuertuntur, vnde poſſint conuerti, & juſtificari: & quod inde conſequens eſt, Chriſtum Dominum merita ſuæ paſſionis etiam ad ſalutem æternam reproborum extendiſſe. Ianſeniani ſecundam hanc gratiam horrent, ſicuti *monſtrum in Theologia*, & tamen videri volunt conſentire Thomiſtis, aut ſibi conſentientes habere Thomiſtas, qua in re Locobonus præ cæteris exponit ſe riſui Theologorum, quaſi conaretur extincto ſole, radios conſeruare, aut abſciſſum à fonte riuum ſperare perennaturum.

XXXVI. De cenſuris Academiarum Belgicarum contra doctrinam Leſsii

Reſtat vltimum caput eorum, quæ Ieſuitis objicit. Nimirum ipſorum doctrinam, quà parte rejicit gratiam per ſeipſam efficacem, fuiſſe damnatam ab Louanienſi & Duacenſi Academia, ab vniuerſo Prædicatorum Ordine, & à Congregatione de Auxiliis, à duobus Pontificibus Clemente & Paulo: hæc probari ex diario Franciſci Pennæ, Auditoris Rotæ: & extare Bullam juſſu Pauli quinti ſcriptam, qua quinquaginta propoſitiones Molinæ proſcribuntur. Hæc ille ingerit, inculcat, repetit, exaggerat tam ſæpe támque affirmatè, vt diceres Euangelium illi non fuiſſe certius. Tota hæc fabula paucis confutanda eſt.

Et quod attinet ad cenſuras Belgicas, quando teſtatiſſimum eſt, fuiſſe illas olim ſuppreſſas authoritate Sedis Apoſtolicæ, vt antea dictum eſt, ſequitur authoritatem habere nullam omnino poſſe, & qui eas producunt inſtrumentis vti apocryphis & probationibus illegitimis. Nempe quòd alia ratione malam cauſam tueri nequeant. Et quòd res ita ſit, hæc euidenter confirmant. Primò, quòd vel tunc, vel ab eo tempore plerique Doctores Louanienſes Societatis doctrinam ſunt amplexi, atque inter cæteros Malderus Antuerpienſis Epiſcopus, Wigers, Stapletonus, vt conſtat ex eorum libris, præter alios multos, qui ſcripta ſua non ediderunt, qui certè non repugnauiſſent vigenti Academiæ ſuæ

censuræ. Constat item ex conclusionibus in scholis publicis ejusdem Academiæ ad argumentandum propositis, in quibus contraria censuræ doctrina sæpius est propugnata, præsidibus ejus Academiæ Illustribus Professoribus Ioanne Iansono, Iacobo Clario, Samuele Loyaerts, Guillelmo Fabricio, Ioanne Shinkelio &c. ab anno 1598. ad annum 1637. de quo Theses Louan. de Gratia cap. 2. art. 8. Tertiò constat ex eo quòd ab eo tempore Societas Louanii ac Duaci per annos sexaginta liberrimè doctrinam, quam profitetur exposuit, atque impunè defendit priuatim & publicè; nemine vnquam auso veteres intentare censuras; quòd scirent earum nullum esse vigorem, stante Legati Apostolici interdicto. Quartò, quia in exponendis articulis in Michaële Baio damnatis, multa dixerunt illi Theologi, quæ cum hujusmodi censura non satis cohærere videntur. Denique quia ad aduentum Noui-Augustini, fuere Louanii quoque insignes Theologiæ Professores, qui inhorruerunt, séque ab ejus doctrina professi sunt alienissimos, vnde satis intelligitur censuras illas vel nihili factas, vel non creditas fauere Iansenio. Tota verò Academia Duacensis Iansenium eiurauit, Bullæ obedientiam promisit, errores Iansenii confutauit libellis quamplurimis, &, quod notandum est, testimoniis ex scriptis Estii ac Syluii depromptis, quæ si possunt congruere cum antiquis censuris, fatendum est antiquas censuras Iansenio minimè fauere. Sed est in primis memoria dignum, Guillelmum ab Angelis in Academia illa Regium Professorem Scholasticæ Theologiæ, & Collegii Pontificii Præsidem, luculentam approbationem scientiæ mediæ dedisse anno 1646. quod fecerunt etiam ex Duacensi eodem anno 10. Maii Valentinus Randour, Decanus, Coluernerius, Syluius, Vancouuerden Professores eximii, qui testati sunt theses ea de re tunc editas nihil continere quod esset erroris affine.

Damnari doctrinam Societatis circa gratiam efficacem ab vniuerso PP. Prædicatorum Ordine, non est verum: improbari non negamus. Ipsorum vicissim ab tota Societate non damnatur, sed improbatur. Sumus ergo pares ex eo capite. XXXVII.

Superest judicium Congregationum de Auxiliis, & duorum Pontificum, ex testimonio Francisci Pennæ, item Bulla XXXVIII. Refutantur fabulosæ narrationes

disputationum de Auxiliis. contra Molinam scripta. Ad quæ omnia Respondeo breuiter, non animo tractandi controuersiam de Auxiliis, sed emendandi quæ circa historiam, & quæstiones facti, Ianseniani jam passim venditant, & ad omnem occasionem persuadere conantur. Hoc enim necessarium est, ne fabulæ contra veritatem ex nostro silentio præscribant.

Et primò, optandum erat, vt ii qui jam ab aliquo tempore cœperunt hujusmodi merces exponere, & ignotas priùs narrationes eruere è tenebris, imitarentur Thomistas, qui disputationibus interfuerunt, & scripsere deinde, vt doctrinam, quam tunc defenderant, confirmarent. Didacus Aluarez nihil omisit, quo suam causam reddere posset probabilem, justo de Auxiliis edito volumine, paulò post disputationes, hoc est anno 1610. alteróque responsionum, anno 22. Scripsit etiam fusè de hoc argumento Ioannes Gonçales in 1. par. S. Thomæ anno 1621. quorum vterque disputationibus interfuerat: scripsere alii quoque circa eadem tempora rerum in Congregationibus illis gestarum probe conscii, Nazarius, Navarrete, Cabezudo, &c. Est autem apud illos altissimum hujusmodi victoriarum silentium, sed neque mentionem vllam fecere contentionum hujusmodi, seu disputationum, nedum censurarum, aut bullæ, prohibente videlicet ipsorum modestia, prudentia, & conscientia veritatis. Theologi discalceati Collegii Salmanticensis, quando jam ferè mortui erant omnes rerum tunc gestarum testes, protulerunt primi nescio quid de judicio triginta, vt ipsi dicunt, Censorum, qui omnes vno aut altero excepto, damnauerunt scientiam mediam. Quod testimonium, quia multi fidem negabant, cùm Ioannes à sancto Thoma sexennio pòst fulcire conaretur, materiam suppeditauit vberem ad illud confutandum, vt alibi monstratum est. *Vide caput primum Disp. 4. de scientia media.* Alii deinde dum incautiùs procedunt, & affectui nimis indulgent, scripsere miracula, quorum refutationem superfluam reddidit, quæ sequuta est justa censura. Quæstio historica Theologica edita est Tholosæ, anno 1644. ex quâ fere originem duxit illa mendaciorum accessio, quibus Ianseniani suas modò lucubrationes illuminant. Cùm enim suos ipsi errores excusare non possint, consilium iniere vt alienos fingerent, & quando impediri non potest ne dam-

natus videatur esse Iansenius, obtineant si possint, ne Molina sit innocens. Ideo sollicitè colligunt quidquid vspiam hujusmodi scriptiuncularum reperiri potest, vt ex memoria plebeïorum rumusculorum & quarundam fabularum traditione historiam texant controuersiæ de Auxiliis, in qua vix aliud legas, quàm quotidianos de Iesuitis triumphos, densas in doctrinam Societatis censuras, & pluentia continuò in Molinam fulmina. Diceres omnes illis syluas in palmeta mutatas & laureta, vnde Aduersarii coronentur. Hinc hausit Apologista Iansenii quæ plurima garrit Apologia 2. hinc Vincentius Lenis quæ scripsit in sua Theriaca, hinc ille, qui pro Archiepiscopo Mechliniensi pugnauit contra Sedem Apostolicam, hinc Mauguinus quæ præfatus est in vindicias Iansenismi, hinc concionator sine nomine, quæ nuper scripsit ad Episcopum etiam anonymum. Denique Doctor *de bono loco* cùm nihil haberet pretiosius ad ornandam *victricem gratiam*, ex his laciniis vestem illi triumphalem consuendam putauit. Quàm fuerint hæc grata Caluinistis, significauit Samuel Maresius in suis notis ad Catechismum Iansenianum, vbi hæc omnia libentissimè amplectitur & in commodum suum, hoc est Iansenianæ Theologiæ, lætabundus interpretatur, vt esse possint hæc omnia, vel ex ipsa conditione approbatorum meritò suspecta.

Respondeo secundò debuisse qui hæc inculcare non cessant, non dissimulare quæ scripta sunt priùs ad ea diluenda. Quia enim Ioannes à sancto Thoma silentium nostrum non vt par erat interpretabatur, cogi se putauit Paulus Leonardus vt de scientia media, déque illo Censorum judicio scriberet: & tam accuratè, támque copiosè omnes istas, quæ sunt facti quæstiones tractauit, vt abundè suppeditauerit vnde isthæc omnia certò confutarentur. Mihi quoque dum eidem Auctori responderem, necesse fuit aliqua dicere, disp. 4. de scientia media, vbi ostendi vel ex iis quæ narrat Ioannes à sancto Thoma conuinci, reformandam esse Salmanticensium allegationem. Quæstionem Historicam Theologicam tot vitiis infamem probauit Solutor, vt nemo hactenus fuerit, qui videri vellet monstrum illud peperisse. Accessit Petrus à sancto Ioseph ex Ordine Cisterciensi, qui optimis quoque vsus

XXXIX. Iansciani responsa dissimulant.

informationibus, aliam omnino faciem hujus historiæ, quàm soleat à Ianſeniſtis depingi, fuiſſe demonſtrauit. Et poſt eos Martinez de Ripalda in ſecundo tomo *de ente ſupernaturali* totius negotii ſeriem, jam inde ab origine repetitâ narratione, ſic deſcripſit; vt Ianſenianos pudere poſſit tantæ credulitatis ad fabulas, & tantæ ad propoſitas à Sede Apoſtolica veritates difficultatis.

Illi verò poſt tot reſponſiones, tot inficiationes, tot refutationes, nulla prorſus horum factâ mentione, damnatam à Sede Apoſtolica Societatis doctrinam à duobus Pontificibus, Molinam proſcriptum, Conſtitutionem cum cenſura quinquaginta Propoſitionum juſſu Pauli compoſitam prædicare pergunt tam inuerecundè, quaſi ſperarent ſe inuictâ contumaciâ fidem tandem impetraturos. Sed quia nituntur potiſſimùm teſtimonio Franciſci Pennæ.

XL. Franciſcus Penna audita tantùm refert.

Reſpondeo tertiò, Franciſcum Pennam nec viſum vnquam nec auditum in his ſeu collationibus, ſeu diſputationibus, ſeu congreſſibus: neque vllam prorſus partem in ijs habuiſſe, ac proinde inquirendum ſupereſſe vnde acceperit ea, quæ narrat, & quàm illi fuerint in hac cauſa fide digni, quibus credidit. Notum enim eſt in hoc certaminum genere nihil eſſe procliuius, quàm vt partes in ſuum vnaquæque commodum omnia interpretentur. Si credas his, vicit ille; qui, ſi credas aliis, victus eſt. Leuibus argumentis ferè omnes in contentionibus ingeniorum id ſe eſſe putant, quod eſſe cupiunt, hoc eſt ſuperiores: hæreditaria ſunt hæc hominum vitia, quæ virtus in hac vita ſic oppugnat, vt expugnare penitus numquam poſſit. Ergo vt ſciamus quantum Pennæ credendum ſit in hac cauſa, ſciendum eſt priùs quibus ille crediderit.

XLI. Quàm ſit authenticum ejus manuſcriptum.

Reſpondeo quartò, manuſcriptum illud Pennæ, ex quo deprompta ſunt teſtimonia hæc ferè omnia, non eſſe totum illius manu ſcriptum, ſed admixta eſſe nonnulla, quæ alienâ manu ſunt notata, vt teſtatus eſt Iacobus Mores, Notarius publicus anno 1637. 10. Ianu. quando illi oblatus eſt ille codex, à P. Ioanne Gonçale, Regente ſtudiorum in Monaſterio ſanctæ Mariæ ſupra Mineruam, vt fidem adderet quibuſdam extractis per *fragmenta, per parágraphos & per ſaltum*, vt ipſe loquitur, additque manuſcriptum illud, *pro ma-*

jori parte manu propria Francisci Pennæ scriptum esse. Sunt igitur in eo aliquæ partes, esto minores vel pauciores, ab alio scriptæ. Et donec sciamus quis esset ille, qui suam manum Pennæ commodabat, vel cui Penna suam, non possumus testimonium hoc admittere.

Respondeo quintò, Esto forent illa omnia sine dubio scripta, testatáque ab ipso Penna, notissimum tamen fuisse, gerere illum apertas cum Societate simultates, & non vna occasione ostendisse, quàm non æquo animo ejus incrementa progressúsque ferret. Id enituit maximè quando actum est de beatificatione S. Ignatii, quo tempore vt negotium inuolueret, scriptum ipse attulit vltrò ad Paulum V. Quod quia Pontifex comperit non satis esse conforme antiquioribus ejusdem Pennæ testimoniis, notata hominis sinceritate atque affectu tempori seruiente, nihil moratus hanc intercessionem, beatificationem decreuit. Possumus Romæ hujusce rei testem appellare omni exceptione majorem. Potest hujus etiam rei conjectura sumi ex illa ipsa relatione, quam producit Locobonus, vbi pag. 103. Penna sic loquitur: *Facta hac resolutione, cùm intelligeretur quòd Sanctissimus Dominus volebat injungere Consultoribus, vt se ad propria conferrent, & Episcopi ad Episcopatus properarent: Ego adiui suam Sanctitatem, & commemoraui magnum scandalum, quod futurum erat in Ecclesia, si causâ indecisâ Consultores recederent. Sanctissimus respondit nullum futurum inconueniens, cùm ipse in resolutione sequuturus esset judicium Congregationis.* Quæro enim quid interesset Pennæ, vt hæc controuersia maneret, vel non maneret indecisa? Cur hæc eum cura sollicitaret? Et quid huic negotio commune cum causis Rotæ? Scilicet Molinam accusatum, post longam septem vel octo annorum vexationem, illibatum elabi, & Societati manere suæ doctrinæ tradendæ possessionem integram, hoc Pennam vrebat. Quod autem præsagiebat de sequuturo in Ecclesia Dei scandalo, euentus probauit quàm fuerit in eo vanus aruspex. Poterit etiam Lector judicare an huc faciat id quod eo tempore scribebat Cardinalis Perronius ad Henricum IV. & habetur operum illius tom. 4. qui est de Legationibus, vbi in Epistola scripta 7. Febr. anni 1603. & altera 23. Ianu. 1606. significat Hispanos in hoc negotio Societati

XLII. Exceptiones contra testimonia Pennæ.

palam aduersatos. Cujus rei scribendæ nonnullam ei occasionem à Penna datam, non difficilè persuadebunt quæ jam dicta sunt. Ergo Pennam in hac causa nec judicem acceptare, nec testem possumus.

XLIII. Narrationes Pennæ retorquentur in aduersarios.

Respondeo sextò, Esto fidem mereatur diarium Pennæ, dico nihil inde probari eorum, quæ intendit Locobonus. Dico probari contrarium. Tria enim ista probanda sunt, 1. Damnatam esse à Pontificibus Clemente VIII. & Paulo V. Societatis doctrinam, quæ negat gratiam per seipsam efficacem, hoc est, physicè prædeterminantem. 2. Eamdem fuisse damnatam à Congregatione de Auxiliis. 3. Constitutionem super ea re jussu Pauli V. fuisse compositam. Hæc vbinam dicit Penna, & in quâ parte sui Diarii? Volue, reuolue *Legendam* illam à capite ad calcem & à calce ad caput; vbi est illa damnatio Clementis? vbi Pauli? vbi Congregationis? Non quæritur quid dixerint Consultores, quæritur quid dixerint Pontifices, quid Congregatio. Consultores enim non sunt Congregatio, nec in ea votum habent, nisi merè consultiuum, decisiuum est penes Pontificem & Cardinales. Ergo vbi narrat Penna Pontificem & Cardinales damnasse doctrinam, quæ non admittit gratiam per seipsam efficacem, hoc est, physicè prædeterminantem? Id enim verò ille nusquam innuit.

XLIV. Bulla contra Molinam Pennæ incognita.

Et de Bulla, an est vlla mentio apud Pennam? Et si verum esset, id ille dicere omisisset, qui tam sollicitus erat ne causa maneret indecisa? Qui nihil prætermisit eorum omnium, quæ facere poterant ad aliquod præjudicium damnatæ Societatis doctrinæ? Cui omnia Patris Lemos dicta sunt oracula, Bastidæ omnia frigida, exsucca, implexa, & extra rem? Ille qui perpetuò loquitur victorias, vltimam omnium celauisset, in qua vna sciret positum esse cæterarum omnium fructum? Ergo vbinam Penna bullæ meminit, jussu Pauli confectæ?

Non vtimur, inquiunt, testimonio Pennæ ad probandam bullam. At ego, inquam, vtor illius silentio ad eam improbandam. Quid enim? ignorauit confectam, qui non obstante secreti præcepto, tam faciles habebat eorum quæ gerebantur in Congregationibus relatores, vt sciret vel ipsum vocis accentum, quo Pontifices vtebantur, vel certè scire se fingeret? Quòd si non ignorauit, potuit rem illam vnam non notare

tare

tare, cujus causa notabat cætera? Deinde si quæram, qui sint igitur illi qui bullæ fidem faciunt, quid habent quod respondeant? Ianseniani Parisienses quosdam Louanienses nominant; qui si vicissim interrogentur vnde bullam habeant, nullus dubito quin sint ipsi pariter nominaturi Parisienses. Ita enim sibi mutuò testimonium & fidem commodant, tanquam ex inito ad fallendum societatis contractu.

Sed redeo ad Pennam, & ostendo non tantùm ex ejus silentio, sed etiam ex sermone falsum esse, quod Ianseniani jactant, damnatam fuisse à Clemente Societatis doctrinam de gratia efficaci. Age enim quandonam est damnata? Antequam audiuisset institutas ea de re disputationes, an post? ridiculi sint, si Pontificem, qui vt maturiùs quæstionem dirimeret, causam hanc à priuatis Consultorum congressibus transtulerat ad solemnes coram ipso & Cardinalibus disputationes, mutato consilio, antequam ea de re disputatum esset, sententiam præcipitasse dicant. Ergo post disputationes. Atqui constat ex Diario Pennæ, causam hanc non fuisse coram Clemente agitatam. Pertinebat enim ad 5. articulum ex quindecim, quos Clemens proposuerat 9. Iulii ann. 1603. vt de iis ageretur: sed nascentibus ex ipsa contestatione disputantium nouis semper quæstionibus, dilata est illorum punctorum discussio vsque ad 20. Sept. anni 1605. quo jam Paulus V. in locum defuncti Clementis fuerat ad Pontificatum euectus. Tunc autem illo scripto proposito, respondit Bastida, excepto 5. articulo, se nihil in cæteris habere, de quo cum Thomistis contenderet. Quintus autem ille articulus sic habebat, vt refertur in libro de Gratia victrice, ex Diario Pennæ. *Hæc gratia habet suam efficaciam ab omnipotentia Dei, & dominio, quod summa diuina Majestas habet in hominum voluntates, vt & in cætera, quæ sub cælo sunt.* Hunc se non admittere Bastida professus est, quatenus scilicet ejus interpretatio trahebatur ad assertionem gratiæ physicè prædeterminantis. Et ideo sequenti disputatione habita 23. Sept. tractatum est, vt refert etiam Penna, *An Deus sua efficaci gratia moueat hominis voluntatem ad actus liberos bonos, non solùm interiùs suadendo, inuitando, excitando, aut aliter moraliter attrahendo; sed etiam verè & actiuè propriè, salua tamen humana libertate. Et an talis efficax gratia conuenienter ab aliquibus*

XLV. Conuincitur ex Penna non fuisse damnatam à Clemente Societatis doctrinam de gratia per se ipsam efficaci.

pag. 78. 79.

Ibid. 84.

Scholasticis physicè prædeterminans dicatur. Vides nunc primùm in disputationem venire gratiam per seipsam efficacem, hoc est ad sensum Aduersariorum, physicè prædeterminantem. Quamobrem Bastida disputationem sic orsus est, quod Penna non narrat. Sed quod monumentis domesticis nobis constat. *Ventum est, Pater Beatissime, post quadraginta coram hac Sede Apostolica disputationes ad totius controuersiæ caput, & ad illud caput, vnde orta est tanta concertatio,* &c. Nimirum nostri ab initio institerant, etiam ante inchoatas disputationes, dum causa tractaretur coram Cardinali Madrucio, vt quando agebatur de vtroque Ordine ad concordiam reducendo, tractaretur illud in quo potissimùm discordia sita erat: causam Molinæ & causam Bannis, quorum erat reciprocè accusata doctrina, causas esse priuatorum: an gratia efficax sit physicè prædeterminans, vt sit impossibile cum ea componi dissensum voluntatis, quæstionem esse in qua, etiam ante scriptum Molinæ librum, ambæ inuicem familiæ dissidebant, cum annexis de prædefinitione malorum actuum & & de scientia futurorum conditionatè; ergo si hæc capita componerentur, priuatorum deinde controuersias fore ad componendum faciles. Sed quamuis ea ratio probaretur Cardinali Madrucio, euicit tamen Aduersariorum resistentia, vt ab examine Molinianæ doctrinæ, prout illa fuerat denuntiata, exordium sumeretur. Quare adeò non est verum quod dicitur in Diario Pennæ: *Tunc Patres Iesuitas, recepto hoc dubio, cœpisse suspirare:* vt sit potiùs verissimum, tunc primùm maximè respirasse; quippe cùm id tandem aliquando obtinuissent, quod tamdiu & tantopere petierant. Atque tum hoc, tum quod addit, fuisse qui dicerent Iesuitas in proximè sequuturo Solis defectu spem habuisse, quasi simul etiam defecturus esset Pontifex, mihi persuadent, & sapientibus viris persuasum iri puto; non fuisse Pennam, qui laciniosum hoc Diarium scripsit; quòd sit incredibile hominem ejus dignitatis adeò fuisse immemorem sui, vt tam ineptos captaret rumusculos, & stramineis hisce notis sua scripta infarciret. Ego certè minimè dubito, quin si supersunt aliqui, quibus pro veteri amicitia illius viri existimatio curæ sit, iis succenseant, qui sub ejus nomine id genus narrationes vulgauere, vel vt vulgarentur, consensere.

Sed quod caput est, qualecumque sit hoc Diarium, ex eo constat totam de gratia physicè prædeterminante controuersiam sub Paulo agitari cœptam, reliquis ad finem vsque Congregationibus disputandi materiam præbuisse: quod Pennæ Diarium confusè significat, sed ex notis quas habemus illorum temporum distinctè constat. In 40. enim disp. prædeterminationem impugnasse Bastida dicitur ex Scriptura, Conciliis, Patribus, & ex rationibus, ductis ex principiis fidei, & Doctorum sententiis. In 41. singillatim tractans argumenta, quæ priùs conglobauerat, intorsit decreta Concilij Tridentini, & Senonensis. In 42. ostendit repugnare Augustino. In 43. repugnare antiquis Patribus. In 44. contulit doctrinam illam, cum doctrina Caluini, ductò per multa capita parallelo. In 45. intulit destrui liberum arbitrium, gratiam sufficientem, & Deum fieri auctorem peccati. In 46. ostendit dissentire D. Thomam. In 47. & vltima, dissentire quoque tum superiorum sæculorum Doctores, Scholasticos, tum hujus etiam maximam partem. Hic fuit disputandi finis 22. Febr. ann. 1606. Et consentit in his Diarium Pennæ, nisi quòd non ita distinctè disputationum argumenta numerat. Tunc igitur tantùm tempus erat pronunciandi de gratia physicè prædeterminante, sed Clemens ante biennium ferè mortuus erat, quando ergo damnare potuit contrariam sententiam?

Respondebunt tunc damnasse, quando proposuit illa 15. puncta. Illa enim assertiuè proposuisse veluti doctrinam Augustini: & ideo Locobonus calamo, vt solet, felle tincto, *Theologos*, inquit, *minùs pertinaces, minúsque rebelles veritatis quàm Iesuitas, fuisse obedituros doctrinæ S. Augustini, & authoritati ac judicio Sedis Apostolicæ, per hoc scriptum Clementis VIII. satis expresso.* Ego mitiùs agam cum illo, contentus ejus tarditatem notasse, qui 15. puncta à Pontifice ad disputandum proposita, pro definitionibus accipit. Quod quia insinuatur etiam in Diario, confirmor vt credam, rapsodiam illam immeritò fuisse Pennæ attributam. Quis enim sibi persuadeat Rotæ Decanum *decisionem à quæstione* non distinxisse. Desideratur etiam, vt mitissimè loquar, vtriusque prudentia. Fit enim ab incautis grauissima Sedi Apostolicæ injuria. Quid enim? vt Clementis definitionem Paulus sit passus retractari, & in disputationem ve-

XLVI. Locobonus quæstiones ad disputandum propositas cum definitionibus confundit. *pag. 83.*

nire? hoc passi essent Cardinales, ad quos hoc scriptum dicitur fuisse missum? hoc ipsi etiam Consultores? Ecquid haberemus certi in definitionibus Romanorum Pontificum, si locus aliquis esset huic cogitationi? Scio hanc suspicionem non displicere Iansenianis, sed contrarius semper Ecclesiæ sensus fuit. Tollit autem omnem dubitationem Clementis subscriptio illis quindecim punctis subjecta, quam Locobonus suppressit, Apologista verò Iansenii expressit ad calcem Apologiæ secundæ, quòd tunc diuinare non posset nocituram Locobono. Ergo Clemens post puncta illa sic scripsit: *An ista sit doctrina S. Augustini, in materia gratiæ, Clemens Papa VIII. pro proxima congregatione.* En tibi, Lector, candorem Locoboni, en æquitatem in accusando, dum Iesuitas *pertinaces & veritati rebelles* denuntiat, quòd quæstionem à Romano Pontifice propositam, an sit doctrina S. Augustini, non acceperit pro determinatione, *quòd sit.*

Est autem verissimum quod jam dixi, Bastidam non repugnasse illi articulo 5. nisi quantum trahi poterat ad sensum gratiæ physicè prædeterminantis, iuxta sententiam Thomistarum, quem sensum, quia nec Clemens vllo modo expresserat, nec Augustini testimonia, quæ afferebantur, exprimebant; ideo meritissimò judicatum est de eo disputandum esse deinceps, factâ gratiæ physicè prædeterminantis expressione. In hunc ergo modum conuincitur meram esse fabulam quod dicunt, damnatam à Clemente doctrinam, quæ non admittit gratiam per seipsam efficacem, modo jam explicato.

XLVII. Fabulosum quoque monstratur quod dicũt de judicio Pauli V.

Non minùs clarè conuincitur, nec damnatam à Paulo. Quid enim significat quod de se narrat ille, seu verus seu suppositítius Penna? *Adiui suam Sanctitatem, & commemoraui magnum scandalum, quod futurum erat in Ecclesiâ, si causâ indecisâ Consultores recederent. Sanctissimus respondit, nullum futurum inconueniens, cùm ipse in resolutione sequuturus esset judicium Congregationis.* Factus erat disputandi finis, & querebatur Penna quæstionem manere indecisam; an ergo tunc partem alteram damnauerat Paulus? Non, inquiunt, sed postea damnauit. Quando autem? & quem afferunt hujus damnationis testem? quam memoriam? quod relictum vsquam vestigium? dicent fortè tunc contigisse, quando Censores, qui residui erant, numero

decem, censuram suam inclinante jam anno 1607. Pontifici dederunt, juxta fidem Diarii, ex quo habemus *non imperatum Consultoribus recessum, sed mandatum, vt frequentibus vnà conuentibus habitis, causam terminarent, sicut fecerunt toto hoc anno, & sequente.* Hoc est toto supra millesimum 606. & 607. quo dederunt illud judicium suum, ab octo ipsorum subscriptum, cùm decem conuenissent. Tunc igitur debuit à Paulo concipi damnatio illa. Sed ecce tibi, Lector, rem admodum lepidam. In illo scripto quod Pennæ attribuunt, sequuntur ista verba, quæ Ianseniani legere noluerunt, fortè ne puritatem Gallicæ linguæ, quam affectant, Hispano idiomate corrumperent anno 1607. *Su Sandidad tomo temperamento en la causa de Auxiliis, que nadie calificasse la Sentencia contraria, hasta que su Sandidad publicasse su declaracion y determinacion.* Hoc scilicet fuit Summum Pontificem ex testimonio Pennæ damnasse doctrinam Societatis. An non meritò Ianseniani Iesuitas vocant *rebelles veritati*, quam ipsi tam nequiter prodere conuincuntur?

pag. 103.
pag. 104.

XLVIII. Cõuincitur pariter nec à Congregationibus damnatam esse doctrinam Societatis. pag. 100. 101

Venio ad tertium membrum, quo dicunt eamdem doctrinam esse damnatam à Congregatione de Auxiliis. Et hoc pari euidentia conuincitur ex Diario; ex quo habemus vltimam disputationem habitam 22. Febr. vltimam verò Congregationem 8. Martii anni 1606. *In qua actum est*, inquit, *de modo decidendi causam, Cardinales dixerunt suam sententiam, & conclusum Apostolico judicio determinandam.* Hoccine est damnasse partem alteram? Sed supplendum quod deest ex litteris Cardinalis Perronii, qui refert illo ipso die, quo scribebat: scribebat autem 20. Martii anno 1606. *Conuocatos à Papa Cardinales, qui disputationibus aderant, vt circa quadam, quæ in iis tractata fuerant, sententiam eorum exquireret.* Et addit: *Quod attinet ad controuersiam, factus est disputandi finis, sed nullum adhuc initium decisioni datum est.* Quis scientior rerum in Congregationibus illis gestarum; Penna, qui numquam interfuit, an Perronius, de quo meritò dicas illud, *& quorum pars magna fuit?* Ex illo nondum cœperat quæstio decidi, quando desiit haberi Congregatio ad examinandam controuersiam de Auxiliis peculiariter instituta, nulla enim ampliùs habita est. Necesse igitur est, si doctrinam Societatis damnauit Congregatio de Auxiliis, vt damnauerit quando non erat.

Et hoc iterum ex Diario conuincitur, dum dicit jussisse Pontificem, post finem Congregationum, vt Consultores reliquo anno 1606. & sequenti 1607. *frequentibus inter ipsos conuentibus causam terminarent.* Quid enim? Nonne jam terminata erat? Si toties damnata fuerat Societatis doctrina, totiésque conclusum à Congregatione contra Molinam, quid opus erat priuatis hisce consultationibus Censorum? Quare non jubebat potiùs Pontifex à Secretariis extrahi decreta, & conclusiones stabilitas secerni, atque in ordinem redigi? Ecquid aliud potest responderi, quàm nihil certò conclusum ab illis Congregationibus, & Iansenianos sua somnia venditare, dum has fabulas spargunt?

XLIX. Sed neque à Consultoribus. At, inquiunt, Consultores saltem doctrinam illam damnauerint. Respondeo Consultores, vt jam monui, non fuisse judices, & malè loquutum Locobonum, dum quod est in Diario conclusum à Consultoribus, eam esse Augustini mentem, Gallicè vertit, *Les Iuges de la Congregation conclurent*, sequutus exemplum Apologistæ Iansenii, qui sub finem Apologiæ secundæ idem peccatum peccauit. Auditis hisce Consultoribus, plenum & integrum erat penes Pontificem, & Cardinales jus & arbitrium probandi, vel improbandi quod illi conclusissent, ac proinde dici nequit Congregatio fecisse, quod non fecit Pontifex cum Cardinalibus, seu quod Consultores tantùm fecerunt.

pag. 83.

pag. 84.

Adde secundò, petendum ab Aduersariis vnde habeant damnatam ab illis Consultoribus sententiam, quæ negat gratiam physicè prædeterminantem, quod vnum modò quæritur? Nam neque hoc colligi potest ex Diario. Dicitur quidem propositum fuisse dubium discutiendum 25. Sept. anno 1605. *An Deus moueat voluntatem ad actus liberos, non solùm interiùs suadendo, inuitando, excitando, aut moraliter attrahendo, sed etiam verè, actiuè, propriè, salua tamen humana libertate.* Et circa hoc dubium, post duas disputationes, dicuntur Consultores *magno pondere rationum demonstrasse, Deum non solùm moraliter, sed verè, actiuè, propriè mouere voluntatem, prout constituitur in dubio.* Sed in eo non erat difficultas. Neque enim negamus Deum verè, propriè, actiuè, physicè, mouere voluntatem ad actus bonos, præsertim eos, qui ad salutem spectant. Caput &

ſumma controuerſiæ eſt, an phyſicè determinet; hoc eſt, an
ta moueat, vt impoſſibile ſit cum natura hujus motionis
componi diſſenſum voluntatis. Nam hoc propriè eſt phyſi-
cè prædeterminare; & ſi hoc non concluditur, collimatur
extra ſcopum. Malè ſcilicet interpretantur doctrinam no-
ſtram, qui putant pro eodem nos habere motionem, ſeu præ-
motionem, & prædeterminationem. Motionem quippe ſeu
præmotionem phyſicam ad actus bonos & ſalutares non ne-
gamus, prædeterminationem ablegamus, eo ſenſu, quo jam
lixi, & qui ferè ſenſus eſt Aduerſariorum. Omittunt ergo
Conſultores in illo ſuo judicio, id quod vnum exprimendum
uit, hoc eſt de prima parte dubii judicant, de qua minima
rat controuerſia: ſecundam omittunt, de qua propriè diſce-
tabatur: nec deinceps quidquam clariùs diſtinctiúſve pro-
untiant, poſt ſequentes diſputationes, in quibus eadem ma-
eria verſata eſt. Ergo vbi eſt illa damnatio, quam objiciunt
anſeniani? Quippe neceſſe erit vt eam referant ad cenſu-
am illam, quam biennio ferè poſt diſputationes dicuntur il-
cenſores obtuliſſe Pontifici, illam igitur exhibeant, vt in-
elligamus an & quomodo damnauerint ſententiam, quæ ne-
at gratiam phyſicè prædeterminantem.

Interea dum hoc expectatur, hunc mihi ſcrupulum exi- L. Oſtenditur ex narrationibus pennæ Conſultores non ſatis conſtitutum habuiſſe, quid concluderent.
ant. Peto enim quæ cauſa ſit, cur tanto tempore, tótque
ongreſſibus priuatis indiguerint Conſultores, vt in cen-
ram conuenirent, jam poſt tot diſputationes & tot cen-
ras diſputationibus ſubnexas. Nam ſi Diario Pennæ
des eſt, poſt ſingulas diſputationes conueniebant Con-
ltores, vel illo ipſo die & ſtatim dimiſſis Diſputatoribus;
el ſequentibus diebus, & quid de quæſtione diſputata
edendum eſſet definiebant, vbi juxta ejuſdem Diarii fi-
em, quot erant definitiones, tot erant in Molinam & Mo-
iſtas fulminationes. Quod ſi ita eſt, fierine poteſt vt toto
inde biennio, frequentibúſque conuentibus indigerent, ad
nſuram concinnandam, quam erant oblaturi Summo Pon-
ici? Non erant memores articulorum, in quibus conuene-
nt? Non habebant acta Congregationum, vnde in vnum
lligerent ſtatutas inibi concluſiones? Atqui hoc opus erat
oris ad ſummum triduani, & conſumpſere tamen bien-

nium ferè *frequentibus inter se conuenientibus?* Quid quæso tractabant in his conuentibus? Quid hærebant? Res numquid jam erant decisæ? Num perstabant in sententia, quam dixerant coram Pontifice & Cardinalibus? Num reformandum censebant quod ab illis sancitum esset? Crescit dubitatio ex facilitate, quam iidem ostenderunt ante septennium, quando spatio trium mensium conuenerunt in censuram, non quinquaginta solùm, sed, vt habent certiora monumenta, sexaginta propositionum Molinæ, Deus immortalis! causâ nondum discussâ, tam faciles támque profusi ad censendum fuere: & post quadraginta septem disputationes, totidémque disputatarum quæstionum decisiones, indiguerint biennio, vt viderent quid tandem statuendum esset?

Hinc verò manifestè sequitur, aut fictitiam esse totam illam Diarii narrationem de multiplicatis sine fine Consultorum censuris in Molinam, vel Consultores illos re maturiùs consideratâ, & recurrentibus quæ vltro citróque dicta fuerant à disputantibus, intellexisse dubiam esse, nutantémque censurarum suarum æquitatem & veritatem.

LI. Quid opponi possit judicio Consultorum. pag. 103. 104.

Sed tamen esto, demus quod probari non potuit, & cujus contrarium potiùs probatum est, doctrinam cui Societas repugnat, visam esse Consultoribus illis extra ordinem assumptis, necessariam. Habebimus aduersos octo viros eruditos. Non enim plures fuerunt, vt Diarium refert. Quia ex decem, qui soliti erant conuenire, Petrus Lombardus Archiepiscopus Armacanus subscribere noluit, nec Bouius ex Ordine Carmelitarum, *qui perseuerauit*, inquit Penna, *in sententia Molinæ*, & nequicquam obstante hac hæresi, à Paulo V. deinde promotus est ad Episcopatum Molfetensem. Iacturam igitur octo suffragiorum, quam non possumus non magni facere, poterimus etiam supplere suffragatione multò plurium ejusdem authoritatis & dignitatis Theologorum. Fuerunt enim, vt dixi, merè consultiua suffragia illa, nec vllam habuere à S. Pontifice authoritatem decisiuam.

LII. Controuersiæ decisio non fuit posita in judicio Consultorum.

At, inquies, decisio controuersiæ pendebat ex hujusmodi suffragiis, hoc verò, inquam, pernegamus. Nostri enim ab initio intellectâ illâ tam liberali & tam promptâ 60. propositionum censurâ, institere vt audirentur, & vt causæ defi-

riti

nitio non penderet ab eorum judicio, quod & obtinuere; vt colligi poteſt ex litteris Cardinalis Bellarmini ad P. Antonium Padillam datis 9. Martii anno 1601. quibus dicit, *Quello ch'ora ſi tratta, è la reuiſione della cenſura ch'anno fatto certi deputati,)* QVALI NON SONO GIVDICI DELLA CAVSA, MA SOLO CENSORI DEL P. MOLINA: *& in queſta reuiſione due Padri della Campania ſi trouano preſenti con due Padri Domenicani, e ſi ſcriuono l'oppoſitioni e le diffeſe. Quando ſara finita la reuiſione della cenſura*, NOSTRO SIGNORE SARA GIVDICE. *E ſe bene non ſo quale ſara la ſentenza di ſua Santità, non dimeno ſo bene che ſe biſognara emendar il libro del P. Molina*, BISOGNARA EMENDAR LO EN PROPOSITIONI COMMVNI A GLI AVERSARII; *è non in materia della controuerſia ch'anno con la Compagnia:* habetur hæc Epiſtola in Archiuio noſtro.

Ob eam ſcilicet cauſam tracta jam antea fuerat quæſtio à Conſultoribus illis ad Cardinalem Madrucium, vt cum duobus Generalibus ſancti Dominici & Societatis, & aliquot vtriuſque familiæ Theologis viderent, ſi quæ poſſet iniri ratio controuerſiam dirimendi; quod cùm minimè ſucceſſiſſet, decreta eſt illa cenſuræ recognitio coram Cardinalibus Aſculano, & Bellarmino, & duobus ex vtraque familia Theologis. Neque verò nullus fuit ejus fructus; quia certum eſt, vel ipſo fatente Locobono, *viſum eſſe Conſultoribus, ex illis,* vt ipſe dixerat quinquaginta, & vt res eſt, ſexaginta *propoſitionibus, viginti tantùm quæ videbantur eſſe majoris momenti, diſcutiendas.* Atque ita Cenſores vnâ liturâ quadraginta peccata Molinæ condonarunt, quæ magna quidem indulgentia fuit, ſed erat futura juſtior, ſi plenaria fuiſſet. Pag. 61.

Verùm quia ne in reſiduarum quidem cenſuram conſentire noſtri voluere Cenſoribus, cùm dicerent ex illis viginti adhuc aliquas eſſe quæ Molinæ imponebantur, aliquas quæ in contrarium ejus menti ſenſum torquebantur, aliquas quæ illi communes erant etiam cum Thomiſtis illuſtribus, Clemens VIII. totam ad ſe controuerſiam traxit, certus nec his nec illis aſſentiri, donec per ſe ipſe cauſam vniuerſam inſpexiſſet: ideóque mandauit initium dari diſputationibus, quibus quòd iidem Conſultores cum aliis adeſſe ſunt juſſi, non

ideo fuit, quòd vellet eorum ſtare judicio: ſed vt ex eorum cenſurâ cum aliorum quoque judicio collatâ, & cum iis quæ dicebantur à diſputantibus, videret ipſe cui parti adjudicanda veritas eſſet.

Eadémque deinde fuit Pauli cogitatio, quando juſſit Cenſores priuatis conuentibus ſuam digerere & conformare ſententiam. Nam quòd non ideo decreuiſſet illam ſequi, maniſeſtè colligitur ex eo quòd eodem tempore, quo Cenſoribus hoc præſcribebat, ex alia parte mandauit vt acta omnia Concilii Tridentini, eruta ex Caſtello S. Angeli traderentur Cardinali Perronio, vt videret ipſe quid inde lucis poſſet hauriri ad cauſæ deciſionem, vt conſtat ex ejuſdem Epiſtola ad Henricum IV. data 11. Iulii anno 1606. quæ habetur tomo 4. jam citato. Variorum ſententias Pontifices exquirebant, vt omnibus deinde inter ſe compoſitis, quid demum credendum eſſet ipſi decernerent. Sed Paulus poſt longam tandem meditationem, & rationum ac ſententiarum collationem, nihil tutius vidit ad decernendum, aut expeditius, quàm quod allatum eſt antea ex ſcriptis, quæ Pennæ attribuuntur, nempe vt temperamentum illud adhiberet, ne pars altera ſententiam alterius condemnaret, permiſſâ cuique diſputandi facultate.

LIII. Suffragia Conſultorum ſuffragiis oppoſita.

Ex his igitur conſtat, octo illorum Conſultorum ſuffragia, nulla alia authoritate roborata, ſuffragia eſſe octo Theologorum, eſto eruditorum & inſignium, cui ſi poterunt opponi totidem ejuſdem magnitudinis, nihil actum erit pro ſtabilienda gratiæ, de qua eſt contentio, neceſſitate. Oppoſuere autem noſtri non ſingulos ſingulis, & viro virum, ſed primò judicium Inquiſitionis Luſitanæ, cum approbatione Cenſoris librorum ex Ordine S. Dominici, quæ facultatem dedit edendi Concordiam Molinæ priùs examinatam. 2. Ejuſdem Inquiſitionis aliud deinde judicium contradictoriè & cauſâ vtrimque conteſtatâ datum, quo liber idem eſt approbatus. 3. Conſilium Regium Caſtellæ & Aragoniæ, à quibus poſt approbationem Theologorum, quibus demandata erat ejuſdem libri examinandi cura, conceſſa eſt facultas imprimendi. 4. Academiam Complutenſem, quæ ex commiſſione Supremæ Inquiſitionis Hiſpaniæ, eamdem Concordiam

examinauit, & à censura immunem renuntiauit. 5. Academiam Seguntinam, quæ eâdem occasione librum eumdem similiter examinatum similiter approbauit. 6. Academiam Moguntinam, cujus idem fuit judicium. 7. Herbipolensem, quæ Moguntinæ consensit. 8. Denique nobilissimorum Ordinum Benedictinorum, Cistercensium, Franciscanorum, Carmelitarum, Augustinianorum, Oliuetanorum, Minimorum, doctrinam, quorum omnium conclusiones varias variisque temporibus editas, & vt plurimùm occasione Generalium, vel Prouincialium Comitiorum propugnatas ostendêre, cum expressa doctrinæ Societatis assertione. Hæc omnia suspendere potuerunt Aduersariorum impetum, ac persuadere controuersiam nondum esse ad dirimendum satis maturam. Vnde satis euanescit commentum illud censuræ à Congregatione de Auxiliis, contra doctrinam Societatis conceptæ.

LIV. Iterum conuincitur ex dictis Aduersariorum fabulosam esse bullam contra Molinam.

Hinc etiam satis, vt opinor, jam constat nihilo minùs conuictum esse quartum Iansenianorum mendacium, de bulla jussu Pauli confecta, cum censura 50. propositionum Molinæ. Conuictum inquam est hoc mendacium. Primò ex Pennæ silentio, quod est argumentum in subjecta materia efficacissimum. Conuictum est secundò, ex eo quòd Ianseniani quoque fatentur, vt suprà notatum est, Consultores ex illis 50. vel 60. propositionibus quas priùs damnauerant, viginti tantùm extraxisse, atque ad censuram seposuisse. Quid enim volunt? vt Pontifex plures damnauerit quàm fuerant à Consultoribus notatæ? An vt Consultores mobilitate animi consilium iterum mutantes reposuerint censuras, quas deleuerant? Conuictum est tertiò, ex eo quòd monstratum etiam est eodem tempore, quo demandata dicitur conficiendæ bullæ cura, hoc est quando Consultores præmissis frequentibus conuentibus toto anno 1606. & sequenti, suam tandem censuram Pontifici tradidere: statuisse ipsum inire temperamentum de prohibenda vicissim vtrique parti censura. Numquid enim fulmen cudebat in vnam partem, eo tempore, quo melius atque vtilius Ecclesiæ temperamentum videbatur? Quartò non vident Ianseniani se per ejusmodi fabulas Ecclesiæ vitalia petere, atque in ipso veluti corde authoritatem Sedis Apostolicæ ferire? Quid enim hoc rei est, Pontificem mini-

mè dubitantem quin Pelagiana esset doctrina, quæ opponitur gratiæ physicè prædeterminanti, eámque damnantem, certum eam quoque damnasse cui successerat, Clementem, & probè conscium idem fuisse judicium Congregationis ad hoc peculiariter institutæ, prohibere tamen, ne quis vllam ei notam inureret: pari jure parique libertate eam donare cum veritate Catholica: qui eam pugnaciter defendebant toto terrarum orbe lectionibus, concionibus, disputationibus, scriptionibus, cumulare beneficiis: & qui illis adhærebant ad dignitates Ecclesiasticas & Episcopatus promouere: in illa dissimulatione perseuerare ab anno 1606. ad annum 1621. in eáque mori & successoribus, vt idem facerent ad hunc vsque diem exemplum relinquere? O Nou-Augustiniani quid vobis videtur? Potest hic stupor cadere in Christi Vicarium? Qui hoc agit, fidem seruat quam Ecclesiæ obligauit aduigilandi vt diuina traditio illibata conseruetur? Sollicitus est, ne ouibus suæ curæ commendatis venenum erroris promiscuè cum pabulo veritatis proponatur? Successori fideliter tradit receptum à majoribus fidei depositum? Et cauet quod olim monebat Innocentius primus, *ne permittendo lupos mercenarius magis videatur esse, quàm pastor?* Non nego in rebus ambiguis & indefinitis, in Ecclesia tolerari vt quisque sequatur quam partem præoptarit, etiamsi aliorum judicio minùs certam, minúsve probabilem: at errorem cognitum, probatum, conuictum, damnatúmque, non tolerare modò, sed insuper prohibere ne quis errorem vocet; si quis dicat contingere posse infallibili fidei ac veritatis Magistro, fidóque custodi ac depositario, à quo discere jubemur, quomodo sit distinguendum pretiosum à vili; si quis inquam hoc asserat, quis non eum jocari putet, jocandóque authoritatem confirmandæ fidei necessariam euacuare? Quanto minùs fuit quod olim Honorio contigisse dicitur in causa Monothelitarum, cujus tamen adeò difficilis visa est sequentibus Conciliis œcumenicis, & ipsis etiam successoribus excusatio? Scio Iansenianis arridere cogitationes hujusmodi. Alludunt enim ad cogitationes Iansenii, & ipsorum interest, vt Sedis Apostolicæ nutet authoritas: sed interest etiam Catholici Lectoris animaduertere quid moliantur, & quò spectent eorum con-

Epist. 93. apud August.

ilia, dum ſpargunt hauſta ex ſcripturis apocryphis iſthæc fabulamenta.

Quintò erat optandum vt quemadmodum Diarium Pennæ publici juris fecere, *vt ſatisfacerent*, inquiunt Approbatores Loconi, *diuturnæ hominum eruditorum expectationi*; ita vellent Conſtitutionem illam, ac damnatas propoſitiones communicare cum republica litteratorum. Intellexiſſet ſtatim Lector eruditus & perſpicax, nihil aliud eſſe ſcriptum hujuſmodi, quàm rudimentum inane tyronis alicujus, cui cogitatio incidit experiundi quid poſſet, & monſtrandi quid vellet, ſi ei permitteretur bullam condere. Probauit autem quicumque demum ſit, ſe hujuſmodi operibus parum idoneum, inſuper & ſatis imperitum. Scriptum hoc nihil habet ejus grauitatis & majeſtatis quæ ineſſe debet literis Apoſtolicis. Dicit, *Sedem Apoſtolicam ab Auguſtino dum viueret, aduerſus dogma Pelagianorum reſponſa popoſciſſe*, quod quæſo vnde accepit? Legimus quidem Auguſtinum & ſuo & Conciliorum Africanorum nomine à Sede Apoſtolica non ſemel reſponſa popoſciſſe. Legimus ideo popoſciſſe, quòd timerent *ne ad culpam negligentiæ imputaretur, ſi tacerent quæ pro Eccleſia ſuggerenda erant, quo Romanus Epiſcopus Paſtoralem diligentiam adhiberet Chriſti membrorum periculis.* Et, *quia arbitrabantur, adjuuante miſericordia Dei, qui dignatur eum & regere conſulentem & orantem exaudire; Pelagianos illius authoritati de Sanctarum Scripturarum authoritate deprompta faciliùs eſſe ceſſuros.* Legimus cùm ad Innocentium librum de Natura & Gratia vltrò miſiſſet, addidiſſe: *Non enim riuulum noſtrum tuo largo fonti augendo refundimus, ſed in hac non parua tentatione temporis, vnde nos liberet cui dicimus, ne nos inducas in tentationem, vtrum etiam noſter licèt exiguus ex eodem quo etiam tuus emanet capite fluentorum, hoc à te probari volumus, tuiſque reſcriptis de communi participatione vnius gratiæ conſolari.* Legimus cùm mitteret ad Bonifacium quæ ſcripſit contra duas Epiſtolas Pelagianorum ita præfatum: *Hæc quæ iſtis duabus epiſtolis illorum, iſta diſputatione reſpondeo, ad tuam potiſſimùm dirigere ſanctitatem, non tam diſcenda, quàm examinanda conſtitui.* Legimus Innocentium reſpondiſſe, dum ita recurrerent, *ideo eos feciſſe quod æquum erat vt facerent, antiquæ regulæ formam ſequutos toto ſemper ab orbe ſeruatam*, PER OMNES

LV. Bulla illa ſeipſa confutat.

Aug. Ep. 92. ad Inn.

Ep. 95.

Lib. 1. cont. 2. epiſt. Pelag. cap. 1.

ENIM PROVINCIAS DE APOSTOLICO FONTE PETENTIBVS RESPONSA SEMPER EMANARE: ET PRÆSERTIM QVOTIES FIDEI RATIO VENTILATVR, NONNISI AD PETRVM, ID EST, SVI NOMINIS ET HONORIS AVTHOREM REFERRI DEBERE, QVOD PER TOTVM MVNDVM POSSIT OMNIBVS ECCLESIIS IN COMMVNE PRODESSE. Legimus, inquam, Catholicos, per totam Africam Episcopos, & præ cæteris Augustinum, à Sede Apostolica in causa Pelagii responsa petiisse: neque sua putauisse secura, certáque atque ab aliis recipienda, donec intelligeretur ea Romæ fuisse probata: Sedem autem Apostolicam vicissim ab Augustino responsa poposcisse contra Pelagium, non legimus. Neque tamen ideo nego potuisse Augustinum ab Episcopo Romano in re aliqua obscura consuli: sed vt quod fieri potuit in causa Pelagii factum esse dicatur, peto vnde bullæ compilator didicerit. Nam ad eum tantùm ex occasione missas à Bonifacio duas Epistolas Pelagianorum per Iacobum & Timasium, non est responsa poposcisse.

LVI. Disputanda cũ S. Thoma, S. Augustino & Sũmis Pontificibus aliquarũ propositionum censura.

Neque verò in rebus Theologicis fuit perspicacior hic Bullator. Prima propositio quam damnat, illa est, *Peccatum primi hominis solum in donis supernaturalibus nobis nocuit*. De qua videndum erat quàm procul abesset ab ista, quæ traditur à S. Thoma: *Si bona naturalia secundùm se considerentur, secundùm quod naturæ debentur ex propriis principiis*, NEC HOMO, NEC ANGELVS, ALIQVID NATVRALIVM AMISIT, NEC IN ALIQVO DIMINVTVS EST.

2 *sent. d. 2. ar. 1. ad 3.*

Secunda est ista, *vires naturales liberi arbitrii tales prorsus, secundùm se, in nobis post peccatum manserunt, quales illas essemus habituri, si homo fuisset conditus in statu puræ naturæ*. Quæ si damnetur, videndum est, an inde sequatur istam absolui quam Pius V. & Gregorius XIII. damnauerant priùs, *Deus non potuisset ab initio talem creare hominem, qualis nunc nascitur*, & quod Augustinus ipse significat, *non repugnare Deo, vt ignorantia & concupiscentia* SINT PRIMORDIA HOMINIS NATVRALIA.

Tertia est, *Paruuli morientes sine baptismo post diem judicii vitam in naturalibus, omni mentis & corporis vitio immunem ducent in perpetuas æternitates, feliciorem quàm vllus vnquam mortalium*

vxerit. In qua damnanda considerandum fuit, an damnare ellent eos, qui hujusmodi paruulos sensibilium dolorum exertes fore dicunt, hoc est S. Thomam, S. Bonauenturam, cotum & Scholasticos ferè omnes. Si enim tolerabilis est coum sententia, cùm nemo sit adultorum in statu mortalitis, qui non sit doloribus obnoxius, nonne dici potest feliiores fore paruulos, quàm sit modò vllus adultus, statu morlitatis præcisè considerato, & seclusa spe beatitudinis æteræ? Nam aliunde cognitiones illis naturales & effectus non eerunt.

Quarta, *In statu naturæ lapsæ, potest homo cum solo concursu generali Dei, efficere bonum opus morale, quod in ordine ad finem natulem sit veræ virtutis opus: illúdque referre in Deum, sicut referri sset & deberet in statu naturali.* Cujus censura quot quæso Thoistas, quot Scotistas, quot omnium Scholarum Theologos uoluit? Et quomodo elaberentur Pius V. & Gregorius XIII. ii vel easdem, vel æquiualentes propositiones vetuerunt afci censurâ in Constitutione contra Baium? Non vacat omes alias percensere. Nam ex iis, quæ primæ occurrerunt sas intelligi potest, quod sit faciendum de censura illa vnierſa judicium. Et hæc omnia nostri monuerunt, imprimisque enedictus Iustinianus, qui causam hanc apud Pontificem rtiter egit: ideóque facta est illa reductio quinquaginta, el sexaginta propositionum, ad viginti. Vnde etiam conjicere cet hanc quam vocant bullam, si digesta fuit ab vllo ex onsultoribus, ante disputationes, ac proinde diu antequam aulus esset ad Pontificatum euectus, fuisse digestam; & uod inde sequitur, vel si vera esset, non potuisse vocari à Iannianis bullam Pauli.

Sed quia solent hujus vitæ mala bonis esse permixta, non ossunt non valde probare duo, quæ in hoc scripto reperiuntur. rimum est, & olim viuente Augustino, & mediis deinde mporibus, fuisse quosdam, qui putarent se, auctore Auguino, posse ac debere negare liberum arbitrium. Ita enim ullator loquitur, dum de hæreticis liberum arbitrium imignantibus: *Qua quidem impugnatione, & justificant quantum est se veterem illam Pelagianorum calumniam, quod in doctrina Caolicorum auferatur ab hominibus liberum arbitrium: & in causam*

LVII. Colligitur ex illa bulla, contra Ianſeniaos, fuisse aliquam Prædestinatianorum hæresim.

ipsi insipientiam nocentiùs multò sibi atque aliis manifestant, *quàm illi quos olim liberum etiam arbitrium negantes simpliciùs*, *S. Augustinus instruens ita percontatur*: *si non est Dei gratia, quomodo Christus Dominus noster saluat mundum? & si non est liberum arbitrium, quomodo judicat mundum*, &c. En tibi; *simplices* quosdam existimantes negandum esse liberum arbitrium ab Augustino emendatos. Paulò verò superiùs hæc habentur: *Quòd autem in quibusdam quæstionibus minutiùs tractandis, cùm de iis necesse fuerat contra Pelagianos errores olim disputare, ex scholasticis Theologis aliqui plus tribuerint viribus liberi hominum arbitrii, quàm admittat doctrina vel discussa à S. Augustino, vel definita ab Ecclesia Dei de necessitate, seu efficacia gratiæ Christi; quidam verò minùs quàm ea doctrina exigat, non eò fuit quòd intenderent ii, aut se putarent à S. Augustino dissentire. Imò*, QVI MINVS TRIBVEBANT HVMANO ARBITRIO, QVOD DOCTRINA S. AVGVSTINI ID EXIGERET, *& qui plus, quòd eadem doctrina id admitteret, existimabant, ... verùm Ecclesia Dei hujusmodi opiniones quorumcumque essent, numquam approbauit.*

Homines, quos Ecclesia Dei numquam approbauit, & qui putarunt jam inde à tempore S. Augustini ejusdem S. Augustini *doctrinam exigere vt minus tribueretur libero arbitrio*, alii-ne sunt, quàm qui vocantur Prædestinatiani? Et Ianseniстæ, si quam habent fidem huic Bullæ, pergent cum Iansenio negare vllos vnquam fuisse Prædestinatianos hæreticos, vel asserere qui sic vocarentur fuisse veros discipulos S. Augustini? Et Mauguinus, qui tam verbosam pugnauit pugnam, vt obtineret Prædestinatianos fuisse Catholicissimos, germanissimósque Augustinianæ doctrinæ hæredes, *non est concionatus contra suam bullam?*

LVIII. Omittit bulla quod Ianseniani potissimùm intendunt.

Aliud etiam valdè probandum, in eodem scripto, hoc est, in illis 50. propositionibus illud omitti, quod vnum intendunt Ianseniani, & in quo est totius controuersiæ summa, de gratiâ ita per seipsam efficaci, vt tollat proximam & expeditam ad dissentiendum potentiam, & cum cujus natura non possit in voluntate componi suspensio actus. Dico neque id vsquam asseri in illa bullæ delineatione, nec oppositum damnari. Sequitur, inquiunt, ex aliis quæ ibi definiuntur. At inquam de necessitate hujus sequelæ postea disputandum erit, interea stat

Bulla-

Bullatorem non expreſſiſse quod requiritur vt Ianſeniani ſint voti compotes.

Sextò, Monendi ſunt Ianſeniani, non vnicam circumferri bullam ad terminandam controuerſiam de Auxiliis compoſitam. Eſt & alia, quam illi fortè non viderunt, à præcedenti differentiſſima. Poſsem vno illis verbo indicare vbinam ſit, ſed exercenda eſt eorum diligentia. Inquirant vbi aſſeruentur ſcripta Ant. Bouii Epiſcopi Molfetenſis, & Petri Lombardi, Arch. Armacani, qui in hujus controuerſiæ diſcuſſione inter Conſultores fuere eruditione & pietate non infimi, videant num inter illa reperiatur ſcriptum, cui titulus, *Tenor bullæ, talis vel ſimilis eſſe poterit.* Exordium autem ſubjicitur in hunc modum: *Inter alia multa & grauiſſima*, &c. Hæc eſt bulla ſub finem diſputationum compoſita. In qua nullius propoſitionis damnatio exprimitur, duodecim tantùm articuli de doctrina definiuntur, excluſo ſemper illo capitali controuerſiæ puncto de gratia phyſicè prædeterminante, quem ſcriptor diſertè ſignificat indeciſum eſſe debere, *donec Eccleſiæ ſuæ lumen abundantius Dei prouidentia communicauerit.* LIX. Extare Bullam aliam à priore diuerſam.

Hæ nimirum erant priuatorum hominum meditationes, qui ſententiæ quam expectabant præludentes, experiri volebant, componendo bullas, quomodo poſſet illa commodè concipi, vt exprimeret quod ipſi vel judicabant, vel optabant: fortè etiam opperiebantur occaſionem opportunam iſta ingerendi, ac ſuppeditandi judicibus, vt haberent paratum in tempore controuerſiæ decidendæ aliquem modum.

Ianſeniani autem, qui videntur ſibi theſaurum inueniſſe in agro abſconditum, quando in priorem illam bullam inciderunt, poterunt ejus valorem ex ſecunda metiri, ac videre, num illa reuera bulla ſit, nimirum ex earum genere, quas fundere ſolent pueri, dum pendentem è tubulis palearum ſpumam inflant. Nempe nos quoque poſſemus oſtentare hujuſmodi margaritas, ſed eas tanti facimus, quanti merentur: neque vnquam exponimus, niſi ſi quando opus eſt ad temperandam, quam præ ſe ferunt Aduerſarii, earum æſtimationem immenſam. Quare per nos licet, vt Doctor *de bono loco* bullam quin-

quaginta propositionum ex doctrina Molinæ damnatarum, quantum libuerit jactet: & quia hoc etiam olim fuit insigne triumphantium, *cum Gratia victrice*, eâ bullâ bullatus procedat. Nihil potuit desiderari ad hujus triumphi magnificentiam opportunius, nihil dignius ad honorem triumphantis, nihil insignius ad memoriam victoriæ sempiternám. Addam, quia hic etiam olim fuisse dicitur bullarum vsus, nullum præsentius vel efficacius amuletum inueniri, ad hujus honoris inuidiam omnem amoliendam. Quis enim inuidere possit tanta illusione deceptis? Quis non misereatur potiùs, tam sollicitè satagentium, vt iis quisquiliis errorem ornent, reddántque probabilem? Quis non etiam rideat anhelantes, sudantésque, vt ruenti Iansenismo fulcra hæc arundinea supponant? Sed quis potiùs non jure optimè indignetur, obtineri ab iis nondum potuisse, vt Constitutionem Vrbani contra Iansenium agnoscerent, toties & tam validè à duobus Pontificibus confirmatam, qui ex bulla contra Molinam, quæ numquam fuit, idolum sibi statim fecere, quod adorent? Et sperant, viri scilicet perspicaces, hanc impressionem multùm Iesuitis nocituram. Et Locobonus credidit, se his petitionibus effecturum, vt ejus disputatio respondisse videatur inscriptioni, quam præfixerat, *Molina & ejus discipuli de errore Pelagianorum & Semipelagianorum conuicti?* Neque visum iri titulum hunc vel falsum, vel exaggeratum, vel superbum, vel ridiculum? Sed nolo vltrà importunus esse huic homini, ne somnia illius adeò læta disturbem. Si volet Deus aliquando, quod precamur, vt euigilet; intelliget profectò, Molinæ nihil optatius accidere potuisse, neque aptius ad victoriæ certitudinem, quàm cum hoc genere hostium conserere manus, & armis occurrere istius officinæ. Nam esto illa Vulcania sint, attamen gloriosum est oppugnari mendaciis. Alia enim arma esse non possunt, quæ innocentiam petunt & veritatem.

pref. pag. 23.

Finio cum Epistola Petri Lombardi Archiepiscopi Armacani ad Paulum Quintum Summum Pontificem; qua reddit rationem, cur noluerit subscribere aliorum Consultorum censuræ. Ea verò sic se habet:

Beatissime Pater, transmitto hic ad S. V. capitula illa quæ etiam

x judicio Congregationis sanam & Catholicam de viribus liberi arbitrii & auxiliis gratiæ Dei doctrinam continent. Adjungo propositiones continentes de eodem argumento erroneas opiniones, prout in Congregatione visæ, reuisæ, lectæ, relectæ ET DIVERSIS VICIBVS SVNT CORRECTÆ. *Quare autem noluerim subscribere propositionibus sic digestis, prout eas S.V. præsentabit R. P. Secretarius, præcipua eáque pragnans valde ratio est, quòd in iis extra Congregationem, saltem me non præsente*, ALIQVÆ SVNT MVTATÆ, ALIQVÆ ADDITÆ, QVÆDAM SVNT QVÆ, SI QVID VALET IVDICIVM MEVM, GRAVIORIBVS EXTRA CONGREGATIONEM HANC THEOLOGIS NEC SATISFACTIONEM ADFERENT, NEC FERRE POTERVNT, OPPOSITIONEM SI CONTINGAT CONTRA IPSAS FIERI. *Vt demantur aliquæ propositiones non repugno, modò non sint ex principalioribus. Imò pro judicio meo possent ac deberent compendiosiùs ordinari. Cujus rei formam aliquam postremo loco hìc subjicio cum osculo pedum Sanctitatis vestræ.*

Deuotissima & humillima ejus creatura,
PETRVS LOMBARDVS *Archiepiscopus Armacanus.*

Hæc Armacanus, de nimio erga doctrinam Societatis affectu minimè suspectus. Seruatur autem hæc Epistola, eodem loco cum bulla superiùs citata: ex qua intelligitur quàm vnanimis fuerit, quàm constans, quàm legitima, quàm æqua illorum octo Doctorum censura. Additur autem in historia temporum illorum, jussisse Pontificem, vt judicium hoc, tum Armacani, tum aliorum Doctorum communicaretur Illustriss. Cardinalibus, Generalibus Inquisitoribus; petiisse Cardinales vt daretur etiam scriptum Bouii Molfetensis Episcopi, quo doctrinam Societatis propugnabat: & Pontificem imperasse vt describeretur & singulis traderetur: hac informatione præmissa die Sabbati 26. Augusti anni 1607. Sanctiss. Dominum nostrum indixisse Illustrissimis Cardinalibus, Generalibus Inquisitoribus, nec non Illustrissimo Cardinali Perronio ad hoc specialiter vocato, Congregationem futuram sequenti die Lunæ 28. ejusdem mensis; ipso nimirum S. Augustini die festo. In ea quæsitam singulorum sententiam de modo finiendi controuersiam hanc. Quid fuerit

conclusum euentus ostendit, siquidem statim moniti sunt duorum Ordinum Generales, vt quisque suos ab omni censura contrariæ doctrinæ prohiberet, vt ostendunt recitatæ superiùs Claudii Aquauiuæ literæ, octiduo pòst scriptæ. Hæc Molinæ damnatio, hæc summa causæ, decennio circiter ardentissimè vtrimque agitatæ; hic finis fuit.

INFORMATIO DE QVINQVE PROPOSITIONIBVS, EX IANSENII THEOLOGIA COLLECTIS,

Quas Episcopi Galliæ ad Summum Pontificem censendas misêre.

PRIMA PROPOSITIO.

ALIQVA Dei præcepta, hominibus justis volentibus & conantibus secundùm præsentes quas habent vires, sunt impossibilia: deest quoque gratia, quâ possibilia fiant.

Quid sentiat Iansenius.

CONTINETVR totidem verbis apud Iansenium tomo 3. lib. 3. de Gratia Saluatoris cap. 13. Nam quod probandum suscipit in ipso capitis argumento, *Esse quandam voluntatis infirmitatem, quâ non potest certas tentationes superare, nec adest gratia, quâ superentur, nec Spiritus orationis, quo vires im-*

petrentur, id ipsum deinde ex allatis Augustini testimoniis ita sibi
» colligere videtur. Ex hac indubitatâ doctrinâ quædam non par-
» ui momenti ad hanc rem spectantia inferuntur & clarescunt.
» Primum quidem, esse quædam homini præcepta secundùm
» statum & vires, in quibus constitutus est, impossibilia.
» Secundum, non adesse semper gratiam, quâ possimus, hoc
» est, quâ illa eadem præcepta implere sufficiamus.
» Tertium, hanc impotentiam reperiri non solùm in excæ-
» catis, & obduratis & infidelibus, (de quibus numquam
» Augustinus vel Ecclesia, sed solùm Scholastici nonnulli ex
» humanis rationibus dubitarunt) sed etiam fidelibus & justis,
» qui & fidem Christi & caritatem justitiæ susceperunt. Quar-
» tum, hanc impossibilitatem fidelibus accidere non tantùm
» quando nolunt præcepta facere, sed etiam quando volunt.

Quatuor hæc iterum repetit & inculcat hoc modo, Hæc
» igitur omnia plenissimè planissiméque demonstrant, nihil in
» S. Augustini doctrina certius ac fundatius, quàm ESSE PRÆ-
» CEPTA QVÆDAM, QVÆ HOMINIBVS non tantùm in-
» fidelibus, excæcatis, & obduratis, sed fidelibus quoque &
» IVSTIS VOLENTIBVS ET CONANTIBVS, SECVNDVM
» PRÆSENTES QVAS HABENT VIRES, SVNT IMPOS-
» SIBILIA, DEESSE QVOQVE GRATIAM, QVA FIANT
» POSSIBILIA, hoc enim S. Petri exemplo, aliisque multis
» quotidie manifestum esse, qui tentantur vltrà, quàm possint
» sustinere. Addit deinde, Quintum itaque ex eodem prin-
» cipio consectarium est, Plurimis non dari istam faciendi præ-
» cepti possibilitatem, quæ precibus implorari solet. Cujus rei
triplicem affert rationem. Primò, Quia multi non orant. 2. Quia non orant vt oportet ad impetrandum. 3. Quia etiamsi orent, Deus differt quod petunt, & interea sinit eos cadere. Videndum est, quod dicit cap. 5. col. 2. §. *nec aliquis opponat*, & cap. 14. ejusdem lib. col. 2. §. *nam si desertiones*. Iam quòd dicit Iansenius, *aliqua præcepta, & plurimis hominibus* non potest in ipsius doctrina sic intelligi, quasi verò aliqua etiam aliquibus essent possibilia, secundùm præsentes quas habent vires, si sit sermo de hominibus, qui ea transgrediuntur, Iansenii sensus vniuersalis est, respectu transgressorum, scilicet omnia præcepta eorum transgressoribus omnibus, secundùm

præſentes quas habent vires dum tranſgrediuntur, eſſe impoſſibilia: ita vt nemo, non tantùm infidelium, ſed ne juſtorum quidem, qui præcepta diuina tranſgredientes juſtitiam perdunt, intelligatur ea tranſgredi, niſi ex impoſſibilitate præſenti ea obſeruandi. Quod clariſſimè patet ex duobus hiſce Ianſenii principiis. Primum eſt, Nullam dari gratiam ſufficientem, quæ non ſit ſimul efficax reſpectu effectus, ad quem dicitur ſufficiens. Ex quo ſequitur, cùm omnis tranſgreſſor præcepti, quotieſcumque tranſgreditur, careat gratia efficaci ad obſeruandum, carere etiam ſufficienti, ac proinde juxta Ianſenium nemo vnquam tranſgredi præceptum, quin careat ſufficientibus viribus ad illud obſeruandum. Secundum principium eſt, Victricem delectationem eſſe id quod voluntatem liberam & potentem facit, ſiue ad bonum, ſiue ad malum, adeò vt illa omnino abſente, fiat impotens.

Senſus Ianſenii.

Verba Ianſenii ſunt hæc tom. 3. lib. 7. de Gratia Salu. cap. 2. Quærimus, *inquit*, quid ſit illud, quod nos velle & nolle " facit, quo aliqui actus voluntatis ponuntur in poteſtate vo- " luntatis, ſeu quid voluntatem ad actus aliquos liberam & " potentem facit, ITA VT SINE EO VELLE NON POSSIT; " *Et deinde.* Dico igitur S. Auguſtini principiis inſiſtendo, ali- " quid omninò eſſe præter nudam facultatem voluntatis, quod " eam facit velle vel nolle, QVO OMNINO ABSENTE FIT " IMPOTENS, præſente potens ſiue ad bonum ſiue ad ma- " lum. Et explicans quid hoc ſit in argumento capitis ſequen- " tis ait, Delectatio efficit voluntatem & libertatem, hoc eſt " facit velle, & liberè velle: quod mox ita exponit vt præſen- " te delectatione, actus volendi ſit reipſa in poteſtate voluntatis; abſente, non ſit; inde eſt quod dicit poſtea, Ipſum non " conſentire ac non facere quod concupiſcentia ſuadet, effe- " ctum eſſe gratiæ victricis: & habitum malum non ſolùm adducere impotentiam operandi boni, ſed ita vrgere ad ope- " randum malum, VT NON SIT LIBERVM ABSTINERE; " quamdiu ſcilicet non præualet delectatio juſtitiæ. "

Tom. 3. lib. 7. de gr. Sal. c. 3.

Ibid. c. 14.

Ex qua doctrina ſequitur, cùm omnis peccans peccet vel omiſſione boni, vel commiſſione mali, & in omni omittente ſit defectus victricis delectationis gratiæ ad faciendum quod

omittit, in omni verò committente sit præsentia victricis delectationis concupiscentiæ, impellentis ad id quod committitur, neminem peccare nisi ex impossibilitate non peccandi; Nam qui omittit non habet in potestate facere quod omittit, quia vt dicit Iansenius, illud ponitur in potestate per victricem delectationem gratiæ, quæ deest: qui autem committit, non habet in potestate omittere, seu non consentire ad id quod committit, quia illud non consentire ad faciendum, est effectus victricis delectationis gratiæ, vt idem dicit, quæ gratia similiter deest, cùm stare non possit cum victrici delectatione concupiscentiæ, mouentis ad malum quod committitur; ergo neuter habet in potestate non peccare. Item delectatio gratiæ facit liberam voluntatem ad actum qui præcipitur; eadem delectatio illam facit liberam ad omittendum actum, qui prohibetur: adeò vt sine illa non sit liberum vel hunc supprimere, vel illum elicere, vt dicit Iansenius. Ergo cùm in omni peccante semper & vbique desit victrix delectatio gratiæ, siue ad faciendum quod præcipitur, siue ad omittendum quod prohibetur, consequens est in omni peccante deesse libertatem ad vitandum peccatum, nempe in peccante peccato omissionis deesse libertatem ad faciendum quod facere jubetur, & in peccante peccato commissionis, deesse libertatem ad omittendum quod jubetur omittere, & consequenter omnem qui peccat obligari ad id ad quod non habet libertatem; & sic vniuersaliter verum est, omnia præcepta omnibus qui ea transgrediuntur, esse impossibilia. Hæc est pura, putáque Iansenii doctrina sine fuco & integumentis.

Quid sentiant Hæretici.

EODEM autem modo & sentiunt & loquuntur Hæretici, Lutheri propositionem hanc referunt & damnant duæ celebres Academiæ, Parisiensis & Louaniensis, in censura Lu-
„ theranarum propositionum. Quicumque negat Deum impos-
„ sibilia jussisse, pessimè facit; & qui hoc falsum dicit, plus-
„ quam pessimè facit. Caluinus 2. Inst. cap. 7. §. 5. Quòd au-
„ tem impossibilem legis obseruantiam diximus, id est paucis
verbis

erbis explicandum, ſimul & confirmandum. Solet enim «
ulgò abſurdiſſima ſententia videri, vt Hieronymus non du- «
itauerit illi anathema denuntiare. Quid viſum ſit Hiero- «
ymo, nil moror, nos quid verum ſit, inquiramus. Ejuſmo- «
i argutiâ vexabant Auguſtinum Pelagiani, injuriam fieri «
Deo, ſi plus jubeat, quàm per ipſius gratiam præſtare queant «
deles. *Molinæus in Clypeo art.* 9. *negat* Ex præceptis probari «
on quid homo poſſit, ſed quid debeat: & non eſſe injuſtum «
uod Deus jubeat, vt ſeruet mandata ille, qui ſuâ culpâ ſer- «
andi facultatem amiſit. Et cap. 15. num. 14. in Anatome «
rminianiſmi, *Qui factus eſt improbus ſuâ culpâ, & impotens Deo*
ſequi, &c. tenetur tamen ei obſequi, &c. Vides primò conue-
re Ianſenianos cum Hæreticis, quòd vtriſque ſit ſuſpecta
Hieronymi ſententia. De Hæreticis jam conſtat ex Calui-
o, qui ſequitur in eo Lutherum ridentem *decretalem*, vt ip-
vocat, Sorbonæ, tanquam ex Hieronymo ſumptam. De
anſenianis, quòd non probent Hieronymi judicium in æſti-
andis liberi arbitrii viribus, patet ex lib. 7. & 8. de hæreſi
elagiana. Vides ſecundò, in eo etiam conuenire, quòd
rique Pelagianis attribuant illam in aſſerenda mandatorum Lib. 7. cap.
oſſibilitate conſtantiam. Ianſenius enim in ſoluendis quæ 4.
unt contra ipſum argumentis, paſſim vſurpat illud Caluini, Lib. 8. c. 15.
dem fuiſſe Auguſtino à Pelagianis objectum, vt patet ex l. 3. ci-
ato de Gratia Saluat. cap. 14. 15. 17. &c. Vides tertiò, etiam
onuenire in refundenda impoſſibilitatis cauſa in peccatum
dami: ex quo putant Dei juſtitiam excuſari, dum punit eos,
ui non faciunt quod eſt impoſsibile. Eò enim Ianſenius ſi-
ut Molinæus perpetuò recurrit, ſed in eo ſunt Ianſenianis
Hæretici candidiores, quòd non diſsimulent Eccleſiæ Roma-
æ contrariam eſſe quam ſequuntur doctrinam. Molinæus
nim Pontificios vocat diſſentientes, & Caluinus de Triden-
nis ita loquitur, vel potiùs jocatur: *Valdè nouitios eſſe oportet* In Antid.
enerandos iſtos Patres, ſi ex præceptis æſtimant quid valeat homo. ſeſs. 6.

Sed dubitationem omnem ſoluit Samuel Mareſius, Calui- Cap. 5. pag.
ianæ Synagogæ Rabinus apud Groningam, in *Synopſi de ve-* 40. Edit.
a & Catholica doctrina, quam expreſſam pútat in Catechiſmo an. 1651.
anſeniano, Romæ damnato. Sic enim loquitur, De legis
ifficultate, ſiue potiùs impoſſibilitate vti dicitur Paulo Rom.

Pag. 21. „ 8. eáque non morali & secundùm quid, sed absoluta, dis-
„ putaui contra Volkelium Socinianum. NEC ALIAM QVAM
„ TOTALEM ET ABSOLVTAM IMPOSSIBILITATEM
„ HIC NOSTRVM CATECHISTEM PROPVGNARE patet
„ ex iis quæ ampliùs dicet infrà cap. 4. de absoluta gratiæ ne-
„ cessitate, non tantùm vt faciliùs, quod erat dogma Pela-
„ gii, sed simpliciter vt bene agamus. *Et deinde*, Hæc le-
„ gis operum impossibilitas in carne, ex inhærente nobis cor-
„ ruptione enata, talis est, vt nihil verè boni & Deo grati
„ juxta legis præscriptum ab homine irregenito & gratia
Christi destituto proficisci queat: hinc est quod pau-
„ lò antè præmisit, Perperam Iesuitas & alios ejusdem fur-
„ furis homines, vt propugnent in homine corrupto libe-
„ ri arbitrii vires, non tantùm ad moralia qualiacumque, sed
„ etiam ad supernaturalia, inde colligere argumentum, quòd
„ talia impetrent, mandent, exigant sacræ scripturæ: nec pos-
„ sit Deus justè punire nolentes obedire & credere, nisi cre-
„ dere & obedire sit in eorum potestate: Ipse siquidem vult
puniri homines, quòd omiserint ea, quæ vt facerent non erat
in eorum potestate; esse enim Dei mandata *officii nostri nor-
mam, non virium nostrarum mensuram:* & quòd illa bene agen-
Ib. & p. 69. di *impotentia* sit malum ἐπίπαιον eo ipso culpabilem esse, & di-
gnam pœna. Sed nusquam distinctiùs expressit Caluiniano-
rum & Iansenianorum inter se concordiam, & ab Ecclesia
Romana discordiam in hoc puncto de mandatorum impossi-
bilitate, quàm in apostrophe illa ad Iansenianos, quæ legitur
Pag. 51. „ in cap. 4. dum eos sic hortatur. Macte illa vestra virtute vi-
„ ri docti, quòd audeatis in os resistere .... illi Pontifici,
„ qui in suorum Iesuitarum gratiam, damnatâ orthodoxissimâ
„ sententiâ, puti puti Pelagianismi, putidam & impiam prote-
„ ctionem susceperat; amicus vobis Plato, amicus Aristoteles,
„ sed magis amica veritas. Agnoscitis enim quòd homini per
„ gratiam Christi nondum liberato, loco libertatis abstinendi
„ à peccato, inducta est peccandi necessitas, VT PROBAT
„ MVLTIS IANSENIVS EX SVO, ET VESTRO AVGV-
„ STINO lib. 3. de statu nat. lapsæ cap. 11. Religio fuit refer-
re execrandum epithetum, quo hic dæmonum interpres San-
ctissimum Pontificem Pium Quintum appellare non est ve-

ritus. Sufficit quòd Ianſenianam putet illam peccandi neceſsitatem, hoc eſt, ſeruandi præcepti impoſsibilitatem, quæ Caluinianorum eſt. Quòd autem damnatam à Pontifice fatetur, eò ſpectat vt omnes intelligant Romanæ contrariam illi videri Theologiam Ianſenianam. Sed quòd Ieſuitas execratur vnà cum Pontifice, ejuſmodi eſt, vt nemo cordatus ſit, qui hoc illis opprobrium non inuideat, ſicuti & quod alibi Ieſuitas ſubſannat errantes *cum ſuo Tridentino.* Ita ſemper illos oderint ſuperi, vt non niſi *cum ſuo Tridentino*, errare patiantur. Vide etiam quod habet cap. 2. & cap. 6. pag. 91. *pag. 46.* *pag. 18.*

Quid ſentiat Eccleſia.

NEQVE verò in eo falluntur Hæretici: doctrina enim Ianſeniana habet adeò perſpicuam oppoſitionem cum Tridentino Concilio, vt excuſari non poſsit. Quamuis enim bonum aliquem ſenſum haberet Ianſenius, Concilium tamen Tridentinum prohibet ne quis loquatur, vt ille loquitur. *Nemo,* « inquit Concilium ſeſſ. 6. cap. 11. TEMERARIA ILLA ET « A PATRIBVS SVB ANATHEMATE PROHIBITA VO- « CE VTI DEBET, Dei præcepta homini juſtificato ad ob- « ſeruandum eſſe impoſsibilia, nam Deus impoſsibilia non ju- « bet, ſed jubendo monet & facere quod poſsis, & petere quod « non poſsis, & adjuuat vt poſsis. Igitur temerariam vocem, « & à Patribus ſub anathemate damnatam, Tridentino fruſtra reclamante, Ianſenium vſurpaſſe conſtat ex dictis: ac proinde tenetur can. 18. ejuſdem ſeſſionis, vbi habetur, *Si quis dixerit Dei præcepta homini etiam juſtificato & ſub gratia conſtituto eſſe ad obſeruandum impoſsibilia*, ANATHEMA SIT. Eſt etiam doctrina eadem bis damnata in Baio. Damnatarum enim propoſitionum ejus iſta eſt 54. *Definitiua hæc ſententia, Deum homini nihil impoſsibile præcepiſſe, falsò tribuitur Auguſtino, cùm Pelagii ſit.* Et hæc 67. *Homo peccat etiam damnabiliter, in eo quòd neceſſariò facit.*

Vnde intelligas Eccleſiaſticam eſſe cenſuram, & quam olim protulere duæ illæ, quas dixi, Academiæ, in propoſitionem Lutheri, & quam parauerant nuper nouem illi à Sorbona deputati ad examinandam hanc primam, quam modò diſcutimus, cùm judicarunt *eſſe hæreticam.*

Quid respondeant Ianseniani.

IANSENIANI duas adhibent solutiones. Prima, Tridentinum loquutum esse ad sensum Caluini, qui dicebat etiam assistente gratia, esse impossibilia Dei præcepta: peccare enim hominem justificatum in quolibet opere bono, quantumuis ex instinctu Dei suscepto: esto non imputetur ei ad peccatum, tegente peccata illa Christi justitiâ, per fidem justificantem applicatâ. Hoc igitur Tridentinum damnare voluisse. Secunda Iansenianorum responsio est, Dei præcepta possibilia esse *remotè;* neminem enim esse in hac vita, qui non habeat voluntatem flexibilem, & quæ posit conuerti ad fidem, si Deus impulerit per gratiam suam: neminem, qui acceptâ fide non posit orare ac petere gratiam, si Deus eum excitauerit, quâ oratione obtinebit caritatem: acceptâ verò caritate, neminem esse; cui Deus dare non posit actualia auxilia ad exercendos illius actus, & resistendum tentationibus, quod est neminem esse, cui Deus non posit reddere posibilem mandatorum obseruantiam.

Sed vtraque solutio est omnino inanis, & nullo modo soluit nodum, hoc est nullo modo saluat veritatem definitionis Tridentinæ.

Prima quidem conuincitur quatuor modis, 1. Constat Tridentini verba illa, *Deus impossibilia non jubet*, &c. sumpta esse ex Augustino, vt ipsemet Iansenius tom. 3. lib. 3. cap. 13. fatetur; nec dubitari potest quin vt sumpta sunt ex Augustino, ita etiam ad ejus mentem prolata sint, ita vt Tridentinum hoc sancire voluerit, quod Augustinus olim ex sensu Ecclesiæ, cæterorúmque Patrum docuerat. S. autem Augustinus sententiam illam profert ad refellendam Pelagii calumniam, qui dicebat ex ejus doctrina de necessitate gratiæ, consequi Deum impossibilia jubere. Negat igitur S. Augustinus, ex Catholica doctrina sequi quod Pelagius consequi putabat. Putasse autem Pelagium ideo sequi ex doctrina Augustini Deum impossibilia jubere, quòd sequatur justos peccare in quolibet opere bono, quod suscipiunt adjuuante Dei gratia, absurdissimum est, nec in omnibus ejus erroribus inuenietur vnquam

hujus suspicionis vestigium: sed quod putabat sequi, hoc erat, postquam scilicet natura sola sine auxilio gratiæ non potest resistere concupiscentiæ, Deum qui jubet vt resistamus, impossibilia jubere, hoc igitur est quod D. Augustinus negat. Ergo & Concilium Tridentinum hoc ipsum negandum definit; & tamen hoc est quod Iansenius asserit, vt constat ex dictis.

Secundò, D. Augustinus negauit impossibilia esse Dei præcepta eo sensu, quo id affirmabant Manichæi, id enim affirmasse Manichæos constat ex libris Augustini contra illos scriptis, vbi sæpè refutat quod dicebant, naturam malam bonæ naturæ permixtam cogere illam peccare, sublato libero arbitrio & potestate resistendi; & ideo etiam Pelagiani quasi sententiam mutasset, Manichæismum exprobrabant Augustino, & objiciebant id quod ille aliàs contra Manichæos confessus erat, vt constat ex libris contra Iulianum. Atqui Manichæi non dicebant naturam bonam cogi peccare, etiam in bono opere, vt dicit Caluinus, sed in malo: neque vnquam inuenientur credidisse, ideo impossibilia esse Dei mandata naturæ bonæ, quòd peccet, dum v. g. adjuuante Deo reddit vnicuique suum, sed dum rapit alienum, neque dum seruat castitatem, sed dum indulget illicitæ voluptati. Ergo nec Augustinus dum eos refellit, & pro libero ad non peccandum arbitrio pugnat, contra præsumptam ab ipsis peccandi necessitatem, hoc est seruandorum præceptorum impossibilitatem, intellexerit hoc tantùm, naturam scilicet bonam adjuuante Deo *posse non peccare*, in bono opere; sed posse non peccare *abstinendo à malo*.

Tertiò, Perspicuum est duos fuisse Caluini errores in hac materiâ. Primus fuit, hominem justum in quolibet opere suo bono peccare, cujus rei causam ille non tam petebat ex impossibilitate mandatorum, quàm ex corruptione naturæ; (quod enim præceptum fingere poterat, quod violaretur ab eo, qui diuina inspiratione commotus pauperis miseretur?) sed peccare dicebat, quia cùm radix operum omnium corrupta esset post primam Adami transgressionem, putabat hoc malum in omnem deinde actionem inde procedentem deriuari, nec posse malam arborem facere fructum bonum: eandem tamen

fidem, quæ Christi justitiam hominibus applicat, ad tegendam hæreditariam corruptionem, similiter impedire ne illis imputarentur illæ bonorum operum maculæ. Secundus error fuit, hominem necessariò peccare per concupiscentiæ motus, etiam indeliberatos, in quo putabat se ab Augustino dissentire: esse enim illos motus contra præceptum, Non concupisces: necessariò etiam peccare consentiendo iisdem motibus, cum aduertentia rationis: quòd arbitrium esset peccati seruum, & careret necessaria ad resistendum facultate: itáque peccari ab hominibus contra præcepta, etiam tum cùm sunt impossibilia. Hæc sunt adeò nota, vt nemo sit qui vel Caluinum legerit, vel ea quæ contra eum scripsere Controuersistæ, qui dubitare possit. Atque in hoc 2. errore muniendo diligentior etiam fuit Caluinus, quàm in primo, ratus in eo sibi aduersos esse Catholicos, & ideo illorum argumenta quatuor, quæ ducunt ad impossibile, sigillatim soluere conatus est: deinde etiam ostensiua, quæ petuntur ex sacris paginis, quæ quia multa erant, distribuit in sex classes, vt videre est apud Bellarminum toto lib. 4. de gratia & libero arbitrio.

Concilium Tridentinum eosdem duos errores distinxit, & distinctè damnauit. Primum quidem can. 25. sess. 6. his verbis. *Si quis in* QVOLIBET BONO OPERE *justum saltem venialiter peccare dixerit, aut, quod intolerabilius est, mortaliter, atque ideo pœnas æternas mereri, tantúmque ob id non damnari, quia Deus ea opera non imputat ad damnationem, anathema sit.* Secundum etiam errorem idem Concilium damnauit can.28. ejusdem sess. his verbis: *Si quis dixerit* DEI PRÆCEPTA HOMINI ETIAM IVSTIFICATO ET SVB GRATIA CONSTITVTO *esse ad obseruandum impoßibilia, anathema sit.* Ergo Ianseniani, qui diuinorum præceptorum possibilitatem restringunt ad bona tantùm opera, quæ diuinâ inspirante gratiâ fiunt, concessâ eorumdem impossibilitate, respectu operum malorum, quæ deficiente diuinâ gratiâ, & prævalente concupiscentiâ necessariò sequi dicuntur, vnum quidem anathema Tridentini declinant, sed facere non possunt, quin alio feriantur: nec aliter negare se consentire Caluino, nisi quia non hauriunt totum ejus errorem, sed mediam tantùm ejus partem.

Quartò, Tridentinum contra hæreticos, & Romani Pontifices contra Baium eodem ſenſu damnant, quòd dicitur; *Deum præcipere homini impoſſibilia;* Sed Romani Pontifices contra Baium non damnant in eo ſenſu *quòd etiam in bono opere homines neceſſariò peccent;* quia Baius hoc non dicebat, vt conſtat ex ejus lib. de peccato Originali cap. 12. ex quo ſumpta eſt damnata propoſitio illa 54. ſuperiùs allata: Ergo nec Tridentinum reſpexit ad illum tantùm ſenſum.

Secunda ſolutio Ianſenianorum nihilo melior eſt primâ; Dei præcepta, inquiunt, ſunt remotè poſſibilia; ſed quis hoc negauerat? Negauerat-ne Caluinus in hac vita flexibilem eſſe hominum voluntatem? Negauerat-ne Deo volente, conuerti poſſe quemlibet ab infidelitate ad fidem? Negauerat-ne cùm fidelis fuerit aliquis, excitari poſſe ad orandum? Negauerat-ne juſtum & Deo gratum excitari ſimiliter poſſe vt non conſentiat furto vel adulterio, vel appetitui vindictæ? Quid igitur attinebat Concilium id definire, quod nemo negauerat? Et quare dicemus ob eam cauſam viſa Caluino impoſſibilia Dei præcepta, cùm conſtet nihilo minùs ex eo capite poſſibilia credidiſſe, quàm Ianſenium?

Deinde, aliquem effectũ eſſe remotè poſſibilem, nihil eſt aliud juxta doctrinam Ianſenii, quàm eſſe aliquid illius virtutis, quæ neceſſaria eſt ad talem effectum, & quæ accedente quod deeſt, poſſet fieri ſufficiens: quomodo Talpa habet aliquid illius virtutis, quæ requiritur ad videndum; & triennis puer illius, quæ requiritur ad trahendam nauim in aduerſum flumen; & paralyticus aliquid illius, quæ requiritur ad currendum; & clauſum in obſcuriſſimo loco, deſtitutúſque omni lumine, aliquid illius, quæ requiritur ad legendas litteras. Quid ergò? dicemus Tridentinum intonuiſſe, & velut in maximo quodam præſentiſſimóque periculo Anathematiſmis cauiſſe, vt quiſque fateretur tam poſſibilia eſſe hominibus Dei præcepta, quàm poſſibile eſt talpis videre, & trienni puero nauem trahere, paralytico currere, tenebris merſo ſine vlla prorſus luce legere breuiarium? Neceſſarii nimirum erant Oecumenicæ Synodi canones, vt tam difficilis confeſſio ab hominibus obtineretur.

Tertiò aliquid esse remotè solùm possibile, est esse solùm possibile conditionatè: sensus enim est, vt dixi; esse aliquod initium virtutis, necessariæ ad perficiendum id, de quo est quæstio, quæ si compleatur, illud fiet possibile: quis autem tantùm animi fecit Iansenianis, vt absolutam Concilii definitionem mutare audeant in conditionatam, & propositionem de præsenti, in propositionem de futuro? Tota enim eorum sententia eò resoluitur, vt designato transgressore quocumque, dicatur, *impossibile est illi facere quod jubetur, secundùm statum præsentem, sed fiet possibile, vel fieret, si Deus adderet quod negat*; Atqui Concilium absolutè dicit, & per verba de præsenti, *Deus impossibilia non jubet*, sed alterutrum supponit, aut posse hominem facere quod jubetur, aut posse orare vt vires impetret; ac proinde *jubendo monet* vt faciat alterutrum; hæc enim est legitima interpretatio verborum illorum, *Deus impossibilia non jubet, sed jubendo monet & facere quod possis, & petere quod non possis.*

Confirmatur quartò, nam eò pertinet Ecclesiæ intentio & SS. Patrum inculcantium possibilitatem diuinorum mandatorum, & negantium impossibilitatem; vt sit locus objurgationi & increpationi peccatorum, atque eorum compunctioni, quasi per voluntatem ipsorum steterit, quo minùs seruarent præcepta, quæ transgrediuntur. Atqui juxta Iansenii doctrinam, nulla potest esse increpatio nisi ridicula & insulsa, veriùs dicam, nisi crudelis & tyrannica. Quid enim aliud dici potest peccatori, nisi, ô te infandum & dignum æternis cruciatibus, qui tale peccatum commisisti, quia si Deus dedisset tibi auxilia, quæ denegauit, potuisses non committere? Quid aliud inquam dici potest homini justo, qui carebat originali peccato post baptismum; & tamen lapsus est in grauia quædam scelera: & qua de re volumus vt accuset se se, & vt compungatur? Quòd non fecerit impossibile? Atqui hoc non tam est objurgare, quàm excusare. Sed & ille qui habet impedimentum originalis peccati minùs adhuc increpandus est; defectus enim natalium non dant justam increpationis materiam, nec peccata alienæ voluntatis, sed propriæ.

Quintò, Tollit omnem dubitandi occasionem Tridentinum. Nam quod requirit Iansenius, vt censeatur esse *proxima* seruandi præcepti potentia, Tridentinum adesse significat,

Deus, inquit, *impossibile non jubet, sed jubendo monet & facere quod possis, & petere quod non possis,* & ADIVVAT VT POSSIS: ecce præsentiam adjuuantis gratiæ ad mandata implenda: ecce purificationem conditionis, ex qua Ianſenius ſuſpendebat diuinorum mandatorum poſſibilitatem: ſunt poſſibilia, inquit, remotè & conditionatè, *ſi Deus adjuuat*; atqui jam adjuuat ex Tridentino; ergo ſunt poſſibilia proximè & abſolutè. Et ideo quia verba illa jugulabant contrariam doctrinam, Ianſenius cum referret hunc locum Tridentini, cap. illo 13. lib. 3. tom. 3. de Gratia Saluatoris, primùm ea truncauit, deinde aſſumptâ aliunde conditione propoſitionem abſolutam mutauit in conditionatam, *ſi exaudiat*, inquit; *adjuuat vt poſſis*. Sed ſi non exaudiat, quid fiet? & vide quàm ſit abſurda conditio illa, *ſi exaudiat, adjuuat.* Ponamus enim v. g. me verſari magno in periculo; & vrgere tunc præceptum orationis ad impetrandam gratiam emergendi: non pareo tamen huic præcepto, & non oro: quæritur an præceptum mihi ſit poſſibile: Non eſt poſſibile, inquit Ianſenius, quia deeſt auxilium ad orandum neceſſarium. Eſt poſſibile, inquam ego, quia Tridentinum dicit Deum adjuuare vt poſſim facere quod præcepit. Tridentinum, inquit Ianſenius, dicit Deum adjuuare, *ſi exaudiat.* Quid verò eſt illud, *ſi exaudiat?* Agitur de auxilio ad orandum neceſſario, & Deus illud dat, ſi exaudiat? Atqui ſi vult juuare, debet juuare antequam exaudiat, quia debet juuare, antequam ſit oratio, quæ præcedit exauditionem. Hac ſcilicet ratione in fumum tandem reſoluitur doctrina Tridentini, juxta Ianſenium. Ita enim argumentari licet; mandata Dei non ſunt poſſibilia carentibus neceſſaria virtute ad implendum, & petentibus illam à Deo, niſi ex ſuppoſitione quòd exaudiat; ſed numquam exaudit eos, qui poſiti in eo ſtatu ea tranſgrediuntur; ergo mandata numquam ſunt poſſibilia iis, qui poſiti in eo ſtatu, ea tranſgrediuntur. Major eſt ex interpretatione Ianſenii, minor ejuſdem eſt. Quia ſi exaudiſſet, dediſſet gratiam, quæ non poteſt juxta illum non eſſe efficax; eſt igitur concluſio Tridentini, quòd mandata numquam ſunt poſſibilia iis, qui poſt imploratum Dei auxilium ea tranſgrediuntur; & hoc, ſi ſuperis placet, ſignificant illa verba, *Deus impoſſibilia non jubet, ſed jubendo monet & fa-*

cere quod possis, & petere quod non possis, & adjuuat vt possis.

Atqui euidens est ex doctrina Tridentini, verba hæc, *& adjuuat vt possis*, accipienda esse vti sonant, hoc est in sensu absoluto, non in sensu hypothetico seu conditionato, vt facit Iansenius in suo, *si exaudiat.* Concilium enim cùm dixisset in eodem capite suprà citato, justificatos *eò magis esse obligatos ad ambulandum in via Domini, quò proficere possunt per Christum Iesum*, rationem affert, *Deus namque suâ gratiâ semel justificatos non deserit, nisi ab eis priùs deseratur.*

Vbi clarissimè constat à Tridentino hæc esse concatenata & connexa, Obligantur justificati bene viuere, quia possunt per Christum; possunt per Christum, quia Deus suâ gratiâ non deserit, nisi priùs deseratur; itáque si Deus gratiâ suâ desereret, non possent: & si non possent, non obligarentur: & sicut obligatio est absoluta, ita etiam facultas illa bene viuendi, quæ est ratio cur obligemur, esse debet absoluta; & assistentia gratiæ, quæ dat illam facultatem, debet esse pariter absoluta.

Fit autem adhuc euidentius ex sequenti cap. 23. ejusdem „ sess. 6. vbi de perseuerantia Concilium sic loquitur: Nemo si„ bi certi aliquid absolutâ certitudine polliceatur, TAMETSI „ IN DEI AVXILIO FIRMISSIMAM SPEM collocare, & repone„ re omnes debent. Deus enim nisi ipsi ipsius gratiæ defuerint, „ sicut cœpit opus bonum, ita perficiet operans velle & perfi„ cere. Quòd si contingens est, vt vult Iansenius, quòd Deus adjuuet justificatos dando illis gratiam, quæ necessaria est vt possint resistere tentationi; si frequentissimè illam negat, & majori hominum parti, nempe omnibus, qui post acceptam justitiam, relabuntur in peccatum mortale; cui potest esse certum quòd ipsi non deerit necessarium auxilium? Quòd si hoc certum esse nequit, quomodo poterit quis *firmissimam* spem in eo reponere? Quasi verò in re contingenti, dubia, incerta, & quæ vtplurimum deest, posit aliquis firmissimam spem collocare? Et quid est quod sequitur; *Deus enim nisi ipsi defuerint, perficiet opus bonum?* Nonne clarissimum est, si vera esset doctrina Iansenii, dicendum potiùs fuisse, *ipsi enim, nisi Deus defuerit, perficient opus bonum?* Fac Deum non deesse, fac dare gratiam, quæ necessaria est ad perficiendum opus bonum, & operandum velle & perficere, quæ non potest esse alia

quàm gratia actualis, (habitualis enim jam supponitur) hæc gratia, inquit Ianſenius, ſemper eſt efficax. Ergo ſi erit, erit effectus, hoc eſt victoria tentationis, & perficiet opus bonum qui acceperit illam, idémque operabitur velle & perficere. Ergo ſi hoc non ſuccedat, non poteſt eſſe alia ratio, quàm quia defuit illa gratia. Quomodo ergo dicitur, *niſi ipſi defuerint?* Non deſit Deus, ipſi juxta Ianſenium, non deerunt. Nempe Concilio certum eſt, nulli juſtificato deeſſe gratiam in ſingulis occaſionibus ad vitandum peccatum neceſſariam, ſed ejuſmodi gratiam eſſe talem, quæ vincendi facultatem afferat, non tamen neceſsitatem: poſſe igitur juſtificatos eſſe ſecuros, quòd non deerit per Dei gratiam vincendi poteſtas, ſed non poſſe eſſe ſecuros, quòd non deerit ipſorum liberi arbitrii cooperatio.

Hæc eſt manifeſta Tridentini Concilii doctrina, Ianſenianæ Theologiæ diametraliter oppoſita.

Quæ ſit doctrina S. Auguſtini.

SVPERERAT examinandum quid ſentiat S. Auguſtinus: Sed cùm ſit perſpecta Oecumenici Concilii doctrina, non oportet ſollicitum eſſe de doctrina S. Auguſtini, cùm ſit certum, ſi vera ſit Auguſtini ſententia, ſicut omnino eſt, non poſſe contrariam eſſe Tridentino. Id verò ſi vſquam aliàs, hoc præſertim in loco fatendum eſt. Verba enim illa Tridentini, *Deus impoſſibilia non jubet, &c.* ſumpta ſunt ex Auguſtini cap. 43. de natura & gratia, qui non contentus hoc ſemel dixiſſe, iterum inculcat, & *firmiſſimè* credendum dicit cap. vltimo. Nec tantùm in illo libro, ſed etiam in lib. de pecc. mer. & remiſſ. cap. 3. vbi concedit quòd dicebant Pelagiani, *& à nullo Catholico negari dicit*, Deum non præcipere homini impoſſibilia; verba ſunt Auguſtini quæ ſequuntur, Acutè, *inquit*, „ ſibi videntur dicere QVASI NOSTRVM HOC QVISQVAM IGNORET, „ quòd ſi nolumus non peccamus, nec præciperet Deus homini „ quod eſſet humanæ impoſsibile voluntati. Idem inculcat ibidem cap. 6. idémque omnino ſignificat quod eſt in cap. 16. de gr. & libero arbitrio. Magnum aliquid Pelagiani ſe ſcire „ putant, quando dicunt, non juberet Deus quod ſciret non „

„ poſſe ab homine fieri. QVIS HOC NESCIAT? ſed ideo jubet
„ aliqua quæ non poſſumus, vt ſciamus quid ab illo petere de-
„ beamus. Quod eſt, quæcumque Deus jubet, poſſibilia eſſe, ſin minus per naturam, ſaltem per gratiam. Idem ſerm.61.de Temp. & iterum ſerm. 191. etiam de Temp. his verbis: *Execramur etiam blaſphemiam eorum, qui dicunt impoſſibile aliquid à Deo præceptum eſſe, & præcepta Dei non à ſingulis, ſed ab omnibus in commune poſſe ſeruari.* Hæc ſanctus Auguſtinus, vbi etiam concludit ſe hanc fidem in Eccleſia Catholica didiciſſe.

Quod autem Auguſtinus hîc *execratur*, Baſilius homilia quæ incipit, Attende tibi, *impium*, vocat.

Vnde colligas cur dixerit Trident. Concilium à Patribus ſub anathemate *damnatam* eſſe vocem illam, & quàm ſtupenda fuerit Ianſenii confidentia, qui phraſim Auguſtino *execrabilem*, Baſilio *impiam*, Tridentino *temerariam* & *ſub anathemate damnatam*, cum tanta licentia vſurpare auſus eſt.

Et ne quis putet verba illa Concilii Tridentini *& adjuuat vt poſsis*, quæ non ſequuntur in eodem contextu apud Auguſtinum, præter illius mentem fuiſſe à Concilio addita, legat cap. 67. ejuſdem lib. de nat. & gratia, & comperiet non aliunde, quàm ex Auguſtino fuiſſe aſſumpta. Nam cùm ibi S. Doctor enumeraſſet quot modis nos Deus adjuuet ad vincendam ignorantiam & concupiſcentiam; quæ ſunt duo capitalia naturæ corruptæ vitia, concludit lapſus noſtros non ex impotentia, ſed ex negligentia conſequi, ſolutâ, quæ ſequitur naturam, neceſſitate cadendi, per acceptam ex diuina
„ gratia poteſtatem: verba ejus hæc ſunt. Non tibi ad culpam
„ imputatur, quòd inuitus ignoras, ſed quòd NEGLIGIS quæ-
„ rere quod ignoras: neque illud quòd vulnerata membra non
„ colligis, ſed quòd VOLENTEM SANARE CONTEMNIS.

Confirmabitur hoc ipſum ex ſequentibus, præſertim ex eo
cap. 4. quod eſt in libro de gratia & libero arbitrio: *Homo ergo & gratiâ juuatur*, NE SINE CAVSA VOLVNTATI EIVS IVBEATVR.
cap. 15. Et iterùm: *Quare jubet ſi ipſe daturus eſt? quare dat ſi homo facturus eſt? niſi quia dat quod jubet, &* ADIVVAT VT FACIAT CVI IVBET. Ita enim habent editiones antiquæ Auguſtini, & nupera operum contra Pelagianos, quam Ianſeniani curarunt Pariſiis anno 1644. apud Antonium Vitré, vt dubium eſſe

on possit quin, illud Tridentini *& adjuuat vt possis*, ex Augustino quoque sumptum sit. Quibus addi potest quod di- *cap. 34.*
it in libro jam citato de natura & gratia. Vitia sanè nostra "
uæ sanat, non diuino operi, sed humanæ voluntati, justæ- "
uæ illius vindictæ tribuamus. SED VT IN NOSTRA PO- "
ESTATE FVISSE NE ACCIDERENT CONFITEMVR, "
a vt sanentur in illius magis esse misericordia, quàm in no- "
ra potestate fateamur. Loquitur Augustinus de peccatis il- "
s, sine quibus Pelagius putabat viuere hominem posse, qui-
úsque vitandis negabat necessarium esse Dei adjutorium,
t patet ex sermonis contextu. Ea igitur Augustinus cum
Catholicis, fuisse *confitetur in nostra potestate* ne acciderent;
uod eatenus tantùm verum esse potest, quatenus verum est
uisse in nostra potestate, vt seruaremus præcepta, quorum
ransgressione contracta sunt. Atque ita S. Augustinus omni-
us modis docet esse possibilia transgressoribus mandata,
umquam & nusquam dicit esse impossibilia.

NOTANTVR ALIQVOT Janſenii fallaciæ in referenda Sancti Auguſtini ſententiâ, de poſſibilitate diuinorum mandatorum.

SED quia res iſta plurimum refert ad judicium de abſoluendâ vel damnandâ Ianſenii Theologiâ, juuat paululùm immorari in excutiendâ confuſâ illâ & incompoſitâ congerie teſtimoniorum, quæ affert, vt mandatorum quam perſuadere conatur impoſſibilitatem Auguſtini authoritate conſtituat. Spero enim compertâ illius vel parum ſincerâ fide, ſi ſciens fecit, vel oſcitantiâ ſi non aduertit, ita muniendum Lectoris animum, vt intelligat minimè tutum eſſe in reliquis deinde controuerſiis, quas ille minore ſtudio atque attentione proſequutus eſt, fidem ſuam committere huic Auctori.

FALLACIA PRIMA.

ERGO notanda inprimis eſt illa prima Fallacia, quæ committitur in acceptione verborum illorum S. Auguſtini, *Deus impoſſibilia non jubet, ſed jubendo monet, facere quod poſſis, & petere quod non poſſis.* Nam cùm aduerſatiua illa, *ſed jubendo monet*, rationem contineat propter quam Deus non cenſetur jubere impoſſibilia; neceſſariò ſupponi debet alterutrum duorum illorum quæ Deus monet, non eſ-

e impoſſibile ; nempe , vel exequi immediatè quod jubeur , vel exequendi facultatem orando petere. Et ita retiſſima eſt , veriſsimáque illius propoſitionis intelligentia, Deus impoſsibilia non jubet , quia cùm det tibi vel poteſtatem exequendi quod jubet , vel poteſtatem orandi ad mpetrandum eam virtutem, quæ tibi deeſt ; jubendo monet t alterutrum facias ; nempe vt vel exequaris quod jubet, él ſi non potes , vt orando poſtules exequendi virtutem; alerutrum enim potes , & alterutro jubenti ſatisfacis : ideóue offendis, quia vtrumque omittis. Hæc planiſsima eſt & nceriſsima ſententiæ illius interpretatio. Quæ juxta doctriam Ianſenii inſulſiſsima fit, atque ineptiſsima. Ianſenius eim ſupponit vtrumque ſimul eſſe impoſsibile in tranſgreſore præcepti, nempe, exequi immediatè quod præcipitur, orare ad impetrandam exequendi facultatem. Supponaus v. g. peccare aliquem quòd omittat actum caritatis, uando vrget illius præceptum : ille nec habet gratiam, quæ nmediatè requiritur ad exercitium illius actus ; nec habet ratiam ad orandum eo modo, quo debet orari vt illam obneat : ac proinde vtrumque eſt illi impoſsibile , & amare, orare, vt orari debet ad obtinendam amandi gratiam ; & men damnabiliter peccat, non amando. Quid ergo diceus huic peccatori ? Deus tibi non præcipit rem impoſsibim , ſed præcipiendo monet vt alterum è duobus facias, quom vtrumque impoſsibile tibi eſt. Nam amare modò quan- teneris , tibi eſt impoſsibile, defectu gratiæ ad amandum quiſitæ : Orare verò ad obtinendam illam amandi gratiam, bi pariter eſt impoſsibile, defectu alterius gratiæ ad oranm ſimiliter requiſitæ ; atque ita Deus non præcipit tibi od eſt impoſsibile, ſed quidquid præcipiendo monet, tibi t impoſsibile. Vide, Lector, quid ſit de illis ſentiendum, qui Auguſtinum, quinimo & Concilium Tridentinum in ejuſodi abſurda compellunt. Nam quòd Ianſenius ſupponat ſam quoque orationem eſſe impoſſibilem in illo caſu , & quolibet ſimili , probat titulus capitis citati, vbi ſupponit n ſolùm deeſſe gratiam, qua tentationes ſuperentur, *ſed em ſpiritum orationis, quo vires impetrentur.* Vnde poſteà: " Non im exigua quorumdam HALLVCINATIO eſt, quâ putant "

Cap. 1. lib. 13. de gr. Salv.

„ſemper adeſſe homini gratiam, vt petat, ac tum ardenter pe-„ tat vt infallibiliter impetret id quod petit. *Et mox.* Cùm er-„ go plurimi vel non petant gratiam illam, QVA POSSINT AC „ SVFFICIANT præcepta facere: vel non ita petant, vt ad „ impetrandum neceſſarium eſt; nec omnibus gratiam vel fer-„ uenter petendi, vel omnino petendi Deus largiatur; aper-„ tiſſimum eſt FIDELIBVS MVLTIS DEESSE ILLAM SVF-„ FICIENTEM GRATIAM, ET CONSEQVENTER IL-„ LAM PERPETVAM QVAM QVIDAM PRÆDICANT FA-„ CIENDI PRÆCEPTI POTESTATEM.

Suppoſito igitur illo defectu gratiæ ſufficientis ad orandum, quomodo ſtabit veritas Auguſtinianæ illius & Tridentinæ ſententiæ, cùm ſit ita interpretanda, Deus impoſſibilia non jubet, ſed jubendo monet vt facias id ad quod non ſufficis, ſiue ad quod non habes poteſtatem, ac proinde quod tibi eſt impoſſibile?

FALLACIA SECVNDA.

SECVNDA Fallacia eſt, Quia cùm velit Ianſenius omnia iſta ex doctrina S. Auguſtini definiri, oſtendendum erat ex Auguſtino id quod jam dixit, nimirum quando occurrit occaſio & neceſsitas implendi præceptum, Deum negare gratiam illam & facultatem orandi, quæ neceſſaria eſt, & ex cujus defectu ſequitur damnabilis tranſgreſsio. Ille verò ad hoc probandum affert vnicum tantùm Auguſtini locum ex quæſt. 2. ad Simplicianum, ex quo nullo prorſus modo id probatur. Quia S. Auguſtinus ibi tantùm probat nos indigere gratia Dei ad orandum: hoc autem probat ex ariditate ac tepiditate, quam viri ſpirituales, & ſancti patiuntur, quando Deus illos ad tempus aliquando deſerit, vt experiantur „ ipſi ſemetipſos. Nonne, *inquit*, aliquando ipſa oratio noſtra, „ ſic tepida eſt, vel potiùs frigida, ac penè nulla, imò inter-„ dum omnino ita nulla, vt neque hoc in nobis cum dolore „ aduertamus? Quia ſi vel hoc dolemus, jam oramus. Quid „ ergo aliud oſtenditur nobis, niſi quia & petere, & quærere,

&

& pulsare ille concedit, qui vt hæc faciamus jubet? Ita sa- «
nè, sed jubet-ne vt hæc faciamus, hoc est vt oremus illo
empore, quo nullam dat orandi potestatem? Hoc nullo mo-
lo dicit Augustinus, & hoc tamen dicendum fuit, vt hoc
estimonium Iansenio prodesset: qui poterat obseruasse ex
Commentario in Psalm. 106. tædium hoc & difficultatem
randi iis accidere, qui sunt extra periculum aliarum tenta-
ionum. Iam non te illicit adulterium, nec tamen delectat «
Dei verbum. Iam post periculum imperitiæ, & concupi- «
centiæ, de quibus duobus te euasisse lætaris, vide ne tæ- «
ium, fastidiúmque te necet. Defunctis periculo concupi- «
centiæ, surrepit tædium ex Augustino, subtractâ scilicet ad
randum abundantiore gratiâ. An autem ea omnino tolla-
ur vrgente præsertim tentatione, judicet idem Augustinus,
Lector etiam judicet, an Iansenius toties voluendo, toties
ersando, veritatem apud illum toto corde quæsierit, dum
æc non aduertit. *Si qui verò sunt, quibus hæc medicamenta non* Serm. 183 de Temp.
*ngruant, vt vel eleemosynam dare non possint, propter nimiam pau-
ertatem; aut jeiunare, propter stomachi imbecillitatem, habent ter-
um genus medicinæ, à quo se excusare non poterunt, nisi qui mor-
os animæ suæ sanare contempserint. Hoc ergo medicamentum* QVOD
VLLI SANÆ MENTI DEESSE POTEST, *studiosè & piè
ec uentent, implentes illud Apostolicum præceptum,* SINE IN-
ERMISSIONE ORATE. Ostendo vbi affirmauerit Au-
ustinus semper adesse in occasione peccandi orandi copiam;
ansenius numquam potuit ostendere, vbi negarit.

FALLACIA TERTIA.

TERTIA Fallacia est, dum ex eo quòd per præceptum monemur vt petamus quod non possumus, colligit nos
itur non posse implere præceptum. *Quia*, inquit, *si adest
atia, quâ præceptum implere sufficientes simus & possimus, stultum
orando satagere vt possimus.* Quasi verò nulla sint incremen-
istius potestatis: nec vtiliter petatur, vt quod fortè per
ratiam jam concessam possumus, per illius augmentum abun-
antiùs possimus. August. lib. de Gratia & Libero Arbitrio,

cap. 18. cùm dixisset præcepto caritatis admonitum Liberum Arbitrium vt quærat Dei donum, addit: *Quòd quidem sine suo fructu prorsus admoneretur, nisi priùs acciperet aliquid dilectionis*, VT ADDI SIBI QVÆRERET, VNDE QVOD IVBEBATVR IMPLERET. Sed est aliud hac in parte, in quo meritò liceat desiderare sublimitatem illam Iansenianarum cogitationum. Nam primò cùm dicit *stultum* esse orando satagere, vt quod possumus, possimus; nescio quomodo non viderit perinde stultum esse, si nec est, nec datur vlla orandi potestas, jubendo monere hominem vt oret; idem enim est ac monere vt per aërem volet. Potest, inquit, orare si velit; at inquam, potest-ne velle? Si potest, habet gratiam sufficientem, quam negas, si non potest; idem est monere vt velit, & monere vt volet, quia vtrumque illi perinde impossibile est.

Deinde ea loca, quæ producit Iansenius, quibus Augustinus significat Deum aliquando gratiam suam subtrahere etiam hominibus sanctis, docent nos, Deum ideo subtrahere vt homines suæ infirmitatis conscii ad ejus misericordiam confugiant; hoc enim significat quod refertur ex appendice
„ serm. 3. Habes & adjutorem, qui te spectat pugnantem, SVB-
„ LEVAT LABORANTEM, sed si inuenit sperantem, odit
„ enim superbientem. *Et illud ex lib. de Perfect. Iustitiæ cap.* 10.
„ Non aliam ob causam scriptura commemorat, non esse gra-
„ uia diuina præcepta, nisi vt anima, quæ illa grauia sentit, in-
„ telligat se nondum accepisse vires, quibus talia sint præcepta
„ qualia commendantur; leuia scilicet atque suauia, ET ORET
„ GEMITV VOLVNTATIS, VT IMPETRET DONVM FA-
CVLTATIS. Adde quod est in lib. de gratia & lib. arbit.
„ c. 4. Si dixerit, tentatus à concupiscentia & illectus, volo ser-
„ uare, sed vincor à concupiscentia mea; respondet scriptura li-
„ bero ejus arbitrio; Noli vinci à malo, sed vince in bono
„ malum. Quod tamen vt fiat, adjuuat gratia. Ergo & victo-
„ ria qua peccatum vincitur, nihil aliud est quàm donum Dei
„ in isto certamine adjuuantis liberum arbitrium; propter quod
„ dicit cœlestis magister: VIGILATE ET ORATE vt non in-
„ tretis in tentationem. Mitto alia sexcenta quæ sunt apud
Augustinum, & quæ à Iansenio passim referuntur, cùm do-

cet jugo legis ideo grauatos fuisse Iudæos, vt grauati, ad gratiam recurrerent. Eódem spectant quæ referuntur initio capitis illius 13. in lib. 3. de Gratia Salu. ex libris de Natura & Gratia, de Spiritu & littera, de Perfect. justitiæ, de Gratia & lib. arbit. *Nos commoneri præcepto, quo conantes & nostris viribus non valentes*, ADIVTORIVM DIVINVM PRECEMVR. Et, *Ideo lex jubet, vt admoneat quid faciat fides, vt cui jubetur, si nondum potest*, SCIAT QVID PETAT. Et, *Consultissimè homini præcipi vt rectis passibus ambulet, & cùm se non posse perspexerit*, MEDICINAM REQVIRAT. *Ideo aliqua jubet quæ non possumus, vt sciamus* QVID AB ILLO PETERE DEBEAMVS. Et, *Præcepto admonitum liberum arbitrium, vt quæreret Dei donum* de Gr. & lib. arbit. c. 18. Hæc enim omnia significant intentionem Dei esse, vt cùm vnum è duobus non possumus facere, faciamus alterum. Duo, inquam, sunt, implere præceptum, & implendi vires petere. Præcipit Deus vt impleamus præceptum, inquit Augustinus, etiam quando non possumus, vt saltem oremus. Iansenius jam addit, istud quoque orare, sicut oportet, ad vitandum transgressionis crimen, transgressoribus esse impossibile, negatâ orandi potestate. Quis autem vnquam adeò insaniuit, vt vnum impossibile præciperet, quo aliud peræquè impossibile obtineret? Paralyticus est aliquis, idémque mutus, nec ambulare potest, nec loqui: sapienter faciam, si jubeam illum ambulare, ad hoc vt saltem loquatur & dicat quare non possit? Negatâ Dei gratiâ & ad exequenda mandata, & ad orandum, paralyticus est peccator & mutus: quæritur, quare Deus præcipit illi vt ambulet, cùm non possit? respondetur, vt cùm intelligit se non posse, saltem loquatur & oret; atqui etiam hoc impossibile est. Non contendo jam Deum non posse præcipere homini aliquid impossibile, quamquam hoc per se sit absurdissimum, sed dirigere præceptum rei vnius impossibilis, ad obtinendam rem aliam perinde impossibilem, quod Ianseniani Deo tribuunt, quis non videt insanum esse? quidem nesciò vbinam gentium illi auditores nancisci possint istarum ineptiarum capaces.

Et crescit absurditas ex eo quòd Iansenius quoque dicit eos, qui non potuerunt exequi mandatum, debuisse orare;

Tom. 3. l. 3. de grat. Salu. c. 13. quasi vellet ideo coarguendos, quòd cùm illud non possent istud omiserint. *Hoc fuit*, inquit, *proprium S. Petri malum, nempe, quòd de sua fortitudine multa promitteret*, PRO QVA IMPETRANDA ORARE DEBVISSET. Debuisset omnino, sed poterat-ne? Si poterat, cùm non fecerit, sequitur habuisse gratiam, quæ daret posse & non ipsum velle, quo nihil magis horret Iansenius. Si non poterat, est igitur reprehensibilis, quòd non fecerit vnum impossibile, ad aliud similiter impossibile vitandum, seu quòd pro obtinenda vna re impossibili, non adhibuerit medium, quod erat illi pariter impossibile. Et sanctus Augustinus viginti duobus annis excutiendus fuit, vt reconditam adeò sapientiam reuelaret?

FALLACIA QVARTA.

QVARTA Fallacia est, quòd Augustini testimonia Iansenius transferat ab vna quæstione ad aliam, quando enim agimus de possibilitate, vel impossibilitate mandatorum, singulares casus sigillatim accipimus, & quærimus v. g. de illo, qui consensit in appetitum vindictæ, an in eo statu in quo erat, potuerit non consentire. Item, vtrum ille, qui consensit in concupiscentiam alienæ vxoris, in eo statu, in quo tunc erat, hujusmodi consensum abstinere potuerit; & sic de cæteris. Præter hanc quæstionem restat alia, quæ complectitur totam collectionem omnium occasionum, & tentationum, quæ possunt longo tempore occurrere, v. g. per totam vitam, petitúrque, an possit homo sine gratia speciali constans esse, perpetuóque peccatum vitare. Hæc autem quæstio longè diuersa est. Nam vt facilè contingere potest, vt quis, qui non est admodum jaculandi peritus, nec visu satis acuto, nec manu valdè firmâ, si spectemus sigillatim & diuisim quamlibet jaculationem, scopum attingat: est autem moraliter impossibile, vt multos dies jaculando numquam aberret, nisi vis aliqua superior illum direxerit; ita possibile quidem est hominem caligantem intellectu in bono cognoscendo, & in amando voluntate infirmum, cum communibus præsidiis, cum quibus habet indifferentem amandi vel non amandi boni, & fugiendi vel non fugiendi mali pote-

tatem, in qualibet sigillatim occasione malum fugere, seruando præceptum: est autem moraliter impossibile sine prouidentia speciali & directione causæ superioris, vt longo tempore occasionibus illis frequenter occurrentibus numquam succumbat. Et in hoc differt status naturæ lapsæ à statu naturæ integræ. Nam in hac, cùm nullus esset cognitionis defectus, nulla voluntatis infirmitas, nulla tentatio concupiscentiæ, poterat homo diu viuendo abstinere ab omni peccato, præsertim graui, quod modò non potest.

Nolebant tamen Pelagiani discrimen hoc admittere, sed quod poterat primus homo ante lapsum, idipsum posse jam dicebant quemlibet alium. Et ideo, nec specialem gratiam putabant esse ad perseuerandum necessariam; & fieri posse dicebant solis viribus liberi arbitrii, quale jam est, vt toto vitæ tempore careremus peccato, & omnia mandata in quibuscumque occasionibus & tentationibus seruaremus. Augustinus hunc errorem perpetuò refutat; & quæ dicit in eo refutando, Iansenius transfert ad singulas seorsim peccandi occasiones, vt probet eos, qui præceptum aliquod transgrediuntur, destitui necessario ad illud seruandum auxilio: ac proinde impossibilem illis esse obseruationem, etiam volentibus.

V. g. vt probet præceptum esse impossibile etiam volenti, Cap. 1. affert illud ex lib. de Perfect. Iustitiæ: *Non igitur potest homo esse sine peccato, etiam si velit, nisi adjuuet gratia Dei per Iesum Christum Dominum nostrum.* Sed est manifestum non respici ab Augustino, cùm hoc dicit, vnum singularem actum, sed diuturnam à peccato etiam veniali abstinentiam, vt constat Cap. 11. ex ejusdem libri conclusione, in qua quid intendat reducit ad hæc duo capita: vt nemo putet *se sine gratia liberari posse à peccato*, nimirum quod vel commisit, vel ex Adamo contraxit. Secundò, vt nemo dicat *se post acceptam remissionis gratiam, ita justè viuere posse*, VT NVLLVM HABEAT OMNINO PECCATVM, nec egeat oratione illa, *Dimitte nobis debita nostra*, quasi verò, *numquam vel in lapsu linguæ, vel in oblectanda cogitatione concupiscentiæ desideriis*, ALIQVANTVLVM CONSENTIREMVS. Vide quid intendat Augustinus, ne dicamus posse *nos nullum habere omnino peccatum*, & *numquam, ne*

aliquantulum quidem, nos consentire concupiscentiæ desideriis. Hoc verò quis non videt non spectare vnam peccandi occasionem, sed omnes, atque totum ipsius vitæ tractum? Eumdem omninò sensum habet quod refert ex cap. 3. vbi dicitur: *Cùm vult homo esse sine claudicatione, non continuò posse*, Quia scilicet si non claudicet in hac occasione, claudicabit in alia. Nec aliud vult Augustinus in alio etiam loco, quem
» citat Iansenius ex tractatu de ouibus, vbi dicit: Est autem
Cap. 1. » & hic vnde illi placeamus, ejus misericordiam in his depre-
» cando, à peccatis nos quantum possumus abstinendo, in quan-
» tum autem non possumus CONFITENDO ET PLANGEN-
» DO. Respicit enim Augustinus totam hanc vitam, de qua dixit paulò antè, *neque enim in bono sumus, dum in hoc sæculo sumus*. Et, *Cùm placebimus Deo in regione viuorum, tunc detergentur lacrymæ nostræ, &c.* Vult igitur hoc tantùm, quandoquidem facere non possumus in hac vita quin aliquando labamur, etiam si quemlibet lapsum sigillatim vitare possimus, vt recurramus ad remedium confessionis & planctus.

FALLACIA QVINTA.

QVINTA Fallacia præcedenti similis, Quòd quæ dicit Augustinus de impossibilitate mutandi statum, Iansenius transfert ad impossibilitatem suspendendi actum, quo præceptum transgredimur. Hæc enim duo diuersa sunt, non resurgere à peccato jam commisso, &, addere peccatum peccato, noua transgressione præcepti. Nec sequitur, vt si quis non resurgit à peccato, quamdiu non resurgit, sit in actu peccandi. Vnde nec est etiam necessarium existimare Deum continuò dare peccatori gratiam actualem, quæ necessaria est ad perfectam contritionem, vel etiam ad bonam & efficacem confessionem, qua possit emergere ex illo statu. Esto, habeat ille velleitatem aliquam & inefficacem quemdam voluntatis nisum ad emergendum. Quòd si moreretur in eo statu, damnaretur ille quidem propter peccatum, in quo jacet, sed non propter peccatum, quod committit non resurgendo; quia ex hypothesi fieri potest, vt nullum in eo com-

ittat, negatâ præſertim reſurgendi gratiâ. Errabant autem elagiani, non ſolùm quia putabant eſſe homini poſſibile, at-ntis tantùm liberi arbitrii viribus, non incidere in nouum eccatum, ſeruando præcepta omnia, vt jam dictum eſt, ſed iam quia putabant poſſe illum iiſdem viribus mutare vo-ntatem, & obtinere commiſſi jam peccati remiſſionem. iſtinguit Auguſtinus vtrumque errorem in lib. de Perfe-one juſtitiæ, contra Cæleſt. his verbis. Quiſquis ergo fuiſ- " vel eſſe in hac vita aliquem hominem, vel aliquos homi- " *Cap.* 2. s putat, excepto vno mediatore Dei & hominum, quibus " ceſſaria non fuerit remiſſio peccatorum, contrarius eſt di- " æ ſcripturæ, &c. hic eſt primus error: Et mox, *Quiſquis em dicit, poſt acceptam remiſſionem peccatorum, ita quempiam ho-nem juſtè vixiſſe in hac carne vel viuere; vt nullum habeat om-o peccatum, contradicit Apoſtolo Ioanni, &c.* hic error alter

Non eſt igitur ad rem, quod dicit Auguſtinus de impoſ-litate emergendi à peccato, referre ad probandam im-ſibilitatem non peccandi. Et tamen hoc facit Ianſenius. n quod refert de illa pugna inter carnem & ſpiritum, quam iebat Auguſtinus tempore conuerſionis ſuæ, quid aliud ificat quàm impoſſibilitatem (ſi velit ita vocare, nec con-us eſt vocaſſe difficultatem) emergendi à peccato, & ntatem ex toto mutandi? Peccabat-ne Auguſtinus tunc? od præceptum tranſgrediebatur? Quis illum dum ita pugna, *Lib.* 3. *de* noui peccati reum fecit? Si quis eſſet in Sanctum Doctorem *grat. Salu.* ontumelioſus, reuinceretur illius verbis, qui dum alia ſua *cap.* 13. ata tam libenter confiteretur, iſtud negat. Vide enim quid t: Sic intelligebam meo ipſo experimento, id quod lege- " , quomodo caro concupiſceret aduerſus ſpiritum, & ſpiri- " *Lib.* 8. aduerſus carnem. Ego quidem in vtroque, ſed magis ego in " *Confeſſ.* *cap.* 5. quod in me approbabam, quàm in eo, quod in me impro- " m. Ibi enim magis ego jam non ego, quia ex magna " id patiebar inuitus, quod faciebam volens. Sed ta- " conſuetudo aduerſum me pugnacior ex me facta erat, " iam volens quò nollem perueneram. Quæ verba ſi cui *cap.* 10. obſcura legat ſequentia. Ego cùm deliberabam vt jam " rem Domino Deo meo, ſicut diu diſpoſueram, ego eram "

„ qui volebam, ego qui nolebam. Ego ego eram. Nec plenè „ volebam, nec plenè nolebam. Ideo mecum contendebam „ & dissipabar à me ipso. Et ipsa dissipatio me inuito quidem „ fiebat, nec tamen ostendebat naturam mentis alienæ, sed „ pœnam meæ. Et ideo NON IAM EGO OPERABAR ILLAM, sed quod habitabat in me peccatum de supplicio li- „ berioris peccati, quia eram filius Adam. Quid quæso est, *ego non operabar illam*, & quid significat, nisi quod significat

Rom. 7. S. Paulus, cùm dicit, *non ego operor illud*, id est non illi consentio? Ergo ita non vincebat Augustinus concupiscentiam, quâ retrahebatur ab obsequio Dei, vt tamen nec ipse ab eâ consentiendo vinceretur, ac proinde neque nouum peccâtum committeret. Quod adhuc statim magis explicat his

Ibid. c. 11. „ verbis: Dicebam enim apud me intus. Ecce modò fiat, mo- „ dò fiat, & cùm verbo jam ibam in placitum, jam penè facie- „ bam, & non faciebam, NEC RELABEBAR TAMEN IN PRISTINA, „ sed de proximo stabam & respirabam, &c. *Et iterum*, Plus in me „ valebat deterius inolitum, quàm melius insolitum, punctúm- „ que ipsum temporis, quo alius futurus eram, quanto propiùs „ admouebatur, tanto ampliorem incutiebat horrorem, SED „ NON RECVTIEBAT RETRÒ, NEC AVERTEBAT, sed „ suspendebat. Diceres describi pugnam inter obsessos in arce quadam munitissimâ, & obsidentes, vbi singuli passus disputandi sunt, dum qui obsident neque se retrorsum auerti patiuntur, nec qui obsidentur, alios sine difficultate ac periculo progredi. Sed quòd non *relaberetur* Augustinus *in pristina*, quòd non approbaret *deterius*, jam *inolitum*, quòd non *recuteretur retrò*, non *auerteretur*, tantùm *suspenderet*, nonne euidenter monstrant innocentem fuisse pugnam, nec in ea victum esse Augustinum, ac proinde nec peccasse?

Quis ergo non jam meritò requirat ad quid allata sint à Iansenio S. Augustini loca illa ex 8. Confess. quibus significat se aliquid boni voluisse, quod assequi non posset; hoc est, voluisse emergere ex peccato & voluntatem ex toto commutare ex bona in malam, nec tamen tunc potuisse? Disputamus vtrùm quando desunt vires ad vitandum quod transgressione alicujus præcepti contrahitur, reuerà illud contrahatur; & vt probetur contrahi, affertur exemplum in quo

quo neque præceptum vllum violatur, neque peccatum vl-
um incurritur ? Quænam, quæso, philosophia ista est ? Idem
lici potest de eo, quod refert ex 3. de lib. arbit. cap. 18. *Non
abet homo in potestate vt bonus sit, &c.* quia hîc etiam agi-
ur, vt patet, de mutatione status & transitu ab eo quod
st *esse malum*, ad id quod est *esse bonum*.

FALLACIA SEXTA.

SEXTA Fallacia est, Quòd ea quæ dicit Augustinus de
impossibilitate vitandi aut supprimendi motus concupi-
entiæ, afferuntur ad ostendendam impossibilitatem illis non
nsentiendi. Præceptum enim non violatur culpabiliter, nisi
m liberè consentitur; ac proinde, qui probare vult esse ali-
ando impossibile vt non violemus aliquod præceptum cul-
biliter, ostendere debet esse impossibile, vt non consen-
mus concupiscentiæ, ad violandum impellenti. Atqui non
nsentire, & non sentire concupiscentiæ motus, apud Au-
stinum distinctissima sunt & separabilia, vt ille millies si-
ificat contra Pelagianos, hoc est, quoties occurrit occa-
tractandi de concupiscentia, occurrit autem illa frequen-
imè. Ita verò distinguit & separat, vt quando non est con-
sus, sint tamen illi motus in nobis, & nos non possimus
pedire ne sint, etiam si velimus. Hæc est enim ægritudo
& infirmitas; quæ in hac vita curatur quidem sensim,
ita vt curatio non perficiatur, nisi in altera vita, vbi tan-
n speranda est perfecta sanitas, ab hoc morbo. Hoc fit, De perf. just. cap. 13.
uit, in credentibus & proficientibus renouatione interio- "
hominis de die in diem; donec fiat perfecta justitia, tan- "
m sanitas plena. *Et mox*, Tunc erit plena justitia, quando "
na sanitas, tunc plena sanitas, quando plena caritas, tunc "
em plena caritas, quando videbimus eum sicuti est. Et "
one hujus infirmitatis dicitur quidem de Sanctis in hac
, quòd recedant ab omni peccato, sed non quòd reces-
nt: Aliud est, *inquit Augustinus*, recedere ab omni pecca-
quod nunc in opere est, ALIVD RECESSISSE ab omni pec- Ibid. c. 13.

„ cato, quod in illa perfectione tunc erit, hoc est in paradiso.
cap. 20. „ *Et deinde*. Currimus ergo cùm proficimus, dum sanitas no-
„ stra in proficientibus currit, sicut etiam cicatrix currere di-
„ citur, quando bene vulnus, diligentérque curatur, vt ex om-
„ ni parte perfecti sine vlla simus omnino infirmitate peccati,
„ quod non solùm vult Deus, verùm etiam vt impleatur facit,
„ atque adjuuat. Et hoc nobiscum agit gratia Dei per Iesum
„ Christum Dominum nostrum, DONEC IN NOBIS PERFICIATVR
„ SANITAS, & Deus, sicut videndus est in æterna veritate,
monstretur. Ergo curatio ab isto morbo ad hanc quidem vitam pertinet; sed plena sanitas ad aliam. Iam magis magisque recedimus ab illa infirmitate, sed numquam nisi post mortem omnino recesserimus. Currit cicatrix, & vulnus sensim minuitur, sed non tollitur, donec Deus sicut videndus est in æterna veritate monstretur. Interea tamen cùm illa concupiscentia *nihil aliud sit, quàm desiderium peccati, est culpabilis & vitiosa: & non tantùm frænari, sed omnino esse non debet*: & vt non sit, pertinet ad præceptum diligendi Deum ex toto corde. *Nam cùm est adhuc aliquid carnalis concupiscentiæ, quod vel continendo frænetur, non omni modo ex tota anima diligitur Deus*. Præcipitur autem homini ista perfectio, quamuis eam in hac vita non habeat; non quod hîc non habere, peccatum sit: sed vt sciat se currendo disponi debere, vt quod præcipitur in vita futura perficiatur. Imprimit autem Deus in animo fidelium odium illius & pugnandi atque expugnandi voluntatem, vt ab hoste illo domestico liberentur: quo fit vt velint quod statim habere non possunt, sicut ægri, qui curantur, dum sanitatem desiderant, quam nondum obtinent, & sicut in agone certantes victoriam expetunt, quæ adhuc differtur, atque ita rem petunt pro tempore, quo illam petunt, impossibilem. At inde non sequitur peccare illos contra præceptum, quod pro illo tempore sit illis impossibile, quia præceptum non exigit nisi vt pugnent, & hoc faciunt: vt non sinant se vinci, & hoc faciunt: vt impediant ne regnet concupiscentia, & hoc impediunt.

Ibid. c. 8. *Ibid. c. 6.* *Ibid.*

Atque hoc est illud peccatum à quo non possunt fugere, licèt velint, quia semper inest. Sed quamuis non possint se ab eo expedire, sufficit quòd ei non consentiant, ita enim

non regnat, & fit peccatum mortuum & nihil nociturum. Quid vultis, *inquit Augustinus, serm. 3. de verbis Apostoli cap. 6.* " vt omnino nullæ sint concupiscentiæ malarum & illicitarum " delectationum? Quis sanctus non hoc velit? SED NON EF- " FICIT, QVAMDIV HÎC VIVITVR, HOC NON IMPLE- " TVR. Consumere quidem illas atque finire & penitus extir- " pare omnino velle debetis, sed quandiu sunt in vobis, &c. " *Idem tract. 41. in Ioan.* Quid volebat ille justus mente, seruiens " legi Dei, nisi vt omnino non esset quod frænaretur? & hoc " *cap. 11. de* debet conari omnis, qui tendit ad perfectionem. *Et in lib. de* " *perf. just.* *Perfect. Iustit.* Bonum est non concupiscere, & hoc bonum " vult justus, qui ex fide viuit: & TAMEN FACIT QVOD " ODIT, QVIA CONCVPISCIT, QVAMVIS POST CON- " CVPISCENTIAS SVAS NON EAT. Cùm verò non sinit " regnare peccatum in suo mortali corpore, ad obediendum " desideriis ejus, nec exhibet membra sua arma iniquitatis " peccato; INEST QVIDEM PECCATVM IN MEMBRIS " EIVS; SED NON REGNAT, quia non obeditur desideriis " ejus. Et ideo dum non quod vult agit, id est, non vult con- " cupiscere & concupiscit, consentit legi, quia bona est; hoc " enim vult & ipse quod lex, quia vult ipse non concupisce- " re, & lex dicit, Non concupisces. In hoc quoniam vult quod " & lex vult, procul dubio consentit legi: concupiscit tamen, " quia non est sine peccato, SED IAM IPSE NON OPERATVR " ILLVD, sed id quod in illo habitat peccatum. IDEO NON " IPSVM REPREHENDIT COR EIVS IN OMNI VITA EIVS. *Et* " *iterum*, Non ergo eum reprehendit cor ejus, quando re- " prehendit peccatum, quod habitat in membris eius. Ecce " peccatum quod volumus ne in nobis sit, & tamen non possumus hoc obtinere, sed peccatum, quod *ipsi non operamur*, de quo *non reprehendit nos cor nostrum*. Ac proinde peccatum, de quo non est quæstio, quando quæritur, vtrum aliquando sit peccandi necessitas, orta ex præcepto pro tempore quo vrget impossibili. Quia tunc de peccato agitur propriè dicto, & viuo, quod cor nostrum verè reprehendat. Eódémque spectat quod dicit Augustinus de Apostolis lib. 1. ad Bonif. cap. 12. Absit vt dicamus, sicut iste calumniatur, semper im- " moderata libidine fuisse pollutos, sed dicimus, A CONSEN- "

» SIONE PRAVARVM LIBIDINVM LIBEROS, de concupiscen-
» tia tamen carnis, quam moderando frænabant, tanta humi-
» litate & pietate gemuisse, vt optarent eam non habere po-
» tius quàm domare. Hoc igitur id tantùm est, quod Sancti volunt & non possunt.

de perf. just. cap. 4. Dico autem Iansenium alterum pro altero sumere. v. g. quando citat illud Augustini, ex libro ex quo jam ista retu-
» limus. Per arbitrii libertatem factum vt esset homo cum pec-
» cato, sed jam pœnalis vitiositas subsequuta ex libertate fecit
» necessitatem. Vnde ad Deum fides clamat de necessitatibus
» meis erue me: sub quibus positi vel non possumus quod vo-
» lumus intelligere; vel quod intellexerimus volumus, nec va-
» lemus implere. Quibus verbis nego contineri vnius alicujus præcepti violandi necessitatem, vel seruandi impossibilitatem; sed exprimi statum seruitutis vitæ præsentis, quo caro concupiscit aduersus spiritum, & quidem sine peccato, si consensus absit, vt abesse potest. Quæ seruitus mutatione status amittenda est, aduentu scilicet ejus libertatis, quam speramus. Quia, *inquit*, peccauit voluntas, sequuta est peccatum
» habendi dura necessitas, donec tota sanetur infirmitas, & ac-
» cipiatur tanta libertas, in qua, sicut necesse est permaneat
» beatè viuendi voluntas, ita sit etiam bene viuendi & num-
» quam peccandi voluntaria, felixque necessitas. Vbi vides comparari statum cum statu, nimirum statum seruitutis vitæ præsentis sub concupiscentia, cum statu libertatis vitæ futuræ, vbi concupiscentia extinguetur, succedente felici bene viuendi necessitate. Ergo quod dicit sub necessitatibus ignorantiæ & concupiscentiæ nos non posse quod volumus implere, nequaquam refert ad impossibilitatem abstinendi consensum à motibus concupiscentiæ, quibus pulsamur, sed ad impossibilitatem obtinendi libertatem illam bene agendi, quam cupimus, & quæ in nobis pedetentim perficitur, sed numquam perfecta est in hac vita, quod est, non tantùm *nolle consentire*, sed *ne sentire* quidem motus illos.

cap. 4. Idem dici potest ad id quod refert ex serm. 67. de diuersis. *Volumus, ô Domine, volumus & non possumus, aut fortè nec volumus, premente sarcina grauamur, & nolumus.* Quia manifestum est ibi non agi de vno aliquo præcepto, quod implere

debeamus hic & nunc, & non posſimus, ſed in vniuerſum de virtutum exercitio, in quo non vt præcepta ſeruemus ambulando tantùm, ſed incitamur vt curramus, quod onuſti facere non poſſumus, vt conſtat ex verbis præcedentibus, vbi S. Auguſtinus Auditores ſuos ſic hortatur, exemplo S. Stephani: *Et nos fratres cum patientia* CVRRAMVS *ad propoſitum nobis fidei agonem.* QVOMODO CVRRIMVS QVI ONERATI SVMVS? *vocamur vt veniamus, & ne non perueniamus curramus; Quod conſilium oneratis?* Hoc igitur quod illi reſpondent, ſe velle, ſed non poſſe, non eſt alicujus præcepti obſeruantia, tum cùm eſt tranſgreſsio damnabilis: ſed eſt expeditus & leuis & citatus ad virtutem progreſſus, quem impedit concupiſcentiæ ſarcina. Nec aliud vult Auguſtinus in alio illo loco, qui affertur ex commentario in Pſal. 106. vbi de homine ligato difficultatibus & *quaſi muro impoſſibilitatis incluſo* loquitur; hæc enim refert ad vniuerſam vitæ honeſtæ exercitationem, & efficax perfectionis Chriſtianæ propoſitum, aduerſus quod cupiditates & mali habitus apprehendere faciunt veluti murum impoſſibilitatis, etiamſi vnumquodque præceptum ſeorſim non appareat impoſsibile.

Idem omnino peccat in eo, quod refert ex lib. 6. contra Iulianum. *Quandò ſecundùm eam*, hoc eſt affectionalem qualitatem, cujus meminerat Iulianus, *dicitur animus malus, vel potiùs homo malus, nonne metuis ne voluntas bona aut non ibi eſſe poſſit, aut valere nihil poſſit?* Nempe dixerat Iulianus *affectionalem illam qualitatem, ex cauſis majoribus ortam, ita inhæreſcere, vt aut magnis molitionibus, aut nullis ſeparetur.* Auguſtinus inde infert, aut voluntatem hominis non eſſe bonam, ſi nimirum non vult excutere illam qualitatem, quæ mala eſt: aut ſi velle concedatur, nihil valere, poſtquam illa non niſi magnis vel certè nullis conatibus excuti poteſt. Ac proinde ſic vrget. cap. 13.
Nonne concedis hominem miſerum, quicumque ille ſit vel "
fuerit, certè aduerſus talem clamaſſe qualitatem, velle adja- "
cet mihi, perficere autem bonum non inuenio? Hîc ſaltem "
fatemini eſſe iſtorum verborum gemitum neceſſarium: Quis "
me liberabit de corpore mortis hujus, gratia Dei mei per Ie- "
ſum Chriſtum Dominum noſtrum. Quis non videt Auguſti- "
num hoc loco, cùm infert ex verbis Iuliani *voluntatem nihil valere poſſe*, nolle aliud, quàm non poſſe excutere jugum il-

lud affectionalis qualitatis, permanenter inhærentis? Quis non videt illud, *non posse*, voluntatis, non esse aliud, quàm *non posse* quod reperiebatur in eo quoque, qui dicebat, *velle adjacet mihi, perficere autem bonum non inuenio in eo.* Et, *Quis me liberabit de corpore mortis hujus?* Et S. Paulus cùm hæc diceret, transgrediebatur-ne aliquod præceptum, aut loquebatur-ne de præcepto, quod ipsi esset impossibile non transgredi, & in cujus transgressione damnabiliter peccaret? Ergo quid dici potest de Iansenio, qui ejusmodi testimonia vndequaque accumulat; nisi voluisse illum, si non posset probare quod intendebat, saltem excitare puluerem?

cap. 18. cap. 9. Idem iterum peccat in eo, quod refert ex lib. 3. de lib. arbit. & quod approbatur in 1. Retractationum: *Sunt etiam necessitate facta improbanda, vbi vult homo rectè facere & non potest.* Vide enim quomodo id probet Augustinus, cùm subdit: „Nam vnde sunt illæ voces, non enim quod VOLO facio bo„num, sed quod ODI malum hoc ago? Et illud, VELLE ADIA„CET mihi, perficere autem bonum, non. Et illud, Caro concu„piscit aduersus spiritum, spiritus autem aduersus carnem. Hæc „enim inuicem aduersantur, vt non ea QVÆ VVLTIS, faciatis. Ecce in quæ facta improbanda cadit illa necessitas, nempe in illa, quæ sunt etiam facta sanctorum virorum, atque adeo ipsorum Apostolorum; in illa, quæ ipsi ita operantur *vt improbent;* in illa, quæ operantur *ipsi jam non ipsi;* in illa, quæ faciunt *sine vlla sua consensione.* Denique in illa, quæ non impediunt ne *præsens adsit Dei gratia* ad meritum ipsorum, & ad coronam. cap 10. & 11 cap. 7. & 8. Hæc enim omnia docet Augustinus tum in libro 1. ad Bonifacium, tum in serm. 3. de Verbis Apostoli. Quid igitur ad impossibilitatem seruandi mandata, quæ quis damnabiliter transgreditur?

Iterum & quintò idipsum peccat, in eo quod refert ex lib. 1. Retract. *Qui cogenti cupiditati bona voluntate resistere non potest, & ideo facit contra præcepta justitiæ, jam hoc ita peccatum est, vt sit etiam pœna peccati.* Ibi enim Augustinus clarissimè distinguit peccatum quod voluntate committitur, à peccato, ad quod quis cogitur: & voluntatem illam quâ quis peccat definit, *motum animi cogente nullo.* Ac proinde ex mente Augustini, quod fit cogente cupiditate & ipsâ bonâ volun-

rate resistente, non potest dici peccatum, quod voluntate committatur. Rursus idem Augustinus eodem loco sic loquitur: *Quamquam & hoc peccatum* QVO CONCVPISCENTIÆ CONSENTITVR, NON NISI VOLVNTATE COMMITTITVR. Vnde conficitur clarissima hæc & liquidissima argumentatio. Peccatum, quod committitur cogente cupiditate & bonâ voluntate resistente, non est peccatum, quod committatur voluntate, quia voluntas est motus animi cogente nullo: Sed peccatum, quo consentitur concupiscentiæ, non nisi voluntate committitur: Ergo peccatum, quo consentitur concupiscentiæ, non est peccatum, quod committatur, cogente cupiditate: & vice versa peccatum quod committitur cogente cupiditate, non est peccatum quo consentitur concupiscentiæ. Sed vt constat ex aliis locis Augustini jam citatis, & quæ citari possunt longè plurima, concupiscentia non est damnabilis in baptizatis, quamdiu ei non consentitur: ergo non est damnabilis, quamdiu cogit, resistente præsertim bona voluntate. Quare dicendum necessariò est, juxta mentem Augustini, id quod dicit fieri contra præcepta justitiæ, cogente cupiditate, & bona voluntate non valente resistere, designare tantùm actus aliquos præceptis justitiæ repugnantes, hoc est, quos præcepta justitiæ vetant vel excitari à nobis liberè agentibus, vel approbari. Et hujusmodi sunt actus, quos Augustinus designat lib. 1. ad Bonifacium, vbi verba illa Apostoli ad Rom. 8. *Quod enim operor ignoro*, sic interpretatur. *Quid est aliud quàm nolo, non approbo, non consentio, non facio.* Operatio enim illa, est quidem contra præcepta justitiæ, sed eadem quoque est contra voluntatem & approbationem & consensum operantis: ideóque operatur simul & non facit: operatur carne, non facit voluntate: nec consequenter damnabiliter transgreditur vllum præceptum, sicuti nec Apostolus transgrediebatur. Vno verbo, designantur ab Augustino actus illi, qui sunt peccata tantùm materialia, nulli ad damnationem imputabilia, quamdiu suspenditur consensio voluntatis. *cap. 11.*

Iterum & sextò idem peccat in eo, quod refert ex serm. 2. in appendice: *Bene ergo aliquando Deus differt adjutorium suum, vt probet hominem, vt exerceat hominem, vt ipse sibi homo innote-*

ſcat. Intelligitur enim de iis, qui luctantur cum cupiditatibus, ita vt nec vincantur ipſi, nec vincant victrici gratia nondum accepta.

FALLACIA SEPTIMA.

SEPTIMA Fallacia eſt, Quòd apud Ianſenium impoſſibile dicatur id, quod non eſt impoſſibile apud Auguſtinum, niſi ex hypotheſi voluntaria, quam homo ſicut ponenere vel non ponere poteſt, ita facere poteſt vt poſſibile vel impoſſibile ſit, quod ex ea pendet; ad eum modum, quo ex hypotheſi, quòd quis feneſtras luci clauſerit & aperire nolit, impoſſibile eſt vt videat, quod fiet poſſibile, ſi voluntatem mutet. Et ita, cùm affert Ianſenius ea loca S. Auguſtini, quibus dicit eſſe *ſatagendum, demiſſè de ſe ſentiendum, non ſuperbiendum, inſtandum orationi*, vt Deus non permittat nos tentari ſupra id quod poſſumus, quid quæſo probat? Nimirum homines aliquando tentari ſuprà quàm poſſint, propterea quòd ſint ſuperbi, quòd ſint negligentes, & pigri, quòd non recurrant ad orationem. Bene habet; ſint igitur humiles, ſint feruentes, ſint deuoti, & non tentabuntur ſuprà quàm poſſunt. At, inquiunt, non poſſunt tales eſſe aliquando, & tamen tentantur ſuprà quàm poſſunt. Ego verò contendo te id de tuo promere, non ſumere ex Auguſtino. Cedò vbinam ille dicat eſſe impoſſibilem humilitatem vel deuotionem, vel diligentiam in benefaciendo tum, cùm neceſſarium eſt ad vitandum, ne quis tentetur ſuprà quàm ferre poſſit? Dico apud Auguſtinum hujuſce cogitationis veſtigium nullum reperiri. Huc ſpectat quod dicit de Iudæis, qui *non poterant credere*. Hoc enim ſequebatur ex voluntaria cæcitate, qua concepto in Chriſtum odio præoccupati erant. Quòd enim dicuntur à Deo excæcati, ex principiis Auguſtini, ſic eſt accipiendum, vt Deus juſtâ permiſſione, ipſi verò propriâ & poſitiuâ & liberâ inclinatione excæcauerint ſeſe. Odium ergo illud deponerent; & cæcitas pelleretur.

FAL-

FALLACIA OCTAVA.

ET cum hac conjuncta est alia Iansenii & Iansenianorum Fallacia, quæ Octaua numero ponenda venit, circa modum explicandi potentiam remotam & proximam; cùm dicunt præcepta Dei esse semper vel proximè vel remotè possibilia. Iuuaret enim, si quam vocant potentiam remotam ad implendum præceptum, esset proxima ad ponendum aliquod medium, vel tollendum aliquod impedimentum, vnde sequeretur immediata exequendi præcepti facultas. Nam hoc modo, qui potest proximè orare ad petendam gratiam tentationi vincendæ necessariam, dicitur posse remotè tentationem vincere, & implere præceptum, quantum satis est, vt ei transgressio ad culpam imputetur, si non orauerit, cùm putaret sibi necessariam esse orationem. Et infideles, qui nihil audierunt de Christo, sed habent tamen quod proximè sufficit ad vitanda peccata contra legem naturæ, dicuntur habere gratiam sufficientem, remotam ad credendum, qua si non bene vtantur; esto, non sint damnandi propter peccatum infidelitatis, dicetur tamen per ipsos stetisse quominùs audirent Euangelium, cujus beneficio poterant saluari. Et ita per potentiam, quæ dicitur remota, habetur quod sufficit ad acquirendam proximam, si velit ea vti qui habet: & si vti nolit, illi meritò imputatur. At in sententia Iansenii, potentia quæ dicitur remota ad implenda præcepta, ad nihil agendum proxima est; hoc est ad nihil prorsus sufficit; ac proinde nihil potest nisi iniquissimè imputari ei, qui ea non vtitur. Quære enim quam potentiam remotam ad implenda mandata habeant infideles? Habent, inquit, flexibilitatem liberi arbitrii. Bene est, sed quid potest facere liberum arbitrium, flexibile præcisè, si nihil aliud addatur? Non habent quid dicant, nisi non posse quidem facere, sed posse recipere quo fiat potens ad agendum. Ergo quæ illi datur potentia, passiua tantùm est. Quærebamus autem quid posset agere. Similiter si quæras de fidelibus omni auxilio diuinæ gratiæ de-

ſtitutis, quam habent potentiam ad ſeruanda mandata, fidem habent, inquiunt, quæ ſemen orationis eſt. Bene eſt, ſed hæc fides ad quid ſufficit, ſi deſit actuale adjutorium, ad quod eſt tantùm in nobis potentia paſſiua? Prorſus ad nihil. Denique de juſtis, quibus præceptum, cujus tranſgreſſione cadunt è ſtatu juſtitiæ, impoſſibile eſt proximè, vt dicunt, ſi quæras quam habeant ad illud potentiam remotam; habent, inquiunt, caritatem. Sed caritas quid poteſt ſine auxilio neceſſario, quod ſemper deeſſe ſupponitur? nihil inquiunt. Quid autem juuat potentia remota, quæ ad nihil ſufficit: & quomodo poteſt denominare præceptum poſſibile ſolam illam habenti; vel facere, vt ei tranſgreſſio imputetur, quaſi omiſerit quod facere poterat? Poteſt, inquis, ſi Deus juuet. Ergo, inquam, dicatur Deo eſſe poſſibile facere vt ille poſſit, ſed quamdiu Deus hoc non facit, poteſt-ne illi dici quòd poſſit? Poteſt Deus facere vt cæcus videat, ſed quamdiu hoc non facit Deus, poteſt-ne dici eſſe poſsibile cæco videre? Eſt poſsibile Deo, ſed nemo dicit eſſe poſsibile cæco. Sed quando ita volunt, dicant diuina præcepta ita eſſe tranſgreſſoribus poſsibilia, ſicuti eſt poſsibile cæco videre: & propterea illis imputari, quòd tranſgrediantur: & hoc tantùm definiuiſſe Concilium Tridentinum, quippe quòd aliqui eſſent hæretici, qui negarent, tam poſſe à nobis impleri quod jubemur, quàm poſſunt cæci videre.

At, inquiunt, indignus eſt, qui juuetur is qui peccat, & ideo imputatur illi. Primùm quomodo indignus eſt homo jam juſtificatus, & in quo nihil damnationis manet, vt docet Concilium Tridentinum? Deinde ſi indignus eſt, puniatur propter peccatum, quo indignus factus eſt, & hoc illi exprobretur, ſed non ferat pœnam nouæ tranſgreſsionis, nec præuiſæ, nec volitæ, in illo peccato quo indignus factus eſt, nec modò in poteſtate tranſgreſſoris poſitæ vt ſit aut non ſit. Illi tamen contrarium audacter & palam profitentur: quod ſi fundamentum haberet apud Auguſtinum, deberent quotquot S. Doctorem ſeriò venerantur, omni ſtudio eniti, ne hujuſmodi portenta cogitationum viderentur ad ſublimem illum animum vnquam acceſsiſſe. Nunc verò conari obtrudere illas inuito & contradicenti, ejuſmodi eſt, vt vix eſſe

posſit hoc tempore, quod dignius videatur Eccleſiaſticæ poteſtatis animaduerſione ac pœnis.

FALLACIA NONA.

NONA Fallacia eſt, Quòd Ianſenius impoſſibile ſtrictè interpretatur, id quod Auguſtinus ſignificare tantùm vult arduum eſſe ac difficile. Non dico in operibus pietatis Dei gratiam ad hoc tantùm eſſe neceſſariam, vt faciliùs operemur, quaſi ſine illa poſſemus, ſed cum difficultate; quod dicere Pelagianum eſt: ſed dico Deum qui ſuam gratiam diſpenſat in pondere, numero, & menſura, quamuis det aliquando eam, quæ ſufficit, non tamen dare tantam, vt non ſuperſit adhuc difficultas magna, quæ det occaſionem recurrendi ad orationem, & petendi vt velit in nobis augere ſua dona. Et in naturalibus poteſt ſimiliter ſufficienter eſſe munita voluntas, per naturales cognitiones & affectus, vt velit aliquid facere vel omittere, quod tamen adhuc difficile admodum manet, adeò vt prudenter, & cum morali aliqua certitudine dici poſſit, quòd non faciet. Solent igitur homines dum hæc accidunt, paſſim dicere *ſe non poſſe*: putántque hanc honeſtam eſſe excuſationis cauſam, dum quis exigit quod ſine magno incommodo præſtare nequeunt, ſi hoc ipſum dicant, *ſe non poſſe*, præſertim vbi nulla premit obligatio faciendi quod exigitur.

Ianſenius negat Auguſtinum ita vnquam eſſe intelligendum, quando dicit hominem per liberum arbitrium non poſſe vitare aliquod malum, ſed putare id eſſe propriè impoſſibile. Cùm enim nullam agnoſcat gratiam, niſi efficacem, qui hanc non habet, nullam habet: & ſi nullam habet, non ſolùm difficultatem habet implendi præcepta, ſed propriam impoſſibilitatem. Ita ille philoſophatur. Sed primò Auguſtinum nec poſſe nec debere ita intelligi, vt cùm negat aliquid fieri poſſe, ſignificet tantùm faciendi difficultatem, Ianſenius nec probat vnquam, nec probare poteſt, quod tamen erat neceſſarium. Quomodo enim probaret Auguſtinum num-

quam esse loquutum eo sensu, quo solent homines loqui, dum iisdem vtuntur verbis?

Secundò positiuè monstratur eo sensu loquutum Augustinum, nec aliter intelligi posse, nisi ab iis qui non tam volunt ipsi consentire Augustino, quàm Augustinum cogere vt ipsis consentiat. Hoc autem monstratur imprimis, quia principium Augustini est, non peccari nisi consentiendo concupiscentiæ, vel ad aliquod malum impellenti, vel à necessario quodam bono retrahenti, vbi enim nulla est consensio, nullum esse peccatum propriè dictum, & ad damnationem imputabile, id intelligendo de peccato actuali & personali, vt jam suprà monstratum est. Est verò non minùs certum ex eodem Augustino cap. 15. loco jam citato, ex primo Retractationum, consensionem hanc, quâ tentanti concupiscentiæ malè consentitur, non nisi *voluntate* fieri, prout voluntas distinguitur ab eo affectu, qui exprimitur *cogente cupiditate*, hoc est necessariò trahente ad malum; nec vocari propriè *voluntatem*, *nisi in quantum libera est* à cogente illa cupiditate, alioqui rectiùs vocari cupiditatem, quàm voluntatem. Igitur apud Augustinum non est peccatum, nisi vbi voluntas consentit, & voluntas non consentit, nisi vbi non cogit, hoc est, *necessitat* cupiditas. Non est igitur peccatum, nisi vbi non necessitat cupiditas: vbi autem non necessitat, non est impossibile, sed possibile aliter facere, esto difficile sit.

Item, voluntas non dicitur *voluntas* propriâ illâ significatione, quâ definitur, *motus animi, cogente nullo*, & secundùm quam ponitur in definitione peccati, cùm dicitur, *peccatum est voluntas, &c.* nisi in quantum libera & liberata est à cogente cupiditate, alioqui *rectius dicitur cupiditas, quàm voluntas*; sed esse liberam, aut liberatam à cogente cupiditate, est non pati ab illa necessitatem peccandi: Ergo non est voluntas illâ propriâ & strictâ significatione, quæ ponitur in definitione peccati, & sine qua nemo censetur concupiscentiæ consentire, nisi sit in tali dispositione, in qua non patiatur necessitatem peccandi; ac proinde in qua possit non peccare; esto difficulter id possit. Item, idem est esse voluntatem, quæ dicitur *motus animi, cogente nullo*, & esse voluntatem

quæ *possit abstinere ab eo quod facit*, vt constat ex Augustino, qui postquam voluntatem, vt jam dixi, definiuit, & sic definitam posuit in definitione peccati, dicendo, *peccatum esse voluntatem retinendi vel consequendi quod justitia vetat, & vnde liberum est abstinere*, subdit, esse superfluum, addere particulam illam, *vnde liberum est abstinere*, quod scilicet satis inuoluatur in ipsa significatione *voluntatis*, provt jam definita est *motus animi, cogente nullo*: Ergo juxta mentem Augustini, voluntas, provt ibi definitur *motus animi cogente nullo*, & sine qua nemo censetur *concupiscentiæ consentire*; inuoluit potestatem abstinendi à malo, cujus dicitur voluntas. Neque hoc retractat Augustinus, sed potiùs confirmat cap. illo 15. lib. primi Retractationum, dum recognoscit librum de duabus animabus, vbi quod etiam dixerat, Esse summæ insaniæ peccati reum teneri quemquam, qui non fecit quod facere non potuit: &, voluntate aliquid facere, idem esse ac libero vti ad faciendum & non faciendum animi motu, & habere potestatem abstinendi, putat interpretatione tantùm indigere in paruulis, qui originali peccato tenentur; quasi nulla esset difficultas, quin in adultis, qui peccatorum actualium rei sunt, sine alia interpretatione hæc omnia vera essent.

Lib. de duab. animabus c.11.

Confirmatur ex doctrina, quam tradit Augustinus in lib. de spiritu & littera, de iis qui coguntur aliquid facere. Statuamus enim Hæreticum pertinacem, qui tormentorum vi cogitur, nec tamen inducitur vt fidem confiteatur: tali cuidam homini, juxta ea quæ tradit Augustinus, *dicere solemus*, dum gemit & queritur de suis cruciatibus, *quod habes in potestate quare non facis, vt hoc malo careas?* Ergo supponimus habere illum in potestate fidei confessionem, quam facere non vult. Rursus alium statuamus, qui cogatur à Tyranno fidem abjurare vi tormentorum, & vincatur; huic similiter cur non dicamus, *quod habes in potestate quare non facis, vt majoribus æternisque cruciatibus careas?* An est ratio, propter quam putemus eum, qui non vult confiteri, fidem habere in potestate, vt illam confiteatur, & eum qui negat, non habere in potestate vt non neget? Atqui S. Augustinus supponit hunc quoque qui vincitur, habere in potestate vt non vincatur. Nam cùm dixisset: Neque enim dici solet quisquam pote-

Cap. 31.

» ſtate feciſſe, ſi quid fecit inuitus, *ſubdit*, Quamquam ſi ſub-
» tiliùs aduertamus, etiam quæ quiſque inuitus facere cogitur,
» SI FACIT, VOLVNTATE FACIT; ſed quia mallet aliud,
» ideo inuitus, hoc eſt nolens facere dicitur: malo quippe ali-
» quo facere compellitur, quod volens euitare vel à ſe remo-
» uere, facit quod cogitur. Nam ſi tanta voluntas ſit, vt ma-
» lit hoc non facere, quàm illud non pati, cogenti procul du-
» bio reſiſtit, nec facit; AC PER HOC SI FACIT; NON
» QVIDEM PLENA ET LIBERA VOLVNTATE, SED TA-
» MEN NON FACIT NISI VOLVNTATE, quam volunta-
» tem quia effectus ſequitur, non poſſumus dicere poteſtatem
» defuiſſe. Vides quare is qui cogitur aliquid facere & facit, voluntate & poteſtate facit. Quia, inquit, ſi tanta voluntas ſit vt malit hoc non facere, quàm liberari à tormentis, cogenti reſiſtit, nec facit. Quod cùm dicit Auguſtinus, perſpicuum eſt non loqui de re impoſſibili, ſed de poſſibili, & contingenti. Eſſet enim ratiocinatio ridicula, cùm diceretur, ideo illum, qui cogitur aliquid facere, *ſi facit*, *voluntate facere*, quia ſi malit quod eſt impoſſibile illum malle, non facit: ſed ſenſus planus eſt, quia ſi malit, vt poteſt, hoc pati, quàm illud facere, non facit. Ac proinde ſicut in priore caſu, de illo qui mauult pati, quàm facere quod jubetur, ideo dicitur voluntate pati, quia habet in poteſtate vt non patiatur; ita & in poſteriori de illo, qui facit quod jubetur, dicendum eſt, ideo voluntate facere, quia habet in poteſtate vt patiatur & non faciat. Et ita ſiue committendo, ſiue omittendo, non aliter peccatur, quàm quia in poteſtate peccatoris eſt, vel omittere quod malè committit, vel committere quod malè omittit. Eſto non ſit *plena & libera voluntas*, propter repugnantiam & difficultatem, & inefficax odium ejus quod efficaciter vult.

Cap. 3. Iterum confirmatur ex loco quem citat ex lib. 2. de peccatorum meritis, & quo abutitur Ianſenius, nempe vbi Auguſtinus dicentibus Pelagianis, quod *Deus non præciperet homini, quod ſciret eſſe impoſſibile humanæ voluntati*, poſtquam confeſſus
» eſt neminem Catholicorum hoc ignorare, ſic reſpondet; Sed
» hoc non vident, quod ad nonnulla ſuperanda, vel quæ malè
» cupiuntur, vel quæ malè metuuntur, MAGNIS ALIQVANDO

ET TOTIS VIRIBVS OPVS EST VOLVNTATIS : QVAS NOS NON "
PERFECTE IN OMNIBVS ADHIBITVROS PRÆVIDIT , qui per "
Prophetam veridicè dici voluit, Non justificabitur in conspe- "
ctu tuo omnis viuens. Tales itaque nos Dominus futuros "
præuidens , quædam salutaria remedia , &c. Hîc quæritur "
quid intelligat Augustinus per *magnas illas & totas vires voluntatis*, quas aliquando *non perfectè in omnibus adhibemus?* Iansenius loco jam sæpè citato, *Istæ magnæ, totæque vires voluntatis, sunt effectus magnæ & non passim vsitatæ gratiæ.* Et non videt quomodo suam ipse doctrinam implicet? Quando enim contigit juxta ipsius doctrinam, qua censet omnem gratiam habere semper effectum cujus est capax; quando, inquam, contigit, vt præuideret Deus voluntatem nostram non adhibituram perfectè vires acceptas per effectus *magnæ* & non passim *vsitatæ gratiæ?* Et dum dicit præuidisse Deum nos non perfectè in omnibus adhibituros, nonne significat nos aliquando adhibituros, & in aliquibus? Quæ est autem apud Iansenium *magna illa & inusitata gratia*, cujus virtutem Deus præuidet aliquando nos adhibituros, aliquando non? Non habet quid respondeat, nisi mutando Augustini orationem, & loco ejus quod dicit, præuidere Deum nos *non adhibituros* totas illas & magnas vires, substituendo, nos *non habituros.* Nempè jus habent nouæ Theologiæ architecti, vt si quod cupiunt, apud Augustinum inuenire non possint, inferant. Sed hoc loco possunt conuinci. Nam cùm Augustinus hæc addat, vt ostendat quomodo id quod docet, stet cum eo quod sciunt omnes Catholici, Deum non præcipere impossibilia; si quod dicit, nos non adhibituros magnas & totas vires, quæ necessariæ sunt ad implenda mandata, idem sit, ac nos non habituros, fit iste sensus ridiculus, Nemo nostrûm ignorat Deum non præcipere quod scit esse impossibile nostræ voluntati, sed idem Deus præuidet nos non habituros in omnibus magnas & totas vires voluntatis, quæ necessariæ sunt. Dico sensum esse ridiculum ob eam quam inuoluit contradictionem. Quia si præuidet nos in aliquibus non habituros vires necessarias, quomodo in iisdem casibus non præcipit quod scit esse impossibile humanæ voluntati? An volunt Augustinum, Pelagianis exprobrantibus quòd diceret

Tom. 3. lib 3. de grat. Sal. c. 13.

Deum præcipere impoſſibilia, concedere in aliquibus *ſi*, in aliquibus *non?* Atqui Pelagiani non intelligebant præcipere impoſſibilia in omnibus, ſed in iis tantùm, in quibus præcepta violantur. Eſt autem Auguſtini ſententia planiſſima, totáque ſibi conſtat, juxta interpretationem hanc; Neminem eſſe Catholicorum qui non fateatur, Deum non præcipere id quod ſcit eſſe impoſſibile humanæ voluntati, quòd nempe vbi vires naturæ non ſufficiunt, addat ipſe neceſſarium auxilium ad faciendum quod præcipitur. Sed eſſe tamen occaſiones, in quibus ob ſpeciales difficultates opus ſit conatu voluntatis ſolito majore, poſſe enim illam modò lentiùs, modò feruentiùs diuinæ gratiæ cooperari: ergo Deum præuidentem non ſemper cooperaturam vt deberet, itáque lapſuram, inſtituiſſe remedia delendis, quæ tunc contrahit, peccatis. Hoc autem eſt difficultatem fateri ſeruandi mandata, cum ordinariis & quæ nemini deſunt auxiliis, ſed non impoſſibilitatem.

Addo juxta eamdem Ianſenii doctrinam, non fuiſſe tantùm dicendum, Deum præuidiſſe nos non habituros vires neceſſarias, ſed Deum decreuiſſe non dare illas. Quo facto fiet iſte ſenſus magis adhuc ridiculus, Deum non præcipere quod ſcit eſſe impoſſibile humanæ voluntati; ſed quia decreuit negare id, quo fiat poſſibile, ideo quod præcipit eſſe impoſſibile. Quid autem eſt, Deus non præcipit quod eſt nobis impoſsibile, ſed decreuit negare auxilium, quo ſolo quod præcipit fieri poteſt poſsibile? Videat Lector & judicet.

cap. 17. Iterum confirmatur ex eodem libro, & ex illis verbis, quibus Auguſtinus interrogantibus, *Cùm voluntate humana, gratia adjuuante diuina, ſine peccato in hac vita poſsit homo eſſe, cur non ſit?* Dicit reſponderi poſſe *facillimè ac veraciſsimè, quia non vult.* Quam reſponſionem dico in doctrina Ianſenii, nec facillimam eſſe nec veraciſsimam, quin potiùs eſſe fallaciſsimam. Nam cùm ratio dubitandi, cur homo non ſit ſine peccato, in eo fundetur, quòd eſſe poſsit, tum per ſuam voluntatem, tum per adjuuantem gratiam; in ſententia Ianſenii veraciſſima reſponſio cur non ſit, eſt iſta, quia duorum illorum, quæ ſupponuntur, voluntas & adjuuans gratia, alterum deeſt, ſcilicet adjuuans gratia: voluntas enim non aliter deeſt, quàm

quia deest gratia adjuuans. Quare secundùm hanc doctrinam fallacissimè respondet Augustinus, cùm respondet, *quia non vult*: debet enim potiùs respondere, quia non juuatur; quandoquidem non ob aliam causam non vult, quàm quia non juuatur.

Et magis adhuc patescit ejus responsionis iniquitas, ex eo quòd Iansenius dicit, impossibilia esse Dei præcepta *volentibus & conantibus*. In illa enim hypothesi, quomodo potest Augustinus respondere hominem ideo non esse sine peccato, quia esse non vult? vult, inquit Iansenius, & conatur. Ergo tota ratio est, non quia non vult, sed quia non juuatur, quod Augustinus negat.

Quo in loco est etiam reuocandum in memoriam, ab Augustino poni oppositionem inter id quod est, hominem aliquid non posse, & aliquid nolle; neque dici solere quòd nolit, quando non potest: neque quòd non possit, quando non vult, vt constat ex eo quod docet lib. 2. de Actis cum Felice Manichæo, c. 5. Vide id genus multa in lib. de Incoacta libertate, p. 1. c. 2.

Denique hoc ipsum confirmatur ex eo quòd Augustinus promiscuè vtatur voce *difficilis* aut *difficultatis*, dum significat impedimentum quod præstat concupiscentia volenti seruare mandatum, numquam autem nomine impossibilis, aut impossibilitatis. Potest hoc probari ex innumeris locis. In 3. de lib. arbitr. concupiscentiam designat nomine *difficultatis*. Omni peccanti animæ ista pœnalia sunt, ignoran- « cap. 18.
tia & DIFFICVLTAS. *Et deinde*. Vt autem de illo primo con- « cap. 20.
jugio & cum ignorantia & cum DIFFICVLTATE & cum mor- «
talitate nascamur. *Et iterum*. Nam cùm ad ignorantiam DIF- «
FICVLTATEMQVE peruenerit illa peccatrix, &c. *Iterum*. Non «
enim mediocria bona sunt quòd anima facultatem habet, vt «
adjuuante Creatore à DIFFICVLTATE cruciante, & ab igno- «
rantia cæcante liberetur. Quod si ita est, non erit nascenti- «
bus animis ignorantia & DIFFICVLTAS supplicium peccati, «
sed proficiendi admonitio. *Iterum*. Quamquam enim in igno- «
rantia & DIFFICVLTATE nata sit, non tamen ad permanen- «
dum in eo quòd nata est, aliqua necessitate comprimitur. «
Iterum. Subeant necesse est vitæ præsentis laborem, vnde «

» illa ignorantia & DIFFICVLTAS consequitur. *Iterum*. Venien-
» tibus ad se animis hanc ignorantiam & DIFFICVLTATEM fa-
» cit. *Iterum*. Omnis anima intelligit enitendum ad euincen-
» dam rectè faciendi DIFFICVLTATEM. *Iterum*, Quidquid igno-
» rantiæ DIFFICVLTATISQVE sequutum fuerit, culpandam pro-
» priam voluntatem, si animæ sponte veniant ad corpora, non
» ipsum creatorem. *Iterum*. Etiam in ipsa ignorantia & DIFFI-
» CVLTATE liberam petendi, & quærendi, & conandi facul-
p. » tatem non abstulit. *Iterum*. Hanc ignorantiam & DIFFICVL-
» TATEM studiosis & beneuolis euincendam ad coronam gloriæ
» valere præstaret. *Iterum*. Non ipsam ignorantiam, DIFFICVL-
» TATEMQVE pro crimine objicere. En vt in vno eodémque capite, cùm eadem res sæpe nominanda recurreret, quàm constanter vsus sit Augustinus ad eam exprimendam solo nomine difficultatis, duodecies repetito. Eodem etiam vtitur & contra Pelagianos lib. 1. de pecc. meritis, dum amissis jam viribus negat eam esse *facilitatem*, agendi ad recuperandam sanitatem, quæ priùs fuerit. In libro de nat. & gratia,
cap. 4. Christianos debere agere gratias *quòd aliquid sine difficultate fecerint: & vbi difficultatem aliquam sentiunt, fidelissimis & perse-*
cap. 68. *uerantissimis precibus & misericordiæ promptis operibus facilitatem à Domino impetrare persistere*. Item. *Præceptis Dei nos admoneri in facilibus, quid agamus, in difficilibus, quid petamus*. Et in Psalm. 106. vbi distinguit quatuor tentationes; secundam, quam excitat concupiscentia, perpetuò appellat nomine *difficultatis*. Omitto id genus alia quamplurima.

Quibus positis, cùm constet numquam Augustinum dixisse Deum præcipere aliquid, quod sit nobis impossibile, sæpe autem id formalissimè atque expressissimè negasse: neque tantùm ex suo sensu, sed ex sensu minimè dubio Catholicorum; jam quæritur quando Augustinus dicit aliquando quempiam non potuisse, vel non posse facere quod illi præcipitur, quomodo sit interpretandum illud *non posse*; an ita vt sonet strictam *impossibilitatem* tum faciendi, tum obtinendi vires ad faciendum, quam Augustinus tam disertè ac toties rejicit: an vt significet tantùm *difficultatem*, quam toties exprimit? hujusmodi autem quæstionem proposuisse, soluisse est, præsertim cùm tot locis aliunde constet, ex Augustino nul-

lum esse peccatum proprium, seu propriæ voluntatis, *à quo non sit liberum abstinere.* Itaque inuito quidem Iansenio, sed non inuito Augustino affirmamus, quotiescumque dicit Augustinus quempiam aliquid non posse, & agitur de occasione, in qua vel peccandum sit, vel obseruandum præceptum, illud *non posse* significare difficultatem, non verò strictam impossibilitatem. Et ita illud *non posse*, S. Petri, de quo multa Iansenius, si referatur ad actum confitendi Christum, nihil aliud significare quàm difficultatem. Id quod etiam per se satis apparet. Quis enim sibi persuadeat, ita fuisse tunc voluntati Petri impossibile, nolle negare Christum, quemadmodum erat impossibile ejus potentiæ motiuæ volare? An etiam volunt, consequenter iis qui viui comburuntur, quòd Christum negent, ita esse impossibile non negare, vel è contrario confiteri, quemadmodum est illis impossibile ambulare supra mare, vel facere, vt inter ignes illos illæsi maneant, sicuti pueri Babylonici? Hæc quidem consentanea sunt doctrinæ Iansenii, sed sunt alienissima vel à somniis Augustini.

Dixi, *Et agitur de occasione in qua vel peccandum sit, vel seruandum præceptum.* Quia Iansenius, vt suprà monui, multa colligit ad probandam præceptorum impossibilitatem, quæ spectant ad totum Christianæ perfectionis negotium, & vniuersum virtutis studium, complectitúrque occasiones, in quibus non peccatur, vt Augustinus euidenter significat lib. 2. de peccat. meritis. Vbi de illis, quibus Deus feruoris gratiam subtrahit ad tempus, sinítque cum difficultatibus imbecilles luctari, vt suas vires experiantur, sic loquitur. Nec in eo ipso vult nos damnabiles esse, sed humiles, commendans nobis eamdem gratiam suam, ne FACILITATEM in omnibus assecuti, nostrum putemus esse, quod ejus est. Vides facilitatem tantùm subtrahi, & relinqui quod satis est, ne sint *damnabiles*, qui dicuntur non posse *justitiam implere ex omni parte*, vt paulò antè dixi, quique ideo *tardiùs sanantur.* Et eodem modo intelligendum est quod suprà notauimus ex sermone secundo in appendice, de iis, quibus Deus differt adjutorium suum. *cap. 19.*

Exigendum igitur à Iansenianis est, vt quod ex Augusti-

no referunt de defectu virium voluntatis nostræ, ad eas occasiones applicent, in quibus præceptum vrget; & statim apparebit afferri multa ex Augustino, quæ hoc non probant, sed hoc pertinet ad quartam & sextam fallaciam, suprà notatam.

Lib. 1. ad Bonif. c. 8. Ad hanc autem, in qua *difficile* pro *impossibili* malè ponitur, referri etiam potest quod dicitur de D. Paulo postquam adoleuit, & cognitionem legis accepit, *fuisse præcepti capacem, sed non efficacem*, ideóque fuisse *præuaricatorem*, quod sine fundamento affertur ad probandam impossibilitatem.

„ Idem & ad illud in Psalm. 106. de eo, Qui se ligatum in-
„ uenit difficultatibus cupiditatum, & non posse viam propter
„ compedes ambulare, inclusum esse difficultate vitiorum, &
„ tanquam muro impossibilitatis erecto, quò euadat vt rectè vi-
„ uat, non inuenire. Ex quibus verbis Iansenius satis apertè legere poterat, hîc esse tantùm imitationem aliquam & apparentem impossibilitatis speciem, re autem vera tantùm difficultatem: ac proinde, si quæ interueniat præcepti transgressio, non tam esse imputandam defectui virtutis, quàm defectui voluntatis.

Idem & ad illud ex tract. 34. in Ioan. *Fortè conaris ambulare, & non potes, quia dolent pedes, &c.* Neque enim cuicumque dolent pedes, facultas ambulandi deest, sed facilitas. Similia occurrunt apud Augustinum multa, quæ in hunc modum interpretanda sunt.

FALLACIA DECIMA.

DECIMA Fallacia latissimè patet & comperta iuuat ad soluenda ferè omnia, quæ affert Iansenius ex Augustino, vt probet Deum impossibilia præcipere. In eo verò consistit, quod id quod docet Augustinus, dum contra Pelagianos falsum esse contendit, nos posse implere diuina præcepta eo modo quo expedit ad vitam æternam, per solas vires liberi arbitrii, sic interpretatur, vt non solùm dicat nos non posse implere *sine gratia*, sed addat etiam, omnem hujusmodi gra-

iam deesse transgressori, in occasione, in qua vrget seruandi præcepti necessitas.

Nam quòd ita sentiat Iansenius, apertè constat vel ex ipso titulo capitis illius 13. sæpè citati. Vbi thesis proponitur, *Esse quamdam voluntatis infirmitatem, quâ non potest certas tentationes superare: nec adest gratia, quâ superentur, nec spiritus orationis, quo vires impetrentur.* Atque hoc deinde copiosiùs exponit in decursu capitis illius, séque id concludere putat ex allatis à se Augustini testimoniis. Lib. 3. de grat. Salu. tom. 5.

Verùm Augustinus vnum quidem ex duobus vrget, nimirum non posse præcepta seruari, prout conducit ad vitam æternam, *sine Dei gratia*, sed gratiam omnem iis qui labuntur necessariam vt possint non labi, in occasionibus deesse numquam dicit. Quin imò apertè testatur se de eo nolle cum Pelagianis contendere, dummodo illi agnoscant, id quod se posse putant in hoc genere, non nisi per gratiam posse. Nempe in eo tota erat Augustinum inter & Pelagianos controuersia, circa possibilitatem mandatorum.

Patet hoc ex cap. 67. lib. de nat. & gr. vbi objicienti Pelagio, quod ipse Augustinus scripserat de lib. arbit. Quæcumque ista causa est voluntatis, si non potest ei resisti, sine peccato ei ceditur. Et, Quis peccat in eo quod caueri nullo modo potest, peccatur autem, caueri igitur potest. *Respondet Augustinus.* Agnosco, verba mea sunt, sed etiam ipse dignetur agnoscere superiùs cuncta, quæ dicta sunt; De gratia quippe Dei agitur, quæ nobis per mediatorem medicina opitulatur, non de impossibilitate justitiæ. Quid est, *de gratia agitur, non de impossibilitate justitiæ*, nisi, fatere gratiam esse necessariam, & dic quantum voles peccati fugam & exercitium justitiæ possibile esse? Et paulò antè objicienti similiter Pelagio Hilarium dicentem, hominem posse esse mundo corde; *Quis negat*, inquit Augustinus, *sed gratiâ Dei per Iesum Christum Dominum nostrum, non solâ arbitrii libertate.* Et antea Pelagium arguit, *Quia noluit aliquid dicere de eo, quòd ipsa natura gratiâ Dei per Iesum Christum Dominum nostrum, vel sanatur, quia vitiata est, vel, quia non sibi sufficit, adjuuatur.* Nec aliud vrget, tum hoc toto libro, tum aliis, quotiescumque controuersia hæc recurrit, quàm vt Pelagius hujusmodi gra-

Lib. 3. c. 18. cap. 61. cap. 59.

tiæ necesſitatem admittat, eâ enim admiſſâ, ne illud quidem diſputare vult, quod ipſe aliàs fortiter negat, eſſe aliquem in » hac vita vel fuiſſe ſine vllo omnino peccato. Vide quid dicat: » Vtrùm in hoc ſæculo fuerit, vel ſit, vel poſsit eſſe aliquis
Ibid. 60. » ita juſtè viuens, vt nullum habeat omnino peccatum, poteſt » eſſe aliqua quæſtio inter veros, pióſque Chriſtianos. Poſſe » tamen eſſe certè poſt hanc vitam quiſquis ambigit, deſipit. » Sed ego, nec de vita iſta volo contendere. Quamquam enim » mihi non videatur aliter intelligendum quod ſcriptum eſt, » Non juſtificabitur in conſpectu tuo omnis viuens, vt tamen » poſsit oſtendi vel hæc teſtimonia meliùs aliter intelligi poſ» ſe; NVLLO TAMEN MODO, NISI ADIVVANTE GRATIA SALVA-
cap. 42. » TORIS CHRISTI CRVCIFIXI, ET DONO SPIRITVS EIVS, vel quoſ» libet ad pleniſsimam perfectionem, vel quemquam ad qua» lemcumque prouectum veræ piæque juſtitiæ peruenire, qui » negauerit, neſcio vtrùm rectè poſſit in quantumcumque Chri-
Idem in lib. de Perſ. juſt. cap. vlt. ſtianorum numero deputari. Idem anteà præmiſerat cùm dixit. » Nam neque illud nimis curo, vtrùm fuerint hîc aliqui, vel » ſint, vel eſſe poſſint, qui perfectam, cui nihil addendum eſſet, ha» buerint, vel habeant, vel habituri ſint caritatem Dei. Quoniam » id, quod voluntate hominis ADIVTA PER DEI GRATIAM fieri » poſſe confiteor & defendo, quando, vel vbi, vel in quo fiat ni» mium certare nolo. Hoc ſcilicet vno contentus eſt Auguſtinus, vt quod eſſe, vel eſſe poſſe dicitur boni ſalutaris, non niſi à voluntate, per Dei gratiam adjuta eſſe poſſe dicatur. Inde eſt quòd deinde dexteram Pelagio porrigit ad ineundam pacem; *dummodo poſsibilitatem non peccandi quantumcumque eſt in homine*, NON NISI
cap. 44. DEO VELIT REPVTARI. Hoc enim ſi velit Pelagius, *jungamus*, inquit Auguſtinus *dexteras*. & iterum: *Rectè quidem diſputat* Pelagius, dum probat homines poſſe eſſe ſine
cap. 59. peccato, *hoc ipſo eos confiteri non eſſe impoſsibile; quia hoc vel multi, vel omnes volunt, ſed hoc* VNDE SIT POSSIBILE, FATEATVR, ET PAX EST. *Ipſa eſt enim gratia Dei per Ieſum Chriſtum, quâ nimirum iſte nos orantes adjuuari vt non peccemus numquam dicere voluit*, ſi hoc quippe diceret, finitum eſſet bellum, & inita pax. Quò pertinet etiam illud ex lib. 4. ad Bonif. vbi Pelagianos argumentantes ex verbis illis Iſaiæ, *ſi volueritis & audieritis me, bona terræ comedetis*, vt pro-

bent liberum arbitrium, sic redarguit, Quid eis hoc prodest? " Cap. 6.
sic enim volunt intelligi quod dictum est, si volueritis & au- "
dieritis me, tanquam in ipsa præcedente voluntate sit con- "
sequentis meritum gratiæ, ac sic gratia jam non sit gratia. "
Si autem sic intelligerent quod dictum est, si volueritis, VT "
ETIAM IPSAM BONAM VOLVNTATEM ILLVM PRÆ- "
PARARE CONFITERENTVR, de quo scriptum est, Præ- "
paratur voluntas à Domino, tanquam Catholici vterentur "
hoc testimonio, & non solùm hæresim veterem Manichæo- "
rum (*negantium liberum arbitrium*) vincerent, sed nouam Pe- "
lagianorum contererent. Et addit hoc *sine scrupulo tanquam Catholicè* dictum accipiendum in eo sensu: nempe vt supponatur gratia voluntati non deesse. Ex his atque aliis quamplurimis locis constat hoc vnum ab Augustino postulatum à Pelagianis, vt quidquid dicebant liberum arbitrium posse, quod pertineret ad salubrem præceptorum obseruationem, non nisi per Dei gratiam posse faterentur. Hoc enim si semel confiteantur, & *Catholicos esse*, & *Catholicè, sine scrupulo* de libero arbitrio philosophari. De alia verò quæstione, vtrùm adsit, vel non adsit gratia, vrgente præcepto ad vitandum peccatum necessaria, nunquam inuenietur Augustinus cum Pelagianis contendisse, aut negauisse alterutram adesse, nempe vel ad exequendum immediatè quod præcipitur, vel ad orandum vt obtineatur: quin potiùs id semper supposuisse, vt mox probabitur.

Interea constat ex jam dictis innumera quæ Iansenius voluere solet Augustini testimonia, vt probet nos non posse implere præcepta, hoc vno verbo solui, non posse implere *sine gratia. Non potest homo*, inquit Augustinus, *cùm vult esse sine peccato*, sed addit ipse, fore vt possit, cùm fuerit adhibitâ medicinâ sanatus, hoc est *non potest* sine gratia. Sub pœnis peccati originalis positi, vel *non possumus quod volumus intelligere, vel quod intellexerimus volumus, nec possumus implere*, sine gratia. *Conaris ambulare, nec potes* sine gratia. *Volumus, ô Domine, volumus, & non possumus*, sine gratia. *Sufficit tibi gratia mea, non sufficit tibi voluntas tua*, sine gratia mea. *Volo vt velis sed non sufficit vt velis*, sine gratia: & ideo sequitur, adjuuandus es vt plenè velis. *Sunt necessitate facta improbanda, vbi vult homo rectè facere*,

De perfect. Iust. cap. 3.
Ibid. cap. 4.
Tract. 33. in Ioan.
Serm. 39. de Diu. ad Bonif. l. 1.
Ser. 3. de verb. Apost.

3. de lib. arbit. c. 18. Retract. 1. cap. 15. Psal. 106. Psal. 53. conc 3. Serm. 106. de diuer. 3. de lib. arbit. c. 18. Lib. de Magistro cap. 9. Lib. de Catechef. c. 25. & alibi. Psal. 36. & alibi. De perfect. Iustit. cap. 6.

& non potest, sine gratia. *Non habet homo in potestate vt bonus sit*, sine gratia. *Est qui cogenti cupiditati resistere non potest, & ideo facit contra præcepta justitiæ*, resistere non potest sine gratia. *Homo quasi quodam muro impossibilitatis inclusus ligatum se sentit, conatur & non potest* sine gratia. Non poterant filii Zebedæi bibere calicem, sine gratia. S. Petrus *plus promittebat, quàm posset*, cùm se ad mortem pro Christo paratum diceret, *plusquam posset*, sine gratia. *Homo, resistente atque torquente dolore carnalis vinculi, non potest à libidinosis operibus temperare*, sine gratia. *Homines coguntur agnoscere vitia, quæ vitare non possunt*, sine gratia. Accidere potest *vt tentemur suprà quàm possimus*, sine gratia. *Tentationes ad hoc prosunt, vt intelligatur quid possimus*, sine gratia. *Homines non cognoscerent se laborare, nisi datam legem implere non possent*, sine gratia. *Ventum est ad necessitatem habendi peccatum* quam sola hominis voluntas *superare non potest*, sine gratia. *Quibusdam peccatis Iudæos excæcari meruisse; qua tamen excæcatione non potuerunt credere* sine gratia. His scilicet omnibus & similibus locis, quamquam pleraque alias etiam interpretationes recipiant, vno verbo respondetur, & Augustino satisfit, confitendo liberum arbitrium nihil posse quod pertineat ad pietatem *sine gratia*. Sed hoc nihil ad rem. Erat enim vlteriùs ostendendum deesse gratiam omnem, vt hoc defectu supposito, restaret absoluta conclusio, qua dicitur Deus reipsa præcipere aliquid, quod est nobis impossibile: nósque etiam reipsa ex transgressione impossibilis hujus præcepti, fieri reos ac damnabiles. Hoc ergo quod non erat controuersum congestis vndique magno labore testimoniis Iansenius abundè probauit, quod vnum erat probandum ex Augustini verbis, omisit: negari scilicet à Deo gratiam omnem vrgente præcepto ad non peccandum necessariam.

FALLACIA VNDECIMA.

NOTANDA tamen est, quæ ad illud probandum interuenit vndecima Fallacia. Nam quia constat iis qui peccant ex justa & semper adoranda Dei Prouidentia, deesse gratiam efficacem; & quia S. Augustinus etiam docet, Dominum

minum Deum bonum, ideo etiam sanctis suis alicuius operis justitiam aliquando non tribuere, vel certam scientiam, vel victricem delectationem, vt cognoscant non à seipsis, sed ab illo sibi esse lucem, quâ illuminentur tenebræ eorum & suauitatem, qua det fructum suum terra, &c. Iansenius cum vero falsum conjungens ait, nullam esse gratiam actualem apud Augustinum, qua fiat possibile id quod præcipitur, præter efficacem & victricem illam; ac proinde quibus illa deest omnem deesse, fierique mandatum, non aliquod, neque aliquando tantùm, sed omne omni transgressori, pro statu in quo est, quando transgreditur, impossibile.

Hoc autem esse falsum & Augustino contrarium constabit ex iis quæ dicentur ad quatuor alias propositiones, nunc verò probari etiam potest ex iis quæ Iansenius citat, dum probare vult diuinorum mandatorum impossibilitatem. Citat enim id quod dicit Augustinus. *Fortè conaris ambulare & non potes, quia dolent pedes? An jubente auaritia per aspera cucurrerunt?* Hæc refert Iansenius, & quod sequitur omittit; *sed Dei verbum sanauit & claudos. Ecce inquis sanos habeo pedes, sed ipsam viam non video. Illuminauit & cæcos.* Dolorem pedum obtendenti ne ambulet, medicum ostendere, qui certò & infallibiliter sanat quem sanare vult, & est infinitæ ad benefaciendum propensionis; quid est aliud, quàm significare factam illi esse medicinæ copiam, & stare per ipsum, quominus sanetur? Cæcitatem excusanti, dum intueri jubetur, dicere eum adesse, qui cæcos quærit, vt illuminet; quid est aliud quàm dicere, posse illum recuperare visum, si velit, & imputandum ejus socordiæ, si cæcus maneat? Vide quomodo Augustinus exprimat huic cæco, huic podagroso fieri sanitatis recuperandæ facultatem, præcedentibus immediatè verbis, quæ Iansenius omisit. Non tibi dicitur labora, quærendo viam vt peruenias ad veritatem & vitam. Non hoc tibi dicitur. Piger surge, via ipsa ad te venit, & te dormientem de somno excitauit, si tamen excitauit, surge & ambula. *Tum subdit.* Fortè conaris ambulare & non potes, quia dolent pedes. Verbum Dei sanauit & claudos, &c. Hoc verò, nisi veritatem apertam dissimulare volumus, idem est ac dicere, eadem voluntate, qua Dei verbum ad nos venit, vt

Tract. 34. in Ioan.

esset nobis via, etiam venisse vt dolentes sanaret pedes, quo per eam ambularemus; & cæcos aperiret oculos, vt intuentibus fieret nobis ipse veritas, & deinde vita. Pigros autem alloquitur Augustinus & cæcos, & qui non sinunt se excitari, vt ostendat hanc illis, si acceptare velint, oblatam esse gratiam. Quòd si oblata non esset, nonne jocaretur, qui medicum languenti ostenderet, certum negare medicinam? Quid minus faceret, quàm si eumdem objurgaret, quod non vteretur pro medicamento recentibus, quæ nusquam sunt? Est igitur ibi oblata gratia, vbi non est effectus.

Probatur 2. ex eo quòd refert Iansenius ex Augustino, præceptum admonere nos, vt si facere non possumus quod præcipitur, oremus vt impetremus vires. Hoc enim ostendit tunc orationem esse sub præcepto. Et certè, si vlla vnquam est orandi necessitas, reperitur maximè in iis, qui inter tentationum discrimina periclitantur de salute. Nec contradicit Iansenius, quando dicit, D. Petrum *orare debuisse*. Quod ostendit hujus etiam præcepti, quo jubemur orare, transgressionem ad culpam imputari. Ergo statuamus v. g. hominem, cui præceptum intimatur vt parcat inimico; dicit se non posse. Iubetur orando vires postulare, sed neque hoc facit: ac proinde transgreditur vtrumque præceptum, nimirum non vindicandi se de inimico, & orandi. Accusatus quòd iram non continuerit, respondet non potui. Statimque illi objicitur, quare non orabas, vt vires impetrares? Procedunt hæc juxta principia S. Augustini approbata à Iansenio. Ego verò jam quæro, vel ille supponitur orare potuisse, vel non; si non supponitur potuisse orare, absurdissima est objurgatio, dum obtendenti impotentiam continendi iracundiam exprobratur quòd non orauerit, ad quod constat fuisse pariter impotentem. Siquidem eo ipso quòd ad conuincendum illum, qui allegat impotentiam continendi motus iræ, censemus illi objiciendum quòd non orauerit; sequitur euidenter, si similem impotentiam orandi allegare possit, quærendum esse aliquid aliud, quod illi opponatur. Quid autem dicemus respondenti se non posse orare? Num dicemus, vt humiliet se & agnoscat Dei judicia & pœnam peccati originalis? Atqui hoc ipsum illi poterat dici, quando primùm respondit se non

potuisse iram continere. Quid opus erat recurrere ad defectum orationis, eodem prorsus modo excusabilem, quo iracundiæ incontinentiam? Illi qui cum aliqua rationis scintilla homines tractant, dum excusantes increpant, non solent opponere nisi ea, in quibus putent excusationem non valere. Atqui hoc fieri nequit in præsenti occasione, eadem enim excusatio ad vtrumque valet. Supponendum ergo est potuisse orare. Et tamen non orauit, & non orando, peccauit. Ergo gratiam habuit, sine qua orare non posset, & non habuit efficacem.

Probatur 3. ex eo quod citat Iansenius ex lib. 8. Confessionum S. Augustini, de illa pugna inter spiritum & carnem, *cap. 5.* quæ ibi describitur. Nam si volumus conflictum illum vt par est concipere, facere non possumus, quin dicamus tunc Augustinum neque motioni gratiæ omnino paruisse, neque motioni concupiscentiæ. Gratia enim, hoc est, Spiritus sanctus intus mouens impellebat ad concludendum, ineundam vitam nouam: concupiscentia verò, ad repetendam vitam veterem; Augustinus autem medius stabat; ideóque torquebatur, quia & discerpebatur animus antrorsum, retrorsumque simul tractus. Credibile autem est Spiritum sanctum non mouere interiùs voluntatem ad aliquid, ad quod non dat illi vires: hoc est, non exigere à voluntate motione sua, & interno impulsu aliquem actum, quem non ponat in ejus potestate, quem mouet. Poterat igitur Augustinus toto tempore interioris illius conflictus aliquid ampliùs facere, quàm faciebat. Nec dubito, quin si quis ab eo peteret, an putaret se tunc plenè satisfecisse motioni gratiæ, & sequutum esse quo vsque illa ferebat, negaturus sit. Ergo fuit hìc gratia sufficiens ad effectum, ad quem non fuit efficax.

Quartò idipsum clarissimè probat id quod citat Iansenius ex lib. 3. de lib. arbitr. si conjungatur cum eo, quod omittit. Citat enim quæ dicit Augustinus, Non habere homi- "*cap. 18.*
"nem in potestate vt bonus sit, siue non videndo qualis esse
"debeat, siue videndo & non valendo esse qualem debere esse
"se videt. *Et*, Illam esse pœnam justissimam, vt qui rectè fa-
"cere cùm posset, noluit, amittat posse, cùm velit. *Et*, Errare
"inuitum, & resistente atque torquente dolore carnalis vincu-

„ li, non posse à libidinosis operibus temperare. *Et*, Inuitum „ facere contra præcepta justitiæ. Hæc omnia Iansenius sollicitè collegit, vt persuaderet Augustinianam esse doctrinam suam de impossibilitate mandatorum. Sed omisit quæ sequuntur. Proponit enim objectionem, quæ statim nascitur ex illo modo loquendi in speciem aspero & malè intellecto. Hîc occur„rit illa quæstio, quam inter se murmurantes homines rodere „ consueuerunt, qui quodlibet aliud in peccando, quàm se ac„cusare parati sunt. Dicunt enim, si Adam & Eua peccaue„runt, quid nos miseri fecimus, vt cum ignorantiæ cæcitate „ & difficultatis cruciatibus nasceremur, & primò erraremus „ nescientes, quid nobis esset faciendum, deinde vbi nobis in„ciperent aperiri præcepta justitiæ, vellemus ea facere, & reni„tente carnalis concupiscentiæ nescio qua necessitate, non valeremus. Hæc est objectio, vide quid respondeat. Quibus breui„ter respondetur vt quiescant, & aduersus Deum murmurare „ desistant. Rectè enim fortasse quererentur, si erroris & libidinis „ nullus hominum victor existeret. Quid est hoc, *rectè quererentur*, si nullus hominum ignorantiæ & libidinis victor existeret? Et quare non rectè queruntur modò quando constat tales aliquos esse victores? Quid, inquam, est fugienti militi ostentare victorem, nisi dicere in alterius exemplo monstrari quid ipse possit? Hoc omnino vult Augustinus, vt qui vincuntur, sibi persuadeant, sibi etiam factam esse vincendi facultatem; ideóque imputandum ignauiæ, non autem necessitati, quòd vincantur; alioqui esset absurda comparatio, essétque idem atque illi quem fames & extrema necessitas mori cogit, dicere: rectè quereretur, si nulli vsquam essent saturi. Et quòd Augustinus quemadmodum dixi, sit intelligendus, ostendunt manifestè quæ sequuntur immediatè.

Cùm verò vbique sit præsens, qui multis modis per crea„turam sibi Domino seruientem auersum vocet, doceat cre„dentem, consoletur sperantem, diligentem exhortetur, co„nantem adjuuet, exaudiat deprecantem; non tibi ad culpam „ imputatur quòd inuitus ignoras, SED QVÒD NEGLIGIS QVÆ„RERE quod ignoras: neque illud quod vulnerata membra „ non colligis; sed quod volentem sanare CONTEMNIS. Alloquitur Augustinus diuinorum præceptorum transgressores,

qui peccandi necessitatem excusant, & quiduis aliud accusare malunt, quàm se. Vide autem quid illis respondeat, & quomodo prætextum illum necessitatis dissoluat propositione præsentis auxilii, quo fit vt non ampliùs debeant necessitatem illam causari, sed confiteri socordiam: nec opponere defectum medicinæ, sed dolere de contemptu medici.

Vnde perspicuè liquet, ex Augustino vera esse ista duo, nempe, ad id quod dicit, & quod à Pelagianis extorquere vult, non posse nos obseruare præcepta, vtiliter ad salutem, sine Dei gratia; ipsum adjungere deinde, *sed gratia non deest:* & esse Augustinianam propositionem illam absolutam Concilii Tridentini *& adjuuat, vt possis* præceptum scilicet implere. Deinde constat verum etiam esse, quòd Augustinus agnoscat gratiam sufficientem, & non efficacem, qualis est hæc, quæ peccatoribus adest, & quæ tamen effectu caret. Nec Iansenius debebat hæc abscondere, vel dissimulare, cùm ea proposuit, quæ sunt in præcedenti capite, si candidè & ex officio antiquæ simplicitatis procedebat. *Sess. 6. c. 11.*

Sed est adhuc magis aperienda mens Augustini. Tam multa enim dicit ad probandam gratiam sufficientem, vt videatur hoc in loco sepulcrum posuisse Iansenismo. Vide quid addat ad illa verba, quæ proximè allata sunt.

Ista tua propria peccata sunt, nempe negligentia quærendi quod ignoras, & contemptus illius, qui te sanare vult, in quibus non habes quod accuses Adamum, sed te. Quidni verò? " Nulli enim homini ablatum est scire vtiliter quærere, quod inutiliter ignorat; & humiliter confitendam esse imbecillitatem, vt quærenti & confitenti ille subueniat, qui nec errat dum subuenit, nec laborat. Hoccine non est confiteri gratiam sufficientem omnibus datam, vel proximam ad bene viuendum, vel remotam, quæ tamen sufficiat ad acquirendam proximam? Sed pergit, & percurrendo modos omnes propagationis & multiplicationis animorum, quemcumque quisque eligat, gratiam sufficientem semper confirmat. Et primò si *supponantur animæ fieri ex traduce*, subdit,

Iam verò vt meliores gigneret Adamus, quàm ipse esset, non erat æquitatis, sed ex conuersione ad Deum vt vin- *Cap. 20.*

„ ceret quisque supplicium quod origo ejus ex auersione me-
„ ruerat, NON SOLVM VOLENTEM NON PROHIBERI, SED ETIAM ADIVVARI OPORTEBAT. Oportuisse vt quisque juuaretur ad vincendam concupiscentiam, est-ne Dei gratiam deesse *volentibus & conantibus*, quod dicit Iansenius? Pergit. & ex suppositio-
„ ne quòd singulæ in singulis hominibus animæ creentur, Quam-
„ quam in ignorantia & difficultate nata sit, NON TAMEN AD PER-
„ MANENDVM IN EA IN QVA NATA EST ALIQVA NECESSITATE, COMPRIMITVR, præsentia scilicet auxiliorum ad emergendum id impediente. Iam si animæ priùs creatæ dicantur à Deo mitti ex aliquo secreto ad inspiranda & regenda corpora. DEDIT ILLIS DEVS FACVLTATEM BENE OPERANDI IN LABORIOSIS OFFICIIS, ET VIAM FIDEI IN OBLIVIONIS CÆCITATE. *Indicium illud vel maximè, quòd anima omnis & quærendum esse concedit quod inutiliter nescit, & perseueranter in officiosis laboribus enitendum ad euincendam rectè faciendi difficultatem, & opem à Creatore implorandam, vt conantem adjuuet, qui vel extrinsecus lege,* VEL IN INTIMIS CORDIS ALLOCVTIONE CONANDVM ESSE PRÆCEPIT. En iterum Deum adjuuantem ad ea præstanda quæ præcipit. *Quisquis autem hoc istius vitæ captus amore* NEGLEXERIT, *nullo pacto justè flagitium desertionis suæ Regis imperio deputabit.* Quare autem non deputabit hoc Deo? Quia nimirum *negligentia* est non impotentia, accepta enim erat bene operandi facultas. Et vt addit paulò pòst, *libera voluntas petendi, quærendi, conandi non est ablata.* Et ideo *desertio* est, non qua deseratur animus à Deo, sed qua Deum adjuuantem ipse deserat. Denique si animæ priùs creatæ sponte sua venire dicantur ad informanda corpora; ne sic quidem excusare possent difficultatem bene agendi & ignorantiam, quia & ipsa ex illa hypothesi statum hunc eligunt, itaque sibi voluntaria faciunt hæc impedimenta; & quia semper stat quod dixit, Deum *non auferre liberam voluntatem petendi, quærendi, pulsandi.*

Hæc iterum confirmat postea; cùm ait, NON NEGATAM negligentibus animis IN STVDIIS OPTIMIS ET PIETATE PRO-
cap. 22. FICIENDI FACVLTATEM. Item, *Quod ergo ignorat quid sibi agendum sit, ex eo est quod non accepit: sed hoc quoque accipiet, si hoc quod accepit bene vsa fuerit,* ACCEPIT AVTEM ET VT PIE DI-

LIGENTER QVÆRAT SI VOLET, *&c.* En tibi apertissimam illius gratiæ remotæ descriptionem, quæ sufficit ad acquirendam proximam. Nempe quòd ipsa quoque proxima sit, ad tollenda impedimenta, vel ponenda media vlterioris & vltimo-proximæ.

Neque intelligere possum quid habeant Ianseniani quod respondeant, nisi fortè Augustinum in illo cap. 18. quod citatur à Iansenio, Catholicum fuisse & Antipelagianum, sed in transitu à 18. ad 19. & sequentia sententiam mutasse, factúmque Pelagianum. Quibus responderi posset id quod Augustinus ipse respondet Manichæis, partem scripturæ, quæ illis fauet acceptantibus, partem quæ nocet, rejicientibus: *Tu es ergo regula veritatis*, non Augustinus, quem te sequi simulas.

Ad tollendam autem omnem difficultatem & occupandas omnes euadendi vias, addenda sunt ista duo. Primum à Iansenio jam esse pronunciatum quidquid Augustinus scripserat in prioribus opusculis, quæ dum ea recognosceret non retractauit, censendum approbasse. Atqui hæc quæ retulimus, non retractauit. Approbauit igitur.

Secundum non esse interpretatiuam hanc approbationem, *Cap. 67. de nat. & grat.*
sed expressissimam. Nam cùm Pelagius objecisset non videri quæ dixerat in illo 3. lib. de libero arbit. conuenire cum iis quæ postremis temporibus contra ipsum docebat Augustinus; in primis edicit, si velit Pelagius amplecti doctrinam inibi traditam, nullam *fore inter ipsos controuersiam.* Augustini verba sunt: Sed vt non tam illi, (Pelagio,) verùm etiam iis « qui eosdem libros meos, quos iste legit de libero arbit. non « legerunt, atque illis non lectis hunc forsitan legunt, de hac « re sententia mea satis appareat; ex ipsis libris commemorare « me oportet, QVÒD ISTE SI SENTIRET, ATQVE IN SVIS « LITERIS PONERET, NVLLA INTER NOS DE HAC « RE CONTROVERSIA REMANERET. Deo sint laudes: Quæ sunt igitur quæ veram sancti Augustini mentem jam contra Pelagium disputantis continent, quibúsque admissis perempta lis est, & tota cum Pelagianis composita controuersia? Quod felix faustúmque siet, Augustinus suam decisionem explicat; & primùm affert ea, quæ Iansenius accipit

de quibusdam, quæ quamuis sint necessitate facta, improbanda sunt; deinde etiam affert ea quæ Iansenius relinquit, & ex quibus constat voluntariam esse illam necessitatem, eo quod aliqui eam vincant: quod vt alij pariter facere possint, Deum vbique præsentem esse, qui vocet, qui doceat, qui consoletur, qui adhortetur, qui adjuuet, qui exaudiat, ac proinde necessitatem peccandi non imputari; sed negligentiam vtendi occurrentibus mediis & oblata facultate ac voluntate medici sanare cupientis; quibus in hunc modum expositis subjicit Augustinus. *Ita & exhortatus sum, &* GRATIAM DEI NON EVACVAVI, SINE QVA NATVRA HVMANA IAM CONTENEBRATA ET VITIATA ILLVMINARI NON POTEST ET SANARI; *De qua re cum istis tota vertitur quæstio.* Est igitur Augustini definitio, non euacuari Dei gratiam, quando dicitur ita hominibus adesse, vt per eos qui vincuntur à concupiscentia stet, quominus ejus fructum percipiant, & hac vna ratione satisfit tum Pelagianis, negantibus esse locum exhortationi, si est peccandi necessitas, & impotentia resurgendi: tum Catholicis, negantibus esse locum gratiæ, si surgendi facultas & perseuerandi certitudo in natura ipsa fundetur. Augustinus vtrumque conjunxit, & exhortatus est & gratiam Dei non euacuauit. Itáque totam cum Pelagianis *quæstionem* dissoluit. Quis autem non jure miretur, Iansenium totum hoc mysterium celauisse; & cùm librum de nat. & gratia sæpè citaret in cap. illo 13. lib. 3. de Grat. Salu. vt probaret Dei præcepta nobis esse impossibilia, hæc quibus Augustinus sub finem ostendit, quomodo essent intelligenda cætera, vel legere noluisse, vel subtraxisse, ne alij legerent. Hoc non est quærere veritatem, sed timere. Et vt hoc magis pateat, addendum quod est in libro de gr. & lib. arb. cap. 4. *Homo gratia juuatur, ne sine causa voluntati eius jubeatur.* An jubet sine causa Deus, vt præcepta seruent qui non seruant? Iuuat igitur. Item illud ex cap. 15. *Quare jubet si ipse daturus est? Quare dat si homo facturus est? nisi quia dat quod jubet & adjuuat cui jubet.*

Tom. 3. de grat. Salu. cap. 14.

Atque hinc liquet quàm sit verum quod ait Iansenius; Quandocumque Augustinus istius querimoniæ, qua de malè

viuen-

viuentibus conqueritur Deus, æquitatem nititur asserere ; & excusationem istam delinquentium retundere, quod frequenter facit, NVMQVAM ILLI IN MENTEM VENISSE, VT ISTO TAM EXPEDITO ET FACILI ET PEREMPTORIO SCHOLÆ RECENTIORIS REMEDIO, HOC EST GRATIA SVFFICIENTE CVNCTAS QVERELAS EORVM SVFFOCARET. Sed semper ad duas negatæ gratiæ causas recurrere, nempe ad illam ipsam gratiam Dei, quæ quia gratis omnino datur, sine iniquitate subtrahitur, & ad culpam eorum, siue originalem siue propriam, quâ justissimam Dei seueritatem, hoc est subtractionem gratuitæ gratiæ, quâ bene viuerent, prouocarunt. Hæc ille, quibus contendit Augustino numquam venisse in mentem id, quod tam fusè, tam perspicuè, támque disertè in citato lib. de libero arbitrio expressit. Quod in lib. de Natura & Gratia repetiit & approbauit ; & quo vno censuit totam cum Pelagianis controuersiam perimi. Qui sunt enim illi, quos ibi *retundit*, & quorum querelas *suffocat*? Nonne illi sunt, qui *murmurabant aduersus Deum*, *& querebantur* de necessitate peccandi, ex Adamo deriuata ? Et quomodo suffocat querelas ipsas, nisi docendo non esse illis subtractam gratiam, qua vincere possint difficultates ejusmodi, sed ipsorum vitio factum, vt effectu caruerit ? Et hoc non est recurrere ad gratiam sufficientem? Possem addere illam quoque responsionem Augustini, ad eos qui queruntur quòd non acceperint perseuerantiam, quibus dicit responderi posse *in eo quod audieras & tenueras, in eo perseuerares si velles*.

Tom. 3. de gr. Salu. 14.

Ex quibus intelligitur Iansenium non repræsentare fideliter querelam illam, cui tum Apostolus ad Romanos, tum Augustinus sæpe respondent, quando dicunt, *ô homo tu quis es qui respondeas Deo?* Non enim fundatur illa querela in sola subtractione gratiæ, sed in ejus distributione inæquali, qua fiat, vt cùm par sit omnino causa duorum; hunc faciat vas in honorem, sua prædestinatione, illum sinat esse vas contumeliæ, cùm posset æquare illos, vel inuersâ dispositione, inæquales reddere : quòd ex duobus justificatis huic viuendi tempus præcidat, antequam cadat, illum sinat viuere, peccare & damnari : quòd cùm non desint auxilia, quæ dari poterant illi, qui tentatione vincitur, ad victoriam infallibilia,

Rom. c. 9.

minus adjuuet : quòd duorum infantium vni de Baptiſmo efficaciter prouideat, non alteri. Et hoc eſt quod dicunt, ſi Deus vult oſtendere in illo ſuam miſericordiam, & in me ſuam juſtitiam, *voluntati ejus quis reſiſtit?* His & ſimilibus querelis conſtanter reſpondent Apoſtolus & Auguſtinus, *ô homo tu quis es, qui reſpondeas Deo?* non verò vnquam ad præciſam querelam de impoſſibilitate ſeruandi aliquod mandatum. Sed Ianſenius more ſuo vtriuſque ſenſum interuertit, & Apoſtoli & Auguſtini.

FALLACIA DVODECIMA.

VLTIMA & duodecima Fallacia notanda eſt circa ſingularem citationem ejus, quod eſt in Epiſtola ad Bonifacium Comitem. *Serua ſaltem pudicitiam conjugalem, & roga Deum vt quod non potes modò, poſſis aliquando.* Truncat Ianſenius verba immediatè præcedentia, *ſed ſi cum illa*, hoc eſt cum vxore, *agere non potes, ſerua ſaltem pudicitiam conjugalem, &c.* Nimirum hæc erat hujus Comitis cauſa, in qua ſuum ad illum Auguſtinus conſilium ſcripſit. Bonifacius olim amiſſa priore vxore, tædio rerum præſentium, vt fieri ſolet, ſtatuerat mundo nuntium dicere, vitámque inire religioſam, ſed inſtinctu illo, vti etiam fieri ſolet, ſenſim frigeſcente, mitigatóque vxoris amiſſæ dolore, de alia quærenda cogitare cœpit. Inuenit illam & duxit, ſéque totum iterum immerſit hujus vitæ negotiis. Auguſtinus captatâ occaſione reuocare illum conatur ad Deum, atque ad ipſam religioſæ vitæ profeſſionem, ſi tamen vxor ipſius conſentire velit. Quòd ſi non poteſt agere cum illâ, vt ejuſmodi conſenſum obtineat, monet vt interea *ſeruet pudicitiam conjugalem, & Deum roget vt quod non poteſt modò*, impetratâ coniugis veniâ, *poſſit aliquando*, illa ſcilicet voluntatem mutante, vel Deo res aliter diſponente. Hic eſt planiſſimus Auguſtini ſenſus. Ianſenius qui vndequaque colligebat Auguſtini teſtimonia, vt probaret impoſſibilia nobis eſſe Dei præcepta : & ad hoc referebat id omne, in quo ille dicit *hominem aliquid non poſſe*; quod hîc di-

xerat de impedimento vxoris, nolentis consentire in separationem mariti, truncatâ sententiâ refert ad impossibilitatem seruandi præcepti de pudicitia conjugali. Et non animaduertit quàm mollis & effeminati consilii Augustinum authorem faciat; dum suadet Bonifacio, vt Deum roget, vt si modò non potest seruare pudicitiam conjugalem, aliquando possit. Quid enim est, vt aliquando possit? Et quare non roget vt modò possit? cùm vrgente periculo à Deo vires petimus, num consentimus vt postulata differat? Petimus scilicet vt modò quidem sinat nos peccare, sed juuet deinde in futuris periculis? Et vult Iansenius vt Bonifacio persuaserit Augustinus puerilem illam orationis formam, quam ipse damnat, & quam inter peccata sua confitetur, cùm olim in exordio adolescentiæ precando Deo diceret, *Da mihi castitatem & continentiam, sed noli modò?* Ianseniani Belgæ, qui jactant se Romæ pacisci voluisse, si posset vnicus locus ostendi in toto Iansenio, vbi ille à mente Augustini aberrasset, se propriis manibus ejus Augustinum in acie Campi Floræ flammis daturos, videant tum ex hoc vltimo jam notato, tum ex omnibus aliis quæ sunt notata superiùs, an sit tempus implendi promissa. *Lib.8.Conf. cap.7.*

Atque hoc quod in hac prima propositione factum est, fieri similiter poterat in quatuor sequentibus, atque in cæteris controuersiis Theologiæ Iansenianæ. Sed facilè poterit Lector ex dictis intelligere, quid sit sentiendum in aliis, & quam fidem mereantur qui putant ipsissimam Augustini mentem à Iansenio & distinctè comprehensam esse, & fideliter explanatam.

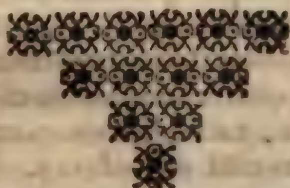

SECVNDA PROPOSITIO.

Interiori gratiæ numquam resistitur in statu naturæ lapsæ.

Quid sentiat Iansenius.

IANSENIVS aliquid ampliùs dicit, quia non solùm dicit numquam resisti internæ gratiæ, sed nec resisti posse: atque hoc se colligere putat ex Augustino: *Quamobrem sextò*, inquit, *gratiam Dei victricem statuit supra voluntatis arbitrium, vt non raro dicat hominem operanti Deo per gratiam*, NON POSSE RESISTERE. Et quia statim occurrebat responsio, id Augustinum dixisse non de omni gratiâ, sed de gratiâ electorum, & quæ dicitur secundùm propositum; Iansenius id tanquam vniuersaliter dictum de omni gratia per Christum interpretatur, vt constat ex iis, quæ subjicit, cùm dicit; Ex quibus jam non est difficile perspicere, quàm procul ab Augustini doctrina & sensibus aberrauerint, qui nobis talem gratiam procuderunt, quæ semper explorat, expectátque voluntatem hominis, ne si fortè præuaricator fuerit, cassa & inanis gratia, & effectus diuinæ misericordiæ irritus humanâ potestate reddatur; nempe vt sit quædam potentialis gratia, cum qua homo credat, conuertatur, operetur SI VELIT, SIN AVTEM NOLIT, nullus sequatur voluntatis aut operationis effectus, quales de gratia medicinali cogitationes, QVIBVS EFFECTVS AB EA PONENDVS DICATVR SI VELIMVS, jam olim conuellit Augustinus. Et cùm deinde iterum objectum esset, ea quæ retulit ex Augustino intelligenda de gratia efficaci, præter quam agnoscenda esset alia: Respondeo, inquit, nihil verius dici posse, quàm quòd om-

Tom 3. l. 2. de gr. Sal. c. 14.

Ibid. c. 27.

nia quæ hactenus protulimus, de gratia efficaci Augustinus "
dixerit atque intellexerit. Cujus rei causa est, quòd NVLLAM "
AGNOVIT ALIAM ACTVALEM CHRISTI GRATIAM, NEC AG- "
NOSCERE POTVERIT, nisi regulas omnes fundamentales, qui- "
bus innixus naturam gratiæ medicinalis tradidit & explicuit, "
vellet interimere. Itaque Augustinus nullam agnoscere po- "
tuit Christi gratiam nisi efficacem, hoc est illam *cui voluntas humana non potest resistere.* Et iterum vbi agit de
gratia congrua, concludit. Si nomen congrui vel incongrui "
adhibendum esset ad significandam internam gratiam, OM- " *cap. 31.*
NEM FORE CONGRVAM, quòd omnis omnino efficiat vt vo- "
luntas siue tenuiter siue fortiter velit, provt nimirum efficax
ipsa est: esse enim aliquam, quæ non habeat virtutem, nisi
ad excitandos affectus inefficaces, seu velleitates; aliam quæ
absolutè conuertit voluntatem, vtramque autem habere semper suum *effectum adæquatum*, atque ita numquam illi resisti,
quia numquam resistitur ei, cujus adæquatus effectus non
impeditur. Cap. 25. ejusdem libri, Augustinum dicit *prædicasse* SOLAM GRATIAM, quæ dat simul effectum suum, & Semipelagianos licèt admitterent gratiam quæ *adjuuaret intus hominem ad credendum si vellet, non potuisse tamen hæresis notam effugere.* Item *medicinalem Christi gratiam* SEMPER EFFECTVM
SVVM INFERRE VOLVNTATI. Et cap. 27. Quamobrem qui- "
cumque animaduertit omnia, quæ de adjutorio gratiæ medi- "
cinalis ex Augustino diximus, de gratia quadam potentissi- "
ma, quam efficacem recentiores suo sensu vocant, esse in- "
telligenda; consequenter hoc etiam animaduertere debet, "
NON ALIAM CHRISTI GRATIAM MEDICINALEM IN SCRIPTIS "
EIVS REPERIRI. *Item*: Si gratia non auferat duritiam cordis, " *cap. 29.*
hoc est, si non faciat de nolente volentem, non esse gra- "
tiam, quam quærimus, hoc est non esse Christi gratiam. Item, *cap. 31.*
veram Christi gratiam SEMPER AGERE ET PERAGERE EFFECTVM SVVM, ET QVÆ HOC NON FACIT AB AVGVSTINO RELEGARI AD LEGEM ATQVE DOCTRINAM.

Adde quæ docet toto ferè lib. 3. contra gratiam sufficientem, quam vult esse *monstrum in Theologia*, & pertinere ad
errorem Pelagianorum. Sufficere possunt vel solæ capitum

inscriptiones, & libri secundi de gratia Saluatoris cap. 27. pag. 82.

Quid sentiant Hæretici.

EANDEM doctrinam amplectitur Caluinus, dum dicit in antidoto Concilii Tridentini, capite sexto sess. 6. motum Spiritus sancti sic esse *efficacem, vt fidem semper gignat;* & 2. Inst. cap. tertio, numero 5. agnoscit *perpetuum effectum gratiæ.*

Idem Petrus Molinæus Caluinista rigidissimus in *Anatome Arminianismi* cap. 36. dum agit de interna gratia. Quamuis enim agnoscat aliquos esse, qui internæ suggestioni Spiritus sancti reluctantur, & gratiam cum indignatione expuunt, negat tamen hæc dona quæ respuunt *esse dona regenerationis, aut Spiritum adoptionis.* Itaque supponit veram Christi Redemptoris gratiam, esse semper efficacem, &, quod idem est, numquam illi resisti: & ideo deinde cap. 45. num. 3. ait, *Augustinum vsum vocibus, quæ non minus habent virium ad designandum vim gratiæ, quàm vox* IRRESISTIBILIS, *quam Iesuita,* inquit, *nondum procuderant.*

Adde quæ nuper scripsit Samuel Maresius in suis ad Catechismum Iansenianum additionibus, vbi pag. 25. ex ejusdem Catechismi doctrina infert, Sic corruit INEPTA ET IMPORTVNA Iesuitarum, & aliorum gratiæ DISTINCTIO IN SVFFICIENTEM ET EFFICACEM, circa quam hærent mille difficultatibus impliciti: *& mox:* Nec gratia Christi dici debebit, nisi victrix & liberatrix fuerit. Et antea pag. 1. Synodum Dodracenam meritò annumerare erroribus ex Ecclesia rejiciendis sententiam de conuersione per *talem dumtaxat gratiæ operationem, cui homo & resistere possit & actu sæpe resistat: Esse enim* INSVPERABILEM ET SVO SENSV IRRESISTIBILEM *hanc gratiæ operationem.*

Quid sentiat Ecclesia.

EST tamen verum quod & Caluinus supponit, se in eo Tridentinis Patribus aduersari, & Molinæus Pontificiis Doctoribus. Quamuis enim illa sententia per se ac seorsim

non videretur esse damnata, quia tamen inseparabilem habet connexionem cum damnatis, in eamdem & ipsa damnationem vertit.

Et primò quidem pertinet ad superiorem propositionem, quam probatum est jam esse damnatam in Concilio Tridentino. Cùm enim constet inter omnes, justificatos sæpe peccare, omittendo necessarium exercitium virtutum supernaturalium, Fidei, Spei, & Caritatis, vel consentiendo tentationibus contra easdem virtutes insurgentibus; interrogo, vel possunt exercere virtutes illas, quas culpabiliter omittunt, vel non; si non possunt, obligantur ad impossibile, quod Tridentinum damnauit: si possunt, ergo habent internum auxilium, sine quo non possent; & consequenter manet illud auxilium sine effectu, quod est illi resisti. Similiter dum consentiunt tentationibus contra easdem virtutes; vel habent præsidia necessaria ad illas vincendas, vel non; si non habent, ergo tenentur ad impossibile; si habent, ergo tunc interna gratia caret effectu, eique resistitur, quia sine interna gratia non sunt præsidia sufficientia & necessaria ad vincendas tentationes, præsertim graues.

Præterea plus nimio certum est, justificatos omnes non facere id ad quod ideo obligantur, *quia per Christum id possunt*, vt Concilium loquitur sess. 6. cap. 11. hoc est, *non ambulare in via justitiæ, nec proficere sobriè, piè, & justè viuentes*. Et pariter certum est non posse illud per Christum, nisi ratione actualis & internæ gratiæ. Ergo iterum supponit Concilium reipsa sæpè resisti internæ gratiæ, frustrando illam effectu suo.

Deinde cùm Concilium ibidem dicat, propterea justificatos posse per Christum proficere, *quia Deus non deserit, nisi priùs deseratur*, significat Deum non deserere subtrahendo gratiam, quæ necessaria est ad illud, *posse per Christum*: sed illa gratia est interna & actualis; ergo Deus illam non subtrahit: & tamen justificati plerique illa non vtuntur, & cadunt. Igitur illi resistunt.

Tandem quod Concil. eadem sess. cap. 13. dum agitur de perseuerantia, dicit: *debere justificatos collocare firmißimam spem in Dei auxilio*, pertinet ad omnes, etiam ad eos qui cadunt. Impossibile autem est, vt concipiatur firma spes in aliqua re,

nisi ex persuasione æquè firma, quòd illa res non deerit; ergo jubentur etiam illi, qui cadunt, sibi firmissimè persuadere non defuturum diuinum auxilium, & timere tantùm ne desit ipsorum cooperatio: nec tamen jubentur persuadere sibi rem falsam; ergo re vera non deest illud auxilium, & tamen defectu cooperationis cadunt plerique; igitur illi & habent diuinum auxilium, quo stare possent, & tamen cadunt, itaque diuino auxilio resistunt; quod internum esse debet; nam in solo externo nemo potest firmam ponere spem. Eadem ratione, quiuis facilè monstrare poterit hanc eamdem secundam propositionem esse connexam cum sequentibus, sine dubio damnatis.

Secundò. Idem est in statu naturæ lapsæ, numquàm resisti interiori gratiæ, & nullam esse gratiam sufficientem, vt dictum est, annuente etiam Iansenio: negare autem gratiam sufficientem, ipsi Thomistæ, quorum maximè intererat, errori contra fidem attribuunt. Didacus Aluarez, qui dedit initium disputationibus de Auxiliis, coram Clemente VIII. disp. 71. probat admittendam esse gratiam sufficientem, distinctam ab efficaci *ex Scriptura, Conciliis, Patribus, Doctoribus, Scholasticis*, præsertim D. Thom. *nec vllum Catholicum ea de re dubitare*. Idem disp. 76. num. 3. *conuenire omnes Catholicos* quòd gratia excitans exterior non sit eadem cum gratia sufficiente: sufficientem enim tribuere sufficientes vires libero arbitrio; quod non facit gratia excitans exterior: interior igitur debet esse illa gratia sufficiens, ex omnibus Catholicis, & tamen effectu caret. Petrus de Ledesma in tractatu de Auxiliis ar. 16. qu. vnica, dicit esse doctrinam *omnium discipulorum B. Thomæ*. & art. 13. diuisionem diuini auxilii in efficax & sufficiens esse *tenendam secundùm fidem*. Ioannes à S. Thoma disp. 20. in primam part. pag. 693. editionis 1. inter errores quibus doctrina Caluini distinguitur à doctrina Thomistarum ponit hunc, quòd *Caluinus negauerit gratiam sufficientem*; & hoc ait dixisse Patrem Lemos coram Summo Pontifice in disp. de Auxiliis. Igitur errori attribuendum quòd quis sentiat, nullam esse interiorem gratiam, cui voluntas resistat.

Tertiò. Eadem propositio videtur habere manifestam cum

sacris

sacris Scripturis oppositionem : sequitur enim inde *neminem esse qui resistat Spiritui sancto dum peccat*, vel dum non sequitur inspirationem : neminem esse, qui *spiritum extinguat* : neminem *lumini rebellem* : neminem *surdum* ad Dei vocem ; neminem, qui *cor suum obduret* ; neminem, qui *vocatus renuat, &c.* Nam si is qui peccat vel nullam habet inspirationem ad non peccandum ; vel si quam habet, non impedit quominus illa totum effectum habeat cujus est capax, quomodo dici potest resistere Spiritui sancto , vel contumeliam facere Spiritui gratiæ, vel Spiritum extinguere, qui in eo non est accensus, aut si est , tandiu luxit, quamdiu aptus fuit ? Quomodo dicitur rebellis lumini, quem nullus radius attingit, hoc est nulla interior illustratio ? Quomodo surdus ad quem non peruenit sonus ? Est enim hic defectus interiorum aurium ; qarum objectum est sonus pariter interior & insensibilis. Ob eandem causam quomodo poterit cuipiam exprobrari illud ; *vocaui & renuistis*, si qui vocat, voce vtitur tam tenui , vt non perueniat ad auditum interiorem , quo solo excitari potest is qui vocatur ? Obdurare autem cor ille tantùm dici potest, qui tangenti & impellenti non cedit : nec vllam ejus impressionem admittit ; quòd si nullus sit interior tactus, quæ potest esse obdurato ? Homo, inquies , se impedit ne gratias illas recipiat : sed contrà ; nam si se impedit, peccato aliquo se impedit, & ante illud peccatum non erat impedimentum, & tamen subtractæ erant eædem gratiæ ; ergo non est cur dicatur per illud peccatum se impedire. Impeditur, inquit, peccato originali : sed contrà, resistere enim, renuere , obdurare sic exprobrantur, tanquam peccata personalia , *& propriæ voluntatis*. Etiam surditas, obduratio, & cæcitas dici non potest , si non fuit præsentia vocis , tactus, & lucis. Iam illa olim exprobratio, *quid potui facere vineæ meæ & non feci*, quid habebit rationis & æquitatis ? Nonne erit in promptu cuilibet legitima responsio, poteras dare internum auxilium, sine quo sciebas me nullum fructum afferre posse. Et illa alia, *Væ tibi Capharnaum , væ tibi Corosaïm* , erit-ne vera ? Si Capharnaïtæ & Corosaïnitæ nullum habuerunt internum auxilium, erit-ne verum, ea quæ illis collata sunt beneficia effectum fuisse habitura in Tyriis & Sidoniis ? An erant con-

uertendi Tyrii & Sidonii sine vllo auxilio interno? Illud igitur habuerunt Capharnaïtæ & Corosaïnitæ, & tamen sine effectu, ergo illi restiterunt. Et illud Christi, *quoties volui congregare filios tuos sub alas & noluisti*, quid, quæso, significabit? Quid fecit Christus vt congregaret? Misit, inquis, Prophetas. Sed Prophetarum vox valet-ne aliquid nisi animetur diuino Spiritu, quo penetrare possit vsque ad aures cordis? Et potest-ne dici peccator noluisse congregari sub alas Dei vocantis & inuitantis, si nulla facta fuerit humanæ voluntati, cui hoc exprobratur, intimatio diuinæ voluntatis, & interior monitio à quâ solâ moueri potest? Quòd si facta est aliqua, nonne igitur fuit sine effectu? Tandem quid sibi voluit D. Paulus, cùm diceret ad eos, qui erant duro & impœnitenti corde, Rom. 20. *An diuitias bonitatis ejus & patientiæ, & longanimitatis contemnis, ignorans quoniam benignitas Dei* AD POENITENTIAM TE ADDVCIT? Quis contemnere potest diuinæ bonitatis diuitias, nisi oblatas? Vllum-ne impœnitentes illi, juxta sententiam Iansenii auxilium acceperunt, quo non sint bene vsi? Quomodo igitur adduxit eos Deus ad pœnitentiam? Quid contulit vt progredi possent? An veram habuit de illis juuandis cogitationem? An non habuit potiùs absolutam non juuandi voluntatem? Qui sunt igitur, & vbi sunt illius benignitatis effectus? Nonne hinc liquet, animis Iansenismo occupatis, nonnisi illusoriam esse posse Apostoli hanc objurgationem? Et in ea doctrina nonne similis est Deus illi, qui promittit auditum surdo dummodo audiat alloquentem medicum, & visum cæco, dummodo aspiciat sanare volentem? Aptissimè igitur nouem illi Doctores Sorbonici, quibus hæ quinque propositiones traditæ fuerant examinandæ, huic secundæ sic subscripserunt, *hæc propositio est contraria sacris scripturis*.

Quid respondeant Ianseniani.

IANSENIANI sic respondent, vt videantur velle distinguere duplicem gratiam, internam alteram, cui resistatur, alteram, cui non resistatur. Esse nimirum aliquam, quæ est superior cupiditate, aliquam quæ est inferior; inferiorem

gignere desiderium tantùm inefficax, nec natam esse peragere aliud, nec ad alium effectum à Deo dari saltem immediatè, superiorem gignere desiderium perpetuò efficax, in quem finem etiam à Deo datur, quippe quæ apta est ad producendum talem effectum. Ergo dici posse inferiori illi resisti, quatenus non sequitur vltimus & remotus effectus. Huic distinctioni sic expositæ Commentator quidam anonymus istarum quinque propositionum subjicit, hinc certò conficimus positionem hanc, interiori gratiæ in statu naturæ lapsæ numquam resistitur, si subaudieris quoad effectum, vel actum, ob quem datur directè, & proximè, veram, Catholicam, sanctissimam esse: nec nisi cum maximo Augustini, vetustatisque totius dispendio atque contemptu in dubium reuocari posse. Quam collectionem dico esse absurdissimam: nec aliud continere quàm firmissimam assertionem propositionis *vt veræ, vt catholicæ, vt sanctissimæ*, in eo sensu, in quo illa damnabilis est.

Quid enim est quod dicit, si subaudieris quoad effectum, ob quem datur directè & proximè? potest-ne aliud subaudiri, dum dicitur gratiæ resisti, quàm quod impediatur effectus, ob quem datur? Ergo si subaudieris effectum, ob quem gratia non datur, quem Deus non intendit, & cujus ea non est capax, dicere poteris illi resisti, quatenus effectus ille non sequitur; fecit gratia quidquid apta nata erat facere, fecit quidquid intendebat Deus per illam fieri, & si subaudieris, aliquid aliud, quod non fecit, & quod Deus non intendit, vt faceret, dicere poteris illi restitum esse? Quis sensus adeò insulsos subaudire possit, dum rationabiliter loquitur? Est seruus, cui redimendo talentum omnino necessarium est, ego illum redimere non intendo, sed do illi tantùm tres quadrinos in subsidium; accusabo illum, quod restiterit suæ redemptioni? Incendendæ stupæ necessarium est calidum vt octo, admoueo calidum vt duo, dicam restitisse stupam, atque impediuisse ne inflammaretur? Nimirum ab hoc agente inflammari poterat, si non restitisset? Moribundo propino potum aquæ frigidæ, quo ille sanari non potest, nec ego etiam intendo vt sanetur, resistentiæ illius tribuam quòd non conualuerit, adjutus medicamento tam efficaci? Erit etiam

exprobrandum mortuo, quòd non reuiuiscat, adhibito cataplasmate, quod fortè profuisset viuo? Et non pudet doctores istos in conuentu hominum sapientum, atque in ipso Ecclesiæ conspectu ad cogitationes adeò absurdas trahere, quæ Scriptura sacra, quæ Concilia, quæ SS. Patrum consensus tradit? Scilicet nihil aliud intendebat S. Stephanus, cùm dixit, Vos semper Spiritui sancto resistitis, quàm semper vos impediuistis effectum gratiæ, quem illa non poterat producere, & quem Deus nolebat vt produceret? Nihil aliud Concilium Tridentinum, cùm significauit justificatis qui tentationibus succumbunt, non deesse gratiam, quâ perseuerent, sed ipsos gratiæ deesse? Quomodo desunt illi gratiæ, si illa habet totum effectum, quem habere potest & quem vult Deus vt habeat? Et hoc tantùm cogitant SS. Patres dum inuehuntur in illos, qui diuinis inspirationibus resistunt? Quis resistit inspirationibus, quæ habent totum suum effectum, seu vt dicit Iansenius *effectum adæquatum*, & præter quem Deus nihil aliud intendebat?

Nam quod dicunt de effectu, ob quem datur directè & proximè, quasi esset alius effectus, ob quem datur indirectè & remotè; verba sunt & voces, quæ in doctrina Iansenii nihil significant, vel significant aliquid inexplicabile. Dicant enim, an velit Deus præter effectum proximum hujus gratiæ, qui est, vt dicunt, inefficax illud desiderium, vlteriorem effectum & remotum, qui debet esse desiderium efficax? Si non vult, quare dari dicunt ob illum effectum? Si vult, cùm jam habeatur proximus effectus, quare non adhibet media ad remotum idonea? Hinc ergo patet nullo bono & vero sensu dici posse in doctrina Iansenii, vlli gratiæ internæ resisti in statu naturæ lapsæ: ac proinde non habere Iansenianos quo se tueantur contra Scripturas, Concilia, & Patres, qui contrarium, vt dictum est, prædicant.

Quæ sit doctrina S. Augustini.

SVPEREST exquirenda S. Augustini sententia: qua in re probandum est Aduersariis, quod nondum probare potuerunt, præter gratiam illam semper inuictam, sempérque

victricem, & quæ aliquo ſenſu voluntatem indeclinabiliter impellit ad conſenſum, nullam aliam à S. Auguſtino cognitam interiorem gratiam, vel omnem aliam fuiſſe ab illo rejectam. Iam enim contrarium prolatum eſt, quando probatum eſt Auguſtini eſſe doctrinam illam de poſſibilitate mandatorum Dei, vnde neceſſariò ſequitur auxilium internum, ſine quo poſſibilia mandata eſſe non poſſunt, effectu carere. Probatum etiam eſt ex Auguſtino acceptam eſſe abſolutam illam Concilii propoſitionem: cum eo quod adjungitur, *adjuuat vt poſſis.* Ex eodem Auguſtino de nat. & grat. cap. 26. ſumptum eſt illud, *juſtificatum à Deo non deſeri, niſi Deum priùs ipſe deſerat.*

Cui ſententiæ conjungit hanc aliam, vt Deum ſanantem diſtinguat à medicis corporum. *Sanat ergo*, inquit, *Deus; non ſolùm vt deleat quod peccauimus*, SED ETIAM VT PRÆSTET NE PECCEMVS. Et illud ex eodem lib. cap. 67. quomodo interpretabuntur Ianſeniani, cùm dicit hominibus confractis non imputari; *quòd vulnerata membra non colligant, ſed quòd* SANARE VOLENTEM CONTEMNANT? Vult ſanare Deus quibus nullum remedium applicat: aut applicat tantùm illud quod nullam habet ad ſanandum virtutem? Quam enim habent exteriora omnia ſi deſit Spiritus gratiæ? An volunt Deum, quem dicunt ſanare velle, circulatoribus æquiparare, qui ex quolibet oleo & inutilibus herbis vnguenta conficientes promittunt omnium dolorum ſanitatem? Si non ludificat Deus languentes homines, dum ſe velle ſanare dicit, quis negare poteſt ab illo prodire internum aliquod, vbi vulnus dolet, medicamentum; quod tamen ægrotantis vitio fiat irritum?

Occurrunt alia innumera apud S. Auguſtinum, quibus expreſſiſſimè ſignificat non deeſſe peccatoribus internum auxilium, ad reſiſtendum peccato. Illud è multis omitti non poteſt, quod continetur homilia 12. ex 50. cùm dicit; Et ideo PER DEI ADIVTORIVM cùm ſit in poteſtate tua, vtrum conſentias Diabolo, quare non magis Deo, quàm ipſi obtemperare deſideras? *Et infrà.* Rogo ergo vos fratres, quare Sathanas ſeducit ad peccandum, CVM DEVS POSVERIT IN HOMINIS POTESTATE non conſentire Diabolo, eſt enim quodammodo à dextris præcipiens Deus, à ſiniſtris ſeducens Satha-

„ nas homo in medio constitutus, cor quod inclinatur ad dia-
„ bolum, quare non magis erigitur ad Deum? Similia habet in Psal. 91. cùm dicit, *Sathanas non cogit inuitum*, IN TVA POTESTATE EST CONSENTIRE AVT NON CONSENTIRE. Alloquitur peccatores qui reipsa diabolo consentiunt. Et Iansenius docet vt in superiori propositione monstratum est, in potestate nostra poni consensum illum, aut non consensum per internam gratiam; habent igitur consentientes diabolo, postquam est in eorum potestate non consentire, vt docet Augustinus, internam gratiam, cui resistunt.

TERTIA PROPOSITIO.

Ad merendum & demerendum in ſtatu naturæ lapſæ non requiritur in homine libertas à neceſſitate, ſed ſufficit libertas à coactione.

Quid ſentiat Ianſenius.

ST etiam hæc Ianſenii ſententia, atque vnicum ferè totius Ianſeniſmi fundamentum, quo cætera, quæ docet de gratia & de libero arbitrio nituntur. Eam verò potiſſimum explicat lib. ſexto de gratia Salu. vbi cap. 6. præfigit hunc titulum: *Duplex neceſsitas Auguſtino, coactionis, & ſimplex ſeu voluntaria; illa, non hæc repugnat libertati.* Voluntariam autem vocat neceſſitatem, non illam, quæ pendeat à voluntate, vt ſit vel non ſit, vel vt habeat effectum, aut non habeat: ſed illam, quæ facit voluntatem voluntariè operari, etiamſi ad vnum ita determinet, vt alterum non poſſit: & ideo libertatem eſſe dicit in amore, quo ſe Deus amat, ſufficientem ad merendum, ſi Deus eſſet capax meriti: quin & in productione Spiritus ſancti, quam Ianſeniani ſat libertatis habere dicunt ad meritum; ſi Deus aliquid mereri poſſet. Coactionem autem, ſi quæſtio eſt de actibus imperatis à voluntate, quos exequi debeant potentiæ ſubordinatæ, nihil vetat propriè & ſtrictè ſumi, quando dicitur impedire libertatem, & ita qui ligatus eſt, licèt velit, non eſt tamen liber vt ambulet, quia cogitur ab externo impedimento contra internam inclinationem; ſed ſi quæſtio ſit de actibus elicitis ab ipſa voluntate, quia reſpectu illorum non eſt capax propriæ & ſtrictæ coactionis, nulla eſt alia coactio, quæ libertatem illo-

Vincentius Lenis in eſ. Prod. pag. 11.12.13.

Lib. 6. de grat. Salu. cap. 5. & 6.

rum impediat ex Ianſenio, quàm naturalis quædam neceſſitas: qualis eſt in brutis; & in motibus indeliberatis, qui rationis aduertentiam & plenam cognitionem antevertunt. Nam ſi non ſit defectus cognitionis, implicare putat, vt actus voluntatis non ſint liberi, quacumque tandem vi neceſſitatis exprimantur: & ideo vocat volitionem omnem, quæ ſupponit ejuſmodi cognitionem, *eſſentialiter liberam*, quòd nihil impedire poſſit ejus libertatem; eſto impediatur indifferentia & facultas volendi & non volendi.

Poſſunt hæc omnia facilè colligi ex toto illo libro 6. & ,, præterea ex illuſtri loco lib. 7. vbi ſic habet: Quæ ſi vera ,, ſunt, ſicut juxta ſanctiſſimi Doctoris principia veriſſima ſunt, ,, non poterit ampliùs de ejus mente dubitari, quâ eum ſen- ,, tire & conſtanter docere diximus, libertati arbitrii SOLAM ,, NECESSITATEM COACTIONIS, ſeu quæ etſi nolumus, efficit ,, id quod poteſt, eſſe contrariam; omnémque actum volun- ,, tarium ſeu ſpontaneum, hoc ipſo eſſe liberum. *Idem lib. 6. cap.* ,, 38. Veteres, *inquit*, NONOBSTANTE IMMVTABILI NECESSITA- ,, TE, omnem omnino rationalem voluntatem, hoc eſt volun- ,, tatis motum & liberam; & electiuam objecti ſui poſuerunt, ,, SOLA EXCLVSA VIOLENTIÆ COACTIONISQVE NECESSITATE. ,, *Iterum*, Habes Lector, conſenſum admirabilem tot ſanctiſſi- ,, morum & eruditiſſimorum virorum, de quibus nulla vnquam ,, erroris in hoc argumento ſuſpicio fuit, vnanimiter, conſtan- ,, tiſſiméque docentium, voluntatem, hoc ipſo quod voluntas ,, rationalis eſt, eſſe liberam, NVLLAM IMMVTABILITATIS, INE- ,, VITABILITATIS, VEL QVOCVMQVE VOCES NOMINE, SED SO- ,, LAM COACTIONIS NECESSITATEM EI REPVGNARE. Iterùm S. ,, Bernardum docere, repetere, inculcare, impoſſibile eſſe vt ,, omnis omnino voluntas hoc eſt volitio, non ſit libera, SO- ,, LAMQVE coactionis neceſſitatem inimicam eſſe libertati. Ianſenius hic de more ſuos errores Auguſtino attribuit, aliiſque Patribus: vides autem quæ ſit neceſſitas, quam *ſolam* putat eſſe contrariam libertati, nempe illa, quæ *etſi nolumus*, *efficit*. Et quia Manichæi non admittebant in actibus elicitis à voluntate neceſſitatem, quæ etſi nollemus efficeret, nec Stoïci illi, qui fato ſubeſſe voluntates noſtras dicebant, nec Aſtrologi, qui Planetas putarunt dominari noſtris voluntatibus, nec Cal-

Vide lib. 5. c. 18.

Caluinus, qui hactenus creditus est ab omnibus Catholicis arbitrii libertatem peremisse, sequitur, nec Manichæos, nec fatidicos, nec Astrologos, nec Caluinistas magis destruxisse libertatem, quàm ipsum Iansenium: & vice versa, Iansenium nihilo magis fuisse libertatis arbitrii assertorem, quàm fuerint Manichæi, Stoici, Planetarii, & nostrates hæretici. Huc refer quod dicit tom. 2. lib. 4. de statu nat. lapsæ, cap. 24. Sic ergo ET HIC ETIAM, si ille peruersus amor sui, in quem " ex Dei dilectione rationalis creatura lapsa est, & in quo ex " justa Dei damnatione perseuerat, & ex quo omnis actus vel " omissio creatæ voluntatis fluit, firmissimè adhæreat volunta- " ti: Imò etiam si non solùm specificatione; vt nunc est, sed " etiam EXERCITIO QVEMADMODVM AMOR BEATIFICVS ESSET " NECESSARIVS, NON TAMEN EX AVGVSTINI MENTE DESINE- " RET ESSE LIBER. Vbi vides ex illius sententia liberè pecca- " ri, tametsi necessariò peccetur, non solùm quoad specificationem, sed et iam quoad exercitium.

Quid sentiant Hæretici.

ET verò Caluinus disertis verbis significat se non alio sensu negare liberum arbitrium, quàm ex hypothesi quòd eo nomine significetur expedita in vtramque partem, hoc est ad agendum vel non agendum, facultas. Nam si quis libertatem stare putet cum necessitate ad vnam partem determinante, sublatâ vel impeditâ dissentiendi potentiâ, edicit palam se illi non repugnaturum.

En vt loquitur in Antidoto ad can. 5. Concilii Trid. De verbo, *inquit*, ne moueamus rixam, sed quia per liberum ar- " bitrium intelligunt eligendi facultatem QVÆ SIT IN VTRAM- " QVE PARTEM LIBERA ET SOLVTA, titulum sine re esse qui affir- " mant, Christum habent authorem, &c. Iansenius ergo, qui ad- " mittit stare libertatem arbitrii cum necessitate ad vnum determinante, & voluntatem ligante, ne tendat in oppositum, non potest, nisi de verbo rixari cum Caluino: conueniunt enim in ipsa re, quòd non detur *facultas in vtramque partem soluta & libera.*

En iterum, quid dicat lib. 2. Instit. cap. 3. sess. 5. Hæc igitur distinctionis summa obseruetur, Hominem vt est vitia- "

„ tus ex lapsu, volentem quidem peccare, NON INVITVM NEC „ COACTVM, affectione animi PROPENSISSIMA, NON VIOLENTA „ COACTIONE, propriæ libidinis motu; non extraria coactione, „ quâ tamen est naturæ prauitate, non posse nisi ad malum agi. Et antea cap. 2. §. 5. Scholasticos corripit quòd coactionem cum necessitate confundant, dum liberum arbitrium debere esse dicunt à necessitate liberum, quia ipse putat dicendum tantùm esse *liberum à coactione*. Molinæus cap. 32. „ Anat. Mansit, *inquit*, voluntati post peccatum originale, LI- „ BERTAS A COACTIONE, ET A PHYSICA NECESSITATE. *Item*, Li- „ bertas à coactione & à necessitate physica ESSENTIALIS EST „ VOLVNTATI ET INSEPARABILIS. Physicam necessitatem vocat qualis est grauium, quæ pondere suo feruntur ad centrum. Supponit autem agere hominem ex plena cognitione. Vnde „ cap. 35. num. 21. ejusdem Anat. dicit, Hominem irregeni- „ tum præditum esse intelligentia, & habere voluntatem, quæ „ suopte impulsu & sponte mouetur, & post præuiam cogni- „ tionem & judicium practicum. Et paulò antè, num. 3. dixerat. *Non satis est dicere talem necessitatem esse spontaneam, cùm etiam pecudes ductæ instinctu agantur, & sine cognitione; at qui necessariò malus est, non modò sponte malus est, sed* ET VOLVNTATE, QVIA CVM COGNITIONE ET IVDICIO. Si prior scripsisset Iansenius, dicerem ex illo accepisse Molinæum, tanta est vtriusque sententiæ similitudo atque identitas, nunc cùm prior scripserit Molinæus, fatendum est, vel ex illo sumpsisse Iansenium, vel eumdem vtrique spiritum suggessisse.

Hanc eamdem consensionem Iansenii & Caluini fatetur Pag. 30. Samuel Maresius in sua Synopsi jam citata, cùm ex doctrina Catechismi Ianseniani colligit, non quamlibet necessitatem, repugnare intrinsecæ libertati voluntatis, sed propriè & maximè coactionem: & *hic etiam*, hoc est in Catechismo Iansenii, Pag. 71. *agnosci meritò seruitutem illam arbitrii*, quam Bellarminus in hære- „ ticis damnat. Vnde concludit: Ita nempe hic noster Auctor intel- „ ligit Auctorem Catechismi (Ianseniani) IISDEM QVIBVS NOSTRI „ NIXVS PRINCIPIIS, longè expeditiorem & faciliorem rationem „ proponit concordiæ gratiæ & liberi arbitrii, quam scientiæ me- Pag. 91. „ diæ Assertores. Omnino. Quid enim expeditius quàm ejuratâ omni antiquitate, omnique authoritate calcatâ, seu sacrâ seu

profanâ, asserere liberum esse libertate arbitrii, quidquid voluntarium est, quantacumque necessitate sit expressum? Hinc illud quod addit postea: *Qui peccant, licèt necessariò peccent, tamen non peccant coacti, sed volentes.* Et cap. 6. ex Augustino. *Voluntarium & liberum non ita esse de essentia peccati, quin etiam peccatum possit omnino necessarium statui,* LICET ID IN GRATIAM PELAGIANO-IESVITARVM DVO PONTIFICES ROMANI CONDEMNAVERINT. Bene habet. Ergo erramus cum Ecclesia Romana. O nos beatos! atque ô beatos quoque Pelagianos si cum Romanis tantùm Pontificibus errarent.

Quid sentiat Ecclesia.

VERVM hanc sententiam iampridem hæreticam pronunciauit S. Thomas qu. 6. de malo, artic. vnico, his verbis: *Quidam posuerunt quòd voluntas hominis ex necessitate mouetur ad aliquid eligendum: nec tamen ponebant quòd voluntas cogeretur..... hæc autem opinio est* HÆRETICA; *tollit enim rationem meriti ac demeriti in humanis actibus; non enim videtur esse meritorium vel demeritorium, quòd aliquis* SIC EX NECESSITATE AGIT QVOD VITARE NON POSSIT.

Notanda est autem connexio illa quam ponit S. Thom. cùm dicit *hæreticam* esse opinionem, *quòd tollat rationem meriti ac demeriti:* & ideo tollere rationem meriti & demeriti, *quòd ea stare non possit in eo quòd aliquis sic ex necessitate agit, quod vitare non possit.* Inde enim sequitur, quamcumque necessitatem quæ antecedenter ita determinat voluntatem ad agendum, vt vitare non possit; tollere etiam rationem meriti & demeriti, & esse hæreticam judicio D. Thomæ. Atqui Ianseniana necessitas talis est, fatetur enim Iansenius lib. 7. de gratia Christi, cap. 2. & 3. per illam necessitatem determinari voluntatem ad vnam partem, & tanquam *vinculo ligari* ne tendat in alteram.

Eòdem pertinet anathema Trid. sess. 6. cap. 4. contra eos, qui negant *liberum arbitrium posse dissentire diuinæ motioni:* neque enim aliud intendit suâ illâ definitione, quàm saluare veram & propriam arbitrii libertatem ad merendum necessariam. Quòd si illa stare posset, dum voluntas ita præuenitur necessitate ad vnam partem determinante, vt sit impedita respectu alterius, nihil erat opus hac decisione. Adde anathema Canonis 6. contra

eos, qui dicunt, *non esse in potestate hominis vias suas malas facere, sed Deum in nobis mala opera sicut & bona operari, propriè & per se, & non permissiuè tantùm, &c.* Vbi cùm sit sermo de peccatis & peccatoribus, expendendum est quid velit Concilium, cùm definit esse in potestate eorum, qui peccant, peccare. Si enim nihil aliud significare vellet, quàm eos, qui peccant, peccare posse; videretur ridicula definitio, quis enim hoc vnquam negauit, aut negare potuit; an oportet anathemate cogere homines, vt dicant eum, qui currit, posse currere, & eum, qui loquitur, non esse mutum? Voluit ergo Concilium significare aliud esse, aliquem effectum esse in potestate alicuius causæ, & causam posse illum producere: neque dici de causis necessariis, quòd habeant suos effectus in potestate, quamuis dicantur posse illos producere. Cujus rei non est alia ratio, quàm quia causæ necessariæ sic producunt suos effectus, vt non possint non producere; & talem esse putabant hæretici voluntatem, dum peccat. Concilium autem intellexit causam aliquam tunc tantùm censendam habere suum effectum in potestate, quando illum ita producit, vt possit supprimere; ideo definit, voluntatem, dum peccat non tantùm posse peccare, sed habere peccatum in potestate, quod esse non potest, vbi est peccandi necessitas.

Huic censuræ Tridentini adjungi etiam potest ea, quæ lata est à Concilio Constantiensi, & à Martino V. approbata & confirmata contra 27. propositionem Wicleffi, qui dicebat *omnia de necessitate absoluta euenire.* Quod quo modo intelligeretur, discere possumus ex Thoma Valdensi Ordinis Carmelitarum, circa illa tempora per Angliam Prouinciali, viro eruditissimo & Catholicæ fidei contra Wiclefistas acerrimo propugnatore, qui lib. I. doctrinalis fidei ar. I. c. 23. sic loquitur, *Respondent communiter Wiclefistæ Trutinantes glossam euasoriam, quòd Deus non necessitat necessitate coactionis ad bonum vel malum futurum, quia* ILLA SOLA TOLLIT ARBITRII DIGNITATEM, *non autem alia necessitas præueniens absolutè futuritionem effectus.* Statera Iansenii quid aliud *trutinat*, aut in quo differt à trutina Wicleffi qui declaratus est mendax in statera sua, à Conclio Constantiensi?

Ejusmodi censuras Conciliorum secuta est censura Romanorum Pontificum Pii V. & Gregorii XIII. quas innouauit Vrbanus VIII. & confirmauit Innocentius X. in Bul-

la contra Baium & contra Ianſenium, vbi hæ propoſitiones leguntur damnatæ: *Quod voluntariè fit, etiamſi neceſſariò fiat, liberè tamen fit: Is libertatis modus, qui eſt à neceſſitate, ſub libertatis nomine non reperitur in ſcripturis, ſed ſolum nomen libertatis à peccato: Sola violentia repugnat libertati hominis naturali: Homo peccat etiam damnabiliter in eo quod neceſſariò facit.*

Sorbona præluſerat his definitionibus ante ducentos annos, cenſurámque ſuam renouarat contra Baium anno 1560. die 27. Iunij. Vnde qui nuper cenſuram appoſuerunt huic tertiæ propoſitioni, dicentes; *Hæc doctrina deſtruit rationem meriti & demeriti, & eſt hæretica*, niti poſſunt exemplo ſuorum prædeceſſorum & traditione antiquæ doctrinæ.

Quid reſpondeant Janſeniani.

AD has Pontificum definitiones Ianſenius duo reſpondet lib. 6. de Grat. Salu. cap. 36. Vnum eſt, Ideo damnatas eſſe Baii propoſitiones, quia comprehendunt etiam motus indeliberatos, qui voluntarii ſunt & ſine violentia: & tamen non ſunt liberi. Sed 1. falſum eſt Baium non excepiſſe motus indeliberatos. Conſtat enim ex propoſitione 75. in qua fatetur non imputari, quando eis non conſentitur, cenſere ipſum non habere motus illos ſufficientem libertatem ad imputabilitatem culpæ. Deinde ſi violentia ita ſumatur latè, ſicut Ianſenius latè ſumit coactionem, vt comprehendat etiam ea, quæ fiunt impetu naturali; cujuſmodi ſunt motus grauium, & appetitiones brutorum, quæ S. Bernardus ſerm. 81. in Cantica dicit vim pati à propria inclinatione, Baius nihilo magis minus-ve comprehenderit motus indeliberatos, quando dixit ſolam violentiam repugnare libertati, quàm Ianſenius, dum dicit ſolam coactionem; ac proinde aut vtraque propoſitio damnata eſt, aut nulla.

Secunda Reſponſio Ianſenii, loco cit. eſt, Summos Pontifices reſpexiſſe *Ad ſignificationem hujus temporis & ad ſenſum vulgatiſſimum Scholaſticorum, qui nihil liberum vocant, niſi quod fit cum indifferentia, ſaltem contradictionis; illam autem ſignificationem non ita fuiſſe à Patribus veteribus vſurpatam:* maluerunt igitur Pontifices juxta Ianſenii mentem, accommodare definitionem ſuam ad ſenſum Scholaſticorum, quàm ad ſenſum Patrum antiquorum.

Quòd si quæramus à Iansenio, vtri veriùs philosophentur Scholastici an Patres antiqui, minimè ambigua extat innumeris locis ejus sententia pro Patribus contra Scholasticos.

Ac proinde juxta mentem Iansenii, maluerunt Roman Pontifices in decidendis fidei articulis, conformare se Scholasticis errantibus, quàm antiquis Patribus rectè sentientibus. Reus sim temerarii judicii & damnabilis imposturæ, nisi quod dico, aliis quoque exemplis à Iansenio confirmetur. Cujusmodi est illud quod habetur tom. 2. l. 3. cap. 22. de statu puræ naturæ. Vbi cùm inter *veritates fundamentales & bases fidei* numerasset illam sententiam quæ negat possibilem esse statum puræ naturæ, postquam se torsit in omnem partem, vt eriperet illam propositionem eorumdem Pontificum censuræ, tandem concedit fuisse reuera prohibitam, sed ad tempus tantùm; idque *prudentia directrice* Ecclesiæ, propterea quòd contraria sententia ita præualuisset, vt illa scandalum pareret. Vide qualem Ecclesiam agnoscat Iansenius, in qua scilicet veritates fundamentales aliàs definitæ, basesque fidei scandalum pariunt: Vide quales Romanos Pontifices, qui bases fidei ne scandalum pariant, prohibitione sua sepeliunt. Et non est mirabilis directrix ista Ecclesiæ prudentia?

Ianseniani ad easdem censuras *trutinant* etiam ipsi *glossam euasoriam*, vt cum Valdensi loquar. Dicunt enim ad merendum & demerendum sufficere libertatem actionis, non à necessitate, sed à coactione; cum indifferentia potentiæ, hoc est mutabilitate & flexibilitate humanæ voluntatis, annexa statui præsentis vitæ. Ergo, inquam, & Manichæi, & fati assertores & Astrologi, & Wiclefistæ, & Caluinistæ admiserunt totum, quod sufficit ad libertatem *requisitam ad merendum & demerendum*.

Illi enim & coactionem excludunt illam, quam excludit Iansenius ab actione voluntatis, & mutabilitatem seu flexibilitatem potentiæ pro statu vitæ hujus non rejiciunt; igitur non tenentur superioribus censuris. Sed & indifferentia quæ consistit in illa mutabilitate & flexibilitate nihil facit ad meritum ex Iansenio, nec impeditur ex eo capite, quominus possit esse meritum in statu felicitatis & damnationis, vbi sunt immutabiles voluntates; sed impeditur ex ratione status.

Nec si voluntas viatorum esset pariter immutabilis, ideo minùs esset apta ad merendum, vt idem author expressè docet.

Captiosum etiam est quòd mutabilitatem illam, indifferentiam vocant. Indifferentia enim, quam omnes requirunt ad liberum arbitrium, actiua est & ad agendum, vel non agendum: hæc passiua est ad recipienda hæc vel illa vincula. Nimirum tota illa mutatio, quæ reperitur in hac vita, est mutatio necessitatum; catenam semper trahit liberum arbitrium, sed non eamdem semper: modò aureâ ligatur, modò ferreâ; sed semper alterutrâ. Optio autem vtrâ sit ligandum; non ipsius est, sed prouidentiæ gubernantis; cui si placuerit delectationem justitiæ injicere, tenebitur voluntas aureâ catenâ; sin illam subtraxerit, concupiscentia statim ferream substituet. Egregiam verò indifferentiam & pretiosam libertatem.

Lib. 6. de gr. Sal. c. 34. & l. 7. c. 10. & 8. c. 15. & 17.

Ejusdem saporis est quod dicunt, indifferentem esse voluntatem, quia proximè potest facere vnum oppositorum, & remotè alterum: dum ligatur delectatione justitiæ, proximè potest amare bonum, remotè autem non amare; quia cùm soluta fuerit illa catena, & aduenerit alia, tunc non amabit bonum, sed potiùs malum, Quis autem eorum, qui liberum arbitrium destruxerunt talem vnquam indifferentiam negauit? Non reperitur etiam illa in cane? non amat canis quod oderat? non odit quod amauerat, mutatis speciebus?

S. Thomas 1. part. qu. 63. art. 2. ad 2. *expeditam* esse vult liberi arbitrii facultatem illam, quâ dicitur posse aliquid facere vel non facere, & Gonçales de Albelda in 1. p. disp. 53. num. 48. id esse *constantissimè* tuendum putat contra Hæreticos Caluinistas. Didacus Aluarez, *veram, expeditam proximam* requirit ad vtrumlibet in libera voluntate facultatem, disp. 23. de Auxiliis n. 1. & 28. 2. disp. 92. num. 8. disp. 115. num. 13. disp. 117. num. 11. lib. 4. Resp. cap. 1. num. 10. 11. 12. & in eo constitutam putant voluntatis libertatem.

Ex quibus omnibus jam satis constat quàm nihili facienda sit distinctio quam nuper inuenerunt Ianseniani; cùm dicunt se admittere in voluntate *indifferentiam potentiæ, sed non indifferentiam actionis*; quia præter inanem verborum sonum nihil continet, nisi sensum; iis qui ita

loquuntur inexplicabilem. Quam enim quæso potentiam intelligunt, cùm dicunt se admittere indifferentiam potentiæ? actiuam, an passiuam? si passiuam; salui sint. Quid enim illa facit ad libertatem? Si actiuam, quænam esse potest indifferentia potentiæ actiuæ, si non est indifferentia ad agendum vel non agendum? Quòd si admittunt indifferentiam ad agendum vel non agendum, an sciunt quid loquantur, dum negant indifferentiam actionis? Ego verò nihil aliud exigo, quàm vt cum S. Augustino & S. Thoma necessariam esse fateantur libero arbitrio facultatem agendi & non agendi: quomodo deinde negari possit indifferentia actionis viderint ipsi.

Quæ sit doctrina S. Augustini.

HIc Ianseniani Augustinum, Augustinum clamitant, sed malè intellectum, nempe hic quoque perpetuus est Caluini prætextus. Ipsi Augustinum interpretentur ad sensum Ecclesiæ, qui proprius etiam fuit Augustini sensus, non autem ad sensum hæreticorum, quos semper odio habuit; & tunc errorem deponent. Quòd si necesse sit S. Doctoris mentem in hac controuersia minutiùs exquirere, spero confectum iri vt pro contraria sententia nullum reperiatur testimonium clarum & liquidum, pro communi verò & Orthodoxâ occurrant expressissima, & nonnisi per decadas numeranda, vt opusculo alio monstratum est, & intelligi potest ex iis quæ dicuntur ad alias quatuor Propositiones: quarum arctissima connexio cum ista, pati non potest, vt hæc Augustiniana videatur, cùm aliæ Augustino contrariæ sint.

Interea hæc sufficient. Primum est, ab Augustino liberum definiri, *id quod est in nostra potestate*, vt Iansenius docet lib. 6. cap. 3. 4. 5. Secundum, id censeri esse in nostra potestate apud Augustinum, *quòd si volumus, est, si nolumus, non est*, vt tradit idem Iansenius citatis locis præsertim cap. 4. & 5. Tertium, hoc ipsum ex Augustino præcipuè conuenire actibus elicitis à voluntate, nempe vt si velimus, sint, si nolimus, non sint; ita Iansenius locis cit. Quartum, apud Augustinum esse oppositionem inter ista duo, *nos aliquid nolle*,

&

& nos aliquid non posse: ita vt si verè dicimur aliquid non potuisse, non debeat nobis objici quòd noluerimus: & si verè dicimur aliquid noluisse, consequens sit quòd potuerimus. Esse hanc Augustini mentem conuincitur ex his locis. 1. ex Commentario in Psalm. 35. vbi dicit, iniquos non intelligere vt bene agant, NON QVIA NON POSSVNT, SED QVIA NOLVNT. Aliud est enim, *inquit*, quando « quis conatur aliquid intelligere, & per infirmitatem carnis « non potest: aliud autem, quando perniciosiùs agit aduersus « seipsum cor humanum, vt quod posset intelligere, si bona « voluntas accideret, non intelligat, non quia difficile est, « sed quia voluntas aduersa est. Ex lib. 2. de actis cum Felice Manichæo cap. 5. vbi cùm retulisset verba Manichæi de iis, qui legem sibi datam à Deo seruare noluerint, subdit Augustinus: Vides in his verbis confirmatum esse, etiam à « nesciente quid loqueretur, liberum arbitrium. NON ENIM « DIXIT, NON POTVERINT, SED NOLVERINT. Hoc « certè quod nolunt seruare legem, non à gente tenebrarum « coguntur, si enim coguntur, non nolunt, sed non possunt: « SI AVTEM NOLVNT, NON VTIQVE COGVNTVR VT « NON FACIANT, SED VOLVNTATE SVA NOLVNT. « Hoc ergo quod in eorum voluntate est vt nolint, peccatum « est certè, SINE ALIQVA NECESSITATE. Totus hic locus adeò est expressus, vt nullo indigeat commentario. Confirmatur 3. ex eodem lib. cap. 19. vbi Augustinus negat *aliquid fieri voluntate, quando non est in potestate aliter facere, quòd est* causam ejus quod facimus, aut quod non facimus, non debere in voluntatem nostram refundi, nobisque imputari ad præmium aut pœnam, nisi quando potuimus aliter facere: & consequenter non posse de nobis responderi, dum quæritur, cur aliquid non faciamus, nos nostra voluntate illud non facere, quod est nos nolle facere, nisi facere possimus. Idipsum eodem modo confirmatur 4. ex lib. de duabus Animabus cap. 11. vbi dicit Augustinus, *neminem vituperatione aut supplicio dignum, si non faciat quod facere non potest*, nempe quia non censet volentem non facere, hoc est, volentem omittere id quod omittit, nisi quando adest faciendi potestas.

Confirmatur 5. ex eodem lib. de duabus Animabus cap. 12. vbi ait: *Dicere reum teneri quempiam*, QVIA NON FECIT QVOD FACERE NON POTVIT, ESSE SVMMÆ INIQVITATIS ET INSANIÆ, quia ſcilicet, vt ſit reus, debet illi dici quòd noluerit facere, & hoc non poteſt dici, ſi non potuit. Et ab hac regula ita generali Auguſtinus excipit Retract. lib. 1. cap. 15. ſolum peccatum originale, quia illud non eſt peccatum *propria voluntatis*. Huc pertinent ea loca, in quibus Auguſtinus opponit iſta duo, *aliquid fieri voluntate, & fieri neceſsitate*, vt in lib. 3. de lib. arbit. cap. 3. & 4. & quod dicit ibi, cap. 1. motum deorſum ideo non imputari lapidi, quòd non habeat in poteſtate illud cohibere.

Ex quibus omnibus ſatis conſtat, in doctrina Sancti Auguſtini non poſſe nobis imputari, quòd ideo aliquid non faciamus, quia nolumus, niſi quando facere poſſumus; & vice verſa, non poſſe nobis imputari quòd ideo aliquid faciamus, quia volumus, niſi quando poſſumus omittere. Iam ita reſumi poſſunt ſuperiùs poſita S. Auguſtini principia: Non eſt liberum niſi quod eſt in noſtra poteſtate: non eſt in noſtra poteſtate niſi, quòd ſi volumus, eſt; ſi nolumus, non eſt; hoc eſt, quòd ideo eſt, quia volumus, ideo non eſt, quia nolumus: & hoc ipſum maximè, atque vt dicit Auguſtinus *primitùs* conuenit actibus elicitis liberè à voluntate noſtra: Ergo de illis maximè verum eſſe debet hoc quod eſt, *eſſe quia volumus, non eſſe quia nolumus*. Sed conſtat ex eodem Auguſtino, vt jam oſtenſum eſt, non poſſe dici de aliqua re, ideo non eſſe, quia nolumus, niſi ſit in nobis poteſtas efficiendi vt ſit: nec ideo eſſe quia volumus, niſi ſit in nobis poteſtas efficiendi vt non ſit. Ergo ex Auguſtino, de actibus qui liberè eliciuntur à voluntate, non debet dici, ideo non eſſe, quia nolumus, niſi ſit poteſtas illos eliciendi; vel ideo eſſe, quia volumus, niſi ſit poteſtas non eliciendi. Ac proinde nemini poterit exprobrari, ideo non amare Deum, quia non vult, niſi quando poteſt amare; nec pariter exprobrari cuiquam poterat, ideo ſuccumbere tentationi, & conſentire concupiſcentiæ, quia vult, niſi ſit poteſtas non ſuccumbendi & non conſentiendi. Hoc autem ſignificat, nihil eſſe liberum libertate arbitrii, aut

imputabile ad pœnam aut præmium, etiam in actibus elicitis à voluntate, nisi quod fit cum potestate ad vtrumlibet, quæ est ipsa indifferentia, excludens necessitatem ad vnum determinantem. Ergo hujus indifferentiæ necessitas ad constituendam libertatem arbitrii Augustiniana est; & Ianseniani, qui eam oppugnant, in eo sunt Anti-Augustiniani.

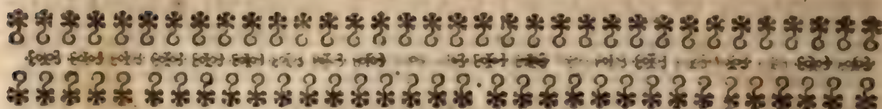

QVARTA PROPOSITIO.

Semipelagiani admittebant præuenientis gratiæ interioris neceſſitatem ad ſingulos actus, etiam ad initium fidei : & in hoc erant hæretici, quòd vellent eam gratiam talem eſſe cui poſſet humana voluntas reſiſtere vel obtemperare.

Quid ſentiat Ianſenius.

RIMAM partem hujus propoſitionis tradit Ianſenius tum aliàs ſæpè, tum præcipuè lib. 8. de hæreſi Pelagiana, qui eſt ſecundus de Semipelag. vbi cap. 6. hoc argumentum inſcribit: *Tertia gratia generalis Maſſilienſium eſt actualis interna, & ſufficiens ad credendum, non ad operandum : latè ex principiis Auguſtini & Maſſilienſium aſtruitur : aliqua de natura ejus.*

Secunda pars ejuſdem propoſitionis infertur ex priore, traditque illam Ianſenius expreſſiſſimè multis in locis. Nam lib. 2. de gratia Salu. cap. 4. vbi diſcrimen inueſtigat inter gratiam Chriſti, & gratiam primo homini atque Angelis collatam, ſic loquitur. Quod clariùs fortaſſe dici poteſt : quòd gratia ſanæ voluntatis in ejus libero arbitrio relinqueretur, vt eam ſi vellet, deſereret, aut ſi vellet, vteretur : gratia verò lapſæ, ægrotæque voluntatis NVLLO MODO IN EIVS RELINQVATVR ARBITRIO, VT EAM DESERAT AVT ARRIPIAT, SI VOLVERIT, ſed illa ſit potiùs illa poſtrema gratia, quæ inuictiſſimè facit vt velit, & à voluntate non deſeratur. Quod diſcrimen tam luculentè tradit Auguſtinus in lucubrationibus, quas aduerſus HOSTES GRATIÆ exarauit, vt impoſſibile ſit legenti

non aduertere. Erant igitur hoſtes gratiæ qui repugnabant· & paulò pòſt Semipelagianos nominat, & hanc fuiſſe ſignificat *baſim immobilem* totius doctrinæ Catholicæ de gratia & prædeſtinatione. Pergit ſequenti cap. hoc diſcrimen inter vtramque gratiam inculcare, & hoc principium ponit, Nullum adjutorium gratiæ, cujus vſus ita ponitur in arbitrio " voluntatis, vt illo vtatur, aut non vtatur, vt illud amplectatur, aut deſerat, vt illi conſentiat aut non conſentiat, ſi " voluerit, quantumuis ſine illo non velit, aut velle non poſſit, eſſe adjutorium quo fit, vt velit; ſed tantùm, ſine quo " non: & proinde ad medicinale adjutorium Chriſti NVLLO " MODO poſſe pertinere. *Et cap.* 24. Et iſta quidem D. Auguſtini diuinæ gratiæ patrocinantis, & HÆRETICORVM ADVERSANTIVM principia, quæ hactenus hoc libro explicuimus, vel " tetigimus, manifeſtè oſtendunt, nihil capitalius medicinali " Chriſti adjutorio fingi poſſe aduerſum, quàm illud gratiæ genus, cujus actio vel ceſſatio, vt vtilis vel inutilis homini ſit, " in libero relinquitur voluntatis arbitrio. "

Et cap. 27. Quiſquis jam alia diuinæ gratiæ adjutoria infirmis hominibus aſſerere nititur, quæ deſerant, ſi velint, & in " quibus permaneant, ſi velint; cum quibus tanquam ſufficientibus operentur ſi velint, nihil aliud imprudens facit, niſi " vt originalis peccati virus euacuet, illæſas liberi arbitrii vires eſſe, Chriſtum fruſtra veniſſe, & gratìs mortuum eſſe " perſuadeat. Addit nec Auguſtinum, nec vllum Patrum Latinorum, nec Eccleſiam in Generalibus & Prouincialibus Conciliis à Sede Apoſtolica approbatis, illud genus gratiæ agnouiſſe, vel agnoſcere potuiſſe. Et cap. 28. cùm retuliſſet ſententiam Leſſii, agnoſcentis etiam nunc internam aliquam gratiam, cum qua poſſit homo perſeuerare, ſi vellet, inuſitato quodam zelo percitus, & ſolitò altiùs intonans: Quanta, *inquit*, audacia! poſt condemnatos jam à tot ſæculis MASSILIENSES, aſſerere, quòd quia in ſtatu innocentiæ ſufficiebat homini ad ſalutem gratia, qua poterat perſeuerare, ſi vellet, etiam nunc ſufficiat? Quin & Maſſilienſes minùs exorbitaſſe " putat, quòd ejuſmodi tantùm gratiam ad initium fidei ſufficere putarent: majorem enim eſſe neceſſariam ad opera, quæ fidem conſequuntur, illos cenſuiſſe. Adde quod dicit lib. 2.

de grat. Salu. cap. 25. col. 1. §. 3. Semipelagianos quamuis admitterent gratiam quandam potentialem, cum libero arbitrio intus concurrentem, *non potuisse effugere notam hæresis*: propterea quòd putarent illam adjuuare hominem ad credendum, si vellet.

Ex his ergo perspicuum est, & Iansenium repudiare gratiam, quæ talis sit, vt humana voluntas possit ei resistere, vel obtemperare: & hæreticos putare Massilienses, sæpiúsque damnatos, quòd talem gratiam sufficere dicerent ad primam credendi voluntatem.

Hujus autem propositionis pars prior, qùæ continet quæstionem facti, pertinétque ad memoriam antiquitatis, & historiam hæresis Pelagianæ, manifestæ falsitatis conuincitur ex iis quæ scribunt Augustinus, Prosper, & Hilarius de illa hæresi. Nam cùm gratiam non esse necessariam ad initium fidei, & naturam sufficere, idem sint; Augustinus lib. de Prædest. Sanctorum cap. 2. illis tribuit, quòd dicerent *naturam sufficere*. Idem & Hilarius in epist. ad Augustinum. Item, Non requiri gratiam ad fidem; &, *fidem esse tantummodo nostram*, excludendo Deum, idem sunt: istud verò dixisse Massilienses, constat ex lib. 1. Retract. cap. 23. & lib. 2. de natura & gratia cap. 48. Item, Idem sunt *gratiam Dei dari secundùm merita fidei*, & gratiam non præcedere fidem, sed subsequi. At omnibus paginis Augustini, Prosperi, Hilarii constat Massilienses credidisse Dei gratiam dari secundùm merita fidei. Eòdem pertinet quod dicebant ex Prospero, in negotio justificationis, *priorem esse hominis obedientiam, posteriorem verò Dei gratiam.* Adde quod refert Augustinus lib. de Prædest. cap. 2. 3. 5. 21. censuisse illos, *initium fidei ex nobis esse, tanquam fides non ab ipso donetur nobis.* Item, *Fidem, non esse donum Dei.* Item agnouisse quædam merita sua, *tanquam ipsi sibi ea fecissent, non gratia Dei.* Item, *Nos non accipere à Deo cogitationes pias*, per quas habemus fidem, vt vult Ambrosius. Item, *Et credere & perseuerare ita nostrum esse, tanquam non à Domino nos accipiamus.* Item, *Nolle vt prædicetur, Dei donum esse quòd veniatur ad fidem, & non dari nobis vt petamus, vt quæramus, vt pulsemus, esse hoc nostrum, & non diuini muneris.* Item, *Originaliter malum receptionem boni inchoare à semetipso, non à*

summo Deo. Habet id genus alia quamplurima Prosper contra Collatorem, omnibus ferè capitibus, præsertim 4. 6. 10. 13. 14. 16. 22. 23. 24. 25. 28. 29. 36. dum exprobrat illi quòd diceret, hominem *sine gratia*, *non incitatum à Deo*, *ante gratiam*, *sine adjutorio Dei*, *per vires humanæ voluntatis* TANTVMMODO, GRATIA NIL SVÆ VIRTVTIS CONFERENTE, SOLIVS VOLVNTATIS MOTIBVS, MERITÒ GRATIAM PRÆVENIENTE, SINE DEI DONIS, EX DONIS NATVRÆ, EX SOLO HOMINIS ARBITRIO, NON EX DEI INSPIRATIONE, *sine gratiæ largitate*, *sine vllo opere gratiæ*, bene agere posse. Hæccine omnia pati possunt, vt putentur Massilienses agnouisse necessitatem internæ gratiæ, naturalibus donis superadditæ? Potuit-ne pluribus & clarioribus vocibus exprimi naturalis sufficientia & exclusio necessitatis illius gratiæ? Non est quæstio vtrum illi fateantur quibusdam aliquando adesse gratiam ad initium fidei, quia ne ipsi quidem Pelagiani hoc negarunt. Sed quæstio est, an confessi fuerint esse necessariam, ita vt si non adesset, nemo posset habere saltem initium credendi, quod superioribus testimoniis conuincitur numquam eos credidisse.

Quid sentiant Hæretici de posteriori parte propositionis.

POSTERIOREM partem propositionis, quòd ille fuerit error Massiliensium, Caluinus quoque amplectitur, eámque sicut Iansenius affingit Augustino, putátque contrariam esse doctrinæ Concilii Tridentini. Ita enim loquitur in Antid. cap. 6. sess. 6. Concilii Trident. Porro ne longiùs hîc immo- "
remur, dico apertè repugnare quod hîc pronuntiant Triden- "
tini Patres, cum illa Christi sententia, Quisquis audiuit à "
Patre, &c. Nam vt prudenter aduertit Augustinus, inde se- "
quitur nullum à Deo audire & discere, quin simul in Chri- "
stum credat, motúmque Spiritus sancti sic esse efficacem, vt "
fidem semper gignat, CONSTITVERE AVTEM HOC IN HOMI- "
NIS OPTIONE, VT DEI INSPIRATIONI, SI VELIT, AVSCVLTET, "
hoc nullo modo conciliari posse. "

Et ad can. 6. ait, De verbo ne moueamus rixam, sed quia "
per liberum arbitrium intelligunt eligendi facultatem, quæ "

» in vtramque partem libera & soluta, titulum sine re esse qui » affirmant, Christum habent authorem? *Et lib. 2. Instit. cap.* » 5. §. 10. Voluntatem sic moueri, non qualiter multis sæ» culis creditum est, vt nostræ electionis sit, motioni aut ob» temperare, aut refragari, & Sophistas imaginari medium es» se motum, cui obsequi, vel quem repellere liberum est. *Idem* » *ibidem* §. 11. Errorem esse Scholasticorum, QVOD PVTARENT » IN MANV NOSTRA ESSE respuere, vel recipere oblatam Dei » gratiam.

Ex quibus perspicuè liquet, errorem esse Caluini, quòd quis putet talem esse internam Dei gratiam, cui possit humana voluntas resistere, vel obtemperare. Fuisse autem hunc errorem Pelagianorum, quibus ea ex parte consentiebant Semipelagiani & Massilienses, statim exprimit idem ibid. §. 23. » dicens: Audiamus nunc Augustinum suis verbis loquentem, » NE ÆTATIS NOSTRÆ PELAGIANI, HOC EST SORBONICI SOPHIS» TÆ totam vetustatem nobis aduersari pro suo errore crimi» nentur, in quo scilicet PATREM SVVM PELAGIVM imitantur, à » quo in eandem arenam ipse Augustinus protractus est.

Accedit confessio Samuelis Maresii, loco jam cit. qui colligit ex doctrina Catechismi Ianseniani, *In hominis arbitrio non esse gratiam Dei victricem & medicinalem excutere.* Et antea dicentem audiuimus, non esse gratiam per Christum *nisi sit victrix & liberatrix* : & contrariam sententiam annumerandam esse *inter errores ex Ecclesia rejiciendos.*

Quid sentiat Ecclesia.

SED quàm verum est, esse hanc Caluini sententiam, tam est verum esse contrariam doctrinæ Orthodoxæ. Neque verò ad hoc probandum opus est longo verborum amfractu. Opponendæ sunt inuicem hæ propositiones & conferendæ. *Hæreticum est*, inquit Iansenius, hoc est Semipelagianum, *admittere gratiam cui possit humana voluntas resistere vel obtemperare.* Ex alia parte Tridentinum inquit : *Si quis dixerit liberum arbitrium à Deo motum & excitatum non posse dissentire si velit; anathema sit.* Vtrobique sermo est de gratia Christi interna : & quod dicit Tridentinum, liberum arbitrium

trium posse dissentire, facilè concedent aduersarii esse idem ac posse resistere. Iam quod liberum arbitrium à Deo motum & excitatum possit etiam consentire, quod est idem atque obtemperare, nulla pariter controuersia est: de eo enim inter nos omnes conuenit. Censet igitur Tridentinum, liberum arbitrium, hoc est humanam voluntatem à Deo motam, & excitatam per veram & internam Christi gratiam, posse dissentire, quod est resistere illi gratiæ; vel posse consentire, si velit, quod est obtemperare; sed admittere talem gratiam, inquit Iansenius, est Semipelagianum. Est ergo Semipelagianum Tridentinum.

Eòdem spectant quæ contra tres priores propositiones allata sunt ex sensu Ecclesiæ & Conciliorum, & Summorum Pontificum, quia concluditur inde necessariò juxta doctrinam Ecclesiæ, non esse admittendam gratiam, cui consentire vel non consentire non sit in hominis potestate, si sit gratia ad liberam in Deum conuersionem & ad merendum data.

Quid respondeant Ianseniani.

RESPONDENT Ianseniani in hoc hæreticos fuisse Massilienses, quòd negauerint necessariam esse gratiam, per seipsam efficacem ad initium fidei, hoc est gratiam, quæ ita determinet voluntatem, vt sine indifferentia actionis, & sine potentia proxima dissentiendi infallibiliter obtemperet.

Sed primò gratiam ita per se efficacem, itáque determinantem, vt voluntas obtemperet & sine indifferentia actionis, & sine potentia proxima dissentiendi, nemo hactenus Catholicorum admisit. Thomistæ, quibus Ianseniani adhærere se velle simulant, & indifferentiam voluntatis in agendo, & proximam dissentiendi potentiam cum gratiâ efficaci retinere, omnibus modis conantur. Iam ostensum est S. Thomam velle expeditam esse liberi arbitrii facultatem ad agendum, & non agendum: Gonzalem quoque dicere expeditam esse debere, ne in partes eatur hæreticorum. Idem Didacus Aluarez.

Et hoc est quod Iansenium fefellit, ejúsque sequaces, quòd putent id quod dici solet, Deum dare nobis ipsum velle, & fa-

cere vt velimus, & consentiamus, oppositionem habere cum eo quod est, dare nobis gratiam, cui possimus dissentire, si velimus: atqui hæc non sunt opposita, sed debent conjungi, & conciliari ab omnibus Catholicis.

Quinimò in hoc est mirabilis Dei gratia, quòd *inuictè & indeclinabiliter*, vt loquitur Augustinus, faciat nos consentire, relictâ plenâ proximáque dissentiendi potestate. Vnde vlteriùs sequitur, Iansenium frustra præsidium quærere in illa sensus compositi, & sensus diuisi distinctione. Illa enim potest quidem esse vsui Thomistis, qui cum determinatione ad consentiendum stare putant proximam dissentiendi potentiam; sed Iansseniani, qui hanc negant, quid habent commune cum Thomistis? S. Thomas qu. 6. de malo, art. 1. putat actus quidem oppositos non posse simul esse, sed potentiam liberi arbitrii, quæ illos respicit, asserit esse simul, & non succedere potentiam dissentiendi potentiæ consentiendi. Idem 1.p. qu. 42. art.2. in corpore, dicit causam liberam esse posse antiquiorem suo effectu, etiamsi nihil illi desit ad agendum: quod est, causam liberam cum expedita & completa ad agendum potestate, posse suspendere suum effectum.

Secundò, Quis ergo erit sensus Concilii Tridentini? Consentientem diuinæ gratiæ posse dissentire, est-ne aliud quàm consentire, cum indifferentia ad consentiendum, vel dissentiendum? quòd si hoc est Semipelagianum, Semipelagiana igitur est Tridentini doctrina.

Tertiò, Quòd dicunt de neganda potentia proxima dissentiendi, nullo modo compatitur oratio Tridentini; nisi Iansseniani nouam habent Grammaticam, nouásque verborum significationes. Quando enim dicimus aliquem aliquid posse, si velit, intelligimus nihil deesse præter voluntatem: aut si desit aliquid aliud, esse proximam ad ipsum facultatem. v. g. de paupere non dicimus posse facere eleemosynam, si velit: quia præter voluntatem, deest illi facultas; quòd si non desit qui velit & possit suppeditare, dicemus pauperem posse facere eleemosynam si velit: quia quamuis non habeat quod det, habet tamen proximam ad acquirendum potentiam. Eodem modo, de eo qui ligatus est, nemo dicet ipsum posse currere, si velit, quia præter voluntatem oportet adhuc tollere compedes: sed si ipse possit

ſe expedire vinculis, dicemus poſſe currere ſi velit, ob proximam quam habet potentiam ad tollendum impedimentum.

Et ita, illud *ſi velit,* ſemper ſignificat aut expeditam potentiam, hoc eſt proximam ad effectum, de quo eſt quæſtio, aut ſaltem expeditam & proximam ad habendum quod deeſt, tollendúmque impedimentum, ſi quod interponitur: alioquin numquam homines dicere ſolent, *poteſt ſi velit.*

Ergo ſimiliter, cùm Tridentinum dicit hominem poſſe diſſentire diuinæ gratiæ, *ſi velit,* intelligenda neceſſariò eſt proxima quædam & libera potentia, vel ad diſſentiendum, vel ad tollendum diſſentiendi impedimentum, vel ad acquirendam immediatam diſſentiendi facultatem. Ianſeniani quid tandem horum dicunt?

Confirmatur 4. Quia quotieſcumque dicimus hominem poſſe aliquid facere, *ſi velit,* ſignificamus maximè adeſſe volendi facultatem, & quidem proximam; & ideo nemo dicit lapidem poſſe cadere deorſum, *ſi velit,* quia velle nequit; de dormiente pariter nemo dicit poſſe orare Deum, *ſi velit,* quia quamuis habeat voluntatem, habet tamen ligatam & non expeditam ad volendum. Ergo quando Concilium ſignificat hominem poſſe diuinæ gratiæ diſſentire, *ſi velit,* ſupponit omnino habere proximam & non impeditam volendi poteſtatem; atqui velle diſſentire eſt ipſum-met diſſentire. Ergo ſi Concilium ſupponit eſſe proximam poteſtatem volendi diſſentire, ſupponit eſſe proximam potentiam diſſentiendi.

Quintò, Eſt incredibile Concilium Tridentinum abſolutè pronuntiare hominem à Deo motum poſſe facere id quod non eſt in ipſius poteſtate. Sed ex doctrina Ianſenii lib. 7. de gratia Salu. c. 2. & 3. quando eſt diuina motio, & quando non eſt delectatio præpollens concupiſcentiæ, diſſentire non eſt in poteſtate voluntatis. Igitur Concilium non potuit pronuntiare quòd voluntas in illa hypotheſi poſſit diſſentire, niſi contradicendo doctrinæ Ianſenii.

Sextò, Hoc quod eſt agere ſine indifferentia, & cum remotâ tantùm ad non agendum potentiâ, vel ſufficit vt abſolutè dicatur liberum arbitrium agere, vel non agere, ſi velit; conſentire, vel diſſentire, ſi velit; & refragari vel obtemperare, ſi velit & ſimilia; vel non ſufficit. Si non ſufficit: ergo, Concilium cùm di-

cit posse consentire vel dissentire si vult, malè loquitur in tradenda fidei doctrina, & exponit errori fideles, vsurpando loquutiones, quæ juxta communem & vsitatam acceptionem faciunt sensum Semipelagianum. Si sufficit; quare Iansenius omnes illos loquendi modos rejicit & damnat, quasi contineant sententiam Semipelagianam? Dicunt Scholastici, est in hominis libero arbitrio consentire diuinæ gratiæ, vel non consentire, si velit: & Iansenius absolutè pronuntiat, hoc est Semipelagianum. Dicit Concilium, liberum hominis arbitrium potest consentire diuinæ gratiæ vel dissentire, si velit. Iansenius item absolutè pronunciat, sicut debet, hoc est orthodoxum. Atqui pondus & pondus, mensura & mensura, vtrumque abominabile est apud Deum, Prouerb.cap.2. Vnde tam diuersa judicia circa easdem propositiones?

Denique, postquam ex Iansenianis tota libertas arbitrii diuinæ gratiæ cooperantis eò reducitur, quòd voluntas sequatur motionem gratiæ per se efficacis, sine indifferentia, & sine proxima dissentiendi potentia; Interrogo quis sit error Caluini? Negat-ne gratiam per se efficacem? Negat-ne voluntatem agere sine indifferentia? Negat-ne remotam ad dissentiendum potentiam? In quo igitur peccat? Coactionem rejicit, cognitionem plenam ad agendum humano modo necessariam supponit? Quid igitur magis minus-ve dicit quàm Iansenius? Non est mirum, quòd Tridentinum putet se illum damnare, & quòd ille sentiat se damnari à Tridentino; & quòd Iansenius, ac Ianseniani totam hanc causam ita interpretentur, vt neque Caluinus negare quidquam videatur eorum quæ Tridentinum asserit; neque Tridentinum asserere quidquam eorum quæ Caluinus negat? Nimis pacifici sunt, qui lupos cum agnis conciliare nituntur.

Quæ sit doctrina S. Augustini.

In libro de incoacta libertate c. 1. & 2. Et in Augustino vindicato lib.1.c.6. lib. 4.c.8.

DE sententia S. Augustini possent innumera dici, quibus euidenter monstraretur contraria esse Iansenianæ, quod etiam alibi perfectum est. In præsentia tantùm vnum & alterum apponam.

Primum est, S. Augustinum semper retinere liberum arbitrium, quod Pelagiani ab eo destrui criminabantur; neque vnquam emendare notionem communem liberi arbi-

trii, quæ importat secum expeditam ad faciendum, vel non faciendum facultatem; sed requirere tantùm vt facultas illa, quatenus bonum spectat, quod pertinet ad vitam æternam, intelligatur constitui per diuinam gratiam. Hoc posito, dicant quantum volent Pelagiani arbitrium cum gratia esse liberum ad faciendum vel non faciendum, idque proximè, D. Augustinus numquam repugnat; vt constat ex toto libro de gratia, & libero arbitrio.

Secundum est, S. Augustinum in eodem lib. cap. 2. probare liberum arbitrium, etiam in natura lapsa ex loco illo Ecclesiastici, cap. 15. *Ante hominem vita & mors, ad quodcumque voluerit extendit manum suam*, quæ significant expeditam facultatem tam ad vnum, quàm ad aliud.

Tertium, Idipsum confirmare S. Augustinum in Psal. 51. *Benignitas ante te, iniquitas ante te, compara & elige.* Vbi etiam exprimitur æquè proxima ad vtrumque potestas: & ridendus sit, qui de duobus objectis, quorum vnum est præsens & aliud absens, homini dicat, illud ante te, & illud etiam ante te, compara, & elige.

Quartum, Expressissimam esse hujus quæstionis decisionem in lib. de Bono Perseuerantiæ cap. 5. cùm dicit: *Credere vel non credere, positum est in arbitrio voluntatis humanæ;* quod non potest esse verum, nisi suppositâ gratiâ voluntatem præparante; ergo illâ positâ, credere vel non credere in arbitrio humanæ voluntatis positum est.

Quintum, Esse id pariter expressum in cap. 34. de Spir. & Litt. vbi suppositâ pariter diuinâ gratiâ dicit, *sed consentire vel dissentire propriæ voluntatis est.* Compara cum eo quod dicunt Ianseniani, *voluntatem gratiæ Christi posse resistere vel obtemperare Semipelagianum est.*

Sextum, Ex lib. de Spir. & Litt. cap. 31. constare apud Augustinum, cùm dicitur quispiam posse aliquid facere, *si velit*, supponi adesse potestatem non impeditam, nec ligatam. Idipsum constare ex lib. 2. de actis cum Felice Manich. cap. 3. 4. 5. vbi significatur quando de aliquo dicitur, quòd *noluit à potuisse*, vt dictum est in superiori propositione.

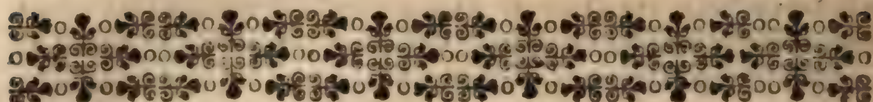

QVINTA PROPOSITIO.

Semipelagianum est dicere, Christum pro omnibus omnino hominibus mortuum esse, aut sanguinem fudisse.

Quid sentiat Iansenius.

HÆc est conclusio, quam Iansenius rectè sequi putat ex dictis à se toto libro 3. de gratia Salu. cap. 21. quod sic claudit. Quæ sanè cùm in „ Augustini doctrina perspicua, certáque sint, nul„ lo modo principiis ejus consentaneum est, vt „ Christus Dominus, vel pro infidelium, in infidelitate morien„ tium, vel pro justorum, non perseuerantium æterna salute „ mortuus esse, sanguinem fudisse, semetipsum redemptio„ nem dedisse, Patrem orasse, sentiatur. Sciuit enim quò quis„ que jam ab æterno prædestinatus erat, sciuit hoc decretum, „ nec vllius pretii oblatione mutandum esse, nec seipsum vel„ le mutare. ex quo factum est, vt juxta sanctissimum Docto„ rem non magis Patrem pro æterna liberatione ipsorum, „ QVAM PRO DIABOLI DEPRECATVS FVERIT: sed si quid pro ip„ sis rogauit Patrem, pro temporalibus quidem justitiæ effecti„ bus rogauit, fuditque sanguinem suum, &c. Et paulò pòst dicit contrariam sententiam fuisse *machinam à Semipelagianis erectam, & ab antiqua Ecclesia repudiatam.* Et initio capitis hoc argumentum jam *ad nauseam vsque à Pelagianis, præsertimque Maßiliensibus inculcatum.* Vnde clarè constat ex ipsius sententia & Christum non esse pro omnibus omnino hominibus mortuum, & Semipelagianum esse ita sentire & dicere.

Ratio autem, quâ vtitur vt probet Christum non orasse pro reprobis, *quòd sciret, quò quisque prædestinatus esset*, nemo

est qui non videat quàm sit absurda, indignáque viro, ad ea quæ dicit attento : cùm inde sequatur orare non potuisse in horto ad auertendum passionis calicem. Quid enim ? nonne sciebat, quid jam olim Deus prædefinisset, & immutabilem esse diuinæ sapientiæ sententiam illam?

Quid sentiant Hæretici.

SED nec in eo videtur consequenter loquutus initio cap. cit. cùm dicit, deterreri debuisse recentiores ab hoc argumento vsurpando, cùm non possent ignorare vsurpatum etiam esse à Pelagianis & Massiliensibus. Annon enim debuit ipse quoque Iansenius deterreri à proferenda tam immani sententia, cùm non posset ignorare esse illam etiam celebratam à Caluino, & confirmatam velut vnum ex præcipuis Caluinismi fundamentis ? Nam Caluinus 3. Institut. cap. 24. §. 15. negat illud Ezechielis, quo Deus dicit se *nolle mortem peccatoris, sed magis vt conuertatur & viuat*, extendendum esse ad totum genus humanum. Et quòd Niniuitis & Sodomitis, qui paratiores erant ad recipiendam gratiam, janua pœnitentiæ aperta non sit, argumento esse, *Deum nolle omnes saluos fieri.* Deum, qui delegit quos misericordia prosequi debeat, eam non omnibus impertiri. Vniuersales Dei promissiones ita metiendas esse ex effectu, vt cùm Deus salutem omnibus indiscriminatim denuntiat; nihil aliud velit quàm omnibus expositam esse misericordiam, qui modò eam expetunt atque implorant : quod non alij faciunt, nisi quos illuminauit; illuminare autem quos prædestinauit ad salutem. Consequenter ad hæc docet in cap. 17. Ioan. *Christum proprii gregis solummodò sollicitum fuisse, & pro electis suis dumtaxat orasse.*

Idem §. 16. Idem §. 17.

Concinit Molinæus in sua Anat. cap. 5. num. 19. Vbi illud Christi apud D. Matthæum, *Hierusalem quoties volui, &c.* negat significare voluntatem, sed externam tantùm jussionem : finémque Dei vocantis reprobos *non esse vt conuertantur, sed tantùm petere quod debent, nempe sibi jubenti morem geri & credi promittenti :* nec alio sensu Deum seriò vocare, quàm quia *seriò declarat quid sibi gratum sit.* Deum *non desiderare conuersio-*

Ibid. c. 36. n. 21. Ib. c. 40. n. 7 Ib. c. 28. n. 19

nem hominum, sed innuere tantùm eam sibi gratam esse: Christum non orasse pro omnibus crucifigentibus, sed pro iis, qui per ignorantiam hoc faciebant.

Hæc est Hæreticorum doctrina, quam Illustrissimus Malderus Antuerpiensis Episcopus, *blasphemam* vocat, & verè *Antichristianam*. Quod ille nequaquam dicit ex proprio tantùm sensu, sed ex illa quam habebat communi experientia horroris Catholicorum omnium, à quibus Caluinus non diffitetur se dissentire. Molinæus verò *Pontificios* vocat eos, qui resistunt suæ doctrinæ, & Arminianos, qui defecerunt à Caluino in hac controuersia, dicit *Papismum interpolasse*. Iansenius noluit haberi *Pontificius*, & ne Papista diceretur hac in parte, maluit adhærere Caluino.

c.4.pag.60. Sequitur Samuël Maresius, qui in sua Synopsi laudat quod statuit *doctissimus* Catechista Iansenii, *Christum non esse mortuum pro iis qui pereunt, quod & jam olim Gotescalcus genuinus*
c.6.pag.100. *Augustini, imò scripturarum discipulus sustinuit.* Item, *Cùm sequenti erotemate dicturus sit vir doctus*, Catechista Iansenii, *Nolle Deum alios seruare, quàm suos electos, non erat cur ita ambiguè loqueretur, vt etiam quodam sensu Christum pro quibusdam non electis*
pag. 102. *mortuum confiteri videretur.* Item, NEQVE IN VERITATE, NEQVE EX VIRI DOCTI PRINCIPIIS POTEST STATVI CHRISTVS MORTVVS PRO VLLIS REPROBIS, *cùm certum sit neminem ex illis seruatum velle dominum.* Item, *Ergo pro solis electis ex Christi intentione fusus est sanguis illius, &*
pag. 106. *per consequens, pro illis* SOLIS *mortuus est.* Iterum, *Habent hîc in quo genuinum frangant vniuersalistæ omnes*, qui scilicet dicunt Deum velle omnes homines saluos fieri, *qui in illis phrasibus vniuersale quid sonantibus præsidium quærunt* PELAGIANISMO SVO.

Quid sentiat Ecclesia.

IAM quòd contraria sit Ecclesiæ Romanæ doctrina satis intelligitur ex Conc. Trid. sess. 6. cap. 2. & 3. cùm dicit:
„ Hunc proposuit Deus propitiationem per fidem in sanguine
„ ipsius pro peccatis nostris: NON SOLVM AVTEM PRO
„ NOSTRIS, SED ETIAM PRO TOTIVS MVNDI. Ve-
„ rùm & si ille PRO OMNIBVS mortuus est, non omnes tamen

men mortis ejus beneficium recipiunt, sed ii dumtaxat, qui- "
bus meritum Passionis ejus communicatur, &c. Loquitur "
Concilium de redemptione generis humani : & cùm dicit, etiam si Christus pro omnibus mortuus sit, non omnes tamen mortis ejus beneficium recepisse, non potuit clariùs exprimere, intentionem redimendi per mortem suam latiùs patuisse, quàm illius fructum, interueniente nimirum impedimento ex parte redimendorum. Et confirmatur hæc interpretatio ex eo quod dicit Concilium cap. 17. sess. citatæ de Iustificatis: *Debere omnes firmissimam spem ponere in diuino auxilio*, agitur autem de auxilio ad perseuerandum necessario. Impossibile enim est, vt omnes spem firmam habeant, nedum firmissimam, vt vult Concilium, si majori parti denegetur & subtrahatur ejusmodi auxilium; quod si sit omnibus justificatis præparatum; ergo jam est in Deo voluntas juuandi, quantum est ex se, justificatos ad salutem; atqui inter illos sunt multi reprobi; ergo ex mente Concilii, Deus habet voluntatem juuandi ad salutem multos reprobos, & Christus propterea mortuus est. Confirmatur iterum ex ratione, quam affert Concilium, cur debeant justificati omnes concipere firmissimam spem illam, nimirum quia Deus, *sicut cœpit opus bonum, ita perficiet operans in illis velle, & perficere, nisi ipsi illius gratiæ defuerint.* Hæc enim quid significant, si non significant Deum habere ex parte sua voluntatem perficiendi quod cœpit, hoc est opus suum vsque ad finem perducendi, si non stet per ipsos? Quid autem est perficere, nisi efficere vt perseuerent vsque in finem? Potest-ne Deus velle vt perseuerent vsque in finem, & non velle vt saluentur? Vult igitur vt saluentur reprobi, quantum est ex se.

Eòdem spectat etiam illud quod paulò antè dixerat Concilium cap. 11. *Posse, ac debere justificatos per Christum proficere. Propterea quòd Deus suâ gratiâ justificatos non deserat, nisi prius ab ipsis deseratur.* Cùm enim hæc assistentia gratiæ afferatur à Concilio, tanquam ratio, quâ probatur posse justificatos proficere, euidens est intelligi debere de gratia actuali, sine qua nemo justificatus hoc potest. Ergo justificatis adest gratia actualis in omnibus occasionibus, in quibus est necessaria. Hoc autem est adesse medium sufficiens omnibus justificatis ad finalem perseuerantiam; & consequenter ad æternam salutem. Ex ef-

fectu verò causa infertur, nempe voluntas Dei & Christi de ponenda in manu justificati æterna salute. Atque ita ex hac saltem parte censeri debet damnata Iansenii doctrina, quâ negat Christum habuisse intentionem saluandi vllum ex justificatis, qui pereunt. Nititur hic Ecclesiæ sensus innumeris Scripturæ sacræ testimoniis, quibus probatur & mandatorum possibilitas; & gratia sufficiens in iis occasionibus, in quibus est necessaria. Sequitur enim inde per homines stare quominùs credant, quominùs seruent mandata, & consequenter quominùs in vitam æternam ingrediantur, Deo id volente & procurante, quantum est ex se. Sed illa potissimùm testimonia conuincunt, in qua expressissima continetur Dei voluntas de salute hominum, quæ juxta contrariam sententiam illusoria redduntur, & ad fallendos tantùm & irridendos homines composita. Quid enim est illud, *volui congregare filios tuos, quemadmodum, &c.* Hoccine vmquam voluit reuera Christus in doctrina Iansenii? Voluit igitur secundùm eamdem doctrinam dæmones congregare sub alas, quemadmodum gallina pullos suos, postquam non magis sollicitus fuit, aut orauit pro salute Iudæorum, qui noluerunt ei adhærere, *quàm pro salute diaboli.* Et illud: *Quòd si cognouisses & tu, & quidem in hac die tua quæ ad pacem tibi*, quid significat? poterat-ne ad pacem Hierusalem aliquid præparari præter voluntatem Dei? Intenderat ergo Deus pacem illam, hoc est reconciliationem cum Hierusalem, & in eum finem media necessaria præparauit. Et illud, *non vult mortem peccatoris, sed magis vt conuertatur & viuat.* Vult Deus vt conuertatur peccator cui statuit denegare auxilium necessarium, quo possit conuerti? Num de diabolo etiam dicitur, non vult Deus damnationem diaboli, sed magis vt conuertatur & beatus sit? Atqui eodem modo se habet Deus erga reprobos, atque erga diabolos, vt dicunt Ianseniani. Et illud de inuitatis ad nuptias, & venire nolentibus, aliud erit quàm joculare mendacium hominis vafri, qui ad conuiuium inuitat eos quibus januam clausit immutabili decreto? Et illud, *Ante hominem vita & mors, ad quodcumque voluerit extendet manum suam*, quo Augustinus contra Pelagianos scribens fatetur contineri *expressissimam* liberi arbitrii definitionem, vllam-ne veritatem apud Iansenianos habere po-

test? Loquitur Augustinus de libertate naturæ lapsæ, de illa enim cum Pelag. disputat; neque probat tantùm ex hoc loco libertatem electorum, sed etiam reproborum; ac proinde locus iste ad omnes pertinet. Ante reprobos ergo dicendum est esse vitam, quibus Deus decreuit negare omnia viuendi media necessaria. Sunt ejusmodi alia sexcenta in sacris paginis, quibus si non probatur velle Deum salutem eorum etiam qui non saluantur; nego quidquam probari posse ex Scriptura sacra, sed totam ipsius vim euacuatam esse, quòd nihil inueniri possit quod frequentiùs aut distinctiùs in ea significetur, quàm quod modò à Iansenianis verum esse negatur.

Atque ea fuit ratio, cur tam vnanimis fuerit in illam veritatem SS. Patrum consensus, vt compendio videri potest apud Coccium, & Bellarminum, qui jampridem eorum testimonia collegerunt: & apud Petauium, qui nuper toto lib. 23. de Incarnatione idem argumentum prosequutus est.

Neque Iansenius diffitetur. Audi quid dicat lib. 3. de grat. Salu. cap. 20. *Nam quod pro ista recentiorum interpretatione multi veteres proferuntur, non multum ei conciliat authoritatis.* Itane verò? Multitudo SS. Patrum non multum conciliat authoritatis alicui sententiæ? Quare igitur Augustinus eorum sensa de peccato originali tam sollicitè toto lib. 1. & 2. contra Iulianum profert? Quare se illis adhærere velle, ac debere profitetur? Quod addit Iansenius ibidem; nihil juuare quod dixit Chrysostomus, propterea quòd vixerit ante subortas de diuina gratia difficultates, non videt perinde retorqueri posse à Iuliano dicente hunc ipsum Chrysostomum, quem ei Augustinus objicit, ac cæteros Patres scripsisse ante subortas de peccato originali difficultates, atque ita nihil juuare? Numquid dicemus ob eamdem causam parum juuare quod idem Augustinus non solùm in quæstione de peccato originali, sed etiam in quæst. de gratia & prædestinatione sanctos Cyprianum, Ambrosium, Nazianzenum profert, quamuis scripserint etiam ante subortas de diuina gratia controuersias? Et non est absurda cogitatio illa atque periculosa, quòd ad dirimendas, quæ succedentibus annis suboriuntur controuersias, parum juuent quæ scripta priùs fuerant SS. Patrum monumenta? Vndenam certiùs intelligere possumus quis fuerit

Ecclesiæ sensus, quàm ex SS. Patribus? Sed ego frustra sum, qui sensus Ecclesiæ commemoro apud eos authores, qui significant aliquot sæculis *sensum Ecclesiæ* fuisse pro doctrina *perfectè Semipelagiana*, eámque tradidisse SS. Patres *quotquot Augustini ætatem antegressi sunt, à tempore Origenis*. Ita enim opinatur Iansenius lib. 7. de hæresi Pelagiana cap. 17. qui vt S. Chrysostomum paulò antè loco citato parum curat, ita S. Hieronymum excusari posse negat.

Sed quia Iansenius plus sperat præsidii ex illis Patribus, qui sancti Augustini ætatem sunt consequuti ad vsque tempora Scholasticorum: & quia potissimum jactare solent Ianseniani judicium Ecclesiæ Lugdunensis, & quæ 9. sæculo contigerunt in causa Gotescalci, & quæ in Concilio Valentino III. definita sunt; vt omittam judicium Cardinalis Baronii tom. 10. anno 848. qui damnatum refert Gotescalcum, *quòd negaret Deum velle omnes homines saluos fieri, & Christum pro redemptione totius mundi mortuum esse*: dico Iansenii doctrinam perspicuam habere condemnationem in monumentis illius temporis, & in judicio etiam illorum, qui contra Hincmarum, & Rabanum, & contra Rhemensem & Moguntinensem Ecclesiam, & Concilium Cariliacum videntur Gotescalco nonnihil fauisse. Et 1. quidem Concilium Valentinum can. 3. renouat canonem Concilii Arausicani, *Quod cum omni detestatione anathema dicit iis, qui aliquos ad malum ita prædestinatos dicunt, quasi aliud esse non possint*. Idem habetur in lib. Flori Magistri, & Ecclesiæ Lugdunensis aduersus Scotum Erigenam c. 4. vbi ad id quod dicebatur Gotescalcum prædestinationibus necessitatem, & vim inferre, subjicit: Si ita dicit, quasi illa prædestinatio reproborum ad interitum, alicui eorum vim & necessitatem imponat ad malum, id est, vt ineuitabiliter mali sint, ET OMNINO ALIVD ESSE NON POSSINT; hoc omnino alienum est à fide Catholica. Idem S. Remigius Archiepiscopus, & eadem Ecclesia Lugdunensis in libello de trib. Epistolis cap. 42. his verbis: Quod autem diuina eadem prædestinatio hoc in improbis agat, vt se ad Deum conuertendo & in melius commutando NEMO EORVM POSSIT SE AD VITAM RECVPERARE, quasi omnipotens Deus, quod absit, sua prædestinatione eis imposuerit necessitatem malè agendi, & in suis malis perseuerandi, HOC OMNINO NVLLVS

FIDELIVM DICIT. Idem in lib. de tenenda veritate Sacræ Scripturæ circa 4. Capitula Concilii apud Carisiacum habiti; vbi ad primum Capitulum, *Horribiliter blasphemare dicit, qui putat diuina scientia vel prædestinatione aliquem compelli vt malus sit,* ET ALIVD ESSE NON POSSIT. In doctrina Janseniana, numquid in omnibus reprobis hoc agit Deus *vt aliud esse non possint?* Possunt-ne esse boni sine auxilio diuino? Possunt-ne ad Deum conuerti? Numquid Deus immutabili decreto denegat illis auxilium, vt hoc possint? Quòd si possunt aliud esse, hoc est ad Deum conuerti, & in bonitate perseuerare, Deus dando illis vt hoc possint, numquid etiam dat vt possint saluari? Et hoc confirmat quod deinde subjicit idem Remigius. Ideo plenam & perfectam prædestinationem justi judicii Dei tam in parte electorum, quàm in parte reproborum, sicut omnino vera est, verum esse confiteamur, nemini misericordiam negantes, NEMINI CONVERSIONIS GRATIAM DEROGANTES, NEMINI ADITVM INDVLGENTIÆ CLAVDENTES, sed omnibus in iniquitate permanere volentibus vtilem & salutarem terrorem incutientes. Nemini scilicet misericordiam Dei negat Iansenius, qui illam negat omnibus reprobis? Non derogat illis gratiam conuersionis? Non claudit indulgentiæ aditum? Paulo antè præmiserat Remigius. Se igitur, vt jam dictum est, vnusquisque, DVM FACVLTAS DATVR DEO AVXILIANTE, mutet in melius. Hoc enim procul dubio vult, qui quotidie clamat & admonet dicens, declina à malo & fac bonum? Et iterum, *Conuertimini ad me, & ego conuertar ad vos.* Apud Iansenium datúrne vnicuique facultas, vt se mutet in melius, quæ negatur infinitæ multitudini reproborum? Et hoc Deus *proculdubio vult*, qui nullum prodit ejusmodi voluntatis effectum? Quod si datur vnicuique illa facultas, *Et Deus proculdubio vult*, vt quisque mutet se, nonne & datur facultas, & Deus proculdubio vult vt quisque saluetur? Et cùm hæc ita sint, Pelagiana erit ad sensum Iansenii cogitatio de gratia sufficienti data, vel oblata reprobis?

Secundò, Idem Concilium Valentinum eodem can. 5. docet, Christum mortuum esse pro his etiam justificatis qui non perseuerant in accepta justitia, *eósque damnari, qui no-*

luerint perseuerare, sed elegerint potiùs gratiam Redemptoris irritam facere, quàm seruate. Quod ostendit perspicuè id eos potuisse.

In eamdem sententiam idem S. Remigius in libel. de tribus Epistolis cap. 16. propositis tribus hominum ordinibus, Electorum, Vocatorum jam ad fidem, sed non perseuerantium, „ & eorum qui supersunt vocandi, sic dicit: Pro illis itaque „ tribus ordinibus ad Christi gratiam & societatem fidelium „ pertinentibus Dominum Iesum Christum, & venisse vt eos „ saluaret, & crucifixum esse vt eos redimeret: ET FIDELITER „ CREDENDVM TENEMVS; & hoc non solùm ex diuinis scripturis, „ sed etiam ex SS. Patrum fide & doctrina EVIDENTER COGNOSCIMVS. Ecce, firmiter credit Ecclesia Lugdunensis tanquam rem *euidenter* traditam à Scripturis, & à SS. Patribus, mortuum Christum vt saluaret justificatos & justificandos, atque ad fidem vocandos omnes, quamuis reprobos. Iansenius autem cap. 21. lib. 3. de gratia Salu. disertissimè negat *mortuum esse Christum, vt eos saluaret, & non esse mortuum pro salute justificatorum, non perseuerantium.* An satis sunt contraria, mortuum esse Christum vt eos saluaret, & non esse mortuum pro eorum salute? Primum amplectitur Ecclesia Lugdunensis cum Concilio Valentino, tanquam fide certum. Secundum tenet Iansenius.

Tertiò, In voluntate saluandi omnes etiam barbaros, ad quos Dei Euangelium non peruenit, duæ occurrerunt difficultates iis, qui adhærebant Ecclesiæ Lugdunensi. Prima, „ quòd videretur Deus expectare, vt homo inciperet, & hoc „ patet ex lib. de trib. Epistolis cap. 12. & 13. his verbis. Quarto „ autem modo ita à SS. Patribus intellectum inuenitur quod „ dictum est, Qui vult omnes homines saluos fieri, vt simpli- „ citer accipiatur hoc de omnibus, quantum in ipso est, Deum „ velle, eo quòd omnes saluare velit bonitate Creatoris, sed „ quia liberi arbitrii eos condidit, EXPECTAT VT HOC ETIAM „ IPSI VELINT: *& deinde.* In quarto autem modo illud sine du- „ bio cauendum, quia & occasionem Pelagianæ prauitati præ- „ bet, quòd Deum, vt saluet homines HVMANAS ASSERIT EXPECTARE VOLVNTATES, facilè est autem hoc cauere in illo quarto modo, nullam ag-

noscendo bonam voluntatem, quam diuina gratia non præcesserit.

Altera difficultas nata est ex vmbra quadam & suspicione; quasi id ita acciperetur, vt mortuus esset Christus etiam pro liberandis à damnatione reprobis: duobus enim modis intelligi potest Christus pro reprobis mortuus. Primò vt impediat ne reprobi fiant, hoc est ne moriantur in peccato & damnentur. Secundò, vt permissâ malâ morte, ac damnatione, illos inde eripiat. hunc fuisse multorum errorem manifestè colligitur ex S. Augustino de Ciuit. Dei lib. 21. cap. 18. 19. 20. 21. 22. & perseuerare hodiéque apud Græcos probat Leo Allatius dissert. 2. de libris Ecclesiast. Græcorum pag. 240. 308. 312. Suspicatos autem esse Lugdunenses subesse cogitationem hanc iis, qui dicebant & Deum velle omnes saluos fieri & Christum pro omnibus mortuum esse, facilè intelligitur ex modo loquendi, tum Concilii Valentini, tum aliorum. Et sufficere possunt ad hoc demonstrandum hæc verba ex cap. 18. de trib. Epistolis. « Quamuis igitur idem Dominus noster, & ad omnes saluandos, omnésque redimendos, etiam quos nec saluauit nec redemit, id est infideles & impios in sua infidelitate & impietate perditos, & pereuntes; & perituros, venisse contendatur, vnum tamen est, quod nos & fidelissimè credimus & verissimè nouimus, quia pro omni illa & innumerabili, & infinita multitudine impiorum, qui ab exordio mundi vsque ad Passionem Domini per quatuor ferè annorum millia IN SVA IMPIETATE SVNT MORTVI, ET APVD INFEROS ÆTERNA PERDITIONE DAMNATI, numquam Dominus mortuus, numquam passus est, nec ad eos saluandos vllatenus venit, nec pro eis sanguinem fudit, quoniam solos illos ex iis qui ab exordio mundi vsque ad Passionem ejus extiterunt, eadem passione sua redemisse & saluasse, atque ab inferi claustris eduxisse credendus est, qui & fideliter eum sperauerunt venturum, & fideliter per eum redemptionem & liberationem ad salutem se accepturos esse crediderunt. Et similia habentur in lib. de tenenda veritate Scripturæ cap. 14. »

Vides permitti vt credamus mortuum esse Christum vt redimeret & saluaret etiam infideles in sua infidelitate &

impietate *perditos pereuntes*, *& perituros*, dummodo negemus venisse pro mortuis & damnatis apud inferos, quasi eos educere voluerit ex inferis, post mortem suam, cum illis sanctis qui piè mortui erant, sicut putarunt Græci; & illius quidem suspicionis vestigia apparent multis aliis in locis, & in ipso etiam Concilio Valentino can. 4. Quam ne quis cauilletur nullo nixam fuisse fundamento, præter id quod jam notatum est ex S. Augustino & Leone Allatio, discere poterit ex Epist. nona Zachariæ Pontificis ad Bonifacium, non ita diu ante hanc disputationem Ecclesiæ Lugdunensis fuisse qui diceret Christum ab inferis reducem damnatos omnes liberasse, nullo inibi relicto.

His ergo purgatis vmbris, nihil est amplius quod Ecclesia Lugdunensis reprehendat in ea sententia, qua Christus dicitur pro omnibus mortuus, quin imò censet vtramque opinionem conciliari posse, correctâ prauâ intelligentiâ. En quid dicat Lupus Seruatus illorum temporum Scriptor & propugnator doctrinæ Ecclesiæ Lugdunensis in libello de tribus » quæstionibus, ad quæst. 3. Verùm ne me irridendum & re» spuendum pronuncient, quibus placet omnes, siue bonos siue » malos indifferenter à Christo redemptos, ponam vnum quod » cum iis faciat testimonium, & eos omnes, vt opinor, in gra» tiam reduxero. Et illud est quod Ioannes Constantinopoli» tanus doctrina & sanctitate juxtà insignis Episcopus, *vt gratia » Dei pro omnibus gustauerit mortem*, quod suprà posui sic expo» nit, Qualiter gratia Dei pro omnibus gustauerit mortem, non » pro fidelibus tantùm, sed pro mundo vniuerso. *Et ipse qui» dem pro omnibus mortuus est: quid autem si non omnes credant?* » ID QVOD SVVM ERAT IMPLEVIT. Eligat sanè superioribus a» cutè consideratis vnusquisque quod optimum ei Deus occulta miseratione suggesserit aut magistra scriptura manifestâ ratione protulerit. S. Remigius in libel. de trib. Epist. cap. 20. » sic loquitur: Si autem placet, sicut & nobis multùm pla» cet, vt etiam istorum sententia ex pietate veniens pro» pter pacem & venerabilem pietatem Beatissimorum Pa» trum non renuatur, nulla ergo contentione pro aliis aduer» sus alios litigetur, NON VNA SENTENTIA PRÆ ALTERA DAM» NETVR.

Idem

Idem in libello de tenenda veritate Scripturæ, 3. cap. hæc habet. Ecce enim aliquis sentiat, & dicat, sicut etiam antiquitus & sensum & dictum est, non dixit Apostolus vniuersaliter & generaliter vt isti addiderunt, sine exceptione, *qui vult omnes homines saluos fieri*, quid habet hæc intelligentia inconsequens, aut contrarium veritati? Item alius dicat & sentiat, sicut etiam à quibusdam majoribus dictum & sensum reperitur, Apostolus cùm superiùs orari jussisset pro omnibus hominibus, pro Regibus, & his qui in sublimitate sunt, post illa omnia generaliter de vniuerso genere humano subjunxit, *qui vult omnes homines saluos fieri*, QVID HABET MALI, AVT PERICVLI ISTA INTELLIGENTIA? Et ambo sibi & iste videlicet & ille licèt diuersa sentientes fideliter atque vnanimiter concordant. Et iterum idem Remigius in lib. de tribus Epistolis cap. 23. hæc habet: Vnde etsi inuenti sunt alii æquè Patres, qui illud gloriosum pretium etiam pro numquam credituris, & in sua impietate perituris datum esse non abnuunt, & illud manifestè diuina authoritate firmatum est, ET ISTVD SI PIE SENTITVR, NON EST ABNVENDVM. *Tum deinde cap. 27. ait*, Quod etsi aliqui Patrum pro omnibus omnino hominibus Christum passum esse intellexerunt, HONORETVR ET ISTE SENSVS VT PIVS, dummodo ille prior, qui est certissimus & diuina veritate formatus, nulla præsumptione condemnetur. Denique idem cap. 28. ostendit qua ratione conueniant ambæ sententiæ, his verbis: Recogitent attentiùs, quia etsi verba illa Apostoli simpliciter intelligantur, quibus de Deo dicit, *qui vult omnes saluos fieri*, duobus modis hoc Deum agere certissimum est, VT ALIOS ITA VELIT SALVOS FIERI, VT EOS OMNINO NON SALVET, SED IN ÆTERNVM PERIRE PERMITTAT, sicut vtique reprobos omnes, quos juxta hunc sensum, & vt benignus Creator saluari voluit, & vt judex æternæ perditioni tradidit. Ita, ETSI PRO OMNIBVS ETIAM IN SVA IMPIETATE PERITVRIS Christus mortuus est, sic eis exhibuit bonitatem Passionis suæ, vt tamen homines impios in sua impietate permansuros justo suo judicio condemnauerit. Vbi patet satis expressum esse quod communiter dicitur in Scholis, nolle Deum vt omnes saluentur voluntate absolutâ & effectum salutis infallibiliter habiturâ, vel-

le autem vt omnes ſaluentur voluntate conditionatâ ſalutis media ſubminiſtrante omnibus, vel ſubminiſtraturâ, ſi nullum ex parte hominum poneretur impedimentum.

Atque ita conſtat ex dictis minimè creditum eſſe ab Eccleſia Lugdunenſi quod dicit Ianſenius, *Pelagianam eſſe interpretationem illam*, quam rejicit, de Deo omnes ſaluare volente, & de Chriſto pro omnibus mortuo. Quin imò creditum fuiſſe illis diuina voluntate, & Chriſti intentione prouiſum de mediis ad ſalutem neceſſariis, & eſſe id potiſſimùm fide tenendum, ſi quæſtio ſit de reprobis, qui ad fidem & juſtitiam aliquando vocati ceciderunt.

Vt facilè intelligi poſſit Ianſenianos, qui hæc omnia monumenta ſæculi noni ſpectantia ad cauſam Goteſcalci & controuerſiam inter Lugdunenſem & Rhemenſem & Moguntinenſem Eccleſias nuper in publicum edi curarunt, veluti cauſæ ſuæ profutura, litteras Vriæ protuliſſe, atque hoc probaſſe quod Ianſenius ſicuti Pelagianum damnat, non ſolùm antiquis & vltimis, ſed mediis etiam temporibus, orthodoxum fuiſſe atque Catholicum.

Sed & hoc quoque quarto loco notandum, S. Remigium, Florum, Lupos ambos, Seruatum & Ferrarienſem, quæcumque, dicunt confirmare non ex ſolius S. Auguſtini ſenſu, quem ſemper Ianſenius ſeparat ab aliis Patribus; ſed ex communi conſenſu tum ejuſdem S. Auguſtini, tum Patrum cæterorum. Quorum autem? Nempe, vt jam viſum eſt Chryſoſtomi, quem Ianſenius ſpernit, Hieronymi, quem accuſat, & quod mirabilius eſt, authoris Commentariorum in Epiſt. D. Pauli, qui Ambroſio attribuuntur, quem authorem Ianſenius per ludibrium vocat Ambroſiaſtrum, & veluti Pelagiano veneno infectiſſimum deprædicat: Hunc, inquam, & Eccleſia Lugdunenſis, & quas dixi ejus propugnatores, veluti verum Ambroſium citant, eique vt Auguſtino, vt Hilario, aliiſque Patribus, & credunt & credendum putant.

Eant modò Ianſeniani, & de ſuffragio Eccleſiæ Lugdunenſis triumphent. Prudens verò Lector judicet, an non meritò huic Ianſenii propoſitioni, *Semipelagianum eſt dicere Chriſtum, &c.* qui fuerant à Sorbonæ cenſores deſignati in hunc modum ſubſcripſerint, *hæc propoſitio eſt falſa, ſcandaloſa, inſimulans erroris veritatem ſacris Scripturis contentam, & in Concilio Tridentino declaratam.*

Quid respondeant Ianseniani.

QVOD Ianseniani respondent erroris est potiùs confirmatio, quàm declaratio veritatis; Dicunt primò, Catholicè dici posse Christum pro omnibus mortuum, quia natura, & causa humani generis pro qua mortuus est, erat omnium communis: ita si centum Itali, v. g. in bello capiantur à Turcis, & quidam amore nationis captus mittat lytrum pro quinque, aut sex, ille dicetur omnes redemisse, quia natura & conditio, & causa, qua mouetur, communis est omnium, ridendus sit qui hoc credat.

Secundò, Dicunt affirmari posse mortuum pro omnibus quoad sufficientiam, potentiam, & virtutem pretii, sed si nihil aliud additur, stat quod dicit Iansenius, nihilo magis mortuum esse pro omnibus hominibus, quàm pro diabolo, qui omnium calculis excluditur à numero eorum, pro quibus Christus dicitur esse mortuus.

Tertiò, Si sensus sit mortuum esse pro omnibus, quasi verò meruerit omnibus applicationem mediorum, quæ sufficere possint ad salutem, nisi ex parte ipsorum aliqua causa impediat, hoc verò illi dicunt esse Semipelagianum, & jam constat ex dictis an sit toleranda propositio, non solùm quoad censuram illam injuriosam, & iniquam, sed etiam quoad ipsam propositionis substantiam, quatenus præsertim juxta Iansenianam doctrinam, excluduntur ab intentione salutis etiam justi, qui non perseuerant, de quibus tam firma fuit confessio etiam eorum, quos aduersarii sibi magis fauere putarunt.

Quartò, Addunt Tridentinum id significare; quatenus dicit, *Meritum Passionis Christi non communicari omnibus*, sess. 6. cap. 2. *& omnes non recipere beneficium mortis illius.* Ita est, sed est etiam manifestum eos, quibus non communicatur meritum Passionis, & qui non recipiunt beneficium mortis Christi, comprehendi eorum numero, pro quibus Christus mortuus est; & pro quorum peccatis positus est propitiatio. Verba enim illa, *Verùm & si ille pro omnibus mortuus est, non omnes tamen, &c.* apertè significant in intentione morientis comprehendi etiam illos, quibus fructus mortis non communi-

catur: & Ianseniani deberent explicare quo sensu dicat Concilium, *Christum positum fuisse propitiationem pro peccatis totius mundi*, quod statim ita interpretatur, *Verùm & si ille pro omnibus mortuus est*, *&c.* Vt idem sit mortuum esse pro omnibus, & positum propitiationem pro peccatis totius mundi. Quo sensu inquam positus est propitiatio pro peccatis omnium? Præter intentionem Dei & suam? Quòd si Deus intendit vt esset propitiatio pro peccatis omnium, etiam illorum, qui fructum Passionis ejus non percipiunt, debent conciliari hæc duo, & esse reuera intentionem Christi, vt per mortem suam omnes redimat, vel præueniendo ipsorum peccata, vel commissa delendo, & talis intentionis fructum in omnibus non sequi. Quòd autem omnes *non percipiant beneficium, aut quòd non communicetur omnibus meritum Passionis*, nihil aliud significat, quàm vel impediri mediorum applicationem per peccata, quæ liberè committuntur, vel applicatorum impediri fructum, defectu cooperationis.

Doctrina S. Augustini.

VENIENDVM est modò ad Diuum Augustinum, vbi statim interrogandi sunt Ianseniani, quid responsum velint ad id quod legitur quæst. 68. ex 83. quódque non retractauit, dum illam quæstionem recognosceret, scilicet eos, qui non venerunt ad cœnam imputare sibi debere, *quoniam vt venirent vocati, positum erat in eorum potestate?* Quid ad illud ex lib. 1. ad Simplicianum, quæst. 2. de Esaü, *quòd si voluisset & cucurrisset, Dei adjutorio peruenisset, & ideo vocatione contempta, factum esse reprobum?* Est autem Esaü cæterorum reproborum exemplar: Quid ad illud cap. 3. de Genesi contra Manichæos, posse homines seruare Dei mandata: *Quia Dei lumen illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum?* Quid ad illud in Psalm. 5. *Benignitas ante te, iniquitas ante te, compara & elige?* Quid ad illud hom. 12. inter 50. *Est à dextris quodammodo præcipiens Deus, à sinistris seducens Sathanas, homo in medio constitutus, cor quod inclinatur ad diabolum quare non magis erigitur ad Deum?* Quid ad illud Psalm. 91. *Sathanas non cogit inuitum*, IN TVA POTESTATE EST

CONSENTIRE, AVT NON CONSENTIRE, alloquitur autem non consentientes?

Et hæc nonne clarè significant, Deum posuisse in manu reproborum, vt non peccarent, vt bene viuerent, ac proinde vt saluarentur? Et non voluit vt saluarentur quibus dedit salutis media? Quid ad illud ex cap. 67. de nat. & grat. Nihil aliud ad culpam deputari malè viuentibus, *quàm quòd sanare volentem contemnunt?* Quid ad illud ex tract. 2. in Ioan. *Ingratè irrides eum qui ad te venit vt redeas?* An venit Christus vt redeat is, quem redire non vult. Quid ad illud ex tractatu 12. "Quantum in medico est sanare venit ægrotum. Ipse se interimit qui præcepta medici obseruare non vult. Venit saluator in mundum. Quare Saluator dictus est mundi, nisi vt saluet mundum, non vt judicet mundum? saluari non vis ab ipso, ex te ipso judicaberis. Potuit-ne distinctiùs exprimi Christus saluare volens eos, qui saluari nolunt? Quid ad illud ex Commentario in Psalm. 68. *Projecit Iudas pretium argenti, quo ab illo Dominus venditus erat*, NEC AGNOVIT PRETIVM QVO IPSE A DOMINO REDEMPTVS ERAT. An redemerat illum Dominus, sine voluntate redimendi? Quid ad illud ex Comment. Psal. 18. "Cùm autem Verbum caro factum est, & habitauit in nobis, NON PERMISIT VLLVM MORTALIVM EXCVSARE SE DE VMBRA MORTIS, IPSVM ENIM PENETRAVIT VERBI CALOR? Nonne de vmbra mortis excusare se poterit, quem Christus numquam voluit illuminare? Et Verbi calor sine luce gratiæ quemquam potuit penetrare? Quid ad illud ex cap. 33. de Spir. & Litt. "Vult Deus omnes homines saluos fieri, non sic tamen vt eis adimat liberum arbitrium QVO BENE VEL MALE VTENTES RECTISSIME IVDICENTVR; quod cùm fit, infideles quidem CONTRA DEI VOLVNTATEM ET BONITATEM FACIVNT, CVM EIVS EVANGELIO NON CREDVNT. Vbi vides clarè eorum in numero, quos Deus vult saluos fieri, comprehendi infideles, qui malè vtuntur libero arbitrio, nolentes credere.

Et speciatim de justis non perseuerantibus, quid ad illud ex Comment. in Psalm. 2. "Duo sunt opera medicinæ, vnum quo sanatur infirmus; alterum quo sanitas custoditur. Ibi misericors auxilium est, quasi nullum habeat meritum peccator,

„ qui adhuc justificari desiderat ; HIC AVTEM IVSTVM AVXI-
„ LIVM EST, QVOD IAM IVSTO TRIBVITVR? Quid est adjutorium quod justo tribuitur justum esse, provt justum distinguitur contra misericors, nisi esse debitum vel ex justitia, vel ex fidelitate, vel ex ipsa connaturali status exigentia? Et Deus non vult soluere quod debet? Et si vult, non vult vt perseueret, & ita saluetur etiam justus, qui non perseuerat? Quid
„ ad illud ex lib. de corrept. & gratia cap. 7. Iustior videtur
„ excusatio dicentium, non accepimus audientiam, quàm di-
„ centium non accepimus perseuerantiam, quoniam potest di-
„ ci, HOMO IN EO QVOD AVDIERAS ET TENVERAS
„ IN EO PERSEVERARES SI VELLES? Nonne hîc apertè significat non esse impotentiam perseuerandi in iis, qui non perseuerant, sicut est impotentia credendi in iis, qui non audierunt? Potentia autem perseuerandi potest adesse sine gratia ad eum finem ab eo data? Denique quid ad ea quæ antea sunt allata, quibus constat ex Augustino Deum non deserere justificatos subtractione gratiæ actualis, nisi priùs deseratur? Nimirum hæc manifestè conuincunt, distinguendas esse in Deo duas salutis hominum voluntates, sicut distinxisse vidimus Lugdunensem Ecclesiam, & antea D. Damascenum, ac deinde Scholasticos: quarum vna solos electos respiciat, alia etiam reprobos: quod S. Prosper supponit pariter distinctione factâ duplicis gratiæ, nimirum generalis, quæ omnes respicit, & specialis, quæ est electorum, de quo mox.

Nam quia Iansenius sæpè suggerit, vt quid senserit Augustinus discamus ex Prospero, Prosper in hac quæst. interrogandus est; & respondebit, *Christum dedisse semetipsum redemptionem pro omnibus*, NVLLO EXCEPTO, vt refert ipse Iansenius tom. 3. lib. 3. de gratia Saluatoris, cap. 21. cui quantum hæc sententia displiceat, satis ostendit quod subjungit: *Augustinum illo fuisse antiquiorem & doctiorem.* Ita verò sit, dicatur Augustinus antiquior Prospero, quia eo senior erat, & quia Prosper illi superuixit aliquot annis. At nonne etiam antiquior Iansenio Prosper, & quidem 12. sæculis? Num iniquo animo ferent Ianseniani, si putemus Prosperum fuisse quoque Iansenio doctiorem in Augustini Theologia; vtpote

qui cum eo adhuc viuente commercium habuit familiare doctrinæ, interrogando & respondendo? Cui verò relicta est immediatiùs traditio Augustinianæ Theologiæ, quàm Prospero? Et de Augustino plus credemus homini; qui duodecim sæculis procul illum aspicit, quàm illi, qui juxtà est, coætaneus illius & familiaris? Quis etiam peritior fuerit articulorum hæresis Semipelagianæ, quàm Prosper, qui cum illa perpetuò pugnabat? Et putabimus illum nesciuisse distinguere inter Orthodoxam & damnatam doctrinam Massiliensium, vel incautum in hanc incurrisse, dum dicit Christum seipsum dedisse redemptionem pro omnibus, *nullo excepto?* Æquo animo Ianseniani ferant oportet, si malumus Augustini sensa ex Prospero discere, quàm ex Iansenio; & quia illi dicunt se Augustinum in Iansenio loquentem audire, nos è contrario audire malumus loquentem in Prospero, ejúsque verbis Iansenianam doctrinam profligantem.

Quid enim est quod totis libris de vocatione gentium vniuersalem quandam gratiam agnoscit Prosper, ratione cujus dicatur & Deus omnes saluare velle, & Christus mortuus pro omnibus? Scio agnoscere etiam particularem, quæ pertinet ad electos; sed de illa non est quæstio. Agnoscant Ianseniani generalem, postquam illam agnoscit Augustinus in Prospero, particularem nemo illis negabit.

Attulerat Suares aliquot testimonia ex lib. 2. sed Iansenius vno verbo expedit sese lib. 3. de gratia Saluat. cap. 20. *Prosperum*, inquit, *non intelligit Suarez*; Quid non intelligit? Ænigma est quod legimus cap. 13. VOLVISSE *Deum, & quantum ad illum medendi modum sufficiebat*, EGISSE *vt Cain ab illo impietatis furore resipisceret?* Ænigma est quod addit, posteris illius fratricidæ, quamuis in Progenitoris sui moribus viuerent, *numquam se diuinam bonitatem negasse?* Ænigma est quod dicitur cap. 14. non ideo excusabiles esse nationes quæ alienatæ fuerant à conuersatione Israël, quia illis hæc abundantia gratiæ, quæ nunc vniuersum mundum rigat, pari largitate non fluxerit; Adhibitam enim semper fuisse vniuersis ho- " minibus QVANDAM MENSVRAM SVPERNÆ DO- " CTRINÆ, quæ sufficeret quibusdam ad remedium, om- " nibus ad testimonium? Ænigma est quod legitur initio c. 16. "

„ Iesum Christum mortuum esse pro impiis & peccatoribus, & „ PRORSVS PRO OMNIBVS MORTVVM ESSE? Ænigma „ est, quod legitur, cap. 17. Gentibus quibus nondum annunciatum „ est Euangelium, non deesse illam mensuram generalis au„xilii, quæ desuper omnibus semper hominibus præbita est. „ Esto non sufficiat ad plenam eruditionem diuinæ cognitionis? Ænigma est quod legitur cap. 23. de paruulis; Non irreligiosè „ nec inconuenienter intelligi, quòd ad illam pertineant gratiæ „ partem, quæ semper est vniuersis impensa nationibus, QVA „ VTIQVE SI BENE VTERENTVR EORVM PARENTES, „ ETIAM IPSI PER EOSDEM IVVARENTVR? Hoc verò est rationem, cur effectum in illis non habeat diuina voluntas saluandi omnes, non in ipsorum peccatum originale refundere, sed in defectum parentum, quibus, vt vita, sic & salus puerorum commissa est. Ænigma denique est quod legitur cap. „ 26. Opitulationem Dei ad saluandos homines per innumeros „ modos siue occultos, siue manifestos omnibus adhiberi: ET „ QVOD A MVLTIS REFVTATVR, IPSORVM ESSE NE„QVITIÆ; quod autem à multis suscipitur, & gratiæ esse diui„næ & voluntatis humanæ? Hæc scilicet adeò sunt obscura, adeóque implexa, vt Suarez intelligere non potuerit, intellexerit autem qui putauit de reproborum omnium æterna salute Deum nihilo magis curasse *quàm de salute diaboli?* Ecquis negare possit, quin oculos habeant Ianseniani mirabiliter dociles, & eorum propensionibus seruientes, nihil videntes quod affectibus displiceat?

Sed editus est nuper pro Iansenio Apologeticus tertius, quòd alii duo non satis probassent esse illum innocentem. Editus est autem sub titulo admodum falso, *Defensionis Patrum, qui pro diuina gratia pugnauerunt*, cùm potiùs inscribi debuerit; accusatio Patrum, quàm defensio. Imponere enim Patribus errores, non est illos defendere, sed reos agere. Ergo in hoc libro, qui jam it per manus etiam in Vrbe, Ianseniani vt superiora S. Prosperi testimonia eneruarent, conjecturis egerunt, vt libri de vocatione gentium viderentur non esse Prosperi. Non vacat tempus terere in prosequenda inutili critica, patiantur quæso Ianseniani pro hac tantùm vice nos errare cum Iansenio, qui S. Prosperi libros illos esse supposuit

posuit semper, & vt tales citat. vt intelligi potest, tum ex aliis locis, tum ex lib. de Hæresi Pelag. cap. 15. & lib. 3. de gratia Saluatoris cap. 20.

Est tamen hoc illis adhuc proponendum ex Prospero Augustini mentem exponente lib. 1. Resp. Object. 15. « Item qui « dicit quòd non omnes homines velit Deus saluos fieri, sed « certum numerum prædestinatorum; DVRIVS LOQVITVR « QVAM LOQVENDVM SIT DE ALTITVDINE INCREDIBILI GRA- « TIÆ DEI, qui & omnes vult saluos fieri, & ad agnitionem ve- « ritatis venire. Et quomodo negabunt Prospero judice, hoc est Augustino, Iansenium durius esse loquutum, quàm loquendum esset de altitudine incredibili gratiæ Dei, volentis omnes homines saluos fieri? Addendum & illud lib. 2. ob. 2. *Sincerissimè credendum est atque profitendum*, DEVM VELLE VT OMNES HOMINES SALVI FIANT. Et ne quis putet illa omnium vniuersalitate non contineri reprobos, mox subdit: *Ex quibus quòd multi pereunt, pereuntium est meritum; quòd multi saluantur, saluantis est donum.* Hæc est Prosperi sententia, illius cui S. Augustinus doctrinæ suæ depositum credidit; ac proinde hæc est sententia ipsiusmet Augustini, quam juuat paulò fusiùs aperire.

DE DEO OMNES SALVARE volente, mens Augustini.

1. Timoth. 2

I.

Quid sit sensus Pelagianus verborũ Apostoli dicentis, *Deum velle omnes homines saluos fieri.*

T meliùs intelligatur Augustini mens circa interpretationem verborum illorum S. Pauli: *Qui vult omnes homines saluos fieri*; Notandum est primò, sensum Pelagianum illorum verborum, quem Augustinus potissimum refugit, supponere Dei voluntatem quamdam ita vniuersalem, itáque indifferentem erga omnes homines, vt discretio & inæqualitas ipsorum in percipiendo ejus effectu tota pendeat ex libero arbitrio, sine aliqua præuentione diuinæ gratiæ. Putabant enim Pelagiani, cùm Deus velit omnes saluos esse, totam rationem cur alii saluentur, alii non saluentur, petendam ex bono vel malo vsu facultatis naturalis, independenter à diuina gratia. Probatur hoc primò ex lib. 4. con. Iul. cap. 8. vbi dicit Augustinus: *Sed ponis Apostolicum testimonium, & ab eo dicis pulsantibus aperiri, qui omnes homines vult saluos fieri: vt videlicet intelligamus docentibus vobis, ideo non omnes saluos fieri, & in agnitionem veritatis venire,* QVIA IPSI NOLVNT PETERE, CVM DEVS VELIT DARE: NOLVNT QVÆRERE, CVM DEVS VELIT OSTENDERE: NOLVNT PVLSARE, CVM DEVS VELIT APERIRE. Nam quòd Iulianus & cæteri Pelagiani putarent ad *petitionem* illam, & *inquisitionem* & *pulsationem* sufficere sibi naturam, sine gratia; colligitur ex iis, quæ postea subjungit Augustinus, & quod perpetuò Pelagianis exprobrat, quòd dicerent Dei gratiam dari *secundùm merita nostra*, hoc est, consequi ex meritis, non antecedere.

Patet etiam ex eo quòd sæpè Augustinus Pelagianis exprobrat, quòd non discernant, *Quid veniat de misericordia, quid de judicio*: hæc quippe illi ex parte Dei volebant esse indiscreta. Hinc creberrima illa objectio contra Pelagianos, ex verbis S. Pauli toties repetita, totiésque inculcata, *Quis te discernit?*

Confirmatur ex Prospero, in Epistola ad Augustinum, vbi sententiam Semipelagianorum de initio fidei idem opinantium quod Pelagiani de toto virtutum exercitio, ita refert: *Quantum ad Deum pertinet, omnibus paratam vitam æternam: quantum autem ad arbitrii libertatem, ab iis eam apprehendi, qui Deo sponte crediderint & auxilium gratiæ* MERITO CREDVLITATIS ACCEPERINT. Vbi vides *meritum credulitatis* præmitti auxilio gratiæ, sicuti causam discriminis illius, quo distinguuntur qui ad vitam æternam à Deo propositam perueniunt, ab iis, qui ab ea excidunt. Et ideo paulò antè dixit, ex sententia Pelagianorum spectare ad diuinam bonitatem, *vt* INDIFFERENTER *vniuersos velit saluos fieri*. Et lib. Respons. ad ob. 8. significat alienam esse tantùm à mente Augustini, *Voluntatem Dei* INDIFFERENTEM *circa vniuersitatem generis humani*, quam scilicet Pelagiani adstruebant.

Patet hoc ipsum ex libro Ecclesiæ Lugdunensis de tribus Epistolis cap. 12. & 13. Vbi dum varii modi afferuntur, quibus intelligi possit quomodo Deus velit omnes homines saluos fieri; *In quarto modo, quo id simpliciter intelligitur de omnibus hominibus, ita vt quantum in ipso est, Deus velit omnes saluos*, cauendum dicitur illud quod additur, DEVM EXPECTARE, VT QVIA HOMINES SVNT LIBERI ARBITRII, HOC ETIAM IPSI VELINT; quòd hoc pertineat ad errorem Pelagii. *In quarto autem modo*, inquit, *illud sine dubio cauendum, quia & occasionem Pelagianæ prauitati præbet, quod Deus vt saluet homines*, HVMANAS EXPECTARE ASSERIT VOLVNTATES. Ergo qui hoc cauet, Deúmque negat humanas expectare voluntates, asseritque potiùs præuenire, nihil habet commune cum Pelagio, nihilque contrarium Augustino, quamuis dicat simpliciter, velle Deum omnes homines saluos fieri, sine aliqua exceptione, sed non sine differentia & discretione, quam mutuæ vices justitiæ & misericordiæ inducunt, juxta ipsius beneplacitum.

Not. 2. Augustinum agnoscere duas vocationes, quarum vna est multorum, verbis illis expressa, *multi sunt vocati*, alia est paucorum, quæ significatur illis, *quos autem prædestinauit, hos & vocauit*. Patet hoc ex ep. 59. quæst. 5. de Prædest. SS. cap. 16. Et lib. 2. ad Bonif. cap. 9. Et serm. 26. de diuersis c. 16. Vbi illud, *Qui solem suum facit oriri super justos & injustos*, inter-

II. Duæ vocationes hominum ad æternam vitam ex Augustino.

pretatur de inuitatione ad vitam, etiam eorum, qui damnantur: ideóque quòd damnentur attribuit eorum negligentiæ. Iam cùm Dei vocatio non ſit illuſoria, non poteſt negari, velle Deum, quantum eſt ex ſe, vt vocati veniant; atque hoc ita ponere in eorum poteſtate, vt quo minus homines ad id ad quod vocantur perueniant, per ipſos ſtet; id quod etiam Auguſtinus exprimit in lib. 83. qu. q. 68. cùm dicit eos, qui excluſi ſunt à cœna, non debere alteri tribuere, ſed ſibi, *Quia*, inquit, *vt venirent vocati, erat in eorum libera voluntate.* Quod quia non retractauit, cùm locum recognoſceret, cenſendus eſt approbaſſe, juxta principium à Ianſenio poſitum.

Confirmatur ex cap. 27. lib. contra Adimantum, vbi ex eo quòd dicitur Rom. 11. *Potens eſt autem Deus iterum inſerere illos*, colligit Auguſtinus, ESSE IN NOSTRA POTESTATE VT VEL INSERI BONITATE EIVS, VEL EXCIDI SEVERITATE MEREAMVR. Quod etiam approbat 1. Retract. cap. 22. dummodo non excludatur diuina gratia.

Ergo dicendum eſt, Deum vocantem & inuitantem ad ſalutem, etiam eos qui non ſaluantur, habere voluntatem vt veniant, & vt ſaluentur, & quidem ex parte ipſius efficacem, hoc eſt talem, vt quod vult ponat in libero arbitrio. Sed vt eſt ſpecialis vocatio & inuitatio prædeſtinatorum, ita eſſe ſpecialem & propriam circa eorum ſalutem, voluntatem. Atque ita qui priorem admittit, dummodo non neget poſteriorem, philoſophatur omnino ad mentem Auguſtini, & à Pelagianis recedit non aliam admittentibus in Deo circa prædeſtinatos & reprobos, quàm communem & æqualem & indiſcretam illam voluntatem, quæ expectat, vt ex parte hominum per meritum boni vel mali vſus facultatis naturalis liberi arbitrii, diſcrimen inducatur.

Not. 3. Duplicem illam voluntatem exprimi apud Auguſtinum multis in locis. Nam in Enchiridio ad Laur. cap. 100. quod dicit de Adamo & de malis Angelis, quòd peccando fecerint contra Dei voluntatem, id extendit ad omnes in vniuerſum, qui malè viuunt. Quantum ad ipſos attinet, inquit, quod Deus noluit fecerunt, quantum verò ad omni-

III. Duæ item voluntates.

potentiam Dei, nullo modo id efficere valuerunt: hoc quip- "
pe ipso quòd CONTRA VOLVNTATEM DEI FECERVNT, de ipsis facta est voluntas ejus. Propterea namque "
magna opera Domini, exquisita in omnes voluntates ejus, "
vt miro & ineffabili modo non fiat præter ejus voluntatem, "
quod etiam CONTRA EIVS FIT VOLVNTATEM. Quia "
non fieret, si non sineret, nec vtique nolens sinit, sed volens. "
Nec sineret bono fieri malè, nisi Omnipotens etiam "
de malo facere posset bene. Vbi vides primò voluntatem "
Dei esse, vt homo non peccet. 2. Ita hoc velle Deum, vt tamen hujus suæ voluntatis effectum libertati hominis permittat, *sinátque* non fieri *quod vult vt fiat*. 3. Sed ex hypothesi quòd homo ita faciat, esse aliam Dei voluntatem, eámque omnipotentissimam, per quam occasione illius malæ hominis voluntatis, facit ipse certò & ineuitabiliter quod vult, vel misericordiam erga indignos exercendo, vel erga dignos justitiam.

Hoc ipsum significat Augustinus contra Aduersarium legis & prophetarum. Nam cùm ille veteris Testamenti Aduersarius quem impugnat, objecisset Deum Prophetarum, vel non fuisse præscium futurorum peccatorum, dum Adamum creauit; vel non potuisse impedire quod præsciebat futurum esse contra suam voluntatem; itáque victam fuisse voluntatem Creatoris à voluntate creaturarum; Augustinus, *cap. 14.*
Nec ignarus, *inquit*, fuit hominem peccaturum, sed simul "
etiam quid justi & boni fuerat & de peccante facturus, summa "
vtique diuinitate præsciuit... Nec voluit quod non potuit, "
HOC ENIM VOLVIT, VT AVT OBEDIENS HOMO "
ESSET, AVT INOBEDIENS IMPVNE NON ESSET. En tibi & voluntatem, vt homo esset obediens, cui permisit hominem resistere, & voluntatem inuictam, vt pœnam ferret hujus resistentiæ, ratione cujus postea dicit, *Deum semper inuictum; etiam homo*, à Dæmone scilicet, *victus ostendit*. Móxque probat id quod objiciebatur contra Deum Prophetarum, similiter objici potuisse contra Deum Apostolorum, quem ille blasphemus distinguebat, Potest, *inquit*, hoc & de Christo dicere, qui talentum dedit homini nihil acquisituro, quod " *cap. 15.* *Cap. 16.*
propterea vtique dederat vt ejus augeretur pecunia, quid- "

» quid est quod illa significat, Ergo quia contigit vt ille suâ
» pigritia nihil acquireret, hoc non præsciuit ille qui dedit?
» Dicere etiam potest non implesse de hoc lucro Christum,
» quod magnopere cogitauit: *Vnde concludit paulò post.* Quid est
» quòd iste insanus & præceps, cùm Christianum esse se ja-
» ctet, hoc reprehendit in Deo Prophetarum, quod inuenit in
» Deo Apostolorum? Quoniam idem Deus est & ipsorum & illo-
rum. Supponit ergo Augustinus vniuersum, voluntatem esse in Deo aliquam, cujus executio ita permittitur hominum voluntati, vt ideo effectu careat, quia hominis voluntas non respondet: neque id obesse diuinæ authoritati, quòd Deus & volens hoc permittat, & habeat ipse aliam, cui nemo resistit, ex illa suppositione voluntatem.

cap. 3. Confirmatur hoc ipsum ex lib. 12. de Ciu. Vbi Augustinus docet improbos Deo resistere. Quomodo enim resistere possunt, nisi faciendo contra ejus voluntatem? faciunt igitur quod non vult, & vice versa, vult Deus vt faciant quod non faciunt: hoc est, vult vt bene viuant; itáque dam-
» nationem effugiant. Augustini verba sunt. Dicuntur in
» scripturis inimici Dei, qui non natura, sed vitiis ADVER-
» SANTVR ejus imperio, nihil ei valentes nocere, sed sibi.
» Inimici enim sunt RESISTENDI voluntate, non potestate
» lædendi..... idcirco vitium, quo RESISTVNT Deo, qui appellantur ejus inimici, non est Deo, sed ipsis malum. Præter hanc autem voluntatem, cui resistunt, supponit Augustinus aliam esse, cui non possunt resistere, vt jam dictum est. Adde quod etiam legitur lib. 22. de Ciu. cap. 1.

cap. 14. Idipsum iterum inculcat in lib. de corrept. & gr. cùm di-
» cit. Volenti Deo saluum facere, nullum hominum resistit
» arbitrium. Sic enim velle, vel nolle in volentis, aut nolen-
» tis est potestate, vt diuinam voluntatem non impediat, nec
» superet potestatem. De his enim QVI FACIVNT QVÆ
» NON VVLT, facit ipse quæ vult. Qui vocati ad Dei gratiam non veniunt, faciunt *quod Deus non vult*, quia nimirum vult vt veniant. Qui veniunt & in statu justitiæ constituti peccant, faciunt etiam *quod Deus non vult*, quia vult vt non peccent; & consequenter vt perseuerent vsque in finem in accepta justitia, itáque saluentur. Est igitur in Deo volun-

tas vt saluetur homo, cui homo non resistit; illa videlicet, secundùm quam *volenti saluum facere nullum hominis resistit arbitrium*. Et est voluntas cui resistit, nimirum illa, qua dum peccat & dum perit, *facit quod Deus non vult*.

Ex quibus facilè est intelligere, & Augustinianam esse doctrinam, & veram, quæ continetur in libro de Spir. & Litera, quámque Iansenius, quia non poterat aliter ex illa difficultate expedire sese, contra manifestam & oculis omnium expositam veritatem, negat ab Augustino propositam ex propria sententia; sed ex sententia Pelagianorum. Augustinus ergo sic loquitur. " Vult autem Deus omnes homines saluos fieri, & in agnitionem veritatis venire, non sic tamen vt eis adimat liberum arbitrium, quo vel bene vel malè vtentes justissimè judicentur. Quod cùm fit, infideles quidem CONTRA DEI VOLVNTATEM FACIVNT, cùm ejus Euangelio non credunt, nec ideo tamen eam vincunt; verùm seipsos fraudant magno & summo bono, experturi in suppliciis potestatem ejus, CVIVS IN DONIS MISERICORDIAM contempserunt. Ita voluntas Dei semper inuicta est; vinceretur autem, si non inueniret quid de contemptoribus faceret: aut vllo modo possent euadere, quod de talibus ille constituit. Qui enim dicit v.g. VOLO VT HI OMNES SERVI MEI OPERENTVR, ET POST LABOREM REQVIESCENTES EPVLENTVR, ita vt quisquis eorum hoc noluerit, in pistrino semper molat; videtur quidem quicumque contempserit, CONTRA VOLVNTATEM DOMINI SVI FACERE; sed tunc eam vincet, si & pistrinum contemnens effugerit, quod nullo modo fieri potest sub Dei potestate. " Hic iterum vt vides, exprimitur duplex Dei voluntas, altera vt ita dicam, vincibilis à libero arbitrio, nolente fidem acceptare: de hoc enim Augustinus disputat. Altera inuicta, ex suppositione illius repulsæ. Vel potiùs vna & quasi disjunctiua, qua Deus, qui vult omnes homines saluos fieri, vult consequenter vt vel fidem amplectantur, vel si noluerint, quod pro sua libertate nolle possunt, æternum luant. Et hæc voluntas inuicta est, etiam dum vincitur. Esto enim, impediatur quod primum intendit, vt homo fidem amplectatur; impediri tamen nequit, quominus id assequatur quod

cap. 11.

IV. Augustinus ex propria sententia loquitur cap. 33. lib. de Spir. & Lit.

consequenter decernit; vt puniatur qui misericordiam contempsit.

V. Sed hæc sunt, inquit Iansenius, Pelagiana. Pelagianum igitur est quod dixit Augustinus loco proximè citato, ex libro de Correptione & gratia. Nam ibi quoque voluntatem Dei exprimit, contra quam homo facit, dum Euangelio repugnat; dum acceptam gratiam perdit, dum non perseuerat: & aliam inuictam: Pelagianum & quod scripsit in Psalm. 110. vbi hoc ipsum docet: Pelagianum & quod est in libro 1. contra Aduersarium legis & Prophetarum, vbi disjunctiuè quoque illam Dei voluntatem exprimit. *Hoc enim voluit vt aut obediens homo esset, aut impune non esset.* Quod ipsum valere dicit in Deo noui testamenti. Qui scilicet talenta sua, hoc est, gratiam suam ita distribuit, vt velit ejus fructum hominem referre, liberè cooperando: vel si non referat, priuari concesso jam beneficio, & in tenebras exteriores ejici, tanquam seruum inutilem, vt monstratum est. Pelagianum denique quod citatum est ex Enchir. ad Laur. vbi eadem duplex voluntas Dei circa homines; vel vna disjunctiua, respiciens ipsorum salutem, modo jam explicato reperitur. Atque ita, vbicumque Pelagianos impugnare creditur Augustinus, fuerit ipse Pelagianus.

Probatur ex conformitate doctrinæ cum eo quod alibi Augustinus tradit.

Matth. 25.

At, inquies, Augustinus non dicit illis locis Deum per voluntatem illam, cui homines resistunt, velle omnes saluos fieri: quinimò id expressè negat citato loco de Correptione & gratia, dum dicit, *volenti saluum facere nullum hominum arbitrium resistere:* ideóque illud Apostoli, *Deus vult omnes homines saluos fieri*, accipiendum esse dicit de omni genere hominum, non de omnibus cujuscumque generis hominibus. In citato autem loco de Spir. & lit. supponit esse etiam intelligendum de omnibus & singulis, vnde meritò, ne sibi contrarius esse videatur, credendus est hoc postremum dixisse, non ex sua sed ex Pelagianorum sententia. Respondeo ex allatis locis constare, dum homines peccant, facere contra diuinam voluntatem: ac proinde esse diuinam voluntatem, vt peccando non ponant impedimentum diuinæ gratiæ, vt non repugnent Euangelio, vt fidem non repudient, vt ad statum justitiæ prouecti, inde ne excidant, sed perseuerent vsque in finem.

finem. Atqui hoc velle, velle est vt saluentur. Vult igitur vt saluentur etiam illi, qui peccant, & hoc ponit in eorum arbitrio ex Augustino. Id quod primò & per se de adultis intelligitur, qui perueniunt ad vsum rationis, ad alios autem eatenus extenditur, quatenus eorum salus sicuti & vita prouidentiæ ac tutelæ adultorum commendata est.

VI. Vera ratio conciliandi Augustini testimonia in speciem diuersa.

Modus ergo conciliandi pugnantia, quæ videntur Augustini testimonia, non est ille quem Iansenius proponit, vt in altero, locò ex sua, in altero ex Pelagianorum sententia sit loquutus. Contrarium enim ex ipsa inspectione locorum euidenter colligitur; sed petendus est ex duplici Dei voluntate, quarum altera in omnium salutem feratur: altera tantùm in salutem electorum: vel ex vna & eadem exponenda cum disjunctione, vt dicatur Deus velle quidem omnes homines saluos fieri, aut si omnes nolint, velle saltem istos, & cæteros qui saluari noluerint reprobare.

VII. Distinctio duplicis voluntatis Dei, antecedentis nimirum & consequentis, circa hominum salutem, Augustiniana est.

Atque hinc liquet distinctionem illam antecedentis & consequentis voluntatis ab S. Damasceno traditam, & ab S. Anselmo, S. Thoma, & cæteris Scholasticis acceptatam, sin minùs quoad voces, certè quoad rem, totam esse Augustinianam, non solùm quia exprimitur in illo cap. 33. de Spir. & litera, & in exemplo illo decernentis vt serui operentur in vinea, quod primum est & antecedens; & si nolint, vt trudantur in pistrinum, quod est secundum & consequens ex eorum inobedientia; sed quia similiter traditur in citato libro contra Aduersarium legis & Prophetarum, cùm dicitur voluisse Deus vt homo esset obediens, quæ est prima & antecedens voluntas: & ex suppositione quòd non esset, voluisse consequenti voluntate vt impune non esset. Idem patet ex loco cit. in Psal. 110. & ex Enchir. vbi etiam loco suprà citato significat absolutam illam & inuictam Dei voluntatem, quæ dicitur consequens, dirigi à præscientia boni vel mali vsus liberi arbitrii, cùm dicitur: Quapropter etiam primum hominem Deus in ea salu- "
te, in qua conditus erat custodire voluisset, eúmque opportuno "
tempore post genitos filios sine interpositione mortis ad me- "
liora perducere, vbi jam non solùm peccatum non commit- "
tere, sed nec voluntatem posset habere peccandi; si ad perma- "
nendum sine peccato, sicut factus erat, perpetuam volunta- "

» tem habiturum esse præscisset. QVIA VERÒ EVM MALE
» VSVRVM LIBERO ARBITRIO, HOC EST PECCATV-
» RVM ESSE PRÆSCIEBAT, ad hoc potiùs præparauit vo-
» luntatem suam, vt bene ipse faceret etiam de malè faciente:
» ac sic hominis voluntate malâ, non euacuaretur, sed nihilo-
» minus impleretur omnipotens bona. Volebat Deus vt Adamus non peccaret, & vt in innocentia perseuerans tandem ex illo statu transiret immediatè in statum beatitudinis: sed hoc volebat, vincibili voluntate. Et quia præsciebat voluntatem illam, Adami culpâ, carituram effectu, simul voluit omnipotenti voluntate, vt sequerentur effectus illi, qui ex tali peccato consequuti sunt. Itaque prior illa voluntas fuit antecedens peccatum, hæc consequens. Pari modo vult Deus vt non peccent qui peccant, vt gratiam recipiant qui repellunt, vt perseuerent qui excidunt, quod est velle vt salui fiant, & antecedenter hoc velle: sed quia etiam præscit hanc voluntatem ipsorum vitio irritam fore, peccaturos enim, diuinam gratiam rejecturos, non perseueraturos; omnipotenti voluntate, sed talem præscientiam consequente, non vult vt salui fiant.

Facit ad hoc confirmandum quod dicit tract. 53. in Ioannem, vbi quod dicitur de Iudæis qui *non poterant credere*, Augustinus interpretatur, *id est nolebant*, & significat impotentiam illam supponere præscientiam malæ voluntatis ipsorum. Suppositâ igitur simili præscientiâ, non est mirum, si nec Deus velit reprobos saluare, nec ipsi saluari possint: sed illud *nolle Dei*, consequens est. Eamdem præscientiam conjungit Augustinus cum voluntate, quâ Deus facit quod vult, 22. de Ciuit. cap. 2.

Non dico voluntatem salutis, quæ pertinet ad prædestinatos, esse consequentem ex absoluta meritorum præscientia, juxta mentem Augustini; sed dico tantùm consequentem esse illam, quæ reproborum exclusiua est: ac proinde, cùm dicitur Deus velle illos saluare, intelligendum antecedenter ad hanc præscientiam; & cùm dicitur nolle saluare, intelligendum, consequenter; idque juxta Augustinum.

VIII. Quomodo velit & non — Circa prædestinatos autem in eadem Augustini Theologia creditur esse Dei voluntas, quæ vt habet rationem intentionis, præcedit quidem absolutam præscientiam boni vel ma-

ſi vſus humanæ libertatis, ſed vt eſt executiua ſalutis, quam intendit, eamdem præſcientiam ſupponit. Vnde poteſt etiam diuerſo reſpectu dici, & antecedens & conſequens, ſed vtroque modo eſt abſoluta & efficax, & inuicta ex directione ſcientiæ conditionatæ. Et hanc intelligit Auguſtinus, cùm hoc, quod eſt Deum velle omnes homines ſaluos fieri, interpretatur de generibus ſingulorum. Ac proinde hoc etiam modo dici poteſt Deus velle, & non velle omnes homines ſaluos fieri; velle quidem illa voluntate communi, quam homines poſſunt irritam facere, non velle, iſta ſpeciali & infallibili, quam nemo vincit. Nam quòd hanc intelligat, dum negat pertinere omnino ad omnes, patet ex eo quòd dicit loco citato de corrept. & gr. *volenti ſaluum facere nullum hominum arbitrium reſiſtere.* Et quod dicit in Enchir. de Tyriis & Sidoniis: *Nec vtique Deus injuſtè noluit ſaluos fieri, cùm poſſent ſalui eſſe, ſi vellet.* Noluit ſcilicet ex voluntate, quæ ſic adæquatur diuinæ poteſtati, vt adhibeat quidquid in illa continetur & neceſſarium eſt ad effectum certò procurandum: & ideo vocat illam voluntatem *certam, immutabilem, efficaciſſimam.* Præter hanc autem agnoſcere illum aliam jam demonſtratum eſt.

Margin: velit Deus omnes ſaluos facere. — cap. 95

IX. *Idem alia ratione explicatur.*

Ad vberiorem explicationem addo, Dei voluntatem ſumi poſſe adæquatè, ita vt indiſtinctè complectatur totam diſpoſitionem diuinæ prouidentiæ circa ſalutem hominum: & hoc modo ſumit Auguſtinus, quando inuictam ideo probat, quia ſi vnum non aſſequitur, aſſequitur aliud, v. g. ſi non impedit peccatum, præualente hominis nequitiâ, pœnam infert ineuitabilem: hoc enim modo voluntatem ſumere, eſt totam ſumere. Et ita ſumptâ, habitáque ratione effectus, qui ex ea reſultat, Deus paucos tantùm vult ſaluos facere, multos autem damnare. Poteſt verò in ea voluntate diſtingui id quod antecedenter reſpicit, & id quod reſpicit conſequenter, itáque diſtinctè & inadæquatè ſumptâ, vult Deus ſaluare reprobos antecedenter, conſequenter autem non vult.

X. *Mens Auguſtini ex Proſpero intelligitur.*

Hanc eſſe mentem Auguſtini conuincunt omnia, quæ ſuperiùs allata ſunt: & confirmari poteſt ex fideliſſimo ejus interprete S. Proſpero 1. Reſp. Object. 15. ar. 7. vbi diſertè profitetur velle Deum vt perſeuerent illi, qui re ipſa non perſeuerant: & gratiam Dei quæ neceſſaria eſt, vt quis perſeuerare poſſit, *non*

priùs illos deserere, quàm ab iis voluntaria defectione deseratur. Et art. 8. distinguit inter illos *quos Deus saluare vult*, & illos *in quibus suæ voluntatis propositum implet.* Eòdémque pertinet id quod dixit ad Object. 8. *Omnium hominum curam esse Deo, & neminem esse quem non aut Euangelica prædicatio, aut legis testificatio, aut ipsa natura conueniat.* Vbi vides comprehendi tres hominum status, seu tres leges; naturalem, per quam monentur homines ne peccent, ac proinde ne diuinæ gratiæ impedimentum ponant; Mosaïcam, in qua pleniùs erudiuntur ad cognitionem agendorum & fugiendorum, & ad cultum Dei; Euangelicam, in qua cognitio illa consummatur juxta capacitatem hominum viatorum. Hoc autem dicit, vt rejiciat quod objiciebatur, Deum nolle omnes homines saluos fieri. Ac proinde supponit propositionem *quòd velit*, verificari & in iis omnibus quos natura ipsa, & in iis quos lex, & in iis quos Euangelium *conuenit.* Omnium enim illorum curam esse Deo; illam inquam curam, quæ salutem respicit.

Adde cætera, quæ sunt allata superiùs ex libris de vocatione gentium, vbi generalem illam & specialem salutis hominum voluntatem clarissimè supponit. Atque ex his patet solutio ad omnia quæ Iansenius afferre solet Augustini testimonia, quibus negare videtur Deum velle omnes homines saluos facere. Quia vel hoc negat tantùm in sensu à Pelagianis intento, vel diuinam voluntatem accipit completè, prout inuoluit antecedentem & consequentem: vel strictè accipit & inadæquatè, pro illa tantùm speciali, quæ electorum est propria: vel negat solùm æqualem, & indiscretam, omnium salutem ex æquo respicientem.

XI. Antecedens Dei voluntas circa salutem hominum ante & post peccatum eadem.

Ex his verò facilè intelligas, antecedentem illam Dei voluntatem de salute omnium eamdem semper mansisse, etiam post peccatum, ita vt mutatio quidem fuerit in mediis, quibus erat procuranda hominum salus, sed intentio tamen semper manserit ejusdem finis. Duo nimirum occurrebant media intellectui diuino, ex quibus sequi posset hominum salus. Primum, vt in Adami obedientia constitueretur facultas transfundendi justitiam in omnes posteros. Secundum, vt si eam ille perderet, designaretur Reparator humani generis, cujus merito consequi homines possent quod

in Adamo perdidiſſent. Poſſumus ergo ſecundùm modulum noſtrum concipere Deum, ſuppoſitâ illâ præſcientiâ, volentem vnico actu ſimpliciſſimo, vt alterutro modo fieret hominibus à ſe creandis ſalutis copia. Iam enim didicimus ex Auguſtino Dei voluntatem explicari à nobis poſſe cum illa diſjunctione. Ergo vi illius voluntatis decreuit Deus Adamum creare, & in manu ejus ponere ſalutem poſterorum omnium. Subſequutâ verò lapſus ejus abſolutâ præſcientiâ, vi ejuſdem voluntatis, ſequutum eſt decretum incarnationis. Atque ita eadem ſemper Dei voluntas, modò per primum Adam, modò per ſecundum, ſaluare voluit omnes homines, manſitque ipſa in mutatione ac ſucceſſione mediorum immutata, & ſemper antecedens. Conſequens autem fuit voluntas puniendi Adamum, & ejus poſteros, & tandem etiam damnandi, ac priuandi ſalute illos, qui beneficij redemptionis fructum impediiſſent.

DE CHRISTO PRO OMNIBVS mortuo, mens Augustini.

I. In Christo quoque duplex voluntas ex oblatione meritorum ad procurandũ hominum salutem, ex doctrina S. Augustini.

X voluntate quam habuit Deus vt omnes homines salui essent, sequitur Christum eodem modo pro omnibus mortuum: quia quos Deus saluare voluit, per mortem Christi saluare voluit: & si quos per Christi mortem saluare noluit; omnino saluare noluit. Et ideo qua ratione docemur à Sacra Scriptura velle Deum *omnes homines saluos facere*, docemur etiam ab eadem, Christum esse *positum propitiationem, non solum pro peccatis nostris, sed etiam pro totius mundi*. Sicut ergo distinguimus in Deo duplicem voluntatem salutis hominum, quarum altera est inefficax in reprobis, ex voluntario ipsorum defectu; altera est efficax & infallibilis in electis; ita distinguenda est in Christo duplex voluntas moriendi pro salute hominum, vt scilicet altera feratur ad promerenda illis salutis media, si velint iis vti; altera ad promerenda media, quibus vti velint, hoc est infallibilia & efficacia. Et hæc distinctio necessaria est ad concilianda Augustini testimonia in speciem contraria. Nam quòd aliquando visus sit significare Christum non esse mortuum nisi pro prædestinatis, ostendunt nonnulla testimonia à Iansenio citata. Et illa vera sunt, intellecta juxta secundam interpretationem jam datam. Quòd verò etiam docuerit mortuum esse pro reprobis; constat ex aliis nihilominus perspicuis. De reprobis enim loquitur August. tract. 2. in Ioan. cùm dicit, *Ingrate irrides eum, qui ad te venit, vt redeas*. De reprobis loquitur in Psal. 68. cùm dicit, *Iudam non agnouisse pretium, quo ipse à Domino redemptus erat*. De reprobis loquitur lib. 2. de symbolo ad Catech. cùm dicit: *Videtis vulnera, quæ inflixistis, agnoscitis latus, quod pupugistis, quoniam & per vos & PROPTER VOS APERTVM EST; NEC TAMEN INTRARE VOLVISTIS*. De reprobis loquitur

ferm. 31. ex 40. qui ante 20. circiter annos primùm editi sunt Parisiis, & nemo dubitat esse Augustini, cùm dicit, *Sanguis Domini tui*, SI VIS, DATVS EST PRO TE: *si nolueris esse, non est datus pro te.* Et deinde, *Fortè dicis, habuit sanguinem Deus meus quo me redimeret, sed jam cùm passus est, totum dedit. Quid illi remansit quod det & pro me? hoc est magnum, quia semel dedit, & pro omnibus dedit. Sanguis Christi* VOLENTI EST SALVS, NOLENTI SVPPLICIVM. Reprobos etiam complectitur id quod dicit in Psal. 18. *Cùm autem Verbum caro factum est & habitauit in nobis*, NON PERMISIT VLLVM MORTALIVM EXCVSARE SE DE VMBRA MORTIS, ET IPSVM ENIM PENETRAVIT VERBI CALOR. Reprobos complectitur lib. 6. con. Iul. dum vrget illationem illam Apostoli: *Christus pro omnibus mortuus est, ergo omnes mortui sunt*, & dicit, *Ex hoc enim probauit omnes mortuos esse*, QVIA PRO OMNIBVS MORTVVS EST VNVS. *Inculco, infercio recusanti. Accipe, salubre est; nolo moriaris.* VNVS PRO OMNIBVS MORTVVS EST, ERGO OMNES MORTVI SVNT. *Vide quia consequens esse voluit, vt intelligantur omnes mortui, si pro omnibus mortuus est?* Vbi vides mortem peccati originalis, vel contractam vel contrahendam, vniuersaliter inferri ex vniuersalitate intentionis Christi, mortem offerentis pro omnibus; quæ illatio vitiosissima esset, si latiùs pateret numerus eorum, qui mortui sunt, numero eorum pro quibus Christus mortuus est. Poneretur enim in consequente, quod non contineretur in antecedente. Denique reprobos designat tract. 4. in Ioan. cùm dicit, *Iudæos Christum crucifigentes* EX SVO SALVATORE FECISSE SVVM DAMNATOREM.

cap. 2. Cor. 5.

Ex quibus omnibus Augustini sententiis conjunctis cum hac Ianfenii propositione, quæ dicit, *Passum esse vel mortuum esse pro aliquibus, plus aliquid dicere, quàm nudè pretium suum obtulisse, quod illis applicari nolit;* & insinuare prætetea, *voluntatem Christi, quam habet vt eis mors sua patri oblata, & sanguis prosit*, certò concluditur, Augustinum dicentem mortuum esse Christum etiam pro reprobis, vt jam monstratum est, plus aliquid dixisse quàm nudè pretium obtulisse, quod illis applicari nollet: ergo voluisse oblatum pro reprobis, ex intentione vt eis applicaretur, vel datâ vel oblatâ saluandi seipsos facultate. Ergo Christus ex Augustino alia atque alia ratione

Lib. 3. de gr. Salu. c. 21.

voluit & non voluit mori pro reprobis : ac proinde alia atque alia ratione orauit & non orauit pro reprobis. Ipsius enim oratio intentioni conformis fuit, & intentio æterni Patris consilio, vno modo volente, alio non volente saluare reprobos, vt antea dictum est.

a Loco cit.

II. Iansenius fatetur Christum esse propitiationem & redemptionem pro peccatis quorumdam reproborum.

Neque potest Iansenius, quantumuis conetur, id effugere. Nam cùm videat in multis reprobis recipi effectus aliquos redemptionis, (Alios enim ad fidem vocari, alios etiam ad justitiam, quinimò & interdum ad magnam caritatis perfectionem & sanctitatem aliquam) fatetur hos etiam comprehendi eorum numero, pro quibus Christus mortuus est, vt eos redimeret, vt à peccatis saluaret. Et ideo quod dicit, Christum dedisse redemptionem pro omnibus, & esse propitiationem non pro nostris tantùm peccatis, sed etiam pro totius mundi, dictum vult de tota Ecclesia, & de fidelibus omnibus; ita tamen vt non cogitauerit de æterna salute omnium, quippe cùm sint in Ecclesia, & inter fideles multi reprobi, sed tantùm de temporali aliquo fructu redemptionis. Quodcumque enim bonum Christus intendit, vt homines reciperent ex sua passione ab iis recipi. Omnibus, *inquit*, illis pro quibus sanguinem fudit & quatenus pro eis fudit, etiam sufficiens auxilium donat, quo non solùm possint, sed etiam reipsa velint & faciant id quod volendum & faciendum ab eis decreuit. Et fieri non posse, vt pro quo sanguinem fuderit Christus & mortuus fuerit & rogauerit Patrem suum, eam ob causam, vt sanguis suus propitiatio peccatorum ejus fieret, non assequatur istius mortis & propitiationis & deprecationis effectum.

1. Tim. 2. *1. Ioan 2.*

III. Iansenii doctrina parum cohærens.

Ex quibus constat primò, consentiente Iansenio, ita distinguendam esse Christi voluntatem & intentionem moriendi pro hominibus, vt aliquo vero sensu multos etiam reprobos respiciat, nempe illos, qui vel fidem, vel caritatem receperunt : quo numero comprehenditur innumerabilis multitudo Christianorum & hæreticorum ac schismaticorum omnium, qui gratiam baptismalem habuerunt. Quare vel ipso prælucente Iansenio, debemus ita distinguere loca illa omnia, in quibus Augustinus significat, Christum esse mortuum pro solis prædestinatis, vt tamen aliquo vero sensu, mors illius spectauerit etiam multos reprobos. Secundò id quod addit

dit Ianſenius, non eſſe mortuum Chriſtum pro æterna ſalute iſtorum reproborum; nec vt alium ex ipſius morte fructum perciperent, quàm illum, quem de facto perceperunt: abſurdiſſimum eſt, & conuincitur manifeſtè ex ipſius confeſſione, qui cùm fateatur inter omnes illos, pro quibus Chriſtus dedit ſeipſum *redemptionem, & pro peccatis propitiationem*, contineri hujuſmodi reprobos, quomodo negare poteſt ita eſſe pro illis mortuum, vt intenderit & redemptionem eorum & *propitiationem pro peccatis?* Atqui multi nec redemptionis, nec propitiationis pro peccatis beneficium recipiunt. Probatur ex Ianſenio ipſo, qui fatetur pleroſque ex illis ad fidem ſolam vocari. Illi enim conſequenter manent & in peccato originali, & in omnibus actualibus. Quomodo autem dici poſſunt recipere beneficium redemptionis, qui manent ſemper ſub peccati ſeruitute? Quomodo beneficium propitiationis, in quibus perſeuerat numquam interrupta damnatio? Nonne hinc manifeſtè colligitur Chriſtum illis plus dare voluiſſe, quàm illi voluerint accipere? At, inquis, Chriſtus voluit illis impetrare fidem, quæ eſt aliquod beneficium redemptionis: & fidem etiam acceperunt. Sed contrà, beneficium, cum quo ſtat vera ſeruitus peccati, & vera damnatio non poteſt verè ac propriè dici *redemptio*, vel *propitiatio*. Sed quod Chriſtus impetrare voluit, eſt verè ac propriè redemptio & propitiatio; neque enim licet nobis ſcripturæ verba hæc trahere ad ſenſus improprios. Ergo cum hoc beneficio, ſi effectum ſuum habuit, non ſtat vera peccati ſeruitus, veráque damnatio. Nec ſatisfaciet, ſi quis dicat fidem illam eſſe partem quandam redemptionis & propitiationis: tum quia deberet conſequenter per illam tolli pars aliqua damnationis, quod falſum eſt. Quia cùm non tollat vllam partem peccati, nec dici poteſt tollere vllam partem damnationis & ſeruitutis. Tum etiam quia quamuis daremus eſſe aliquam partem redemptionis, manet ſemper argumentum; partem illam redemptionis, cum qua ſtat tota damnatio, tota ſeruitus, totum crimen, totus reatus æternæ pœnæ, non poſſe vocari propriè & abſolutè redemptionem & propitiationem. Atqui Chriſtus propriè ac ſimpliciter dicitur intendiſſe propitiationem & redemptionem illorum reproborum. Ergo aliud intendit

quàm talem redemptionis partem, cum qua ſtet tota damnatio, tota ſeruitus, &c. cujuſmodi eſt ſola fides. Recurrere autem ad impropriam & figuratam interpretationem redemptionis & propitiationis, eſt imitari Caluinum interpretantem, *hoc eſt Corpus meum*, id eſt, *figura corporis mei*.

IV. Si Chriſtus intendit fidem aliquorum reproborum, ſub ea ratione qua eſt initium juſtificationis & ſalutis intendit eorum juſtificationem & ſalutem.

Nec iterum ſatisfaciet, ſi dicas fidem eſſe initium aliquod juſtificationis, ordinari enim ad caritatem, ac proinde poſſe dici juſtificationem inchoatam; & conſequenter redemptionem & propitiationem. Nihil, inquam, hoc juuat. Quia quemadmodum is qui lapidem ponit in fundamento, non ſolùm ſine intentione ſuperædificandi, ſed etiam cum poſitiua intentione non ſuperædificandi, non poteſt dici niſi nugando intendiſſe palatium; ita cùm Chriſtus ſic intenderit impetrare fidem, quæ fundamentum eſt juſtificationis, vt non ſolùm non intenderit ſuperſtruere caritatem, quin potiùs poſitiuè noluerit obtinere vllam gratiam ad ſuperſtruendum neceſſariam, (neque enim circa iſthæc objecta ſe habet negatiuè, ſeu per puras omiſſiones) conſequenter intendendo fidem ea ratione, dici non poteſt vllo modo intendiſſe juſtificationem, aut redemptionem, aut propitiationem. Valeret argumentum, ſi quemadmodum fides eſt fundamentum juſtificationis & refertur ad caritatem, ita Chriſtus intendiſſet illam, tamquam fundamentum, & amauiſſet relationem illam, quam habet ad caritatem, quatenus ſubjectum reddit aptum vt ſe ad caritatem diſponat. Sed hoc dici non poteſt in ſententia Ianſenii, quia cùm intentio Chriſti ſteterit in ſola fide præcisè, nec voluerit vt aliquid aliud fundaret, aut ad aliud diſponeret, ſicuti non poteſt dici intendiſſe fidem, ſub ea ratione, qua eſt initium juſtificationis; ita nec eatenus intendiſſe juſtificationem inchoatam, nec redemptionem, aut propitiationem.

V. Ianſenii principia ingratum animum formant.

Iam illa cogitatio quàm eſt flagitioſa, quàm injurioſa Chriſti bonitati, quàm contraria pietati ac conſcientiæ fidelium omnium, cùm dicitur omnibus illis, pro quibus ſanguinem Chriſtus fudit, & *quatenus pro eis fudit*, ETIAM SVFFICIENS AVXILIVM DONARI, *quo reipſa faciant & velint quidquid eos velle ac facere decreuit*: hoc eſt, quod vt facerent ac vellent intendit: & fieri non poſſe

vt non ſequatur propitiationis ac redemptionis effectus ille, pro quo Chriſtus mortem ſuam obtulit. Equidem miror quòd Ianſeniani auſi ſint S. Proſperi carmina de ingratis Latinè ac Gallicè canere, atque aduerſariis objectare; cùm ſit manifeſtum, nihil vſquam à quoquam prolatum opportunius illâ ſententiâ, ad ingratum erga mundi Redemptorem animum in omnibus hominibus formandum, fouendúmque; cùm dicere quiſque poſſit; nullam ſe Chriſti gratiam irritam feciſſe; quidquid omiſit, nec intendiſſe Chriſtum vt faceret, nec in eum finem ſanguinem ſuum obtuliſſe: voluntati ejus ſe obedientiam ſubjunxiſſe perfectiſſimam atque adæquatiſſimam. Nemo igitur eſt, qui diuini amoris & Chriſti paſſionis fructum vnquam in ſemetipſo impedierit: quidquid fieri voluit, factum eſt: quidquid obtulit, acceptatum eſt: nec quiſquam minus accepit, quàm ille dare voluerit: nemo eſt impediti beneficij reus: numquam major fuit gratia, quàm ejus effectus, neque dantis voluntas exceſſit vnquam rem acceptam.

Age igitur, quid ſibi vult S. Paulus, & quas perſequitur chimæras, dum inuehitur in eos, *Qui filium Dei contemnunt, & ſanguinem teſtamenti pollutum ducunt, & ſpiritui gratiæ contumeliam faciunt?* Vſquam-ne tales aliqui reperiri poſſunt juxta illam Ianſenii doctrinam? Veniat primùm is, cui annuntiatur Euangelium & Chriſti fides, quam rejicit. Quam ille injuriam Chriſto facit? Voluit-ne Chriſtus vt fidem reciperet? obtulit-ne in eum finem ſuum ſanguinem? Veniat deinde qui aſſenſum quidem præbuit Euangelio, & fidem recepit; ſed manſit in peccatis ſuis, neque ſe ad caritatem recipiendam diſpoſuit. Quid illi quoque objicere Chriſtus poteſt? Obtulit ſuum ſanguinem vt fidem reciperet, & recepit: vt reciperet caritatem, neque decreuit Chriſtus, nec eâ intentione vllo modo ſanguinem fudit; quam ergo injuriam facit ejus paſſioni? habuit id omne pro quo eſt oblata; & quod non habuit, neque pro eo oblata eſt. Succedat is, qui fidem accepit & caritatem, in qua cùm aliquandiu vixiſſet, tandem lapſus eſt. Contumeliam, inquis, fecit ſanguini Chriſti, quia perdidit illius beneficium? At, inquam, voluit-ne Chriſtus vt non perderet? voluit-ne vt conſeruaret? Obtulit-ne in eum

VI. Ad impœnitentiam peccatores adducit.

finem suum sanguinem vt ille perseueraret? Si affirmas, ergo latiùs patuit Christi voluntas, quàm eius effectus, quod intendimus contra Iansenium. Si negas, fit-ne illi injuria, quando non fit contra illius voluntatem? Et plura-ne debuit peccator in honorem diuini sanguinis præstare, quàm intenderit ille qui effudit? Obtulit Christus suum sanguinem vt caritatem reciperem, recepi: Voluit vt essem aliquandiu in statu illo adoptionis & amicitiæ, & tamdiu fui, quamdiu vt essem voluit ac promeruit: esse desii quando desiit & voluntas illius vt permanerem, & oblatio ad impetrandas permanendi vires: quæ igitur ibi est passionis contumelia? quæ injuria sanguinis?

VII. Pietati fidelium inimica est.

Illa jam sanctorum conscientia, qua suas omissiones accusant, seque reos fatentur inæqualis ad Christi gratiam cooperationis, nonne Iansenio & Iansenianis erronea est? Quis enim vel omittere aliquid potest, pro quo à nobis faciendo Christus sit passus: vel minus aliquid facere, quàm fieri voluit qui passus est, si omnis illius oblatio & deprecatio effectum habet, obtinétque gratiam non solùm qua possimus, sed etiam qua velimus & faciamus? Itaque respectu voluntatis & passionis & gratiæ Christi Domini, nulla sunt peccata negligentiæ, nulla omissionis: totúsque ille humilitatis & confusionis sensus, quem eximii quique Sancti hactenus præ se tulerunt, ob negatam diuinis per Christum motionibus cooperationem, mendacium est, & superstitionem sapit, ac muliebres illusiones, si non fallitur Iansenius.

VIII. S. Augustino è diametro opposita. Tract. 2. in Ioan.

Sed vrgenda sunt superiora S. Augustini testimonia, quæ hunc errorem manifestè conuincunt; ostendúntque Christum patiendo, & passionem suam offerendo aliquid intendisse, quod peruersa eorum, pro quibus patiebatur, voluntas impediuerit. Alioqui enim quod dicit, *Ingratè irrides eum, qui ad te venit vt redeas*, in quem cadit? Nemo enim est qui non respondeat, vel redeo ad Christum, vel non redeo: si redeo, non sum ingratus, quia facio quod vult: si non redeo, non sum etiam ingratus, quia non intendit vt redirem, nec in eum finem passus est, aut vllam in me gratiam contulit. Non cadit etiam in Iudam, quod dicit Augustinus, *illum non agnouisse pretium, quo redemptus est*. Quid enim, fuit-ne redemptus? Si fuit, quantum erat ex parte Christi; ergo plus intendit Chri-

Psal. 68.

ſtus quàm ſit aſſequutus, impediente hominis nequitia, quod intendimus. Si non fuit, falſa eſt Auguſtini propoſitio. Numquid manifeſta quoque falſitas erit, in eo quòd Auguſtinus exprobrandum dicit reprobis in die judicii. *Agnoſcitis latus, quod pupugiſtis: quoniam per vos & propter vos apertum eſt, & vos intrare noluiſtis.* De Symb. ad Catech cap.8. Ibi enim apertè ſignificatur, propter reprobos apertum fuiſſe latus vt intrarent: & ſtetiſſe per ipſorum voluntatem quominus intrarent: ergo voluit aliquid in reprobis iſtis intentio Chriſti, quod eorum nequitia impediuit. Et quem alium ſenſum habere poteſt quod relatum eſt ex ſerm.31. Chriſti ſanguinem ita fuiſſe datum pro omnibus, *vt volenti ſit ſalus, nolenti ſupplicium?* Quare enim ſupplicium eſt nolenti, niſi quia reum oſtendit rejectæ redemptionis? Et redemptio quomodo rejici potuit, ſi nec oblata nec offerenda fuit? Quam vim habet illa ratiocinatio Pſal.18. *Ideo neminem permitti excuſare ſe de vmbra mortis, quia verbi calor omnes penetrauit?* vel enim ita penetrauit vt vellet & poſſet viuificare vel non: ſi primum, ergo plus voluit Chriſtus quàm ſit aſſequutus, quia innumeri ſunt, qui non viuificantur hoc calore: ſi ſecundum, ergo beneficium hoc non impedit quo minus excuſare ſe poſſint de vmbra mortis, quotquot in morte manent, quippe qui caruerint vitalibus auxiliis. Et illud Apoſtoli, quod Auguſtinus tantopere *impingit, inculcat, infercit*, conſequens eſſe omnes eſſe mortuos, *quandoquidem vnus pro omnibus mortuus eſt*, quid tandem ſignificat? Quare enim pro mortuis omnibus mortuus eſt vnus, 6. cont. Iul. c.4. niſi vt vitam illis daret? Voluit-ne autem omnibus vitam dare, qui nullam habuit dandi voluntatem reſpectu majoris partis, ſed habuit potiùs poſitiuam voluntatem negandi? Denique nec Iudæi Chriſtum crucifigentes dici poſſunt *ex ſuo ſaluatore ſuum feciſſe damnatorem* alio ſenſu, quàm quia quantum in ſe fuit, Chriſtus illos ſaluare voluit; & quia illi ſalutem reſpuerunt; judicem habituri ſunt, quem patronum habere noluerunt. Ex his omnibus ergo ſatis euidenter conficitur, juxta veram & Catholicam, atque adeò Auguſtinianam doctrinam, Chriſtum Dominum paſſionem & mortem ſuam ad plures effectus retuliſſe, quàm ſint illi, qui ex ea ſequuti ſunt, bonæ illius voluntatis fructum impediente reproborum malignitate.

IX. Atque hoc modo inanis redditur omnis ille Ianſenii labor in-

Quomodo Christus sit & non sit omnium redemptor.

colligendis S. Augustini testimoniis quibus contrarium probet. Quippe cùm jam constet ex Augustino, vtrumque verum esse, aliâ & aliâ ratione intellectum: & in eo errare Iansenium, quòd vni sensui ideo inhæreat, vt rejiciat alterum. Quod vt meliùs intelligatur, annotasse juuerit voces istas, saluare, sanare, redimere, & esse redemptorem, saluatorem, sanatorem, & similes in stricta & maximè propria significatione designare non tantùm animi præparationem ad sanandum, saluandum, redimendum: sed ipsummet effectum consequutum: ac proinde nulla est consequentia, ex eo quòd quis negetur alium sanasse vel redemisse, vel saluasse, ad negandam voluntatem & animi præparationem ad hos effectus procurandos. Nam hac ratione, si quis adeuntem repellat medicum, & moriatur; verum quidem est medicum non illum sanauisse, nec esse sanatorem illius: sed non est verum sanare noluisse, & quod in se erat ad sanandum non contulisse. Similiter si quis pretium offerat pro captiuo qui non vult redimi, idcóque manet captiuus: negabitur quidem captiuum redemisse, vel esse illius redemptor reipsa: sed negari non poterit redimere voluisse, ac quod in ipso erat contulisse vt esset redemptor. Et ideo S. Augustinus aliquando vtrumque conjungit: id est, & affirmat oblatum esse pro reprobis redemptionis pretium, & simul negat esse redemptos, pro quibus oblatum est, vt illo loco jam citato ex libro 2. de Symbolo ad Catechumenos, vbi postquam dixit, *Quoniam & per vos & propter vos apertum est, nec tamen intrare voluistis*, quo designatur voluntas Christi ad saluandos reprobos, statim subdit: *Qui non estis redempti pretio mei sanguinis, non estis mei, discedite à me in ignem æternum.* Eodémque sensu dicuntur Iudæi, ex suo *saluatore damnatorem fecisse.* Quia nimirum futurus erat *saluator*, sed ne esset, impeditus est illis peccatis, quorum oportuit vt fieret *damnator.* Nec aliò spectat S. Prosper, cùm dicit, Tametsi redemptor pro omnibus omnino mortuus sit, *Redemptionis tamen proprietatem ad eos* TANTVM *pertinere, qui saluantur.* Quia scilicet eorum tantùm sit propria redemptio, cæteris illam acceptare nolentibus. Idem significatur illis verbis, quibus dicitur

Ad object. 1. Vincent.

Christus *Redemptor omnium*, MAXIME FIDELIVM. Indicatur enim non esse ita propriè aliorum redemptor.

Atque ita quod dicit Augustinus Christum esse propitiatorem totius mundi; *propter triticum, quod est per totum mundum,* nihil aliud significat, quàm solùm triticum recepisse propitiationis effectum, etiamsi propitiandi voluntas alios quoque respiceret. Eodem modo de solis prædestinatis intelligit illud Ioannis, *Omnia traham ad me*, non quòd solis prædestinatis vis imprimatur ad sequendum; sed quòd soli sequantur. Tractio enim motum sequentis significat, & non solum impulsum mouentis. Item quod Aug. lib. 22. de Ciu. cap. 24. illud Pauli, *Conclusit omnia sub peccato, vt omnium misereatur,* restringit ad solos prædestinatos, significat ipse quo sensu restringat, nempe quoad effectum illum *vt non damnentur,* non autem quoad oblationem mediorum ad damnationem vitandam. Et vbi similiter Augustinus restringit ad solos prædestinatos quod dicit Apostolus: *Qui proprio filio non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit illum*, clarum est non restringere ratione verborum illorum, quibus dicitur Christus pro *nobis omnibus traditus*, quo etiam concesso nihil adhuc concluderetur contra doctrinam, quam tuemur, sed ratione verborum, quæ sequuntur. *Quomodo cum illo non omnia nobis donauit?* Quia solis prædestinatis omnia donauit, aliis tantùm donare voluit. Eodem modo exponendum illud ex sermone 6. de Verbis Apostoli, vbi dicitur Christus venisse *propter prædestinatos*, qui scilicet illi soli perceperunt diuini aduentus fructum, qui tamen non fuerat solis oblatus. Et eundem sensum habent alia quædam S. Augustini testimonia.

Ep. 48. ad Vinc.

Tract. 52. in Ioan.

De Ciuit. l. 22. cap. 24.

X. Quo sensu nullus perire dicatur eorum pro quibus Christus mortuus est.

Quod si Ianseniani vrgeant illa, quibus dicitur *nullus perire eorum, pro quibus Christus mortuus est. Christum perdere non posse quem emit sanguine suo. Non rogasse pro mundo, id est pro reprobis, sed tantùm pro electis*, retorquenda in eos sunt, vt ipsimet cogantur responsionem suggerere, hoc est recurrere ad efficacem & absolutam æternæ salutis intentionem, præter quam agnoscenda sit inefficax & conditionata: Siquidem Iansenius fatetur, vt antè monstratum est, & venisse Christum, & orasse, & passum esse, pro iis quoque, qui vel fidem sine caritate, vel caritatem sine perseuerantia receperunt, continerique illos eo numero, pro quo dicitur factus redemptio & propitiatio, qui tamen sunt omnes reprobi.

Ep. ad Euod. 102.

Serm. inter Paris.

Tract. 107. & 110. in Ioan.

Denique vitandus est tantùm sensus Pelagianus, quo fingebatur sicuti Dei volentis omnes homines saluos fieri, ita & Christi mortem suam ad omnium salutem referentis, indiscreta quædam & æqualis erga omnes voluntas, quæ nec magis absolutè nec magis efficaciter respiceret vnum, quàm alium; & discretionem expectaret ab ipsa hominum natura, propriisque liberi arbitrii viribus. Errorem hunc qui euitarit, ille Augustino facilè satisfecerit.

XI. Iansenii lapsus in referenda S. Augustini sententia.

Interea verò notandi sunt aliqui defectus vel fidei, vel perspicaciæ in referenda sancti Augustini sententia, quam scilicet Iansenius aliquoties videtur vel non percepisse, vel corrupisse.

Lib. 21. de Ciu. cap. 24. Potest orari pro salute alicuius etiam suppositâ præscientiâ futuræ damnationis.

Et primò, vt probet Christum non potuisse orare pro salute reproborum, suppositâ quam habebat damnationis eorum præscientiâ, proponit illud Augustini dicentis, Ecclesiam nunc non oraturam pro iis, qui licèt adhuc in hac vita constituti sint, sunt tamen prædestinati ire in ignem æternum cum diabolo, si quinam illi sint, certa esset. Sed Augustinus sat clarè exponit quid velit. Disputat enim contra illos, qui dicebant damnatos omnes liberandos à damnatione in die judicii, per orationes Sanctorum: quos Augustinus refutat ea ratione, quia si consequenter loquantur, dicere debent, Sanctos etiam pro dæmonibus oraturos, itaque etiam dæmones à damnatione liberandos. Quòd si hoc quoque fateantur, *Nulla causa est*, inquit Augustinus, *cur non etiam nunc pro diabolo, & Angelis ejus oret Ecclesia, quam Magister Deus pro inimicis suis jussit orare.* Quod quia falsum est, eadem ratione, qua non orat Ecclesia nunc pro malis Angelis: neque tunc oraturam pro damnatis, nimirum vt à damnatione
„ in quam inciderunt, liberentur. Nunc autem, *inquit*, propterea
„ pro eis orat, quos in genere humano habet inimicos, quia tem-
„ pus est pœnitentiæ fructuosæ. Nam quid maximè pro eis ro-
„ gat, nisi vt det illis Deus, sicut dicit Apostolus, pœnitentiam &
„ resipiscant de diaboli laqueis? *Mox subjungit*, Denique si de ali-
„ quibus ita Ecclesia certa esset, vt qui sint illi etiam nosset, qui
„ licèt in hac vita sint constituti, tamen prædestinati sunt in æter-
„ num ignem ire cum diabolo; tam pro eis non oraret, quàm nec
„ pro ipso. Quid autem est, *tam pro eis non oraret, quàm nec pro ipso?* Non peteret ipsis Ecclesia ea dona, quæ possunt etiam reprobi habere in hac vita? Non posset etiam offerre Deo simplex desi-

derium

derium vt perseuerarent, quomodo Christus offerebat in horto vt transiret calix? hoc nullo modo negat Augustinus, sed negat tantùm orationem illam, quam expressit sequentibus verbis, quæ Iansenius abscondit. *Si qui autem vsque ad mortem habebunt cor impœnitens: nec ex inimicis conuertentur in filios, numquid jam pro eis*, ID EST PRO TALIVM DEFVNCTORVM SPIRITIBVS ORAT ECCLESIA? Non orat pro eis, *id est pro talium defunctorum spiritibus*, postulando scilicet ea bona, quæ à defunctorum in statu peccati ac proinde à damnatis jam spiritibus recipienda forent, vt illi volebant, qui reprobos à damnatione liberandos somniabant Ecclesiæ precibus. Orare igitur posset Ecclesia pro eis, id est *pro talium viuorum spiritibus*, vt reciperent ea bona, quorum præsens vita capax est, vt possimus hoc loco dicere, Ianseni tuam fidem!

Secundò Iansenius, dum citat Augustinum lib. 6. con. Iul. de iis, pro quibus Christus mortuus dicitur 2. Cor. 5. subjungit. *Per quæ significat fieri nullo modo posse, vt Christus pro aliquo mortuus sit vt viuat, quin ille vitam assequatur.* Sed neque Augustinus hoc significat: nec eò spectat ejus disputatio. Solùm enim concludere vult contra Iulianum negantem, & dari peccatum originale; & concupiscentiam, cui peccatum illud alligatum putabat Augustinus, esse *vinculum mortis*, atque adeò malam. Hoc autem probat ex eo quòd Apostolus dicat, eos qui viuunt spirituali vita, per mortem Christi viuere, hoc est per mortem Christi à morte illa peccati originalis & mortis vinculo liberari. Ex quo sequitur fuisse igitur constrictos illo vinculo, & non fuisse aliter liberandos, quàm per mortem Christi. Hoc est totum Augustini consilium, vt constat ex serie disputationis. Iansenius autem mentem ejus peruertit: & hæc Augustini verba, *Illi ergo viuunt, pro quibus vt viuant mortuus est qui viuebat*, sic accipit, quasi sensus esset, *Illi* OMNES *viuunt pro quibus vt viuant mortuus est qui viuebat*: cùm perspicuum sit ita potiùs esse accipienda: *Illi ergo* SOLI *viuunt*, &c. non autem, *illi ergo omnes viuunt*: &c. *Quod apertiùs*, inquit Augustinus, *ita dicitur, illi sunt à mortis vinculo liberi, pro quibus mortuus est inter mortuos liber. Vel sic multò apertiùs, illi sunt liberi à peccato, pro quibus mortuus est, qui numquam fuerat in peccato.* Quod non significat ex mente Augustini omnes pro quibus quocumque modo Christus mortuus est, viuificari cap. 15.

per Christum; sed nullos viuificari nisi per Christum: ac proinde Pelagianis alterutrum faciendum, nempe vel confitendam Christi gratiam, quam negabant; vel permittendum vt credantur mortui, quandoquidem non agnoscunt in se gratiam illam, qua sola viuitur. Et clarum est, hoc quidem loco nullam esse Iulianum inter & Augustinum controuersiam, sit-ne an non sit Christus pro omnibus mortuus, sed sit-ne mortuus ad tollendam ex omnibus mortem peccati originalis, quam Iulianus negabat.

Tertiò abutitur Iansenius verbis Augustini in Psal. 144. vbi quod dicit Regius Propheta; *Et erigit omnes elisos*, Augustinus interpretatur, *omnes ad se pertinentes*. Sed clarum est ex textu, sermonem esse de elisis in temporalibus bonis; nec aliud velle Augustinum, quàm Deum sanctos consolari & confirmare tempore aduersitatis. Hoc verò quid facit ad quæstionem an Christus sit mortuus pro reprobis?

Quartò mala fide citatur etiam id quod dicit Augustinus serm. 74. de Temp. cap. 2. dum explicat quod dixerat Christus, *Non sum missus nisi ad oues, quæ perierunt domus Israël*, quasi vellet non venisse Christum nisi propter prædestinatos ex Iudæis. Sed oculis tantùm opus est, vt constet Augustinum aliud nihil intellexisse, quàm Christum non esse missum ad exhibendam præsentiam corporis & patranda miracula, nisi ad oues domus Israël, & non esse missum ea ratione ad oues ex gentibus colligendas, *Ad quas*, inquit Augustinus, *ipse non venit, sed discipulos misit*, quod nihil facit ad propositam quæstionem.

Quintò dum refert Augustini locum illum, cui jam respondi ex lib. 22. de Ciuit. cap. 24. quo restringit ad prædestinatos verba illa Pauli, *qui proprio filio non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit illum*, truncat quod sequitur in Apostolo, & quod refertur ab Augustino, *Quomodo non omnia cum illo nobis donauit?* Ratione quorum verborum tantùm restrictio fit ad prædestinatos. Reprobis enim non donauit omnia, sed donare voluit, vt dixi.

Sextò eodem modo truncat quod refert ex lib. 21. de Ciuit. cap. 24. vbi Apostoli verba Rom. 11. *Conclusit omnia sub peccato, vt omnium misereatur*, Augustinus etiam ad prædestinatos contrahit. Omittit autem Iansenius ea verba, quæ monstrant euiden-

ter quo ſenſu accipienda ſit iſta contractio. Diſputat enim contra illos qui verbis Apoſtoli, vel abutebantur, vel abuti poterant, vt crederent futurum aliquando damnationis finem, præciſa pœnarum æternitate. Dicit autem Auguſtinus verba illa ſic intellecta, vt putetur Deus neminem damnaturus in perpetuum, de ſolis prædeſtinatis intelligenda, & hoc bis repetit; non ideo dictum ab Apoſtolo vt omnium miſereatur, quòd neminem ſit damnaturus: ſed quòd haberet non ſolùm ex Iudæis, ſed etiam ex gentibus prædeſtinatos, quorum neminem eſſet damnaturus. Quare non negat ad reprobos quoque diuinam miſericordiam pertinere, ſed non tamen ita vt illi non ſint damnandi, ex quo Dei beneficio vti noluerunt.

Hæc de mente S. Auguſtini, ad quem Ianſeniani confugiunt, vt ſe tueantur contra cæteros Patres, quos non dubitant ſibi eſſe contrarios. Ex dictis autem conſtare poteſt, dum ab iis damnantur, ab Auguſtino minimè abſolui. Neque verò abſolui validè poſſent, ſi diſſentiret Auguſtinus à cæteris. Plura Coccius, Bellarminus, Petauius, Theſes Louan. &c. vbi confutatur doctrina Ianſenii ex Scriptura, Conciliis, & Patribus omnium ſæculorum.

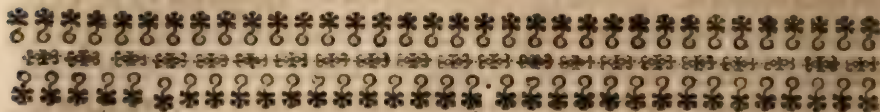

EPILOGVS, AD QVINQVE supra refutatas Propositiones.

HÆc sunt quæ circa propositiones notanda visa sunt, si cui fortè prodesse possint ad ferendum de illis judicium, déque cæteris Iansenianæ Theologiæ principiis, cum quibus illæ sunt connexæ.

Vnde hoc etiam primò colligendum est, quid sit respondendum iis qui dicunt, hanc esse propriam Iesuitarum causam. Nempe jam constat malè illos distinguere proprium à communi: plúsque fauere Iesuitis, quàm putent, aut cupiant; & plusquam Iesuitæ ipsi acceptare velint: dum Ecclesiæ communem doctrinam propugnare, dogmatica Romanorum Pontificum decreta tueri, sacrorum Conciliorum sanctiones confirmare, proprium illis esse prædicant.

Secundò, Colligitur eos pariter falli, qui dicunt hanc esse controuersiam de Auxiliis, illam, quæ tandiu olim est disceptata sub duobus Pontificibus Clemente VIII. & Paulo V. Iámque hoc prætextu Ianseniani passim vtuntur, vt censuras eludant; & cùm non putent Thomistas in eandem secum posse trahi ruinam; præsumpta communione doctrinæ, & sententiarum adhæsione, cum illis erigantur & stent; vel certè tanquam in pari causa, interea dum vlterior expectatur definitio, eadem libertate fruantur credendi, docendique quodlibet, qua fruuntur illi, qui tunc contendebant. Sed in eo quoque latiùs aberrant quàm toto cœlo. Nihil omnino illis exprobratur, de quo Thomistæ cum Iesuitis contenderint, nihil exigitur quàm quod fuit concordissimo duorum illorum Ordinum consensu, atque suffragiis constitutum. Quòd possibilia sint Dei præcepta transgressoribus, quibus transgressio ad culpam imputatur; Quòd detur auxilium sufficiens, atque internum cui homines dissentiant; Quòd indifferentia ad agendum & non agendum à libertate arbitrii, quæ requiritur ad meren-

dum & demerendum, sit inseparabilis; Quòd non sint Hæretici qui dicunt liberum arbitrium Deo mouenti per gratiam efficacem dissentire posse: & Quòd sensus diuisus quo id posse dicitur, non idem sit quod ex hypothesi mutationis & subtractionis ejusdem gratiæ, sed ita vt cum illa gratia stet expedita ad dissentiendum potentia; Quòd Christus sit etiam pro reprobis mortuus, vt illis media salutis obtineret; res sunt ejusmodi de quibus nullæ vnquam fuerunt partes inter Iesuitas & Thomistas: sed illis suppositis communi consensu tanquam immobilibus fundamentis, quæsitum est, quomodo simul stare posset gratia physicè prædeterminans, quam Thomistæ non aliàs nec aliter asseruerunt, quàm ex suppositione quòd fundamenta illa inconcussa remanerent, quæ modò Ianseniani conuellunt.

Colligitur tertiò, quàm turpiùs adhuc fallantur qui causam Iansenii causam esse Augustini fabulantur, cùm constet esse differentissimam. Sed fuit semper errantium consuetudo, vt Authorem aliquem eligerent, cujus se patrocinio, errando tuerentur. Et hoc etiam constat à Caluino factitatum in pari causa. At cùm certum sit Sancto Augustino injuriosiorem esse neminem posse, quàm qui damnatæ doctrinæ authorem probat, negari non potest quin Iansenius, & Ianseniani fuerint quàm maximè injuriosi: & quin vel malè sint de hac tota causa informati, vel sui erga S. Doctorem officii immemores, qui se Iansenianæ Theologiæ propitios ostendunt, cùm S. Augustinum ab iis qui errant distinguere, hoc verò sit esse Augustinianum.

Denique ex dictis facilè intelligi poterit, an fuerit cum Iansenio tacendum. Neque enim desunt, quibus non probatur eorum consilium, qui nascenti Iansenismo restiterunt, & adolescenti pergunt resistere, interpretati esse hos inquieti motus ingenii, & ad rixas & contentiones ex æmulatione propensi: doctrinam illam, si contradictio non accendisset impugnatorem, in obscuro fuisse mansuram, & sequaces vel paucos, vel nullos habituram, præualente communium per omnes scholas sententiarum possessione pacifica. Verùm quod dicunt de consilio & intentione eorum, qui hanc controuersiam prosequuntur, Dei judicio relinquendum est, qui so-

lus scrutator est cordium. Quòd autem putant extinguendam fuisse illam scintillam, si nemo insufflasset, neque Ianseniani consentiunt, qui non scintillam, sed facem fuisse putant, eámque clarissimam singulari Dei beneficio accensam, vt Ecclesiam à Pelagianismo purgaret: nec id sperare sinebat operis magnitudo, authoris dignitas, iteratæ illius editiones, quæsitæ omnium ordinum, omniúmque Academiarum approbationes; & Hæreticorum insultus sibi de Catholicorum Episcoporum suffragio gratulantium Elogia Iansenistarum, & tota vernaculi sermonis eloquentia, in noui Augustini laudes effusa: nimirum vt sapientum de illius doctrina judicium compensaretur admiratione fœminarum & plebis.

Quare quòd dicunt nebulam hanc, nemine satagente, fuisse statim resoluendam, optandum magis quàm sperandum fui.

Ergo dissimulandum erat, silendúmque in Ecclesia Dei pro bono pacis, dum error loquitur? Concilium Tridentinum disertissimè negat Deum impossibilia præcipere, disertiùs adhuc id affirmat Iansenius; & silendum fuit? Gratiam aliquam dari sufficientem, quæ hominum vitio, effectu caret, Christianismi sensus est, & sacra omnis Scriptura in eo conspirat cum conscientia peccatorum, quos pœnitet internis Spiritus sancti motibus restitisse, Iansenius tale aliquid vnquam accidisse negat: nullam enim esse internam gratiam, quæ non consequatur totum effectum, cujus est capax; vnde sequitur neminem vnquam Spiritui sancto restitisse: & silendum fuit? Libertatem arbitrii, non sola coactione, sed ea quoque necessitate tolli, quæ non relinquat expeditam in oppositum potentiam, definiuerunt Pontifices, Concilium Tridentinum supposuit, & consona scholarum vox prædicat; Iansenius constanter incoactam voluntatem, & voluntatem liberam pro eodem habet, atque hoc veluti fundamentum statuit totius doctrinæ de gratia; & silendum fuit? Definit Tridentinum posse liberum arbitrium Deo mouenti dissentire; Iansenius ideo pronuntiat hæreticos fuisse Massilienses: quòd idipsum dicerent, & silendum fuit? Christum etiam pro salute reproborum esse mortuum, sed effectum illius bonæ voluntatis ipsos impediisse, Christiana persuasio est, hoc Scriptura, hoc Patres, hoc significat Concilium Tridentinum. Ex sententia

Ianſenii, nullus eſt reproborum, qui Chriſti ſanguini quidquam debeat, quippe qui de ipſorum ſalute nihilo magis cogitauit quàm de ſalute diaboli; & ſilendum fuit?

Non ſiluit Apoſtolica Sedes, declarandum cenſuit damnatam antea fuiſſe Ianſenii doctrinam, Conſtitutionem ſuper ea re editam confirmauit iteratis ſupra viginti Breuibus, Catechiſmum de gratia proſcripſit, quòd damnatam doctrinam contineret, Concionatorem, qui ſe in Ianſenii doctrinam propenſiorem oſtenderat compeſci juſſit, & anathemati ſubjecit: & his nequaquam obſtantibus contra Conſtitutionem tanta conſenſione SS. Pontificum confirmatam, & contra Catechiſmi cenſuram libros multiplicant, ac veluti res integra eſſet, audiri petunt: & interea ſuſpendi quidquid hactenus decretum eſt. Quid tum, inquiunt Pacifici noſtri, pro bono pacis hoc quoque diſſimulandum fuit, ſinendúmque *vadere res vt vadunt*.

Dolendum equidem eſt, ſuperioribus retro ſæculis nullos extitiſſe hujuſmodi Pacificatores, quando Arius, quando Neſtorius, quando Berengarius, quando Vuicleffus, quando Lutherus, quando Galuinus oppugnare Catholicam fidem cœperunt. Quot, quæſo, bellorum, quot præliorum, quot perſecutionum compendium feciſſemus? Non fuiſſent tot Orthodoxorum exilia, tot ſacrarum ædium euerſiones, tot ſacrilegia, tot Martyria, tot Regum ac Principum ab Eccleſia Romana defectiones, tot ſeceſſiones Regnorum: ſæcula placidè cucurriſſent ſine rixa, ſine ſchiſmate, habitaréntque modò Vrſus & Leo, Lupus & Agnus vnanimes intra ejuſdem Eccleſiæ ſepta: ex tritico & lolio vna fieret farina, vnúſque panis, quo Chriſtiani omnes veſcerentur. Ita ſanè. Sed vbi eſſet fidei Romanæ integritas? Vbi Catholicæ doctrinæ puritas? Vbi virginitas Eccleſiæ? Stare illa non poteſt, niſi pretioſum à vili, & credendorum veritas ab errore ſeparetur. An volumus eamdem eſſe rationem Domus Dei, quæ eſt Eccleſia, quæ dicitur eſſe in Anglia, Hollandia, Suecia, atque aliis per Septemtrionem regionibus complurium familiarum, vbi maritus Lutheranus cum vxore Caluiniana, Genero Anabaptiſta, & filia Ariana de eadem cuppa bibunt? Hanc concordiam ſola neſcit Chriſti familia, & qui tale aliquid optant, pacem optant omni bello perniencioſiorem, caditque in eos illud S. Auguſtini ſerm. 12. de

Verbis Domini: *Vide ne forte ideo non sit bellum, quia pax peruersa est.*

Est in Apologo, tali quadam prouidentia lupos vti quoque voluisse, in generalibus bestiarum comitiis, cùm quererentur inquieto canum ingenio, & ad silendum impotenti totam illam turbari Rempublicam: statim atque conspiceretur quidpiam quod aliquam haberet lupi speciem, impleri omnia latratibus, montes & valles ipsorum personare classico, orbémque totum commoueri: nihil se cum canibus habere, quod dirimerent, agerent illi res suas, se quoque paterentur agere suas; sed quid de ouibus futurum erat? Vnico verbo, tota hæc causa definitur. Vel est tolerabilis Iansenii doctrina, vel non est; si tolerabilis est, pœnam merentur, qui dissidia ista excitant; si non est tolerabilis, hoc est, si & damnata, & damnabilis est, necessario erga Catholicam fidem, Ecclesiámque sunt officio perfuncti, qui Iansenismum hactenus oppugnarunt. Ergo ab examine atque à judicio doctrinæ incipiendum fuit.

FASCI-

FASCICVLVS SENTENTIARVM ex Theologia Ianseniana collectarum.

DVo circiter anni sunt, cùm Doctores quidam Ianseniani, Louanio Madritum missi, ad dissuadendam si fieri posset Vrbanæ Bullæ per Belgium promulgationem, vbi ea spe se dejectos esse sensere, ne nullum esset itineris tam longi, tantique laboris pretium, vulgauere duas & viginti propositiones contra honorem & authoritatem S. Augustini conceptas, veluti passim traditas atque defensas à quibusdam Theologis. Cúmque specie zeli erga S. Doctorem vrsissent apud Inquisitores Vallisoletanos earum censuram, voti compotes facti, sparsere quaquaversum confirmatam esse illo judicio Iansenii doctrinam: & quæ illi contraria est, doctrinam Iesuitarum esse damnatam. Nolo nunc temporis disputare quàm fuerit ex vtroque illo capite falsa hujusmodi censuræ interpretatio; & quàm procul errent, qui Iansenismo faueri putant, dum stabilitur authoritas Augustini: vel quàm perperam Iesuitis imponant, qui propositionum illarum authores faciunt. Nempe jam perfectum est multorum insignium Theologorum laboribus ac diligentia, vt quam hactenus conati erant Ianseniani persuadere antiqui, nouique Augustini consensionem, nulla veri specie niti deinceps videatur: & Iesuitas illarum propositionum censurâ minimè peti potuisse, vel ex eo satis intelligitur, quòd Aduersarii nullum hactenus potuerint nominare apud quem illæ legerentur, quod certè pro eo quo sunt erga Iesuitas animo non omisissent. Sed ad munienda nonnullorum ingenia, qui de hac tota causa non satis instructi, occupari se sinunt specioso illo prætextu, propugnatæ à Iansenio Augustinianæ authoritatis; necessarium visum est, loco propositionum fictarum, nec vsquam extra ideas Iansenianorum existentium, repræsentare plures duplo, non animi gratiâ scriptas in arena, sed inci-

ſas ad æternam memoriam, expreſſáſque in monumentis Ianſenianorum, deſignató vbi vnaquæque loco reperitur. Vnde facilè conſtabit Auguſtino numquam fuiſſe majorem illatam injuriam, quàm ab illis qui hæc portenta ſententiarum illi tanquam authori affingere conantur: Nec in Auguſtino ſolo ſtetiſſe calumniam, ſed ad nobiles etiam ſcholas & ſcholarum principes, quin & ad Sedem Apoſtolicam, atque adeò ad Eccleſiam ipſam pertigiſſe. Ignoſcat Lector, ſi faſciculum offero graueolentem; neceſſaria fuit hæc offenſio, vt ſanus eſſe olfactus probaretur.

I. Iuſtos omnes, qui excidunt è ſtatu juſtitiæ, & defectu finalis perſeuerantiæ tandem damnantur, excidere ex impoſſibilitate ſtandi & perſeuerandi, quam habet adjunctam ſtatus ille, in quo tunc reperiuntur, quando cadunt. *Hæc propoſitio colligitur ex toto libro 3. de Gratia Saluat. præſertim ex cap. 13. vbi quamuis de aliquibus tantùm loquatur, vtitur tamen principiis, quæ vniuerſaliter de omnibus concludunt.* Tomo 3.

II. Peccatores qui diuinæ gratiæ reſiſtunt, illi reſiſtere ex impoſſibilitate aſſentiendi, quam habet ſimiliter adjunctam ſtatus, in quo tunc reperiuntur, quando reſiſtunt; *Colligitur ex iiſdem locis & ex fundamentali principio, quod toto illo libro tertio ſtatuitur.*

III. Pro eorum ſalute qui finaliter non perſeuerant, quamuis ad fidem vocati & juſtificati vixerint aliquandiu in ſtatu gratiæ & ſanctitatis, nec oraſſe Chriſtum vnquam, nec mortuum eſſe, nec eam intendiſſe magis quàm intenderit ſalutem diaboli. *Eodem tomo tertio lib. 3. cit. cap. 20.*

IV. Nullam eſſe Chriſti gratiam quæ ſit ſufficiens ad effectum, ad quem non eſt efficax: nullam quæ non ſit efficax ad omnem effectum, ad quem eſt ſufficiens. *Traditur toto lib. 3. citato, & antè lib. 2. cap. 27. & 32.*

V. Sanctum Petrum tentatum fuiſſe, & alios multos fideles quotidie tentari ſupra quod poſſunt ſuſtinere. *Ibidem cap. 13.*

VI. Scopo legis repugnaſſe quòd Deus daret gratiam adjuuantem ad implenda præcepta, quæ imponebat. *Ibid. cap. 5.*

VII. Statum veteris teſtamenti attuliſſe Iudæis Gratiam impedientem potiùs, quàm ſufficientem. *Ibid. cap. 8.*

VIII. Gratiam ſufficientem infidelium eſſe à Semipelagianis excogitatam. *Ibid. cap. 12.*

Non esse liberum homini lapso à peccato abstinere dum hîc IX.
& nunc agere meditatur, sed quocumque se verterit, quadam humanis viribus insolubili peccandi necessitate teneri: in nullo opere peccati culpam effugere posse: Inductam esse necessitatem peccandi non tantùm in aliquibus actibus, sed etiam in omnibus, & omnem ejus actum antequam credat, esse peccatum. *tom. 2. lib. 3. de statu naturæ lapsæ cap.* 14.

Gratiam lapsæ, ægrotæque voluntatis nullomodo in ejus re- X.
linqui arbitrio, vt eam deserat aut accipiat, si voluerit. *Lib. 2. de Gratia Salu. cap.* 4. 5. 14. 27. 28.

Semipelagianos in hoc hæreticos fuisse, quòd vellent talem XI.
esse internam gratiam, quæ per Christum datur ad initium fidei, vt liberum arbitrium dissentire posset, si vellet. *Ibid.*

Suppositâ rationis aduertentiâ, libertatem arbitrii sola coa- XII.
ctione impediri posse, non autem vllâ necessitate agendi, etiam si ea proximam non agendi potentiam tollat. *Tractatur toto lib. 6. de Gratia Saluat. præsertim cap.* 38. *tom.* 3.

Pœnitentes exponi periculo damnationis à Confessariis, XIII.
quando vt disponantur ad absolutionem, excitantur ad dolorem de peccatis & ad bonæ vitæ propositum, propter solum gehennæ metum. *Colligitur ex tom. 3. lib. 5. de Gratia Salu. cap.* 35.

Ex puro timore pœnæ non posse ita fugi peccatum, vt nul- XIV.
lum aliunde peccatum incurratur; & juxta S. Augustini principia omnino statuendum, esse impossibile, vt ille qui in peccandi proposito constitutus est, sola pœnæ formidine, ita mutet voluntatem peccatúmque detestetur, vt non peccet, *to. 3. lib. 5. cap.* 27. 29.

Non solùm peccare, qui solo timore pœnæ ducitur, ob con- XV.
junctam voluntatem, quâ mallet facere quod vetatur, si impune liceret; sed etiam ex ipsa formali ratione objecti, sub qua peccatum declinare nititur: quòd non ideo peccatum horreat quia peccatum est, sed quia corpori dolorificum, *ib. cap.* 30. *Quid ergo verius dici potest, quàm quæ Lutherus dixit & Tridentin. damnauit, dolorem de peccato ex solo timore pœnæ conceptum, facere magis peccatorem.*

Augustino repugnare doctrinam Scholasticorum, qui do- XVI.
cent attritionem ex gehennæ metu conceptam, excludere posse omnem peccandi voluntatem, & continere propositum bo-

næ vitæ, seu seruandi totam legem. *Ibidem capite* 33.

XVII. Quamuis hæc ita sint, multos tamen esse fructus hujusmodi timoris, & inter alios, quòd manum contineat à peccato, etiamsi non contineat animam: quòd impediendo externa & apparentia peccata, tollat consuetudinem malorum operum, itáque inducat quandam benefaciendi facilitatem: quòd premat & coarctet peccatores, vt ad Dei misericordiam supplices fugiant: ideóque meritò dici timorem hunc ab Augustino, bonum, vtilem, saluberrimum. *To.* 3. *de Grat. Saluat. lib.* 5. *cap. vlt. Bene habet, Bonus est igitur ille timor, qui non solùm adjunctam habet malam voluntatem, sed est ipse per se malus ex ratione formali objecti sui, itaque inuentus est qui dicat bonum malum, & malum bonum.*

XVIII. Attritionem Scholasticorum, quæ concipitur ex solo timore pœnæ, etiam æternæ, non esse ex Gratia per Christum, sed ex naturæ viribus, etiamsi supponat fidem. *Ibid. cap.* 25. 26. *Quis non miretur apud debellatorem si Deo placet Pelagianorum & reparatorem gloriæ gratiæ Christi, recentium Scholasticorum vitio perditæ,* affectum animi bonum, vtilem, saluberrimum, quo peccator coarctatur & premitur, vt ad diuinam misericordiam supplex confugiat, *ex naturæ viribus esse, non ex gratia per Christum?*

XIX. Peccatum esse quodcumque fit ex alio, quàm ex puro caritatis supernaturalis motiuo. *Traditur eodem lib.* 5. *ferè per totum.*

XX. Vnum & eundem semper esse ac fuisse justificationis modum, nimirum per actum caritatis: & institutionem Sacramenti Pœnitentiæ ac Baptismi, esto facilitatem aliquam attulerit assequendæ remissionis peccatorum, non tamen alium justificationis modum, quàm qui fuerat priùs. *tom.* 3. *libro* 3. *cap.* 34.

XXI. Esse doctrinam Fidei Catholicæ quam SS. Patres olim vt dogma fidei tradiderunt, inuincibilem & inuoluntariam juris naturalis ignorantiam, non excusare à mortali & damnabili peccato. *To.* 2. *lib.* 21. *de statu puræ naturæ cap.* 22. *& lib.* 2. *de statu naturæ lapsæ cap.* 4.

XXII. Gratiam Adamo & Angelis in prima creatione collatam, ita fuisse illis connaturalem, sicut visus, auditus, sicut sanitas &c. *Tom.* 2. *lib.* 1. *de statu puræ naturæ cap.* 11. 15. 16. 17.

XXIII. Fuisse impossibile vt Deus Adamum aliter crearet, quàm cum justitia originali, & jure illo quod perdidit ad Dei visionem

& perfectam beatitudinem. *Tractatur 3. libris integris de statu puræ naturæ to. 2.*

Nullum quodcumque vel qualecumque malum inferri à Deo posse infanti, qui caruerit peccato originali. Necessariò enim lædi omnipotentiam, scientiam & justitiam Dei. *Ibid. lib. 3. cap. 7. & 11. Vnde sequitur Deum non fore Deum, si supposito tali puero, permitteret vllam ei vel minimam scabiem prurire.* XXIV.

Inter illa mala quæ implicat innocentibus & mundis ab originali peccato accidere, ignorantiam computari. *Ib. vnde sequitur, si status innocentiæ perseuerasset, non potuisse infantes non esse intra vterum maternum Philosophos & Theologos.* XXV.

Sancti Patres, qui vixere inter Origenem & Augustinum doctrinam tradidisse de prædestinatione perfectè Semipelagianam: talémque fuisse etiam sensum Ecclesiæ toto illo tempore, hoc est ducentis & ampliùs annis, *tom. 1. lib. 7. de hæresi Pelag. cap. 17.* XXVI.

Hieronymum in iisdem libris, quos scripsit contra Pelagium, ita clarè disertéque tradere doctrinam Semipelagianam, vt excusari non possit. *Ibid. cap. 4.* XXVII.

Ad infallibilitatem Ecclesiæ satis esse quòd rectam fidem teneat in suis Canonibus & oratione Dominica, etiamsi in expressiori eorum intelligentia & interpretatione, major pars erret, & contrarium teneat eorum, quæ antea sancita fuerant tanquam fidei dogmata. *Colligitur ex lib. proœm. cap. 30. & ex lib. 4. de statu naturæ lapsæ, cap. 27.* XXVIII.

Tempore Pii V. & Gregorii XIII. (hoc est circa tempora Lutheri & Caluini:) Propositiones quasdam, quæ sunt fundamentales doctrinæ, ac bases fidei contra Pelagianos dedisse scandalum in Ecclesia Romana, ejúsque pacem turbasse. *Colligitur ex cap. 22. lib. 3. de statu puræ naturæ to. 2.* XXIX.

Tantam fuisse prudentiam Ecclesiæ Romanæ: vt pro bono pacis & ad vitandum scandalum illud, judicauerit easdem fundamentales doctrinas & bases fidei prohibendas. *Ibid.* XXX.

Prohibendi consilium ex eo manasse, quòd nesciret (nempe Ecclesia) ejusmodi propositiones ab Augustino traditas, & confirmatas olim ab antiquis Pontificibus. *Ibid.* XXXI.

Sine certitudine censuræ, quæ continetur istis tribus propositionibus. *Pelagianus est error dicere quòd liberum arbitrium valet ad* XXXII. 28. Baii.

36. Baii. *vllum peccatum vitandum; Cum Pelagio sentit qui boni aliquid natura-*
63. Baii. *lis, hoc est, quod ex naturæ solis viribus ortum duxit, agnoscit: Non nisi Pelagiano errore admitti potest vsus aliquis liberi arbitrii bonus, siue non malus: & gratiæ Christi iniuriam facit, qui ita sentit;* sine certitudine inquam illius censuræ, principia S. Augustini de necessitate diuinæ gratiæ funditus labefactata collabi; & tamen eamdem censuram à Pio V. & Gregorio XV. fuisse damnatam. *lib. 4. de statu naturæ lapsæ cap. 27. tom. 2.*

XXXIII. Romanos Pontifices, dum damnarunt aliquas Baii propositiones, maluisse accommodare suam definitionem sententiæ Scholasticorum, quàm doctrinæ S. Augustini & aliorum sanctorum Patrum. *To. 3. lib. 6. de Gratia Saluat. cap. 36.*

XXXIV. Cancellos Theologiæ Christiano-Scholasticæ à Deo præfixos, ad coërcendam vagam disputationum libertatem, & certos limites statuendos cognitioni rerum diuinarum, definiri libris sacræ Scripturæ, Conciliis, & primorum sæculorum Patribus; & iis contentos esse debere Theologiæ candidatos. *Lib. Proœm. cap. 7. tom. 2. Valeat ergo S. Thomas, valeat S. Bonauentura, valeant cæteri qui non possunt inter Patres primorum sæculorum numerari. Quotquot illis inhærent vagantur extra cancellos Theologiæ Christiano-Scholasticæ.*

XXXV. Non fuisse sobriâ sapientiâ contentos, & ignorasse limites à Deo præfixos humanæ cognitioni, qui struem curiosissimarum quæstionum fecerunt, quibus ingenia torquentur, & otium auditorum teritur: dum disputant in materia de Angelis, de ipsorum principiis indiuiduantibus, specificantibus, de intelligendi modo, speciebus, duratione, loco, motu, operationibus, &c. Item qui dum tractant de Deo, quærunt quomodo sit immensus, quomodo generet filium, quomodo futura præuideat. *Ibid. cap. 6. Vnde sequitur S. Thomam & Thomistas, aliósque Theologos, qui ejusmodi quæstiones omnes fusè tractant, non fuisse sobria sapientia contentos, nec sciuisse limites humanæ cognitioni à Deo præfixos.*

XXXVI. Cùm sit duplex Theologia, altera positiua, quæ potior est & præferenda, constátque cognitione diuinissimorum librorum sacræ Scripturæ, Patrum primorum sæculorum & Conciliorum: alia minùs præcipua, quæ est Theologia Scholastica; ad vtramque requiri totum hominem: & exemplo S. Thomæ & Cajetani comprobatum, non posse excellere in positiua, qui in

Scholaſtica excelluerit. *Lib. Proœm. cap. 9. 10. 2. Vnde ſequitur S. Thomam in potiore ac meliore Theologia, eſſe minus habentem.*

Modum penetrandi diuina per humanam rationem & philoſophicas ratiocinationes eſſe periculoſum: & multis erroribus XXXVII. expoſitum. *Lib. Proœm. cap.* 7. Summam autem S. Thomæ nihil eſſe aliud, quàm S. Auguſtinum contractum, certáque proportione alligatum naturalibus principiis. *Ibid. cap. 22. Habet igitur ſumma S. Thomæ modum penetrandi diuina periculoſum & multis erroribus obnoxium. Naturalia enim principia ſunt humanæ rationes: & illis alligari, philoſophorum eſt.*

Vniuerſam Scholaſticam nunc ab omni parte plenam eſſe XXXVIII quæſtionibus ſtrigoſis, ejúſque veritates eſſe cogitationis prorſus humanæ fœtus. *Ibid. cap. 6. Qui dicit vniuerſam & ex omni parte, nihil excipit; ac proinde nihil eſt diuinum, nihil certum, nihil tutum modò in Theologia Scholaſtica vniuerſa.*

Recentiores aliquos Theologos neque fidem, neque ſpem, XXXIX. neque caritatem: neque gratiam, neque naturam: neque vitium, neque virtutem: neque bonum opus, neque peccatum: neque meritum, neque mercedem, neque ſupplicium; neque beatitudinem, neque miſeriam; neque liberum, neque ſeruum arbitrium: neque timorem Dei, neque amorem: neque juſtitiam, neque miſericordiam; neque vetus, neque nouum Teſtamentum agnoſcere. *Ib. 28. Debebat dicere quænam eſſent iſtæ beſtiæ quæ ſibi Theologorum nomen arrogant.*

Etiamſi à quingentis annis ſententiæ quædam Scholaſticorum XL. à majori parte fidelium, communi conſenſu approbatæ ſint, non debere tamen Eccleſiam terreri neque impediri quantalibet numeroſitate authorum, antiquitate, vniuerſalitate, quominus eas ad incudem reuocet & repudiet. *Colligitur ex eodem lib. Proœm. cap. 30. Si quantalibet numeroſitas Auctorum, antiquitas, & vniuerſalitas, non ſufficit ad certitudinem doctrinæ; falſæ ſunt igitur quas hactenus Eccleſia putauit eſſe præcipuas Catholiciſmi notas.*

Quaſdam Propoſitiones antiquæ & Eccleſiaſticæ fidei fuiſſe obſcuratas, obliteratas, obrutas, & ſepultas ſcholarum puluere, XLI. hoc eſt Scholaſticorum interpretationibus & ſubtilitatibus, ſequentium humanæ rationis filum potiùs, quàm traditionem SS. Patrum, & ideo fuiſſe deinde prohibitas, quòd viderentur nouæ neſcientibus antiquam doctrinam, & ſua nouitate turbarent

pacem, & scandalum darent. *Colligitur ex lib. 4. de statu naturæ lapsæ cap. 24. & ex lib. 3. de statu puræ nat. cap. 22. Quis igitur non pedes eat in sententiam Vvicleffi, Lutheri, Erasmi, Caluini, Scholasticam execrantium?*

XLII. Prædeterminatio physica penitus destruit magnam illam libertatem & bene viuendi potestatem, quæ fuit in Adamo, & quæ futura erat in nobis si ille non peccasset. *Est expressa in lib. de Gratia primi hominis, & Angelorum, to. 2. cap. 20.*

XLIII. Prædeterminatio physica prorsus destruit totam differentiam gratiæ Adami, & adjutorii medicinalis Christi. *Ibid.*

XLIV. A recentioribus physicæ prædeterminationis defensoribus aliqua sunt adjecta, quæ cum Augustini doctrina nullo modo congruunt. *Lib. 8. de Gratia Saluat. cap. 2. to. 3.*

XLV. In reipsa, in operandi modo, in accessoriis septem esse differentias inter veram Christi gratiam & physicam prædeterminationem. *Ib.*

XLVI. Qui medicinalem Christi gratiam sic defendere conantur vt eam transforment in physicam prædeterminationem, omni statui hominum lapsorum & innocentium ex vi causæ primæ & indifferentiæ voluntatis necessariam, magis profectò Aristotelicos esse, quàm Augustinianos, & vniuersam Augustini doctrinam inexplicabili confusione perturbare. *Ibid.*

XLVII. Augustinum, ne semel quidem, vel ex professo, vel per transennam significasse, eatenus saluam manere libertatem, quatenus voluntas actum volendi sic exercet, vt possit eum suspendendo continere. *Ib. Quod est Augustinum de distinctione sensus compositi & diuisi, quo vtuntur Thomistæ in concilianda gratia prædeterminante cum libero arbitrio, nunquam cogitasse.*

Ex his Lector facilè intelliget quis majorem injuriam inferat Augustino, quisve periculosiùs philosophetur, an illi qui tot errores venditant, sicuti essent Augustinianæ merces: & qui hodiernam Ecclesiæ doctrinam cum antiqua committunt, nulli scholæ, nulli authori parcentes; An illi qui student concordiæ, & priscam cum moderna Theologia conciliare conantur.

IANSENIVS
A THOMISTIS
GRATIÆ
PER SEIPSAM EFFICACIS
DEFENSORIBVS
CONDEMNATVS.

ADMONITIO
AD LECTOREM,
Et Notæ in Diarium Santamorii.

CVM Ianseniani causam suam cum causa Thomistarum confundere conarentur, ad auertendam Quinque Propositionum censuram; collegi Romæ quotquot inuenire potui eorum Thomistarum libros, qui contra doctrinam Molinæ scripserant, circa tempora disputationum *de Auxiliis*, ac deinceps. Quorum apertissima contra Quinque Propositiones testimonia ita distinxi, vt constaret non aliam ab alio, sed singulas ab omnibus esse damnatas: ac proinde vel ipsosmet Thomistas præluxisse futuro Sedis Apostolicæ judicio: tantum aberat vt impedire velle viderentur. Existimaui autem illos potissimùm Thomistas appellandos, qui contra Molinam ex professo pugnauerant. Videbam enim cùm hoc vnum esset propositum Iansenio & Iansenianis, vt Molinam & Molinistas, vt ipsi vocant, debellarent; si qui vnquam Thomistæ censendi essent Iansenianis collusisse, illos esse vel solos, vel maximè, quibus vnum idémque cum Iansenio propositum fuisset, Molinam conterendi: quòd si neminem istorum Iansenio fauisse monstraretur, nullam prorsus de cæteris superesse suspicionem. Hæc erat

mea cogitatio : quam eandem esse non dubito eorum omnium, qui ratione aliquâ ducuntur, nec pugnandi votum habent, vel contra compertam veritatem, si contingat suis rationibus esse contrariam.

Hac igitur spe fretus lucubratiunculam hanc Romæ reliqui manu-scriptam anno hujus sæculi quinquagesimo secundo, & paulo pòst ineunte quinquagesimo tertio Parisiis edendam curaui; vnde iterum Romam perlata, est typis excusa ante vltimum de Quinque Propositionibus Sedis Apostolicæ judicium. Crebram hujus scripti mentionem facit Auctor Diarii, de quo suas, vt fatetur ipsemet, querelas detulit ad Eminentissimum olim Chisium, hodie Summum Pontificem Alexandrum VII. ad Eminentissimum Spadam, ad Commissarium Sancti Officii, & ad suum denique Aduocatum: cui monstrauit quod est in præfatiuncula Typographi nomine opusculo præfixa, nempe *Iansenianos adhibuisse forensium Oratorum operam suæ causæ instruendæ, adiisse Aduocatum inter Romanos celebrem, vt Italicæ facundiæ & humanorum jurium arma conjungerent:* itáque cùm non satis præsidii à Theologis expectarent, res suas commendasse Iureconsultis. Quæ Doctor ille non improbat modò, sed *summæ* insuper *petulantiæ* atque *impudentiæ* Scriptorem damnat.

Ie portai le lendemain la preface du Libraire du P. Annat à nostre Aduocat, pour lui faire voir par les choses, qui estoient dites de lui, *l'extréme impudence & effronterie* de cét Escriuain. *Iournal p. 6. c. 13. p. 422.*

Ego non miror ejusmodi conuitia id genus hominibus excidere. Illo enim priuilegio dudum fruuntur, quo legibus, non dico caritatis, sed omnis vrbanitatis ac modestiæ soluuntur. Miror tantùm perturbatam hujus Doctoris rationem, qui quod accusat, ipsamet accusatione purgat. Ostendit, inquit, Aduocato quod de ipso dicebatur. Ergo verum est quod

dicebatur, Iansenianos Romæ quæsiisse Aduocatos quibus suam causam commendarent. Quam verò causam? Aliamne Romæ disceptabant, quàm causam fidei? Aliudne Tribunal obsidebant, quàm vbi fidei quæstiones agitantur? Quid ergo peccauit, qui dixit eos armis suis Italicæ facundiæ & humanorum jurium arma conjunxisse? Quid autem opus erat subsidio illo Iurisperitorum, & Causidicorum, si sat præsidii sperare poterant à Theologis? Et cur venalem eloquentiam adhibuissent, si sibi conscii erant non deesse sibi facultatem exponendi Latinâ linguâ, hoc est Ecclesiasticâ, quidquid ad statum controuersiæ pertineret? Et hoc obseruasse, *summæ fuit impudentiæ?* Nam de Aduocato quod dictum est, tantum abest vt reprehensione dignum sit, vt gratiam etiam mereatur. Commendatus enim est à celebritate famæ, à facundia, à jurisperitia. Sine vllius defectus aut vitii nota, vt dicere possim, non verè tantùm, sed rectè quoque dicta esse, quæ inconsultus hic atque improuidus censor, *summæ tribuit impudentiæ.* Miseret me tam absurdi hominis, quem si tam intempestiui conuitii non pudet, aio nescire illum, quid sit esse impudentem.

Superest vt xplicem ecquid tandem reprehendat in hoc opusculo, qui tam honorificè de ejus Auctore loquutus est. Id ille paucis comprehendit. Quidquid in eo dicitur ad promouendam quinque propositionum censuram, constare dicit *perpetuis æquiuocationibus gratiæ sufficientis, potentiæ proximæ* &c. qua obseruatione in subjecta materia, nulla vel magis falsa vel magis inepta esse potuit. Nam cùm in hoc scripto nihil

Il n'est fondé que sur de perpetuelles equiuoques de grace suffisante, pouuoir prochain, & sur la Chimere de la grace necessitante

qu'il attribué à Iansenius. Ce qu'il contenoit de plus considerable fut refuté par les Dominicains. *Iournal 5. par. di- x1. pa. 307.*

ferè meum sit, sed soli loquantur Thomistæ, suis quisque verbis, quis non videt si verba sint æquiuoca, non mihi, sed illis esse tribuendum ? Et cùm hæc ipsissima verba sint, quibus sunt vsi, dum disputant contra Molinam & Molinistas, quidquamne absurdius vel cogitari potuit ab eo, qui videri vult partes sequi Thomistarum, quàm quod fatetur, Thomistas dum agunt contra Molinistas, *perpetuis vsos æquiuocationibus* ? Objiceret potiùs hæc Thomistarum testimonia non esse fideliter excepta, fuisse truncata, nec perfectam habere significationem, non esse ad rem, & illæsis Quinque Propositionibus, objectari. Nihil horum obseruauit hic Doctor, quia nec obseruare potuit. solam æquiuocationem causatus est.

Age verò, vir bone, ecqua tandem oratione exprimere quis posset vim & rationem gratiæ sufficientis, quæ non sit æquiuoca, si Thomistarum descriptio æquiuoca est? Gratiam sufficientem dicunt esse *verè & propriè & in rigore sufficientem* ; & hoc est, inquis, æquiuocum. Hanc gratiam dicunt dare voluntati *potentiam*, hoc est agendi facultatem *proximam, immediatam, completam, expeditam* & *non ligatam*, in ratione potentiæ & virtutis operatiuæ ; & hoc quoque æquiuocum ? Expecto dum fidei symbolum *Credo in Deum Patrem omnipotentem, Creatorem cæli & terræ*, &c. constare dicas perpetua æquiuocatione. Quid enim vspiam erit vniuocum, si talis, tam clara támque diserta expressio ejus, quod quis intelligi vult, æquiuoca sit?

Age iterum, Magister Noster, & quando pronun-

tiata Thomiſtarum de Gratia ſufficienti & potentia proxima tibi videntur æquiuoca „tu vitium illud purga, euolue implicitos ſenſus & diſtingue. Aliquo-ne ſenſu vera ſunt, an nullo? Si nullo, quare vocas æquiuoca, & non potiùs abſolutè falſa? Thomiſtæ verò ex aduerſo ſua dicent eſſe vera, & Ianſeniana falſa, quod vnum ego hoc libello conficiendum ſuſcepi. Si aliquo ſenſu vera ſunt, quonam tandem? Affirmant dari Gratiam *verè, propriè, & in rigore ſufficientem.* Hoc, inquis, aliquo ſenſu verum eſt. Quonâm, inquam? Conſulendus tibi Ianſenius eſt. Quære ab illo, an qui mandatum tranſgreditur, Gratiam habeat ſufficientem ad illud ſeruandum. Reſpondet Ianſenius, *non adeſſe ſemper gratiam, qua* POSSIMVS, *hoc eſt, quâ illa eadem præcepta implere* SVFFICIAMVS. Audis? Sufficiens gratia ad implenda præcepta illa eſt, qua non poſſumus & qua non ſumus ſufficientes *vt impleamus*. Si eges interprete, adhibe Paulum Irenen, & dicet tibi, per *conantes, & volentes*, quibus impoſſibilia eſſe mandata Ianſenius pronuntiat, eos intelligi, *qui per gratiam excitantem habent* VIRES INVALIDAS! Sat ſcis, opinor, gratiam illam excitantem eſſe, quam dicitis, *Thomiſtico ſenſu ſufficientem.* Ergo ſufficiens Thomiſtica, apud vos, illa eſt quæ dat *vires inualidas.*

To. 3. l. 3. c. 13.

Diſq. 2. Ar. 2.

Perge interrogare Paulum hunc, & reſpondebit, Non negat Ianſenius *poteſtatem ſimpliciter implendi mandata; ſed* NEGAT POTESTATEM SVFFICIENTEM. Audis, Domine Doctor? Gratia ſufficiens Thomiſtica illa eſt apud vos, quæ dat homini poteſtatem *non ſufficientem.* Relegenda eſt nugatoria illa & inimica Secretarii Regioportuenſis epiſtola ſecunda, qui ſuum

cum sensu Thomistarum inuoluens, *Vestra*, inquit, *mens est, Gratiam istam sufficere & non sufficere, sufficientem esse voce tenus, re autem ipsa insufficientem ..... Ecquid vobis in mentem venit, mi Pater*, Thomistam alloquitur, *vt gratiæ sufficientis nomine donaretis illam, quam esse insufficientem, censetis ad fidem pertinere?* Adde illius votum, quo cuperet præconis voce proclamari publicè, *Notum omnibus esto, cùm adesse cunctis hominibus gratiam sufficientem Dominicani dicunt, id eos significare velle*, NON ADESSE OMNIBVS GRATIAM QVÆ REVERA SVFFICIAT.

C'est à dire que cette grace suffit, quoi qu'elle ne suffise pas. C'est à dire qu'elle est suffisante de nom, & insuffisante en effect ... A quoi pensez vous, mon Pere, d'auoir donné le nom de Grace Suffisante à vne grace, que vous dites qu'il est de foy, de croire qu'elle est insuffisante en effect. Pa. 5. & 6.

Eamdem gratiam intelligit Defensor Constitutionis Innocentii X. cùm dicit, eos à quibus admittitur hæc gratia cum necessitate gratiæ prædeterminantis, secum pugnare, affirmare idem ac negare, nempe gratiam esse ac non esse sufficientem, disputare contra communem hominum sensum, & verbis vti, quæ contrarium significant ejus quod quis significare vult.

Que les Thomistes employent des termes qui signifient le contraire de ce qu'on veut dire. Que c'est se contredire disant de la mesme chose, qu'elle est, & qu'elle n'est pas. *par. 2. di. 10. p. 124.*

Vide jam, mi Doctor, an illi, qui eo tantùm sensu gratiam admittunt, quæ sufficiens vocatur, quòd det vires inualidas, quòd det possibilitatem non sufficientem, quòd non sufficiat, quòd reipsa non sit sufficiens, quòd non respondeat significationi vocis illius, *sufficiens*, quòd communem sensum ostendat dum appellatur hoc nomine: Vide, inquam, an hoc sit admittere gratiam sufficientem aliquo sensu, an potiùs negare. An hoc sit distinguere Thomistarum sensus æquiuocos, & non potiùs eorumdem negare *veros*, *proprios*, & *rigori verborum*, vt ipsi loquuntur, *consentaneos*.

Tu quoque, Amice Lector, aduerte quibus præstigiis circulatores isti oculis imperitorum illudant, quando

quando ſuis erroribus obtendunt ſpecioſam laruam *Thomiſtici ſenſus.* Fingunt ſe gratiam admittere ſufficientem, *ſenſu Thomiſtico*; itáque fatentur poſſibilia fieri mandata tranſgreſſoribus per gratiam Thomiſtico ſenſu ſufficientem; & cùm ventum eſt ad ſenſum illum exprimendum, vmbras objiciunt amplecti conantibus, gratiámque Thomiſtico ſenſu ſufficientem dicunt eam, quæ reipſa non eſt ſufficiens, niſi apud eos qui ſecum pugnant, qui non capiunt quod dicunt, vel ſi capiunt, mentiuntur, dum aliud judicant, aliud loquuntur.

Præluſerat his fraudibus Ianſenius, quando dubitabundus aſſeruit, gratiam illam Thomiſtarum non difficulter fortaſſe fuiſſe ab Auguſtino admittendam, *quamuis*, inquit, *eſſe veram illam Chriſti gratiam, de qua quæſtio eſt, pernegaret.* Atqui de Chriſti gratia tantùm diſputant Theologi, quando quærunt vtrum rectè diuidatur in efficacem & ſufficientem, quòd ſi ea, quam fortè Auguſtinus admitteret, non eſſet tamen Chriſti gratia, quid aliud ſupereſt, quàm vt dicamus juxta Ianſenium, nullam eſſe Chriſti gratiam ſufficientem. Statuamus itaque hominem juſtum, qui tentationi ſuccumbit; Præcipit illi Deus vt tentationi reſiſtat: Quæritur, an dederit illi Deus vllam gratiam, quæ ſufficeret ad illam, quam præcipit reſiſtendi voluntatem? nullam, inquit Ianſenius, quæ ſit gratia Chriſti. Ergo nulla Ianſenio, Chriſti gratia ſufficiens eſt, ad id faciendum quod præcipit. Hoccine Thomiſtæ ſentiunt? Et hic eſt ſenſus Thomiſticus, & non potiùs larua Ianſeniani erroris? *To. 3. l. 3. cap. 1.*

Nec Ianſenius de mente Auguſtini, déque acutiſſimo illius ingenio judicat vt par eſt, quando dubitat an

ib. esset admissurus adjutorium, *quod sufficiens est vt homo dicatur posse operari, etiamsi requiratur aliud vt actu operetur:* & contendit tamen ab eo *destructam funditúsque euersam gratiam sufficientem*, quæ includat *quidquid est necessarium per modum principii.* Adeone enim tardus Iansenio videtur Augustinus, vt crediderit *hominem posse operari*; cui deest necessarium operationis principium?

2. par. c. 23. pa. 286. Sed difficile est sub larua diu latitare. Defensor Constitutionis Innocentii X. frontem reuelat, & fatetur eos qui opinionem illam Recentium Thomistarum sequuntur, de gratia sufficienti, quæ proximam agendi potestatem dat, prorsus rejiciendam, neque dici posse Thomistas, qui eam sequuntur, quippe qui à manifesta S. Thomæ doctrina toto aberrent cælo, sed debere dici Aluaristas, quòd Didacus Aluares primus sit, qui ejusmodi sententiam in eam Scholam inuexerit. Iansenium imitatur bonus iste Defensor, & vt ille suos errores impingit Augustino, sic iste S. Thomæ & Thomistis antiquioribus.

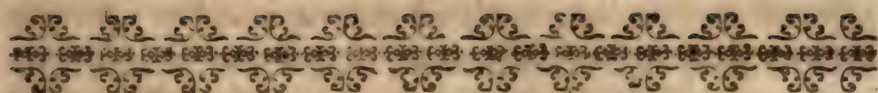

IANSENIVS A THOMISTIS GRATIÆ PER SEIPSAM EFFICACIS DEFENSORIBVS CONDEMNATVS.

Circa V. Propositiones quæ Romæ examinantur.

ANSENIANI Theologi, seu vt errorem tegant, seu vt in eo periculo, in quo versantur, Patres Dominicanos habeant propitios; adulatoria simulatione fingunt pugnare se tantùm pro gratia physicè prædeterminante, *quam vocant* gratiam per seipsam efficacem, *nec aliud spectare, quàm vt sarta tecta sit illa doctrina, pro qua tanta contentione disputatum est sub duobus Pontificibus, in Congregationibus de Auxiliis. Et quia dicuntur id aliquibus persuasisse, interesse puto, tum communis boni veritatis, quam omnes quærimus, tum priuatæ Thomistarum dignitatis, authoritatisque, quam non expedit in censura damnabilium sententiarum implicari, vt omnes intelligant, præcipuos defensores gratiæ physicè prædeterminantis, & qui causam illam ardentiùs egere circa tempora disputationum, contraria omnino posuisse principia, principiis Iansenianis, quod, vt spero, Lector adeò perspicuè intelliget, ex oppositione doctrinæ illorum Thomistarum, ad quinque pro-*

positiones Iansenii, quæ modò ad examen vocantur, vt non dubitem, quin mecum dicturus sit, eos qui tam facilè sibi patiuntur imponi à Iansenistis, alterutram necessariò Theologiam nescire, Thomisticam scilicet, vel Iansenianam.

Ad hoc autem monstrandum adduco imprimis Didacum Aluarez, qui disputationibus interfuit, & pugnasse dicitur, in prima cum Valentia, & in 25. quòd Pater Lemos malè haberet, cum Bastida; statimque post disputationes scripsit amplissimum de Auxiliis tractatum, editum Romæ, anno 1610. Subindéque alterum Responsionum, editum Neapoli, anno 1622. Hunc sequitur Ioannes Gonçalez de Albelda, qui dicitur ipse quoque disputationibus interuenisse, & materiam de Auxiliis pertractauit in commentariis 1. partis, quos edidit Compluti, anno 1621. Tertius est Joannes Paulus Nazarius, Cremonensis, qui tomo 1. in 1. part. paulò post disputationes edito Venetiis, hoc est an. 1610. de Auxiliis fusè disputat. Quartus Didacus Nugnes Cabezudo, qui & ipse materiæ de Sacramento Pœnitentiæ tractatum inseruit de Auxiliis, tom. 1. in 3. part. in Hispania primùm, deinde Venetiis edito, anno 1612. Quintus est Petrus Ledesma, qui anno 1602. dum controuersia maximè ferueret, justum volumen de Auxiliis scripsit, ediditque Salmanticæ. Sextus Balthasar Nauarrete, cui hæc eadem quæstio materiam suppeditauit Tom. 2. suarum Controuersiarum, quem edidit Vallisoleti, nondum elapso ab vltimis Disputationibus triennio. Septimus erit Ioannes à sancto Thoma, qui non ita pridem suis in 1. part. Commentariis has omnes de Auxiliis controuersias retexuit. Ex horum doctrina luce clariùs constabit, fieri non posse vt vllus vspiam Thomista reperiatur, qui causam suam conjungere velit cum causa Iansenii, quin principia conuellat à Majoribus tradita, recedátque ab ea doctrina, quam illi sunt professi coram Summis Pon-

tificibus , atque in ipsa Ecclesiæ facie , tempore disputationum.

Et nimirum totum hoc discrimen oritur ex discrepantia circa duo fundamenta præcipua. Alterum est de gratia sufficiente , alterum de indifferentia liberi arbitrii. Nam cùm Thomistæ putent ad fidem pertinere , vt præter gratiam efficacem agnoscatur gratia verè & propriè sufficiens , interna , supernaturalis , quæ hominis vitio, caret effectu , cujus est capax ; habent quo dicant , Dei mandata , etiam supposito defectu gratiæ efficacis , esse possibilia. Quod Ianseniani , qui gratiam illam non agnoscunt , dicere non possunt. Indidem statim sequitur , interiori gratiæ sæpè resisti , priuando illam effectu , quem haberet , si homo vellet , quod est contra secundam propositionem Iansenianam. Sequitur pariter eos , qui non saluantur habere salutis copiam , beneficio gratiæ sufficientis : & quia illa non potuit haberi nisi ex meritis Christi , mortuum esse Christum , vt obtineret etiam reprobis media salutis , quod negatur in quinta.

Cùm pariter Thomistæ censeant intrinsecam omnino esse libero arbitrio agendi & non agendi indifferentiam , *eámque* proximam & expeditam , *tertiam propositionem Iansenii penitus conterunt. Unde sequitur etiam destructio quartæ ; quia si gratia efficax non tollit libertatem arbitrii , consequenter nec tollit indifferentiam illam , qua fit vt ei possit dissentiri, quod dicere judicatur hæreticum in illa propositione. Quin & ex hoc ipso principio de necessitate indifferentiæ ad libertatem arbitrii , sequitur quoque contra primam propositionem , nunquam liberè violari præcepta , quin sit in potestate transgressoris non violare : & contra secundam , resisti gratiæ illi interiori , sine qua præceptum aliquando non est possibile : Et posse non excidere à gratia , nec proinde damnari , qui liberè excidunt & damnantur ; ac proin-*

de mortuum esse Christum, & sanguinem fudisse, vt hanc eis potestatem obtineret, quod est contra quintam. Quare certissimum est, positis illis duobus principiis, quæ Thomistæ omnino tuentur, quæque Ianseniani omnino negant, neque Thomistas tueri posse quinque propositiones ad sensum Iansenianorum: neque Iansenianos ad sensum Thomistarum. Quod ex sequentibus clarè constabit.

IANSENIVS A THOMISTIS GRATIÆ PER SEIPSAM EFFICACIS DEFENSORIBVS CONDEMNATVS.

THOMISTÆ CONTRA IANSENIVM.

DIDACVS ALVAREZ.

DIDACVS *Aluares disp.* 71. *de Auxiliis num.* 2. 2. Si de reipsa loquamur, NVLLVS CATHOLICVS DVBITARE POTEST de diuisione gratiæ in sufficientem & efficacem.

Ibid. num. 6. Secundùm Concilium Tridentinum datur gratia sufficiens, qua potest homo seruare OMNIA MANDATA DIVINA.

Ibid. num. 12. Si non daretur gratia verè sufficiens, non posset illis, qui non conuertuntur imputari ad culpam, quòd non conuerterentur, nec adimplerent diuina mandata: &

IANSENIVS. 1. Proposit.

Aliqua Dei præcepta hominibus iustis volentibus & conantibus secundùm præsentes, quas habent vires, sunt impossibilia: Deest quoque iis gratia, qua possibilia fiant.

IANSENIVS. consequenter Deus irrationabiliter conquereretur de illis; & sine causa eos increparet.

1. Proposit.

Aliqua Dei præcepta hominibus justis volentibus & conantibus secundùm præsentes, quas habent vires sunt impossibilia: Deest quoque iis gratia, quâ possibilia fiant.

Disp. 112. *nu.* 5. Datur auxilium supernaturale, intrinsecum, necessarium ad implenda præcepta, & ab omnibus recipitur auxilium illud, saltem pro loco & tempore, quo præceptum obligat..... Alioqui homo obligaretur ad impossibile. *Quod Didacus negat posse contingere etiam homini lapso, & peccati originalis pœnam ferenti.*

Ibid. nu. 10. Qui non recipiunt in seipsis, nec habent auxilium IMMEDIATE sufficiens ad credendum, non peccant contra fidem.

Ibid. Quando præcepta sunt naturalia ex parte objecti, SEMPER HOMO HABET AVXILIVM SVFFICIENS AD EA implenda, quando obligat præceptum, & ita à culpa non excusatur, qui illud non implet.

Disp. 76. Illud auxilium ita est sufficiens, vt nullum aliud requiratur ad hoc, vt homo verè dicatur posse bene agere & saluari.

Lib. 3. *Resp. c.* 5. *nu.* 27. Etiamsi non sit in voluntate gratia efficax, prædeterminans ad conuersionem, nihilominùs per auxilium gratiæ sufficientis habet eadem voluntas potentiam PROXIMAM & FACVLTATEM EXPEDITAM, qua possit conuerti, si velit.

Idem ibid. Et per hoc respondetur ad rationem, qua probatur potentiam ad conuersionem, quam tribuit auxilium gratiæ sufficientis, dum conjungitur in libero arbitrio, cum motione efficaci ad actum contrarium conuersioni, NON ESSE POTENTIAM EXPEDITAM. Dicendum est enim quòd illa motio efficax non impedit ne liberum arbitrium, gratia sufficienti motum possit conuerti, si velit, NEC HVIVSMODI FACVLTATEM AVFERT........ Vnde objectio non probat facultatem illam, quam tribuit auxilium sufficiens, NON ESSE PROXIMAM, vt per illam possit homo conuerti, si velit.

Ibid. lib. 4. *cap.* 1. *nu.* 12. Dicimus enim, quòd etiam antequam voluntas moueatur auxilio efficaci, vt actualiter velit tale objectum, est sufficienter constituta in actu primo & PROXIMO, vt possit operari, si velit.

Idem

Id. ibid. nu. 13. Quia ergo cum auxilio sufficienti, præmouente ad aliquam actionem saluatur in libero arbitrio EXPEDITA facultas, qua possit dissentire, si velit; ideo potest illi imputari, & imputatur ad culpam, si non abstineat.

Et de induratis lib. 2. *Resp. c.* 9. *nu.* 15. Licèt quamdiu indurati sunt in via, absolutè & simpliciter possint per veram pœnitentiam ad Deum conuerti, & resipiscere, hoc tamen ADEO DIFFICILE EST, vt reputetur impossibile, juxta illud Apostoli ad Heb. *Impossibile est eos, qui semel sunt illuminati*, &c. ... Si ergo longa consuetudine peccandi ad tantam obstinationem perueniant peccatores, vt sit eis impossibile, HOC EST VALDE DIFFICILE à peccato desistere, & ad viam salutis redire, cur non potuerunt aliqui electi, &c.

IANSENIVS. 1. Proposit. *Aliqua Dei præcepta hominibus justis volentibus & conantibus secundùm præsentes, quas habent vires, sunt impossibilia: Deest quoque iis gratia, qua possibilia fiant.*

GONÇALES DE ALBELDA *in* 1. *p. S. Thomæ.*

DISP. 77. *sect.* 3. *nu.* 18. His suppositis, pro resolutione veritatis dico primò, instante occasione temporis, quo obligat præceptum naturale, aut supernaturale, Deus de facto dat cuicumque viatori auxilium sufficiens, proportionatum, intrinsecum & extrinsecum, vt possit, si velit, tale præceptum adimplere, ita vt nullus excusari possit à transgressione præcepti, ob defectum auxilii sufficientis. Dixi auxilium sufficiens proportionatum, quia aliqua occurrere possent præcepta naturalia, adeò facillima, vt non indigeat homo etiam lapsus supernaturali auxilio ad illa implenda, ex aliquo motiuo honesto virtutis acquisitæ.

Idem Disp. 57. *Sect.* 3. *nu.* 46. Per auxilium sufficiens & per concursum paratum à Deo, ex vi voluntatis antecedentis, qua vult, quantum est ex se, vt ille actus fiat à nobis, nisi per nos steterit, habet voluntas nostra in sua potestate LIBERA & EXPEDITA quidquid requiritur, vt faciat actum bonum, etiam non prædefinitum.

Idem Disp. 58. *sect.* 2. *nu.* 16. Quare indubiè tenendum esse censeo voluntatem creatam, solùm sufficienter adjutam à Deo, habere VLTIMVM COMPLEMENTVM POTENTIÆ

Xxx

IANSENIVS. 1. Proposit. *Aliqua Dei præcepta hominibus iustis volentibus & conantibus secundùm præsentes, quas habent vires, sunt impossibilia; Deest quoque iis gratia qua possibilia fiant.*

ACTIVÆ, & concursum præuium Dei in quo saluatur essentialis subordinatio causæ secundæ, respectu primæ, in ordine suo, nempe potentiæ PROXIMÆ operatiuæ.

Iterum. Habere totam illam virtutem quæ sufficit & requiritur vt in actu primo sit VLTIMATE COMPLETA & PROXIME EXPEDITA ad consentiendum Deo vocanti, si velit. Quare EX SVA MALITIA NON VVLT, non autem ex defectu principii PROXIME, VLTIMATE REQVISITI necessitate antecedenti, seu ex parte causæ.

Iterum ibid. sect. 3. nu. 35. Necessitas gratiæ efficacis non impedit quominus ille qui solum habet auxilium sufficiens, habeat proximam expeditam facultatem consentiendi Deo vocanti, si velit.

Et de induratis Disp. 77. *Sect.* 3. *nu.* 24. Illi qui in scriptura dicuntur peculiariter deserti à Deo, non ideo tales dicuntur, quia auxiliis sufficientibus priuentur, pro loco & tempore, quo instat occasio adimplendi præceptum, sed quia etiamsi auxilia sufficientia habeant, non tamen efficacia...... Sic desertis PER QVANDAM EXAGGERATIONEM dicitur impossibilis salus, aut quia valde difficilis, aut quia impossibilis solùm impossibilitate, sequenti permissionem & præscientiam Dei, quæ nullo modo destruit aut minuit intrinsecam facultatem ad oppositum.

Iterum ibid. nu. 27. Ad quartum patet quòd peccatoribus quantumcumque obduratis non denegantur auxilia sufficientia, pro loco & tempore, pro quo currit obligatio præcepti.

IOANNES PAVLVS NAZARIVS Cremonensis.

IOANNES *Paulus Nazarius Cremonensis ad quæst.* 23. 1. *part. ar.* 3. *Controu.* 2. *pag.* 838. *editionis Bonon. an.* 1620. Distinctio auxilii in sufficiens & efficax nititur testimoniis euidentibus sacrarum litterarum, SS. PP. & Scholasticorum.

Ibid. pag. 840. *col.* 2. Est autem auxilium sufficiens, idem quod gratia excitans, quatenus in se comprehendit non so-

lùm externam illuminationem, quæ fit per Scripturas, Doctores, & Miracula, sed comprehendit etiam intellectus illuminationem, quæ fit à Deo, ET MOTIONEM DEI SVPERNATVRALEM RECEPTAM IN VOLVNTATE..... Dicitur autem gratia sic excitans auxilium sufficiens, non respectu cujuscumque operationis, sed ejus tantùm, ad quam efficiendam excitat hominis voluntatem; ita vt si excitet ad credendum, sit sufficiens ad actum fidei, si ad pœnitendum, ad actum pœnitentiæ, si ad diligendum Deum super omnia, sit sufficiens ad actum dilectionis.

IANSENIVS. 1. Proposit. *Aliqua Dei præcepta hominibus justis volentibus & conantibus secundùm præsentes, quas habent vires, sunt impossibilia: Deest quoque iis gratia qua possibilia fiant.*

Ibid. controu. 3. pag. 851. *col.* 2. Postremò sciendum est auxilium sufficiens dupliciter à Deo nobis conferri; vno modo IMMEDIATE ad effectum à Deo intentum, veluti cùm Deus per internam illuminationem & inspirationem de rebus fidei hominem infidelem vocat ad fidem: Alio modo mediatè, & hoc dupliciter: scilicet vel per aliud auxilium, quasi remotè disponens eandem personam ad majoris & immediati auxilii susceptionem ad intentum effectum, putà fidei assensum, vel etiam gratiæ consequutionem: Et hoc modo piè creditur Deum homini in syluis, vel inter bruta nutrito auxilium quoddam conferre, vt naturæ legem non violet sed obseruet. Nam si legem obseruet, & dictamen sequendo rationis naturalis Diuino auxilio roboratæ bonum appetat, & malum fugiat, certissimè tenendum est, Deum illi vel per internam inspirationem reuelaturum ea quæ sunt ad credendum necessaria, vel aliquem fidei prædicatorem ad eum missurum, sicut misit Petrum ad Cornelium, Act. 10. Quòd si datum sibi diuinitus auxilium contemnat per peccatum, contra naturæ legem commissum, hoc ipso incapax altioris redditur adjutorii, vt apertè docet S. Thomas de verit. quæst. 14. ar. ii. ad 1. & 2. cont. gent. cap. 159. Vel confertur à Deo auxilium mediatè, scilicet media alterius personæ prouidentia, vt iis qui rationis vsum non habent, &c.

Ibid. pag. 852. Quarta conclusio. Omnibus venientibus ad vsum rationis Deus confert supernaturale auxilium intrinsecum, instigans ad bonum. Hæc conclusio est D. Thomæ 2. 2. quæst. 89. art. 6..... Affirmat autem conclusio conferri à Deo auxilium instigans ad bonum, non autem quòd sit re-

IANSENIVS. 1. Proposit. *Aliqua Dei præcepta hominibus iustis volentibus & conantibus secundùm præsentes, quas habent vires, sunt impossibilia; Deest quoque iis gratia, qua possibilia fiant.*

uelatio mysteriorum fidei, quia non semper dat illud auxilium immediatè ad credendum; vtplurimum autem dat ad vitam rectè instituendam, ex D. Th. quæst. 9. de verit. ar. ii. ad 1. & 2.

Ibid. S. Augustinus & S. Thomas non intendunt negare conferri à Deo sufficiens auxilium etiam OBDVRATIS ET EXCÆCATIS vt à peccato resurgant, sed affirmant tantùm illis subtrahi per quædam temporum interualla, propter apposita ab eis impedimenta..... Adde prædictos sanctos sæpè loqui de subtractione auxilii efficacis.

Ibid. 853. *col.* 1. Auxilium illud supernaturale non semper est immediatè ad credendum vel pœnitentiam agendam, vt suprà notatum est, sed sæpè mediatè, vt scilicet homo rectè vitam instituat circa operationes moraliter bonas, cui si apponat impedimentum, non peccat speciali peccato infidelitatis aut impœnitentiæ.

DIDACVS NVGVES CABEZVDO in 3. par. D. Th. edit. Venetæ an. 1612.

QVÆST. 2. *de Auxil. pag.* 83. *col.* 1. Ad quintum respondetur illud auxilium (efficax, non esse necessarium vt homo habeat suam potentiam OMNINO COMPLETAM, NON LIGATAM, NON IMPEDITAM, atque adeò vt simpliciter loquendo, homo possit operari: Et idcirco si non operatur, imputatur illi peccatum, quia simpliciter loquendo, non deest aliquid ex requisitis ad operandum..... Et ad argumentum, quod deest illi aliquid necessarium, distinguitur ista propositio, necessarium ex parte potentiæ, ita vt illa non sit OMNINO COMPLETA, ITA VT SIT ALIQVO MODO LIGATA, VEL IMPEDITA, negatur: Deest aliquid necessarium ex parte actus, quod datur simul cum ipso actu, transeat, &c.

Ibid. Auxilia sufficientia constituunt hominem simpliciter potentem ad operandum: at verò auxilium efficax ad singulas operationes tenet se ex parte ipsius operationis, quoniam

præſupponit potentiam OMNINO COMPLETAM NON LIGATAM, NEQVE IMPEDITAM.

Ibid. pag. 87. *col.* 1. Ad vltimam ergo probationem reſpondetur multoties teneri hominem ad orandum & ad petendum auxilium efficax à Deo, vt ſeruet omnia præcepta: & tunc quando de facto orat, jam accipit auxilium efficax ad orandum, ſi verò non orat, non imputatur ei quòd non habet auxilium efficax ad orandum, ſed imputatur ei ipſum non orare, quia hoc ipſum eſt de quo habet præceptum, & licèt non receperit auxilium efficax, RECEPIT TAMEN AVXILIVM SVFFICIENS, per quod ſimpliciter loquendo potuit orare.

IANSENIVS. 1. Propoſit. *Aliqua Dei præcepta hominibus juſtis volentibus & conantibus ſecundùm præſentes, quas habent vires, ſunt impoſſibilia: Deeſt quoque iis gratia, qua poſſibilia fiant.*

Idem tom. 2. *ad quæſt.* 86. *ar. p.* Inter Catholicos fuerunt aliqui, dicentes quòd Deus aliquando in pœnam grauiſſimorum peccatorum negat quibuſdam peccatoribus auxilia neceſſaria, & ſufficientia, vt pœnitere poſſint, quales ſunt illi qui in ſcripturis ſacris dicuntur excæcati & obdurati, ita videtur docere Gregor. Ariminenſis in 3. diſt. 46. quæſt. 1. Et Roſſenſis ar. 3. con. Lutherum, QVÆ SENTENTIA COMMVNITER DAMNATVR TANQVAM MAXIME TEMERARIA ET PROXIMA ERRORI: Sed tamen exiſtimo Doctores iſtos ſolùm velle ſignificare, quòd ſit ſpecialis difficultas in his peccatoribus; Sententia enim vt jacet, ETIAM ERRONEA MIHI VIDETVR, & non eſt credibile incidiſſe in talem errorem ſanctiſſimum Martyrem, qui ſuo tempore fuit defenſor fidei in Anglia.

Sit igitur prima concluſio. FIDES EST, ITA VT OPPOSITVM SIT HÆRESIS MANIFESTA, quòd omnis homo, dum eſt in via, & compos rationis, poteſt ſimpliciter loquendo pœnitentiam agere de peccatis, atque adeò omnibus dantur auxilia ſufficientia, vt poſſint pœnitere. Probatur concluſio &c.

Ibid. Illuminat igitur omnem hominem: quæ verba intelliguntur etiam de illuminatione ſupernaturali.

Ibid. pag. 64. Apoſtolus cùm dicit Rom. 1. Tu autem ſecundùm duritiam & impœnitens cor tuum, theſaurizas tibi iram in die iræ, loquitur vniuerſaliter tam Gentibus, quàm Iudæis, vnde NIHIL VALET SOLVTIO, QVOD EXCI-

PIANTVR AB ISTA REGVLA EXCÆCATI ET OBDVRATI.

IANSENIVS. 1. Proposit. *Aliqua Dei præcepta hominibus iustis volentibus & conantibus secundùm præsentes, quas habent vires, sunt impossibilia: Deest quoque iis gratia, qua possibilia fiant.*

Ibid. Pharao maximè fuit induratus, & nihilominus habuit multa auxilia, quibus potuit credere & conuerti. *Addit author quod est in cap. Nabuchodonosor. 23. quæst. 4. sumptum ex libro de prædestinatione & gratia. Item hanc veritatem* EXPRESSE DEFINIRI PVTAT *in Trid. Sess. 6. cap.* 14. *Et adesse* COMMVNEM CONSENSVM TOTIVS ECCLESIÆ.

Ibid. Etiam peccatores excæcati & obdurati habent præceptum agendi pœnitentiam, & peccant magis ac magis, quia non agunt pœnitentiam, vt omnes intelligunt de Pharaone: Ergo simpliciter loquendo possunt illam agere. Patet consequentia; quia vt ait D. Ambrosius, IMPIVM EST DICERE, QVOD DEVS ALIQVID IMPOSSIBILE PRÆCIPIAT.

Ibid. pag. 65. col. 1. Qui non recipit auxilium efficax est potens ad operandum, etiam per principium intrinsecum ejusdem ordinis, cum operatione supernaturali: non tamen ille qui non recipit auxilium sufficiens: Et idcirco iste excusatur à peccato contra legem supernaturalem, non autem ille.

Ibid. Concedimus illum (*qui nihil audiuit de rebus fidei*) non habere auxilium supernaturale ad credendum & pœnitendum; atque adeò excusari à tali peccato, licèt simpliciter loquendo sit possibile credere & pœnitere.

Ibid. de barbaris quibus non est annuntiatum Euangelium. Licèt simpliciter loquendo non habeant auxilium supernaturale, sufficiens in se receptum, nihilominus simpliciter loquendo possunt credere & pœnitere, quia possunt tale auxilium recipere: & de facto reciperent, si seruarent legem naturalem. Ex hoc autem quòd illi non cognoscant hanc veritatem solùm sequitur, quòd excusentur à tali peccato, quia non est eis possibile per principium intrinsecum susceptum.

Ibid. Vt aliquis peccet de facto in eo, quòd non operatur, non sufficit quòd teneatur & possit simpliciter loquendo, sed requiritur quòd possit per potentiam intrinsecè susceptam. Quando verò talem potentiam non habet, facit quidem quod secundùm se peccatum est, IPSE TAMEN NON PECCAT DE FACTO, sed excusatur à peccato, propter carentiam talis potentiæ.

Ibid. Ad sextum respondendum quòd veniens ad vsum rationis peccat contra legem naturæ non se conuertendo, quia ad istam conuersionem habet principium intrinsecum sufficiens, quod tamen non habet ad conuersionem supernaturalem, ET IDCIRCO CONTRA TALEM CONVERSIONEM NON PECCAT.

IANSENIVS. 1. Proposit. *Aliqua Dei præcepta hominibus justis volentibus & conantibus secundùm præsentes, quas habent vires, sunt impossibilia: Deest quoque iis gratia, qua possibilia fiant.*

PETRVS LEDESMA de Auxiliis, edit. Salmant. an. 1611.

AR. 16. *pag.* 332. *col.* 1. Dico tertiò auxilium sufficiens intrinsecum necessarium ad vitanda peccata, datur omnibus hominibus, pro tempore quo peccarent, si non vitarent peccata. Similiter datur auxilium necessarium intrinsecum ad implenda præcepta, pro tempore, quo obligant. HOC DICTVM EST CERTISSIMVM INTER THEOLOGOS, ET ILLVD DOCENT OMNES DISCIPVLI D. TH.... VIDETVR ESSE EXPRESSA MENS D. THOMÆ.

Ibid. pag. 333. Quilibet peccator quantumlibet induratus peccat non implendo præcepta, tempore, quo obligant: Ergo habet auxilium intrinsecum sufficiens: Probatur consequentia, quia ALIAS NON PECCARET.

Et ar. 14. *pag.* 294. *Proposita quadam solutione ad objectionem quæ Thomistis fieri solet col.* 1. Hæc solutio, *inquit*, falsa est & videtur omnino improbabilis. Quoniam ista sententia admittit quod de facto & reipsa Deus obligat hominem ad actum illi impossibilem. At verò IMPIVM est, vt dicit Hieronymus, asserere quòd Deus præcipiat aliquid impossibile.

Ibid. Secundò probatur hoc ipsum, quod Deus mihi præcepit actum fidei vel caritatis, proponit illum vt possibilem: Ergo vel Deus me decipit, quod quidem est maximè absurdum, vel tenemur fateri quòd à parte rei est mihi possibilis actus credendi, vel diligendi Deum PRO TEMPORE ILLO QVO PRÆCEPTVM OBLIGAT. Antecedens proba-

IANSENIVS.

1. Proposit.

Aliqua Dei præcepta hominibus justis volentibus & conantibus secundùm præsentes, quas habent, vires, sunt impossibilia: Deest quoque iis gratia, qua possibilia fiant.

tur: proponitur mihi iste actus vt à me faciendus, ergo virtualiter proponitur mihi vt possibilis.

Ibid. Auxilium physicè prædeterminans non facit quòd actus sit possibilis: ac subinde sine tali auxilio est possibilis.

Ibid. 295. Præceptum positiuum obligat modò ad actum positiuum, v.g. ad actum positiuum credendi vel diligendi Deum: Ergo vt hoc præceptum me obliget, ET NON SIT INIVSTVM, oportet quòd mihi sit possibilis actus positiuus, qui præcipitur.

Ibid. col. 2. Quando quis non potest habere actum positiuum credendi, vel diligendi Deum, NON CREDERE ET NON DILIGERE EST IN EO PVRA NEGATIO, ET NON PRIVATIO, ergo NON PECCAT non credendo, vel non diligendo, &c.

Ibid. Si semel dicatur quòd ille actus est impossibilis PROPTER CARENTIAM AVXILII EFFICACIS PRÆDETERMINANTIS PHYSICE, consequenter dicendum est quòd illud præceptum non obligat ad actum positiuum, & per consequens non habere actum positiuum non erit peccatum, sed erit mera negatio.

Ibid. pag. 298. *col.* 1. Aduertendum etiam est quòd illud auxilium efficax physicè prædeterminans voluntatem, concurrit quidem ad productionem operationis, non tamen est necessarium ex parte principii, tanquam dans virtutem & potentiam; sed est necessarium vt actu operetur, & tenet se ex parte operationis; & ita qui non habet illud, potest simpliciter & absolutè operari: Et quando homo non habet istud auxilium, non deest illi aliquid necessarium ex parte potentiæ, sed ipsa potentia est PERFECTA ET COMPLETA, ET NON LIGATA SINE ILLO; & propterea homo obligatur diuinis præceptis.

Ibid. ar. ii. pag. 233. Prima conclusio. Certissimum est quòd auxilium sufficiens, vel quod dicitur sufficiens, VERE ET PROPRIE ET IN OMNI RIGORE est sufficiens, etiamsi auxilium prædeterminans voluntatem sit necessarium ad ipsam operationem. Hæc tenent communiter omnes discipuli D. Thomæ.

Ibid. Esse auxilium supernaturale, eleuans voluntatem in ordine ad operationem supernaturalem, &c.

BALTHA-

IANSENIVS.
1. Proposit.
Aliqua Dei præcepta hominibus justis volentibus & conantibus secundùm præsentes, quas habent vires, sunt impossibilia: Deest quoque iis gratia, quâ possibilia fiant.

BALTHASAR NAVARRETE tom. 2 Controu. edit. Vallisoletanæ. 1609.

AD *quæst.* 19. *ar.* 8. *controu.* 12. *Post explicatam diuisionem auxilii supernaturalis in sufficiens & efficax.* Ex iis ergo confutatur error Lutheri ..... & error Caluini, negantium istam diuisionem, & dicentium nullum habere auxilium sufficiens, qui non habeat etiam auxilium efficax, vt saluetur .. ... Confutatur etiam error Pelagianorum & Semipelagianorum, seu Massiliensium ponentium initium nostræ justificationis prouenire ex virtute nostra, NON EX AVXILIO PRÆVENIENTE ET SVFFICIENTE.

Ibid. controu. 19. Auxilium sufficiens tribuit potentiæ cooperationem ad ipsam operationem producendam taliter, vt per illum cui tribuitur tale auxilium, stet non operari.

Ibid. Dicitur auxilium sufficiens, quia sufficit vt habens illud, sic coaptetur operationi, & sic incipiat excitari ad eam, vt eidem habenti imputetur quòd operatio non sequatur. *Et paulò antè*: Asserit ergo nostra propositio, quòd collato auxilio sufficienti, SI HOMO NON RESISTAT, Deus ex sua liberalitate confert auxilium efficax tanquam complementum actuale.

IOANNES A SANCTO THOMA tom. 2. in 1. par. D. Tho. edit. Lugd. anno 1643.

AD *quæst.* 23. *Disp.* 10. *art.* 3. *num.* 36. *pag.* 421. Secunda pars hujus secundi dicti docet pro præceptis adimplendis in adultis semper dari sufficiens auxilium. Et hoc constat, QVIA SI HOC DEESSET NON PECCARET HOMO, vt dicit Augustinus loco citato, talium præceptorum non adimpletione, & sic frustra essent præcepta. Et lib. de

IANSENIVS. 1. Proposit.

Aliqua Dei præcepta hominibus justis volentibus & conantibus secundùm præsentes, quas habent vires, sunt impossibilia: Deest quoque iis gratia, qua possibilia fiant.

gratia & lib. arbit. cap. 16. addit, *Non juberet Deus quod sciret ab homine fieri non posse, quis hoc nesciat; sed ideo jubet aliqua, quæ non possumus, vt nouerimus quid ab eo petere debeamus.* Vnde sumpsit Conc. Trid. sess. 6. c. ii. illam definitionem, quòd *Deus impossibilia non jubet, sed jubendo monet & facere quod possis, & petere quod non possis; & adjuuat vt possis.* Vbi pondero illud, *jubendo monet.* Nam in ipsa jussione & præcepto notificato & cognito, inuoluit Concilium auxilium sufficiens ad ejus impletionem, scilicet admonitionem ad faciendum quod possimus, quod est adjutorium seu vires, quæ se tenent ex parte voluntatis. Addit, si hæc auxilia aliquando non recipiantur, CVLPAM ESSE HOMINVM, QVI EA REIICIVNT, OFFERRI ENIM A DEO.

Ibid. num. 42. *pag.* 423. At verò viatores in hoc differunt à damnatis, quòd recipiunt ad bene operandum auxilium sufficiens, non solùm purè speculatiuum, sed etiam affectiuum & influxiuum in voluntatem, de se potens stimulare & excitare voluntatem, quia sunt in statu conuertendi se ad Deum, licèt aliqui tanta admiratione cum ignauia recipiant hoc auxilium, vt non relinquant locum dari sibi adjutorium & vires in voluntate.

Ibid. nu. 43. *pag.* 424. Itaque auxilium sufficiens, quod pertinet præcisè ad rationem medii ad salutem, denegatur aliquando siue paruulis, siue adultis, sine noua culpa. AVXILIVM VERO SVFFICIENS AD IMPLENDA PRÆCEPTA NON DENEGATVR ALICVI CVRRENTE SEV STANTE PRÆCEPTO.

Iterum ibi. Vnde, PHARAONI CONCESSVM EST AVXILIVM SVFFICIENS, AD IMPLENDA PRÆCEPTA DEI, quia erat in statu possibilitatis adimplendi illa. Et generales locutiones scripturæ, quæ etiam quoscumque obduratos ad pœnitentiam vocat, & eos peccare si non conuertantur, & thesaurizare iram significat, clarè loquuntur de OBDVRATIS IN STATV POSSIBILITATIS PROXIMÆ, & currente obligatione præcepti.

Ibid. nu. 27. *pag.* 419. Est autem necessarium ponere tale auxilium, dans sufficientiam & posse, quia ad potestatem & vim operandi non sufficit ipsa capacitas obedientialis, quam

habet naturalis potentia vt eleuetur ad opera supernaturalia; sed requiritur FACVLTAS PROXIMA ET PROPORTIONATA AD OPERANDVM.

Ibid. nu. 30. *col.* 2. §. Secundum est. Sed tamen pro omni tempore, quo instat adulto præceptum, non denegatur ei à Deo, sed offertur auxilium sufficiens ex parte sua. *& antea ibid.* Quæ sententia in adultis vniuersaliùs currit, quia cùm ipsi ex propriis actibus justificandi sint, multique ex iis actibus sint in præcepto, euidentiùs ibi apparet NON POSSE AVXILIVM SVFFICIENS ILLIS DENEGARI, vt præcepto obligentur.

Antea Disp. 5. *art.* 6. *pag.* 205. *col.* 1. *num.* 19. Homo potest seruare mandata sine gratia efficaci; distinguo, quantum ad virtutem & potestatem seruandi, transeat; quantum ad applicationem potentiæ ad seruandum; nego; Applicatio enim datur per auxilium efficax, posse, per sufficiens.

IANSENIVS. 1. Proposit. *Aliqua Dei præcepta hominibus justis volentibus & conantibus, secundùm præsentes, quas habent vires, sunt impossibilia: Deest quoque iis gratia, qua possibilia fiant.*

Ex testimoniis jam allatis constat, Thomistas gratiæ per seipsam efficacis Defensores, huic 1. *Iansenii propositioni contradicere in omnibus, & secundùm omnem modum, quo eam Ianseniani tuentur: nam & impium vocant quod dicit Iansenius, Deum homini præcipere aliquid impossibile. Et quod Iansenius impossibilitatem illam petit ex eo quòd desit gratia, Thomistæ excludunt, dicentes ex mente omnium Catholicorum adesse sufficientem: Et quia Iansenius defectum illum gratiæ limitat ad præsentes quas habent vires illi qui præcepta transgrediuntur: Thomistæ contrà, potissimum adesse gratiam significant pro tempore & loco, quo præceptum obligat. Denique potentiam tantùm remotam positam in non repugnantia, vt Deus homines juuet, si velit, exsufflant Thomistæ, cùm dicunt per diuinam illam gratiam conferri reipsa potentiam, expeditam, proximam, promptam, completam, non impeditam, non ligatam, immediatam.*

IANSENIVS. 2. Proposit. *Interiori gratia in statu naturæ lapsæ nunquam resistitur.*

DIDACVS ALVAREZ

locis jam citatis in præcedenti propositione dicit,

NVLLVM Catholicum dubitare de diuisione gratiæ in efficacem & sufficientem: Et sufficientem istam esse auxilium intrinsecum & supernaturale: Et hoc auxilium esse VERE sufficiens, & si non esset VERE sufficiens, non imputandam peccatoribus mandatorum transgressionem: Et esse sufficiens ad IMMEDIATE agendum, & ita esse sufficiens, vt nullum aliud requiratur ad hoc, vt homo VERE POSSIT AGERE: Et constituere potentiam PROXIMAM & EXPEDITAM ad agendum. *Disp.* 117. *de auxil. num.* 11. *& disp.* 76. *nu.* 3. Conuenire omnes Catholicos, quòd gratia excitans exterior non sit eadem cum gratia sufficiente; sufficientem enim tribuere sufficientes vires libero arbitrio, quod non facit gratia excitans exterior.

Habemus igitur auxilium internum supernaturale verè ac proximè sufficiens ad operandum & constituens proximam & expeditam potentiam, & tamen effectu carens ex Didaco. Ergo auxilio interno, supernaturali, verè sufficienti, verè constituenti proximam agendi potentiam in statu naturæ lapsæ voluntas humana resistit, ex Didaco.

Idem. 3. *Resp. cap.* 5. Vnde hæc propositio, liberum arbitrium motum à Deo auxilio gratiæ sufficientis ad conuersionem, potest conuerti, si velit, est verissima, ETIAM IN SENSV COMPOSITO ACCEPTA.

Si est verissima, ergo qui non conuertitur resistit interiori gratiæ, sufficientissimæ ad conuersionem.

Idem Disp. 71. *de auxil. nu.* 3. Sanctus Stephanus dixit Iudæis, *vos semper Spiritui sancto restitistis*, apertè significans quibusdam inspirari bona desideria, vt conuerti possint, QVIBVS TAMEN SVA MALITIA RESISTVNT: si enim per illam vocationem Spiritus Sancti non possent conuerti, non fuissent à Stephano reprehensi Iudæi, QVIA RESTITERVNT.

Idem ibid. Item Isaiæ 5. sic loquitur Dominus, *Habitatores Hierusalem, &c.* ex quibus constat Iudæos, quos reprehendit Dominus, gratiam efficacem non habuisse, aliàs fecissent vtique fructum bonum: habuerunt autem gratiam VERE SVFFICIENTEM, per quam conuerti potuerunt, & fructus dignos pœnitentiæ facere, aliàs non reprehendisset Dominus, quòd vuas non produxerint, sed labruscas.

IANSENIVS. 2. Proposit. *Interiori gratia per Christum in statu naturæ lapsæ nunquam resistitur.*

Et Disp. 112. *nu.* 5. Dari auxilium supernaturale intrinsecum necessarium ad implenda præcepta: & ab omnibus recipi saltem pro loco & tempore, quo præceptum obligat. *Igitur qui præcepta transgrediuntur resistunt intrinseco & supernaturali auxilio.*

GONCALEZ
in I. par. D. Th.

DIsp. 57. *sect.* 3. *nu.* 47. *De iis quorum pœnitentia non est à Deo prædefinita*, Quod tamen non impedit, quominus si vellent agerent pœnitentiam, quia per auxilium sufficiens HABENT IN SVA POTESTATE EXPEDITA actum pœnitendi..... Quare suâ culpâ omittunt actum pœnitentiæ.

Ibid. Disp. 58. *sect.* 1. *nu.* 16. Quare indubiè tenendum esse censeo, voluntatem creatam solùm sufficienter adjutam à Deo, habere VLTIMVM COMPLEMENTVM POTENTIÆ ACTIVÆ..... Et totam illam virtutem, quæ sufficit & requiritur vt in actu primo sit VLTIMATE COMPLETA ET PROXIME EXPEDITA ad consentiendum Deo vocanti, si velit. QVARE EX SVA MALITIA NON VVLT, non verò ex defectu principii proximi, vltimatè compleri.

Ibid. Disp. 77. *sect.* 3. Instante occasione temporis, quo obligat præceptum naturale aut supernaturale, Deus de facto dat cuicumque viatori auxilium sufficiens, proportionatum, extrinsecum & INTRINSECVM, vt possit si velit tale præceptum adimplere. Ita vt nullus excusari possit à transgressione præcepti, ob defectum auxilii sufficientis, &c. *Igitur omnis transgressor resistit interno auxilio.*

Iansenivs. 2. Proposit. *Interiori gratiæ per Christum in statu naturæ lapsæ nunquam resistitur.*

Ibid. sect. 3. nu. 27. Ad quartum patet quòd peccatoribus quantumcumque obduratis, non denegantur auxilia sufficientia, pro loco & tempore, pro quo currit obligatio præcepti: *Igitur etiam illi resistunt internæ gratiæ.*

IOANNES PAVLVS NAZARIVS ad. qu. 27. 1. *par. art.* 3. *Controuers.* 2. *pag.* 840. *edit. Bononiensis anni* 1620.

Est autem auxilium sufficiens idem quod gratia excitans, quatenus in se comprehendit non solùm externam illuminationem, quæ fit per scripturas, Doctores & Miracula, sed comprehendit etiam INTERNAM INTELLECTVS ILLVMINATIONEM, quæ fit à Deo, & MOTIONEM DEI SVPERNATVRALEM, receptam in voluntate. *Internæ igitur & supernaturali motioni resistunt qui non habent gratiam efficacem.*

Ibid. 3. *controu. pag.* 851. *col.* 7. Sextò recolendum est id quod annotauimus in præcedenti controuersia, ex D. Th. 3. con. Gen. c. 159. nimirum quòd licèt homo per motum liberi arbitrii non possit mereri & adipisci gratiam, potest tamen impedimentum ponere gratiæ suscipiendæ; nam de quibusdam dicitur Iob. 21. *Dixerunt Deo, recede à nobis;* & cap. 24. *Rebelles fuerunt lumini.* Ex quo sequitur primò vt homini qui DIVINÆ GRATIÆ RESISTIT SVSCIPIENDÆ meritò imputetur ad culpam, quòd eam non suscipiat.

Ibid. col. 2. Piè creditur Deum homini in syluis vel inter bruta enutrito auxilium quoddam conferre SVPERNATVRALE; vt naturæ legem non violet, sed obseruet: *Quod si faciat*, certissimè tenendum est Deum illi per internam inspirationem reuelaturum ea quæ sunt ad credendum necessaria, vel aliquem fidei prædicatorem ad eum missurum.... Quòd si datum illi diuinitùs auxilium contemnat per peccatum, contra legem naturæ commissum, hoc ipso incapax altioris redditur adjutorii, vt apertè docet S. Thom. *Quot sunt qui auxilium illud contemnunt, ac proinde qui diuinæ gratiæ supernaturali & internæ resistunt?*

Ibid. pag. 852. *col.* 1. Quarta conclusio. Omnibus venienti-bus ad vsum rationis Deus confert supernaturale auxilium intrinsecum, instigans ad bonum. Hæc conclusio est D. Th. &c. *An sequuntur omnes illam instigationem? An non igitur multi auxilio supernaturali intrinseco resistunt?*

IANSENIVS. 2. Proposit. *Interiori gratiæ per Christum in statu naturæ lapsæ nunquam resistitur.*

Ibid. col. 2. S. Augustinus & S. Thomas non intendunt negare conferri à Deo sufficiens auxilium, etiam obduratis, & excæcatis, vt à peccato resurgant.... Sæpe loquuntur de subtractione auxilii efficacis; *Resistunt igitur interiori gratiæ etiam obdurati & excæcati.*

Ibid. ar. 5. *controu.* 3. *p.* 879. Et nota humanam voluntatem receptis communibus auxiliis opponendo Diuinæ gratiæ obicem siue impedimentum peccati, præuenire secundùm ordinem executionis effectum Diuinæ voluntatis, ex se paratæ ad conferendam gratiam, aut majora auxilia, SICVT QVI RECEPTO INTRA DOMVM NASCENTIS AVRORÆ FVLGORE, antequam appareant Solis radii, fenestram clauderet, diceretur solis illustrationem obstaculo opposito præuenisse. Ex quo apparet injustas esse querelas eorum, qui dicunt, si voluit Deus me non eligere ad gloriam &c. *Solis radios non videt, qui non videt hominem hîc interiori gratiæ resistentem.*

DIDACVS NVGNEZ CABEZVDO tract. de Auxiliis ad quæst. 72. 3. par. art. 5.

QVÆST. 2. *pag.* 87. *col.* 1. Si verò non orat *homo, quando necessaria est oratio*, non imputatur ei quòd non habet auxilium efficax ad orandum: sed imputatur ei ipsum non orare, quia hoc ipsum est de quo habet præceptum: & licèt non receperit auxilium efficax, RECEPIT TAMEN AVXILIVM SVFFICIENS, per quod simpliciter loquendo, potuit orare.

Id. ib. tom. 2. *ad art.* 1. *quæst.* 86. *col.* 2. Sententia *quæ dicit excæcatis & obduratis negari auxilia sufficientia ad agendum pænitentiam*, communiter damnatur, tanquam maximè temeraria, & proxima errori.... Vt jacet etiam erronea mihi videtur.

IANSENIVS.

2. Proposit. *Interiori gratiæ per Christum in statu naturæ lapsæ nunquam resistitur.*

Ibid. Fides est, ita vt oppositum sit hæresis, quòd omnis homo, dum est in via potest simpliciter loquendo pœnitentiam agere, atque adeò quòd omnibus dantur auxilia sufficientia, vt possint pœnitere.

Ibid. Quòd dicitur, illuminat omnem hominem, &c. intelligitur etiam de ILLVMINATIONE SVPERNATVRALI.

Ibid. pag. 64. Apostolus cùm dicit, *Tu autem secundùm duritiam tuam & impœnitens cor tuum thesaurizas tibi iram, in die iræ,* LOQVITVR VNIVERSALITER..... Et nihil valet solutio, quòd excipiantur ab ista regula EXCÆCATI ET OBDVRATI.

Ibid. Etiam Pharao habuit multa auxilia, quibus potuit credere & conuerti.

Ibid. pag. 65. *col.* 1. Qui non recipit auxilium efficax, est potens ad operandum, etiam PER PRINCIPIVM INTRINSECVM, ejusdem ordinis cum operatione supernaturali: idcirco non excusatur à peccato.

Ibid. Veniens ad vsum rationis peccat contra legem naturæ, non se conuertendo, quia ad istam conuersionem habet principium sufficiens; *Hinc colligitur quoties existimet hic Auctor ab hominibus resisti interiori gratiæ in statu naturæ lapsæ.*

PETRVS LEDESMA.

HIC *quoque, vt in superiori propositione monstratum est, tenendum putat* secundùm fidem dari auxilium sufficiens distinctum ab efficaci, & illud esse sufficiens IN OMNI RIGORE, & esse supernaturale intrinsecum, & eleuare potentiam ad operationem supernaturalem, & dari in omni occasione, quâ vrget obligatio præcepti, ad cujus obseruationem necessarium est. *Igitur quicumque peccat non obediendo præceptis hujusmodi, resistit interno & supernaturali auxilio, juxta Ledesmam.*

Adde quod dicit art. 13. *pag.* 276. Ex quibus locis constat Deum extendere manum, pulsare ad ostium cordis, & alia similia facere, quod est præbere auxilium sufficiens, vt homines possint conuerti: ET TAMEN ALIQVANDO RESISTVNT.

Ibid.

Ibid. pag. 277. Multi peccant, EO QVOD DESINT GRATIÆ DEI: *Et paulò antè*, qui permittitur peccare, habet auxilium ad non peccandum. *Resistunt igitur auxilio, ad non peccandum dato.*

IANSENIVS. 2. Proposit.

Interiori gratiæ in statu naturæ lapsæ nunquam resistitur.

Ibid. art. 16. *col.* 1. Resistere contingit dupliciter, vno modo positiuè, quia homo illuminatur ab ipso Deo & excitatur per diuinam gratiam, ET RESISTIT HOMO ILLI positiuè, opponendo impedimentum Diuinæ gratiæ. Alio modo potest esse resistentia, non quidem positiua, sed negatiua, &c.

Ibid. ad 3. Pharaonem habuisse simile auxilium atque Nabuchodonosorem, vt posset conuerti.

Ibid. Etiam induratis tribuere Deum auxilium intrinsecum. *At Pharao & indurati sequunturne impulsum hujusmodi auxilii? Resistunt igitur interiori*

BALTHASAR NAVARRETE.

AD *quæst.* 19. 1. *par. ar.* 8. *controu.* 19. Licèt auxilium sufficiens sæpenumero præcedat tempore actualem operationem, tamen non tribuitur per modum habitus, sed per modum impellentis ex parte sua ad operationem, CVI TAMEN IMPVLSVI MVLTOTIES RESISTIT; Asserit ergo nostra propositio, quòd collato auxilio sufficienti SI HOMO NON RESISTAT, Deus ex sua liberalitate confert auxilium efficax, tanquam complementum actuale.

IOANNES A SANCTO THOMA

tom. 2. *in* 1. *par. antea citato.*

AD *quæst.* 23. *Disp.* 10. *art.* 3. *num.* 41. *pag.* 423. Non est in dictis D. Thomæ contrarietas; quia in primo instanti vsus rationis, omnes accipiunt sufficiens auxilium ad acceptandam legem, & ad res fidei implicitè tunc propositas.... Sed non omnibus proponuntur res fidei in particulari & determinatè, & sic non accipiunt sufficiens auxilium ad explicitè & parti-

IANSENIVS. 4. Proposit. *Interiori gratiæ in statu naturæ lapsæ nunquam resistitur.*

cularitèr credendum : neque sub motiuo fidei Diuinæ : & hoc ex culpa sua, quia RESISTVNT priori auxilio, nec volunt acceptare legem, neque conuerti ad Deum.

Et antea nu. 27. pag. 419. col. 1. Intrinseca necessaria ad constituendum auxilium sufficiens sunt duo, ex parte intellectus, notitia : ex parte voluntatis, facultas, seu proportionatæ vires vt sufficientiam & potestatem quis habere dicatur ad aliquid faciendum. Nam voluntas nihil potest operari, nisi præsupponendo cognitionem ex parte intellectus, & in se habendo virtutem & adjutorium proportionatum operi supernaturali faciendo, & sic vtrumque eorum pertinet ad sufficiens auxilium.

Adde quod dicit postea nu. 42. pag. 423. Auxilium sufficiens viatorum esse affectiuum & influxiuum in voluntatem. *Loquitur autem de auxilio sufficienti, prout ab efficaci distinguitur, vt constat ex nu. 27. pag. 418. Datur ergo auxilium sufficiens intrinsecum, illuminatiuum & affectiuum, quod caret effectu. Et licèt dicat aliquos insigniter obstinatos impedire se ne recipiant affectiuum illud auxilium in voluntate; supponit tamen multos hoc non impedire, ac proinde hi resistunt etiam auxilio in voluntate recepto. Obstinati verò illi habuerunt auxilium proximè sufficiens, etiam in voluntate, vt non ita obstinarentur & Dei gratiam repellerent.*

Et antea Disput. 5. art. 6. pag. 216. col. 1. nu. 54. Respondeo non frustrari auxilium sufficiens à nobis, quoad suum effectum formalem, quem præbet nobis, sed FRVSTRARI QVOAD SVVM FINEM, PROPTER QVEM DATVR NOBIS secundùm voluntatem Dei antecedentem. Hoc enim manet frustratum. Quia ipsum auxilium dat potentiam ad actum, ET CARET ACTV; frustratur ergo fine, licèt non effectu formali.

Et antea Disp. 3. ar. 5. pag. 98. col. 2. nu. 27. Discrimen Caluini errantis à Thomistis ita explicat. Caluinus autem quia potentiam liberam negauit, & totam operationem ita voluit esse à gratia, quòd non à nobis liberè operantibus, ideo ante efficaciam gratiæ, potentiam denegauit liberam, NEC VOLVIT ESSE ALIVD AVXILIVM SVFFICIENS, QVAM EFFICAX.

Disp. 5. art. 6. pag. 218. col. 1. nu. 60. Quòd si Deus noluerit

dare auxilium efficax, iste non manebit potens, distinguo; si noluerit dare absolutè & ex se tollendo illud, concedo: si non dederit ex aliquo impedimento voluntario, putà ex eo quòd voluntariè homo occupatur circa alium, & habet applicationem quoad illum, nego. Tunc enim Deus non denegat auxilium illud efficax, nisi propter impedimentum voluntarium ipsius hominis. *Et deinde.* Vnde imputatur sibi, si operetur contra præceptum, etiam si non habeat auxilium efficax ad illud. Quia non habere est ex impedimento quod voluntariè præstat, occupando se circa aliud voluntariè & reddendo se incompossibilem & repugnantem illi auxilio efficaci, &c.

IANSENIVS. 2. Proposit. *Interiori gratiæ in statu naturæ lapsæ nunquam resistitur.*

Idem paulò antè nu. 58. Deficere applicationem illam, quæ fit per auxilium efficax, deficientiâ voluntariâ, ideóque ESSE IN MANV MEA, & sic non deficere simpliciter aliquid requisitum ad illum primum actum, nisi quia volo.

Disp. 5. *ar.* 7. *pag.* 202. *col.* 2. *nu.* 10. Quare si illa probatio Concilii (Senonensis) aliquam vim habet, dicendum est quòd reuera probationem sumit non ex resistentia facta auxilio efficaci (hoc enim stare non potest) sed facta auxilio sufficienti: & vis illius reducitur ad hoc. DE FACTO RESTITERVNT IVDÆI SPIRITVI SANCTO EOS MONENTI PER AVXILIVM SVFFICIENS: Ergo in se habet homo potentiam resistendi auxilio sufficienti; sed hanc potentiam non lædit auxilium efficax ..... Ergo cum auxilio efficaci manet potentia resistendi.

Ex his constat Thomistas gratiæ per seipsam efficacis Defensores vnanimi consensu putare dari gratiam actualem, internam, supernaturalem, per quam constituatur proxima bene agendi potentia, cui homines resistant, cùm possint consentire: Atque hoc putare cum principiis fidei necessariò connexum esse. Itaque damnandam censere secundam Iansenii propositionem.

IANSENIVS.

3. Proposit. *Ad merendum & demerendum in statu naturæ lapsæ non requiritur in homine libertas à necessitate, sed sufficit libertas à coactione.*

DIDACVS ALVAREZ in tract. de Auxiliis Diuinæ Gratiæ.

DISP. 92. nu. 8. *Concilium Senonense & Tridentinum definiuisse dicit contra hæresim Lutheranorum*, quòd IN INSTANTI in quo liberum arbitrium mouetur à Deo efficaciter, manet in eo LIBERA ET EXPEDITA FACVLTAS, qua potest non operari, si velit.

Idem 2. Respons. c. 1. nu. 34. Sensus compositus non est ille, qui in argumento insinuatur, quòd videlicet quando gratia est in voluntate, non possit voluntas non agere actum illum, ad quem determinatur, ablata verò motione possit non agere, hic enim sensus CONFICTVS FVIT A CALVINO, &c. Quando ergo S. Thomas & ejus discipuli dicunt, &c..... Nihil aliud intelligunt quàm motionem illam efficacem & actualem dissensum non posse simul poni in eodem arbitrio.

Ibid. cap. 4. nu. 9. dicit, Caluinum in eo deceptum, quia putauit illam propositionem, *Liberum arbitrium motum à Deo gratia efficaci non potest dissentire in sensu composito*, nihil aliud significare, nisi quòd postquam jam gratia efficax in voluntate posita est, non possit liberum arbitrium dissentire ac refragari; ablatâ verò gratiâ, possit.....Nos autem multò aliter intelligendum esse compositum sensum illius propositionis contendimus. Non enim per illam significatur, quòd quando est motio efficax in homine, tunc non possit dissentire ac refragari, ablatâ verò motione, possit. Si enim hoc semel concederetur, ABSQVE DVBIO EVERTERETVR LIBERTAS ARBITRII, nec posset per distinctionem illam sensus compositi & diuisi concordari cum decreto absoluto voluntatis Diuinæ, prædeterminantis omnes actus bonos futuros: nec cum efficacia auxilii præoperantis gratiæ. Sensus ergo legitimus illius propositionis in sensu composito acceptæ est, hæc duo simul esse incompossibilia, quòd ni-

mirum auxilium efficax ad consentiendum sit in homine, & homo dissentiat.

IANSENIVS. 3. Proposit. *Ad merendum & demerendum in statu naturæ lapsæ non requiritur in homine libertas à necessitate, sed sufficit libertas à coactione.*

Idem disp. 117. *de auxil. nu. ii.* Ad 3. Respondetur quòd potentia potest dupliciter dici proxima & expedita ad operandum, primò, quia nihil aliud requiritur ex parte ipsius potentiæ, quo in actu primo constituatur ad actualiter operandum, siue ad volendum & nolendum, & hoc modo liberum arbitrium positis omnibus requisitis ad operandum potest POTENTIA PROXIMA ET EXPEDITA operari & non operari, velle & nolle. Vnde S. Th. 1. p. quæst. 83. ar. 2. ad 2. ait quòd facultas nominat quandoque potentiam EXPEDITAM ad operandum; ET SIC PONITVR IN DEFINITIONE LIBERI ARBITRII: secundo modo potest dici facultas proxima & expedita ad operandum; quia in sua operatione non dependet ab alia priori causa, tribuente ipsam cooperationem, vel actualiter concurrente: & in hoc sensu, nulla causa secunda quantumuis ponatur perfecta, est secundùm se & seclusâ præmotione diuinâ expedita ad operandum.

Idem lib. 4. *Respons. cap.* 1. *nu.* 10. Cæterùm in voluntate hominis cum omnibus prærequisitis etiam ex parte Dei vt actualiter velit, tale objectum per judicium rationis sibi propositum, stat simul & conseruatur illæsa vera facultas, quâ potest nolle idem objectum aut velle contrarium, vt dictum est; & ideo tam agere, quàm non agere est in potestate voluntatis..... Nec enim vt voluntas agens medio judicio rationis indifferenti possit non agere, si velit, requiritur quod varietur tale judicium, vel auferatur, vt argumentum supponit. Nam CVM EODEM IVDICIO & omnibus prærequisitis vt voluntas consentiat in tale objectum, manet in eadem voluntate EXPEDITA FACVLTAS, QVA POSSIT DISSENTIRE, SI VELIT.

Ibid. nu. 13. Quia ergo cum auxilio efficaci præmouente ad aliquam actionem saluatur in libero arbitrio EXPEDITA facultas, qua possit dissentire si velit, ideo potest illi imputari & imputatur ad culpam, si non abstineat ab actu prohibito, vel si non operetur actum bonum & pium, qui est in præcepto, quem tamen per auxilium sufficiens potest facere, si velit, & suâ culpâ noluit facere.

Iterum disp. 23. *de auxiliis nu.* 28. Ad id autem quod dicitur

IANSENIVS. 3. Proposit. *Ad merendum & demerendum in statu naturæ lapsæ non requiritur in homine libertas à necessitate, sed sufficit libertas à coactione.*

quia post receptam motionem efficacem, voluntas necessariò prodit in opus, ita vt non possit non operari; Respondetur quòd simpliciter loquendo non exit voluntas in opus NECESSARIÒ, sed liberè, etiam post acceptam motionem: ET SIMPLICITER POTEST NON OPERARI TOTO TEMPORE, QVO HABET ILLAM MOTIONEM. NAM MOTIO PRÆDETERMINANS NON AVFERT A VOLVNTATE PROXIMAM POTENTIAM AD ACTVM OPPOSITVM.

Adde quòd disp. 95. nu. 9. disertè negat amorem beatificum esse actum liberum libertate arbitrii, defectu proximæ hujus indifferentiæ: & quod ad primam propositionem suprà relatum est, sine auxilio sufficienti ad immediatè credendum, non posse imputari peccatum incredulitatis.

GONÇALEZ DE ALBELDA.

DISP. 57. *in 1. p. nu.* 48. Constantissimè asserimus CONTRA HÆRETICOS CALVINISTAS, quòd voluntas nostra potest non sequi si velit motionem efficacem Dei. Efficacia enim diuinæ motionis non consistit in hoc quòd tollat à voluntate nostra liberam & expeditam facultatem eam abjiciendi, si velit: sed in eo quòd de facto eam non abjiciat, cùm possit. Vult enim Deus decreto suo absoluto vtrumque, videlicet quòd liberum arbitrium nostrum sequatur motionem ejus efficacem, & quòd habeat liberam & expeditam facultatem ad non sequendum, si velit.

Ibid. nu. 51. *Ly* potest, *cùm dicitur voluntas posse dissentire motioni efficaci*, sumi semper pro potentia PROXIMA ET EXPEDITA.

Ibid. nu. 54. *dicit necessitatem agendi, quæ sequitur ex suppositione gratiæ efficacis*, esse tantùm cum habitudine ad nostrum liberum arbitrium, VT EXPEDITA INDIFFERENS AD OPPOSITVM: Et liberum arbitrium esse PROXIME ET EXPEDITE INDIFFERENS AD VTRVMLIBET.

Disp. 58. *Sect.* 3. *nu.* 34. Illud verbum, *cùm dicitur voluntas posse dissentire gratiæ efficaci*, non denotare quòd semotâ præmotione efficaci, proximè & expeditè possit dissentire, si velit: sed de-

notare, quòd etiam stante illâ, POTEST PROXIME ET EXPEDITE DISSENTIRE, SI VELIT.

Ibid. nu. 36. Cùm liberum arbitrium sic excitatum, sit proximè & expeditè indifferens ad vtrumlibet (aliàs liberum arbitrium non esset) NON IMPLICAT ABSOLVTE, SIMVL PONI DISSENSVM CVM ILLO SIC EXCITATO.

Ibid. nu. 38. Non inclinat determinatè ad vnum, quasi per modum naturæ, sed CVM INDIFFERENTIA LIBERA ET EXPEDITA AD OPPOSITVM..... Ita mouet vt concurrat per modum libertatis CVM INDIFFERENTIA EXPEDITA ad oppositum.

Ibid. disp. 61. *nu.* 5. Liberum arbitrium tam in Deo, quàm in hominibus definitur, quòd sit potestas rationis & voluntatis vnum præ alio eligendi, aut vnum & idem acceptandi & respuendi..... Ex eo autem quòd dicitur vnum præ alio, habetur hanc potestatem debere esse CVM INDIFFERENTIA, quæ maneat ex parte principii, ETIAM DVM EXERCETVR ACTIO..... Contra rationem liberæ facultatis esse, vt ad agendum, siue ex parte principii formaliter, siue ex parte conditionis, requiratur aliquid præuium, quo posito, indifferentia omnis tollatur. Patet ex dictis, quia libertas formaliter in hac præuia, seu per modum principii POTESTATE INTRINSECE INDIFFERENTI sita est. Quidquid ergo præuiè omnino determinat ad vnum, & omnino indifferentiam intrinsecam aufert, libertatem tollit.

Ibid. disp. 75. *Sect.* 2. *nu.* 41. Ex his colliges, candide Lector, quòd immeritò Aduersarii, cum quibus hîc agimus, nobis imponunt, quòd asseramus gratiam præuenientem prædeterminare OMNINO ad vnum voluntatem nostram.... cùm potiùs firmissimè teneamus oppositum: Nempe voluntatem nostram per gratiam præuenientem efficacem, qua à Deo excitatur & mouetur, NON PRÆDETERMINARI OMNINO AD VNVM, & ejusmodi gratiam præuenientem non tollere à voluntate nostra POSSIBILITATEM PROXIMAM ET EXPEDITAM ad oppositum, ETIAM STANTE TALI GRATIA PRÆVENIENTE EFFICACI.....
Et hinc facilis via aperitur ad conuincendos & reducendos

IANSENIVS 3. Proposit. *Ad merendum & demerendum in statu naturæ lapsæ non requiritur in homine libertas à necessitate, sed sufficit libertas à coactione.*

IANSENIVS. 3 Proposit. Hæreticos Lutheranos & Caluiniſtas, qui vſum noſtræ libertatis dicunt deſtrui ex efficacia Diuinæ gratiæ.

Ad merendum & demerendum in ſtatu naturæ lapſæ non requiritur in homine libertas à neceſſitate, ſed ſufficit libertas à coactione.

Adde quæ allata ſunt ſuprà ad 1. propoſitionem, ideo non excuſari peccatorem à tranſgreſſione præcepti, quia habet auxilium ſufficiens ad illud implendum; *& ideo* ſuâ malitiâ illud omittere, quia habet potentiam vltimatè completam vt obſeruare poſſit.

IOANNES PAVLVS NAZARIVS ad quæſt. 19. 1. p.

ART. 1. *controu. vnica.* Ex quibus omnibus talis poteſt conſtrui definitio. Liberum arbitrium, eſt voluntas, provt eſt electiua ex judicio rationis ad diuerſa indifferenti, POTENS AGERE ET NON AGERE.... ſed jam communiter eſt recepta liberi arbitrii *definitio*, quod eſt potentia libera, quæ poſitis omnibus requiſitis ad agendum, habet in ſua poteſtate AGERE ET NON AGERE HOC VEL ILLVD.

Et deinde. Tertiò explicandum eſt quid ſit poſſe agere & non agere; & agere hoc vel illud aut oppoſitum, quòd nihil aliud eſt, quàm habere potentiam contradictionis & contrarietatis; Ex quibus prior dicit libertatem quoad exercitium, poſterior quoad ſpecificationem actus. Nec quælibet potentia contradictionis ſatis eſt vt ſit potentia libera, ſed requiritur potentia contradictionis, quæ IN EODEM INSTANTI, NON TAMEN PRO EODEM CONIVNCTIM, SED DIVISIM HABET IN SVA FACVLTATE VTRAMQVE CONTRADICTIONIS PARTEM..... Nam ea potentia, quæ ſucceſſiuè tantùm potens eſt ad agendum & non agendum, vt ſcilicet nunc poſſit agere & poſtea poſſit non agere, LIBERA POTENTIA NON EST. Nam & res rationis expertes aliquando poſſunt agere & aliquando non agere, vt patet de brutis ſponte ſe mouentibus, & quandoque à motu ceſſantibus. Eſt igitur de ratione potentiæ liberæ, vt poſitis omnibus ad agendum requiſitis, modo ſuperiùs allato explicato, PROMPTAM habeat & EXPEDITAM ad

ad operandum facultatem, possitque seipsam ad agendum applicare, aut se ab agendo continere IN VNO ET EODEM INSTANTI, licèt non pro eodem.

IANSENIVS.

3. Proposit. *Ad merendum & demerendum in statu naturæ lapsæ non requiritur in homine libertas à necessitate, sed sufficit libertas à coactione.*

Addit ibidem, habere potentiam PROXIMAM ad exercitium suæ libertatis, quia positis omnibus ad agendum requisitis, potest agere & non agere, agere hoc vel illud.

Ibid. quæst. 20. art. 4. controu. 2. Deus causas necessarias ita mouet, vt necessitate quadam ad vnum determinet. Has verò (*liberas*) nullâ impositâ necessitate præmouet ad singulos actus determinatè. Ita vt non in solius Dei potestate & operatione, SED IN AGENTIS LIBERI FACVLTATE POSITA SIT actionis determinatio.

Ibid. Hoc ipso quòd Deus constituit dare influxum juxta modum & naturam liberi arbitrii, constituit etiam dare. 1. offert & dat influxum SIMPLICITER INDIFFERENTEM, quia vt modificatur libertate voluntatis indifferens est, quamuis in ordine ad diuinæ voluntatis efficacitatem ac prouidentiam Dei infallibilem non sit indifferens, sed infallibilis, & ideo determinatus determinatione, non destruente libertatem.

Ibid. quæst. 22. ar. 4. Nedum in sensu diuiso, sed etiam in sensu composito, voluntas cum tali motione est INDIFFERENS AD VTRVMQVE OPPOSITVM.

Ibid. Diuinus influxus impellit ad mouendum simul cum voluntate seipsam mouente: & licèt inferat actum infallibiliter, potest tamen voluntas, antequam sit per actualem impulsum in actu secundo, RESISTERE, ET EFFECTVM ILLIVS IMPEDIRE, CVM SIT INDIFFERENS AD VTRVMQVE OPPOSITVM.

Ibid. ad quæst. 14. ar. 13. controu. 6. Ex dictis sequitur necessitatem sensus compositi, QVÆ EST ETIAM NECESSITAS SVPPOSITIONIS, non sic esse intelligendam, vt stante v. c. præscientia Dei de locutione futura, nulla maneat contingentia, indifferentia siue libertas in causa, videlicet in voluntate ad loquendum, vel non loquendum. Hic enim sensus nedum falsus est, SED ETIAM HÆRETICVS. Nam quid prodest quòd mea voluntas absolutè, siue secundùm naturam suam considerata, libera sit ad legendum, vel non legen-

IANSENIVS. 2. Proposit. *Interiori gratiæ per Christum in statu naturæ lapsæ nunquam resistitur.*

Ibid. sect. 3. *nu.* 27. Ad quartum patet quòd peccatoribus quantumcumque obduratis, non denegantur auxilia sufficientia, pro loco & tempore, pro quo currit obligatio præcepti: *Igitur etiam illi resistunt internæ gratiæ.*

IOANNES PAVLVS NAZARIVS ad. qu. 27. 1. par. art. 3. Controuers. 2. pag. 840. edit. Bononiensis anni 1620.

EST autem auxilium sufficiens idem quod gratia excitans, quatenus in se comprehendit non solùm externam illuminationem, quæ fit per scripturas, Doctores & Miracula, sed comprehendit etiam INTERNAM INTELLECTVS ILLVMINATIONEM, quæ fit à Deo, & MOTIONEM DEI SVPERNATVRALEM, receptam in voluntate. *Internæ igitur & supernaturali motioni resistunt qui non habent gratiam efficacem.*

Ibid. 3. *controu. pag.* 851. *col.* 7. Sextò recolendum est id quod annotauimus in præcedenti controuersia, ex D. Th. 3. con. Gen. c. 159. nimirum quòd licèt homo per motum liberi arbitrii non possit mereri & adipisci gratiam, potest tamen impedimentum ponere gratiæ suscipiendæ; nam de quibusdam dicitur Iob. 21. *Dixerunt Deo, recede à nobis;* & cap. 24. *Rebelles fuerunt lumini.* Ex quo sequitur primò vt homini qui DIVINÆ GRATIÆ RESISTIT SVSCIPIENDÆ meritò imputetur ad culpam, quòd eam non suscipiat.

Ibid. col. 2. Piè creditur Deum homini in syluis vel inter bruta enutrito auxilium quoddam conferre SVPERNATVRALE; vt naturæ legem non violet, sed obseruet: *Quod si faciat*, certissimè tenendum est Deum illi per internam inspirationem reuelaturum ea quæ sunt ad credendum necessaria, vel aliquem fidei prædicatorem ad eum missurum.... Quòd si datum illi diuinitùs auxilium contemnat per peccatum, contra legem naturæ commissum, hoc ipso incapax altioris redditur adjutorii, vt apertè docet S. Thom. *Quot sunt qui auxilium illud contemnunt, ac proinde qui diuinæ gratiæ supernaturali & internæ resistunt?*

Ibid. pag. 852. *col.* 1. Quarta conclusio. Omnibus venientibus ad vsum rationis Deus confert supernaturale auxilium intrinsecum, instigans ad bonum. Hæc conclusio est D. Th. &c. *An sequuntur omnes illam instigationem? An non igitur multi auxilio supernaturali intrinseco resistunt?*

IANSENIVS. 2. Proposit. *Interiori gratiæ per Christum in statu naturæ lapsæ nunquam resistitur.*

Ibid. col. 2. S. Augustinus & S. Thomas non intendunt negare conferri à Deo sufficiens auxilium, etiam obduratis, & excæcatis, vt à peccato resurgant.... Sæpe loquuntur de subtractione auxilii efficacis; *Resistunt igitur interiori gratiæ etiam obdurati & excæcati.*

Ibid. ar. 5. *controu.* 3. *p.* 879. Et nota humanam voluntatem receptis communibus auxiliis opponendo Diuinæ gratiæ obicem siue impedimentum peccati, præuenire secundùm ordinem executionis effectum Diuinæ voluntatis, ex se paratæ ad conferendam gratiam, aut majora auxilia, SICVT QVI RECEPTO INTRA DOMVM NASCENTIS AVRORÆ FVLGORE, antequam appareant Solis radii, fenestram clauderet, diceretur solis illustrationem obstaculo opposito præuenisse. Ex quo apparet injustas esse querelas eorum, qui dicunt, si voluit Deus me non eligere ad gloriam &c. *Solis radios non videt, qui non videt hominem hîc interiori gratiæ resistentem.*

DIDACVS NVGNEZ CABEZVDO tract. de Auxiliis ad quæst. 72. 3. par. art. 5.

QVÆST. 2. *pag.* 87. *col.* 1. Si verò non orat *homo, quando necessaria est oratio*, non imputatur ei quòd non habet auxilium efficax ad orandum: sed imputatur ei ipsum non orare, quia hoc ipsum est de quo habet præceptum: & licèt non receperit auxilium efficax, RECEPIT TAMEN AVXILIVM SVFFICIENS, per quod simpliciter loquendo, potuit orare.

Id. ib. tom. 2. *ad art.* 1. *quæst.* 86. *col.* 2. Sententia *quæ dicit excæcatis & obduratis negari auxilia sufficientia ad agendum pœnitentiam*, communiter damnatur, tanquam maximè temeraria, & proxima errori.... Vt jacet etiam erronea mihi videtur.

IANSENIVS.

2. Proposit. *Interiori gratiæ per Christum in statu naturæ lapsæ nunquam resistitur.*

Ibid. Fides est, ita vt oppositum sit hæresis, quòd omnis homo, dum est in via potest simpliciter loquendo pœnitentiam agere, atque adeò quòd omnibus dantur auxilia sufficientia, vt possint pœnitere.

Ibid. Quòd dicitur, illuminat omnem hominem, &c. intelligitur etiam de ILLVMINATIONE SVPERNATVRALI.

Ibid. pag. 64. Apostolus cùm dicit, *Tu autem secundùm duritiam tuam & impœnitens cor tuum thesaurizas tibi iram, in die iræ,* LOQVITVR VNIVERSALITER..... Et nihil valet solutio, quòd excipiantur ab ista regula EXCÆCATI ET OBDVRATI.

Ibid. Etiam Pharao habuit multa auxilia, quibus potuit credere & conuerti.

Ibid. pag. 65. *col.* 1. Qui non recipit auxilium efficax, est potens ad operandum, etiam PER PRINCIPIVM INTRINSECVM, ejusdem ordinis cum operatione supernaturali: idcirco non excusatur à peccato.

Ibid. Veniens ad vsum rationis peccat contra legem naturæ, non se conuertendo, quia ad istam conuersionem habet principium sufficiens; *Hinc colligitur quoties existimet hic Auctor ab hominibus resisti interiori gratiæ in statu naturæ lapsæ.*

PETRVS LEDESMA.

HIC *quoque, vt in superiori propositione monstratum est, tenendum putat* secundùm fidem dari auxilium sufficiens distinctum ab efficaci, & illud esse sufficiens IN OMNI RIGORE, & esse supernaturale intrinsecum, & eleuare potentiam ad operationem supernaturalem, & dari in omni occasione, quâ vrget obligatio præcepti, ad cujus obseruationem necessarium est. *Igitur quicumque peccat non obediendo præceptis hujusmodi, resistit interno & supernaturali auxilio, juxta Ledesmam.*

Adde quod dicit art. 13. *pag.* 276. Ex quibus locis constat Deum extendere manum, pulsare ad ostium cordis, & alia similia facere, quod est præbere auxilium sufficiens, vt homines possint conuerti: ET TAMEN ALIQVANDO RESISTVNT.

Ibid.

Ibid. pag. 277. Multi peccant, EO QVOD DESINT GRATIÆ DEI: *Et paulò antè*, qui permittitur peccare, habet auxilium ad non peccandum. *Resistunt igitur auxilio, ad non peccandum dato.*

IANSENIVS. 2. Proposit. *Interiori gratiæ in statu naturæ lapsæ nunquam resistitur.*

Ibid. art. 16. *col.* 1. Resistere contingit dupliciter, vno modo positiuè, quia homo illuminatur ab ipso Deo & excitatur per diuinam gratiam, ET RESISTIT HOMO ILLI positiuè, opponendo impedimentum Diuinæ gratiæ. Alio modo potest esse resistentia, non quidem positiua, sed negatiua, &c.

Ibid. ad 3. Pharaonem habuisse simile auxilium atque Nabuchodonosorem, vt posset conuerti.

Ibid. Etiam induratis tribuere Deum auxilium intrinsecum. *At Pharao & indurati sequunturne impulsum hujusmodi auxilii? Resistunt igitur interiori*

BALTHASAR NAVARRETE.

AD *quæst.* 19. 1. *par. ar.* 8. *controu.* 19. Licèt auxilium sufficiens sæpenumero præcedat tempore actualem operationem, tamen non tribuitur per modum habitus, sed per modum impellentis ex parte sua ad operationem, CVI TAMEN IMPVLSVI MVLTOTIES RESISTIT; Asserit ergo nostra propositio, quòd collato auxilio sufficienti SI HOMO NON RESISTAT, Deus ex sua liberalitate confert auxilium efficax, tanquam complementum actuale.

IOANNES A SANCTO THOMA

tom. 2. *in* 1. *par. antea citato.*

AD *quæst.* 23. *Disp.* 10. *art.* 3. *num.* 41. *pag.* 423. Non est in dictis D. Thomæ contrarietas; quia in primo instanti vsus rationis, omnes accipiunt sufficiens auxilium ad acceptandam legem, & ad res fidei implicitè tunc propositas.... Sed non omnibus proponuntur res fidei in particulari & determinatè, & sic non accipiunt sufficiens auxilium ad explicitè & parti-

IANSENIVS. cularitèr credendum : neque sub motiuo fidei Diuinæ : & hoc ex culpa sua, quia RESISTVNT priori auxilio, nec volunt acceptare legem, neque conuerti ad Deum.

4. Proposit. *Interiori gratiæ in statu naturæ lapsæ nunquam resistitur.*

Et antea nu. 27. *pag.* 419. *col.* 1. Intrinseca necessaria ad constituendum auxilium sufficiens sunt duo, ex parte intellectus, notitia : ex parte voluntatis, facultas, seu proportionatæ vires vt sufficientiam & potestatem quis habere dicatur ad aliquid faciendum. Nam voluntas nihil potest operari, nisi præsupponendo cognitionem ex parte intellectus, & in se habendo virtutem & adjutorium proportionatum operi supernaturali faciendo, & sic vtrumque eorum pertinet ad sufficiens auxilium.

Adde quod dicit postea nu. 42. *pag.* 423. Auxilium sufficiens viatorum esse affectiuum & influxiuum in voluntatem. *Loquitur autem de auxilio sufficienti, prout ab efficaci distinguitur, vt constat ex nu.* 27. *pag.* 418. *Datur ergo auxilium sufficiens intrinsecum, illuminatiuum & affectiuum, quod caret effectu. Et licèt dicat aliquos insigniter obstinatos impedire se ne recipiant affectiuum illud auxilium in voluntate; supponit tamen multos hoc non impedire, ac proinde hi resistunt etiam auxilio in voluntate recepto. Obstinati verò illi habuerunt auxilium proximè sufficiens, etiam in voluntate, vt non ita obstinarentur & Dei gratiam repellerent.*

Et antea Disput. 5. *art.* 6. *pag.* 216. *col.* 1. *nu.* 54. Respondeo non frustrari auxilium sufficiens à nobis, quoad suum effectum formalem, quem præbet nobis, sed FRVSTRARI QVOAD SVVM FINEM, PROPTER QVEM DATVR NOBIS secundùm voluntatem Dei antecedentem. Hoc enim manet frustratum. Quia ipsum auxilium dat potentiam ad actum, ET CARET ACTV; frustratur ergo fine, licèt non effectu formali.

Et antea Disp. 3. *ar.* 5. *pag.* 98. *col.* 2. *nu.* 27. *Discrimen Caluini errantis à Thomistis ita explicat.* Caluinus autem quia potentiam liberam negauit, & totam operationem ita voluit esse à gratia, quòd non à nobis liberè operantibus, ideo ante efficaciam gratiæ, potentiam denegauit liberam, NEC VOLVIT ESSE ALIVD AVXILIVM SVFFICIENS, QVAM EFFICAX.

Disp. 5. *art.* 6. *pag.* 218. *col.* 1. *nu.* 60. Quòd si Deus noluerit

dare auxilium efficax, iste non manebit potens, distinguo; si noluerit dare absolutè & ex se tollendo illud, concedo: si non dederit ex aliquo impedimento voluntario, putà ex eo quòd voluntariè homo occupatur circa alium, & habet applicationem quoad illum, nego. Tunc enim Deus non denegat auxilium illud efficax, nisi propter impedimentum voluntarium ipsius hominis. *Et deinde.* Vnde imputatur sibi, si operetur contra præceptum, etiam si non habeat auxilium efficax ad illud. Quia non habere est ex impedimento quod voluntariè præstat, occupando se circa aliud voluntariè & reddendo se incompossibilem & repugnantem illi auxilio efficaci, &c.

IANSENIVS. 2. Proposit. *Interiori gratiæ in statu naturæ lapsæ nunquam resistitur.*

Idem paulò antè nu. 58. Deficere applicationem illam, quæ fit per auxilium efficax, deficientiâ voluntariâ, ideóque ESSE IN MANV MEA, & sic non deficere simpliciter aliquid requisitum ad illum primum actum, nisi quia volo.

Disp. 5. *ar.* 7. *pag.* 202. *col.* 2. *nu.* 10. Quare si illa probatio Concilii (Senonensis) aliquam vim habet, dicendum est quòd reuera probationem sumit non ex resistentia facta auxilio efficaci (hoc enim stare non potest) sed facta auxilio sufficienti: & vis illius reducitur ad hoc. DE FACTO RESTITERVNT IVDÆI SPIRITVI SANCTO EOS MONENTI PER AVXILIVM SVFFICIENS: Ergo in se habet homo potentiam resistendi auxilio sufficienti; sed hanc potentiam non lædit auxilium efficax ..... Ergo cum auxilio efficaci manet potentia resistendi.

Ex his constat Thomistas gratiæ per seipsam efficacis Defensores vnanimi consensu putare dari gratiam actualem, internam, supernaturalem, per quam constituatur proxima bene agendi potentia, cui homines resistant, cùm possint consentire: Atque hoc putare cum principiis fidei necessariò connexum esse. Itaque damnandam censere secundam Iansenii propositionem.

IANSENIVS.

3. Proposit.
Ad merendum & demerendum in statu naturæ lapsæ non requiritur in homine libertas à necessitate, sed sufficit libertas à coactione.

DIDACVS ALVAREZ in tract. de Auxiliis Diuinæ Gratiæ.

DIsp. 92. *nu.* 8. *Concilium Senonense & Tridentinum definiuisse dicit contra hæresim Lutheranorum*, quòd IN INSTANTI in quo liberum arbitrium mouetur à Deo efficaciter, manet in eo LIBERA ET EXPEDITA FACVLTAS, qua potest non operari, si velit.

Idem 2. *Respons. c.* 1. *nu.* 34. Sensus compositus non est ille, qui in argumento insinuatur, quòd videlicet quando gratia est in voluntate, non possit voluntas non agere actum illum, ad quem determinatur, ablata verò motione possit non agere, hic enim sensus CONFICTVS FVIT A CALVINO, &c. Quando ergo S. Thomas & ejus discipuli dicunt, &c..... Nihil aliud intelligunt quàm motionem illam efficacem & actualem dissensum non posse simul poni in eodem arbitrio.

Ibid. cap. 4. *nu.* 9. *dicit*, Caluinum in eo deceptum, quia putauit illam propositionem, *Liberum arbitrium motum à Deo gratia efficaci non potest dissentire in sensu composito*, nihil aliud significare, nisi quòd postquam jam gratia efficax in voluntate posita est, non possit liberum arbitrium dissentire ac refragari; ablatâ verò gratiâ, possit..... Nos autem multò aliter intelligendum esse compositum sensum illius propositionis contendimus. Non enim per illam significatur, quòd quando est motio efficax in homine, tunc non possit dissentire ac refragari, ablatâ verò motione, possit. Si enim hoc semel concederetur, ABSQVE DVBIO EVERTERETVR LIBERTAS ARBITRII, nec posset per distinctionem illam sensus compositi & diuisi concordari cum decreto absoluto voluntatis Diuinæ, prædeterminantis omnes actus bonos futuros: nec cum efficacia auxilii præoperantis gratiæ. Sensus ergo legitimus illius propositionis in sensu composito acceptæ est, hæc duo simul esse incompossibilia, quòd ni-

mirum auxilium efficax ad consentiendum sit in homine, & homo dissentiat.

Idem disp. 117. *de auxil. nu. ii.* Ad 3. Respondetur quòd potentia potest dupliciter dici proxima & expedita ad operandum, primò, quia nihil aliud requiritur ex parte ipsius potentiæ, quo in actu primo constituatur ad actualiter operandum, siue ad volendum & nolendum, & hoc modo liberum arbitrium positis omnibus requisitis ad operandum potest POTENTIA PROXIMA ET EXPEDITA operari & non operari, velle & nolle. Vnde S. Th. 1. p. quæst. 83. ar. 2. ad 2. ait quòd facultas nominat quandoque potentiam EXPEDITAM ad operandum; ET SIC PONITVR IN DEFINITIONE LIBERI ARBITRII: secundo modo potest dici facultas proxima & expedita ad operandum; quia in sua operatione non dependet ab alia priori causa, tribuente ipsam cooperationem, vel actualiter concurrente: & in hoc sensu, nulla causa secunda quantumuis ponatur perfecta, est secundùm se & seclusâ præmotione diuinâ expedita ad operandum.

IANSENIVS. 3. Proposit. *Ad merendum & demerendum in statu naturæ lapsæ non requiritur in homine libertas à necessitate, sed sufficit libertas à coactione.*

Idem lib. 4. *Respons. cap.* 1. *nu.* 10. Cæterùm in voluntate hominis cum omnibus prærequisitis etiam ex parte Dei vt actualiter velit, tale objectum per judicium rationis sibi propositum, stat simul & conseruatur illæsa vera facultas, quâ potest nolle idem objectum aut velle contrarium, vt dictum est; & ideo tam agere, quàm non agere est in potestate voluntatis..... Nec enim vt voluntas agens medio judicio rationis indifferenti possit non agere, si velit, requiritur quod varietur tale judicium, vel auferatur, vt argumentum supponit. Nam CVM EODEM IVDICIO & omnibus prærequisitis vt voluntas consentiat in tale objectum, manet in eadem voluntate EXPEDITA FACVLTAS, QVA POSSIT DISSENTIRE, SI VELIT.

Ibid. nu. 13. Quia ergo cum auxilio efficaci præmouente ad aliquam actionem saluatur in libero arbitrio EXPEDITA facultas, qua possit dissentire si velit, ideo potest illi imputari & imputatur ad culpam, si non abstineat ab actu prohibito, vel si non operetur actum bonum & pium, qui est in præcepto, quem tamen per auxilium sufficiens potest facere, si velit, & suâ culpâ noluit facere.

Iterum disp. 23. *de auxiliis nu.* 28. Ad id autem quod dicitur

IANSENIVS. 3. Proposit. *Ad merendum & demerendum in statu naturæ lapsæ non requiritur in homine libertas à necessitate, sed sufficit libertas à coactione.*

quia post receptam motionem efficacem, voluntas necessariò prodit in opus, ita vt non possit non operari; Respondetur quòd simpliciter loquendo non exit voluntas in opus NECESSARIÒ, sed liberè; etiam post acceptam motionem: ET SIMPLICITER POTEST NON OPERARI TOTO TEMPORE, QVO HABET ILLAM MOTIONEM. NAM MOTIO PRÆDETERMINANS NON AVFERT A VOLVNTATE PROXIMAM POTENTIAM AD ACTVM OPPOSITVM.

Adde quòd disp. 95. nu. 9. disertè negat amorem beatificum esse actum liberum libertate arbitrii, defectu proximæ hujus indifferentiæ: & quod ad primam propositionem suprà relatum est, sine auxilio sufficienti ad immediatè credendum, non posse imputari peccatum incredulitatis.

GONÇALEZ DE ALBELDA.

DISP. 57. *in 1. p. nu.* 48. Constantissimè asserimus CONTRA HÆRETICOS CALVINISTAS, quòd voluntas nostra potest non sequi si velit motionem efficacem Dei. Efficacia enim diuinæ motionis non consistit in hoc quòd tollat à voluntate nostra liberam & expeditam facultatem eam abjiciendi, si velit: sed in eo quòd de facto eam non abjiciat, cùm possit. Vult enim Deus decreto suo absoluto vtrumque, videlicet quòd liberum arbitrium nostrum sequatur motionem ejus efficacem, & quòd habeat liberam & expeditam facultatem ad non sequendum, si velit.

Ibid. nu. 51. *Ly* potest, *cùm dicitur voluntas posse dissentire motioni efficaci*, sumi semper pro potentia PROXIMA ET EXPEDITA.

Ibid. nu. 54. *dicit necessitatem agendi, quæ sequitur ex suppositione gratiæ efficacis*, esse tantùm cum habitudine ad nostrum liberum arbitrium, VT EXPEDITA INDIFFERENS AD OPPOSITVM: Et liberum arbitrium esse PROXIME ET EXPEDITE INDIFFERENS AD VTRVMLIBET.

Disp. 58. *Sect.* 3. *nu.* 34. Illud verbum, *cùm dicitur voluntas posse dissentire gratiæ efficaci*, non denotare quòd semotâ præmotione efficaci, proximè & expeditè possit dissentire, si velit: sed de-

notare, quòd etiam stante illâ, POTEST PROXIME ET EXPEDITE DISSENTIRE, SI VELIT.

Ibid. nu. 36. Cùm liberum arbitrium sic excitatum, sit proximè & expeditè indifferens ad vtrumlibet (aliàs liberum arbitrium non esset) NON IMPLICAT ABSOLVTE, SIMVL PONI DISSENSVM CVM ILLO SIC EXCITATO.

Ibid. nu. 38. Non inclinat determinatè ad vnum, quasi per modum naturæ, sed CVM INDIFFERENTIA LIBERA ET EXPEDITA AD OPPOSITVM..... Ita mouet vt concurrat per modum libertatis CVM INDIFFERENTIA EXPEDITA ad oppositum.

Ibid. disp. 61. *nu.* 5. Liberum arbitrium tam in Deo, quàm in hominibus definitur, quòd sit potestas rationis & voluntatis vnum præ alio eligendi, aut vnum & idem acceptandi & respuendi. . . . . Ex eo autem quòd dicitur vnum præ alio, habetur hanc potestatem debere esse CVM INDIFFERENTIA, quæ maneat ex parte principii, ETIAM DVM EXERCETVR ACTIO..... Contra rationem liberæ facultatis esse, vt ad agendum, siue ex parte principii formaliter, siue ex parte conditionis, requiratur aliquid præuium, quo posito, indifferentia omnis tollatur. Patet ex dictis, quia libertas formaliter in hac præuia, seu per modum principii POTESTATE INTRINSECE INDIFFERENTI sita est. Quidquid ergo præuiè omnino determinat ad vnum, & omnino indifferentiam intrinsecam aufert, libertatem tollit.

Ibid. disp. 75. *Sect.* 2. *nu.* 41. Ex his colliges, candide Lector, quòd immeritò Aduersarii, cum quibus hîc agimus, nobis imponunt, quòd asseramus gratiam præuenientem prædeterminare OMNINO ad vnum voluntatem nostram, . . . cùm potiùs firmissimè teneamus oppositum: Nempe voluntatem nostram per gratiam præuenientem efficacem, qua à Deo excitatur & mouetur, NON PRÆDETERMINARI OMNINO AD VNVM, & ejusmodi gratiam præuenientem non tollere à voluntate nostra POSSIBILITATEM PROXIMAM ET EXPEDITAM ad oppositum, ETIAM STANTE TALI GRATIA PRÆVENIENTE EFFICACI..... Et hinc facilis via aperitur ad conuincendos & reducendos

IANSENIVS 3. Proposit.
Ad merendum & demerendum in statu naturæ lapsæ non requiritur in homine libertas à necessitate, sed sufficit libertas à coactione.

ad operandum facultatem, possitque seipsam ad agendum applicare, aut se ab agendo continere IN VNO ET EODEM INSTANTI, licèt non pro eodem.

IANSENIVS. 3. Proposit. *Ad merendum & demerendum in statu naturæ lapsæ non requiritur in homine libertas à necessitate, sed sufficit libertas à coactione.*

Addit ibidem, habere potentiam PROXIMAM ad exercitium suæ libertatis, quia positis omnibus ad agendum requisitis, potest agere & non agere, agere hoc vel illud.

Ibid. quæst. 20. art. 4. controu. 2. Deus causas necessarias ita mouet, vt necessitate quadam ad vnum determinet. Has verò (*liberas*) nullâ impositâ necessitate præmouet ad singulos actus determinatè. Ita vt non in solius Dei potestate & operatione, SED IN AGENTIS LIBERI FACVLTATE POSITA SIT actionis determinatio.

Ibid. Hoc ipso quòd Deus constituit dare influxum juxta modum & naturam liberi arbitrii, constituit etiam dare. 1. offert & dat influxum SIMPLICITER INDIFFERENTEM, quia vt modificatur libertate voluntatis indifferens est, quamuis in ordine ad diuinæ voluntatis efficacitatem ac prouidentiam Dei infallibilem non sit indifferens, sed infallibilis, & ideo determinatus determinatione, non destruente libertatem.

Ibid. quæst. 22. ar. 4. Nedum in sensu diuiso, sed etiam in sensu composito, voluntas cum tali motione est INDIFFERENS AD VTRVMQVE OPPOSITVM.

Ibid. Diuinus influxus impellit ad mouendum simul cum voluntate seipsam mouente: & licèt inferat actum infallibiliter, potest tamen voluntas, antequam sit per actualem impulsum in actu secundo, RESISTERE, ET EFFECTVM ILLIVS IMPEDIRE, CVM SIT INDIFFERENS AD VTRVMQVE OPPOSITVM.

Ibid. ad quæst. 14. ar. 13. controu. 6. Ex dictis sequitur necessitatem sensus compositi, QVÆ EST ETIAM NECESSITAS SVPPOSITIONIS, non sic esse intelligendam, vt stante v. c. præscientia Dei de locutione futura, nulla maneat contingentia, indifferentia siue libertas in causa, videlicet in voluntate ad loquendum, vel non loquendum. Hic enim sensus nedum falsus est, SED ETIAM HÆRETICVS. Nam quid prodest quòd mea voluntas absolutè, siue secundùm naturam suam considerata, libera sit ad legendum, vel non legen-

IANSENIVS. 3. Proposit. *Ad merendum & demerendum in statu naturæ lapsæ non requiritur in homine libertas à necessitate, sed sufficit libertas à coactione.*

dum cras, si supposita præscientia Dei de lectione cras futura, non potest non legere, sed est omnino determinata ad legendum? Sic enim nunquam voluntas sua vteretur libertate, & ex consequenti, nullus esset effectus liber. Igitur necessitas, quam habet propositio sumpta in sensu composito, in eo consistit, quòd suppositio exigit vt effectus, putà loquutio, certò ponatur & non ejus oppositum; non autem efficit vt non potuerit simpliciter ejus oppositum poni per eandem causam, quæ libera est. Cum hoc autem, vt dicimus, remanet integra libertas. Non enim de ratione libertatis est vt possit in oppositum simul pro eodem instanti.

Ibid. Video nunc te sedentem, & supposito quòd videam te sedentem, necessariò sedes; sed quoniam hæc suppositio certæ visionis est connexa cum eo objecto, quod est in potestate tua, potes enim sedere & non sedere; ideo hæc suppositio non tollit sessionis tuæ libertatem, seu contingentiam, sed remanet simpliciter libera, siue contingens. Cùm itaque suppositio certæ diuinæ præscientiæ sit connexa per quandam habitudinem cum effectu contingente, tanquam effectu secundario, qui effectus contingens est in potestate causæ secundæ, sequitur quòd suppositio diuinæ præscientiæ non tollit libertatem, vel contingentiam effectus futuri.

DIDACVS NVGNES CABEZVDO tract. de auxil. ad quæst. 72. 3. par.

QVæst. 2. pag. 82. edit. Veneta an. 1612. Liberum arbitrium hominis secundùm se ET ESSENTIALITER est indifferens ad vtramque partem contradictionis: ergo per solam comprehensionem, supereminentem ipsius liberi arbitrii creati, non cognoscitur certò & infallibiliter determinatio ejus ad alteram partem, etiam si constituatur homo in illo ordine rerum cum talibus circunstantiis & auxiliis. Quia neque ille ordo rerum, neque illæ circunstantiæ determinant liberum arbitrium. ERGO CVM SECVNDVM SE SIT INDIFFERENS, SEMPER MANET ET COGNOSCITVR INDIFFERENS.

☞ *Ibid. pag. 99. col.* 1. Ratio essentialis libertatis per se 1. consistit in productione actus, qui regulatur per cognitionem indifferentiæ mediorum; & ex hoc sequitur quòd potentia sic operans possit OPERARI ET NON OPERARI.

IANSENIV
3. Proposit.
Ad merendum & demerendum in statu naturæ lapsæ non requiritur in homine libertas à necessitate, sed sufficit libertas à coactione.

His adde quæ sunt allata ad duas propositiones præcedentes, Ei qui non orat ideo imputari, quòd non oret, quia habet auxilium sufficiens ad orandum: *Et in vniuersum, ideo reos esse qui carent auxilio efficaci ad vitandum peccatum*: quia per auxilium sufficiens habent potentiam completam, non ligatam, non impeditam; Et esse manifestam hæresim hoc negare, etiam in obduratis & excæcatis.

Adde quod ibidem dicit pag. 86. Amorem beatificum non esse liberum, *ea scilicet libertate, quæ ad meritum requiritur, hoc est libertate arbitrii.*

PETRVS LEDESMA.

ART. 1. *de Auxiliis pag.* 214. *col.* 1. Voluntas libera, vt libera est, determinatur juxta modum suæ libertatis taliter, quòd absolutè & simpliciter manet indifferens. *Igitur vt libera, postulat ita determinari vt maneat indifferens, ac proinde vt excludat necessitatem agendi, contrariam indifferentiæ. Ledesma verò non agit de alia indifferentia, quàm de illa, quæ requiritur ad imputabilitatem bonarum & malarum actionum. Significat insuper cujusmodi sit illa necessitas, quam excludit hæc indifferentia libertati intrinseca; ea scilicet est, quæ reperitur in beatis, qui vident Deum, qui quidem, inquit*, necessariò diligunt illum, *ibid. pag.* 215. *Vnde dicit postea pag.* 226. Beatos non esse liberos ad non peccandum.

Ibid. pag. 223. Illa definitio (*Causa libera est illa, quæ positis omnibus, &c.*) vt bona sit, debet intelligi de requisitis ex parte potentiæ, quæ constituunt ipsam potentiam in ratione virtutis & potentiæ in actu primo, & priùs naturâ, quàm intelligatur ipse actus secundus, vt dicit etiam Suares. Igitur positis omnibus illis EST NECESSARIVM quòd possit operari & non operari. *Et ideo mox subdit*, auxilium prædeterminans non se tenet ex parte potentiæ, nec constituit illam in actu primo, neque complet actum primum. Itaque non impedit quominus in

actu primo completo libera voluntas sit indifferens.

IANSENIVS. 3. Proposit. *Ad merendum & demerendum in statu naturæ lapsæ, non requiritur in homine libertas à necessitate, sed sufficit libertas à coactione.*

Ibid. pag. 225. Ad 12. dicendum est quod per illam determinationem receptam ab ipso Deo in voluntate, voluntas determinatur ad operandum, nihilominus tamen non amittit PROXIMAM INDIFFERENTIAM ACTIVAM AD VOLENDVM ET NOLENDVM, quam voluntas habet simpliciter & absolutè.

Ibid. ar. 13. *pag.* 273. Ante omnia, hæretici nostri temporis affirmant dari auxilium efficax..... Et vocant auxilium efficax motionem quandam diuinam, quæ ita determinat voluntatem, VT NECESSITATEM ILLI INFERAT. *Atqui hoc ipsum dicit Iansenius, habet igitur locum ex Ledesma inter hæreticos nostri temporis.*

Ibid. pag. 275. Prima conclusio contra primum errorem, Certissimum est secundùm fidem, quòd non datur auxilium efficax in sensu exposito ab ipsis hæreticis, taliter quod dicit diuinam motionem, quæ ita prædeterminat voluntatem, VT EI NECESSITATEM INFERAT. *Quippe Ledesma non putat* saluari *libertatem, quam hæretici destruunt, nisi diuina motio indifferentiam relinquat agendi, vel non agendi.*

Ibid. ar. 14. *pag.* 298. Quando homo non habet istud auxilium, non deest illi aliquid necessarium ex parte potentiæ, sed ipsa potentia est PERFECTA ET COMPLETA, ET NON LIGATA sine illo, & propterea homo obligatur diuinis præceptis. *Nimirum aliter non obligaretur, quia non haberet potentiam ad vtrumlibet: id est indifferentiam, necessitati ad vnum determinanti contrariam. Et huc spectant alia quædam similia dicta hujus Auctoris, allata contra* 1. *propositionem, & quæ afferentur contra quartam.*

Et tamen addendum quod dicit art. 10. *pag.* 229. *col.* 1. Considerandum, quòd illa prædeterminatio etiam si physica sit, non constituit causam naturalem, quæ non possit CONSENTIRE, VEL DISSENTIRE, VEL ABIICERE MOTIONEM..... ITAQVE STANTE TALI MOTIONE efficaci, voluntas manet libera & non determinata naturaliter: Vnde absolutè POTEST DISSENTIRE, SI VELIT. *Iterum:* Etiam stante illo auxilio potest dissentire. *En in quo distinguas causam liberam contra naturalem, in eo quòd libera possit consentire vel dis-*

sentire. Et hoc stare vult cum prædeterminatione, propterea quod cum „ *illa stare debeat libertas.* Atqui Iansenius disertè negat in de- „ fensione tertiæ propositionis id esse necessarium.

IANSENIVS. 3. Proposit. *Ad merendum & demerendum in statu natura lapsa non requiritur in homine libertas à necessitate, sed sufficit libertas à coactione.*

BALTHAZAR NAVARETE.

AD *quæst.* 19. *ar.* 8. 1. *par. controu.* 20. Respondetur ergo ad omnia argumenta simul, quòd quamuis auxilium efficax sit determinatum ad vnum actum intrinsecè, tamen actuat liberum arbitrium, RELINQVENDO IN EODEM INSTANTI FACVLTATEM EIDEM VT POSSIT RESISTERE tali auxilio, atque adeò ex ipso modo actuandi sequitur, vt si liberum arbitrium velit, NON SE SVBIICIAT AVXILIO. Quod si non resistat statim idem auxilium ex suo intrinseco modo, tribuit ei efficaciam & determinationem ad vnum. Quo fit vt absolutè possit liberum arbitrium IN ILLO INSTANTI NON ADMITTERE AVXILIVM EFFICAX; si tamen non resistat, sequitur per consequentiam necessariam, actus. Itaque auxilium efficax denotat voluntatem diuinam, non quidem indifferentem ad vtrumlibet, sed determinatam ad vnum: atque adeò licèt ex vi talis determinationis non habeat voluntas indifferentiam ad vtrumlibet in operando, habet tamen illam ex vi actualis concursus Dei, quo voluntati actualiter tribuitur POSSE OPERARI VEL NON OPERARI IN EODEM INSTANTI, in quo voluntas non resistit. Quapropter ex voluntate & auxilio, tanquam ex principio totali consurgit libertas & determinatio ad operandum, & determinatio libera in operando. Nam actuando auxilium efficax voluntatem & liberum arbitrium conformiter ad suam naturam, non actuat ex modo, quo forma naturalis actuat subjectum, scilicet attendendo in subjecto ad solam potentiam naturalem, sed potiùs attendendo AD INDIFFERENTIAM EXPLICATAM: ET RELINQVENDO POTENTIAM AD RESISTENDVM IN EODEM INSTANTI.

Ibid. pag. 311. Quando Deus concurrit cum causa libera, mouendo eam efficaciter ad operandum, communicat eidem

IANSENIVS. 3. Proposit.

Ad merendum & demerendum in statu naturæ lapsæ non requiritur in homine libertas à necessitate, sed sufficit libertas à coactione.

SVAM INDIFFERENTIAM mediâ actuali indifferentiâ, quam causa ipsa habet in eodem instanti, in quo mouetur efficaciter.

Item ibid. Deum præmouendo conseruare libertatem; quia CAVSAT ACTVALEM INDIFFERENTIAM, & quando efficaciter incipit mouere, RELINQVERE LIBERTATEM AD RESISTENDVM. *Potuitne clariùs ad constituendam libertatem arbitrii, indifferentia requiri & excludi necessitas illi opposita? Et, potestne non esse proxima indifferentia illa, quæ est in eodem instanti, cum prædeterminatione ad abjiciendam ipsam prædeterminationem?*

IOANNES A SANCTO THOMA.

DIsp. 3. *ar.* 5. *pag.* 93. *col.* 2. *nu.* 7. Duplex ergo efficacia in Deo, respectu nostri liberi actus potest considerari; vna quæ solum velit determinatum actum, sed non ejus modum libertatis; alia quæ & substantiam actus & modum libertatis velit & causet. Efficacia prima SINE INDIFFERENTIA DATA, & non causans aut non curans de libertate, sed solùm de determinatione actus tolleret libertatem.

Columna priore ibid. Caluinus posuit decretum Dei, necessitans nos seu determinans vt necessariò faciamus, non vt liberè.

Ibid. disp. 4. *pag.* 110. *nu.* 2. Libertas est propria intellectualis naturæ; quia ex sua vniuersalissima indifferentia in judicando petit etiam hanc INDIFFERENTIAM IN VOLENDO ET OPERANDO.

Ibid. Liberum est quod habet dominium sui actus, & POTEST AGERE ET NON AGERE.

Ibid. pag. 111. *col.* 1. Deum respectu suæ bonitatis habere AMOREM NECESSARIVM; respectu aliorum habere AMOREM LIBERVM.

Ibid. ar. 4. *pag.* 121. *col.* 1. *nu.* 13. Secundò collige hanc indifferentiam & libertatem esse in Deo maximè intrinsecam & formalem.

Ibid. ar. 5. *pag.* 122. *col.* 2. *nu.* 1. Dicimus verissimum esse quòd

in Deo non potest dari indifferentia penes egredi & non egredi à potentia voluntatis; sed dari indifferentiam actus PENES TANGERE, VEL NON TANGERE IPSVM OBIECTVM CREATVM.

IANSENIVS. 3. Proposit. *Ad merendum & demerendum in statu naturæ lapsæ non requiritur in homine libertas à necessitate, sed sufficit libertas à coactione.*

Ibid. pag. 123. *col.* 1. Si verò intelligatur quòd vt aliquid sit liberum, exigitur quod possit abesse & adesse quasi actiuè, id est, quòd possit facere vt adsit, vel absit objectum, quod habet pro effectu, sic verum est, quòd actus ille (Dei) est liber & indifferens actiuè...... entitatiuè passiuè non est indifferens, entitatiuè actiuè est indifferens.

Ibid. ar. 6. *pag.* 132. *col.* 1. *num.* 12. Secunda ratio denegandi Deo etiam simplicem complacentiam de rebus possibilibus sumitur ex eo quòd nec liberè nec necessariò potest diuina voluntas ferri in illas.

Ibid. ar. 7. *pag.* 143. *nu.* 1. Dico 1. Seipsum & quidquid formaliter diuinum est & intra Deum DEVS DILIGIT NECESSARIÒ: est sententia communis. *Loquitur de necessario, prout distinguitur contra liberum, vt patet ex inscriptione articuli;* Quæ objecta velit Deus necessariò, quæ liberè.

Disp. 5. *ar.* 5. *pag.* 190. *col.* 2. *num.* 2. Tum seruatur contingentia & libertas, quando sic fit vnum, quod oppositum seu non esse illius adhuc est possibile. *Et antè*: NON EST POSSIBILITAS CONTINGENTIÆ ET LIBERTATIS, SI ITA EST POSSIBILITAS AD VNVM, QVOD SIT IMPOSSIBILITAS AD OPPOSITVM.

Ibid. ar. 6. *pag.* 203. *col.* 1. *nu.* 12. Vnde sumitur explicatio legitima sensus compositi & diuisi, ex ipsa doctrina S. Thomæ, non vt putant aduersarii, quòd sensus compositus sit, posito auxilio, & sensus diuisus, sublato ..... sed D. Thomas sumit sensum diuisum, etiam stante auxilio, & voluntate, & prædestinatione Dei, ita quòd illo posito sequitur in sensu diuiso, actum esse liberum.

Ibid. col. 2. *nu.* 13. Id quod in nobis causat illa voluntas efficax, est aperire cor, &c. conseruando potentiam ad oppositum, in quo stat modus libertatis, seu tollere indeterminationem, & conseruare INDIFFERENTIAM POTESTATIS ET DOMINII QVOD HABET AD VTRVMQVE ACTVM, AD FACERE ET NON FACERE.

IANSENIVS. 3. Proposit. *Ad merendum & demerendum in statu naturæ lapsæ non requiritur in homine libertas à necessitate, sed sufficit libertas à coactione.*

Ibid. pag. 204. *col.* 2. *nu.* 17. Respondemus Concilium validissimè allisisse totam Caluinistarum hæresim. Quia Caluinus ....negauit excitantem gratiam cum excitatione indifferenti .....Concilium ergo ad extirpandam hanc hæresim à sua radice, definiuit dari in nobis excitantem gratiam.... Et hanc ita tangere cor hominis cum indifferentia, quòd homo aliquid agat eam recipiens & possit abiicere. Qua definitione posita, corruit tota hæresis Caluini, quia non sic impellitur voluntas nostra vt necessitetur & non excitetur, siquidem datur excitans gratia tali indifferentia, quod potest abiici à nobis.

Ibid. nu. 18. Et ita manet EXPEDITA LIBERTAS AD VTRVMQVE ex parte potentiæ, NEC LIGATVR FACVLTAS per determinationem Dei, sed aperitur cor, &c. Doctrina ista de indifferentia excitationis de potentia rejiciendi illam & dissentiendi, si velit, potentia antecedenti & in sensu diuiso, omni Dei auxilio, etiam specialissimo, communis est.

Ibid. pag. 213. Per determinationem ad vnum actum non impediri facultatem voluntatis ad oppositum.

Ibid. pag. 215. *col.* 2. *nu.* 51. Potentiæ non liberæ remanent sub potentia antecedenter tantùm ad aliam formam, SED NON INDIFFERENTIA DOMINATIVA & ex arbitrio se mouente.

Ibid. disp. 7. *ar.* 4. *pag.* 308. *col.* 1. *nu.* 40. Nec currit similis ratio in illuminante aut in visione beatifica voluntatem rapiente, quia tales causæ non solùm antecedunt, sed etiam non causant ex parte rei causatæ libertatem & liberum modum agendi, sed coarctantur & coarctant ad vnum tantùm modum operandi, Diuina verò voluntas, &c.

Ex his dictis constat Thomistas vno ore damnare 3. Iansenii Propositionem: quatenus negat indifferentiam seu potentiam agendi & non agendi necessariam esse ad libertatem arbitrii, & admittit necessitatem etiam talem, qualis est in beatis ad amandum Deum: Indifferentiam autem illam quæ necessaria est, esse proximam & expeditam, putaréque ita esse sentiendum, vt vitetur error Caluini & Lutheri.

Doctrina Thomistarum superiùs expressa contra tertiam propositionem Iansenii, huic etiam quartæ contraria est, quatenus asserit in secunda parte

parte Semipelagianos in hoc fuisse hæreticos, quòd talem admitterent interiorem gratiam præuenientem, cui posset humana voluntas resistere vel obtemperare.

IANSENIVS. 4. Proposit. *Semipelagiani admittebant preuenientis gratiæ interioris necessitatem ad singulos actus, etiam ad initium fidei: Et in hoc erant hæretici quòd vellent eam gratiam talem esse, cui posset humana voluntas resistere vel obtemperare.*

DIDACVS ALVAREZ.

SEQVITVR *enim inde Semipelagianum fuisse Didacum Aluarez quando dixit loco superiùs allato, ex mente Concilii Senonensis & Tridentini.* Quòd in instanti in quo liberum arbitrium mouetur à Deo efficaciter, manet in eo libera & expedita facultas, qua potest non operari si velit. *Disp. 91. de auxil. nu. 8.*

Item. Sensum esse Caluini, quòd videlicet quando gratia efficax est in voluntate, non possit voluntas non agere actum illum, ad quem determinatur, ablatâ verò motione possit non agere. *1. Resp. cap. 1. nu. 34.*

Item. Caluinum in eo deceptum, quia putauit illam propositionem, liberum arbitrium motum à Deo gratia efficaci non potest dissentire in sensu composito, nihil aliud significare, nisi quòd postquam jam gratia efficax in voluntate posita est, non possit liberum arbitrium dissentire ac refragári, ablatâ verò gratiâ possit..... Et si hoc semel concederetur, sine dubio euerteretur libertas arbitrii, nec posset per distinctionem illam sensus compositi & diuisi concordari cum decreto absoluto voluntatis Diuinæ, prædeterminantis omnes actus bonos futuros; nec cum efficacia auxilii præoperantis gratiæ. *Ibid. cap. 4. nu. 9.*

Ibid. Liberum arbitrium positis omnibus requisitis ad operandum posse potentiâ proximâ & expeditâ operari & non operari, velle & nolle. *Disp. 117. de auxil. nu. ii.*

Idem. In voluntate hominis cum omnibus prærequisitis etiam ex parte Dei vt actualiter velit tale objectum per judicium rationis sibi propositum, stare simul & conseruari illæsam veram facultatem, quâ potest nolle idem objectum aut contrarium: Et ideo tam agere quàm non agere esse in potestate voluntatis. Et cum judicio rationis indifferenti & omnibus prærequisitis vt voluntas consentiat in tale objectum, manere in eadem voluntate expeditam facultatem, quâ possit

IANSENIVS. dissentire, si velit. 4. *Resp. cap. 1. num.* 10.

4. Proposit. *Item.* Cum auxilio efficaci præmouente ad aliquam actionem saluari in libero arbitrio expeditam facultatem, qua possit dissentire, si velit. *Ibid. nu.* 13.

Item. Simpliciter loquendo voluntatem non exire in opus necessariò, sed liberè, etiam post acceptam motionem & simpliciter posse non operari toto tempore, quo habet illam: nec auferri potentiam proximam ad actum oppositum. *Disp.* 23. *de auxil. nu.* 28. *& Disp.* 22.

Idem est voluntatem posse resistere vel obtemperare etiam illi gratiæ quæ est efficax, ac posse illi consentire vel dissentire, posse agere vel non agere, illâ suppositâ, quod toties & tot modis Didacus asserit; Ac proinde vel illud non est Semipelagianum, vel Semipelagianus est Didacus.

Semipelagiani admittebant praeuenientis gratiæ interioris necessitatem ad singulos actus, etiam ad initium fidei: Et in hoc erant heretici quòd vellent eam talem esse, cui posset humana voluntas resistere vel obtemperare.

GONÇALEZ DE ALBELDA.

IDEM *erit dicendum de Ioanne Gonçalez, nam etiam inculcare non cessat indifferentiam & potestatem agendi expeditam & proximam esse ad libertatem necessariam, ac proinde manere cum gratia & sub gratia efficaci, vt monstratum est in superiori proxima propositione.*

Recolendum est illud ex disp. 57. *sect.* 3. *nu.* 48. Contra Hæreticos Caluinistas constantissimè asserendum, quòd voluntas nostra potest non sequi, si velit, motionem efficacem. Efficaciam enim diuinæ motionis non consistere in hoc quòd tollat à voluntate nostra LIBERAM ET EXPEDITAM FACVLTATEM eam abjiciendi, si velit, sed in eo quòd de facto eam non abjiciat, cùm tamen possit. Velle enim Deum decreto suo absoluto vtrumque, quòd liberum arbitrium nostrum sequatur motionem ejus efficacem, & quòd habeat LIBERAM ET EXPEDITAM FACVLTATEM ad non sequendum, si velit.

Et nu. 51. *Ly*, potest, *cùm dicitur liberum arbitrium posse dissentire, interpretandum de potentia proxima expedita.*

Et nu. 54. Ex suppositione gratiæ efficacis sequi necessitatem agendi tantùm cum habitudine ad nostrum liberum arbitrium, vt expeditè indifferens ad oppositum, *quod ter, aut quater repetit num.* 55. *&* 56. *Et nu.* 63. Relinqui potentiam proximam & li-

beram facultatem ad determinandum se ad hoc potiùs, quàm illud.

Disp. 58. *sect.* 1. *nu.* 7. Prædeterminari voluntatem per modum libertatis, manente intrinseca indifferentia PROXIMA ET EXPEDITA ad vtrumlibet.

Ibid. sect. 3. *nu.* 34. Illud verbum, quo dicitur liberum arbitrium posse dissentire, non denotare quòd semotâ præmotione efficaci, potest proximè & expeditè dissentire, si velit; sed denotare, quòd ETIAM STANTE ILLA POTEST PROXIME ET EXPEDITE DISSENTIRE, SI VELIT.

Et num. 36. Non dici dissensum impossibilem libero arbitrio excitato per gratiam efficacem, quia implicet absolutè poni simul dissensum cum libero arbitrio, sic excitato. Hoc enim falsum esse. Et si sic excitatum NON ESSET PROXIME ET EXPEDITE INDIFFERENS AD VTRVMLIBET, NON FORE LIBERVM.

Et nu. 38. Gratiam efficacem non inclinare determinatè ad vnum, quasi per modum naturæ, sed cum indifferentia libera & expedita ad oppositum..... ET NON ADÆQVARE TOTAM VIM RESISTENDI, QVAM HABET VOLVNTAS.

Et disput. 75. *sect.* 3. *nu.* 41. Firmissimè teneri à Thomistis, voluntatem nostram per gratiam præuenientem efficacem, quâ à Deo excitatur & mouetur, non prædeterminari OMNINO ad vnum; NEC TOLLERE POSSIBILITATEM PROXIMAM ET EXPEDITAM ad oppositum, etiam stante tali gratia.

Denique Gonçalez citatis locis quinquies supra vigesies, requirit PROXIMAM ET EXPEDITAM FACVLTATEM AD VTRVMLIBET OPPOSITORVM, *vt saluetur libertas, & contendis stare illam cum gratia efficaci, quod est dicere cum illa gratia conjungi τὸ posse dissentire, seu non consentire, ac proinde resistere. Est igitur etiam ille Semipelagianus, si vera est propositio Iansenii.*

IANSENIVS. 4. Proposit. *Semipelagiani admittebant praeuenientis gratia interioris necessitatem ad singulos actus, etiam ad initium fidei: Et in hoc erant hæretici quòd vellent eam gratiam talem esse, cui posset humana voluntas resistere vel obtemperare.*

IANSENIVS.
4. Proposit. *Semipelagiani admittebant præuenientis gratiæ interioris necessitatem ad singulos actus, etiam ad initium fidei: Et in hoc erant hæretici quòd vellent eam gratiam talem esse, cui posset humana voluntas resistere vel obtemperare.*

IOANNES PAVLVS NAZARIVS.

NIHILO *magis excusari poterit Ioannes Paulus Nazarius, qui etiam ipse intrinsecam esse putat libero arbitrio indifferentiam, & promptam atque expeditam facultatem agendi & non agendi, & consequenter resistendi vel obtemperandi etiam gratiæ efficaci, siquidem cum illa stat libertas. Constat hoc ex iis quæ dicit ad art. 20. quæst. 19. 1. part. controu. vnica. Definitionem liberi arbitrii sic posse construi.* Liberum arbitrium est voluntas, prout est electiua, ex judicio rationis, AD DIVERSA INDIFFERENTI, POTENS AGERE ET NON AGERE. Esse etiam communiter receptam ab omnibus illam definitionem, Potentia libera est illa, quæ positis omnibus ad agendum requisitis, potest agere & non agere hoc vel illud: Et cùm dicitur posse agere & non agere, & agere hoc vel illud, nihil aliud esse, quàm habere potentiam contradictionis & contrarietatis; nec quamlibet potentiam contradictionis satis esse, vt sit potentia libera, sed requiri potentiam contradictionis, quæ in eodem instanti, non tamen pro eodem conjunctim, sed diuisim habeat in sua facultate VTRAMQVE CONTRADICTIONIS PARTEM .... Eam enim potentiam quæ successiuè tantùm potens est ad agendum & non agendum, vt scilicet nunc possit agere, & posteà possit non agere, non esse potentiam liberam. Debere potentiam liberam, positis omnibus ad agendum requisitis, IN EODEM INSTANTI, habere PROMPTAM ET EXPEDITAM ad operandum facultatem; posséque seipsam ad agendum applicare, aut se ab agendo continere.

Item ad quæst. 20. art. 4. controu. 2. Deum quidem causas necessarias ita mouere, vt ad vnum determinet necessitate quadam: liberas autem NVLLA IMPOSITA NECESSITATE præmouere ad singulos actus determinatè; ita vt non in solius Dei potestate & operatione, sed in agentis liberi facultate posita sit agentis determinatio.

Item ad quæst. 22. art. 4. Diuinum influxum impellere ad mouendum simul cum voluntate seipsam mouente, & licèt inferat actum infallibiliter, posse tamen voluntatem antequam sit

per actualem influxum in actu secundo RESISTERE ET EFFECTVM ILLIVS IMPEDIRE, cùm sit indifferens ad vtrumque oppositum.

IANSENIVS 4. Proposit.

Item ad quæst. 14. *art.* 13. *controu.* 6. ESSE SENSVM HÆRETICVM, ita intelligere necessitatem ex suppositione, vt câ stante nulla maneat contingentia, indifferentia siue libertas in voluntate ..... Ita enim voluntatem numquam exercere suam libertatem; nec ex consequenti superesse vllum effectum liberum: & debere voluntatem posse non facere id ad quod determinatur.

Vides totam hanc Nazarii doctrinam hoc stabilire quod Iansenii propositio Semipelagianum pronuntiat.

Semipelagiani admittebant praeuenientis gratiæ interioris necessitatem ad singulos actus, etiam ad initium fidei: Et in hoc erant hæretici quòd vellent eam gratiam talem esse, cui posset humana voluntas resistere vel obtemperare.

DIDACVS NVGNES CABEZVDO.

RECOGNOSCENDA *pariter sunt ea quæ producta sunt ex Cabezudo, vt constet ipsum quoque Semipelagianismi damnatum esse à Iansenio, cùm dicit tract. de Auxiliis ad quæst. 72. 3. part. quæst. 2.* liberum arbitrium secundùm se & essentialiter esse indifferens ad vtramque partem contradictionis, *pag.* 82. *edit. Venetæ.*

Item. Auxilium efficax præsupponere potentiam OMNINO COMPLETAM, NON LIGATAM, NON IMPEDITAM AD VTRVMLIBET. *pag.* 83.

Item pag. 99. Rationem essentialem libertatis per se primò consistere in productione actus, qui regulatur per cognitionem indifferentiæ mediorum. Et ex hoc sequi quòd potentia sic operans POSSIT OPERARI ET NON OPERARI.

Ex iis manifestè sequi auxilium efficax, datum ab ipso Deo, & existens simul tempore & prius naturâ, quàm nostra operatio, nullo modo tollere vel minuere libertatem illius, propterea quòd non tollat cognitionem indifferentiæ mediorum.

Vnde inferas, cùm diuina gratia non tollat libertatem, consequenter esse talem, vt ei creata voluntas possit resistere vel obtemperare: ac proinde Semipelagianam esse Cabezudi doctrinam, si Iansenii Catholica est.

IANSENIVS 4. Proposit. *Semipelagiani admittebant praeuenientis gratiæ interioris necessitatem ad singulos actus, etiam ad initium fidei: Et in hoc erant hæretici quòd vellent eam gratiam talem esse, cui posset humana voluntas resistere vel obtemperare.*

PETRVS LEDESMA.

HVC *quoque referenda sunt quæ sunt allata superiùs ex Ledesma de necessitate indifferentiæ, ad constituendam libertatem.* Et quòd illa retineatur etiam sub gratia efficaci, & quòd sint hæretici qui hoc negant. *Nam cùm indifferentiam retineri sit idem ac retineri potestatem non consentiendi, quod est resistere impulsui diuinæ gratiæ, sequitur ex Ledesma voluntatem resistere posse gratiæ efficaci, & si hoc Semipelagianum est, Semipelagianum esse Ledesmam, qui ex aduerso Caluinistas vocat eos qui contradicunt. Hæc inter alia notari possunt.*

Ar. 1. *pag.* 49. Ex eo quòd sit necessarium vt voluntas prædeterminetur ab ipso Deo per auxilium, non colligitur quòd non sit in potestate voluntatis consentire vel dissentire.

Art. 10. *pag.* 225. *col.* 2. Voluntas libera est absolutè loquendo & ABSOLVTE POTEST RESISTERE DEI AVXILIO, quamuis non in sensu composito, quia determinatur secundùm conditionem suæ naturæ. *Est igitur illa naturalis conditio causæ liberæ.*

Ibid. pag. 229. *col.* 1. Itaque stante tali motione efficaci, voluntas manet libera & non determinata naturaliter, vnde absolutè POTEST DISSENTIRE SI VELIT, etiam STANTE ILLO AVXILIO POTEST DISSENTIRE.

Ibid. ar. 13. *pag.* 284. Auxilium efficax relinquit potentiam in qua recipitur habilem vt possit ACTVM VITARE, CONSENTIRE, DISSENTIRE, & voluntatem posse ei RESISTERE absolutè loquendo.

Ibid. 285. Ad auxilium efficax consequi actum infallibiliter, non tamen INEVITABILITER. *Potest igitur euitari consensus. Et quid hoc aliud est, quàm liberum arbitrium posse consentire vel dissentire diuinæ gratiæ; quod Iansenio in quarta propositione Semipelagianum videtur?*

BALTHAZAR NAVARETTE.

EX dictis ab hoc Authore contra tertiam propositionem hic tantùm repetenda sunt ista. Auxilium efficax actuare liberum arbitrium relinquendo in eodem instanti facultatem eidem vt possit resistere tali auxilio: Ex isto modo actuandi sequi, vt si liberum arbitrium velit, non se subjiciat auxilio: Absolutè posse liberum arbitrium in illo instanti non admittere auxilium efficax: Habere indifferentiam ex vi actualis concursus Dei, quo voluntati actualiter tribuitur posse operari vel non operari in eodem instanti, in quo eadem voluntas non resistit: Auxilium efficax actuare liberum arbitrium conformiter ad suam naturam, attendendo ad indifferentiam explicatam & relinquendo potentiam ad resistendum in eodem instanti; Deum mouendo efficaciter causam liberam communicare illi indifferentiam, conseruare libertatem, quia causat actualem indifferentiam, & quando incipit efficaciter mouere, relinquere libertatem ad resistendum. *Non potest expressiùs contradici Iansenianæ propositioni quartæ.*

IANSENIVS. 4. Proposit. *Semipelagiani admittebant praeuenientis gratiæ interioris necessitatem ad omnes actus, etiam ad initium fidei: Et in hoc erant hæretici, quòd vellent eam gratiam talem esse, cui posset humana voluntas resistere vel obtemperare.*

IOANNES A SANCTO THOMA
tom. 2. in 1. part. antea citato.

DISPVTAT. 3. *art.* 5. *pag.* 98. *col.* 1. *nu.* 25. Secunda propositio: Supposito decreto efficaci de se solo, non possumus non velle dissentire, aut resistere, apud Thomistas secundùm Catholicam doctrinam habet hunc sensum; non possumus dissentire aut resistere POTENTIA ANTECEDENTI, EST FALSVM ET HÆRETICVM: potentia consequenti, est verum & Catholicum; Potentia antecedens est potentia sine actu resistentiæ, SED CVM POTESTATE RESISTENDI... Positâ ergo efficaciâ Dei, dante actum & libertatem actus, MANET POTESTAS RESISTENDI ANTECEDENS, id enim conseruat gratia, conseruando libertatem.

IANSENIVS. 4. Proposit. *Semipelagiani admittebant preuenientis gratiæ interioris necessitatem ad omnes actus, etiam ad initium fidei: Et in hoc erant haeretici, quòd vellent eam gratiam talem esse, cui posset humana voluntas resistere vel obtemperare.*

Ibid. disput. 5. pag. 178. col. 1. nu. 16. Sicut aquæ non resistunt diuisioni, quæ manu hortulani fit, ita etiam cor Regis MANENTE POTESTATE ET LIBERTATE SVA ANTECEDENTI AD RESISTENDVM de facto non resistit Deo, mouenti quocumque voluerit.

Ibid. art. 6. pag. 202. nu. 9. col. 1. Gratia Dei quantumcumque efficax non tollit posse sibi resisti, & dissentiri, & deficere.

Ibid. pag. 204. col. 2. nu. 17. Si homo potest abjicere gratiam excitantem, potest consequenter dissentiri gratiæ efficaci.

Ibid. nu. 18. Quare Concilium non definiuit quòd possumus resistere auxilio sufficienti tantùm, omisso efficaci, in quo faciunt vim Caluinistæ, SED ETIAM EFFICACI POSSVMVS DISSENTIRI.

Disput. 7. art. 4. pag. 307. col. 1. num. 36. Voluntas Dei prædefinitioni & operationi resistere potest potentiâ antecedenti, quia hoc ipsum Deus illi tribuit, vt sic possit oppositum; non potentiâ consequenti, quia sic mouet, vt de facto non resistat.

Ibid. pag. 308. col. 1. nu. 39. Quantum ad modum istius infallibilitatis, respectu effectus, NVLLAM NECESSITATEM INFERT DEVS, sicut infert Sol, quia iste est causa omnino coarctata, &c.

Huc spectant omnia quæ sunt allata superiùs ad probandum indifferentiam includi in ratione liberi, si enim manet indifferentia cum gratia efficaci, sicut manet libertas, consequenter manet etiam potestas resistendi.

Ex his constat Thomistas gratiæ per seipsam efficacis defensores conuenire omnes ad damnandam secundam partem quartæ Propositionis Iansenii, ac putare pertinere illam ad errorem recentium hæreticorum: Primam etiam partem disertè rejiciunt ex jam citatis Ledesma art. 13. pag. 275. & Nauarette controu. 12. Qui fatentur Semipelagianos etiam negasse necessitatem interioris gratiæ sufficientis ad initium fidei.

DI-

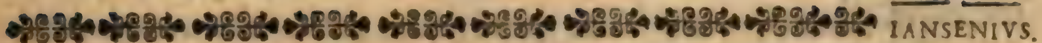

IANSENIVS. 5. Proposit. *Semipelagianum est dicere Christum pro omnibus omnino hominibus mortuum esse, aut sanguinem fudisse.*

DIDACVS ALVAREZ.

DISPVT. 71. *de Auxil. nu.* 7. Appellat autem S. Augustinus vocationem secundùm propositum eam, quæ procedit ex opposito seu decreto absoluto & efficaci voluntatis diuinæ conuertendi, vel ad se per piam operationem trahendi, vel justificandi hominem: aut etiam saluandi & glorificandi: vocationem verò non secundùm propositum eam dicit, quæ procedit ex voluntate Dei antecedente, QVA VVLT OMNES HOMINES SALVOS FIERI, & ad cognitionem veritatis venire.

Item nu. ii. relatis D. Th. verbis super cap. 26. Matth. Ex his desumitur argumentum, Passio Christi satisfecit pro omnibus hominibus, quantum ad sufficientiam, & pro aliquibus quantum ad efficaciam. Ergo similiter gratia quam nobis per passionem meruit, DISTINGVI POTEST ET DEBET IN GRATIAM SVFFICIENTEM, per quam potest homo piè operari ET SALVARI, & in gratiam efficacem, per quam reipsa piè operatur & saluatur.

Ibid. nu. 6. post allata verba Concilii Arausicani can. 25. Quibus verbis apertè docet omnes existentes in gratia, per Dei auxilium posse perseuerare, si velint, & ea quæ ad salutem pertinent adimplere. *Et post allata verba Trid.* Ergo, *inquit*, secundùm Tridentinum datur gratia sufficiens, qua potest homo seruare omnia diuina mandata.

Ibid. num. 7. Ex Augustino auxilium sufficiens procedere ex voluntate Dei antecedente, qua vult omnes homines saluos fieri.

Et anteà disp. 33. num. 1. post allatas tres explicationes sancti Augustini in illud, Deus vult omnes homines saluos fieri. Quarta explicatio, *inquit*, docet loqui Apostolum de voluntate Dei antecedente, quæ est voluntas signi & voluntas secundùm quid .... Hanc explicationem etiam tradit S. Augustinus ad ar. sibi falsò impositos, & cap. 15. de corrept. & grat. & S. Thomas &c.

Et ante disput. 30. *num.* 7. Ad secundum respondetur quòd omnes homines ordinantur ad beatitudinem super-

IANSENIVS. naturalem voluntate antecedenti: voluntate autem conse-
5. Proposit. quenti seu beneplaciti, solùm prædestinati ordinantur ad illam.

Semipelagianum est dicere Christum pro omnibus omnino hominibus mortuũ esse, aut sanguinem fudisse.

Et Disp. 33. *num.* 4. Sed contrà, quilibet dum est in via potest per auxilium gratiæ saluari: Ergo Deus vult voluntate beneplaciti vt omnes salui fiant, nisi per eos steterit. Respondetur negando consequentiam; solùm enim infertur DEVM VELLE VT OMNES SALVARI POSSINT: Quod quidem verissimum est, quia quantum est ex parte sua, paratus est omnibus gratiam dare, vt disp. 112. & 113. manifestum fiet.

Ibid. Disp. 34. *num.* 5. Quarta conclusio: Voluntas antecedens importat formaliter actum conditionatum, quo vult salutem omnium, nisi ex hoc impediretur pulchritudo vniuersi & bonum vniuersale diuinæ justitiæ & misericordiæ.

Ibid. Deus amore actuali amicitiæ amat reprobum, dum existit in gratia; ERGO VOLITIONE FORMALI VVLT ILLI BEATITVDINEM...... Ergo est formaliter volitio conditionalis ex parte objecti voliti, videlicet si perseuerauerit vsque in finem.

Adde quæ docet disp. 112. *n.* 5. 6. 7. Deum omnibus OFFERRE QVANTVM EST EX SE AVXILIA INTRINSECA SVFFICIENTIA AD SALVTEM, quòd Christus pro omnibus mortuus sit. Et deinde omnibus adultis conferre auxilium supernaturale intrinsecum ad implenda præcepta naturalia, quæ supposito peccato per vires naturæ impleri non possunt; Et illud auxilium recipi ab omnibus pro loco & tempore, quo præceptum obligat; Et præsertim dari omni homini ad vsum rationis venienti; Et si eo bene vtatur, infallibiliter dandum auxilium sufficiens ad immediatè credenda mysteria fidei.

Et num. 9. Pro quolibet momento posse quemlibet peccatorem, quandiu est in via, habere speciale auxilium sufficiens: & HANC POTENTIAM FVNDARI IN VIRTVTE CHRISTI ET MISERICORDIA DEI: & in hoc esse differentiam inter viatores & damnatos.

Et lib. 3. *Resp. c.* 5. *num.* 5. Voluntatem creatam per habitus infusos, & motionem gratiæ excitantis habere sufficiens auxilium, QVO POSSIT PIE OPERARI ET PERSEVERARE

VSQVE IN FINEM, ET SALVARI SI VELIT, etiam si non recipiat præmotionem efficacem, quâ piè operetur, perseueret vsque in finem, & saluetur.

Ibid. num. 10. Per auxilium sufficiens posse saluari dum sunt in via, ETIAM ILLOS, QVI DE FACTO NON SALVABVNTVR; non sequi quòd non possit saluari etiam ille, qui non habet donum perseuerantiæ, sed solùm quòd reipsa non saluabitur. *Et num.* 27. Potentiam, quæ per hujusmodi auxilium sufficiens constituitur, ITA ESSE PROXIMAM, VT NIHIL MEDIET, QVOD TRIBVAT SVBIECTO POTESTATEM, SEV VIRTVTEM IN ACTV PRIMO.

IANSENIVS 5. Proposit. *Semipelagianum est dicere Christum pro omnibus omnino hominib. mortuum esse, aut sanguinem fudisse.*

Ex his omnibus constat iuxta Didacum esse in Deo formalem actum voluntatis, quo velit omnes homines saluos fieri, quandiu sunt in via, qui quamuis sit conditionatus, & voluntas secundùm quid, non desinit tamen esse efficax, quantum ad hoc quod est dare media extrinseca iis, qui extrinsecorum tantùm sunt capaces, vt sunt infantes: intrinseca verò & supernaturalia iis, qui eorum capaces sunt, vt sunt adulti, quibus omnibus dantur auxilia, per qua possunt, vel immediatè credere diuina mysteria, vel immediatè tollere impedimenta, & ponere dispositiones ad habenda vlteriora illa ad immediatè credendum auxilia, idque ob eam causam, quia Christus pro omnibus mortuus est, & quia virtus passionis ejus est infinita. Et non esse talem voluntatem circa eos, qui sunt extra viam in statu damnationis.

IO. GONCALES DE ALBELDA.

DISP. 73. *in* 1. *sect.* 3. *num.* 24. Electio efficax aliquorum antecedens præuisionem meritorum non est contraria vllo modo SINCERÆ VOLVNTATI DEI GENERALI, QVA VVLT OMNES HOMINES SALVOS FIERI. Quia ad sinceritatem hujus voluntatis sufficit communis prouidentia supernaturalis, quâ OMNIBVS VVLT AVXILIA SVFFICIENTIA, VT ÆTERNAM POSSINT, SI VELINT, CONSEQVI SALVTEM.

Ibid. resp. 77. *sect.* 3. *num.* 24. Quartò dico, si auxilia sufficientia ad salutem considerentur in generali, omnibus conferuntur à Deo ejusmodi auxilia, quia pro omnibus mortuus est Chri-

—— —— IANSENIVS. 5. Proposit. *Semipelagianum est dicere Christum pro omnibus omnino hominibus mortuum esse, aut sanguinem fudisse.*

stus: & pro omnibus instituit Sacramentum regenerationis, & suis Apostolis jussit, vt prædicarent Euangelium omni creaturæ. Et ita quandiu quis manet in hac vita, exclusus non est à remedio salutis æternæ, siue adultus sit, siue paruulus, cui per alios subueniri potest.

Ibid. Illi qui in Scriptura peculiariter dicuntur, deserti à Deo, NON IDEO TALES DICVNTVR, QVIA AVXILIIS SVFFICIENTIBVS PRIVENTVR PRO LOCO ET TEMPORE, QVO INSTAT OCCASIO ADIMPLENDI PRÆCEPTVM; sed quia etiamsi auxilia sufficientia habeant, non tamen efficacia, ... sic desertis per quandam exaggerationem dicitur impossibilis salus, quia valde difficilis, aut impossibilis solùm impossibilitate, sequenti permissionem & præscientiam Dei, QVÆ NVLLO MODO TOLLIT AVT MINVIT INTRINSECAM FACVLTATEM AD OPPOSITVM.

Adde quæcumque sunt allata superiùs de auxilio sufficienti, quod nemini deest ad perseuerandum, nec ad pœnitendum suo tempore, nec ad alia implenda præcepta. Habetur enim ex meritis Christi, & constituit expeditam facultatem bene viuendi & seruandi mandata, quâ ratione possent etiam qui damnantur ad vitam ingredi, quandiu sunt in via.

IOANNES PAVLVS NAZARIVS.

AD *quæst.* 19. 1. *part. art.* 6. *controu.* 1. Cùm Deus vniuersos homines propter beatitudinem fecerit, dicitur voluntate antecedente, omnium salutem velle. Sed quia nonnulli propriæ aduersantur saluti, ob quem defectum eos ad salutem diuinæ Sapientiæ dispositio venire non patitur, implet in eis alio modo id quod suam condecet bonitatem, justè illos condemnans; atque ita à primo deficientes diuinæ voluntatis ordine, in secundum labuntur, & dum Dei voluntatem non faciunt, impletur in eis diuina voluntas.

Ibid. Secundò sciendum est, quòd licèt, vt diximus, Deus vniuersos homines & Angelos propter beatitudinem creauerit, atque adeò VERE ET REALITER ILLIS OMNIBVS ÆTERNAM BEATITVDINEM VELIT CVM OMNIBVS AD EAM CONSEQVENDAM MEDIIS NECESSARIIS, non tamen hæc voluit absolutâ voluntate, sed sub conditione, vt dicit

Ambrosius, si ipsi voluerint. . . . . Ea verò conditione, videlicet, si ipsi voluerint, id est, si per ipsos non steterit, comprehenduntur nedum adulti, sed ETIAM INFANTES, ratione tamen diuersa. Nam adulti includuntur immediatè & per ipsos, infantes mediantibus aliis saltem primis parentibus.

IANSENIVS. 5. Proposit. *Semipelagianum est dicere Christum pro omnibus omnino hominibus mortuum esse, aut sanguinem fudisse.*

Ibid. Augustinus (*suis interpretationibus circa illud*, QVI VVLT OMNES HOMINES SALVOS FIERI) non excludit interpretationem Damasceni, quæ priùs fuit Chrysostomi, imò & Ambrosij. Illa igitur prima voluntas, QVA VVLT OMNES HOMINES SALVOS FIERI, ABSOLVTA EST, SED INEFFICAX: conditionata verò dicitur, quia sub conditione continet efficacem voluntatem.

Ibid. Etiam si sit voluntas secundùm quid, ESSE TAMEN FORMALITER IN DEO, ET ESSE VOLVNTATEM BENEPLACITI.

Ibid. ad quæst. 23. *art.* 3. *controu.* 1. In eo instanti, siue signo, in quo præuidet Deus peccatum originale, priori modo (*id est prout est in Adam, aut etiam prout præcisè ab eius posteris contractum, non tamen vt perseuerans finaliter*) non intelligitur exclusisse ab æterna beatitudine eos omnes, qui de facto tamen excluduntur. Nam in illo eodem signo statuit Deus humano generi DE SVFFICIENTI REMEDIO SALVTIS PROVIDERE. Igitur in eo signo nullum exclusit à regno. Item in illo signo, VOLVIT QVANTVM EST EX SE OMNES HOMINES SALVTEM CONSEQVI.

Ibid. Obseruandum est Deum decreuisse illis quos elegit, dare remedia & auxilia efficacia, quibus infallibiliter salutem consequerentur; illis autem, quos non elegit, statuit AVXILIA TANTVM CONFERRE SVFFICIENTIA, non autem efficacia.

Ibid. ad quæst. 23. *art.* 3. *controu.* 2. Secunda conclusio. Quilibet homo viator habet auxilium gratiæ NECESSARIVM ET SVFFICIENS AD SALVTEM CONSEQVENDAM. Ex hac conclusione sequitur, quòd Deus det omnibus hominibus auxilium sufficiens ad salutem, si vtamur verbo *dare*, PROVT RELATIVVM EST AD ACCIPERE. Tertia conclusio. Deus omnibus dat, siue offert auxilia extrinseca sufficientia ad salutem, licèt non omnes ea recipiant. Probatur, quia Deus vult omnes homines saluos fieri. 4. Conclusio. Omnibus venientibus ad vsum rationis Deus confert supernaturale auxilium intrinsecum, instigans ad bonum.

Hæc conclusio est D. Thomæ 1. 2. quæst. 89. art. 6.

IANSENIVS. 5. Proposit. *Semipelagianum est dicere Christum pro omnibus omnino hominibus mortuum esse aut sanguinem fudisse.*

Ibid. Quinta conclusio. S. Augustinus & S. Thomas NON INTENDVNT NEGARE CONFERRI A DEO AVXILIVM SVFFICIENS ETIAM OBDVRATIS ET OBCÆCATIS, VT A PECCATO RESVRGANT.

Ibid. Septima conclusio. Paruulis omnibus prouidit Deus auxilium supernaturale sufficiens, non tamen immediatè in seipsis, sed per alios.

Ibid. ar. 5. contron. 3. Falsum supponitur in eadem minori, videlicet secundùm hanc nostram sententiam Deum non velle dare reprobis media sufficientia, cujus oppositum suprà latè stabiliuimus. *Pag.* 880. *col.* 1.

Dei voluntas circa hominum salutem, & voluntas Christi mortem suam offerentis, sunt parallelæ; & media sufficientia illa, quæ dicuntur reprobis data, non aliunde sunt quàm ex meritis mortis Christi. Ergo sicut Deus vult omnes homines saluos fieri voluntate subministrante media sufficientia; ita necessariò concedendum est Christum voluisse meritum Passionis suæ offerre ad eadem media impetranda.

DIDACVS NVGNES CABEZVDO.

TOM. 2. *in 3. part. ad ar.* 1. *quæst.* 86. *pag.* 64. *editionis Venetæ, an.* 1612. *in* 2. *conclusione.* Impossibile est quòd peccatores saluentur, nisi agant pœnitentiam; SED OMNIBVS DAT DEVS AVXILIVM SVFFICIENS AD SALVTEM, ergo etiam ad pœnitentiam. Minor patet Ioan. 3. Sic Deus dilexit mundum, vt filium suum vnigenitum daret, vt omnis qui credit in ipsum non pereat, sed habeat vitam æternam. Et 1. Ioan. 3. Ipse est propitiatio pro peccatis nostris, non pro nostris autem tantùm, sed etiam pro totius mundi. Et 1. Tim. 4. Saluator omnium, maximè fidelium.

Ibid. quæst. 1. hujus 3. partis art. 2. Probatur Christum satisfecisse pro omnibus quantum ad sufficientiam; HOC ENIM EST DEDISSE OMNIBVS AVXILIVM SVFFICIENS vt agant pœnitentiam.

Vnde quæ allata sunt antea, hæresim esse manifestam, negare quòd omnis homo dum est in via & compos rationis, po-

test simpliciter loquendo agere pœnitentiam de peccatis, atque adeò quòd omnibus datur auxilium sufficiens, vt possint pœnitere; & nihil valere solutionem, quòd excipiantur excæcati & obdurati ab hac regula.

IANSENIVS. 5. Proposit. *Semipelagianum est dicere Christum pro omnibus omnino hominibus mortuum esse, aut sanguinem fudisse.*

Item. Venientem ad vsum rationis habere principium intrinsecum sufficiens, vt se in Deum conuertat; quòd si faceret, habiturum sufficiens ad immediatè credendum.

Item. Etiam infantes, qui pereunt in vtero materno, secundùm potentiam ordinariam posse baptizari, & saluari.

PETRVS LEDESMA.

ART. I. *de auxiliis, pag.* 51. *col.* I. Ad sextum argumentum negatur sequela, & ad probationem quòd tales admonitiones & exhortationes non sint simulatæ & fictæ, sed veræ. quia licèt non procedant à voluntate Dei consequente quam Deus poterat habere & non habet, circa salutem hominum in particulari, procedunt A VOLVNTATE ANTECEDENTE QVAM DEVS HABET DE SALVTE OMNIVM HOMINVM, ET QVAM IPSI ETIAM REPROBI CONSEQVI POSSENT PER AVXILIA SVFFICIENTIA QVÆ DEVS ILLIS CONFERT; Vnde sicut voluntas Dei antecedens non est fictitia & simulata, ita neque admonitiones & exhortationes, & vocationes ejus; Et ita multa sunt testimonia sacræ Scripturæ quæ pertinent ad istam rem quæ verificantur SECVNDVM VOLVNTATEM DEI ANTECEDENTEM, QVA DEVS VVLT OMNES SALVARE, ET QVOD NON CARENT AVXILIO NECESSARIO AD SVI CONVERSIONEM. Et etiam verificantur. Quia dat Deus OMNIBVS SVFFICIENTIAM AD SALVTEM & tempus pœnitentiæ. Et sufficit dedisse auxilium sufficiens VT PECCATOR POSSIT CONVERTI. Quòd si non fecerit, suâ culpâ perit.

Adde quod dicitur art. 13. *pag.* 276. Ex eo quòd datur auxilium sufficiens justo, imputari ad culpam quòd non perseueret in bono. Et qui peccare permittuntur habere auxilium ad non peccandum.

IANSENIVS 5. Proposit. *Semipelagianum est dicere Christum pro omnibus omnino hominibus mortuum esse, aut sanguinem fudisse.*

Ibid. ar. 16. *pag.* 237. Esse probabile quòd omnibus detur auxilium intrinsecum ad salutem.

Et antea ar. 13. *pag.* 277. *Distinctionem auxilii in sufficiens & efficax dicit* habere fundamentum in simili loquutione antiquorum Theologorum de merito & redemptione Christi. Dicunt enim quòd satisfecit pro omnibus, quantum ad sufficientiam satisfactionis, non tamen quantum ad efficaciam. *Quo dicto significat eis impetrasse auxilia sufficientia, pro quibus dicitur quantum ad sufficientiam satisfecisse.*

BALTHAZAR NAVARETTE.

AD *quæst.* 23. *controu.* 36. In instanti sequenti præuisionem peccati originalis, Deus tribuit hominibus infectis maculâ originalis peccati remedium illud VNIVERSALISSIMVM Incarnationis & Passionis Filii sui, & Sacramenta atque alia remedia ..... Hoc supposito, rejicienda est sententia Gregorii, tenentis Deum non velle voluntate etiam antecedenti illos paruulos qui decedunt in vteris maternis, saluos fieri : Etenim Apostolus VNIVERSALITER LOQVITVR 1. Tim. 2. qui vult omnes homines saluos fieri. Qui locus non solùm intelligitur de voluntate, quam Deus habet ante peccatum originale, SED ETIAM DE ILLA QVAM HABVIT POST PECCATVM ORIGINALE.

IOANNES A SANCTO THOMA

tom. 2. in 1. par. S. Th. edit. Lugdun.

DIP. 5. *ar.* 6. *pag.* 205. *nu.* 19. De auxiliante autem gratia sic intelligitur (quod dicit Concilium Trid. neminem à Deo deseri) quòd Deus de se paratus est semper eam dare & perficere opus suum quod incœpit, nisi per nos steterit, &c.

Ibid. pag. 207. *col.* 1. *nu.* 24. Ad illud testimonium Is. 5. *Quid vltrà debui facere vineæ meæ & non feci*, &c. Respondeo quòd loqui-

loquitur DE OMNIBVS PERTINENTIBVS AD AVXILIVM SVFFICIENS ET AD POSSE FACERE: Nihil enim Deus subtrahit de necessariis; non tamen dat omnia etiam vltrà necessaria.

IANSENIVS. 5. Proposit. *Semipelagianum est dicere Christum pro omnibus omnino hominibus mortuum esse, aut sanguinem fudisse.*

Ibid. pag. 232. *col.* 2. *num.* 15. Deus vult multos peccatores conuerti, & de se ponit media ad id sufficientia, per prædicationes, per exempla, per miracula, quæ omnia ordinantur ad conuersionem peccatoris, quæ tamen non est futura, & sic neque efficaciter volita, sicut prædicauit & fecit miracula apud Iudæos multos qui non sunt conuersi, vt conqueritur Matth. 11. & 23. *Quoties volui*, &c. Ezech. 18. *Nolo mortem*, &c. If. 5. *Quid vltrà debui*, &c. Ergo ORDINAT ET VVLT DEVS CONVERSIONEM PECCATORVM ETIAM QVI CONVERTENDI NON SVNT. Et patet, quia ponit eis præceptum conuertendi, monet illos, instigat alios vt maneant, &c. Hæc autem ordinatio & præceptum, & admonitio, & VOLVNTAS IN DEO FORMALITER EST IN ORDINE AD CONVERSIONEM; IDEO enim inspirat & mouet quia illa conuersio placet illi: Ergo placet aliquid Deo de facto, NEC PLACET SOLA POSSIBILITAS, quia complacentia si datur in Deo, est communis omnibus possibilibus; Hæc autem conuersio PLACET DEO VT FIAT, ET AD ID CAVSAS ORDINAT, QVÆ AD POSSIBILITATEM SOLAM ORDINANTVR. Et tamen est inefficax voluntas respectu principalis intenti, scilicet conuersionis, licèt habeat adjunctam aliquam voluntatem efficacem circa ordinationem causarum; quia de facto ponit inspirationem & admonitionem, & DE FACTO DAT SVFFICIENTIA AVXILIA; sed hoc est habere voluntatem efficacem quoad aliquid adjunctum, inefficacem verò quoad principale intentum.

Ibid. art. 8. *pag.* 237. *col.* 1. *num.* 32. Expositiones Augustini, (circa illud, qui vult omnes homines saluos fieri) non contradicunt expositioni Damasceni, sed vtraque procedit in diuerso sensu & diuersa ratione...... Et verum est quòd Deus voluntate ANTECEDENTE ET INEFFICACI VVLT OMNES SIMPLICITER, NVLLO EXCEPTO, SALVOS ESSE, & verum est quòd non vult omnes voluntate efficaci. *Et dein-*

IANSENIVS. 5. Proposit. *Semipelagianum est dicere Christum pro omnibus omnino hominibus mortuum esse, aut sanguinem fudisse.*

de, voluntatem illam antecedentem nos non negamus Deo conuenire, nec fictitiam dicimus, &c.

Disput. 10. *ar.* 2. *pag.* 410. *nu.* 53. Ad 3. Replicam dicitur voluntatem Diuinam SALVANDI OMNES non contrariari voluntati reprobandi seu non eligendi aliquos.... NEC SINCERITATEM DIVINAM OBNVBILARE.

Ibid. art. 3. *pag.* 419. *num.* 30. *col.* 2. Nihilominùs in hac difficultate duo dico. Primum est, si loquamur de auxilio sufficienti communi & ex parte ipsius remedii quod datur & proponitur à Deo, tum in Sacramento pro paruulis, tum in Sacramentis & doctrina ATQVE OBLATIONE VIRIVM SVFFICIENTIVM PRO ADVLTIS, omnibus paratum est & donatum à Deo auxilium sufficiens, vel in se proximè, vel in suis causis, vt in meritis & virtute Passionis Christi.

Ibid. pag. 420. *col.* 1. *num.* 31. Primum dictum negari non potest salua fide, cùm innitatur vniuersalissimæ virtuti Redemptionis Christi, vniuersalitati Ecclesiæ Catholicæ, vniuersalitati illuminationis Diuinæ, tam in ordine naturali, quàm supernaturali, vniuersalitati prædicationis Apostolorum & aliorum ministrorum, & aliis similibus causis, quæ in omnes de se influxiuæ sunt, saltem remotè, NISI HOMINVM AVT NEGLIGENTIA AVT PECCATIS IMPEDIANTVR. NAM REDEMPTIO CHRISTI PRO OMNIBVS HOMINIBVS FACTA EST quoad sufficientiam, & Sacramenta omnibus proposita, & ad omnes qui virtutem habent, ipse est propitiatio pro peccatis nostris, non pro nostris autem tantùm, sed etiàm pro totius mundi. Qui dedit redemptionem semetipsum pro omnibus. Si vnus pro omnibus mortuus est, ergo omnes mortui sunt, & pro omnibus mortuus est Christus, vt pro omnibus gustaret mortem.

Ex dictis constat Thomistas omnes gratiæ per seipsam efficacis defensores id docere quod Iansenio videtur Semipelagianum, Deum ita velle antecedenter omnes homines saluare, vt ex illa voluntate sequantur media sufficientia pro cujusque capacitate omnibus collata; Et quòd ad adultos spectat, vel dari omnibus vel offerri auxilia

etiam intrinſeca ſufficientia, ita vt per ipſos ſtet quòd non ſaluentur: Atque hoc maximè verum eſſe de iis qui vixere aliquamdiu in ſtatu gratiæ, quibus non defuerunt auxilia ſufficientia ad perſeuerandum: Hæreſim eſſe ab eo numero excludere etiam induratos, ex quo fit vt reſtrictio illa qua Ianſenius Dei voluntatem contrahit ad ſaluandos tantum prædeſtinatos, nullo modo admitti poſſit juxta ſenſum Thomiſtarum. Iam Chriſtus Dominus mortuus eſt & ſanguinem fudit pro ſalute illorum omnium quos Deus ſaluari voluit. Quod negatur in hac quinta propoſitione.

CAVILLI IANSENIANORVM CONTRA LATAM IN IPSOS A SEDE APOSTOLICA SENTENTIAM.

SEV

CONFVTATIO LIBELLI TRIVM COLVMNARVM ET ALIARVM CONIECTVRARVM,

quęcis Ianſeniani obtinere conantur vt non videantur eſſe damnati.

ADMONITIO AD LECTOREM, & Notæ in Diarium Santamorii.

PROMVLGATA Innocentii X. Constitutione contra Quinque Propositiones, Ianseniani qui se de cælo tactos esse sensere, non potest dici quàm varia quámque perturbata inierint consilia. Quinque-viri qui causam illam Romæ tunc sustentabant, ad primam suæ damnationis auram, veriti ne suscribere cogerentur, cogitare cœperunt, si qua ratione illam à se necessitatem amoliri possent. Agebatur tantùm de propositionibus à D. Corneto, vt solent dicere, fabricatis, hoc est, de illis solis de quibus adhuc quæstio perseuerat. Ergò si vrgerentur vt earum damnationi subscriberent, mirabili inter ipsos consensu erexerunt scalam illam, quam describit Auctor Diarii, vt non subitò sed pedetentim & per gradus ad summam contumaciam ascenderent. Responsuros enim primò subscriptionem imperantibus, Nullam sibi factam ab Episcopis à quibus erant missi subscribendi facultatem. Secundò, objicientibus ipsosmet Episcopos, si fortè tunc Romæ reperirentur, ad subscribendum adigendos: Dicturos, suæ illos voluntatis esse dominos, cauendum autem Procuratoribus, ne commissæ procurationis limites excedant. Tertiò, si diceretur, non agi cum ipsis tanquam cum Procuratori- *Iournal par 6. ch. 2. pa. 52.*

bus, ſed tanquam cum priuatis Doctoribus; ac Sacerdotibus Eccleſiæ Capiti ſubjectis; Reſponſuros, ſe Romæ nullam aliam exhibere figuram, quàm ſimplicium Procuratorum. Quartò, ſi quis inſtaret Summum Pontificem abſolutam ab illis obedientiam exigere; nec pati velle vt id genus diſtinctionibus imperium eludant: Reſponſuros *obſeruantiam & animi affectum*, quem ſe debere fatebantur S. Pontifici, non adimere ipſis jus perſtandi intra præfixos ſuæ procurationi limites. Quintò demum, ſi prædicta minimè ſatisfacerent, eſſétque non obſcura ſuſpicio vim paſſuros niſi parerent; tunc ſubſcriptionem oblaturos duplici adhibitâ conditione, nempe vt ſarta tecta maneat doctrina de Gratia per ſeipſam efficaci, itémque authoritas Sancti Auguſtini in iſtiuſmodi quæſtionibus.

Aduerte, Lector, Procuratores iſtos nullam hactenus habuiſſe à ſuis auctoribus ſubſcribendi facultatem, in primo, ſecundo, tertio & quarto hujus ſcalæ gradu. In tranſitu verò à quarto ad quintum, en illam tibi ſubitò Pariſiis miſſam, per motum videlicet *inſtantaneum*. Iterum aduerte eorundem modeſtiam, in ea quam præſeferunt circa bonum Eccleſiæ vniuerſum ſollicitudine. Catholica de Gratia efficaci doctrina, & recepta per totam Eccleſiam S. Auguſtini Auctoritas viſa eſt illis periclitari, ſub tutela Romani Pontificis: & ideo ad ſuam ipſorum prouidentiam pertinere judicarunt, non aliter parendum præcepto ſubſcribendi, quàm illa duplici conditione ligando Pontificem, vt videat ne quid detrimenti vel Apoſtolica doctrina, vel SS. Patrum auctoritas capiat.

Sed

Sed quid ſi tam inepta ſubſcriptio, támque injurioſa Christi vicario rejiciatur, imperetur verò pura & ſimplex, cum comminatione debitæ pœnæ? Hîc Quinque-viri quaſi jam in ſupremo contumaciæ gradu conſtituti, nihil ampliùs ſibi supereſſe rati niſi præcipitium, ruendum ſtatuerunt in extrema quæ à ſummo in rebelles imperio timeri poſſunt ſupplicia, idque cum tanta cæcitate, vt non dubitarent affore ſibi Gratiam efficacem ad exequenda tam nefaria conſilia. Diceres illos falſa Christianæ atque heroïcæ conſtantiæ vmbra illudente martyrii palmam quaſi manu jam tangere. Et erat ſpes illa ſatis conſentanea votis Eccleſiæ Regioportuenſis, vt quia non deſunt illi quos inter cælites colat & inuocet, nouæ creationis Confeſſores & Virgines: non deeſſent quoque Martyres, quos ſuis faſtis inſcriberet ad annuam memoriam & venerationem. Fuiſſet enimverò hæc longè efficaciſſima veri Martyrii probatio, cùm dicerentur Romæ paſſi, in perſecutione Innocentii Decimi Epiſcopi Romani, Vicarii Christi, & S. Petri ſucceſſoris legitimi, pro tuenda impoſſibilitate mandatorum Dei: concordia neceſſitatis antecedentis cum libertate arbitrii ſine agendi indifferentia: & contracta Dei & Christi voluntate circa hominum ſalutem ad ſolos prædeſtinatos cæteris omnibus excluſis, &c.

Et parce que nous conſiderions qu'il ſe pourroit meſme faire qu'on ne ſe contenteroit pas de noſtre ſouſcription avec cette clauſe, & qu'on nous la demanderoit pure & ſimple, nous nous reſolumes de ſouffrir pluſtoſt les dernieres extremitez, que de ne les point appoſer. *Iournal p. 6. c. 27. p. 532.*

Hæc erat Ianſenianorum animi præparatio decimo tertio Iunii, dum vocati à Summo Pontifice ad palatium pergerent, cùm paulo antè, hoc eſt, decimo nono Maii, in illa longa Declamatione, quâ legendo, dicendo, recitando & illum & compoſitam ab eo ad hoc negotium Cardinalium Doctorúmque Con-

Diarii p. 6. c. 21. pag. 473.

gregationem, ad silentium & inuictam quatuor horarum patientiam adegerant, vnius dicendi finem alterius exordio excipiente, hæc legissent ex libello *va-*
» *riorum sensuum*, hoc est *Trium columnarum*, Profitemur,
» Beatissime Pater, coram ipso, nos & vniuersos S. Au-
» gustini Discipulos ac Defensores .... pro indubitata
» tanti Doctoris atque adeò Ecclesiæ doctrina, prædi-
» ctas propositiones, vt à nobis superiùs expositæ sunt
» perpetuò defensuros, quandiu de iis expressè vt à no-
» bis superiùs expositæ sunt intellectis, prolatum non
» erit (quod à S. V. postulamus) solemne definitiuúm-
» que judicium: QVO NOBIS APERTE CONSTET,
» EAS IN SENSV QVEM ASSERIMVS CATHOLI-
» CVM, ESSE DAMNATAS .... QVÆ OMNIA
» CORRECTIONIS VESTRÆ IVDICIO SVBIICI-
» MVS.

Vnde intelligis, Optime Lector, hoc ipso quòd constaret Quinque-viris, propositiones D. Cornet fuisse damnatas (nihil enim aliud timebant, & hoc solum supponebant in illa quam dixi trepidatione vt patet ex Diario) constitisse pariter, fuisse damnatas *in eo sensu* quem *asseruerant esse Catholicum*. Si enim hoc illis non constabat, quod tantum scelus in subscriptione pertimescere poterant, vt carceres & supplicia præoptarent? Iterum, si pro eodem habebant, damnatas esse absolutè quinque propositiones, & esse damnatas in eo sensu quem ipsi contendebant esse *legitimum*, diuersúmque ab eo *quem non habent*, *&* *qui malignè eis affingitur*, vt ipsimet loquuntur, quid facient, ne se mendacem, & infidam coram Christi Vicario fidei suæ professionem edidisse conuincantur?

Quid enim eſt, ſe perpetuò propoſitiones illas in ſenſu ab ipſis expoſito defenſuros, *donec apertè conſtet* in eodem ſenſu eſſe damnatas, quàm, ſi hoc conſtet, ſe ſenſum hujuſmodi reuocaturos? Et quid aliud ſignificabat clauſula illa, qua *hæc omnia correctionis S. S. judicio ſubjiciebant*?

Poterat, inquam, aliquis tali quadam argumentatione compellare Doctores iſtos: Timor quem timebatis euenit vobis. Propoſitiones quas Cornetinas dicitis, proſcriptæ damnatæque ſunt. Veſtrum eſt modò definire, an illa damnatio cadat in ſenſum in quo eas ſuſtinuiſtis, nec-ne. Si cadit, præſtate quod promiſiſtis, & judicio Sedis Apoſtolicæ veſtrum *corrigite*: & quia veſter erat ille ſenſus, *donec conſtaret de illis eſſe prolatum ſolemne definitiuúmque judicium*, jam quia prolatum conſtat, non ſit in poſterum, qui hactenus fuit veſter ſenſus. Si verò, quæ facta eſt abſoluta & definitiua damnatio illarum propoſitionum, veſtros illos ſenſus minimè petit, O miſeri, quis vos turbo tranſuerſos agit, vt malitis adire carceres & patibula & reſtes, quàm illi condemnationi ſubſcribere, quæ vos, judicio quoque veſtro, indemnes eſſe ſinit? Subſcribite, inquam, veſter antea fuerat ille ſenſus, porro quoque veſter erit, quid timetis?

Sed quod fulguritis hominibus & caſu quodā inexpectato percul ſis vſu venit, vt mente moueantur neque ſui compotes ſint, id accidiſſe videtur Quinque-viris: vnde factum vt illa turbatione, nec quid ſentirent, nec quid dicerent ſatis proſpexerint. Non fuit tamen hæc perturbatio diuturna. vbi ſe ipſi ex illo ſtupore collegerunt, ad notas artes reuerſi fingendo, fallendo, damnatáque

fucando mendacia, tantam rerum conuersionem in animo suo, momento ferè temporis effecere, vt è carceribus quos timebant ad triumphos, è vinculis ad coronas, ex causa desperata perditáque ad speciosam victoriam transire visi sint. Dies erat vt dixi 13. Iunii, quo dum pergerent ad palatium, metuebant ne redeuntes carcer exciperet, illi verò suo ipsorum judicio rediêre triumphantes, cùm dicerent, se ex iis quæ in eo congressu vltro citroque dicta fuerant, certò comperisse totius negotii scenam esse mutatam. Audiendus est suis verbis qui hæc narrat Auctor Diarii: Videtis, inquit, Illustrissimi Domini, (scribit ad quosdam Galliæ Episcopos) quinque propositiones non alia de causa fuisse damnatas, quàm ob sensum peruersum, qui potest illis dari, & in quo nos quoque semper eas damnauimus. Sensum verò in quo nos eas & interpretari & tueri professi sumus, aut potiùs propositiones proprias & particulares quas obtulimus suæ Sanctitati coram ipso propugnatas veluti Catholicas, non solùm nullum ex hoc præiudicio damnum pati, quin potiùs censendas esse à sua Sanctitate approbatas, vt ex sequentibus planum fit.

Vous voyez, Mesſeigneurs, que les cinq propoſitions ne ſont condannées qu'à cauſe du mauuais ſens qu'on leur peut donner, dans lequel nous les auons nous meſme toûjours condamnées: & que le ſens dans lequel nous auons dit que nous les entendions & defendions, ou pluſtoſt que les propoſitions particulieres que nous auons preſenté à S. S. & ſoutenuës deuant elle, comme tres Catholiques, n'en reçoiuent aucun prejudice, mais doiuent meſmes

Ista sibi somnia fingebant viri boni, suo sensu victi prostratique dum ad Palatium pergunt, ouantes verò & victoribus similes dum redeunt. Rationes verò tam mirificæ mutationis ad hanc vnam ferè redu cuntur, quòd Pontifex illos humaniter exceperit, audiuerit & dimiserit. Nempe pro illo quo seipsos amore prosequuntur, sanitatem interpretantur, quæ Medici facilitas & vrbanitas est, & ex mollicie fasciarum colligere malunt se intactos esse, quàm confiteri sua vul-

niera. Affabilitatem Pontificis de ipsorum contumacia nihil suspicantis in argumenta ducunt approbationis : & conjecturis vsi puerilibus apertissimam damnationem eludere nituntur.

passer pour approuuées de S. S. comme il se voit par les raisons qui suiuent. *Iournal. p.6. c. 27. pa. 535.*

Hæc causa fuit, cur ego vt opellam meam conferrem, ad impediendam, quæ simplicibus animis imminebat, illusionem, Opusculum hoc ediderim sub initium anni 1654. inscriptum, *Cauilli Iansenianorum contra sententiam à Sede Apostolica in ipsos latam*, & fuisse aliquod operæ pretium, vel ex eo intelligi potest, quòd ab eo tempore nullum ferè scriptum alicujus nominis ab eorum officina prodierit, quo non ostendant incommodos sibi esse hos cauillos, & quamcumque se in partem vertant, ad omnem animi sui situm molestiam exhibere.

Sunt verò in eo mirabiles Ianseniani, quòd ex illis beneuolentiæ signis Innocentii X. sequi putent, & damnatas ab eo propositiones in eo sensu quem non habent, sed qui malignè illis affingi potest; & quod addunt, *se quoque illas eodem modo perpetuò damnasse*. Cogunt enim nos vt dicamus, esse illos Censores iniquissimos atque etiam ineptos. Qua enim æquitate damnare vnquam potuere propositionem in sensu quem non habet? Numquid damnaturi quoque sunt hominem, propter crimen quod non commisit? Si propositio non habet sensum illum qui damnabilis est, damnetur sensus & absoluatur propositio, sicuti damnantur iniqui accusatores, & absoluitur reus innocens. Quidni enim pariter semper damnauerint fidei professionem, quam facimus omnes Christiani, cùm dicimus, *Credo in Deum Patrem omnipotentem*? Est enim hæreticus sensus

Diarii. par. 6. c. 22. pa. 469. & seq.

quem non habet, ſed qui malignè illi affingi poteſt ab Arriano, cùm intelligit Patrem Omnipotentem eſſe majorem filio, ortu poſteriore, cùm ſenſus legitimus & Catholicus intelligat Patrem Omnipotentem eſſe Patrem filii coæui & coæqualis. Damnent igitur & damnabile dicant fidei Catholicæ Symbolum. Quòd ſi horret animus, ſicut Arrianum ſenſum abominantur, ſaluâ integrâ atque abſolutâ veneratione Symboli, quid eos mouet, vt non etiam ſanctas, vt ipſi putant, propoſitiones diſtinguant ab hæretico ſenſu quem non habent, vt hunc damnent, illas approbent? Et cùm hæc eorum agendi ratio abſurdiſſima ſit, in eamdem abſurditatem conantur pertrahere ſummum Pontificem, dum contendunt veriſſimas propoſitiones & maximè Catholicas ab eo eſſe damnatas propter ſenſum quem non habent. Hoc illi grati animi teſtimonium rependunt humanitati & gratiæ quâ ſunt ab eo excepti.

Creſcit autem injuria dum volunt abſurdam hanc iniquitatem admiſiſſe Pontificem ab ipſis monitum rogatúmque ne faceret. Sunt enim hæc eorum verba
„ dicta ſcriptóque relicta in ejus manibus. De propo-
„ ſitionibus autem non in ſenſu alieno ad quem trahi
„ poſſent, quique à nobis reſpuitur, ſed in ſenſu legi-
„ timo, qui à nobis defenditur, atque adeò de fide Ca-
„ tholica in iis contenta controuerſia eſt; DE QVE IIS
„ SIC SVMPTIS DISTINCTVM ET PERSPICVVM
„ IVDICIVM EXPECTAMVS. Hoc expetebant, hoc expectabant Quinque-viri 19. Maii & 13. Iunii ſequenti, gaudent, exultant, triumphant quòd non obtinuerint, quia inde ſequi putant approbatam eſſe

Diarii p. 6. c. 22. p. 469.

ipſorum doctrinam.

Mirabilius eſt quod ſequitur, Quinque-viri eodem tempore Pontifici diſertè ſignificant, votum eſſe " Epiſcoporum Galliæ, vt de iis quæ inter ipſos & ad- " uerſarios in controuerſiam vocata ſunt, expreſſam " ſententiam ferat, NON DE IIS DE QVIBVS NVL- " LA FVIT CONTENTIO, NVLLA QVÆSTIO, NVL- " *ib.* LA DIFFICVLTAS EXORTA. *Addunt*, De propo- " ſitionibus non in ſenſu alieno ad quem trahi poſſunt, " & quem ipſi rejiciunt; ſed in ſenſu legitimo quem " ipſi defendunt, eſſe controuerſiam. Nullam de Calui- " nianis Lutheraniſve hæreſibus (hic eſt ſenſus quem " *Ib. pa. 473.* alienum vocant) inter ipſos & Aduerſarios fuiſſe quæ- " ſtionem. Si eas illi anathematizant, inquiunt, & nos " anathematizamus, ſempérque anathematizauimus: " neque cùm de iis quæſtio non ſit, eorum impugna- " tionem contra nos ſuſcipere poſſunt, niſi vt nos ca- " lumnientur &c. Iterum atque iterum, Beatiſſime Pa- " ter, Sanctitati veſtræ CVM OMNIBVS GALLIÆ " EPISCOPIS humillimè ſupplicamus, vt DE RE " PROPOSITA ET CONTROVERSA CLARAM FIR- " MAMQVE PROFERAT SENTENTIAM. "

Quod dicunt de *omnibus Galliæ Epiſcopis*, neque de illis vndecim intelligi poteſt, qui pro Ianſenianis ſtabant, quippe qui ſuis literis tantùm abeſt vt controuerſiæ definitionem poſtularint, vt conati ſint potiùs à decidendo Pontificem auertere, vt conſtat ex iis quæ referuntur in Diario: neque de illis 85. qui con- *par. 3. cap. 2.* tra Ianſenii doctrinam apertè pugnabant. Quamuis *pag. 33.* enim illi vehementer vrgerent & examen controuerſiæ & definitionem vltimam, abſit tamen vt cogi-

tarint vnquam de danda Quinque-viris procuratione aliquid agendi aut petendi eorum nomine. Quare quod dicunt, de omnibus Galliæ Episcopis, à vero procul abest. Sed vt vt sit, hoc semper fixum manet, octoginta quinque Galliæ Episcopos contra vndecim institisse apud Pontificem, vt controuersiam de Quinque Propositionibus dirimeret. Id enim ipsi apertè significant, suis ad eum literis: Decennium est, in-
„ quiunt, ex quo vehementissimis turbis Gallia magno
„ nostro mœrore commouetur, ob librum posthumum,
„ & doctrinam R[mi] Cornelii Iansenii Iprensis Episco-
„ pi. Ideóque rogant vt judicium ferat de Propositionibus, *de quibus disceptatio periculosior & ardentior erat: vt discutiat caliginem, vt animas fluctuantes componat, dissidia prohibeat, Ecclesiæ tranquillitatem splendorémque restituat.* Hoc pariter fixum ratúmque habemus, Quinque-viros, cùm vidissent obtineri non posse quod vndecim petierant, vt ab ea discussione abstineretur, institisse ipsos quoque, vt ferretur judicium *de sensu legitimo & controuerso*, non de *alieno, de quo non erat vlla contentio.*

Vnde sequitur, Innocentium X. si controuersiam dirimere voluit, de germano & legitimo sensu pronuntiasse, vtraque Parte id postulante. Voluisse autem controuersiam dirimere ipsemet apertissimè profitetur, dum se ad hoc judicium incitatum dicit, *ob exortam in Galliis controuersiam,* INTER ALIAS IANSENII OPINIONES SVPER QVINQVE EX ILLIS ..... & vt Ecclesia Dei *purgatis prauarum opinionum erroribus tutò militare & tanquam nauis in tranquillo mari sedatis omnium tempestatum fluctibus ac procellis securè nauigare & ad optatum salutis portum peruenire posset.*

En

En ergo, Amice Lector, quò tota de Quinque Propositionibus causa refundatur. Collitigantes conueniunt primò, se nihil habere de quo disputent, si propositiones trahantur ad sensum alienum & hæreticum, vtrique enim illas damnant. Conueniunt secundò, totam quæ ipsos diuidit controuersiam, spectare propositiones legitimè sumptas, in sensu proprio & germano, dum illas Ianseniani sustinent vt Catholicas, Orthodoxi verò vt hæreticas putant esse damnandas. Tertiò igitur conueniunt, vt hanc controuersiam Summi Pontificis judicio decidendam subjiciant. Quartò. Summus Pontifex Innocentius X. causam oblatam occupat, & post longam & assiduam nouem mensium discussionem; præfatus se controuersiam decidere, atque adeò se de propositionibus judicium ferre in sensu controuerso, qui supponitur esse legitimus atque germanus, Quinque Propositiones damnat vt hæreticas: itaque causam Accusatoribus adjudicat.

Non est ita, inquiunt Defensores, damnat eas tantùm in sensu non controuerso. Ergo restat intacta controuersia? Ergo fluctus tempestatum & procellarum perseuerare sinuntur? Ergo nulla sequi potest ex illo judicio maris tranquillitas, nec securitas nauigationis? Quid dicitis Ianseniani? Titius cum Caio litigant v. g. de sylua pistrino contermina. Prætorem adeunt monéntque nullam inter ipsos esse de pistrino controuersiam, totam esse de sylua quam quisque suam esse contendit, de ea rogant vt jus dicat. Præter causam examinat, allegata & probata seriò expendit, & conscenso tribunali specie judicantis provt

de jure, de pistrino pronuntiat, de silua silet. Quid, inquam, dicitis? Ille si aliquid sapit, nec molæ alligandus est, sic judicando non nugatur? non ridet? non illudit collitigantibus? non habet ludibrio munus ipse suum & dignitatem? Similem illi Christi Vicarium, Iudicem controuersiarum de fidei doctrina constitutum à Deo fingitis, dum interrogatus ab omnibus ferè Galliæ Episcopis in causa fidei grauissima, ad vnionem animorum & regni pacem spectante, vrgente quoque Regis nomine Oratore Regio, professus quæstionem se soluere velle, itáque serenum reducere, per vos, de re controuersa silet, de non controuersa respondet. Hoc est, & Collitigantes, & Episcopos, & Regem Christianissimum, vel illusus ipse, vel illusor spontaneus ludificat. Rogamus, Beatissime Pater, inquiunt Ianseniani, vt de re controuersa pronunties, res autem controuersa sunt propositiones in sensu proprio & germano quem habent, non in alieno quem non habent. Id ipsum rogamus & nos, inquiunt Anti-Ianseniani. Hoc quoque mihi propositum est, inquit Pontifex, & quando controuersum est inter vos, sint-ne vel non sint damnandæ, rebus omnibus maturè diúque perpensis, Iudico & Decerno esse damnandas. Reponunt Ianseniani, Non facit Pontifex quod se facere & vult & putat, non facit quod vtrique nostrûm expetimus & expectamus. Decipit se ipse primus, decipit vos, decipit nos, & pro eodem habet pistrinum & siluam: cúmque putaretur imperaturus ventis & mari, nauem Ecclesiæ fluctibus & procellis ludibrióque ventorum jactandam permittit.

Ianseniani quousque tandem? Nullus-ne vnquam

erit vestrorum Iudorum finis? Nullus præstigiarum quibus infatuatos vestris erroribus animos perditum itis? Si quid superest candoris, si quæ pudoris reliquiæ; non veremini vel silente lingua cordatorum omnium tacita occultáque judicia? Tanti scilicet erat, post acres decem annorum contentiones, post acerba Theologorum dissidia, post curas Episcoporum hinc & inde Sedem Apostolicam consulentium, post interposita Principum officia, indicere Cardinalium & celebrium Doctorum numerosas Congregationes, Consultationes habere frequentissimas, preces ad Deum fundere atque aliorum implorare, ad impetrandam lucem causæ maximi momenti finiendæ necessariam, tanti inquam erat, tam longo támque operoso apparatu præludere solemni judicio, quo decernitur, nihil? Quærimus enim de lite quid conclusum est? nihil, inquiunt. Quid responsum Episcopis decisionem controuersiæ postulantibus? Nihil. Quid Regi Christianissimo ab hoc judicio pacem datum iri Ecclesiis & Scholis Galliæ speranti? Nihil. Quid Orbi Christiano in exitum tantæ támque celebris causæ intento? Nihil. Quid igitur statuit Constitutio illa de Quinque Propositionibus per totam Ecclesiam missa & vbique recepta? Continet, inquiunt, præclara multa, sed de re propter quam solam est quæsita concessáque, prorsus nihil.

Nec quemquam moueat, quod post *Canillos* editos Ianseniani dixere, veluti emendaturi Trium Columnarum defectus, Propositiones præcisè sumptas, proprium habere ac legitimum sensum, illum scilicet quem Quinque-viri vocauere alienum. Hoc enim

non impedit, quo minus ſemper verum ſit, quod iidem quoque ſunt confeſſi, ſenſum hunc ſeu proprium, ſeu alienum, vt volent, nec eſſe nec fuiſſe inter Partes controuerſum. vt enim damnatur ab illis, ita & à nobis: ac proinde damnare propoſitiones in illo ſenſu, idem eſt ac nihil definire quod ſit controuerſum.

Addo, Propoſitiones à Quinque-viris fuiſſe oblatas Pontifici, vt præcisè ſumptas, & abſtractas à doctrina Ianſenii. Fatetur enim Auctor Diarii, *vetuiſſe Pontificem, ne de Ianſenio loquerentur*. Alludit ad id quod in primo congreſſu anni ſuperioris ſignificarat illis Pontifex, non paſſurum ſe, vt Conſtitutio Vrbani VIII. Deceſſoris ſui damnantis in vniuerſum doctrinam Ianſenii vocaretur in controuerſiam. Quare, non aliter prohibebantur de Ianſenio loqui, quàm ne de damnatione illa dubitare aut diſputare ſibi liberum crederent. Ergo cùm non poſſent de Propoſitionibus agere, vt ſunt contractæ ad doctrinam Ianſenii, conſequens fuit vt de illis agerent vt ſunt præciſæ.

Le Pape nous auoit defendu de parler de Ianſenius. *Iournal par. 6. ch. 21. pag* 457.

Ergo in illis etiam ſic ſumptis, inuenerunt ſenſum legitimum & germanum, quem ipſi ſuſtinerent, quem Aduerſarii impugnarent: atque adeò ſenſum controuerſum, qui reipſa ſenſus Ianſenianus eſt. Ac proinde ſenſus germanus & proprius quem habent Propoſitiones, ſiue contractæ ad doctrinam Ianſenii, ſiue abſtractæ, cum ſenſu Ianſenii reuera concurrit. Vnde fit vt ſemper verum ſit, ſi Pontifex de controuerſia pronuntiare voluit, ſicuti voluiſſe certiſſimum eſt, vel pronuntiaſſe de ſenſu controuerſo & conſequenter de Ianſeniano, vel feciſſe nihil.

Occaſio jam monebat, vt quæ contra *Cauillos* obje-

cta sunt dilucerem, sed id abunde præstitum est in aliis Opusculis Gallicè scriptis. Auctor *Diarii sibi blanditur, quòd in hoc libello inuenerit nescio quæ adjumenta suæ causæ, vide Lector quæ dicit & quæ refert, & ride. *In Addit. pag. 575.*

Alii valde odiosum mihi crimen impingunt, & grauem conflant inuidiam apud Discipulos S. Augustini, quòd dixerim S. Pontificem *non intendisse in Augustinum* &c. quod illi sic interpretantur, vt idem sit ac *non attendisse ad Augustinum.* Condonanda esset hæc calumnia inscitiæ Accusatorum, nisi eam sibi potiùs vendicaret iniquitas odii & malignitas, qua excæcati vndecumque colligunt quod hostibus objiciant sine delectu. Non aduertunt quantum sit discriminis inter *intendere in aliquid* quod finem agenti propositum designat, & *attendere ad aliquid*, quod spectat ad electionem & aptitudinem mediorum: Concilium Tridentinum non *intendit in Augustinum* vt ejus authoritatem sanciret, quando damnauit impossibilitatem mandatorum, quia hoc non erat illi propositum: non attendisse autem, adeò non est verum, vt damnationem illam ipsissimis S. Augustini verbis expresserit. Et non pudet Iansenianos objicere nobis quòd velimus istarum controuersiarum Iudices auertere à cogitatione Augustinianæ doctrinæ, cùm omnia ferè quæ de hoc argumento contra illos scripta sunt, iisdémque Iudicibus inculcata S. Augustini auctoritate densissimisque testimoniis fuerint semper communita: vt necesse fuerit, si mens erat subtrahere Iudicibus doctrinam Augustini, subtrahere quoque illis scripta nostra omnia & probationes contra Iansenianos.

Vide infrà c. 4.

Vide infrà c. 3. §. addo quod attinet &c.

Apol. 4. p. c. 39. p. 22.

Restat quod dixi cap. 5. & quod nuperus Apologista rebellium virginum vehementer vrget de Propositionibus quas dixi apud Iansenium *totidem verbis contineri*. Non vult vidisse nec audiuisse quod sæpius responsum est, præsertim in libro cui titulus est, *La Conduite de l'Eglise*. Solutam difficultatem recoquit, atque vt hoc facilius exequatur, textum quem producit pro suo & aliorum Iansenianorum more euiscerat & corrumpit. Verba mea sunt, *Propositiones damnatæ constant verbo & significatione. Si verba spectemus, sunt propositiones indiuiduæ ac singulares totidem verbis apud Iansenium contentæ* : ET DE PRIMA QVIDEM IPSIMET FATENTVR, DE CÆTERIS DEMONSTRATVM EST CAP. I. *Ac proinde si quæ est* &c. Apologista verba ista *ac proinde* immediatè subjicit illis, *apud Iansenium contentæ*, & quæ sunt intermedia supprimit. Quippe hoc erat illi necessarium, vt esset locus acerbæ declamationi quam subjungit, quæque alioqui insulsa redditur & euanida, facile est Iansenianis Scriptoribus impedire sese beneficio laruarum sub quibus latent, ne erubescant, sed num suam quoque conscientiam ita fallunt, vt toties tam mala fide, tot versutiis & fraudibus irritata, neque latret intus neque mordeat?

1. p. à cap. 6. ad 10.

LECTORI.

QVia fieri poterit, Amice Lector, vt quæ sequuntur in hoc opusculo conferre velis cum iis, quæ in Constitutione Summi Pontificis, contra Jansenium continentur; ne cogaris eam procul quærere, ecce illam tibi in ipso limine, vnà cum Apostolico rescripto ad Episcopos Galliæ.

CONSTITVTIO

SANCTISSIMI IN CHRISTO PATRIS

AC D. N. D. INNOCENTII

Diuina Prouidentia Papæ X.

Quâ declarantur, & definiuntur quinque Propositiones in materia Fidei.

INNOCENTIVS EPISCOPVS

SERVVS SERVORVM DEI.

Vniuersis Christi fidelibus salutem, & Apostolicam benedictionem.

CVM occasione impressionis libri, cui titulus, *Augustinus Cornelii Iansenii Episcopi Jprensis*, inter alias ejus opiniones orta fuerit, præsertim in Galliis, controuersia super quinque ex illis, complures Galliarum Episcopi apud Nos instinterunt, vt easdem Propositiones Nobis oblatas expenderemus, ac de vnaquaque earum certam, & perspicuam ferremus sententiam.

Tenor

Tenor verò præfatarum Propositionum est prout sequitur.

Prima: *Aliqua Dei præcepta hominibus justis, volentibus, & conantibus secundùm præsentes, quas habent vires, sunt impossibilia; deest quoque illis gratia, quâ possibilia fiant.*

Secunda: *Interiori gratiæ, in statu naturæ lapsæ nunquam resistitur.*

Tertia: *Ad merendum, & demerendum in statu naturæ lapsæ non requiritur in homine libertas à necessitate, sed sufficit libertas à coactione.*

Quarta: *Semipelagiani admittebant præuenientis gratiæ interioris necessitatem ad singulos actus, etiam ad initium fidei, & in hoc erant hæretici, quòd vellent eam gratiam talem esse, cui posset humana voluntas resistere, vel obtemperare.*

Quinta: *Semipelagianum est dicere, Christum pro omnibus omnino hominibus mortuum esse, aut sanguinem fudisse.*

NOS, quibus inter multiplices curas, quæ animum nostrum assiduè pulsant, illa inprimis cordi est, vt Ecclesia Dei nobis ex Alto commissa, purgatis prauarum opinionum erroribus, tutò militare, & tanquam nauis in tranquillo mari, sedatis omnium tempestatum fluctibus, ac procellis, securè nauigare, & ad optatum sa-

lutis portum peruenire poſſit.

Pro rei grauitate, coram aliquibus S.R.E. Cardinalibus ad id ſpecialiter ſæpius congregatis, à pluribus in ſacra Theologia Magiſtris, eaſdem quinque Propoſitiones, vt ſuprà nobis oblatas, fecimus ſingillatim diligenter examinari, eorúmque ſuffragia, tum voce, tum ſcripto relata maturè conſiderauimus; eoſdémque Magiſtros, variis coram nobis actis Congregationibus, prolixè ſuper earum qualibet diſſerentes audiuimus.

Cùm autem ab initio hujuſcemodi diſcuſſionis ad Diuinum implorandum auxilium multorum Chriſti fidelium preces, tum priuatim, tum publicè indixiſſemus, poſtmodum iteratis eiſdem feruentiùs, ac per nos ſollicitè imploratâ ſancti Spiritus aſſiſtentiâ, tandem Diuino Numine fauente, ad infraſcriptam deuenimus declarationem, & definitionem.

Primam prædictarum Propoſitionum: *Aliqua Dei præcepta hominibus juſtis, volentibus, & conantibus, ſecundùm præſentes, quas habent vires, ſunt impoſſibilia; deeſt quoque illis gratia, quâ poſſibilia fiant:* Temerariam, impiam, blaſphemam, anathemate damnatam, & hæreticam declaramus, & vti talem damnamus.

Secundam: *Interiori gratiæ, in ſtatu naturæ lapſæ nunquam reſiſtitur:* hæreticam declaramus, & vti talem damnamus.

Tertiam : *Ad merendum , & demerendum in statu naturæ lapsæ non requiritur in homine libertas à necessitate , sed sufficit libertas à coactione :* hæreticam declaramus ; & vti talem damnamus.

Quartam : *Semipelagiani admittebant præuenientis gratiæ interioris necessitatem ad singulos actus ; etiam ad initium Fidei : & in hoc erant hæretici , quòd vellent eam gratiam talem esse , cui posset humana voluntas resistere , vel obtemperare :* falsam & hæreticam declaramus , & vti talem damnamus.

Quintam : *Semipelagianum est dicere , Christum pro omnibus omnino hominibus mortuum esse , aut sanguinem fudisse ;* falsam, temerariam, scandalosam : & intellectam eo sensu , *vt Christus pro salute dumtaxat Prædestinatorum mortuus sit* , impiam, blasphemam, contumeliosam, diuinæ pietati derogantem , & hæreticam declaramus , & vti talem damnamus.

Mandamus igitur omnibus Christi fidelibus vtriusque sexus, ne de dictis Propositionibus sentire, docere , prædicare aliter præsumant, quàm in hac præsenti nostra declaratione , & definitione continetur, sub censuris, & pœnis contra hæreticos , & eorum fautores in jure expressis.

Præcipimus pariter omnibus Patriarchis , Archiepiscopis , Episcopis, aliísque locorum Ordinariis, nec non hæreticæ prauitatis Inquisitoribus, vt contradictores, & rebelles quoscumque

per censuras, & pœnas prædictas, cæteráque juris, & facti remedia opportuna, inuocato etiam ad hoc (si opus fuerit) auxilio brachii sæcularis, omnino coërceant, & compescant.

Non intendentes tamen per hanc declarationem, & definitionem super prædictis quinque Propositionibus factam, approbare vllatenus alias opiniones, quæ continentur in prædicto libro Cornelii Iansenii. Datum Romæ apud sanctam Mariam Majorem, anno Incarnationis Dominicæ 1653. pridie Kal. Iunii, Pontificatus nostri anno nono.

HI. DATARIVS.

G. GVALTERIVS.

P. CIAMPINVS.

Anno à Natiuitate D. N. IESV CHRISTI *millesimo sexcentesimo quinquagesimo tertio, Indictione sexta, Pontificatus Sanctissimi in Christo Patris & D. N.* INNOCENTII *Diuina Prouidentia Papæ X. anno ejus nono, die verò nona mensis Iunii supradicta Constitutio affixa, & publicata fuit in Ecclesia Lateranens. ac Basilica Principis Apostolorum de Vrbe, nec non Cancellariæ Apostolicæ valuis, ac in acie Campi Floræ per me Hieronymum Mascellam Sanctissimi D. N. Papæ Cursorem.*

LITTERÆ INNOCENTII PAPÆ X. AD EPISCOPOS GALLIÆ.

INNOCENTIVS PP. X.

Venerabiles Fratres; salutem, & Apostolicam Benedictionem. Rectè, atque ordine facit Fraternitatum vestrarum pietas, quæ cùm in Ecclesiis istis propositionum, de quibus ad Nos scripsistis, occasione turbas ingentes excitari cerneret, ascendit ad locum hunc sanctum, quem elegit Dominus, vt Catholicam super his veritatem à nobis quæreret. Nos igitur post longam accurati examinis indaginem, & preces luminum Patri Deo enixè porrectas, quid sentiendum sit de propositionibus illis declarauimus, ac definiuimus hac constitutione, quam his literis ad vos mittimus. Ex ea sententiam orthodoxæ Fidei in graui hoc negotio à Nobis audietis, nec dubitamus quin futura sit cùm populis Christianis salutaris, tum summopere grata insigni zelo Fraternitatum vestrarum, quibus benedictionem Apostolicam peramanter impartimur. Datum Romæ apud sanctam Mariam Majorem sub Annulo Piscatoris, die XXXI. *Maii* M. DC. LIII. *Pontificatus nostri anno nono.*

F. FLORENTINVS.

IANSENIANORVM CAVILLI CONTRA LATAM IN IPSOS A SEDE APOSTOLICA SENTENTIAM.

PERCVSSVS error Ianſenii nupera Sedis Apoſtolicæ Conſtitutione, ſed non extinctus eſt. Ianſeniani diſſimulare malunt vulnera, quàm ſanari. Et cùm mutatâ ſententiâ facilè poſſent innocentem reddere cenſuram; malunt incolumes videri, quàm fieri. Nimirum in illa fulminatione non modò intactam manſiſſe doctrinam ſuam, ſed inſuper, *tacitè ſaltem*, fuiſſe approbatam prædicare non verentur. Eſtque inter eos quidam, quantum conjicere poſſum, Legiſperitus, qui ſolam Ieſuitarum doctrinam decreto illo Innocentii X. proſcriptam contendit, authoritate ſcilicet Digeſtorum, & Codicis. Nihil equidem neceſſe erat refigendis hiſce cavillis immorari, ſi conſilium eſſet cordatis tantùm hominibus facere ſatis. Vident enim ſtatim has eſſe artes exacerbat animi & recalcitrantis: ſed ſubueniendum eſt incautis atque

ſimplicibus, & prouidendum ne imperitis illudat ingenioſus error & contumax. Et quia in illa potiſſimum trium Columnarum diſtinctione, quam ſe obtuliſſe dicunt Summo Pontifici, latebras quærunt, diſcutiendum eſt paucis quid inde præſidii expectare Ianſeniani poſſint; quod fiet ſolutione ſequentium quæſtionum, quibus quæritur

1. An Quinque Propoſitiones fabricatæ ſint à Sorbonicis Doctoribus, an ex Ianſenio ipſo deſumptæ.

2. An, & quo ſenſu damnatæ ſint Ianſenianæ Propoſitiones.

3. Quid ſignificet exceptio, quâ declarauit Summus Pontifex non eſſe mentis ſuæ damnare doctrinam S. Auguſtini; nec attingere controuerſiam de Gratia per ſeipſam efficaci.

4. Quid probent aliæ quædam conjecturæ Ianſenianorum circa mentem Summi Pontificis.

5. An Quinque Propoſitiones damnatæ ſint tantùm in genere.

6. An ſeruatus ſit ordo legitimus in hoc negotio, dum recurritur ad Summum Pontificem, non præmiſſo Epiſcoporum Galliæ concilio.

7. Tertia columna Ianſenianorum examinatur.

8. Quæ ſit vera columnarum diſpoſitio ad repræſentandam Ianſenianorum doctrinam, & Cenſuræ Pontificiæ vim intelligendam.

CAP. I.

CAPVT I.

An damnatæ propositiones fabricatæ sint à Sorbonicis Doctoribus, an ex ipso Iansenio desumptæ.

IANSENIANORVM solenne est, centies inculcata dissimulare, centies confutata contritáque reponere. A plerisque jam erat demonstratum, damnatis quinque propositionibus præcipua Iansenii Dogmata de libero arbitrio & diuinæ gratiæ abundantia efficaciáque, atque ipsam veluti doctrinæ medullam contineri. Pergunt tamen illi propositiones illas vocare *fabricatas* nimirùm à Sorbonicis Doctoribus, qui eas ex Iansenio excerpsere; in eóque notant artificium vnius ex partiariis vt vocant Molinæ, qui propositiones *ambiguas*, *æquiuocas*, *captiosas*, ad censuram concepit & exhibuit. Primam tantùm excipiunt, quippe quam negare non possunt totidem verbis apud Iansenium haberi. Sed queruntur esse *dolosè auulsam à loco suo*. In quo equidem ridendi sunt. Nam quod accusant auulsam à loco suo, quid quæso, volunt? exhibendum fuisse totum librum ad examinandum? atqui tunc quoque auellendæ sigillatim erant propositiones, quæ in controuersiam vocantur. Et quod addunt, *dolosè* id factum, tunc probauerint, quando constabit auulsæ atque vnitæ sensum esse diuersum. Interea concessis vtamur, & dicamus propositionem primam, quæ à Sede Apostolica declaratur esse *temeraria*, *impia*, *blasphema*, *anathemate damnata*, *atque hæretica*, *& vt talis damnatur*, Iansenianam esse propositionem, quippe apud Iansenium expressam, assertam, probatam & defensam. Et si respondeant, bonum illam sensum habere apud Iansenium; erit ipsorum sapientiæ, quæ magna est, judicare, num deceat Catholicum Episcopum, sensum etiam bonum exprimere per blasphemam & impiam & damnatam anathemate, & hæreticam propositionem.

Sed ostendo cæterarum quoque propositionum non alium esse fabrum, quàm eundem Iansenium. Tertiam intueamur quæ est hujusmodi :

Ad merendum & demerendum in statu naturæ lapsæ non requiritur in homine libertas à necessitate, sed sufficit libertas à coactione.

Hæc, inquiunt, fabricata & exhibita est à sectatore Molinistarum. Est igitur sectator Molinistarum Iansenius. Illum audiamus. Et primò quòd loquatur de libertate arbitrii ad merendum & demerendum necessaria, & de statu naturæ lapsæ, Ianseniani nobiscum consentiunt. Quo supposito, componere oportet damnatam propositionem cum Iansenianis.

Tertia propositio damnata.

Ad merendum & demerendum in statu naturæ lapsæ non requiritur in homine libertas à necessitate, sed sufficit libertas à coactione.

IANSENII PROPOSITIO
Tom. 3. l. 7. cap. 5.

Vt igitur diuisionis ipsius natura percipiatur, memoria repetendum est id quod tam prolixè ex Augustino, Bernardo, cæterisque tum Patribus, tum Scholasticis asseruimus, libertatem arbitrii generalem & naturalem NON ESSE ALIAM NISI A NECESSITATE, per quam patet eos SOLAM COACTIONEM intellexisse. Ex quo fit vt apud eos liber actus idem sit, qui non coactus : *Et in alio loco eiusdem libri septimi.* Quæ si vera sunt, sicut juxta Sanctissimi Doctoris principia vera sunt, non poterit ampliùs de ejus mente dubitari, quâ eum sentire & constanter docere diximus, libertati arbitrii SOLAM NECESSITATEM COACTIONIS, seu quæ etsi nolumus, efficit id quod potest, esse contrariam, omnémque actum voluntarium seu spontaneum hoc ipso esse liberum.

Qui dicit *solam necessitatem coactionis* contrariam esse libertati, quid magis minusve dicit, quàm qui dicit, sufficere ad libertatem, quòd sit libertas à coactione ? Et qui dicit omnem actum Voluntarium, seu Spontaneum *hoc ipso esse liberum*, &, liberum actum eundem esse ac *non coactum*, quid magis

minusve dicit, quàm qui dicit, ad liberum actum non requiri libertatem ab alia necessitate, quàm à necessitate coactionis: & vt sit liber actus, sufficere, quòd non sit coactus? Ergo quidquid est in illa tertia propositione controuersum, & censuræ subjectum, nimirùm; non requiri ad meritum, libertatem ab alia necessitate quàm à necessitate coactionis, & sufficere vt actus sit liber, quòd non sit coactus, etiamsi aliâ quâdam necessitate sit expressus; expressissimum est apud Iansenium.

Idem clariùs explicat in l. 6. c. 38. vbi negat, *Immutabilem necessitatem* impedire libertatem, sed SOLAM *necessitatem coactionis & violentiæ*, &, *Nullam immutabilitatis, ineuitabilitatis, vel quocumque voces nomine, sed* SOLAM *coactionis necessitatem ei repugnare*. Item, *Esse impossibile, vt omnis omnino voluntas; hoc est volitio, non sit libera*, &, *Solam coactionis necessitatem ei repugnare*; Quæ si quis attentiùs inspexerit, dicere cogetur, id quod accusatur in tertia propositione ad censuram exhibita, distinctiùs exprimi ac copiosiùs apud Iansenium, quàm exprimatur in ipsa propositione: & qui eam concepit, vno tantùm modo *fabricasse*, quod fuerat à Iansenio multis modis *fabricatum* priùs: esséque impossibile, vt ejusmodi propositionem vlla feriat censura, quæ non feriat eadem Iansenianas, cásque multas. Superest vt opponamus quintam damnatam cum Ianseniana.

Quinta propositio damnata.	*PROPOSITIO IANSENIANA* to. 3. lib. 3. cap. 21.
Semipelagianum est dicere Christum pro omnibus omnino hominibus mortuum esse, aut sanguinem fudisse.	Nec enim juxta Doctrinam antiquorum, pro omnibus Christus passus aut mortuus est, aut pro omnibus omnino tam generaliter sanguinem fudit. Cùm hoc potiùs tamquam errorem à fide Catholica abhorrentem doceant esse respuendum.

Satisne distinctè, Lector, videtur tibi Iansenius negare Christum pro omnibus omnino hominibus mortuum esse, aut

ſanguinem fudiſſe? Sed quæris fortè quorum errorem intelligat, cùm dicit, contrarium *eſſe errorem à fide Catholica abhorrentem*; hoc autem conſtat, ex initio capitis, vbi dicit argumentum illud ſumptum ex vniuerſitate redemptionis, *jam olim ad nauſeam vſque à Pelagianis, præſertimque Maßilienſibus fuiſſe inculcatum*, &c, *mirum eſſe recentiores tanto ſtudio trita hæreticorum arma colligere*. Et capite præcedenti, vbi generalem Dei voluntatem ſaluandi omnes omnino homines refutat, eo nomine refutat quòd aſſerta fuerit ab *hoſtibus gratiæ Pelagianis & Semipelagianis, & ab Auguſtino tunc tantùm approbata, quando in Semipelagianorum errore fuit*. Et iterum cap. 21. Auguſtinum, Proſperum, Fulgentium, & antiquam Eccleſiam, ſententiam illam *veluti machinam à Semipelagianis erectam repudiaſſe*. Ergo tota illa propoſitio, *Semipelagianum eſt dicere, Chriſtum pro omnibus omnino hominibus mortuum eſſe, & ſanguinem fudiſſe*, quoad ſingula verba, & minimos apices, Ianſeniana eſt. Ac proinde qui *fabricatam* dicunt, non alium debent appellare *fabrum* quàm ipſum Ianſenium: & conſequenter propoſitio quæ judicio Sedis Apoſtolicæ *falſa, temeraria, & ſcandaloſa eſt*, Ianſenii propoſitio eſt.

Sed vlteriùs reſpexit Apoſtolica Sedes, ſuppleuitque quod in exhibita propoſitione deerat ad expreſſionem integram Ianſeniani erroris, dum addidit, *Intellectam eo ſenſu, vt Chriſtus pro ſalute duntaxat prædeſtinatorum mortuus ſit, impiam, blaſphemam, diuinæ pietati derogantem, & hæreticam declaramus, & vti talem damnamus*. Quâ in re facillimè oſtendi poteſt, & eo ſenſu intellectam eſſe propoſitionem à Ianſenio, & ſi *fabricatum* dicunt, quod ſuppletur, ab eodem eſſe *fabricatum*. Opponamus hæc duo,

Damnatus error.	*IANSENII SENTENTIA* *to. 3. lib. 3. cap. 21.*
Chriſtus pro ſalute duntaxat prædeſtinatorum mortuus eſt.	Per illa occultiſſimè juſta, & juſtiſſimè occulta conſilia ſua, quibuſdam hominibus dare prædeſtinauit fidem, charitatem, & in ea vſque in finem perſeuerantiam, quos abſolutè prædeſtinatos, electos, &

ſaluandos dicimus: aliis charitatem ſine perſeuerantia, aliis fidem ſi-

ne charitate. Pro primi generis hominibus tamquam veris ouibus suis, vero populo suo, tamquam absolutè saluando, semetipsum dedit ac tradidit: pro istorum peccatis omnibus omnino delendis, & æternâ obliuione sepeliendis propitiatio est: pro istis in æternum viuificandis mortuus est: pro istis ab omni malo liberandis rogauit patrem suum, NON PRO CÆTERIS QVI A FIDE ET CHARITATE DEFICIENTES IN INIQVITATE MORIVNTVR. *Et iterum.*

Vanum est & stultum pro eo irritando vel auertendo rogare Deum, quod immutabili decreto sancitum & prædestinatum esse jam nosti: vanum est etiam pro talibus saluandis, seriâ voluntate pati ac mori: vanum pro talibus à perditione decreta liberandis offerre patri vota, preces, mortem, ac sanguinem suum. *Et iterum.*

Quæ sanè cùm in Augustini Doctrina perspicua certáque sint, nullomodo principiis ejus consentaneum est, vt Christus Dominus, vel pro infidelium in infidelitate morientium, VEL PRO IVSTORVM NON PERSEVERANTIVM ÆTERNA SALVTE MORTVVS ESSE, SANGVINEM FVDISSE, SEMETIPSVM REDEMPTIONEM DEDISSE, PATREM ORASSE SENTIATVR. Addit, Iuxta Sanctissimum Doctorem, non magis Patrem pro æterna liberatione ipsorum, QVAM PRO DIABOLI, DEPRECATVM ESSE. *Et iterum.*

Sicut non voluit (Augustinus) voluntatem Dei ad salutem omnium omnino hominum extendi, SED ILLORVM DVMTAXAT qui ex omni gente & lingua, ex omni hominum genere PRÆDESTINATI SVNT: ita nec voluit effectus illius voluntatis, hoc est, mortem, sanguinem, redemptionem, propitiationem, orationem Christi, ad omnes homines dilatari, &c.

Cæcum esse necesse est, qui non videt sensum illum quem Sedes Apostolica damnauit, variis modis expressum esse à Iansenio. Nam quòd Pontifex, dum salutem prædestinatorum nominat; salutem æternam intelligat, insanus sit qui dubitet: æternæ verò salutis voluntatem Iansenius ad prædestinatos *duntaxat* locis allatis sæpe restringit; sensus ergo ratione cujus Sedes Apostolica quintam Propositionem *impiam, blasphemam, contumeliosam, diuinæ pietati derogantem & hæreticam* declarat, ipsius Iansenii sensus est.

Ex his patet quinque propositionum à Sede Apostolica damnatarum, Primam, Tertiam, & Quintam, à Iansenio reuera fabricatas esse, & à Sorbonicis Doctoribus, atque etiam ab Episcopis Galliæ tantùm exhibitas; cum quibus Secunda & Quarta tam necessariam, támque indissolubilem habent connexionem, vt frustra sit contendere illas quoque Ian-

ſenianas eſſe. Ne tamen quiſquam putet, id eſſe difficile, juuat illas etiam committere cum Ianſenianis.

Secunda propoſitio damnata.

Interiori gratiæ in ſtatu naturæ lapſæ numquam reſiſtitur.

PROPOSITIO IANSENII t. 3. l. 2. c. 11. vbi approbat id quod imputat Auguſtino.

Hominem operanti Deo per gratiam non poſſe reſiſtere. *Ibid.*

Tales de gratiâ cogitationes, nempe, vt ſit quædam potentialis gratia cum qua homo credat, conuertatur, operetur ſi velit, ſin autem nolit, nullus ſequatur voluntatis aut operationis effectus, jam olim conuellit Auguſtinus. *Iterum cap.* 27.

Auguſtinus nullam aliam agnouit actualem Chriſti gratiam, nec agnoſcere potuit, præter efficacem. *Iterum cap.* 32.

Veram Chriſti gratiam ſemper agere & peragere effectum ſuum: & quæ hoc non facit, relegari ab Auguſtino ad legem atque doctrinam.

De ſtatu naturæ lapſæ loquitur Ianſenius, atque etiam de Gratia interiori, vt conſtat ex toto ipſo tractatu. Iam quid diſcriminis eſt inter hæc duo, *Illi gratiæ numquam reſiſti*, &, *Deo per talem gratiam operanti non poſſe reſiſti*, niſi quòd poſterior oratio, quæ Ianſeniana eſt, pejor videtur quàm illa prior, quæ eſt condemnata? Eadem propoſitio, vt vides, à Ianſenio aliis verbis explicatur; nam, *Numquam reſiſti gratiæ*, &, *nullam eſſe Chriſti gratiam qua non ſit efficax; Nullam eſſe, quæ non agat & peragat ſuum effectum: Nullam eſſe, cum qua homo operetur ſi velit, & ſi nolit, nullus ſequatur effectus*; adeò ſunt germanæ, vt nihil vni negari poſſit, quod alteri conueniat: ac proinde ſi vna eſt *hæretica*, non poteſt alia non eſſe. Idem prorſus eodémque modo dicendum de quarta.

Quartæ propoſitionis damnatæ

PRIMA PARS.

Semipelagiani admittebant præuenientis gratiæ interioris ne-

PROPOSITIO IANSENII tom. 1. lib. 8. de hereſi Pelag.

Tertia gratia generalis Maſſilienſium eſt, actualis interna & ſufficiens ad credendum, non ad operandum, &c.

Nam & illi (Maſſilienſes) ipſiſſimam

cessitatem ad singulos actus, etiam ad initium fidei.

ipsam Adæ gratiam libero arbitrio NECESSARIAM ESSE statuebant, quacrederet si vellet.

En tibi necessitatem internæ, siue interioris gratiæ ad credendum, hoc est, ad fidem: *nec dubium quin Ianseniani libentissimè suppleant*, incipientem, *hoc est*, etiam ad initium fidei: *atque ita pars illa prima propositionis tota est Iansenii.*

SECVNDA PARS Quartæ propositionis damnatæ.

Sed in hoc erant hæretici, quòd vellent eam gratiam talem esse, cui posset humana voluntas resistere, vel obtemperare.

PRO SECVNDA PARTE
Iansenius tom. 3. lib. 3. c. 4.

Clariùs fortasse dici potest quòd gratia sanæ voluntatis in ejus libero arbitrio relinqueretur, vt eam si vellet desereret, aut si vellet, vteretur; Gratia verò lapsæ ægrotæque voluntatis nullomodo in ejus relinquatur arbitrio, vt eam deserat aut arripiat, si voluerit, sed illa sit potiùs illa postrema gratia quæ inuictissimè facit vt velit & à voluntate non deseratur. Quod discrimen tradit Augustinus in lucubrationibus quas aduersus hostes gratiæ exarauit, vt impossibile sit legenti non aduertere.

En tibi hostes gratiæ à sancto Augustino debellatos, ac proinde hæreticos, qui dicerent, in eo conuenire Medicinalem Christi gratiam cum gratia Adami, quòd vtraque possit ab homine, hoc est ab humana voluntate vel deseri, si velit, vel arripi & eâ vti. *Deserere* Christi gratiam internam illam & actualem, & *illi resistere* apud Iansenianos, vt opinor, nihil differunt, nec pariter gratiam illam *arripere*, *atque ea vti* diuersum quid est ab eo quod est *illi obtemperare?* Superest igitur vt (juxta Iansenium) in eo fuerint hæretici Massilienses seu Semipelagiani, quòd vellent talem esse interiorem gratiam, cui posset humana voluntas resistere vel obtemperare: Ergo Ianseniana est quarta Propositio, eique vt tali conuenit censura Sedis Apostolicæ, quòd sit *falsa & hæretica*; falsa nimirum, quoad primam partem; hæretica, quoad secundam.

Ex his constat quinque damnatas Propositiones vel ipsissimas esse Iansenii, vel Iansenianis adeò germanas, vt impossibile sit de vnis quidquam pronuntiare, quod aliis eodem prorsus modo non conueniat. Colligamus hæc ergo, & demus interea Iansenianis quod ab illis mox repetendum erit, sed demus *verum*, *Augustinianum*, & *Catholicum* esse sensum, quo & Iansenius propositiones illas defendit, & illi se defendere profitentur. Attamen semper sequitur, Iansenium, Magistrum illum traditionis incomparabilem, illum interpretem Augustini fidelissimum, Domitorem illum Pelagianismi renascentis, illum Reformatorem Scholasticæ Theologiæ, jam à multis sæculis corruptæ, illum Expurgatorem Catholicæ fidei Philosophicis principiis & humanis rationibus inquinatæ, Iansenium inquam talem ac tantum virum, tam ingeniosum, tam perspicacem, tam eruditum, tam sapientem, sensum verum, Augustinianum, & Catholicum expressisse Propositionibus, irrefragabili judicio Sedis Apostolicæ, *falsis, temerariis, scandalosis, contumeliosis, impiis, blasphemis, anathemate damnatis, diuinæ pietati derogantibus, & hæreticis*, quod est Iansenianos magistri sui vestigiis insistentes, & Augustini doctrinam, & fidem Catholicam explicare execrando & abominabili sermone. Hoc, inquam, vt minimùm sequitur, licèt admittatur excusatio, qua illi declinare conantur Ecclesiasticæ Censuræ fatalem ictum.

CAPVT II.

Quo sensu damnatæ sint Jansenianæ Propositiones?

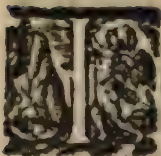

IANSENIANI damnatarum propositionum duos sensus distinxere: vnum alienum, ad quem trahi possent, & quem ipsi respuunt; alium legitimum, quem dicunt à se defendi veluti fidem Catholicam. Hæc sunt eorum verba in eo scripto quod tradidere Summo Pontifici ante damnatas propositiones. *De propositionibus autem non in* SENSV ALIENO, *ad quem trahi possent, quique à nobis respuitur*, SED IN SENSV LEGITIMO, *qui à nobis defenditur, atque adeò de fide Catholica in iis contenta controuersia est.*

Sen-

Sensus *legitimus* prout opponitur *alieno*, non potest esse alius, quàm sensus *proprius*; idémque vt opponitur sensui, ad quem Propositiones trahi possent, non potest esse alius, quàm sensus naturalis, seu germanus, quem propositiones habent, nullâ vi verbis illatâ, sed ex ipsa vocum institutione, & communi atque vsitata inter homines acceptione. Et verò paulò pòst eosdem sensus vocant *veros & germanos*. Atque ita fassi sunt, pro ea quâ valent prudentiâ & perspicaciâ, se damnatas propositiones tueri juxta *legitimum*, hoc est, *verum*, *proprium*, *naturalem*, *seu germanum*, *communémque* earum sensum. Et vt damnationis fulmen auertant, dicunt cadere illud in sensum *alienum*, ad quem trahi possent. Hæc illi in libello trium columnarum, cujus specimen hîc exhibendum est in prima propositione, eadem erit de cæteris ratio.

PRIMA PROPOSITIO.

Aliqua Dei præcepta hominibus justis volentibus & conantibus, secundùm præsentes quas habent vires, sunt impossibilia: deest quoque iis gratia, qua possibilia fiant.

Sensus hæreticus,

Qui primæ propositioni malignè affingi posset; quem tamen legitimè sumpta non habet.

Iustis omnibus quantumlibet volentibus & conantibus secundùm præsentes, quantascumque vires, quæ à gratia magna & efficaci habentur, man-

PRIMA PROPOSITIO vt à nobis defenditur.

Aliqua Dei præcepta aliquibus justis volentibus & conantibus inualidè & imperfectè, secundùm, præsentes quas habent vires, paruas scilicet & infirmas: seu auxilio efficaci ad plenè volendum & operandum necessario destitutis, impossibilia sunt proximè & completè, seu ab iis adimpleri proximè non possunt: deest quoque illis gratia efficax, quâ præcepta illis proximè possibilia fiant: seu deest illis speciale illud auxilium, sine quo justificatus, vt ait Concilium Tridentinum, in

Propositio prima contraria vt ab Aduersariis defenditur.

Omnia Dei præcepta justis volentibus, &c.

data Dei ſunt impoſſibilia: deeſt quoque illis ſemper & quandiu viuunt gratia, quâ poſſint vel vnum ex mandatis Dei adimplere.

Hæc propoſitio eſt hæretica, Caluiniana, aut Lutherana, & à Concilio Tridentino damnata.

juſtitia, id eſt in obſeruatione mandatorum Dei perſeuerare non poteſt.

Suſtinemus, ac demonſtrare parati ſumus hanc propoſitionem ad fidem Eccleſiæ pertinere, & in ſancti Auguſtini Doctrina indubitatam eſſe, atque à Concilio Tridentino definitam.

In prima columna vt vides, eſt ſenſus hæreticus, quem propoſitio non habet, vt dicunt; ſed ad quem *malignè trahi poſſet*, ideóque vocant ſenſum *alienum*. In ſecunda columna eſt ſenſus, quem illi *vti fidem Catholicam defendunt*, nos vti damnatam hæreſim impugnamus; In tertia non continetur ſenſus propoſitionis, ſed ponitur propoſitio contraria tum primo tum ſecundo ſenſui, juxta doctrinam, vt ipſi putant, Molinæ ac Semipelagianorum. Ergo damnatam eſſe propoſitionem cùm negare non poſſint, contendunt in ſenſu tantùm primæ columnæ, damnatam eſſe, non in ſenſu ſecundæ, quæ media eſt.

Nolo hîc exagitare auctoris harum columnarum ingenium artemve, nec immorari perſequendis verborum, quibus conſtant, ineptâ & inutili congerie; Eruditus lector oculos tantùm aduertat ad illas orationis reſtrictiones, limitationes, modificationes, ſtatim videbit ſpecimen eſſe hominum, qui ſermonis candorem, perſpicuitatem, & breuitatem vel ſponte fugiunt, vel ingenii ac ſcientiæ defectu adhibere non poſſunt; & quicumque tandem ſit columnarum iſtarum faber, reuera fabrum eſſe lignarium, an ferrarium, an cæmentarium viderint alii, ſed tamen rudem admodum & imperitum; & quem dicere poſſis cognitos vulgò columnarum ordines omnes ignorare, excepto fortaſſe ruſtico.

Sed iis omiſſis, examinandum eſt id quod dicunt de duplici ſenſu, quo ſunt & non ſunt damnatæ quinque Propoſitiones. Quod ego, quæ ipſius rei facilitas eſt & veritatis euidentia, ita me perfecturum ſpero, vt lector eruditus & ſagax neſcire cogatur, vtri ſtupore majori corripiantur, an qui hæc proponunt ad eludendam Conſtitutionem Pontificiam:

an qui proponentibus assentiuntur, séque patiuntur ludificari ejusmodi præstigiis.

Age igitur: damnata est, inquiunt, Propositio in sensu hæretico primæ columnæ, non in Catholico secundæ. Ego in primis ex ore tuo & ex Pontificis te judico. De primo sensu, inquis, nulla est controuersia, quia pars vtraque in illius condemnationem consentit; controuersia est tantùm de secundo, quem pars altera Catholicum, altera hæreticum esse contendit. Verba tua sunt; *De Propositionibus in sensu alieno, in quem trahi possent, non est controuersia, sed de sensu legitimo, qui à nobis defenditur.* Rursus, *Episcopi Galliarum petunt vt de iis quæ in Controuersiam inter nos & aduersarios vocata sunt, expressam sententiam ferat* (Sanctitas Vestra) *non de iis, de quibus nulla contentio, nulla quæstio, nulla difficultas exorta est.* Possem ab hoc homine postulare vt procurationem ostenderet ab Episcopis Galliarum ad petendum eorum nomine quod à Pontifice petit. Vix enim sex, septemve nominaret contra octoginta & ampliùs, qui Legatis paulo melioribus, paulóque fidelioribus vti voluerunt. Possem & objicere, inter paucos illos quorum nomina prætexuere, non deesse qui negent se auctores fuisse hujusmodi legationis, querantúrque nomen suum fuisse ab illis suppositum. Sed hæc & id genus multa dissimulanda sunt. Hoc tantùm manifestò constat ex dictis, postulatum à Pontifice vt de Propositionibus pronuntiaret in sensu controuerso; & sensum controuersum esse sensum secundæ columnæ, quem ipsi tuentur.

Addamus jam verba Pontificis, quibus quid ipse intenderit satis ostendit in ipsamet constitutione, Cùm occasione « impressionis libri, cui titulus, Augustinus Cornelii Iansenii « Episcopi Iprensis, inter alias ejus opiniones orta fuerit præ- « sertim in Gallia controuersia super quinque ex illis, *&c.* Nos « quibus inter multiplices curas ..... illa inprimis cordi est, vt « Ecclesia Dei ..... purgatis prauarum opinionum erroribus tu- « tò militare & tamquam nauis in tranquillo mari sedatis om- « nium tempestatum fluctibus ac procellis, securè nauigare, & « ad optatum salutis portum peruenire possit; Pro rei graui- « tate coram aliquibus *&c.* In litteris autem Apostolicis ad Episcopos Galliæ sic loquitur; Recte atque ex ordine fecit «

» Fraternitatum vestrarum pietas, quæ cùm in Ecclesiis istis
» propositionum, de quibus ad nos scripsistis occasione TVR-
» BAS INGENTES EXCITARI CERNERET; ascendit ad
» locum hunc sanctum, vt Catholicam super iis veritatem à
» nobis quæreret.

Ex his verbis nemo est, vt opinor, qui non videat quid mouerit Pontificem, & quid ille intenderit. Mouit illum *Controuersia in Galliis orta* de quinque propositionibus, *& ingentes turbæ eâ occasione excitatæ.* Intendit autem componere turbas illas, atque efficere suâ definitione, vt Ecclesia, *Sedatis omnium tempestatum fluctibus ac procellis, tanquam nauis in tranquillo mari* cursum suum teneret. Hoccine non est voluisse controuersiam dirimere, vel de sensu controuerso pronuntiare? Potest-ne quidpiam concipi magis ridiculum, quàm post apparatum illum & specimen judicis, accincti ad dirimendam litem, totam litigandi causam relinquere, déque eo pronuntiare, de quo nulla est controuersia? Hoc est sedare tempestates? Hoc dissipare procellas, & efficere vt tranquillo mari nauigetur? Ergo velint nolint Ianseniani, fateri debent Pontificis mentem fuisse de controuersia judicare, siue de quinque propositionibus vt controuersis: ac proinde vt intellectis in sensu controuerso. Hoc confirmant peculiares ejusdem Pontificis literæ ad quosdam Episcopos, vt ad Illustrissimum Gratianopolitanum scriptæ 29. Septembris anni superioris 1653. In quibus dicitur *lata esse sententia de quinque controuersis propositionibus*, & ad Illustrissimum Nouiodunensem eodem tempore, in quibus dicitur, *Apostolicâ Declaratione statutus de quinque controuersis propositionibus Ecclesiæ Catholicæ sensus.* Quomodo enim dici potest lata esse sententia de controuersis propositionibus, si non est lata de sensu illarum controuerso? Neque enim controuersæ sunt quoad solas voces, nisi velint disputatum esse apud Grammaticos. Ergo sumi debent voces, vt conjunctæ atque concretæ cum significatione controuersa. Si enim cum non controuersa, nec ipsa propositio controuersa dici potest.

Iam vide quid sequatur. Sensus controuersus, est legitimus & germanus quinque propositionum sensus, quem Ianseniani vti Catholicum tuentur; Sensus controuersus est ille,

de quo Summus Pontifex intendit pronuntiare: Ergo sensus de quo Summus Pontifex intendit pronuntiare, est legitimus & germanus quinque propositionum sensus, quem Ianseniani vti Catholicum tuentur. Ergo pronuntiando de sensu controuerso, & quem Ianseniani tuentur vt Catholicum, dicit pontifex primam Propositionem esse *temerariam*, *impiam*, *blasphemam*, *anathemate damnatam*, & *hæreticam*. Ianseniani quid dicitis? Deductio manifesta est: principiorum alterum est vestrum; alterum Pontificis. Eligite vtrum malitis; falli dolatorem trium columnarum, dum fatetur sensum legitimum & germanum illum esse, qui vocatur in controuersiam, & quem ipsi Catholicum putatis; an Pontificem, dum significat se de sensu controuerso pronuntiare.

Secundò, In primo tantùm sensu damnabilis est, inquiunt, Propositio. Et ille est sensus *quem legitimè sumpta non habet: sed qui malignè illi affingi posset.* Quis autem adeò insaniuit vnquam, vt damnatam vellet propositionem, propter sensum quem legitimè sumpta non habet, sed qui posset illi affingi? Si non habet illum sensum, nunquid ipsa innoxia est? Absoluatur ergo Propositio, & sensus damnetur. Quid minus est damnare propositionem propter sensum, quem non habet, sed qui posset ei malignè affingi, quàm accusatum damnare propter crimen, quod non commisit, sed quod ei posset malignè imponi? Nunquid hoc est Iudicem ipsum accusare vel stuporis horrendi, vel nequissimæ voluntatis? Quare inuoluit damnatio noxium crimen cum homine innoxio, si separata sunt? Quare etiam sensum hæreticum cum Catholica propositione, si sunt similiter disparata? Et non vident hanc esse in judicem ipsum, atque adeò in Pontificem atrocissimam calumniam, & tetrum conuitium? Et sperant vllum fore verè Christianum, qui non malit desipere ipsos, quàm Pontificem? Quòd si propter sensum quem non habet, sed qui malignè illi affingi posset, *hæretica & blasphema* est aliqua Propositio, quid facient, ne tota Scriptura sacra, hæretica & blasphema dici possit? Age, *verba quæ loquutus sum vobis spiritus & vita sunt*, propositio Christi est. Sensus hæreticus non tantùm illi affingi potest, sed affictus reuera est à Caluino, qui putauit his verbis significari spiritaliter tantùm accipienda,

quæ de Christi præsentia in Sanctissimo Eucharistiæ Sacramento Catholica docet Ecclesia. Ergo hæretica est Christi propositio illa?

Erit & illa, quâ dixit, *Quia Pater major me est*, quia hæreticus est sensus, quem non habet, & qui tamen illi non solùm affingi potuit, sed affictus est ab Ario, cùm diceret significatam æterni Verbi cum æterno Patre inæqualitatem in Natura; Ergo Christus hîc iterum erit damnandus? Damnandum erit & quod dixit, *Ego & Pater vnum sumus*, propter sensum hæreticum, quem illi Sabellius affinxit, cùm diceret significari vnitatem personarum in Diuinis, relictâ solâ distinctione nominum.

Damnandum & quod dixit, *Spiritus qui à Patre procedit*, quia Photius cum cæteris Græcis Schismaticis, negatiuum illi sensum, eúmque hæreticum affinxerunt, quo negarent Spiritum Sanctum à Filio procedere.

Damnandum & illud, *Paraclitus autem Spiritus Sanctus, quem mittet Pater in nomine meo.* Quia Macedoniani sensum hæreticum affinxere, cùm dicerent, significari Spiritum Sanctum inæqualem & minorem Filio, inæquali etiam & minore, Patre ipso; ac proinde tres personas ita se habere in Diuinis, sicut in humanis Sacerdotem, Diaconum, & Subdiaconum.

Apocalypsis tota Beati Ioannis Apostoli damnanda, propter sensum hæreticum, quem illi attribuunt nostrates hæretici, Babylonem interpretati Romanam Ecclesiam, & Antichristum, Pontificem.

Damnanda propositio Sancti Pauli, quâ dixit, *Neminem justificari ex operibus legis*, quia Lutherus hæreticum illi sensum affinxit, cùm dixit, omnia opera nostra inutilia esse, nec conferre quidquam posse ad justificationem.

Damnanda propositio Dauidis, *Beati quorum remissæ sunt iniquitates, & quorum tecta sunt peccata*; quia idem Lutherus, hæreticum illi sensum affinxit, in justificatione tegi tantùm peccata, & non imputari; non verò deleri.

Genesis tota damnanda erit; & Mosis narratio dicenda hæretica: quia Manichæi hæreticum illi sensum affinxerunt, cùm dicerent, designari Deum veteris testamenti, condi-

torem materiæ, Principémque gentis tenebrarum, diuersum ab alio Noui Testamenti Deo.

Denique nihil dixerit Pontifex de quinque propositionibus, quod non potuerit perinde dicere de vniuersa Scriptura. Et sicut non potest vocare Sacram Scripturam hæreticam, ita nec quinque propositiones vocare potuisse; vel si jure potuit quinque propositiones hæreticas vocare, potuisse ac posse eodem jure, & illum & nos ejus exemplo, Scripturam Sacram, hoc est, intemeratum Dei verbum, dicere *hæreticam*.

Quin etiam addo, id dictum iri potiori jure de Sacra Scriptura juxta Iansenianos, quàm dici possit de quinque propositionibus. Nam Scripturæ, vt vidimus, affictus est hæreticus sensus ab hæreticis: quinque propositionibus hæreticum illum sensum quis affinxit? Quis inquam nostrûm vnquam dixit, primam propositionem de impossibilitate mandatorum, significare hominem justum peccare in quolibet opere bono, quod elicit beneficio gratiæ efficacis? eò enim reducitur implexus ille atque confusus primæ columnæ sensus. Sed quis nostrûm illi sensum hujusmodi affinxit? Caluinianum nos quidem non affingimus, quia reuera tanquam proprium attribuimus: illum videlicet, quo censuit Caluinus hominem justum, dum impellente concupiscentiâ vincitur, necessitate vinci atque impossibilitate resistendi, in qua tunc reperitur. Hoc contendimus & à Prima Propositione propriè ad mentem Iansenii significatum, & esse Caluinianum atque hæreticum. Significari autem hominem justum, etiam in opere bono peccare per illam propositionem, nec diximus vnquam, nec intelleximus, nec intelligi voluimus. Vnde ita jam licet argumentari, Si damnanda est aliqua propositio propter alienum sensum hæreticum, vt volunt Iansentiani, euidens est, damnari debere potiùs propter sensum, qui reuera affingitur, quàm propter illum, qui tantùm affingi potest: eo quòd malum actuale & præsens magis vrgeat, quàm quod est tantùm possibile. Sed propositionibus Scripturæ Sacræ sensus alienus & hæreticus reuera affingitur: ille verò quem designant Ianseniani, quinque propositionibus tantùm affingi potest: Ergo si valet eorum ratio, dam-

nandæ sunt potiùs propositiones Scripturæ Sacræ, quàm propositiones illæ quinque Ianseniani. Quid dicitis? Videtis in quæ barathra cogitationum vestra vos principia præcipitent? Quanti apud vos est vel Scriptura Sacra, vel Christi Vicarius, dum eò rem deducitis, vt definire possit hæreticum esse verbum Dei, sicuti definiuit propositiones Iansenii esse hæreticas? Si quæ vobis superest boni sanguinis gutta, non subibit ora rubor?

Atque in ea notandus est candor & bona fides, quâ sunt vsi Quatuor-viri Ianseniani qui Româ post suam damnationem scripsere ad Episcopos Galliæ 16. Iunii, cùm dicunt, causam acceleratæ damnationis eam fuisse, quòd aduersarii persuasissent Consultoribus & Cardinalibus, Iansenianos aliud profiteri in Gallia, & aliud Romæ; Et esse qui propositiones defenderent in malo sensu; Itáque nouam hæresim, à Concilio Tridentino damnatam in Luthero & Caluino, spargerent. Hæc ab illis fuisse proposita & voce tenus dum Cardinales & Consultores inuiserent, & scriptis informationibus quæ in ipsorum deinde manus venere. Nimirum hæc mera calumnia est; numquam enim illi qui contra Iansenianos Romæ pugnarunt, sensum illum, quem alienum vocant & hæreticum Iansenianis attribuerunt, sed illum potiùs quem & legitimum esse iidem fatentur, & vt Catholicum defendunt; Quare nego Iansenianos apicem vllum vel in scriptis Aduersariorum, vel in eorum libris inuenire posse, quo probent quod asserunt.

Tertiò, Nisi deueniamus ad hoc principium, Ecclesiam dum propositionem aliquam absolutè damnat, eam damnare juxta propriam & vsitatam, quam communiter habet, significationem, ruit auctoritas omnis Conciliorum in decidendis fidei controuersiis; neque vim habet vllam, vel ad fidei doctrinam illustrandam, vel ad soluendas dubitantium difficultates, vel ad componenda disputantium dissidia. Quæ enim vsquam est Propositio, quæ cum proprio germanóque sensu, non admittat alienum? Ergo dum absolutè damnatur, vnde sciam in proprio-ne an in alieno damnetur? Quò mihi inquam omnia illa Tridentini Decreta, si Ianseniani non delirant? *Si quis dixerit*, inquit, *hominem suis operibus absque diuina gratia posse justificari, anathema sit*: bene

Can. 1. Sess. 6.

ne habet, intelligo hæreticam esse propositionem, sed vnde sciam hæreticam vocari in proprio sensu, & non in alieno & qui affingi posset? *Si quis dixerit ad hoc solum diuinam gratiam per Christum Iesum dari, vt homo facilius justè viuere possit, &c.* Esto inquam, hæreticum sit hoc dicere, sed in quo sensu? In proprio an in alieno & qui malignè affingi posset? *Si quis dixerit sine preueniente Spiritus Sancti inspiratione atque ejus adjutorio, hominem credere, sperare, diligere, aut pænitere posse sicut oportet, anathema sit*; Sit inquam anathema, qui hoc dixerit, sed in quo sensu? in proprio, an in alieno, & qui malignè affingi posset?

Can. 3.

Can. 6.

Procliue est cætera omnia istius Concilii Decreta ex principiis Iansenianorum eneruare omnino in eum modum, & irrita reddere penitùs ac cassa. Quódque de Tridentino dicitur, pari modo dicendum erit de Valentino, de Lugdunensi, de Lingoniensi, déque cæteris omnibus, quorum auctoritate Ianseniani conantur aliquando errores suos communire. Interrogandi enim statim erunt quomodo intelligendas velint propositiones, quas objiciunt in illis damnatas; in proprio & legitimo sensu, quem habent, an in alieno & qui malignè affingi posset? Quid habent quod respondeant?

Sed & auctoritas Augustini, quem adorare se simulant, cùm potiùs eum traducant veluti auctorem execrabilium sententiarum, quid eis proderit? Sint aliquæ propositiones, quas ille damnat, sicuti Pelagianas, concedo: sed illæ nunquid intelligi quoque possunt in sensu vel proprio & germano, vel alieno & qui malignè affingi posset? Non potest contingere propositionibus à Sancto Augustino damnatis, quod contingit damnatis à Sede Apostolica? Ergo si damnatæ à Sede Apostolica intelliguntur damnatæ in sensu tantùm alieno & qui malignè affingi posset, non in proprio & legitimo; quidni cum eadem distinctione intelligi possint damnatæ, quæ damnatæ sunt à Sancto Augustino? Quid igitur fiet tot machinis, quot in Molinam & Molinistas erexere? Non vident ab ipsismet suggeri vnde statim in fumum & cineres redigantur?

Agite inquam Ianseniani, Molina exterminandus est: ille ille hostis Diuinæ gratiæ, ille corruptæ, ingrataeque naturæ de-

fenſor, ille interpolator Semipelagianiſmi. Ergo deuoueamus hominem. Sed videndum priùs quis in illum ſententiam dicat. Concilium, inquiunt, Dioſpolitanum, Carthaginenſe, Mileuitanum, Arauſicanum. Illa verò quid tandem dicunt? Damnant, inquiunt, Propoſitiones quæ Molinæ ſunt. Interea tranſeat impoſtura. Sed in quo ſenſu eas damnant, in proprio, an in alieno & qui malignè affingi poſſet? Totus, inquiunt, in illum detonat Auguſtinus. Quid verò dicit? Hæreticas, inquiunt, eſſe illius aſſertiones. Hæc quoque calumnia interim tranſeat. At in quo ſenſu hæreticas dicit, in proprio, an in alieno & qui malignè affingi poſſet? Adeone tardi ſunt Ianſeniani, ne cæcos dicam, vt non intelligant petitiones ipſorum omnes per ipſoſmet irriſas reddi penitúſque inutiles?

Quare niſi prodire volunt in hanc arenam inermes & nudi, omniáque diruere munimenta, quibus cauſam ſuam hactenus tueri conati ſunt; euidens eſt debere nobiſcum in hoc principium conuenire, vt cùm aliqua propoſitio abſolutè damnatur, cenſenda ſit damnari non in alieno ſenſu & quem non habet; ſed in proprio, atque germano juxta communem hominum acceptionem. Figamus igitur hoc principium, & jungamus eorumdem Ianſenianorum confeſſionem, quâ dicunt, ſenſum *controuerſum* in quo ipſi *ſuſtinent* quinque propoſitiones, eſſe *legitimum*, *germanum*, *verum* illarum ſenſum oppoſitum *alieno*, ac proinde *proprium*; inde ſtatim ſequitur damnatas eſſe Quinque Propoſitiones in ſenſu, in quo illas Ianſeniani ſuſtinent. Atque ex his cernere Lector poteſt quomodo Ianſeniani ſuis ſe verbis implicuerint, & ad ſuas ipſi columnas alligati verberentur.

Quartò, qui ſuos nobis ſenſus inculcant, ejuſmodi ſunt, vt de iis ne cogitarint quidem Epiſcopi, qui Propoſitiones Romam ad cenſuram miſere: ſed ne illi quidem, qui vt cenſerentur, inſtitere Romæ. Quid ſentiant, quid non ſentiant, viderint ipſi. De ſenſu Ianſenii actum eſt ſemper; ille controuerſus, ille propoſitus fuit hujus cauſæ judicibus. Fatentur-ne damnatas eſſe propoſitiones in ſenſu Ianſenii nec-ne? Si fatentur, conſulant ipſi ſibi vt volent. Nos enim deinceps de ſenſu ipſorum nihil admodum erimus ſolliciti, niſi vt vi-

deamus quomodo suum ipsi à Ianseniano distinguant; si non fatentur, legant Apostolicam Constitutionem: Cùm occa- « sione impressionis libri cui titulus, Augustinus Cornelii Epi- « scopi Iprensis INTER ALIAS EIVS OPINIONES orta fue- « rit, præsertim in Gallia, controuersia super QVINQVE EX « ILLIS, complures Galliarum Episcopi apud nos institerunt « vt easdem propositiones nobis oblatas expenderemus, ac de « vnaquaque earum certam & perspicuam ferremus senten- « tiam. Quid videtur? Satis-ne declarat Pontifex rem de qua judicat esse *opiniones Iansenii*? Satis-ne monstrat se pro eodem habere *opiniones Iansenii* & oblatas propositiones? Iterum legant: Non intendentes tamen per hanc declarationem & " definitionem super prædictis quinque propositionibus factam, " approbare vllatenus ALIAS OPINIONES QVÆ CONTI- " NENTVR IN PRÆDICTO LIBRO CORNELII IANSE- " NII. Quid est *alias opiniones in eodem libro contentas*, relatum ad *prædictas quinque* Propositiones? Grammatica Regio-portuensis posset-ne rationem aliquam inuenire ita interpretandi, vt *prædictæ quinque propositiones* non intelligerentur esse *opiniones in prædicto libro contentæ?* Ergo de opinionibus Iansenii judicat Pontifex, cùm de Quinque Propositionibus judicat. Ostendant autem Ianseniani, subtiles nimirum Philosophi, quantum sit in præsenti materia discriminis, inter sensus Iansenii & opiniones Iansenii. Quòd si nullum est, fateantur ergo, dum lata est de Quinque Propositionibus sententia, latam esse ex ejus declaratione qui eam tulit, de opinionibus, déque sensibus Iansenii, seu quod idem est, latam esse de Quinque Propositionibus vt Iansenianis, hoc est, vt expressiuis sensus & mentis Iansenii: ac proinde opiniones & sensus Iansenii damnatos esse in censura quinque propositionum.

Atque hoc confirmari potest ex sculptore trium columnarum, dum propositiones omnes, exceptâ primâ, vocat *fabricatas*. Hoc enim idem est ac non contineri apud Iansenium sub iisdem terminis. Nam cùm constet nullam propositionem attribui posse vlli scriptori, quæ non ad illum pertineat, vel ratione verborum, quibus constat, vel ratione significationis & sensus: & quatuor illæ non pertineant ad Ian-

ſenium, ratione verborum quibus conſtant, vt vult columnarum faber; ſupereſt, vt vel nullomodo pertineant, vel pertineant ratione ſignificationis & ſenſus. Pertinere autem, & Epiſcopi Galliarum qui eas miſere cenſendas, & Chriſti Vicarius, qui cenſuit, apertè ſignificant: Ergo pertinent ratione ſignificationis & ſenſus, qui communis eſt illis cum ſimilibus propoſitionibus Ianſenianis. Et quid cogitant qui repugnant? Non erunt iterum ad ſuas columnas ligandi cædendique, ſi contendere pergant Pontificem de cæpis interrogatum, de alliis reſpondiſſe? Controuerſia eſt, inquiunt, de ſenſu Ianſeniano, de controuerſia recurritur ad Pontificem, vt eam dirimat; reſpondet Pontifex de ſenſu non Ianſeniano. Quis hîc non clamet, Ianſeniani ad columnam.

CAPVT III.

Quid ſignificet exceptio quâ vſus eſt Summus Pontifex dum declarauit non eſſe mentem ſuam damnare Doctrinam Sancti Auguſtini, nec controuerſiam attingere de Gratia per ſeipſam efficaci.

PSEVDO-AVGVSTINIANI vt eludant vim Apoſtolicæ Conſtitutionis contra Quinque Propoſitiones, argumentantur ex eo quod ſe dicunt à Pontifice in priuato quodam colloquio audiuiſſe; non eſſe mentis ſuæ damnare vllo modo Sancti Auguſtini doctrinam: ſed nec controuerſiam attingere de gratia per ſeipſam efficaci, agitatam inter Thomiſtas & Ieſuitas. Vnde ita debent argumentari, ſi aliquid obtinere cupiunt. Damnare Quinque Propoſitiones in ſenſu Ianſeniano, eſt damnare Sanctum Auguſtinum; Sed Pontifex apertè declarauit non eſſe mentis ſuæ damnare Sanctum Auguſtinum: Ergo conſequenter declarauit non eſſe mentis ſuæ damnare Quinque Propoſitiones in ſenſu Ianſeniano. Item, Damnare Quinque Propoſitiones in ſenſu Ianſeniano, eſt

tangere controuersiam de Gratia per seipsam efficaci agitatam sub Clemente VIII. & Paulo V. eámque definire: Sed Pontifex declarauit se controuersiam illam nec definire velle, nec tangere: Ergo declarauit se damnare nolle Quinque Propositiones in sensu Ianseniano. Ego breuiter respondeo, & vicissim sic argumentor. Qui non vult damnare doctrinam Sancti Augustini, & damnare vult Quinque Propositiones in sensu Ianseniano, consequenter ostendit propositiones illas in sensu Ianseniano non esse doctrinam Sancti Augustini: Sed Innocentius X. non vult damnare doctrinam Sancti Augustini, & tamen vult damnare Quinque Propositiones in sensu Ianseniano: Ergo Innocentius X. consequenter ostendit propositiones illas in sensu Ianseniano non esse doctrinam Sancti Augustini. Major per se patet, minoris pars prima datur ab aduersariis, secunda jam demonstrata est, & ex ipso tenore Constitutionis patet: consequentia est manifesta.

Iterum argumentor: Qui vult damnare Quinque Propositiones in sensu Ianseniano, & non vult definire controuersiam de Gratia per seipsam efficaci aliàs disceptatam, supponit esse differentes controuersias: Sed Innocentius Decimus vult damnare Quinque Propositiones in sensu Ianseniano, & non vult definire controuersiam de gratia per seipsam efficaci, aliàs disputatam; Ergo Innocentius X. supponit differentes esse controuersias, de Gratia per seipsam efficaci disputatam aliàs, & de quinque propositionibus. Major per seipsam manifesta est: minoris pars prima superiùs demonstrata est: secunda conceditur vltrò à Iansenianis: consequentia negari non potest,

Ianseniani quid vobis videtur? *Parati sumus*, inquiunt, *demonstrare*, Quinque Propositiones ad sensum Iansenii, easdem esse ad sensum etiam Augustini. Respondeo, demonstratum esse à Pontifice vos demonstrare velle quæ non sunt: Et cùm dicitis vos quoque demonstrare paratos hanc esse ipsissimam controuersiam de Gratia per seipsam efficaci; Respondeo pariter demonstratum à Pontifice vos polliceri demonstrationes rerum indemonstrabilium.

Addo, quod attinet ad Sanctum Augustinum, Summum Pontificem non intendisse aliud definire, quàm quod illi propositum fuit. Cùm ergo in propositione definiendorum nulla

fuerit facta mentio doctrinæ Sancti Augustini; nec intendisse ipsum in Augustinum, vt ejus doctrinam vel sanciret, vel damnaret: Sciuisse quid esset jam in majorum traditione circa propositiones oblatas, quive sensus præsentis Ecclesiæ, de quo etiam interrogauit præcipuas per orbem Christianum Academias, præter assiduam illam per sesquiannum à præclaris variorum Ordinum Doctoribus factam discussionem: Quod definitum est, auctoritatem petere non tam à Sancti Augustini consensu, quàm à præsidio speciali Spiritus Sancti, Christi Vicario in Scripturis sacris promisso: Quod est, auctoritatem petere ab ipsa Scriptura sacra; vt Augustinus ipse interpretatur in Epistola ad Innocentium I. Si deinde conuinceretur id quod definitum est contrarium esse quibusdam aliis ejusdem Sancti Augustini pronuntiatis, deferendam potiùs Augustini sententiam, quàm sententiam Summi Pontificis, idque auctore atque hortatore ipsomet Augustino faciendum; sed reuera faciendum non esse; quod enim definitum est, minimè contrarium esse Augustini doctrinæ: esse illi potiùs quàm maximè consentaneum: Mutandam esse tantùm Iansenianis illam, quâ vsi sunt in inuestiganda Theologiæ Augustinianæ intelligentia, rationem, persimilem illi quâ vsus est etiam Caluinus, qui sua omnia de Gratia & libero arbitrio perpetuò prædicat esse Augustiniana.

Nullam esse certiorem viam ad cognoscendam Augustini sententiam, quàm Ecclesiæ interpretationem: Non licere nobis Augustinum interrogare de dubiis, quæ circa ejus scripta suboriri possunt, adire autem Ecclesiam licere. Quid igitur tutius quàm vt præsentem & loquentem Ecclesiam interrogemus de sententia Sancti Augustini tacentis & absentis? Esto, scripto loquatur Augustinus, non posse tamen scripto dubia soluere, quæ circa scriptum ipsum nascuntur. Si veram putamus ejus sententiam, cùm sit certius veram etiam esse Summi Pontificis, certò concludendum non intelligi Augustinum ab iis, à quibus trahitur in sententiam Pontifici contrariam.

Circa Gratiam per seipsam efficacem, & controuersiam inter Thomistas, & Theologos Societatis disputatam, similiter dico duas esse quæstiones, in quarum vna consentientes habemus Thomistas, in altera dissentientes. Eum qui liberè trans-

greditur præcepta, habere proximam & expeditam potentiam ad ea seruanda; Et consequenter resistere interiori gratiæ, per quam illa potentia completur; Et esse necessarium ad libertatem meriti ac demeriti vt facultas libera, sit eâ ratione in vtramque partem contradictionis expedita, proindéque absoluta, non solùm à necessitate coactionis, sed à quacumque alia, quæ indifferentiam illam impediat; talem igitur esse debere gratiam interiùs mouentem, vt voluntas pro sua libertate possit ei vel resistere vel obtemperare: Iustificatos denique omnes, qui finaliter cadunt & damnantur, potuisse perseuerare, atque saluari: Et Christum esse mortuum, vt gratiam per quam hoc possent, illis mereretur; Res sunt de quibus inter nos & Thomistas nulla fuit vnquam contentio; vnanimi enim consensu supposuimus illa semper tanquam indubitata Catholicorum Theologorum principia. An ea conueniant cum gratia physicè prædeterminante ad sensum Thomistarum, hoc verò est de quo disputamus, negantibus nobis, illis affirmantibus. Ergo id in quo conuenimus sanciuit Pontifex; id in quo dissidemus disputationi nostræ reliquit. Sed est, inquis, necessaria consequentia à positione illorum principiorum, ad negationem gratiæ prædeterminantis. Respondeo hoc ipsum inter nos disputari, an scilicet necessaria sit illa consequentia. Nobis videtur necessaria, illis non videtur: Vtri meliùs sentiant, nondum definitum est. Vicerint illi, qui suam sententiam meliùs probauerint, meliúsque defenderint. Atque hoc est Pontificem attingere noluisse controuersiam inter nos & Thomistas disputatam de gratia per seipsam efficaci. Quod enim non attingitur nisi per consequentias vtrinque disputabiles, non attingitur definitiuè; neque censeri potest facta decisio de causa illa, de qua litigare per judicem liberum est. Ac proinde cùm sit liberum de ejusmodi consequentiis inter nos disputare, non fuit mens Pontificis de eorum necessitate ferre judicium. Vanum igitur est quod Ianseniani colligere sibi videntur, ex illæsa testimonio Pontificis Sancti Augustini auctoritate, intactâque gratiæ per se ipsam efficacis controuersia.

Ex his intelligi potest quid de illis quoque sentiendum, qui Romanam Quinque Propositionum censuram admittunt;

cum exceptione illibatæ auctoritatis Sancti Augustini, atque etiam Sancti Thomæ. Suspecta, Deus immortalis! exceptio, vel certè vt mitissimè loquar, superflua. Vel enim supponunt certiorem esse Sancti Augustini sententiam, decisione Romani Pontificis; vel è contrario, tutiorem esse Romani Pontificis decisionem, sententiâ Sancti Augustini; vel vtramque æquè certam aut æquè dubiam: Si Sancti Augustini sententiam Romani Pontificis decisioni præferunt, dico suspectam esse exceptionem, & à mente Sancti Augustini alienissimam. Si tutiorem putant definitionem Romani Pontificis Augustini sententiâ; cùm possem vocare ridiculam exceptionem, dicere malui tantùm esse superfluam.

Quid enim est, cum qui tutiorem partem se putat sequi, contestari se ita illi adhærere, vt non cogatur recedere à minùs tuta? Num paratus est, si non possint ambæ conciliari, relinquere quam certam credit, vt amplectatur eam, quæ illi videtur incertior? Idem dicendum si vtraque sententia Episcopi Romani & Augustini, vel æquè certa vel æquè incerta supponatur. Quis enim tunc esse potest exceptioni locus, aut quæ ratio præferendi aut postponendi alteram alteri? Quod de Sancto Augustino dictum est, idem eadémque ratione dicendum de Sancto Thoma; qui si viueret, dubito num seruaturus esset modum in persequendis hominibus illis, à quibus intelligeret se cum Christi Vicario committi.

Et hoc ipsum est in quo perpetuò Ianseniani hallucinantur, quando scilicet vt Sedis Apostolicæ sanctiones eludant, Sanctum Augustinum & Sanctum Thomam opponunt. Nec animaduertunt quantopere illis aduersetur affectata hæc erga sanctos viros assentatio. Quippe illos amplectuntur qui ejusmodi officiis offenduntur grauissimè. Et miror quomodo illos tanta subierit fiducia, vt Christi Vicarii tutores esse, seu Pædagogi non dedignentur, dum suam illi necessariam esse prouidentiam arbitrantur, in præformandis causarum fidei definitionibus, timéntque ne imprudentiâ labatur, quòd distinguere nesciat inter Augustinianam doctrinam & hæreticam, hoc est, ne feriat Augustinum, dum in hæreticos jaculatur. Pupillus scilicet est ac per ætatem infirmus, nisi adsint qui verba ipsius interpretentur ac retractent.

Necesse

Necesse autem est ipsos in Sanctorum illorum placitis partiri: ac dum partem vnam approbare se simulant, rejicere alteram. Age enim, demus quod iniquissimè postulant Ianseniani, quódque omni ratione negari debet, Augustino visum esse, Aliqua Dei præcepta hominibus justis secundùm præsentes, quas habent vires, impossibilia; Interiori gratiæ actuali numquam resisti; Ad meritum & demeritum sufficere libertatem à coactione, esto, non sit libertas à necessitate: Hæresim esse Semipelagianam, quòd quis putet liberum esse resistere vel obtemperare præuenienti gratiæ; Christum denique pro æterna salute prædestinatorum tantùm esse mortuum, non verò pro æterna salute vllius reprobi. Demus inquam quod falsissimum est, hæc Augustino placuisse. Doctor est, inquiunt, irrefragabilis; bene habet. Sed nunquid est etiam irrefragabilis cùm Donatistas mittit ad *Petri sedem*, tanquam ad *Petram* contra quam non præualent inferorum portæ? Nunquid est irrefragabilis, quando Iulianum Pelagianum negat *erraturum fuisse*, si audire voluisset ejusdem Petri successorem? Nunquid est irrefragabilis, quando dicit Innocentium Romanum Episcopum *non potuisse aliud respondere* interrogantibus, *quàm quod Apostolica Sedes & Romana cum cæteris tenet perseueranter Ecclesia*? Nunquid est irrefragabilis, quando dicit *nefas esse* dubitare de eo quod Apostolica Sedes sanxisset? Nunquid est irrefragabilis, dum Pelagianos aduersus cæteros Episcopos, & congregata tum in Oriente, tum in Africa contra ipsos Concilia pertinaces, cessuros sperat ejusdem Innocentii auctoritati majori? Nunquid est irrefragabilis, quando *Apostolatus principatum*, & quod idem est, *Apostolicæ Ecclesiæ principatum cuilibet Episcopatui præferendam*, agnoscit in Ecclesia Romana? His & similibus locis cùm tam clarè monstret Augustinus, quàm tutum sit adhærere Sanctionibus Apostolicæ Sedis, audent aliqui contra prodeuntem ab illa Constitutionem excipere pro Sancto Augustino & protestari: Nec intelligunt nihil aliud hoc esse, quàm excipere & protestari contra ipsummet Sanctum Augustinum? Imponere quoque D. Thomæ non verentur, qui eorum doctrinam jam olim vocauit hæreticam.

Psal. in par. Donati. *L. 1. contra Iul. c. 4.* *Ibidem.* *Epist. 157.* *Epist. 92.* *L. 2. c. 1. de Bapt. & ep. 162.*

CAPVT IV.

Quid probent aliæ quædam conjecturæ Ianſenianorum circa mentem Summi Pontificis?

IANSENIANI Doctores ex humanitate, quâ fuerunt excepti à Summo Pontifice, qui liberaliter Indulgentias eis dedit, qui laudauit ipſorum agendi rationem, qui eloquentiam & eruditionem commendauit, qui dixit ſe noluiſſe, in ipſorum ſcilicet gratiam, in ſua Conſtitutione vti clauſulis illis, quæ communiter vſurpari ſolent, *De plenitudine poteſtatis*, &c, *indignationem Beatorum Apoſtolorum Petri & Pauli ſe nouerit incurſurum*. Ex his inquam atque aliis Summi Pontificis reſponſis, verbis, factiſque, conficere conantur noluiſſe illum damnare Quinque Propoſitiones in ſenſu quem habent Ianſenii, ſed in eo quem non habent, quique illis *malignè* tantùm *affingi poteſt*. Ad hæc omnia paucis reſpondeo.

Ex Epiſtola quam Quatuor viri Iãſeniani Romæ ſcripſerunt ad Epiſcopos Galliæ 16. Iunii.

Primò contra fidem obſignatarum tabularum minimè dubiam miniméque obſcuram, non eſſe agendum conjecturis. Teſtamentum condidit Sempronius, Caium ſcripſit hæredem, Tabulæ producuntur; quis eum audiat, qui ex diuinatione conjecturarum contendit voluiſſe inſtituere Titium? Profero Conſtitutionem Pontificis, quâ diſertè ſignificat ſe in quinque propoſitionibus damnare *opiniones*, hoc eſt, *ſenſum* Ianſenii, quem fateris eſſe proprium illarum ſenſum: hic tu mihi conjecturas affers, quibus obtineas noluiſſe damnare ſenſum Ianſenii quem habent, ſed alium quem non habent. Abi vir bone, téque hominum riſui, ſi ſapis, ſubtrahe.

Secundò, Reſpondeo Ianſenianos in ſuis relationibus id omittere ſolitos, quod eſt efficacius ad intelligendam Pontificis mentem. Tertio vel quarto menſe quàm Romam peruenerant, admiſſi ſunt tandem atque auditi à Pontifice, cum ea humanitate ac beneuolentia, quâ ſolet aduenas excipere.

Scripſere id ſtatim in Galliam & curarunt inſeri Gazetis, cœperúntque geſtire lætitia, qui ſectam illam ſequuntur, ſpe præcipiti euentum cauſæ occupante. Atqui in eodem primo congreſſu Pontifex diſertiſſimis verbis ſignificarat, nolle ſe vlla ratione vt Conſtitutio Vrbani deceſſoris ſui reuocaretur in dubium, quod erat, nolle ſe vt quiſquam ambigeret, an ſit verum quod in ea Conſtitutione exprimitur, doctrinam pridem damnatam à Ianſenio defenſam eſſe cum ſcandalo totius Orbis Chriſtiani, cum contemptu Sedis Apoſtolicæ, cum periculo fidei Chriſtianæ. Hæc Ianſeniani pro candore ſuo premenda cenſuere, ſcribenda cætera & gazetis commendanda.

Iam ſimiliter ex variis beneuolentiæ ſignis, quibus probauit Pontifex poſſe bene conuenire, atque in vna Sede morari majeſtatem & humanitatem, conjiciunt illi probatam fuiſſe ipſorum doctrinam: dicere omittunt quomodo fuerint excepti Doctores alii, quorum eſt doctrina contraria, D. Hallier, D. Ioyſel, & D. Lagaut, quibus inter cætera paterni amoris argumenta Pontifex propriam effigiem auro atque argento impreſſam dedit, Beneficia contulit Eccleſiaſtica, quæ ad manum erant, vacatura expectare juſſit, &c. Hinc ſcilicet conſtat, ita erga vtroſque ſe geſſiſſe Pontificem, vt iſtis gratulari voluerit pro re feliciter geſta, & pro nauata fideliter opera fidei Catholicæ gratificari: de illis autem ſperaſſe meliora; ideóque ad reſipiſcentiam & errorum retractationem humanitate ſuâ inuitare voluiſſe.

Laudatam dicunt ipſorum agendi rationem. Dubito an ſit verum: Accepi enim ab hominibus fide dignis, non ſine admiratione cognouiſſe Pontificem quantam illi vim pecuniarum Romæ conſumpſiſſent. Sunt qui aſſerant ſupra quadraginta noſtratium ſcutorum millia fuiſſe ab illis expenſa. Quæ non modica eſt Eccleſiæ Romanæ laus; quippe cujus æquitate atque integritate factum eſt, vt inermis & nuda veritas ſplendentem aureis armis conficeret errorem. Addunt, eloquentiam quoque commendatam, quod ſi eſt verum, neceſſe eſt ipſos eloquentiores eſſe dicendo, quàm ſcribendo. Latinè enim dicebant, & conſtat vel ex ipſo trium columnarum opuſculo, ſi tyrocinium vnquam poſuere Latinè dicendi, certè non abſoluiſſe. Quidquid

id est, dicere omittunt, ita laudatam ipsorum eloquentiam, vt fuerit desideratum judicium. Nam cùm dicturi essent de Quinque Propositionibus, cœperunt dicere de Iesuitis, ducto ab illis verbis exordio, *Semipelagiana Iesuitarum Societas*, tenuitque duas horas inuectiua, pugnante in omnium auditorum animis cum indignatione patientia. Satyram illam excepit effusa in commendationem Sancti Augustini & gratiæ per seipsam efficacis oratio, de quibus nulla erat controuersia; & post longa quatuor circiter horarum fastidia, compertum est nondum cœpisse dicere *de tribus capellis*.

Indulgentias concessit Pontifex, quia putauit retinere illos fidem purgatorii & communionis Sanctorum. Voluit vt gratiæ tribuerent, quòd in sua Constitutione omisisset de industria, extremæ indignationis verba, bene habet. Igitur putauit ad eos pertinere hanc damnationem; sed, spe resipiscentiæ & opinione docilitatis ipsorum, judicauit leniendum esse decretum & pillulam condiendam.

In prædicta Epistola Romæ scripta 16. Iunii.

Expendamus quasdam alias eorum ratiocinationes ad hoc caput spectantes. Cùm proposuissemus, inquiunt, & scripto & viua voce proprium & particularem sensum Quinque Propositionum, professi nos illum defensuros donec definitiuum de eo judicium proferretur: sua Sanctitas pronuntiauit de propositionibus sine vlla expressione sensus proprii & particularis; Ergo certum est argumentum, quod probauerit, vt propositiones illas tueremur in sensu proprio & particulari, quem dicimus esse Catholicum.

Respondeo, argumentum non tantùm non esse certum, sed esse etiam ridiculum; & concludendum esse potiùs oppositum. Quia si quando exprimendum est in quo sensu damnetur aliqua propositio, id potissimum exprimi debet, quando damnatur in alieno, aut valde remoto; quando enim simpliciter damnatur, damnari censenda est in proprio. In quo enim sensu damnantur quæ damnantur in Tridentino? In quo sensu quæ damnantur in Arausicano, & in Conciliis Africanis? Fit-ne ibi vlla expressio particularis & proprii sensus? Et tamen ille potissimùm damnatur. Si damnaretur alienus & non proprius, hoc potiùs erat exprimendum, vt monerentur fideles, & tolleretur manifestum errandi periculum. At-

que ita, quæ lata est in Quinque Propositiones sententia, Iudicium fuit definitiuum, quale Iansenïani postulabant, de proprio scilicet atque germano earum sensu. Pergunt.

Cùm exposuissemus, inquiunt, sensum in quo defendimus Quinque Propositiones, sua Sanctitas non solùm non improbauit, sed quidquid dixeramus excepit *extraordinariis approbationibus*, quod est signum positiuum, vnde intelligatur non esse damnatas in eo sensu.

Respondeo, Si positum erat in illa expositione sensum Iansenianum quinque propositionum esse Catholicum, vel earundem sensum *proprium*, *germanum*, *legitimum*, esse approbandum: aut esse doctrinam Sancti Augustini, aut esse necessariò connexum cum fide Catholica de necessitate diuinæ gratiæ, aut quid simile, nego Pontificem approbasse quidquid illa expositio continebat. Et si quis hoc affirmet, dico imponere illum Summo Pontifici. Romam petat quicumque se hâc responsione offensum putabit, vt injuriam vlciscatur, & suam fidem atque innocentiam probet Pontifici; si habebit vnde viuat eundo, spondeo non fore necessarium redituro viaticum. Pergunt.

Sua Sanctitas adeò persuasum habuit veras esse quinque propositiones in sensu nostro, vt non curarit vlteriùs id examinari: neque enim deinceps indictam esse vllam Congregationem; fuisse autem indicendam si qua fuisset dubitandi ratio, circa ea quæ fuerant à nobis proposita.

Respondeo esse hoc quoque argumentum perquàm ridiculum, & cujus vis tota in ipsos argumentatores retorqueatur. Nimirum Summus Pontifex adeò persuasum habuit illos tantâ contentione, támque longâ oratione nihil dixisse, quod dubiam redderet jam conceptum definitionem, vt judicauerit esse superfluum super ea re vlteriorem instituere deliberationem. Et reuera fuit hoc quoque judicium eorum qui dicentibus aderant; aderant autem Cardinales & Consultores omnes ad hoc negotium deputati, qui palam professi sunt se prorsus nihil audiuisse, quod non occurrisset priùs, quod non expensum, quod non discussum amplissimè fuisset.

Atque hinc soluitur alia eorumdem cauillatio, cùm di-

cunt, Constitutionem Pontificiam testari examinatas fuisse à Consultoribus quinque propositiones: non fuisse autem examinatas in eo sensu, quem ipsi proposuerunt, postquam ab illa propositione nulla deinceps est habita Congregatio; Ergo neque in eo sensu damnatas, quòd non sit verisimile, damnatum esse quod examinatum non est. Soluitur inquam, Quia sensus ille ante ipsorum declamationem erat notissimus. Nimirum ille erat qui ab Orthodoxis Doctoribus & viuâ & scriptâ voce ad examinandum fuit ab initio propositus; cujus rei manifestam faciunt fidem scripta omnia Cardinalibus & Consultoribus ad informandum oblata. Inter quæ recenseri potest, *Informatio de quinque propositionibus*, quæ deinde in lucem prodiit. Sensus igitur quem Ianseniani Catholicum vocant, tanquam *proprium*, *germanum*, *legitimum* Quinque Propositionum sensum spectauit ab initio Congregatio, & illum damnauit Pontifex tanquam hæreticum. Pergunt.

In vltimo congressu, cùm jam essemus discessuri, testatus est Pontifex se *illas propositiones* approbasse, suæque menti impressisse, & quidem verbis *quàm credi aut exprimi possit, honorificentioribus atque efficacioribus*. Respondeo, Iansenianos hîc quoque ludere. Quid est quod dicunt *illas propositiones*? Quò inquam referunt, *illas?* Ad Quinque Propositiones damnatas? Nego verum esse quod dicunt; ad inania cantica illa de gratia per seipsam efficaci, & de auctoritate Sancti Augustini? Esto, non repugnarit Pontifex quominus gratiam per seipsam efficacem intra præscriptos ipsis Thomistis limites propugnarent: probauerit etiam vt Sancti Augustini doctrinam colerent: quid hoc ad defensionem Quinque Propositionum, quas & Thomistæ & Augustiniani damnant? Si dixissent Româ discessuri, tueri se Quinque Propositiones, tanquam Catholicas juxta sensum *particularem, proprium, legitimum, germanum*, non pertransissent Pontem Miluium, Roma illos adhuc haberet, vel in ciuitate vbi turris nouæ carceres sunt, vel in suburbio, vbi sunt ergastula Romanæ Inquisitionis.

CAPVT V.

An Quinque Propositiones damnatæ sint tantùm in genere?

HIc est alius Iansenianorum cauillus, quem illi inculcare non cessant, *Propositiones in vniuersum damnatas, intacto sensu particulari, quo defenduntur à Iansenistis: Relictas esse in sua ambiguitate generali: Ab iis qui eas conceperunt fuisse affectatam illam confusionem; ideóque conceptas æquiuocis vocibus, atque indefinitis. Potuisse damnari illa generalitate, fuisséque reuera damnatas ab ipsis quoque Iansenianis: Damnationem cadere in propositiones vniuersim acceptas, non in sensus particulares & controuersos*, &c.

Quæ verba meras vmbras significant; nec aliò spectant, quàm vt offusis imperitorum animo tenebris occultetur splendor lucidissimæ veritatis. Propositiones damnatæ constant verbis & significatione; si verba spectemus, sunt propositiones indiuiduæ ac singulares, totidem verbis apud Iansenium contentæ. Et de prima quidem ipsimet fatentur; de cæteris demonstratum est cap. 1. ac proinde, si qua est ex hoc capite ambiguitas, Iansenium accusent & eorum innocentiam fateantur, qui quod apud illum inuenere, idipsum fideliter obtulere Pontifici, vt dispiceret, an esset censurâ dignum.

Superest ergo vt generalitas illa & confusio cadat in significationem. Quomodo autem potest esse vaga & confusa significatio propositionis, quæ non habet nisi vnum sensum, *eúmque proprium ac legitimum?* Ianseniani duos proferunt in suis columnis: alterum hæreticum, alterum vt ipsi putant, Catholicum, & quia nos hoc negamus, controuersum. Sensum hæreticum vocant *alienum*; Catholicum verò *proprium*. Ex aliena & propria quomodo potest colligi vniuersalis quædam significatio propositionis? Vel si potest; vllane vspiam esse potest, cujus non sit pariter vaga & indefinita significatio, ac proinde quæ non laboret eo vitio, cujus istæ jam ac-

cuſantur? Dicite Ianſeniani, veſtram excutite Grammaticam, veſtrum vocabularium percurrite; poſſetis aliquâ propoſitione ita Ianſenii ſenſum exprimere propriè, vt nullus eſſet locus alienæ interpretationi? Ergo quid facere potuerunt quod non fecerint qui Quinque Propoſitiones conceperunt, vt ipſiſſimum Ianſenii ſenſum exprimerent?

Obtruſere, inquiunt, ſenſum alienum. Sed quibus? Conſultoribus, Cardinalibus, Pontifici, ſcilicet illiteratis imperitíſque, qui neſcirent in cenſendis propoſitionibus ſenſum alienum diſtinguere, atque à legitimo ſeparare? Digna hæc quidem eſt cogitatio religione veſtra, modeſtiáque, vt ſatius videatur ſtuporem affingere Principibus Eccleſiæ, atque ipſi Chriſti Vicario, quàm proprium confiteri. Nam quis major eſſe poteſt animi ſtupor, quàm propoſitionem, quæ juxta proprium germanúmque ſenſum Catholica eſt, nullâ diſtinctione, nullâ monitione præmiſſâ, damnare propter alienum?

Sed neque verum eſt quod dicunt, ſenſum hæreticum illum & alienum fuiſſe obtruſum ab Orthodoxis Doctoribus in informationibus ſecretis. Et quia jactant, oblata Conſultoribus eorum ſcripta in ipſorum manus perueniſſe, prouoco vt producant, probéntque impoſturam, de qua queruntur. Conſtabit nimirum non ſolùm non fuiſſe vnquam inſinuatum ſenſum illum Conſultoribus ac judicibus, quin potiùs eos qui negotium vrgebant ſollicitè cauiſſe ne proponeretur, & omnibus modis contendiſſe vt ferretur Iudicium de Ianſeniano, hoc eſt proprio, legitimo & controuerſo?

Atque hinc fit illius peccati, quod Ianſeniani poſſibile putant, cùm dicunt, ſenſum hæreticum non conuenire Quinque Propoſitionibus, *ſed illi malignè affingi poſſe*, non alios eſſe reos quàm Romanos Iudices, atque adeò Pontificem ipſum. Nam cùm hæreticas eſſe, idem ſit ac habere ſenſum hæreticum, conſequens eſt, vt qui hæreticas eſſe abſolutè pronuntiat, abſolutè quoque pronuntiet habere ſenſum hæreticum. Atqui hoc eſt, inquiunt, *affingere*. Affingit ergo qui pronuntiat. Nec aliud reſtat in quo gratificentur Pontifici, quódque illi condonent, quàm ſi concedant non feciſſe hoc *malignè*, ſed vel imprudenter, vel inſcitè, vel aliâ quâdam ratione minus culpabili.

Poſſem

Possem hîc quoque Philosophiam Iansenianorum appellare, cùm dicunt, Quinque Propositiones *in genere* fuisse damnatas: & dum damnantur, *relictas esse in sua generalitate.* Nam cùm hæc intelligantur de earum sensu, consequens est, vt sensus *in genere vel in sua generalitate relictus*, intelligatur esse damnatus. Quid autem intelligunt per sensum *in genere, vel in sua generalitate relictum?* Si sciant quid loquantur, fateri debent esse sensum præcisum ab alieno & proprio, à Catholico & hæretico; ac proinde sensum qui sub tali præcisione, nec hæreticus est nec Catholicus, sed potest ad vtrumlibet determinari. Iam videant quid dicant. Scilicet, Quinque Propositiones in sua generalitate relictas, hoc est quatenus nec hæreticæ, nec Catholicæ sunt, damnatas esse vt hæreticas. Et quis est ille qui damnat? Et quâ æquitate damnari potest, aut etiam pronuntiari res aliqua vt mala, sub ea ratione, sub qua nec bona nec mala est? Potest esse mala, inquiunt, ergo dicatur hoc tantùm esse posse malam; sed non dicatur absolutè malam esse. Sancti, quamdiu sunt in hac vita possunt esse mali, ergo-ne dici possunt absolutè mali? Deinde, hoc ipsum contradictionem implicat, vt sensus ille possit esse malus, *relictus* vt dicunt *in sua generalitate*, quia quamdiu relinquitur in sua generalitate, relinquitur in illa præcisione à bono & malo: nec potest esse malus nisi relictâ generalitate & admissâ contractione ac determinatione ad malum.

Objiciendum hoc fuit Thrasonibus istis, qui post amissam victoriam videri volunt formidabiles, negántque aduersarios *arcanâ vi tremendæ veritatis impeditos, & micantibus radiis testimoniorum Sancti Augustini stupefactos, prodire ausos in publicum* vt cum ipsis manus consererent coram Summo Pontifice, cùm jam constet esse quod discant, vel in ipsis elementis dialecticæ. *Ex eadem Epistola 16. Iunii scripta.*

Atque ex his etiam constat Quinque Propositiones nec *æquiuocas* rectè dici posse, neque *ambiguas:* quippe quæ vnum tantùm habent sensum legitimum & proprium, ita vt omnis alius alienus sit. Nam si hoc sit æquiuocum esse, vel ambiguum, impossibile est quidquam vnquam ab aliquo pronuntiari quod ambiguum & æquiuocum non sit. Atque ita quod Iesuitis perperam improperant, ipsimet Ianseniani Doctores fient, Auctorésque æquiuocorum.

CAPVT VI.

An seruatus sit ordo legitimus in hoc negotio dum recurritur ad Pontificem, non præmisso Episcoporum Galliæ Concilio?

POST scriptam ab Episcopis Galliæ ad Romanum Pontificem Epistolam illam, quâ postulabant certam super controuersis propositionibus definitionem, Ianseniani, quia rebantur hujusce consilii vel auctorem esse vel promotorem Illustrissimum Vabrensem, igneam contra illum Epistolam scripsere, quâ nulla dignitatis, pietatis & singularis eruditionis habitâ ratione, insignem in Ecclesia Antistitem ludibrio habent. Reprehendunt autem inter cætera hoc maximè, quòd cùm id temporis conuenissent Parisios ad negotia Cleri Gallicani missi variis ex Prouinciis Episcopi, non ad illos retulerit hanc causam post legitimam discussionem publico ipsorum judicio definiendam. Quod tunc vt fieret Ianseniani postularant, ideóque prætermissum modò queruntur. Et sunt, qui quamuis Decretum Pontificis admittendum putent, reprehendunt tamen veluti peccatum contra morem antiquum Ecclesiæ, & institutionem primæuam atque inuiolabilem Spiritus Sancti, quod pronuntiatum sit nullo præmisso Episcoporum Galliæ Concilio; id quod illi tribuendum putant occultæ operationi Spiritus inimici. Optandum erat, vt quemadmodum Decretum à Spiritu inimico procuratum, admittendum tamen concludunt; ita Iansenii doctrinam tametsi diuinitus inspiratam, censerent nihilominus esse rejiciendam. Diceremus Italicâ phrasi, *manco male*, sed vt satisfiat huic querelæ,

Primum, Si quod est in hoc recursu peccatum, recurrentium peccatum est. Is enim ad quem recurrêre, quid peccauit, quando instanter interrogantibus respondit? Ergo ipsimet Episcopi Galliæ sunt, qui peccarunt, si justa querela

eſt: ipſi qui vel neſciuere morem Eccleſiæ, vel contempſere: ipſi qui violarunt Inſtitutionem inuiolabilem Spiritus Sancti: ipſi qui paſſi ſunt implicari ſe caſſibus inimici Eccleſiæ ac perturbatoris Hierarchici Ordinis: Ipſi qui traditionem antiquam amiſere, magnum equidem malum, magnúmque opprobrium Epiſcopalis Ordinis, ſi verum eſſet. At quot ſunt, qui lapſi dicuntur in hanc foueam? Octoginta & ampliùs numerantur, qui litteris illis ſubſcripſere, quibus poſtulata eſt à Pontifice Quinque Propoſitionum deciſio. Deus immortalis! Octoginta Epiſcopi Galliæ, vel neſciuere, vel neglexere conſuetudinem Eccleſiaſticam! Octoginta violarunt inſpiratum à Deo Eccleſiæ morem! Octoginta decepti ſunt ab inimico Spiritu! Scire velim cùm accuſentur octoginta, quot ſint qui accuſant? Si reſpondeatur, controuerſia ſoluta eſt.

Creuerit adhuc hoc malum poſt acceptam conſtitutionem Apoſtolicam. Quotquot enim erant tunc Pariſiis Epiſcopi Galliæ, erant autem vnus & triginta, conuenere, vt de acceptanda & promulganda deliberarent: & fuit vnanimis omnium conſenſus acceptantium, decretúmque vt omnium nomine agerentur gratiæ Summo Pontifici, & reliqui per Galliam Epiſcopi circularibus litteris inuitarentur ad promulgandam pariter illam Definitionem. Miſſæ ſunt litteræ, ſequuta Bullæ promulgatio per omnes ferè Diœceſes, quæ eſt approbatio quædam Vniuerſorum ferè Galliæ Epiſcoporum. Ac proinde non octoginta modò, ſed quotquot ferè ſunt Epiſcopi Galliæ rei fiunt acceptatæ Conſtitutionis quæ illegitimè & contra Eccleſiaſticum ordinem lata eſt. Iterum quæro cùm tot accuſentur, quot ſunt qui accuſant? ſi reſpondeatur, dirempta lis eſt, & abſoluti rei.

Debuerant autem animaduertere Ianſeniani, accuſare ſe non modò noſtrates Epiſcopos, ſed verò etiam antiquos illos qui heroïcis Eccleſiæ temporibus tum veræ fidei fundamenta, tum veræ ſanctitatis exempla poſuere futuris deinde ſæculis. Reus, inquam, eſt Iulius primus dum ad Antiochenos ſcribens, *conſuetudinem* eſſe dicit vt ad Sedem Romanam de naſcentibus controuerſiis *primum ſcribatur*. Reus Athanaſius ipſe, qui hæc Iulii verba in ſecunda Apologia refert & ap-

probat. Reus Innocentius Primus, qui Exuperium Tolosanum laudat, quòd de rebus dubiis ipsum consuluerit, *sequutus* in hoc *vetus institutum*. Rous Exuperius ipse, reus Victricius, Rothomagensis Episcopus, reus Decentius Episcopus Eugubinus, reus Prosper, reus Hilarius, qui causas in Prouinciis indiscussas ad Romanum Tribunal detulerunt. Et qui non erunt in tota illa antiquitate rei, si Ianseniani, qui accusant innocentes sunt?

Sed quis necessitatem illam imposuit, & vbinam fixit Spiritus Sanctus legem illam inuiolabilem, ne quis ad Romanum Episcopum quæstionem fidei definiendam deferret, quæ non esset in Concilio Episcoporum vel nationali, vel prouinciali agitata priùs? Factum est, inquis, aliquando: ita inquam est, & rectissimè factum est: sed aliquando etiam non est factum, nec tamen ideo minùs rectè. Quippe pro diuerso rerum occursu contraria sæpe consilia ineunda sunt, & omnia tamen optima. Vt autem facti vnius exemplum regulam præscribat generalem potiùs quàm alterius, nulla ratio est. Nam quòd non vna & eadem ratio in vrgendo controuersiarum judicio seruata semper sit, quis meritò dubitauerit?

Quando Pius Romanus Episcopus, vt refert Baronius, sanctione suâ præuenit errorem Quarta-decimanorum, & Iudaïzantes correxit Ecclesias, quod Concilium præcesserat? Quando Eleutherus scripsit ad Episcopos Galliæ contra dogmata Montanistarum & Marcionistarum; Quando Victor Theodotum Coriarium damnauit; Quando Zephirinus Montanum & Montanistas similiter damnauit, quod Concilium præcesserat? Quando Innocentius I. in Epistolis ad Decentium Eugubinum Episcopum, ad Victricium Rothomagensem, ad Exuperium Tolosanum, tam multa sanciuit de Sacramento Confirmationis, Extremæ Vnctionis, Matrimonii, de votis, de libris canonicis, de cœlibatu Sacerdotum; Quando Celestinus à duobus Episcopis interrogatus Prospero & Hilario Decreta fidei misit ad omnes Episcopos Galliæ, contra Semipelagianos; Quando Leo morem aboleuit, qui per Campaniam, Picenum & Sammium irrepserat, exigendi à peccatoribus publicam peccatorum confessionem, docuitque secretam sufficere, quod Concilium

præcesserat? Quod Concilium præcesserat, quando Felix ad Episcopos in Arausicana ciuitate congregatos Decreta fidei contra Semipelagianos acceptanda & promulganda misit? Et quid auctoritatis haberet Arausicanum Concilium præ Carisiaco, quod Ianseniani ludibrio habent, si non eam peteret ex illa prædefinitione Sedis Apostolicæ, quæ causa fuit, cur de ejus decretis nihilo magis deinde sit dubitatum, quamuis essent Decreta quindecim tantùm Episcoporum, quàm de Decretis Concilii Oecumenici? Quod Concilium præcesserat, quando Leo X. Lutheri Propositiones damnauit quamplurimas? Quod etiam, quando Pius V. & Gregorius XIII. quamplurimas item Baii damnarunt, obediente totâ Ecclesiâ Catholicâ huic damnationi vsque ad tempora Iansenii?

Primis, mediis & infimis Ecclesiæ temporibus vsurpatum reperimus morem illum, & recurrendi ad Romanum Pontificem, & ab eo responsa petendi in causis fidei, nullo præmisso earum Prouinciarum, quæ hoc petebant Concilio, nec quisquam Catholicorum restitit vnquam, aut quidquam opposuit, quo putaretur illegitimus aut inordinatus agendi modus; & violatam dicemus inuiolabilem Ecclesiasticæ Traditionis consuetudinem in eo quod nuper post tot exempla gestum est?

Afferunt Innocentii I. Decretum tertium in Epistola ad Victricium Rothomagensem Episcopum, cùm dicit: *Si autem majores causæ in medium fuerint deuolutæ, ad Sedem Apostolicam, sicut Synodus statuit, post Episcopale judicium referatur*: Sed constat non ideo hæc dici, quòd sit necessarium vt Episcopale judicium præcedat Sedis Apostolicæ definitionem; sed quia necessarium est vt Sedis Apostolicæ definitio superueniat Episcopali judicio, si quod sit in hujusmodi causis, ad complementum firmitatis atque auctoritatis. Quod est non egere Sedis Apostolicæ definitionem Episcopali judicio præuio, sed egere Episcopale judicium Sedis Apostolicæ definitione subsequente. Et hoc euidenter colligitur ex ipso Decreto Innocentii, cùm dicit ante superiùs posita verba illa, *Nec alicui liceat*, SINE PRÆIVDICIO TAMEN ROMANÆ ECCLESIÆ CVI IN OMNIBVS CAVSIS DEBET REVE-

RENTIA CVSTODIRI, *relictis suis Sacerdotibus, qui in eadem prouincia Dei Ecclesiam nutu diuino gubernant, ad alias conuolare prouincias, &c.* Hoc enim quid aliud significat, quàm etsi non liceat relictis suis Sacerdotibus ad alias conuolare Prouincias, vt contentiones inter clericos *tam superioris, quàm inferioris ordinis* motæ dirimantur; licere tamen adire Romanam Ecclesiam? Et hoc apertissimè confirmatur ex ejusdem Innocentii Epistola 91. inter Augustinianas, cùm dicit: *Non humanâ sed diuinâ sententiâ* decretum à Patribus, *vt quidquid de disiunctis remotisque Prouinciis ageretur, non* PRIVS DVCERENT FINIENDVM NISI AD HVIVS SEDIS NOTITIAM PERVENIRET, VBI TOTA HVIVS AVCTORITATE IVSTA QVÆ FVERIT PRONVNTIATIO FIRMARETVR, *indéque sumerent cæteræ Ecclesiæ velut de natali suo fonte, &c.* Adde quod est in Concilio Romano IV. sub Symmacho, vbi dicitur *Romanum Episcopum consueuisse per totum orbem* TRIBVERE FIRMITATEM STATVTIS SYNODALIBVS.

Nec quisquam meritò repugnare potest, nisi velimus Ecclesiam Christi relictam esse in multis casibus, sine remedio contra gliscentes hæreses. Nam quid fiet, si quod aliquando contingit, Principes nolint in suis Ditionibus haberi Concilia? Quid fiet, si nolint ipsimet Episcopi conuenire, quod etiam contingens est? Quid si cùm conuenerint, majori parti nec tamen saniori videatur nihil decernendum, sed permittendum disputationibus hominum id de quo justa suspicio est? Et qui putant octoginta & ampliùs errauisse, dum fidei causam indiscussam ad Pontificem referunt, non possunt timere ne faciliùs errent nouem decémve, qui fortè ad Concilium prouinciale vocabuntur, dum majori eorum parti doctrina, quæ reuera periculosa est, tuta videtur, ac proinde nec Pontifici proponenda? Quàm numerosa fuere olim Arianorum Episcoporum Concilia? Quàm fuerunt etiam densa refertáque Donatistarum? Legimus apud Augustinum non nisi per centurias numeratos. Ergo quid fieret sicubi contingeret Iansenismum ita propagari, vt Concilium cogi non posset, quod non constaret majori ex parte Iansenistis? Demus, verbi gratia, esse saltem possibile quòd Ianseniani per insignem calumniam in Clerum Gallicanum, contigisse mentiuntur in Se-

cunda pro Ianſenio Apologia, *Epiſcoporum Galliæ majorem melioremque partem* adhærere Ianſenio. Pudendum equidem mendacium & Illuſtriſſimis Præſulibus injurioſiſſimum. Sed demus fieri ſaltem poſſe quod factum illi calumniantur. Vt ea controuerſia rite ſoluatur ab Epiſcopo Romano, neceſſarium erit cauſam priùs agitari à congregatis in Concilio aliquo Epiſcopis Galliæ, vti jam volunt. Ergo quid putamus concludendum in eo Concilio cujus pars major minori, nequicquam repugnante Ianſenio, fauebit? Et cùm in gratiam Ianſenii fuerit ab illis pronuntiatum, Chriſti Vicarius quid faciet? Debebit confirmare quod ab illis fuerit definitum? An etiam confirmare debuit quod definitum olim fuit à tali quodam Concilio Donatiſtarum, Arrianorum, Nouatianorum & ſimilium? Hoc eſt, an debebit errare? Ergo contradicere poterit? Dicant modò Ianſeniani, qui poteſt fidei cauſam definire contradicentibus Epiſcopis, definire non poterit iiſdem ſilentibus: neque hoc ſolùm, ſed inſuper definitionem poſtulantibus? Quid grauius eſt, quid-ve operoſius petentibus ſuggerere quod credant, an ingerere repugnantibus? Quid inquam difficilius, ſtatuere aliquid nullo exiſtente, qui reſiſtat, an reſiſtentibus & in contrarium nitentibus iis quorum intereſt? Et ſi hoc poteſt Romanus Epiſcopus, illud non poterit?

Scio prudentiæ legibus caueri, ne de controuerſis fidei quæſtionibus Pontifex pronuntiet, niſi præmiſſa ſeria, maturáque conſultatione: & ſcio quoque non paſſurum Spiritum Sanctum, qui caput Eccleſiæ regit, vt huic officio deſit vnquam; ſed quàm certum eſt conſultationem illam interdum habitam in Prouinciis, in quibus controuerſiæ naſcebantur, conuenientibus earum Epiſcopis; tam certum eſt ſæpe quoque habitam Romæ tantùm conuenientibus tum Epiſcopis aliquot, tum aliis etiam Doctoribus, quod cùm in hac quoque cauſa cumulatiſſimè ſeruatum ſit, Ianſeniani immeritò queruntur.

Sed video quid ſperauerint, ſi fuiſſent hæ controuerſiæ in Concilio quodam particulari agitatæ. Experti jam erant, quid eorum artes, quid patrocinia, quid audacia, quid vires poſſent, in illo Sorbonicorum Doctorum congreſſu, quo

ferenda erat ante aliquot annos de Quinque Propositionibus sententia. Nam cùm certissima esset condemnatio mox futura, ita turbauêre conuentum tumultu suo, ita vociferati sunt, ita rixati, motis de industria causarum aliarum controuersiis, vt de illa propter quam conuenerant, nihil vnquam proponi, nihil deliberari, nihil definiri potuerit.

Non deerat illis ratio, quâ simile aliquid obtinerent, si fuisset hæc causa in Concilio paucorum Episcoporum tractata. Et hoc illis dolet, quòd Romæ de hac controuersia institutum sit ejusmodi Iudicium, quod nec factione, nec intercessione, nec pecuniâ, nec patrociniis, nec amicitiis corrumpi turbarive posset.

CAPVT VII.

Tertia columna Iansenianorum examinatur.

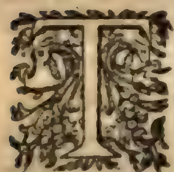

ERTIAM columnam Ianseniani erigunt ex Doctrina, quam dicunt esse Molinæ & Aduersariorum, & quæ opponitur tum primæ, in qua sensus hæreticus exprimitur, tum secundæ, in qua exprimitur sensus controuersus, quem iidem Catholicum esse arbitrantur. Concludunt autem Pelagianam, vel Semipelagianam esse doctrinam hujus columnæ, vtpote damnatam in Congregatione Romana de Auxiliis, sub Clemente VIII. & Paulo V.

Antequam hæc refutem, dicam quid mihi contigerit. Incidi in scriptum quoddam alicujus Legisperiti, cujus antea memini, datum 4. Iulii, qui cùm supponat tres illas columnas, tres sensus continere damnatarum propositionum, argumentatur & dicit, Pontificem non damnare propositiones in primo sensu hæretico, quòd hoc videatur esse superfluum: nec in secundo, quòd ille sit, vt ipse putat, Catholicus; concludit esse igitur damnatas in tertio, qui sensus est Molinæ ac *Patrum Iesuitarum*: & hâc ratione sibi persuadet, atque aliis persuadere conatur, solos *Patres Iesuitas* in Constitutione

cutione Innocentii fuiſſe damnatos. Nunquam vidi argumentum magis ridiculum. Nam tertius ille ſenſus non eſt ſenſus propoſitionis, nec vt talis affixus eſt illi columnæ; ſed eſt ſenſus propoſitioni contrarius. Confer hæc duo pronuntiata.

Prima Propoſitio damnata.	*PROPOSITIO PRIMA contraria.*
Aliqua Dei præcepta hominibus juſtis volentibus & conantibus ſecundùm præſentes quas habent vires, ſunt impoſſibilia, deeſt quoque iis gratia, quâ poſſibilia fiant.	Omnia Dei præcepta Iuſtis volentibus & conantibus ſecundùm præſentes quas habent vires, ſunt ſemper poſsibilia per gratiam eorum libero arbitrio ſubjectam: Nec vnquam ipſis deeſt gratia ad operandum, vel ſaltem ad orandum proximè neceſſaria, quâ poſsibilia fiant.

Vide Lector quid monſtri ſit, putare ſecundam Propoſitionem in prima eſſe damnatam, vel quod idem eſt, primam eſſe damnatam ad ſenſum ſecundæ: & miſerere hujus Legiſperiti, ſi fortè regulas juris nihilo meliùs callet, quàm regulas Dialecticæ.

Iam quod dicit columnarum Architectus, in illa tertia columna ſculptam eſſe doctrinam Societatis: Primùm, imponit, quòd dicamus poſſibilia eſſe præcepta per gratiam, *libero arbitrio ſubjectam*. Neque enim ſolemus ita loqui. Quòd ſi per illa verba, nihil aliud intelligi vult, quàm talem eſſe gratiam, quæ præcepta facit eſſe poſſibilia, vt ei reſiſtere vel obtemperare liberi arbitrii ſit, hoc igitur vtatur loquendi modo. Et ſi pergat doctrinam ita expoſitam vocare Pelagianam & Semipelagianam, intelligat ſe idipſum facere, quod prior fecerat Caluinus, hoc eſt Thomiſtas, Scotiſtas, Ieſuitas, Nominales, Reales, Sorbonicos, Louanienſes, Salmanticenſes, & omnis generis Scholaſticos vocare Pelagianos & Semipe-

lagianos. Intelligat quoque, dum addit doctrinam illam fuisse *damnatam in Congregatione de Auxiliis, sub Clemente VIII. & Paulo V.* se immane mendacium addere; tum quia sequeretur damnatos fuisse Iesuitas, Thomistas, & cæteros Scholasticos; tum quia jam sæpe demonstratum est, nullam doctrinam ab illa Congregatione fuisse damnatam. Hæc peccata sunt adhuc manifestiora in Secunda Propositione, quæ sic habet.

Secunda propositio damnata.

Interiori gratiæ in statu naturæ lapsæ numquam resistitur.

PROPOSITIO SECVNDÆ contraria.

Gratiæ Christi ad singulos pietatis actus, seu operandi, seu saltem orandi necessariæ in statu naturæ lapsæ aliquando resistitur: hoc est illa aliquando frustratur effectu, ad quem à Deo proximè datur.

Secundam illam, damnatæ contrariam paratus est Columnarum faber *demonstrare esse Pelagianam vel Semipelagianam*: quod destruat vim & efficaciam gratiæ Christi ad singulos actus necessariæ: itáque declaratum dicit in Congregatione Romana de Auxiliis. Nugæ. Hæc propositio non destruit vim & efficaciam gratiæ, sed adstruit distinctionem gratiæ efficacis & sufficientis, cui quotidie resistitur, & necessarium est Pelagianos vel Semipelagianos atque in Congregatione de Auxiliis damnatos esse Thomistas, qui gratiam illam sufficientem agnoscunt, cum cæteris Catholicis. Audi Tertiam.

Tertia propositio damnata.

Ad merendum & demerendum in statu naturæ lapsæ, non requiritur libertas à necessitate, sed

PROPOSITIO TERTIÆ contraria.

Ad merendum & demerendum in statu naturæ lapsæ: requiritur in homine libertas à NECESSITATE INFALLIBILITATIS: seu necessaria est indifferentia PROXIMA agendi & non agendi, quâ voluntas instructa omnibus ad agendum prærequisitis, pro suo nutu, modò se flectit in vnam partem, modò in oppositam.

ſufficit libertas à coactione.

Hîc quoque demonſtraturum ſe ſpondet ſecundam Propoſitionem damnatæ contrariam, eſſe Pelagianam vel Semipelagianam: & id declaratum in Congregatione de Auxiliis, quòd deſtruat neceſſitatem gratiæ efficacis. Sed non eſt expectandum vt aliud demonſtret, quàm imperitiam & errorem ſuum atque etiam vafritiem. Nam dum dicit requiri libertatem à *neceſſitate infallibilitatis*, laqueum tendit, ſed ante oculos pennatorum. Non enim negamus aliquam neceſſitatem infallibilitatis, verbi gratiâ, illam quæ petitur ex præſcientia futurorum euentuum, & ex prædefinitione affectuum præſcitorum, negamus tantùm illam quæ ſequitur ex *ineuitabilitate, immutabilitate, vel quocumque vocetur nomine*, dummodo ſupponat plenam cognitionem. Breuiùs dico, requirimus libertatem ab omni neceſſitate, quæ talis ſit & tanta, vt PROXIMAM diſſentiendi potentiam conſumat. Hoc ſi Pelagianum eſt vel Semipelagianum, damnatúmque in Congregatione Romana de Auxiliis, damnauit Congregatio Romana de Auxiliis Thomiſtas omnes cum cæteris Scholaſticis, tanquam Pelagianos vel Semipelagianos.

Et ſummopere notandum eſt quòd *proximam agendi & non agendi potentiam* pertinere dicat ad indifferentiam Pelagianam vel Semipelagianam. Hoc enim ipſo manifeſtè ſignificat, quam ipſe agnoſcit in ſtatu naturæ lapſæ non eſſe *proximam* ad vtrumlibet, ſed ſi ſit ad agendum proxima, eſſe ad non agendum remotam: & ſi ſit ad non agendum proxima, eſſe remotam tantùm ad agendum. Qui modus indifferentiæ totus quidem Ianſenianus eſt, ſed totus etiam Caluinianus, idémque à Thomiſtis, in defendenda prædeterminatione phyſica ſemper rejectus. Hoc enim vult Didacus Aluares, cùm diſtinctionem *ſenſus compoſiti* & *ſenſus diuiſi*, ad eum modum expoſitam, confictam eſſe dicit à Caluino 2. Reſponſ. cap. 1. num. 34. & cap. 4. num. 9. eáque ratione *abſque dubio euerti liberum arbitrium aſſerit*. Sequitur Quarta.

Nnnn ij

Quarta propoſitio damnata.

Semipelagiani admittebant præuenientis gratiæ interioris neceſſitatem ad ſingulos actus, etiam ad initium fidei: Et in hoc erant hæretici, quòd vellent eam gratiam talem eſſe, cui poſſet humana voluntas reſiſtere vel obtemperare.

PROPOSITIO QVARTÆ contraria.

Semipelagiani non admittebant præuenientis gratiæ interioris neceſſitatem ad ſingulos actus imperfectos, nec ad initium fidei: nec in hoc erant hæretici, quòd vellent eam gratiam talem eſse vt ex ſe efficax non eſſet.

Suſtinet columnarum opifex, & demonſtrare paratus eſt, Pelagianam vel Semipelagianam eſſe ſecundam propoſitionem quartæ damnatæ contrariam, quòd gratiæ efficacis Catholicam fidem deſtruat: & ſimul omnem Sancti Auguſtini authoritatem. Itáque declaratum dicit in Congregatione Romana de Auxiliis: ſed pergit ſpargere fumum & in latibulis ambiguorum verborum abſcondere veritatem, quâ conuincitur. Nam quod ait, non ideo creditos hæreticos, Semipelagianos, quòd vellent talem eſſe gratiam, quam admittebant, vt ex ſe efficax non eſſet: nec affirmamus nec negamus. Dicimus tantùm non ideo fuiſſe hæreticos, quòd gratiam ita ponerent efficacem, vt relinqueret in libero arbitrio proximam & expeditam diſſentiendi potentiam; contrà quàm putent Ianſeniani. Et hoc ſi Pelagianum aut Semipelagianum eſt, ſi Auguſtino contrarium, ſi declaratum in Congregatione Romana de Auxiliis, Pelagiani vel Semipelagiani ſunt cum cæteris Scholaſticis Thomiſtæ omnes, iidémque

damnati in Congregatione Romana de Auxiliis tanquam destructores auctoritatis Sancti Augustini. Sequitur quinta.

Quinta propositio damnata.	*PROPOSITIO QVINTÆ contraria.*
Semipelagianum est dicere Christum pro omnibus omnino hominibus mortuum esse, vel sanguinem fudisse.	Non est Semipelagianum, sed Catholicum dicere Christum morte sua, omnibus omnino hominibus, seu nemine excepto, communicasse gratiam proximè necessariam ad operandum aut saltem ad incipiendum & orandum.

Sustinere ac demonstrare paratus est hic miles gloriosus secundam propositionem quintæ damnatæ contrariam, *quæ est Molinæ & aduersariorum*, continere doctrinam Concilio Tridentino repugnantem, eámque Pelagianam aut Semipelagianam, quòd destruat gratiæ ex se efficacis necessitatem. Et *ita esse declaratum in Congregatione Romana de Auxiliis.*

Sed pergit in impostura atque mendacio. Nec Molina, nec vllus Sociorum vnquam dixit communicatam infantibus reprobis gratiam proximè necessariam ad operandum, vel saltem ad incipiendum & orandum. Dicunt tantùm communicatam multis adultis, qui eâ non vtuntur: Dicunt aliis communicandam fuisse, si non obstaret ex parte ipsorum voluntarium impedimentum. Denique dicunt abominabilem esse cogitationem, quam Iansenius imponit Sancto Augustino, Christum de æterna salute eorum, qui vocantur ad fidem, atque etiam ad iustificationem, quique in eo statu viuunt aliquo tempore, sed tandem tentationi succumbunt & damnantur, nihilomagis cogitasse *quàm de salute diaboli.* Hoc dicere si Pelagianum aut Semipelagianum est, si damnatum à Congregatione Romana, si Tridentino repugnat, damnati sunt Thomistæ, cum cæteris Scholasticis tanquam Pelagiani, vel Semipelagiani, Tridentino repugnantes. Videndus est *Iansenius à Thomistis gratiæ per seipsam efficacis defensoribus condem-*

natus. Inde enim liquet Thrasonem hunc, qui nihil nisi demonstrationes loquitur, dum jaculari vult in Iesuitas, contra Thomistas collimasse. Conuenientius erat vt speciem indueret Tubicinis vel Tympanistæ, quàm fabricatoris, seu dolatoris columnarum.

CAPVT VIII.

Quæ sit vera columnarum dispositio ad repræsentandam Iansenianorum doctrinam, & censuræ Pontificiæ vim intelligendam.

X dictis constat columnas Iansenianorum esse columnas mendacii, ad fallendos imprudentium hominum oculos dispositas. Si Lector volet sinceram & candidam eorum expressionem habere, quæ Ianseniani dissimulare conantur & inuoluere, poterit subjectas intueri paginas.

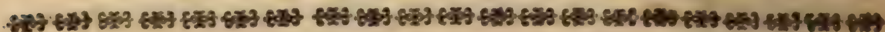

PRIMA PROPOSITIO damnata.

Aliqua Dei præcepta hominibus justis volentibus & conantibus secundùm præsentes quas habent vires, sunt impossibilia: deest quoque iis gratia, quâ possibilia fiant.

Sensus alienus.	*Sensus germanus & proprius.*	*CONTRARIA Propositio.*
Homines justi etiam cùm per Dei gratiam bene operantur, pec-	Homines justi quotiescumque diuina præcepta transgrediuntur, ea trans-	Homines justi nunquam labuntur, quin stare possint, si velint: & quin hoc velle pos-

cant tamen in omni opere bono, & hoc modo impossibile illis est seruare præcepta.

Hic sensus est Caluini, quem nemo Catholicorum, vel Iansenio vel Iansenianis, vel damnatæ propositioni affingit: ideóque ineptè & extra rem adducitur ab authore columnarum.

grediuntur ex impossibilitate seruandi, quæ sequitur ex defectu gratiæ, ad constituendam seruandi potentiam necessariæ: esto non desit seruandi voluntas & conatus.

Hic sensus est germanus Iansenii & Iansenianorum sensus, idémque hæreticus.

sint, quia numquam subtrahitur gratia, quæ necessaria est ad habendam potentiam vel immediatè seruandi præceptum, vel orandi sicut oportet ad impetrandum quod deest.

Hæc est Catholica doctrina Thomistarum, Iesuitarum & cæterorum Theologorum, fidésque omnium Catholicorum.

SECVNDA PROPOSITIO.

Interiori gratiæ in statu naturæ lapsæ numquam resistitur.

Sensus alienus.

Voluntas se habet merè passiuè respectu gratiæ efficacis, & velut inanime quoddam nihil omnino agit.

Vel,

Numquam resistitur illuminationi cuidam intellectus, & suasioni voluntatis, quæ non est gratia per Christum.

Vel,

Paruæ gratiæ, & paruo effectui adæquatæ, numquam suspenditur vlterior

Sensus germanus & proprius.

Interior & actualis gratia per Christum semper habet totum effectum cujus est capax, & quem Deus intendit vt habeat.

Hic est Iansenii, & Iansenianorum sensus, idémque hæreticus.

CONTRARIA Propositio.

Vitio voluntatis humanæ sæpe fit vt actualis & interior Christi gratia, quæ constituit proximam & expeditam bene agendi potentiam, vel omnino priuetur effectu, cujus est capax, vel non tantum habeat, quantum habere capax est.

Hæc est Doctrina Thomistarum, Iesuitarum, & cæterorum Ecclesiæ Catholicæ Doctorum.

& major effectus.

Primus sensus est hæreticus, alii inepti, omnes autem ejusmodi ut nemo vnquam putauerit damnatæ propositioni affingendos.

TERTIA PROPOSITIO.

Ad merendum & demerendum in statu Naturæ lapsæ non requiritur in homine libertas à necessitate, sed sufficit libertas à coactione.

Sensus alienus.

Ad merendum & demerendum in statu naturæ lapsæ non requiritur in homine libertas à necessitate naturali, qualis reperitur in motibus indeliberatis, qualis etiam reperitur in motibus puerorum, amentium, phreneticorum, &c. Sed sufficit libertas à coactione.

Hic sensus hæreticus quidem est, sed qui non respondet adæquatè damnatæ propositioni, nec ei ab vllo affingitur.

Sensus germanus & proprius.

Ad merendum & demerendum in statu naturæ lapsæ non requiritur in homine libertas ab vlla necessitate, quæ stet cum judicio rationis, sed sufficit libertas à coactione, quâ fit vt voluntas vel sit potens tantùm in vnam partem contradictionis; vel proximè in vnam, remotè tantùm in alteram.

Hic sensus Iansenianus est, idémque hæreticus, & olim & nuper ab Ecclesia damnatus.

CONTRARIA *Propositio.*

Ad merendum & demerendum in statu naturæ lapsæ requiritur in homine libertas ab omni necessitate, quæ tollat proximam & expeditam agendi & non agendi facultatem, seu quæ ita determinet voluntatem ad vnum oppositorum, vt non relinquatur physica vis expedita & proxima ad aliud.

Hæc est Doctrina Catholica, in qua Thomistæ cum Iesuitis & omnes inter se Catholici Doctores conueniunt.

QVAR-

QVARTA PROPOSITIO.

Semipelagiani admittebant præuenientis gratiæ interioris necessitatem ad singulos actus, etiam ad initium fidei : & in hoc erant hæretici, quòd vellent eam gratiam talem esse cui posset humana voluntas resistere vel obtemperare.

Sensus alienus.

Gratia Christi interior & præueniens talis est, vt liberum arbitrium ab ea motum & excitatum non possit ab ea dissentire, etiam si hoc possit velle: & sunt Semipelagiani, qui repugnant.

Hic sensus est ridiculus, & contradictionem inuoluit, & tamen nisi ita concipiatur, germanissimus est cum Ianseniano, quem exprimit secunda columna.

Sensus germanus & proprius.

Gratia Christi interior & præueniens talis est, vt liberum arbitrium ab ea motum & excitatum non possit velle dissentire. Et sunt Semipelagiani qui talem esse negant, etiamsi ejus necessitatem admittant.

Hic sensus Iansenianus est, idémque hæreticus, & olim à Concilio Tridentino, & nuper ab Innocentio X. damnatus.

CONTRARIA Propositio.

Gratia Christi interior & præueniens talis est, vt liberum arbitrium ab ea motum, & excitatum possit velle dissentire potentiâ proximâ & expeditâ. Nec in eo fuerunt hæretici Semipelagiani, quòd ita sentirent.

Hæc est doctrina Catholica à Thomistis & Iesuitis cæterisque Doctoribus Catholicis vnanimi consensu recepta : & in Concilio Tridentino & Constitutione Innocentii X. sancita.

QVINTA PROPOSITIO.

Semipelagianum est dicere Christum pro omnibus omnino hominibus mortuum esse, aut sanguinem fudisse.

Sensus alienus.

Christus ita pro solis prædestinatis

Sensus germanus & proprius.

Christus ita pro solis prædestinatis mor-

CONTRARIA Propositio.

Non est Semipelagianum dicere Christum

mortuus, eſt vt illi ſoli veram fidem & juſtitiam recipiant, & contrarium eſt Semipelagianum.

Hic ſenſus eſt hæreticus, quem tamen nemo affingit damnatæ propoſitioni.

tuus eſt, vt de æterna ſalute vllius reprobi nihilo magis cogitauerit, quàm de ſalute diaboli; & contrarium eſt Semipelagianum.

Hic ſenſus eſt Ianſenianus, idémque hæreticus, & olim à Concilio Tridentino, & nuper ab Innocentio X. damnatus.

ita mortuum eſſe pro omnibus, vt omnibus prouiderit de mediis ſufficientibus ad ſalutem, pro ratione ſtatus ipſorum. Dicere autem non eſſe mortuum pro æterna ſalute vllius reprobi, hæreticum eſt.

Hæc eſt Doctrina Catholica à Thomiſtis & Ieſuitis ceteriſque Theologis vnanimi conſenſu recepta.

Hæc legitima eſt ac germaniſſima *alieni*, *proprii*, *& oppoſiti* ſenſus Quinque Propoſitionum expreſſio, quam Ianſeniani perturbare conantur atque confundere, ne ipſorum error teneatur, ne ſpecies veritatis appareat, ne nullus ſit contumaciæ prætextus, nulla rationis vmbra contra Sedis Apoſtolicæ definitionem, nulla excuſatio ſuperbi contemptus Eccleſiaſticarum Sanctionum, nulla ratio declinandi publici, quo redarguuntur, Catholicorum omnium judicii.

Habes, optime Lector, vnde ipſorum artes atque aſtum detegere queas, fraudes cauere, bonam illis mentem optare, amorémque veritatis ſincerum ac docilem apprecari.

CONSTITVTIO ALEXANDRI VII. PP.

qua damnantur Quinque Propositiones, excerptæ ex libro Cornelii Iansenii.

ALEXANDER EPISCOPVS SERVVS SERVORVM DEI,

Vniuersis Christi fidelibus salutem, & Apostolicam benedictionem.

AD sacram B. Petri Sedem, & vniuersalis Ecclesiæ regimen inscrutabili diuinæ Prouidentiæ dispositione, nullis nostris suffragantibus meritis euecti, nihil nobis antiquius ex muneris nostri debito esse duximus, quàm vt sanctæ fidei nostræ, ac sacrorum dogmatum integritati, tradita nobis à Deo potestate opportunè consuleremus. Ac licèt ea, quæ Apostolicis Constitutionibus abundè fuerunt definita, nouæ decisionis, seu declarationis accessione nequaquam indigeant; quia tamen aliqui publicæ tranquillitatis perturbatores illa in dubium reuocare, vel subdolis interpretationibus labefactare non verentur, ne morbus iste latiùs diuagetur, promptum Apostolicæ auctoritatis remedium censuimus non esse differendum. Emanauit siquidem aliàs à fel. recordationis Innocentio PP. X. Prædecessore nostro Constitutio, declaratio, & definitio tenoris, qui sequitur, videlicet: INNOCENTIVS Episco-

pus ſeruus ſeruorum Dei, Vniuerſis Chriſti fidelibus ſalutem & Apoſtolicam benedictionem. Cùm occaſione impreſſionis libri, cui titulus, *Auguſtinus Cornelii Ianſenii Epiſcopi Iprenſis*, inter alias ejus opiniones orta fuerit, præſertim in Galliis, controuerſia ſuper quinque ex illis, complures Galliarum Epiſcopi apud nos inſtiterunt, vt eaſdem Propoſitiones nobis oblatas expenderemus, ac de vnaquaque earum certam & perſpicuam ferremus ſententiam. Tenor verò prædictarum Propoſitionum eſt prout ſequitur:

PRIMA: *Aliqua Dei præcepta hominibus juſtis volentibus, & conantibus ſecundùm præſentes, quas habent vires, ſunt impoſſibilia: deeſt quoque illis gratia, quâ poſſibilia fiant.*

SECVNDA: *Interiori gratiæ in ſtatu naturæ lapſæ nunquam reſiſtitur.*

TERTIA: *Ad merendum, & demerendum in ſtatu naturæ lapſæ non requiritur in homine libertas à neceſſitate, ſed ſufficit libertas à coactione.*

QVARTA: *Semipelagiani admittebant præuenientis gratiæ interioris neceſſitatem ad ſingulos actus, etiam ad initium fidei; & in hoc erant hæretici, quòd vellent eam gratiam talem eſſe, cui poſſet humana voluntas reſiſtere vel obtemperare.*

QVINTA: *Semipelagianum eſt dicere, Chriſtum pro omnibus omnino hominibus mortuum eſſe, aut ſanguinem fudiſſe.*

Nos, quibus multiplices inter curas, quæ animum noſtrum aſſiduè pulſant, illa in primis cordi eſt, vt Eccleſia Dei nobis ex alto commiſſa, purgatis prauarum opinionum erroribus, tutò militare, & tanquam nauis in tranquillo mari, ſedatis omnium tempeſta-

tum fluctibus ac procellis securè nauigare, & ad optatum salutis portum peruenire possit. Pro rei grauitate coram aliquibus S. R. E. Cardinalibus, ad id specialiter sæpiùs congregatis, à pluribus in sacra Theologia Magistris easdem quinque Propositiones vt suprà nobis oblatas fecimus sigillatim diligenter examinare, eorúmque suffragia tum voce tum scripto relata maturè considerauimus; eosdémque Magistros variis coram nobis actis congregationibus prolixè super eisdem, ac super earum qualibet differentes audiuimus. Cùm autem ab initio hujuscemodi discussionis ad diuinum implorandum auxilium multorum Christi fidelium preces, tum priuatim, tum publicè indixissemus, postmodum reiteratis eisdem feruentiùs, ac per nos sollicitè imploratâ sancti Spiritus assistentiâ, tandem diuino Numine fauente ad infrascriptam deuenimus declarationem, & definitionem. Primam prædictarum Propositionum: *Aliqua Dei præcepta hominibus justis volentibus, & conantibus secundùm præsentes, quas habent vires, sunt impossibilia: deest quoque illis gratia, quâ possibilia fiant*, Temerariam, impiam, blasphemam, anathemate damnatam, & hæreticam declaramus, & vti talem damnamus. Secundam: *Interiori gratiæ in statu naturæ lapsæ nunquam resistitur*, Hæreticam declaramus, & vti talem damnamus. Tertiam: *Ad merendum, vel demerendum in statu naturæ lapsæ non requiritur in homine libertas à necessitate, sed sufficit libertas à coactione*, Hæreticam declaramus, & vti talem damnamus. Quartam: *Semipelagiani admittebant præuenientis* gratiæ interioris necessitatem *ad singulos actus, etiam ad initium fidei, & in hoc erant*

hæretici , quòd vellent eam gratiam talem esse , cui posset humana voluntas resistere , vel obtemperare , Falsam , & hæreticam declaramus, & vti talem damnamus. Quintam ; *Semipelagianum est dicere , Christum pro omnibus omnino hominibus mortuum esse , vel sanguinem fudisse* , Falsam , temerariam, scandalosam ; & intellectam eo sensu, vt Christus pro salute dumtaxat Prædestinatorum mortuus sit, Impiam, blasphemam, contumeliosam, diuinæ pietati derogantem, & hæreticam declaramus, & vti talem damnamus. Mandamus igitur omnibus Christi fidelibus vtriusque sexus, ne de dictis Propositionibus sentire, docere, prædicare aliter præsumant, quàm in hac præsenti nostra declaratione, & definitione continetur, sub censuris, & pœnis contra hæreticos, & eorum fautores in jure expressis. Præcipimus pariter omnibus Patriarchis, Archiepiscopis, Episcopis, aliísque locorum ordinariis, necnon hæreticæ prauitatis Inquisitoribus, vt contradictores, & rebelles quoscumque per censuras, & pœnas prædictas, cæteráque juris, & facti remedia opportuna , implorato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii sæcularis, omnino coërceant, & compescant. Non intendentes tamen per hanc declarationem , & definitionem super prædictis quinque Propositionibus factam, approbare vllatenus alias opiniones, quæ continentur in prædicto libro Cornelii Iansenii. Datum Romæ apud S. Mariam Majorem, anno Incarnationis Dominicæ millesimo sexcentesimo quinquagesimo tertio. Pridie Kal. Iunii, Pontificatus nostri anno nono. Cùm autem, sicut accepimus, nonnulli iniquitatis filii prædictas quinque Propositiones, vel in libro prædicto ejusdem Cornelii Iansenii non

reperiri, sed fictè, & pro arbitrio compositas esse, vel non in sensu ab eodem intento damnatas fuisse asserere magno cum Christi fidelium scandalo non reformident. Nos, qui omnia, quæ hac in re gesta sunt, sufficienter, & attentè perspeximus, vtpote qui ejusdem Innocentii Prædecessoris jussu, dum adhuc in minoribus constituti Cardinalatus munere fungeremur, omnibus illis congressibus interfuimus, in quibus Apostolica auctoritate eadem causa discussa est eâ profectò diligentiâ, quâ major desiderari non posset, quamcumque dubitationem super præmissis in posterum auferre volentes, vt omnes Christi fideles in ejusdem fidei vnitate sese contineant; ex debito nostri Pastoralis officii, ac matura deliberatione præinsertam Innocentii Prædecessoris nostri Constitutionem, declarationem, & definitionem harum serie confirmamus, approbamus, & innouamus; & quinque illas Propositiones ex libro præmemorati Cornelii Iansenii Episcopi Iprensis, cui titulus est *Augustinus*, excerptas, ac in sensu ab eodem Cornelio intento damnatas fuisse declaramus, & definimus; & vti tales, inusta scilicet eadem singulis nota, quæ in prædicta declaratione, & definitione, vnicuique illarum sigillatim inuritur, iterum damnamus, ac eundem librum sæpedicti Cornelii Iansenii, cui titulus, *Augustinus*, omnésque alios tam manuscriptos, quàm typis editos, & si quos forsan in posterum edi contigerit, in quibus prædicta ejusdem Cornelii Iansenii doctrina, vt suprà damnata defenditur, vel astruitur, aut defendetur, vel astruetur, damnamus itidem, atque prohibemus. Mandantes omnibus Christi fidelibus, ne prædictam doctrinam teneant, prædicent, doceant, verbo, vel scripto exponant, vel interpretentur publicè, vel priuatim, palam, vel occultè imprimantur, sub

pœnis, & censuris contra hæreticos in jure expressis, ipso facto, absque alia declaratione incurrendis. Præcipimus igitur omnibus Venerabilibus fratribus nostris Patriarchis, Primatibus, Metropolitanis, Archiepiscopis, Episcopis, cæterísque locorum Ordinariis, ac hæreticæ prauitatis Inquisitoribus, & Iudicibus Ecclesiasticis, ad quos pertinet, vt præinsertam Innocentii Prædecessoris Constitutionem, declarationem, & definitionem, juxta præsentem nostram determinationem ab omnibus obseruari faciant ac inobedientes & rebelles prædictis pœnis, aliísque juris & facti remediis, inuocato etiam, si opus fuerit, brachii secularis auxilio, omnino coërceant. Datum Romæ apud S. Mariam Majorem anno Incarnationis Dominicæ 1656. 17. Kal. Nouembris: Pontificatus nostri anno secundo.

IAC. CARDINALIS Prodatarius.

Visa de Curia P. CIAMPINVS.

G. GVALTERIVS.

A tergo. *In nomine Domini, amen. Anno à Natiuitate ejusdem D. N. Iesu Christi millesimo sexcentesimo sexto, Indict. 9. Pontificatus autem Sanctissimi in Christo Patris, & D. N. D. Alexandri diuina prouidentia PP. VII. anno ejus 2. die verò 7. mensis Nouembris, retroscriptæ literæ sub plumbo expeditæ, affixæ fuerunt ad valuas Basilicæ Principis Apostolorum de Vrbe, Cancellariæ Apostolicæ, & aliis locis solitis & consuetis Vrbis, per me* P. PAVLVM DE GRASSIS *Apostolicum Cursorem. Pro D. Magistro Cursorum* IACOBVS CORNELIVS *Cursor.*

Supradictam copiam relationis Cursoris, quam ex suo publico sumpto extraxi, & transumptaui, & sic extractam & transumptatam de verbo ad verbum collationaui, in omnibus cum supradicto sumpto concordare attestor, & fidem facio. Datum Parisiis hac die 3. mensis Martii 1657. Ego BARTHOLOMÆVS DE COMITIBVS Protonotarius Apostolicus.

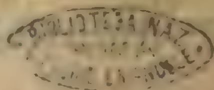

INDEX RERVM.

A

Apologista.

APOLOGISTA Ianſenii in multis imponit. *pag.* 248. 249

Bulla Vrbani eſt illi ſubreptitia. 248

Apologiſtæ virginum Regioportuenſium mala fides. 598

Illuſtriſſimus Vabrenſis ab Apologiſta Ianſenii reprehenſus, laudatur, & defenditur. 209

Appetitus.

Appetitus ſenſitiui & voluntatis differentia. 281

Arbor.

Arbor bona, & mala poſitæ ſunt pro homine juſto, & injuſto. 142

Auguſtinus.

Vera ratio inueſtigandæ mentis diui Auguſtini. 650

Denſiſſimis S. Auguſtini teſtimoniis confutatur prima propoſitio Ianſeniana. 369. *& ſeq.* ſecunda. 426. tertia. 438. quarta. 450. quinta. 466

Nullum Sancti Auguſtini teſtimonium à Ianſenio productum, impoſſibilia eſſe Dei præcepta ſignificat, plurima verò negant, ſed Ianſenius ſuam cauſam fallaciis tuetur, quæ notantur duodecim. *à pagina 372. ad paginam* 416

Mens S. Auguſtini de Deo omnes ſaluare volente. 472

Quis ſit ex Auguſtino ſenſus Pelagianus verborum Apoſtoli, *Deus vult omnes homines ſaluos fieri.* 472

Duæ vocationes hominum ad æternam vitam ex Auguſtino. 473

Duæ item voluntates. 474

Suam Auguſtinus ſententiam, non vt vult Ianſenius, Pelagianam exprimit cap. 37. libri de ſpiritu & littera. 477. *& ſeq.* Vera ratio conciliandi Auguſtini teſtimonia in ſpeciem diuerſa, circa voluntatem Dei de ſalute omnium. 479

Diſtinctio voluntatis Dei antecedentis & conſequentis, circa ſalutem hominum, eſt Auguſtiniana. *ibid.*

Quomodo velit & non velit Deus omnes ſaluos facere. 481

Mens Auguſtini ex Proſpero intelligitur. *ibid.*

Antecedens voluntas circa ſalutem hominum ante & poſt peccatum eadem. De Chriſto pro omnibus mortuo mens Auguſtini. 484

In Chriſto quoque duplex voluntas in oblatione meritorum ſuorum pro ſalute hominum ex doctrina S. Auguſtini. *ibid.*

Ianſenii doctrina vacillat hoc loco, & inconſtans eſt. 486. 488

Quidquid non retractauit Auguſtinus, cenſendus eſt approbaſſe, ex Ianſenio. 158

B

Baius.

MICHAELIS Baii propoſitiones non ſunt tantùm prohibitæ ad tempus, ſed in perpetuum damnatæ. 8. & 9

Bonum.

In quolibet particulari bono reperitur ratio alicuius boni, & defectus alicujus boni. 282

C

CALVINISTARVM & Iansenianorum parallelus. 87. & seq.

Caluinus scholasticos, & Sorbonicos doctores Pelagianos & sophistas vocat, ideo quòd dicant nostri juris esse gratiam vel respuendo irritam facere, vel obedienter sequendo confirmare. 213

Christus.

Quomodo Christus sit & non sit omnium redemptor. 492

Quo sensu nullus perire dicatur eorum, pro quibus Christus mortuus est. 493

Clemens VIII.

Clemens VIII. puncta quindecim ad disputandum proposuit, sed non definiuit. 337

Clemens VIII. disputari coram se jussit controuersiam de auxiliis. 343

Suffragia consultorum suffragiis opposita. 344

Petri Lombardi Archiepiscopi Armacani epistola ad Paulū V & judicium de suffragiis sociorum. 353

Sensus Bovii ex sacra Carmelitarum familia, & conclusio disputationum de auxiliis. 353. 354

Coactio.

Coactio latè sumpta necessitatem violentam, & naturalem comprehendit. 106

Coactio interdum sumitur pro omni necessitate antecedenti, seu independenti à voluntate. 260. 261

Columna.

De columnis, quas Ianseniani erexerunt. 618

Imposturæ de sensu tertiæ columnæ. 649. & seq.

Quæ sit legitima trium columnarum dispositio. 654 & seq.

Concupiscentia.

Actus concupiscentiæ carnalis est peccatum, secundùm quod motus eius potest impediri, vel refrænari ratione. 166

Consentire.

Consentire propriè dicitur de homine, non de brutis. 281

Consilium.

Locus Ecclesiastici de homine posito in manu consilii sui intelligendus est etiam de natura lapsa, ex mente Sancti Augustini. 170

D

Deus.

DEVS omnia mouet secundùm modum eorum. 265

Deus habet liberum arbitrium circa quæ & quale. 270

Deus impossibilia non jubet, fusè explicatum. 166. & seq.

E

Ecclesia.

DVM judicat de aliqua propositione, germanum & legitimum ejus sensum attendit. 614

Ecclesia primitiua Iansenianorum. 25

Ecclesia præsentis temporis Iansenianis impura. 25

Ecclesiæ hodiernæ disciplinam Ianseniani accusant. 27

Ecclesiæ hodiernæ doctrinam Ianseniani oppugnant. 27

Ecclesia sola mater quæ pabulum præstat. 35. 36

Ecclesia primitiua asserit Ecclesiam etiam non primitiuam esse infallibilem in materia fidei. 39. & seq.
Augustini sensus de Ecclesiæ incorruptibilitate in materia fidei. 41
Donatistæ dicebant Ecclesiam suo tempore periisse. 41. 47
Ecclesiæ Romanæ firmitas vsque ad finem promissa. 45
Ecclesia promissa à Deo per totum orbem diffusa. 47
Durabit vsque in finem. ibid.
Incorrupta in fide ibid.
Illi credendum eadem necessitate, qua diuino testimonio credi debet. 48
Ecclesia præsentis temporis infallibilis. 48
Ecclesiæ præsentis temporis authoritati necesse est subiici. 57
Ecclesia toto orbe diffusa & mater & virgo. 58
Ejus virginitas qualis. ibid.
Ecclesia depositorium veritatis. 62
Ecclesia Romana antiquissima, matrix & originalis fidei. In ea sola veri discipuli traditionis. 64. & 65
Ecclesia errare non potest in intelligentia eorum, quæ rectè credit. 67. & seq.
Authoritas infallibilis Ecclesiæ antiquæ fidem præstat hodiernæ. 15
Ecclesia errare non potest etiam sine pertinacia. 70
Negligentiæ in inquirenda veritate argui non potest. 70
Non tantùm sanciendo, sed etiam simpliciter credendo falli non potest. 74
Augustinus Ecclesiæ authoritatem non tantùm in sanciendo, sed in credendo, & in vsu, & sensu ve infallibilem proponit. 78. & seq.
Veritas non ab vno, aut altero, sed ab Ecclesia, & à communi consensione petenda. 82. & seq.

Ecclesiasticus.

Expenditur locus ille Ecclesiastici, *Beatus qui potuit transgredi, & non est transgressus.* 227. & 228

G

Gibieufus.

GIBIEVFI liber de libertate Dei, & creaturæ, primùm à Iansenio approbatus, deinde ab eodem damnatus est. 209

I

Ianseniani.

MIRACVLA Ianseniana. 172 & seq.
Hæresis item Ianseniana. 174
D. Thomas Iansenianas opiniones acerbè carpit. 203
Ianseniana distinctio inter gratiam naturæ integræ, & naturæ lapsæ. 215. & 216
Quid respondeant Ianseniani pro defensione primæ propositionis. 36;. pro defensione secundæ. 424. pro defensione tertiæ. 435. pro defensione quartæ. 447. pro defensione quintæ. 465.
Iansenianæ Theologiæ contradictiones. 232. & seq.
Quantum differat controuersia Ianseniana à controuersia *de Auxiliis* olim disceptata. 498
Quàm procul errent qui causam Iansenii cum causa Augustini confundere conantur. 499. 503
An fuerit tacendum, & dissimulanda Iansenianorum in Theologiam irruptio. 500

Fasciculus sententiarum à communi sensu Ecclesiæ abhorrentium, & ex Theologia Ianseniana collectarum. 303. *& seq.*
Ianseniani quantum in ipsis fuit dissuadere conati sunt examen quinque propositionum. 306
Eorum inconstantia in recipiendis, & reiiciendis quinque propositionibus. 307
Scala contumaciæ à Quinqueviris Iansenianis composita Romæ post suam damnationem. 583
Quinqueviri Ianseniani pugnant pro defensione quinque propositionum ad martyrium vsque. 585
Quinqueviri Ianseniani timent ne Romanus Pontifex perdat depositum antiquæ doctrinæ. 584. 632
Quinqueviri duplicis fidei. 586
Martyrii subeundi propositum breui mutant. 588
Ianseniani librorum censores iniqui. 589
Eandem iniquitatem affingunt Summo Pontifici. 590
Eorundem peruersitas & mala fides in interpretanda mente summi Pontificis, damnantis quinque propositiones. 591. *& seq.*
Ex ignorantia latini sermonis objiciunt imaginariam injuriam in doctrinam S. Augustini. 597
Ianseniani calumnias fingunt. 624
Ianseniani doctrinam de gratia efficaci cum Ianseniana perperam confundunt. item cum sensu S. Augustini. 629
Quibus conjecturis, & quàm puerilibus Ianseniani conentur eludere suam damnationem. 634. *& seq.*
Ianseniani Thomistas cum Molinistis damnant. 651
Bullæ Summorum Pontificum contra Baium & Iansenium. 237. 238
Quomodo & quàm futiliter eludantur à Iansenianis. 239. 240

Iansenius.

Iansenius admisit gratiam necessitantem. 288 *& seq.*
Iansenii sensus idem cum sensu hæreticorum. 308
Iansenii sensus circa primam propositionem euidenter colligitur ex verbis Iansenii. 355. *& seq.* circa secundam. 418. *& seq.* circa tertiam. 429. circa quartam. 442. circa quintam. 452
Conformitas hæreticorum cum prima Iansenii propositione. 358. cum secunda. 420. cum tertia. 431. cum quarta. 444. 445. cum quinta. 453
Ecclesiæ doctrina, & Iansenio, & hæreticis opposita circa primam propositionem. 361. circa secundam. 410. circa tertiam. 433. circa quartam. 436. circa quintam. 454
Iansenii principia ingratum erga Christum animum formant. 488
Eadem peccatores ad impœnitentiam adducunt. 489. pietati fidelium inimica sunt. 490. Augustino ex diametro opponuntur. *ibid.*
Iansenii lapsus in referenda Augustini doctrina. 494. 495. 496
Laudandi sunt vnde accusantur qui Iansenio contradicunt. 304
Quinque propositionum Iansenii damnatio. 523
Iansenius & Vincentius D. Thomam Pelagianum, Peripateticum & Aristotelicum facere co-

nantur. 205. & 206

Ianſenius in multis ſibi contrarius, aut vacillans. 207. & 208

Ianſenius admiſit libertatem hominum viatorum indifferentem eſſe in ſpeciem tantùm, ſed reipſa negat. 211. & 212. & ſeq.

Epiſcopi Galliarum pluſquam octoginta contra Ianſenium ſcripſerunt ad Summum Pontificem. 249

Ignorantia.

Ignorantia & concupiſcentia, quæ ſunt pœna peccati, ſunt etiam peccatum impropriè, ſed negligentia diſcendi, & conſenſus deliberatus in motum concupiſcentiæ ſunt propriè peccata. 153. & 154.

Indifferentia.

Indifferentia non perditur per conſuetudinem malam, ſed difficultate aliter faciendi vincitur, & per diuinam gratiam reſtituitur. 148

Benignitas ante te, iniquitas ante te, compara & elige, expreſſiſſima eſt apud S. Auguſtinum potentiæ ad vtrumlibet immediatæ, hoc eſt, indifferentiæ confeſſio. 156

Per Dei gratiam non aufertur, ſed confertur potiùs indifferentia illa, quam Deus homini dedit in prima conditione. 157

Indifferentia proxima ad vnum oppoſitorum, & remota ad aliud non ſufficit ad libertatem. 190

Thomiſtarum ſententia de indifferentia ad libertatem neceſſaria, qualis ſit. 191

Indifferentia liberi arbitrii, & gratia merè ſufficiens diſtinctè exprimitur in Concilio Tridentino. 193

D. Thomas libertatem indifferentiæ confirmat. 198

Sententiam contrariam vocat hæreticam. *ibid.*

Indifferentia quam ad libertatem poſtulat Auguſtinus, in eo ſita eſt quòd voluntas agens poſſit non agere, & non agens poſſit agere. 214

Eccleſia, D. Auguſtinus, & Patres agnoſcunt rem & nomen indifferentiæ, quam Ianſenius & hæretici negant. 217

Indifferentiæ Ianſenianæ larua & ſpecies in quo conſiſtat, & quadruplex ſtatus voluntatis. 218. & ſeq. 220

In doctrina indifferentiæ Ianſenius ſibi ipſi contradicit. 222

Inter Ianſenii & Thomiſtarum indifferentiam quid interſit. 223

Ianſeniana indifferentia contraria eſt Auguſtinianæ. 221. & ſeq.

Contradicit etiam Concilio Tridentino, & Scripturæ. 225 & ſeq.

Indifferentia Ianſeniana contraria eſt ſenſui communi. 228. & 129.

Eſt paſſiua tantùm reſpectu voluntatis. 229

Indifferentia quæ poteſt adeſſe & abeſſe, ſtante illæſa libertate, vana eſt, Manichæa & Ianſeniana. 231. & ſeq.

Indifferentia verò prout dicit proximam & immediatam potentiam agendi, & non agendi, eſt catholica & Auguſtiniana, ſpectátque ad eſſentiam libertatis, & cum ea conuertitur. 229. & ſeq.

Indifferentiam propugnauit Auguſtinus aduerſus peſtes libertatis Manichæos & Stoicos, veluti ba-

sim immobilem Catholicæ fidei. 231. & 232

Sublata indifferentia destruitur liberi arbitrii definitio. 235

D. Thomas in Summa contra gentes multis locis docet & probat, indifferentiam ad libertatem arbitrii necessariò requiri. 242. & seq.

Indifferentia ad contraria alia est ab indifferentia ad contradictoria. 260

Coactio interdum latè sumitur pro omni necessitate antecedenti, seu independenti à voluntate. 260. 261.

L

Liberalitas.

LAVS liberalitatis & misericordiæ non consistit in eo quòd habeant adjunctam facultatem benefaciendi & subueniendi miseris, sed in eo quòd de facto benefaciant & subueniant. 262

Libertas.

Iansenii sententia de libertate, & quæ necessitas eam tollat. 106

Libertas primariò, & immediatè conuenit actibus internis voluntatis, seu volitionibus, mediatè autem actionibus externis. 108. & 111.

Quomodo hinc probetur libertatem esse non posse absque indifferentia necessitati ad vnum determinanti opposita 110. & 111

Mors non libertati, sed necessitati subjacet, & quare. 111

Quid sit plena rationis aduertentia, & an sit ad libertatem necessaria. 114

Indifferentia judicii radix libertatis. 114

Sicut memoria præteritorum non obest libertati rei præteritæ, ita nec præscientia futurorum nocet libertati rei futuræ. 119. & 123

Si homo suo vitio indifferentiam perdidisset, denegatâ omni ad eam recuperandam facultate, æquè stultum esset illi aliquid præcipere, ac præcipere illi qui sibi oculos effodit, vt stellas numeret. 155

Libertas ab Iansenio bicornis vocata, qualis sit. 157. & 158

Diuisio libertatis in essentialem, & accidentalem à Vincentio excogitata explicatur, & exploditur, 185. 186. 187. & seq.

Non sufficit ad libertatem vt potentia proximè ad vnum oppositorum sit vno tempore, & alio tempore, seu successiuè sit potentia ad oppositum, sed vtraque debet esse eodem tempore. 190. & 191

Non est meritorium nec demeritorium, quòd aliquis ex necessitate sic agit, vt vitare non possit. 198

Libertas specificationis & exercitii. 201

Quæstio de libertate Christi ostendit, omnes Scholasticos in illa explicanda tam sollicitos, censere illum liberum fuisse libertate exercitii, quia de re certi, tantùm de modo disputant. 209

Scholastici veteres quid senserint de libertate. 207. & 208

Libertas alia est naturalis, alia arbitraria quæ versatur tantùm circa contingentia. 247

Libertas & indifferentia Christi

viatoris explicatur. 262. & seq.
Bruta non habent libertatem nisi conditionatam, & quare. 268
Libertas Christi in quo sita erat. 272
Deus est liber, & quomodo. 272. & 275

Liberum arbitrium.

Quomodo sit intelligendum quod dicitur: illud esse liberum quod est in nostra potestate, illud autem esse in nostra potestate, quod cùm volumus facimus, & cùm nolumus non facimus. 109. 110
Motus primi, seu indeliberati quare non sint liberi. 110. 111
Viuere & præscire in Deo non est arbitrarium, seu liberum. 116. 117
Minimè reus tenetur qui caruit libero ad faciendum, & non faciendum animi motu: nec habuit potestatem abstinendi ab opere suo. 136
Deus homini dedit liberum arbitrium vt posset habere meritum, quia oportet non necessitate, sed voluntate bonum esse, ex Sancto Augustino. 140
D. Augustinus negat se tollere liberum arbitrium, & potiùs illud fusè probat. 168. 169
S. Augustinus admittit idem arbitrium, quod Pelagius, sed non eundem motum gloriæ adjuuantis. 168. 169
Liberum sic confitemur arbitrium, vt dicamus nos Dei semper indigere auxilio, hæc est fides Catholicæ Ecclesiæ, ex S. Augustino. 170
Manichæi & Iouinianus tollebant liberum arbitrium, diuerso quidem modo, sed ambo tollebant indifferentiam. 171
Liberum arbitrium inalligatum & inimpeditum, quando, & quomodo dici debeat. 229. 230
In potestate liberi arbitrii est impedire, & non impedire gratiæ receptionem. 245
Deus habet liberum arbitrium, circa quæ, & quale. 270
Homo per arbitrium potest seruare mandata quoad substantiam, non tamen quoad modum, id est, ita vt obseruatio sit meritoria. 272
Liberum arbitrium dicitur subjectum peccato, in quantum ex peccato inclinatur ad peccandum, sicut à disponente, non sicut à compellente, quia sibi in peccatum non imputaretur. 274
Processio Spiritus Sancti non est libera, & quare. 276
Amor beatificus non est liber, & quare. 277
Quo sensu Deus dicatur amare se liberè, & Spiritum Sanctum procedere liberè. 247

Locobonus.

De Doctore Locobono, déque illius opere perperam inscripto *Gratia victrix*. 295
Quanti faciat sanctiones Apostolicas. 296
Iansenismum profitetur post constitutionem Vrbani octaui. 297
Causæ decisionem præuenit, & constituta jam à Summo Pontifice damnat. 298. 299. & seq.
Quàm sit contumeliosus in Iesuitas. 301
Qui non soli Iansenio contradicunt. 302
Locobonus frustra recurrit ad doctrinam Thomistarum de gratia efficaci. 309. & seq. vbi breuiter

percurruntur quinque propositiones, & testimonio Didaci Aluaris, & Gonçalis de Albelda refutantur.
Corollaria ex doctrina Locoboni. 316
Origo tot errorum, quòd principia quæ Thomistæ necessariò putant contingentia, ipse dissolucrit. 327
Fabulæ Locoboni de damnata Iesuitarum doctrina, quæ spectat ad disputationem de auxiliis, refutantur. 328. *& seq.*
Lutheri fraus & simulatio: 20

M

BVLLA in Molinam chimærica. *V.* Penna.

N

Necessitas.

EST quædam necessitas voluntaria ex mente Iansenii, qualem in Christo viatore, in beatis, & dæmonibus reperiri dicit, quæ non tollit, sed perficit libertatem. 107
Necessitas non est semper negatiua perfectionis, sed aliquando assertiua. 118
Necessitas consequens stat cum antecedenti voluntatis indifferentia. 121
Non potest esse necessitas si præscitur voluntas; vel non est voluntas, si sequitur necessitas. 122
Quæ Deus nouit futura non ideo facit, quia præsciendo nullam innehit causalem necessitatem. 123
Necessitas malè faciendi in quam præcipitati sumus per peccatum Adami, cujusmodi sit. 141. 142
Necessitas Ianseniana eadem est cum Caluiniana, Manichæa, Stoica & Astrologica. 181. *& seq.* 184
Necessitas ferrea & strangulans opposita molli & plumeæ à Vincentio. 200

Nolle.

Nolle & non posse apud S. Augustinum opponuntur. 147

O

Obstinatio.

OBSTINATIO in malo non dicit impossibilitatem, sed magnam difficultatem bene agendi. 270

P

Passiones.

HOMO potest passiones subortas admittere, vel refutare judicio rationis; bruta non item. 269
Omnes inclinationes subjacent judicio rationis, etiam quæ sunt ex habitibus. 278

Peccatum.

Ideò peccatori non esset imputandum peccatum, si caueri ab eo non posset, quia non putaretur peccare liberè. 124
Illud axioma D. Augustini: Nemo peccat in eo quod caueri non potest, non tantùm valet in statu naturæ integræ, sed etiam lapsæ. 124. *& seq.*
Etiam supposita ignorantia & concupiscentia verum est, quòd nemo peccat in eo quod caueri non potest. 126
Non damnatur peccator propter peccatum Adami & Euæ, sed propter propriam negligentiam, qua oblatis à Deo remediis ad depellendam ignorantiam, & sanandam libidinem abutitur. 128
Fru-

Frustra queruntur homines de peccato Adami & Euæ, déque ignorantia & libidine, quæ ab eo fluxerunt, cùm ad vtramque vincendam gratia Dei præsens sit. 128

Anima tenetur rea peccati, cùm per ignorantiam, vel concupiscentiam superatur; quia potest ab iis non superari. 129. 130

Non esse peccatum, nisi sit liberum ab eo abstinere, ex Augustino, & præcluduntur effugia Iansenianorum. 131

Illa peccati definitio nota est lumine naturali. 133

Nec tantùm Adami peccato, sed omnibus quæ nunc fiunt conuenit. 134

Paruulorum peccatum originale quomodo voluntate contractum. 136. 153-154

Propterea corporea diligendo peccamus, quia spiritualia diligere, & justitiâ jubemur; & naturâ per gratiam adjutâ possumus, ex Augustino. 136 137

Pœnitentiam peccati vtilem esse lex naturæ docet. 137

Voluntas quæ non est adeò libera, vel liberata vt possit excutere jugum cupiditatis, non debet dici voluntas, sed cupiditas, ex Augustino. 138. 139

Aut negandum est peccatum committi, aut fatendum est voluntate committi. 151

Qui obstinatè negant hominem in hac vita posse esse sine peccato, & libero hominis arbitrio, & misericordiæ Dei derogant. 158. 161

Quomodo homo in hac vita possit esse sine peccato, & cur non sit. 159. & seq. fusè.

Quærenti cur homines non sint sine peccato, cùm esse possint, efficacissimè respondetur, quia nolunt. ex Augustino. 165

Non posse peccatum mente decerni, nisi à dominio indifferentis voluntatis. 171

Diuturna in peccato vitando constantia, difficilis, & quare. 461

Omne peccatum est in arbitrio voluntatis. 266

Homo existens in peccato mortali quomodo possit vitare omnia peccata mortalia. 270. 271

Homo existens in gratia potest omnia peccata mortalia vitare. 272

Si ita coguntur homines peccare, vt potestas resistendi nulla sit, non peccant. 231

Pelagius.

Pelagii confessio ad Sedem Apostolicam missa, in seipsa Catholica est, licèt vt est à Pelagio, sit mendax. 99

Venenum erroris Pelagiani in quo latebat. 167. 169

Penna.

Quantum probet authoritas D. Pennæ, dum narrat ea quæ gesta sunt in congregationibus de Auxiliis. 332

Quàm sit authenticum ejus manuscriptum. *ibid.*

Exceptiones contra testimonia Pennæ. 333. quæ dicit, retorquentur in Aduersarios.

Bulla contra Molinam Pennæ incognita. 334. eadémque fabulosa. 345. 347. 350. fictitia bulla non vna. 351

Conuincitur ex Penna non fuisse damnatam à Clemente VIII. So-

cietatis doctrinam de Gratia efficaci. 335
Fabulo um quoque, vel ex ipso Penna, quod dicitur de judicio Pauli V. contra doctrinam Societatis. 338
Conuincitur quoque nec à Congregationibus *de Auxiliis* damnatam esse Societatis doctrinam, ex eodem Penna, & aliis. 339. sed neque à Consultoribus. 340. 341. 342 *& seq.*
Non quæritur an Deus physicè moueat voluntatem ad bonos actus, sed an physicè prædeterminet. 340. 341.

Perseuerantia.

Donum perseuerantiæ quomodo non sit in potestate hominis justi, sed à Deo petendum sit. 272

Pœna.

Malum pœnæ bene fit à Deo. 145

Pœnitentia.

Pœnitendi affectio, quæ prodit malè fecisse pœnitentem, & bene facere potuisse testatur. 137

Pontifex summus.

Intendit ferre judicium de sensu Iansenii. 624
Non peccasse Episcopos Galliæ qui recurrerunt ad Summum Pontificem, vt obtinerent quinque propositionum decisionem, nec sine antiquorum exemplo id fecisse. 642. *& seq.*
Nec obstat decretum Innocentii primi. 645

Possibilitas.

Si possibilitas rei alicujus pendet à conditione impossibili, res absolutè dicitur impossibilis, vt bouem volare, si haberet alas. 163

Potestas.

Deus nihil potest præcipere quod non sit positum in potestate illius cui præcipitur. 141. 142
In nostra potestate est, vt vel inseri bonitate Dei, vel excidi mereamur. 143 144
Qui legem seruare non vult, in potestate ejus est seruare si velit. 147
Stultum est dare ei præcepta, cui liberum non est, quod præcipitur facere: & iniquum est eum damnare, cui non fuit potestas jussa complere, ex Augustino. 154
Qui ad cœnam vocati noluerunt venire, non alteri debent tribuere quòd exclusi sunt, quàm sibi, quia vt venirent vocati erant in libera potestate, ex Augustino. 158

Præscientia.

Præscientia futurorum non adimit libertatem, & quare. 113. 114. 118. 119.

Propositiones.

Quinque propositiones, siue abstractæ, siue conjunctæ cum reliquo Iansenii textu eundem habent sensum legitimum & germanum. 596
Quinque propositiones Iansenianæ sunt omnes. 60. *& seq.*
Summus Pontifex de sensu propositionum controuerso omnino pronuntiauit. 620. *& seq.*
Tertia propositio damnata à Doctoribus Sorbonicis nuper in Iansenio, & olim in Erasmo. 251
Anonymus propositionem damnatam absurdè tuetur. 252
Superflua & injuriosa est conceptio Augustinianæ doctrinæ, dum datur assensus damnationi quin-

que propositionum. 631
Absurda cauillatio eorum, qui dicunt quinque propositiones esse damnatas in sensu quodam vniuerso & confuso. 639. & seq.

Resistere.

Quomodo id sit intelligendum; qui potest resistere non cogitur cedere. 130

S

Sancyranus.

IANSENII & Sancyrani conspiratio. 22
Sancyrani dogmata injuriosa Ecclesiæ. 23
Episcopi Lingonensis testimonium de doctrina Sancyrani. 23
Episcopi Vabrensis testimonium de doctrina Sancyrani. 24

Santamorius.

De diario Santamorii. 5
Autor diarii fatetur se non legisse Iansenii librum. 289
Santamorii conuicia, & cogitationes secum pugnantes. 514. & seq.
Æquiuocationes in Thomistarum doctrina frustra fingit. 516
Santamorii conatus, & solicitudo pro supprimendo libro de incoacta libertate. 94
Ejusdem figmenta. 95. 96.

Scrupulosus.

Scrupulosus dubitans de actu suspendendo vel eliciendo quando dici debet liber ad vtrumlibet. 188. 189

Substantia.

Solæ substantiæ rationales habent dominium sui actus, ita quòd in eis est agere, & non agere, aliæ verò magis aguntur quàm agunt. 266

T

Thomista.

THOMISTARVM doctrina longè diuersa à Ianseniana. 284
Thomistæ Iansenio aduersantur, & nominatim Didacus Aluarez. 525. 538. 546. 569
Gonzal. de Albelda contra primam propositionem. 527. contra secundam. 539. contra tertiam. 540. contra quartam. 562. contra quintam. 571
Ioannes Paulus Nazarius contra primam propositionem. 528. contra secundam. 540. contra tertiam 550. contra quartam. 564. contra quintam. 572
Didacus Nugnes Lalezudo contra primam propositionem. 528. contra secundam. 541. contra tertiam. 554. contra quartam. 565. contra quintam. 574
Petrus Ledesma contra primam propositionem. 533. contra secundam. 542. contra tertiam. 555. contra quartam. 566. contra quintam. 575
Balthasar Nauarrette contra primam propositionem. 535. contra secundam. 543. contra tertiam. 557. contra quartam. 564. contra quintam. 576
Ioannes à S. Thoma contra primam propositionem. 535. contra secundam. 545. contra tertiam. 558. contra quartam. 567. contra quintam. 576
Thomistarum doctrina consentit cum damnatione quinque propositionum. 631

Traditio.

Traditionis certitudo stare non po-

test sine infallibilitate Ecclesiæ hodiernæ. 28

Traditionis discipuli, defensores, & Theologi, quid apud Iansenianos. 29

Traditiones ab Ecclesia hodierna accipiendæ. 30

Traditionis depositum in Ecclesia seruatur. 31

Augustini sensus de traditione ab Ecclesia accipienda. 33

Traditio quid sit. 59

Traditionis discipulus quis verè dicendus sit. 59.58

Traditionis discipuli minimè omnium sunt Ianseniani. 61

Successio sine interruptione ad traditionem necessaria. 61. & seq.

V

Vincentius Lenis.

Pons fabricatus à Vincentio ad voluntatem ab vno opposito ad aliud traducendam, quàm ineptè, & inscitè fabricatus sit. 193

Interpretatio verborum Concilii à Vincentio allata refutatur fusè, absurda, ridicula & Concilio indigna ostenditur. 194. & seq.

Fabula de D. Thoma ad mensam Galliarum Regis accumbente à Vincentio relata irridetur. 199

Refutatur responsio Vincentii ad authoritatem Sancti Thomæ. 200. & seq.

Vincentii Lenis variæ elucubrationes, & aliorum Iansenianorum. 176.177

Vincentii de Iansenio judicium contrarium decretis Pontificum. 178

Vincentii sententia de duplici necessitate simplici seu voluntaria explicatur, & rejicitur. 180. 181. 183.

Vana distinctio Vincentii de prioribus, & posterioribus operibus D. Thomæ. 204

Virtus.

Virtus rationalis se habet ad opposita. 265

Voluntas, Voluntarium.

Voluntas seipsa quodammodo vtitur, quæ vtitur cæteris. 111

Voluntati primitus & ex proprio quod habet in suos actus dominio conuenit, posse agere, & non agere. 112

Voluntas est motus animi, cogente nullo. 130.131

Nusquam nisi in voluntate esse peccatum, quo sensu dicat Augustinus. 130. 131

Peccatum quo consentitur concupiscentiæ, non nisi voluntate committitur. 131. 140

Naturâ, non voluntate aliquid facere, est carere libero ad faciendum, & non faciendum animi motu. 135

Qui voluntate aliquid facit, id sine vlla necessitate facit, ex D. Augustino. 147.148

Homines libera voluntate faciunt consuetudinem, quam cùm fecerint facile superare non possunt. 148

Non vult Deus vt ei necessitate seruiatur, sed voluntate, ex Augustino. 151. 153

Credere, vel non credere est in arbitrio voluntatis, quando voluntas præparatur à Domino, ex Augustino. 164

Consentire vel dissentire propriæ voluntatis est. 169. & seq.

Dominium quod habet voluntas supra suos actus excludit determinationem virtutis ad vnum. 243
Est quædam perfectio in voluntate, quòd contingenter agat, & non habeat virtutem limitatam ad vnum. 244
Natura & naturale opponuntur voluntati & voluntario. 247
Voluntas in quantum voluntas ad vtrumlibet se habet, potest enim agere, vel non agere, sic vel sic facere. 265
Voluntas in quantum voluntas non potest esse principium diuinarum productionum. *ibid.*
Homo appetens beatitudinem naturaliter, non meretur, secus si appetat voluntariè. 295
Voluntas nullius peccati respectu habet necessitatem. 268
Voluntas cogi non potest, intellectus potest. 273
An diuina voluntas imponat necessitatem rebus volitis. 275
Omissio voluntaria tunc est peccatum, quando voluntas potest agere, & debet, ad cujus imputabilitatem requiritur indifferentia. 279
Voluntas à nullo objecto ex necessitate mouetur. 280
Actus oppositi non sunt simul, sed simul inest homini potentia voluntatis ad vtrosuis. 203
Deus judex voluntatum est, creator autem naturarum. 150

FINIS.

INDEX RERVM.

A

Apologista.

APOLOGISTA Ianſenii in multis imponit. *pag.* 248. 249

Bulla Vrbani eſt illi ſubreptitia. 248

Apologiſtæ virginum Regioportuenſium mala fides. 598

Illuſtriſſimus Vabrenſis ab Apologiſta Ianſenii reprehenſus, laudatur, & defenditur. 209

Appetitus.

Appetitus ſenſitiui & voluntatis differentia. 281

Arbor.

Arbor bona, & mala poſitæ ſunt pro homine juſto, & injuſto. 142

Auguſtinus.

Vera ratio inueſtigandæ mentis diui Auguſtini. 630

Denſiſſimis S. Auguſtini teſtimoniis confutatur prima propoſitio Ianſeniana. 369. *& ſeq.* ſecunda. 426. tertia. 438. quarta. 450. quinta. 466

Nullum Sancti Auguſtini teſtimonium à Ianſenio productum, impoſſibilia eſſe Dei præcepta ſignificat, plurima verò negant, ſed Ianſenius ſuam cauſam fallaciis tuetur, quæ notantur duodecim. *à pagina* 372. *ad paginam* 416

Mens S. Auguſtini de Deo omnes ſaluare volente. 472

Quis ſit ex Auguſtino ſenſus Pelagianus verborum Apoſtoli, *Deus vult omnes homines ſaluos fieri.* 472

Duæ vocationes hominum ad æternam vitam ex Auguſtino. 473

Duæ item voluntates. 474

Suam Auguſtinus ſententiam, non vt vult Ianſenius, Pelagianam exprimit cap. 37. libri de ſpiritu & littera. 477. *& ſeq.* Vera ratio conciliandi Auguſtini teſtimonia in ſpeciem diuerſa, circa voluntatem Dei de ſalute omnium. 479

Diſtinctio voluntatis Dei antecedentis & conſequentis, circa ſalutem hominum, eſt Auguſtiniana. *ibid.*

Quomodo velit & non velit Deus omnes ſaluos facere. 481

Mens Auguſtini ex Proſpero intelligitur. *ibid.*

Antecedens voluntas circa ſalutem hominum ante & poſt peccatum eadem. De Chriſto pro omnibus mortuo mens Auguſtini. 484

In Chriſto quoque duplex voluntas in oblatione meritorum ſuorum pro ſalute hominum ex doctrina S. Auguſtini. *ibid.*

Ianſenii doctrina vacillat hoc loco, & inconſtans eſt. 486. 488

Quidquid non retractauit Auguſtinus, cenſendus eſt approbaſſe, ex Ianſenio. 158

B

Baius.

MICHAELIS Baii propoſitiones non ſunt tantùm prohibitæ ad tempus, ſed in perpetuum damnatæ. 8. *&* 9

PPpp

Bonum.

In quolibet particulari bono reperitur ratio alicuius boni, & defectus alicujus boni. 282

C

CALVINISTARVM & Iansenianorum parallelus. 87. & seq.

Caluinus scholasticos, & Sorbonicos doctores Pelagianos & sophistas vocat, ideo quòd dicant nostri juris esse gratiam vel respuendo irritam facere, vel obedienter sequendo confirmare. 215

Christus.

Quomodo Christus sit & non sit omnium redemptor. 492

Quo sensu nullus perire dicatur eorum, pro quibus Christus mortuus est. 493

Clemens VIII.

Clemens VIII. puncta quindecim ad disputandum proposuit, sed non definiuit. 337

Clemens VIII. disputari coram se jussit controuersiam de auxiliis. 343

Suffragia consultorum suffragiis opposita. 314

Petri Lombardi Archiepiscopi Armacani epistola ad Paulũ V & judicium de suffragiis sociorum. 353

Sensus Bovii ex sacra Carmelitarum familia, & conclusio disputationum de auxiliis. 353. 354

Coactio.

Coactio latè sumpta necessitatem violentam, & naturalem comprehendit. 106

Coactio interdum sumitur pro omni necessitate antecedenti, seu independenti à voluntate. 260. 261

Columna.

De columnis, quas Ianseniani erexerunt. 618

Imposturæ de sensu tertiæ columnæ. 649. & seq.

Quæ sit legitima trium columnarum dispositio. 654. & seq.

Concupiscentia.

Actus concupiscentiæ carnalis est peccatum, secundùm quod motus eius potest impediri, vel refrænari ratione. 366

Consentire.

Consentire propriè dicitur de homine, non de brutis. 282

Consilium.

Locus Ecclesiastici de homine posito in manu consilii sui intelligendus est etiam de natura lapsa, ex mente Sancti Augustini. 170

D

Deus.

DEVS omnia mouet secundùm modum eorum. 265

Deus habet liberum arbitrium circa quæ & quale. 270

Deus impossibilia non jubet, fusè explicatum. 166. & seq.

E

Ecclesia.

DVM judicat de aliqua propositione, germanum & legitimum ejus sensum attendit. 624

Ecclesia primitiua Iansenianorum. 25

Ecclesia præsentis temporis Iansenianis impura. 25

Ecclesiæ hodiernæ disciplinam Ianseniani accusant. 27

Ecclesiæ hodiernæ doctrinam Ianseniani oppugnant. 27

Ecclesia sola mater quæ pabulum præstat. 35. 36

Ecclesia primitiua asserit Ecclesiam etiam non primitiuam esse infallibilem in materia fidei. 39. *& seq.*
Augustini sensus de Ecclesiæ incorruptibilitate in materia fidei. 41
Donatistæ dicebant Ecclesiam suo tempore periisse. 41. 47
Ecclesiæ Romanæ firmitas vsque ad finem promissa. 45
Ecclesia promissa à Deo per totum orbem diffusa. 47
Durabit vsque in finem. *ibid.*
Incorrupta in fide *ibid.*
Illi credendum eadem necessitate, qua diuino testimonio credi debet. 48
Ecclesia præsentis temporis infallibilis. 48
Ecclesiæ præsentis temporis authoritati necesse est subijci. 57
Ecclesia toto orbe diffusa & mater & virgo. 58
Ejus virginitas qualis. *ibid.*
Ecclesia depositorium veritatis. 62
Ecclesia Romana antiquissima, matrix & originalis fidei. In ea sola veri discipuli traditionis. 64. & 65
Ecclesia errare non potest in intelligentia eorum, quæ rectè credit. 67. *& seq.*
Authoritas infallibilis Ecclesiæ antiquæ fidem præstat hodiernæ. 15
Ecclesia errare non potest etiam sine pertinacia. 70
Negligentiæ in inquirenda veritate argui non potest. 70
Non tantùm sanciendo, sed etiam simpliciter credendo falli non potest. 74
Augustinus Ecclesiæ authoritatem non tantùm in sanciendo, sed in credendo, & in vsu, & sensu vt infallibilem proponit. 78. *& seq.*
Veritas non ab vno, aut altero, sed ab Ecclesia, & à communi consensione petenda. 82. *& seq.*

Ecclesiasticus.

Expenditur locus ille Ecclesiastici, *Beatus qui potuit transgredi, & non est transgressus.* 227. & 228

G

Gibieufus.

GIBIEVFII liber de libertate Dei, & creaturæ, primùm à Ianfenio approbatus, deinde ab eodem damnatus est. 109

I

Ianseniani.

MIRACVLA Ianseniana. 172. *& seq.*
Hæresis item Ianseniana. 174
D. Thomas Iansenianas opiniones acerbè carpit. 103
Ianseniana distinctio inter gratiam naturæ integræ, & naturæ lapsæ. 215. & 216
Quid respondeant Ianseniani pro defensione primæ propositionis, 361. pro defensione secundæ. 424. pro defensione tertiæ. 435. pro defensione quartæ. 447. pro defensione quintæ. 465.
Iansenianæ Theologiæ contradictiones. 232. *& seq.*
Quantum differat controuersia Ianseniana à controuersia *de Auxiliis* olim disceptata. 498
Quàm procul errent qui causam Iansenii cum causa Augustini confundere conantur. 499. 503
An fuerit tacendum, & dissimulanda Iansenianorum in Theologiam irruptio. 500

Fasciculus ſententiarum à communi ſenſu Eccleſiæ abhorrentium, & ex Theologia Ianſeniana collectarum. 303. & ſeq.
Ianſeniani quantum in ipſis fuit diſſuadere conati ſunt examen quinque propoſitionum. 306
Eorum inconſtantia in recipiendis, & reiiciendis quinque propoſitionibus. 307
Scala contumaciæ à Quinqueviris Ianſenianis compoſita Romæ poſt ſuam damnationem. 583
Quinqueviri Ianſeniani pugnant pro defenſione quinque propoſitionum ad martyrium vſque. 585
Quinqueviri Ianſeniani timent ne Romanus Pontifex perdat depoſitum antiquæ doctrinæ. 584. 632
Quinqueviri duplicis fidei. 586
Martyrii ſubeundi propoſitum breui mutant. 588
Ianſeniani librorum cenſores iniqui. 589
Eandem iniquitatem affingunt Summo Pontifici. 590
Eorundem peruerſitas & mala fides in interpretanda mente ſummi Pontificis, damnantis quinque propoſitiones. 591. & ſeq.
Ex ignorantia latini ſermonis objiciunt imaginariam injuriam in doctrinam S. Auguſtini. 597
Ianſeniani calumnias fingunt. 624
Ianſeniani doctrinam de gratia efficaci cum Ianſeniana perperam confundunt. item cum ſenſu S. Auguſtini. 629
Quibus conjecturis, & quàm puerilibus Ianſeniani conentur eludere ſuam damnationem. 634. & ſeq.
Ianſeniani Thomiſtas cum Moliniſtis damnant. 651
Bullæ Summorum Pontificum contra Baium & Ianſenium. 237. 238
Quomodo & quàm futiliter eludantur à Ianſenianis. 239. 240

Ianſenius.

Ianſenius admiſit gratiam neceſſitantem. 288. & ſeq.
Ianſenii ſenſus idem cum ſenſu hæreticorum. 308
Ianſenii ſenſus circa primam propoſitionem euidenter colligitur ex verbis Ianſenii. 355. & ſeq. circa ſecundam. 418. & ſeq. circa tertiam. 429. circa quartam. 442. circa quintam. 452
Conformitas hæreticorum cum prima Ianſenii propoſitione. 358. cum ſecunda. 420. cum tertia. 431. cum quarta. 444. 445. cum quinta. 443
Eccleſiæ doctrina, & Ianſenio, & hæreticis oppoſita circa primam propoſitionem. 361. circa ſecundam. 410. circa tertiam. 433. circa quartam. 446. circa quintam. 454
Ianſenii principia ingratum erga Chriſtum animum formant. 488
Eadem peccatores ad impœnitentiam adducunt. 489. pietati fidelium inimica ſunt. 490. Auguſtino ex diametro opponuntur. ibid.
Ianſenii lapſus in referenda Auguſtini doctrina. 494. 495. 496
Laudandi ſunt vnde accuſantur qui Ianſenio contradicunt. 504
Quinque propoſitionum Ianſenii damnatio. 523
Ianſenius & Vincentius D. Thomam Pelagianum, Peripateticum & Ariſtotelicum facere co-

nantur. 205. & 206
Iansenius in multis sibi contrarius, aut vacillans. 207. & 208
Iansenius admisit libertatem hominum viatorum indifferentem esse in speciem tantùm, sed reipsa negat. 211. & 212. & seq.
Episcopi Galliarum plusquam octoginta contra Iansenium scripserunt ad Summum Pontificem. 149

Ignorantia.

Ignorantia & concupiscentia, quæ sunt pœna peccati, sunt etiam peccatum impropriè, sed negligentia discendi, & consensus deliberatus in motum concupiscentiæ sunt propriè peccata. 153. & 154

Indifferentia.

Indifferentia non perditur per consuetudinem malam, sed difficultate aliter faciendi vincitur, & per diuinam gratiam restituitur. 148
Benignitas ante te, iniquitas ante te, compara & elige, expressissima est apud S. Augustinum potentiæ ad vtrumlibet immediatæ, hoc est, indifferentiæ confessio. 156
Per Dei gratiam non aufertur, sed confertur potiùs indifferentia illa, quam Deus homini dedit in prima conditione. 157
Indifferentia proxima ad vnum oppositorum, & remota ad aliud non sufficit ad libertatem. 190
Thomistarum sententia de indifferentia ad libertatem necessaria, qualis sit. 191
Indifferentia liberi arbitrii, & gratia merè sufficiens distinctè exprimitur in Concilio Tridentino. 193
D. Thomas libertatem indifferentiæ confirmat. 198
Sententiam contrariam vocat hæreticam. *ibid.*
Indifferentia quam ad libertatem postulat Augustinus, in eo sita est quòd voluntas agens possit non agere, & non agens possit agere. 214
Ecclesia, D. Augustinus, & Patres agnoscunt rem & nomen indifferentiæ, quam Iansenius & hæretici negant. 217
Indifferentiæ Iansenianæ larua & species in quo consistat, & quadruplex status voluntatis. 218. & seq. 220
In doctrina indifferentiæ Iansenius sibi ipsi contradicit. 222
Inter Iansenii & Thomistarum indifferentiam quid intersit. 223
Ianseniana indifferentia contraria est Augustinianæ. 221. & seq.
Contradicit etiam Concilio Tridentino, & Scripturæ. 225 & seq.
Indifferentia Ianseniana contraria est sensui communi. 228. & 229.
Est passiua tantùm respectu voluntatis. 229
Indifferentia quæ potest adesse & abesse, stante illæsa libertate, vana est, Manichæa & Ianseniana. 231. & seq.
Indifferentia verò prout dicit proximam & immediatam potentiam agendi, & non agendi, est catholica & Augustiniana, spectátque ad essentiam libertatis, & cum ea conuertitur. 229. & seq.
Indifferentiam propugnauit Augustinus aduersus pestes libertatis Manichæos & Stoicos, veluti ba-

ſim immobilem Catholicæ fidei. 231. & 232
Sublata indifferentia deſtruitur liberi arbitrii definitio. 136
D. Thomas in Summa contra gentes multis locis docet & probat, indifferentiam ad libertatem arbitrii neceſſariò requiri. 141. & ſeq.
Indifferentia ad contraria alia eſt ab indifferentia ad contradictoria. 260
Coactio interdum latè ſumitur pro omni neceſſitate antecedenti, ſeu independenti à voluntate. 260. 261.

L

Liberalitas.

LAVS liberalitatis & miſericordiæ non conſiſtit in eo quòd habeant adjunctam facultatem benefaciendi & ſubueniendi miſeris, ſed in eo quòd de facto benefaciant & ſubueniant. 262

Libertas.

Ianſenii ſententia de libertate, & quæ neceſſitas eam tollat. 106
Libertas primariò, & immediatè conuenit actibus internis voluntatis, ſeu volitionibus, mediatè autem actionibus externis. 108. & 111.
Quomodo hinc probetur libertatem eſſe non poſſe abſque indifferentia neceſſitati ad vnum determinanti oppoſita. 110. & 111
Mors non libertati, ſed neceſſitati ſubjacet, & quare. 111
Quid ſit plena rationis aduertentia, & an ſit ad libertatem neceſſaria. 114
Indifferentia judicii radix libertatis. 114
Sicut memoria præteritorum non obeſt libertati rei præteritæ, ita nec præſcientia futurorum nocet libertati rei futuræ. 119. & 123
Si homo ſuo vitio indifferentiam perdidiſſet, denegatâ omni ad eam recuperandam facultate, æquè ſtultum eſſet illi aliquid præcipere, ac præcipere illi qui ſibi oculos effodit, vt ſtellas numeret. 155
Libertas ab Ianſenio bicornis vocata, qualis ſit. 157. & 158
Diuiſio libertatis in eſſentialem, & accidentalem à Vincentio excogitata explicatur, & exploditur, 185. 186. 187. & ſeq.
Non ſufficit ad libertatem vt potentia proximè ad vnum oppoſitorum ſit vno tempore, & alio tempore, ſeu ſucceſſiuè ſit potentia ad oppoſitum, ſed vtraque debet eſſe eodem tempore. 190. & 191
Non eſt meritorium nec demeritorium, quòd aliquis ex neceſſitate ſic agit, vt vitare non poſſit. 198
Libertas ſpecificationis & exercitii. 201
Quæſtio de libertate Chriſti oſtendit, omnes Scholaſticos in illa explicanda tam ſollicitos, cenſere illum liberum fuiſſe libertate exercitii, quia de re certi, tantùm de modo diſputant. 209
Scholaſtici veteres quid ſenſerint de libertate. 207. & 208
Libertas alia eſt naturalis, alia arbitraria quæ verſatur tantùm circa contingentia. 247
Libertas & indifferentia Chriſti

viatoris explicatur. 262. *& seq.*

Bruta non habent libertatem nisi conditionatam, & quare. 268

Libertas Christi in quo sita erat. 272

Deus est liber, & quomodo. 272. *&* 275

Liberum arbitrium.

Quomodo sit intelligendum quod dicitur: illud esse liberum quod est in nostra potestate, illud autem esse in nostra potestate, quod cùm volumus facimus, & cùm nolumus non facimus. 109. 110

Motus primi, seu indeliberati quare non sint liberi. 110. 111

Viuere & præscire in Deo non est arbitrarium, seu liberum. 116. 117

Minimè reus tenetur qui caruit libero ad faciendum, & non faciendum animi motu: nec habuit potestatem abstinendi ab opere suo. 136

Deus homini dedit liberum arbitrium vt posset habere meritum, quia oportet non necessitate, sed voluntate bonum esse, ex Sancto Augustino. 140

D. Augustinus negat se tollere liberum arbitrium, & potiùs illud fusè probat. 168. 169

S. Augustinus admittit idem arbitrium, quod Pelagius, sed non eundem motum gloriæ adjuuantis. 168. 169

Liberum sic confitemur arbitrium, vt dicamus nos Dei semper indigere auxilio, hæc est fides Catholicæ Ecclesiæ, ex S. Augustino. 170

Manichæi & Iouinianus tollebant liberum arbitrium, diuerso quidem modo, sed ambo tollebant indifferentiam. 171

Liberum arbitrium inalligatum & inimpeditum, quando, & quomodo dici debeat. 229. 230

In potestate liberi arbitrii est impedire, & non impedire gratiæ receptionem. 245

Deus habet liberum arbitrium, circa quæ, & quale. 270

Homo per arbitrium potest seruare mandata quoad substantiam, non tamen quoad modum, id est, ita vt obseruatio sit meritoria. 272

Liberum arbitrium dicitur subjectum peccato, in quantum ex peccato inclinatur ad peccandum, sicut à disponente, non sicut à compellente, quia sibi in peccatum non imputaretur. 274

Processio Spiritus Sancti non est libera, & quare. 276

Amor beatificus non est liber, & quare. 277

Quo sensu Deus dicatur amare se liberè, & Spiritum Sanctum procedere liberè. 247

Locobonus.

De Doctore Locobono, déque illius opere perperam inscripto *Gratia victrix.* 295

Quanti faciat sanctiones Apostolicas. 296

Iansenismum profitetur post constitutionem Vrbani octaui. 297

Causæ decisionem præuenit, & constituta jam à Summo Pontifice damnat. 298. 299. *& seq.*

Quàm sit contumeliosus in Iesuitas. 301

Qui non soli Iansenio contradicunt. 302

Locobonus frustra recurrit ad doctrinam Thomistarum de gratia efficaci. 309. *& seq.* vbi breuiter

percurruntur quinque propositiones, & testimonio Didaci Aluaris, & Gonçalis de Albelda refutantur.
Corollaria ex doctrina Locoboni. 326
Origo tot errorum, quòd principia quæ Thomistæ necessariò putant contingentia, ipse dissoluerit. 327
Fabulæ Locoboni de damnata Iesuitarum doctrina, quæ spectat ad disputationem de auxiliis, refutantur. 328. & seq.
Lutheri fraus & simulatio. 20

M

BVLLA in Molinam chimærica. V. Penna.

N

Necessitas.

EST quædam necessitas voluntaria ex mente Iansenii, qualem in Christo viatore, in beatis, & dæmonibus reperiri dicit, quæ non tollit, sed perficit libertatem. 107
Necessitas non est semper negatiua perfectionis, sed aliquando assertiua. 118
Necessitas consequens stat cum antecedenti voluntatis indifferentia. 111
Non potest esse necessitas si præscitur voluntas, vel non est voluntas, si sequitur necessitas. 122
Quæ Deus nouit futura non ideo facit, quia præsciendo nullam inuehit causalem necessitatem. 123
Necessitas malè faciendi in quam præcipitati sumus per peccatum Adami, cujusmodi sit. 141. 142
Necessitas Ianseniana eadem est cum Caluiniana, Manichæa, Stoica & Astrologica. 181. & seq. 184
Necessitas ferrea & strangulans opposita molli & plumeæ à Vincentio. 100

Nolle.

Nolle & non posse apud S. Augustinum opponuntur. 147

O

Obstinatio.

OBSTINATIO in malo non dicit impossibilitatem, sed magnam difficultatem bene agendi. 270

P.

Passiones.

HOMO potest passiones subortas admittere, vel refutare judicio rationis; bruta non item. 269
Omnes inclinationes subjacent judicio rationis, etiam quæ sunt ex habitibus. 278

Peccatum.

Ideo peccatori non esset imputandum peccatum, si caueri ab eo non posset, quia non putaretur peccare liberè. 124
Illud axioma D. Augustini: Nemo peccat in eo quod caueri non potest, non tantùm valet in statu naturæ integræ, sed etiam lapsæ. 124. & seq.
Etiam supposita ignorantia & concupiscentia verum est, quòd nemo peccat in eo quod caueri non potest. 126
Non damnatur peccator propter peccatum Adami & Euæ, sed propter propriam negligentiam, qua oblatis à Deo remediis ad depellendam ignorantiam, & sanandam libidinem abutitur. 128

Fru-

Frustra queruntur homines de peccato Adami & Euæ, déque ignorantia & libidine, quæ ab eo fluxerunt, cùm ad vtramque vincendam gratia Dei præsens sit. 128

Anima tenetur rea peccati, cùm per ignorantiam, vel concupiscentiam superatur, quia potest ab iis non superari. 129.130

Non esse peccatum, nisi sit liberum ab eo abstinere, ex Augustino, & præcluduntur effugia Iansenianorum. 131

Illa peccati definitio nota est lumine naturali. 133

Nec tantùm Adami peccato, sed omnibus quæ nunc fiunt conuenit. 134

Paruulorum peccatum originale quomodo voluntate contractum. 136. 153. 154

Propterea corporea diligendo peccamus, quia spiritualia diligere, & justitiâ jubemur, & naturâ per gratiam adjutâ possumus, ex Augustino. 136 137

Pœnitentiam peccati vtilem esse lex naturæ docet. 137

Voluntas quæ non est adeò libera, vel liberata vt possit excutere jugum cupiditatis, non debet dici voluntas, sed cupiditas, ex Augustino. 138.139

Aut negandum est peccatum committi, aut fatendum est voluntate committi. 151

Qui obstinatè negant hominem in hac vita posse esse sine peccato, & libero hominis arbitrio, & misericordiæ Dei derogant. 158.161

Quomodo homo in hac vita possit esse sine peccato, & cur non sit. 159. & seq. fusè.

Quærenti cur homines non sint sine peccato, cùm esse possint, efficacissimè respondetur, quia nolunt. ex Augustino. 163

Non posse peccatum mente decerni, nisi à dominio indifferentis voluntatis. 172

Diuturna in peccato vitando constantia, difficilis, & quare. 262

Omne peccatum est in arbitrio voluntatis. 266

Homo existens in peccato mortali quomodo possit vitare omnia peccata mortalia. 270.271

Homo existens in gratia potest omnia peccata mortalia vitare. 272.

Si ita coguntur homines peccare, vt potestas resistendi nulla sit, non peccant. 231

Pelagius.

Pelagii confessio ad Sedem Apostolicam missa, in seipsa Catholica est, licèt vt est à Pelagio, sit mendax. 99

Venenum erroris Pelagiani in quo latebat. 167. 169

Penna.

Quantum probet authoritas D. Pennæ, dum narrat ea quæ gesta sunt in congregationibus de Auxiliis. 332

Quàm sit authenticum ejus manuscriptum. *ibid.*

Exceptiones contra testimonia Pennæ. 333. quæ dicit, retorquentur in Aduersarios.

Bulla contra Molinam Pennæ incognita. 334. eadémque fabulosa. 345. 347. 350. fictitia bulla non vna. 351

Conuincitur ex Penna non fuisse damnatam à Clemente VIII. So-

cietatis doctrinam de Gratia efficaci. 335

Fabulosum quoque, vel ex ipso Penna, quod dicitur de judicio Pauli V. contra doctrinam Societatis. 338

Conuincitur quoque nec à Congregationibus *de Auxiliis* damnatam esse Societatis doctrinam, ex eodem Penna, & aliis. 339. sed neque à Consultoribus. 340. 341. 342 *& seq.*

Non quæritur an Deus physicè moueat voluntatem ad bonos actus, sed an physicè prædeterminet. 340. 341

Perseuerantia.

Donum perseuerantiæ quomodo non sit in potestate hominis justi, sed à Deo petendum sit. 272

Pœna.

Malum pœnæ bene fit à Deo. 148

Pœnitentia.

Pœnitendi affectio, quæ prodit malè fecisse pœnitentem, & bene facere potuisse testatur. 137

Pontifex summus.

Intendit ferre judicium de sensu Iansenii. 624

Non peccasse Episcopos Galliæ qui recurrerunt ad Summum Pontificem, vt obtinerent quinque propositionum decisionem, nec sine antiquorum exemplo id fecisse. 642. *& seq.*

Nec obstat decretum Innocentii primi. 645

Possibilitas.

Si possibilitas rei alicujus pendet à conditione impossibili, res absolutè dicitur impossibilis, vt bonum volare, si haberet alas. 163

Potestas.

Deus nihil potest præcipere quod non sit positum in potestate illius cui præcipitur. 141. 142

In nostra potestate est, vt vel inseri bonitate Dei, vel excidi mereamur. 143 144

Qui legem seruare non vult, in potestate ejus est seruare si velit. 147

Stultum est dare ei præcepta, cui liberum non est, quod præcipitur facere: & iniquum est eum damnare, cui non fuit potestas jussa complere, ex Augustino. 154

Qui ad cœnam vocati noluerunt venire, non alteri debent tribuere quòd exclusi sunt, quàm sibi, quia vt venirent vocati erant in libera potestate, ex Augustino. 158

Præscientia.

Præscientia futurorum non adimit libertatem, & quare. 113. 114. 118. 119.

Propositiones.

Quinque propositiones, siue abstractæ, siue conjunctæ cum reliquo Iansenii textu eundem habent sensum legitimum & germanum. 596

Quinque propositiones Iansenianæ sunt omnes. 60. *& seq.*

Summus Pontifex de sensu propositionum controuerso omnino pronuntiauit. 620. *& seq.*

Tertia propositio damnata à Doctoribus Sorbonicis nuper in Iansenio, & olim in Erasmo. 151

Anonymus propositionem damnatam absurdè tuetur. 152

Superflua & injuriosa est conceptio Augustinianæ doctrinæ, dum datur assensus damnationi quin-

que propositionum. 631
Absurda cauillatio eorum, qui dicunt quinque propositiones esse damnatas in sensu quodam vniuerso & confuso. 639. *& seq.*

Resistere.

Quomodo id sit intelligendum; qui potest resistere non cogitur cedere. 139

S

Sancyranus.

IANSENII & Sancyrani conspiratio. 22
Sancyrani dogmata injuriosa Ecclesiæ. 23
Episcopi Lingonensis testimonium de doctrina Sancyrani. 23
Episcopi Vabrensis testimonium de doctrina Sancyrani. 24

Santamorius.

De diario Santamorii. 3
Autor diarii fatetur se non legisse Iansenii librum. 289
Santamorii conuicia, & cogitationes secum pugnantes. 514. *& seq.*
Æquiuocationes in Thomistarum doctrina frustra fingit. 516
Santamorii conatus, & solicitudo pro supprimendo libro de incoacta libertate. 94
Ejusdem figmenta. 95. 96

Strupulosus.

Scrupulosus dubitans de actu suspendendo vel eliciendo quando dici debet liber ad vtrumlibet. 188. 189

Substantia.

Solæ substantiæ rationales habent dominium sui actus, ita quòd in eis est agere, & non agere, aliæ verò magis aguntur quàm agunt. 266

T

Thomistæ.

THOMISTARVM doctrina longè diuersa à Ianseniana. 284
Thomistæ Iansenio aduersantur, & nominatim Didacus Aluarez. 525. 538. 546. 569
Gonzal. de Albelda contra primam propositionem. 527. contra secundam. 539. contra tertiam. 540. contra quartam. 562. contra quintam. 571
Ioannes Paulus Nazarius contra primam propositionem. 528. contra secundam. 540. contra tertiam 550. contra quartam. 564. contra quintam. 572
Didacus Nugnes Lalezudo contra primam propositionem. 528. contra secundam. 541. contra tertiam. 554. contra quartam. 565. contra quintam. 574
Petrus Ledesma contra primam propositionem. 533. contra secundam. 541. contra tertiam. 555. contra quartam. 566. contra quintam. 575
Balthasar Nauarrette contra primam propositionem. 535. contra secundam. 543. contra tertiam. 557. contra quartam. 564. contra quintam. 576
Ioannes à S. Thoma contra primam propositionem. 535. contra secundam. 545. contra tertiam. 558. contra quartam. 567. contra quintam. 576
Thomistarum doctrina consentit cum damnatione quinque propositionum. 631

Traditio.

Traditionis certitudo stare non po-

test sine infallibilitate Ecclesiæ hodiernæ. 28
Traditionis discipuli, defensores, & Theologi, quid apud Iansenianos. 29
Traditiones ab Ecclesia hodierna accipiendæ. 30
Traditionis depositum in Ecclesia seruatur. 31
Augustini sensus de traditione ab Ecclesia accipienda. 33
Traditio quid sit. 59
Traditionis discipulus quis verè dicendus sit. 59.58
Traditionis discipuli minimè omnium sunt Ianseniani. 61
Successio sine interruptione ad traditionem necessaria. 61. & seq.

V

Vincentius Lenis.

Pons fabricatus à Vincentio ad voluntatem ab vno opposito ad aliud traducendam, quàm ineptè, & inscitè fabricatus sit. 195
Interpretatio verborum Concilii à Vincentio allata refutatur fusè, absurda, ridicula & Concilio indigna ostenditur. 194. & seq.
Fabula de D. Thoma ad mensam Galliarum Regis accumbente à Vincentio relata irridetur. 199
Refutatur responsio Vincentii ad authoritatem Sancti Thomæ. 200. & seq.
Vincentii Lenis variæ elucubrationes, & aliorum Iansenianorum. 176.177
Vincentii de Iansenio judicium contrarium decretis Pontificum. 178
Vincentii sententia de duplici necessitate simplici seu voluntaria explicatur, & rejicitur. 180. 181. 183.
Vana distinctio Vincentii de prioribus, & posterioribus operibus D. Thomæ. 204

Virtus.

Virtus rationalis se habet ad opposita. 265

Voluntas, Voluntarium.

Voluntas seipsa quodammodo vtitur, quæ vtitur cæteris. 112
Voluntati primitus & ex proprio quod habet in suos actus dominio conuenit, posse agere, & non agere. 112
Voluntas est motus animi, cogente nullo. 130.131
Nusquam nisi in voluntate esse peccatum, quo sensu dicat Augustinus. 130. 131
Peccatum quo consentitur concupiscentiæ, non nisi voluntate committitur. 131. 140
Naturâ, non voluntate aliquid facere, est carere libero ad faciendum, & non faciendum animi motu. 135
Qui voluntate aliquid facit, id sine vlla necessitate facit, ex D. Augustino. 147.148
Homines libera voluntate faciunt consuetudinem, quam cùm fecerint facile superare non possunt. 148
Non vult Deus vt e necessitate seruiatur, sed voluntate, ex Augustino. 151. 153
Credere, vel non credere est in arbitrio voluntatis, quando voluntas præparatur à Domino, ex Augustino. 164
Consentire vel dissentire propriæ voluntatis est. 169. & seq.

Dominium quod habet voluntas supra suos actus excludit determinationem virtutis ad vnum. 243
Est quædam perfectio in voluntate, quòd contingenter agat, & non habeat virtutem limitatam ad vnum. 244
Natura & naturale opponuntur voluntati & voluntario. 247
Voluntas in quantum voluntas ad vtrumlibet se habet, potest enim agere, vel non agere, sic vel sic facere. 265
Voluntas in quantum voluntas non potest esse principium diuinarum productionum. *ibid.*
Homo appetens beatitudinem naturaliter, non meretur, secus si appetat voluntariè. 295
Voluntas nullius peccati respectu habet necessitatem. 268
Voluntas cogi non potest, intellectus potest. 273
An diuina voluntas imponat necessitatem rebus volitis. 275
Omissio voluntaria tunc est peccatum, quando voluntas potest agere, & debet, ad cujus imputabilitatem requiritur indifferentia. 279
Voluntas à nullo objecto ex necessitate mouetur. 280
Actus oppositi non sunt simul, sed simul inest homini potentia voluntatis ad vtrosuis. 203
Deus judex voluntatum est, creator autem naturarum. 150

FINIS.

CHA
RI
TAS

Digitized by Google